

הישיבה השלוש-מאות-וישישים-ושש של הכנסת השתים-עשרה

יום חמישי, כ"ו בטבת התשנ"ב (2 בינואר 1992)

ירושלים, הכנסת, שעה 10:01

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הצעת התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1992;
הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1992;
שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית;
הצעת חוק לחיקון פקודת הובלת סחורות בים,
התשנ"ב — 1992, שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה
ולקריאה שלישית.

היו"ר ש' וייס:
תודה למזכיר הכנסת.

חברי הכנסת, בוקר טוב, אני פותח בזאת את ישיבת הכנסת
— יום חמישי, כ"ו בטבת התשנ"ב, 2 בינואר 1992.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום
על שולחן הכנסת:

ב. הודעה על החלטת ועדת הכנסת בדבר קביעת מסגרת הדיון בחוק התקציב לשנת הכספים 1992

היו"ר ש' וייס:

המשמעות היא, שהמסתייגים יצטרכו לרכו את ההנמקות
שלהם, כולן יחד בתוך שעותיים, על-פי חלוקת זמן שיקבע
מזכיר הכנסת. אני מקווה שזה מקובל. על כל פנים, לפי שעה,
זו החלטת ועדת הכנסת. כל זאת על-מנת לאפשר מצב שבו עוד
היום נסיים את הטיפול בנושאים השונים ונוכל להגיע הביתה;
לא מאחר, אלא עוד היום. זאת ההחלטה.

חברי הכנסת, יש לי הודעה. הבוקר התקיימה ישיבה של
ועדת הכנסת, אומנם בהרכב חסר אבל היו נציגים גם מן
האופוזיציה וגם מן הקואליציה. ועדת הכנסת החליטה לצמצם
את זמן הדיון על התקציב לשעתיים, כלומר משש שעות
לשעתיים. הדיון יהיה סיעתי.

ג. הצעות לסדר

היו"ר ש' וייס:

ליושב-ראש ועדת הכספים, אנחנו נעשה סבב של חילופי דעות
בעניין זה, כי זה שיך, ואחר כך נראה מה לעשות.

חברת הכנסת שרה דורון, בבקשה. אנחנו נאון את ההערות
עד כמה שאפשר בין הקואליציה לבין האופוזיציה.

שרה דורון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתנצלת על
הצרירות, אבל אשתדל לומר בקצרה את אשר עם לבי. וראי
בעוד עשר דקות, אם לא במהלך היום, כמה פעמים, יקום חבר
הכנסת חגי מירום וידבר איך הכנסת נראית, דימוי הכנסת,
תדמית הכנסת, וההצגה תימשך כדי שהטלוויזיה תצלם
ותשמע.

חגי מירום (העבודה):
אין עכשיו טלוויזיה.

שרה דורון (הליכוד):
היא צילמה קודם לכן.

אני חושבת שהכנסת צריכה להוכיח את עצמה בכך שהיא
תעבור לסדר-היום, ובמקום ססמאות שזורקים לחלל בשביל
להפגין, בשביל לומר, קצת דמגוגיה — בואו נוכיח שאנחנו
עובדים. תקציב הוא דבר רציני, אנחנו צריכים לפתוח את
הדיון, צריך להתייחס לעובדות ולמספרים. זו מדיניות
הממשלה והמדינה שתבוא לכלל ביטוי.

אני מבקשת מאוד. סדר-היום הוא התקציב. בואו נדחה את
מלחמת הבחירות למועד מתאים יותר.

חבר הכנסת חגי מירום, יש לנו זמן, אתה יכול לשאול.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתבונן
הבוקר בניירת שהונחה, על-פי החלטת יושב-ראש הכנסת, על
שולחנותינו, ובה אני רואה את התחייבותו של שר האוצר, השר
מודעי, לחברת הכנסת גאולה כהן, שבה הוא כותב ומאשר כי
הוא בדרך את כל התביעות של סיעות התחיה ומולדת בגין
יהודה, שומרון, עזה והגולן, ובגין סל הקליטה, ובכוונתו
להיענות להן.

אני רוצה לומר פה לחברי הכנסת, ראשית, יש לי ספק אם
יש בכלל חוקיות לדבר כזה. הכנסת השתים-עשרה חוקקה כאן
חקיקה מפורטת נגד הסכמים פוליטיים מוקדמים. והנה, על
ספו של אישור התקציב, אנחנו עדים לתופעה נוראה, שבה שר
האוצר בודק ומתחייב בכתב ידו, באופן גורף, ללא התייחסות
ספציפית לתביעה זו או אחרת, למלא את כל תביעות התחיה
ומולדת.

אדוני יושב-ראש הישיבה, אני חושב שהבוקר הזה הונחה
על שולחן הכנסת דוגמה איומה ונוראה לאופן שבו מתנהלת
המערכת הפוליטית שלנו. אני אומר את דברי כאן כדי להזהיר
את הכנסת ואת המדינה כולה מפני צורה כזאת של ביצוע
הסכמים פוליטיים בטרם אישור תקציב המדינה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, מכיוון שאני עדיין ממתיך

היו"ר ש' וייס:

אני הייתי מוחק את זה מהפרוטוקול, חבר הכנסת יעקבי, אתה יודע מדוע; אבל, טוב. חבר הכנסת משה שחל, בבקשה, אחריו — חבר הכנסת יאיר שפרינצק. אני אאפשר לכולם לדבר, בקיצור נמרץ, כי חלק גדול מהדברים כבר מוצה אתמול, כאשר חברי, סגן היושב-ראש גדעון גדות, ניהל את הישיבה. רוב הדברים נאמרו, לכן אני מבקש שתקצרו.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אבל זה חדש.

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, א. אין לנו בעיה של זמן. כי אנחנו עדיין ממתנים; ב. תקצרו, כי הרבה דברים כבר נאמרו אתמול, בישיבה שניהל סגן יושב-ראש הכנסת גדעון גדות. בבקשה, חבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מפנה את תשומת לבך לסעיף 13 ב, בחוק-יסוד: הממשלה, שעל-פיו הניח היום מזכיר הכנסת שלושה הסכמים שהובאו לידיעתנו. אני מפנה אותך לסעיפים 13 א ו-13 ב בחוק-יסוד: הממשלה, שמהם משתמע, מהפתיח, כי לא ייעשה הסכם, במשמעות שצריך היה להודיע לנו כי אלה ההסכמים, ואלה בלבד. ולא נאמר — לפי הניסוח, חוקה על מר יעקבסון שהוא עשה זאת בזוהירות ובאחריות שהוא נוהג בהן בדרך כלל — הוא לא אומר שאלה כל ההסכמים, הוא גם לא יכול לדעת. הוא אומר: על-פי סעיף 13 ב, הנני מביא לידיעת חברי הכנסת הסכמים שנחתמו; לא "כל ההסכמים", אלא "ההסכמים".

אנחנו ביקשנו, חברי הכנסת דדי צוקר, יאיר צבן ואנוכי, במכתב ליושב-ראש הכנסת מ-31 בדצמבר 1991, שכל הסכם שלא יוצג, אם יתברר שהיה כזה, לא תהיה לו נפקות משפטית וייחשב כבטל מעיקרו. יש לזה חשיבות רבה.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני מבקש שהמכתב שהופנה אל יושב-ראש הכנסת יועבר לידיך ויצורף לפרוטוקול הישיבה, כפי שהוא, לצורך העתיד. כי אם יתברר שהיו הסכמים שלא הובאו לידיעתה של הכנסת, בדעתנו, לחבוע לכר, וגם לפנות לכל מוסד כדי לבטל נפקות משפטית, אם היתה.

ונקודה אחרונה, ברשותך, אדוני היושב-ראש, להערה שהעירו חברי חבר הכנסת חגי מירום וחבר הכנסת יאיר צבן, בקשר להסכם שבין התחיה לבין שר האוצר, שיש בו התחייבות גורפת וכוללת, כמעט שטר פתוח. אני מציע להעביר את המכתב הזה למבקר המדינה. אנחנו נעשה זאת בכל מקרה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני רוצה לתת תשובה חלקית, ומייד אתיעץ עם מזכיר הכנסת. חברי הכנסת, אומר לי מזכיר הכנסת, שיושב-ראש הכנסת אכן פנה אל כל הגורמים, אל כל הסיעות, שניחו את ההסכמים. שלושה מסמכים הוגשו לו, והם הונחו על שולחנותיכם. לגבי שילובם בפרוטוקול, עוד מעט אתיעץ עם מזכיר הכנסת. כי אנחנו לומדים כאן פרק חדש בחיים הפרלמנטריים, ואיני רוצה ליצור תקדימים בחיפזון, אם כי מה שהצעת מתקבל מאוד על הדעת.

חבר הכנסת שפרינצק, ברשותך, לחבר הכנסת גדעון גדות, שניהל את הישיבות אתמול, יש הצעה לסדר, ואולי יש לזה קשר לדברים. אני מבקש שתורשה לו להעיר עכשיו, ומייד אאפשר לך לדבר חופשי. חבר הכנסת גדעון גדות, בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. נשמעה כאן פנייה, או משאלה מאת חברת הכנסת שרה דורון — אם תתחשבו בה, אהיה מרוצה מאוד. ברצון הייתי מתחיל בדיון על התקציב, אלא שעדיין אין מי שיעיג אותו. על כן אצטרך עוד מעט להכריז על הפסקה. אני מנצל את העובדה הזאת כדי לשמוע כמה חברי כנסת.

גברתי, חברת הכנסת שרה דורון, בינתיים אנחנו עושים זאת באמת באווירה ביתית, כי הטלוויזיה שראית כאן היא טלוויזיה פנימית של אחת המפלגות, לצורכי ארכיון.

שרה דורון (הליכוד):

— — —

חגי מירום (העבודה):

אצלנו בתקנון אסור להשתמש בקסטות.

אורה נמיר (העבודה):

חברת הכנסת שרה דורון, אל חטיפי לנו מוסר, אנחנו יודעים איך נכנס כל אחד לכנסת.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אל תצחקו, אני אאפשר לכם לדבר. נעבור גם את זה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן, אחריו — לחבר הכנסת משה שחל, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר שפרינצק.

עמנואל דיסמן (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עמנואל דיסמן, אתן לך לדבר בסיום, זה הכי טוב, תוכל להשיב לכולם.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שחברת הכנסת שרה דורון צודקת בהחלט. צריך להתייחס לעובדות ולמספרים.

אני מבקש מאוד ממך, בתור יושב-ראש הנהלת הקואליציה, ואני אומר זאת עכשיו בכל הרצינות: מוכרחים לשים איזה סיג. כאן יש הסכם בכתב של השר מודעי — אל חברת הכנסת גאולה כהן. הוא הונח על שולחנו בתוקף ההוראות להניח הסכמים לפני הצבעה על החוק.

אנא, קראי בטובך. כאן יש איזו התחייבות כללית שאיש לא יודע — איך אמרת — מה הן העובדות והמספרים העומדים מאחורי ההתחייבות הזאת. איזה ערך יש לחיוב להניח הסכמים, אם מנסים לממש את ההתחייבות הזאת כאמירה כל כך כללית, שמרוקנת למעשה את ההתחייבות מתוכנה?

חברת הכנסת שרה דורון, אני מבקש, תחשבי על האפשרות שאתם תהיו באופוזיציה, והצד השני עלול — ואני אומר: הוא עלול — לעשות דברים דומים, אז את תטעני את הטענות ההפוכות. היהירן מפני רמיסת כל הכללים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

גד יעקבי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, משפט אחד. אני מציע להעביר את מכתבו של השר מודעי, בכתב יד, לגרפולוג. זאת ההצעה היחידה שיש לי.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אתמול הועלו הצעות לסדר רבות. הישבותי על שתיים בלבד. אגלה לך סוד: השבתי עליהן מאחר שלפני הישיבה ביקשתי ממזכיר הכנסת שינסח לי את התשובה. עד כדי כך רציתי לדייק בדברים, כדי שהם לא יהיו בבחינת פליטת־פה או דברים שאומרים אותם אגב אורחא, אלא באמת תינתן תשובה אמיתית. כי, לדעתי, הנושא שהועלה עליי שני בעלי ההצעות לסדר אמש, בעניין הספציפי הזה, היה באמת הלוז שעליו אתה מדבר ועליו יש לתת את הדעת הבוקר.

התשובה שניתנה היתה מסודרת מאוד. אלא מה? הבוקר אתה פותח ב"מתקפה" נוספת, וכל־כולה מכוונת כלפי היושב־ראש. זה שהוא לא יכול להגן על עצמו, מבחינה זו שהוא צרוד ולא יכול לדבר, זה סיפור אחד; הסיפור השני הוא, שיותר מאשר לפנות אל הסיעות השונות ולבקש מהן להניח את כל מה שיש על השולחן, הרי אי־אפשר לבקש ממנו.

יצחק נבון (העבודה):

מה זה — הודעה אישית או הצעה לסדר?

משה שחל (העבודה):

אני לא דיברתי נגד יושב־ראש הכנסת.

גדעון גדות (הליכוד):

אמרתי, במרכאות כפולות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שחל, כל אחד יאמר את מה שיש לו, נסכם את זה עוד מעט ונראה מה הלאה. בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

גדעון גדות (הליכוד):

הרי אני לא מדבר נגד איש. אני מנסה לסגור את הנושא. ועם היר על הלב, מה שהונח עליי מזכיר הכנסת — זה מה שהונח בפניו. הוא לא יכול להניח דברים שלא הונחו בפניו.

לכן, חבר הכנסת שחל, אם יש לך טענה, שאתה יודע באופן ממשי שיש הסכם כלשהו של סיעה אחת עם סיעה שנייה, או של סיעה אחת עם הממשלה או עם שר משרי הממשלה, אם תביא את זה, אני חושב שהבית כולו יתאחד מאחורין על כך שנעשה כאן מעשה שלא יעשה. כל עוד לא יוכח הדבר הזה, אני חושב שצריך לקבל את מה שאומר יושב־ראש הכנסת ואת מה שהביא בפניו מזכיר הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מייד אניגב על כך; יש לי תשובה. בבקשה, חבר הכנסת יאיר שפרינצק.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, זה כמה ימים משתוללת הדמגוגיה מסביב להקצבה של האוצר להתיישבות ביהודה, בשומרון ובחבל־עזה. הוקיעו אותנו כאילו היינו סחטנים, ולהקצבה הזאת קראו "חספים" "חודיים" —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

נכון.

יאיר שפרינצק (מולדת):

— וחבר הכנסת ידי צוקר פנה אל היועץ המשפטי בדרישה שהדברים יפורסמו, כאילו היו אלה סודות מגונים שאנחנו היינו מעוניינים להסתיר אותם.

אנחנו גאים שאנחנו תבענו לתקן את החסר הזה בתקציב. תקציב שלא היתה בו הקצבה למטרה זו איננו תקציב ציוני. אבל, כמובן, אלה שנלחמים נגדו הם באמת לא ציונים.

עמנואל זיסמן (העבודה):
תפסיק כבר.

היו"ר ש' וייס:

חופש הביטוי. תן לו לומר מה שיש לו לומר.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אני טוען שוב, שאלה שמתנגדים להתיישבות ביהודה ובשומרון הם לא ציונים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס לפרק זה, ומייד נמשיך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

ראיתי את יושב־ראש ועדת הכספים שם בפניה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

על מה דנים? מה עם התקציב?

היו"ר ש' וייס:

אחזור על מה שהודעתי כשלא היית כאולם, חבר הכנסת אורון. המצב הוא זה: א. הדיון הוא באמת על התקציב —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

האם נפתח הדיון על התקציב?

היו"ר ש' וייס:

— ב. כל ההערות לסדר שהושמעו עד כה הן לעניין.

אורה נמיר (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אתם כוודאי לא תבואו אלי בטענה שאני מעכב את התקציב.

ג. אחרי שאשמע את סבב הטיעונים, אני אשיב עליהם; ד. אם עד אז לא יתייצב כאן יושב־ראש ועדת הכספים, שצריך להציג את התקציב, נעשה הפסקה קלה, נברר כמה העניין —

אורה נמיר (העבודה):

לא, לא.

קריאות מספסלי האופוזיציה:

לא, לא מוכנים.

היו"ר ש' וייס:

בינתיים אנחנו לא סוגרים ישיבה, כי אנחנו מנהלים אותה.

יצחק נבון (העבודה):

מה מנהלים?

היו"ר ש' וייס:

יש לנו ישיבה עכשיו, לעניין.

יצחק נבון (העבודה):

מה העניין? זה לא התקציב.

היו"ר ש' וייס:

הודעה, ומייד נמשיך.

יצחק נבון (העבודה):

אני מבקש הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

מייד אאפשר לך. חברים, אל תצביעו, ראיתי את חבר הכנסת בריזהר, את חבר הכנסת עמנואל זיסמן, הכול יבוא על מקומו. ברשותכם, אני רוצה להשתמש כאן בניסיונו של מי שהיה הרבה שנים סגן יושב-ראש הכנסת וחבר כנסת וחיק ומי שהיה נשיא המדינה. הוא מבקש הצעה לסדר, ואני מאפשר לו להדריך אותנו, לתת לנו עצה. בבקשה.

יצחק נבון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההערה לגבי נשיא לשעבר אינה שייכת לכאן, אלא אם כן ראש הממשלה ירצה לבקר אצלו. חוץ מזה, אני רוצה להשמיע הצעה לסדר כחבר הכנסת.

אמש היינו עדים לסיבוב של הצעות לסדר-היום, לפני הדיון על תקציב. זה עורר מורת-רוח. היתה הרגשה של ניצול ציני, ואני לא מאשים בכך את היושב-ראש שניהל את הישיבה. הוא עשה את מה שהוא עשה.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, להפסיק כל דיון אחר, שום הצעות לסדר-היום, שום דברים מסביב, את הבחור הזה — להפסיק, פירוש, הצעתי — — —

אורה נמיר (העבודה):

יצחק נבון (העבודה):

אורה, סליחה, אני מדבר עכשיו.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו.

יצחק נבון (העבודה):

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, להציע שהכנסת לא תתכנס אלא אם כן תהיה לפני הצעת התקציב. אם ועדת הכספים סיימה את דיוניה, יפה מאוד, אז נדון על התקציב.

היו"ר ש' וייס:

ברור.

יצחק נבון (העבודה):

אם לא, אני מציע שלא להיגרר לכל מיני הצעות לסדר-היום, הצעות, הערות שכנגד, ולא למלא את החלל בדיוורים שאינם ממין העניין. זאת הצעתי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון —

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה להגיב ולפתוח בסדר-היום. חבר הכנסת דן תיכון, את הבירורים תעשו אחר כך.

דן תיכון (הליכוד):

למה לא עכשיו?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, לא בפרהסיה, אנא מכם. חברי הכנסת, לא אפשרתי — — — חבר הכנסת פלדמן.

קריאה:

תוציא אותו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלדמן — הוא לא שומע מה שמדברים. בירורים תעשו בחוץ. לא יאה שתעשו זאת במליאה. חבר הכנסת דן תיכון, אתה סגן יושב-ראש הכנסת — — —

יאייר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

שיושב-ראש ועדת הכספים לא ילך עכשיו.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

מייד. אתם לא יכולים לומר לו מה לעשות.

יאייר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו"ר ש' וייס:

אני אעצור אותו מייד עלידי סדרנים, נכון? אני אכפה עליו בכוח לבוא אל הדוכן?

יאייר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתה יכול לפנות אליו.

היו"ר ש' וייס:

פניתי אליו. אל תיתנו לי עוד עצות.

חברי הכנסת, אני מקבל את ההערה של חבר הכנסת יצחק נבון. לא שמענו כאן שום הצעות לסדר, זולת אלה שלא יכולתי שלא לשמוע. כי הן נוגעות באופן לגמרי אינטגרלי לדיון, והוא: פתיחת ההסכמים והנחתם על השולחן על-פי החלטת בג"ץ, על-פי חוק-יסוד: הממשלה, סעיף 13א. הייתי חייב. גמרנו את הסבב הזה.

קריאות:

מיכאל בריזהר (העבודה):

סליחה, אמרת שנוכל לדבר. לא סיימת את הסבב.

היו"ר ש' וייס:

מייד, רק שנייה. מייד. אני רוצה לשאול — — — חבר הכנסת אורון, תן לי. אני רוצה לקבוע שאם חבר הכנסת פלדמן, יושב-ראש ועדת הכספים, כאן, ומרצונו החופשי הוא רוצה לפתוח בדיון בקריאה שנייה ובקריאה שלישית — נעשה זאת. הוא ישנו? — הוא איננו.

קריאות:

אורה נמיר (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אל תגידו לי מה להודיע.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני שואל — — —

היו"ר ש' וייס:

אתה לא יכול עכשיו לשאול, כי עכשיו תורו של חבר הכנסת מיכאל בריזהר.

רק לעניין זה, שום הצעה לסדר מסביב — — —

מיכאל בריזהר (העבודה):
אני רוצה לחזור לעניין ההסכמים שהונחו בפנינו הבוקר.

היו"ר ש' וייס:
בבקשה.

מיכאל בריזהר (העבודה):
אני רוצה לומר, שאני דווקא כן מפנה את ביקורתי אל יושב-ראש הכנסת. עד כמה שאני מבין — — —

היו"ר ש' וייס:
אל יושב-ראש הכנסת או אל יושב-ראש הישיבה?

מיכאל בריזהר (העבודה):
אל יושב-ראש הכנסת. עד כמה שאני מבין את תפקידו של יושב-ראש הכנסת בעניין הספציפי הזה, הוא איננו רק דוור, הוא איננו רק מתווך שמקבל מצד אחד ניירות ומעביר אותם אל הצד שני. תפקידו גם להסתכל עליהם, הוא מכיא לנו פה שלושה ניירות, שאינם הסכמים. יש פה מכתב מזור מאוד אל חברת הכנסת גאולה כהן, למעשה פתקה, לא כתוב ממי, וראי לא כתוב שזה משר. לא כתוב שום דבר. יש פה חתימה שאינני מזדה אותה, למטה.

קריאות:

מיכאל בריזהר (העבודה):
סליחה, אל תעזרו לי.

היו"ר ש' וייס:
אל תפריעו לחבר שלכם.

מיכאל בריזהר (העבודה):
אל תעזרו לי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת עמנואל זיסמן, זה לא קולגיאלי. מדבר חבר שלך: שכן שלך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:
תן לו לגמור לדבר.

עמנואל זיסמן (העבודה):
יש דיון על התקציב.

היו"ר ש' וייס:
אין דיון על התקציב בלי יושב-ראש — — —

עמנואל זיסמן (העבודה):
אנחנו רוצים דיון על התקציב.

היו"ר ש' וייס:
הבנתי, תן לחבר הכנסת מיכאל בריזהר לומר זאת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:
למה אתה מפרע לו? זה לא קולגיאלי. הוא מדבר עכשיו.

עמנואל זיסמן (העבודה):
למה אתה מושך את הזמן?

עמנואל זיסמן (העבודה):
תפתח בדיון.

היו"ר ש' וייס:
אני מבקש, אל תפריעו לי.

אורה נמיר (העבודה):

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ואחריו — חבר הכנסת מיכאל בריזהר: לעניין זה. בבקשה.

אורה נמיר (העבודה):
אינני מבינה מה קורה כאן.

היו"ר ש' וייס:
אני אשיב לך מייד, חברת הכנסת אורה נמיר.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:
אל תצעקו, באמת.

עמנואל זיסמן (העבודה):
היתה ישיבה של ועדת הכנסת בפורום חוקי, והתקבלה החלטה מפורשת שאנחנו פותחים בדיון על התקציב.

היו"ר ש' וייס:
נכון.

עמנואל זיסמן (העבודה):
האופוזיציה והקואליציה הסכימו שהדיון יימשך שעתיים. כל חבר כנסת, לפי הזמן המוקצב לו, ידבר על כל הסתייגות. תפתח בדיון.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה.

עמנואל זיסמן (העבודה):
רק בזה אתה צריך לפתוח.

היו"ר ש' וייס:
הבנתי, חבר הכנסת בריזהר.

דן תיכון (הליכוד):
אי-אפשר.

היו"ר ש' וייס:
לא, הוא לא יודע. אני מייד אסביר.

קריאות:

גדעון גדות (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:
חברים, תפסיקו, אני אסביר להם. הם יודעים את התקנון. הם סתם שואלים. חבר הכנסת גדות, אני אענה להם. אני אסביר. בבקשה, חבר הכנסת בריזהר.

מיכאל בריזהר (העבודה):
אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת אורון.

אברהם בורג (העבודה):

הנה היושב־ראש בפועל.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

מה קורה פה? האם יש למישהו מחברי הכנסת איזו הערה תקנונית? לא.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

תנו לי לסיים. אינני יודע על שום סידור של פתיחת דיון בקריאה שנייה ובקריאה שלישית בלי יושב־ראש הוועדה; ומי שלא יודע את התקנון — אני עושה הפסקה לצורכי לימוד התקנון: הפסקה של הישיבה. המסמכים, כולם, יצורפו כנספחות ל"דברי הכנסת", כבקשת חבר הכנסת שחל.

חברים, הפסקה למשך עשר דקות בלבד. אני אקפיד על כך. בעוד עשר דקות נראה מה נעשה. חברי הכנסת, השעה היא 10:30. בעוד רבע שעה נתכנס מחדש. תודה רבה. אני־נותן עוד שלוש דקות, לפי בקשה מיוחדת שאינני יכול לפרטה.

(הישיבה נפסקה בשעה 10:29 ונתחדשה בשעה 10:45).

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מסיים את ההפסקה ומחדש את הישיבה.

אני מבקש לקרוא מכתב:

"לכבוד יושב־ראש הכנסת, חבר הכנסת דב שילנסקי, הכנסת.

יושב־ראש נכבד, כרצוננו להביע הערכה על החלטתך הנכונה לחייב את מסירת הנוסח המלא של כל ההסכמים הקשורים להצבעות על תקציב המדינה לשנת 1992 וחוקים אחרים שתכליתם להבטיח המשך קיומה של הממשלה.

מלבד כבוד החוק שחוקקה הכנסת, חובת הגילוי נגזרת מחובת האמון, ודינם של ההסכמים להיות מונחים על שולחן הכנסת ומובאים לידיעת כל חברי הכנסת, וזאת עם כריחתם של אותם ההסכמים.

מובן מאליי שקיום מלא של החוק, סעיף 13 וסעיף 13ב בחוק־יסוד: הממשלה, משמעותו כי כל הסכם שלא יוצג, אם יתברר שהיה כזה, לא תהיה לו נפקות משפטית וייחשב כבטל מעיקרו.

אנו, כמובן, לא מעלים על דעתנו שהממשלה או סיעה מסיעות הכנסת לא ימלאו בהקפדה אחרי הדרישה שהפנית אליהן להציג את כל ההסכמים כמפורט לעיל.

בכבוד רב, חבר הכנסת משה שחל, חבר הכנסת יאיר צבן, חבר הכנסת דדי צוקר."

כך זה נכנס לפרוטוקול.

דבר שני, אני שואל: האם יושב־ראש ועדת הכספים כאן? — הוא איננו.

אם כן, חברי הכנסת, אני רוצה להודיע את ההודעה הבאה: אני לא חושב שכדאי שנהג שוב מנהג הפסקות שנגזר אולי מהמציאות של היום־היום האחרונים. לפיכך, עוד מעט אני אודיע על סיום הישיבה, אני אסגור את הישיבה:

היו"ר ש' וייס:

אני מייד אגיד לך למה. רציתי לתת את רשות הדיבור לא רק לך, אלא גם לחברך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שאתה לא צריך להפריע לו.

מיכאל ברוזה (העבודה):

אדוני היושב־ראש, קיבלתי פתקה ששלח מישהו לחברת הכנסת גאולה כהן יקירתו, אולי זה מכתב אהבה, אולי זה מכתב שבו הוא מבטיח לה בכלל לטייל, כי הוא אומר לה: בדקתי את כל התביעות של התחיה ומולדת בגין יהודה, שומרון, עזה והגולן, ובגין סל הקליטה, ובכוונתי להיענות להן. מי יודע מה הן התביעות שלה? אני לא יודע מה הן התביעות שלה.

נייר כזה, בלי נייר שבו מפורטות התביעות של חברת הכנסת גאולה כהן, איננו הסכם ואיננו ראוי להיות מונח על שולחננו. אני יודע גם על־נייר נוסף שנכתב אמש על־ידי ראשי ש"ס, הם הודיעו על כך ברדיו ובטלוויזיה. הוא איננו מופיע כאן. כל הניירות האלה אינם שווים את עצמם.

משום כך, אדוני היושב־ראש, אני תובע להחזיר את הסמרטוט הזה ליושב־ראש הכנסת ומבקש את ההסכמים האמיתיים — — —

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, תודה רבה. אנחנו מסיימים את הפרק הזה. אני רוצה למסור הודעה.

קריאות:

אריה אליאב (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה למסור הודעה. חבר הכנסת אליאב.

אורה נמיר (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נמיר, חבר הכנסת נפאע. אני מבקש מכם.

חברי הכנסת, בתשובה על ההערות שהערתם: 1. יושב־ראש הכנסת הניח על שולחנו את ההסכמים, כפי שנמסרו לו על־פי תביעתו מן הסיעות; 2. אני מוסיף, כעת, בתוקף סמכותי, פנייה נוספת לסיעות. אם נחתמו ההסכמים חדשים או אחרים, מאז נחתמו או נמסרו או הודעו, אני מבקש למסור אותם למזכיר הכנסת, כדי שהוא יוכל להניח גם אותם על השולחן, כמקובל — הם יודעים את השיטה. ייתכן שהתרחשו דברים מאז אותם ההסכמים; 3. על־פי הצעתו של חבר הכנסת נבון, אחרי שמצינו את הפרה־דיון הזה, ומכיוון שאין כל אפשרות תקנונית וחוקית לפתוח דיון בקריאה שנייה ובקריאה שלישית בלי יושב־ראש ועדה — — —

אורה נמיר (העבודה):

מדוע אי־אפשר לקרוא לו?

חגי מירום (העבודה):

אתה כבר הודעת שהישיבה סגורה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אני הודעת שאני מתכוון לסגור, ואני לא מתכוון להפוך את הדיון הזה למעשה של מחטף כלשהו. אני הייתי מודיע בעוד דקה על סגירת הישיבה, אבל יושב-ראש הכנסת התייצב כאן, ומפאת כבודו אני אתן לו את המקום הזה. אני לא אעשה כאן שימוש מעבר למה שעשיתי. אני התכוונתי לסגור את הישיבה, אבל אני אאפשר ליושב-ראש הכנסת לעלות במקומי.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לפני שאתה סוגר — — —

קריאות:

הוא לא סוגר, היושב-ראש לא הגיע.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חברי הכנסת, אני לא אקיים על זה דיון, אני כבר מודיע. אלה רגעים קשים, וגם אני, אף שאני חבר באופוזיציה, צריך לשמור על כבודו של הבית.

מיכאל איתן (הליכוד):

תפסיקו עם זה, מה קשה כל כך? יש דברים קשים הרבה יותר — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אתה לא יודע מה אני הולך להודיע כאן. אילו ידעת, לא היית מעיר את ההערה הזאת. אל תפריע לי, לא היית כאן בחצי השעה האחרונה.

חברי הכנסת, הודעה בלי ויכוח, ואני לא ארשה עוד דיון בנושא הזה: יושב-ראש הכנסת הפנה אלי כזה הרגע בקשה, ואני נעתר לה. הוא מודיע לי, ובאמצעותי לכם, שהוא פנה עכשיו אל יושב-ראש ועדת הכספים — אם בתוך רבע שעה הוא לא יתייצב כאן, נגמור את הישיבה. אני נעתר לבקשתו של יושב-ראש הכנסת. אין דיון, אל תצביעו.

אני קובע, שתהיה עכשיו הפסקה עד השעה 11:00, ואני משוכנע שפנייתו של יושב-ראש הכנסת אל יושב-ראש ועדת הכספים תתקיים. בזה נגמר, הדיון יהיה אחר כך. תודה רבה. הפסקה עד השעה 11:00.

(הישיבה נפסקה בשעה 10:50 ונתחדשה בשעה 11:05.)

ד. הצעת התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991*

(קריאה שנייה)

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום כזה, כאשר אנחנו זוכים לראות בחוץ מראה מרהיב-עין בלובנו, אינני יכול שלא להביע במקצת את התרגשותי ולהיזכר בפסוק: "אם יהיו חטאים כשנים כשלג יליכינו".

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

נכון.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

קשה היה לנו להבין כאן בארץ את מלוא המשמעות, כי לא ראינו שלג. כעת אנחנו כבר רואים באופן מוחשי מה זה שלג,

עם זאת, כפי שראיתי, לא צפוי לנו היום רק דיון בחוק התקציב אלא גם בחוק נוסף, חוק-יסוד: הממשלה.

אשר על כן, אף שאני סוגר את הישיבה, על פתיחתה נודיע במשך היום, אני ממליץ שתהיו מודעים לכך שהכנסת תתכנס היום, אני בטוח שהיא תתכנס; אני מציע שלא תתפזרו, תישארו בכניין, ועדת הכנסת תתכנס ותחליט על שעה אחרת, כאשר היא תדע בוודאות שאנחנו מוכנים.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא אשמע עוד שום הערה.

אני ניסיתי לברר, האם אפשר להקדים את הדיון בחוק-יסוד: הממשלה, כדי שאנחנו נקיים בכל זאת דיון קונסטרוקטיבי ונמלא את יומנו כאן בשלג הירושלמי — אי-אפשר לעשות זאת.

אורה נמיר (העבודה):

למה?

ישראל קיסר (העבודה):

כי זה קשור.

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר, וכל אחד יודע למה. אני לא חושב שכיושב-ראש ישיבה אני צריך לתת את הפרשנות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אולי בכל זאת?

היו"ר ש' וייס:

אני לא יודע, אני לא מבין.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מה אתה לא מבין?

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רוצים פה להחליף אותי.

אברהם שוחט (העבודה):

אתה כבר הודעת על סגירת הישיבה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני ממשיך את הישיבה.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הראשון בסדר-היום שלנו: הצעת התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת משה זאב פלדמן. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

לא ייאמן.

היו"ר ש' וייס:

לא להעיר.

* "דברי הכנסת", חוב' י', עמ' 1338; נספחות.

לובן שלג. לכן כולנו יכולים להתחלל שאכן, אם יהיו חטאים כשנים כשלג ילבינו.

אלי דיין (העבודה):

עשייתם הרבה חטאים בימים — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, בוא נחליט שאפשר יהיה לדבר שני משפטים ברציפות, בלי קריאות ביניים. אני מציע שנאפשר לחבר הכנסת פלדמן לסיים את נאומו, ובערב נגיע הביתה בשלום. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ובכן, אדוני היושב־ראש, סוף סוף זכינו לכך והגיע הזמן שלאחר ביורר חשבון הנני מתכבד כזה להציג למליאת הבית את תקציב המדינה לשנת 1992 בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

אין כאן הרבה שינויים, בוודאי לא במסגרת התקציב, כפי שהוא הובא לפנינו בקריאה הראשונה. אם בכל זאת יש איזה חידוש, החידוש הוא בישיבה שקיימה הוועדה כליל השימושים ואישרה תיקון בעניין הפחת המואץ. תוקפו יהיה רק לשישה חודשים במקום לשנה, והוא יינתן רק למפעלי חעשייה, חקלאות, מלונות, ולא יינתן לבעלי זיכיון מטעם המדינה או למפעלים הנהנים מהשתתפות הממשלה בתקציבים. התיקון הזה בא, כמובן, כדי לחסוך כ־750 מיליון שקל בתקציב המדינה.

איני רוצה להאריך, בגלל כל העיכובים שהיו. אדוני היושב־ראש, אני בכל זאת מרגיש חובה לעצמי להתנצל על העיכוב הנוסף, אחרי כל העיכובים שהיו אתמול, גם הבוקר. אבל הסיבה לכך היא דווקא סיבה מעניינת ומרנינה את לבי. לכן אני רוצה לאפשר לכל עמיתי וחברי בכית להשתתף ברנט הלב שאני זוכה לה.

כפי שידוע לכל אחד, הבוקר כינסתי את ועדת הכספים כדי להוריד מהצעת התקציב 40 מיליון שקלים, אשר אמורים היו להיות כרוכה לתרבות חרדית במשרד ראש הממשלה. עכשיו היתה הפתעה, ודווקא כל עמיתי לבית משמאל לא הסכימו לכך, והם הפתיעו אותי, הם לחמו בחירוף־נפש כדי להוסיף 40 מיליון שקלים לתרבות החרדית, ואני הייתי זה שנאלץ להילחם נגדם ולהוריד את זה. זה היה בשבילי באמת חידוש מרנין לב. אני רוצה לקוות, שאכן זה מבשר התפכחות — — —

יצחק נבון (העבודה):

יש לי בקשה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלדמן, רק שנייה. אני מבקש, ברשותך, בלי לפגוע, חלילה, כך, בגלל האיש שקט כאן, המשפטים האחרונים שלך לא הובנו. מכיוון שהעלית את העניין והיתה כאן ציפייה לבואך, וזה חשוב, אנחנו מבקשים לדעת מה אמרת.

יצחק נבון (העבודה):

כינסת את הוועדה — — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ובכן, אני אסביר. כינסת את הוועדה כדי לפנות את הדרך מהמשכולים שנעזמו בימים האחרונים כדי לעכב את התקציב. כדי שנוכל לנסוע במהירות, כינסתי הבוקר את הוועדה כדי להוריד את סעיף המריבה של 40 מיליון השקלים כרוכה לתרבות במשרד ראש הממשלה — — —

שמעון שטרית (העבודה):

אולי תסביר לנו — — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אל תפריע לו.

שמעון שטרית (העבודה):

אני רוצה שהוא יסביר לנו, למה היה צריך — — —

היו"ר ש' וייס:

לא חשוב מה שאתה רוצה. פעם שלישית שלא נותנים לו להסביר את המשפט הזה. אחר כך מתלוננים על כך שמביישים את הבית.

שמעון שטרית (העבודה):

אני פשוט רוצה להבין — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק נבון ביקש להבין. כל מי שחוזר על זה — אני מבקש שלא יעלה טרמפ על בקשת יצחק נבון. מספיק; יש גבול לדברים האלה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

לצערי ולאכזרתי, אני רגיל בתקופה האחרונה שמשמאל הבית אנחנו מקבלים תמיד חצים ובליסטראות נגד כל דבר שרית דתי עולה ממנו. הבוקר היתה לי הפתעה נעימה, אני רוצה לקוות שזה אכן מבשר מפנה והתפכחות, וגם להבא תהיה פתיחות־לב גם אצל עמיתי ממפלגת העבודה לכל נושא התרבות כחינוך החרדי והדתי.

יצחק נבון (העבודה):

מה קרה? אני לא מבין.

היו"ר ש' וייס:

תסביר מה קרה, ברשותך.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ובכן, כשאני הצעתי, לפי פניית משרד האוצר, להוריד מתקציב משרד ראש הממשלה 40 מיליון שקלים אשר אושרו בוועדה למטרת רורכה לחינוך חרדי, כל חברי מפלגת העבודה התנגדו לכך בהצבעה ועמדו על כך שדווקא כן תישאר הרורכה הזאת. זה הרנין את לבי, ואני רוצה לקוות שלהבא תמיד תעשו כך ואז ישררו שקט, שלום ושלווה בין כל קצות העם ונוריד את הקיטוב, את ההקצנה ואת השנאה ונוכל תמיד לנהל כאן דיונים ענייניים מתוך חיבה, אהבה, אחווה, שלום ורעות.

אני מסתפק בדברי אלה, בשל האיחור, ואני מבקש מהבית

לאשר את התקציב ואת כל הנלווה אליו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה רבה.

שמעון פרס (העבודה):

איפה התקציב?

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת פלדמן. חברי הכנסת, הבוקר הודענו כאן הודעה. יידענו את הכנסת על הסידור חדש שעליו הוחלט הבוקר בוועדת הכנסת. מכיוון שחלק מחברי הכנסת לא היו נוכחים — אני מתאר לעצמי שהסיבות קשורות בטבע ובנוף — אני חוזר על סדר הדין, ולא יהיה דיון על סדר הדין. נגמר. אל תשאלו שאלות.

ועדת הכנסת החליטה פה־אחד, בהשתתפות נציגי כל הסיעות, כדי שלא תהינה אי־הבנות, שהדיון יקוצר לשתי שעות — בהסכמה.

חגי מירום (העבודה):

סליחה, אדוני — — —

היו"ר ש' וייס:

אם יש איזה בירור, תודיע לחבר הכנסת קורפו.

חגי מירום (העבודה):

יש בירור.

היו"ר ש' וייס:

לא לי. תודיע לחבר הכנסת קורפו.

חגי מירום (העבודה):

אני לא צריך להודיע לחבר הכנסת קורפו.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש ממך לשבת. חבר הכנסת קורפו, האם יש שינוי בהחלטה? בבקשה, למיקרופון.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

אין שינוי בהחלטה, אבל היתה תוספת להחלטה, ששתי המפלגות הגדולות יכולות לבקש רכיזיה בהחלטה הזאת. וכיוון שפנה אלי חבר הכנסת חיים רמון לרכיזיה, בשעה 12:00 נקים את הרכיזיה בוועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת חגי מירום. תודה לחבר הכנסת קורפו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, מספיק. אני חושב שמיצינו את כל ההערות.

חברי הכנסת, עד השעה 12:00 נקים את סדר-היום כפי שהוחלט עליו בשעה 09:30. מן השעה 12:00 יהיה שינוי. אלה שינהלו את הישיבות במקומי, יפעלו על-פי ההחלטה.

לפיכך, בינתיים, אד-הוק לשעה זו אני מבקש מראשי הסיעות להגיש למזכיר הכנסת את שמות הדוברים, בינתיים על-פי ההחלטה הקודמת. על-פי ההחלטה הקודמת יש לסיעת המערך 40 דקות, לסיעת הליכוד — 26 דקות, לסיעת ר"צ — 15 דקות, לסיעת המפד"ל — תשע דקות, וכן הלאה. נודיע על כך לראשי הסיעות.

אני מזמין את ראשון הדוברים, חבר הכנסת אלי דיין. ככל שיצטמצם יאפשר גם לחבריו לומר מלה. אין כרגע מקום לשום הערה נוספת.

אברהם שוחט (העבודה):

שאלה פרודורולית. על מה דנים?

היו"ר ש' וייס:

כל ההסתייגויות יחד, של כל החוקים. זאת החלטת ועדת הכנסת.

אברהם שוחט (העבודה):

של מה?

היו"ר ש' וייס:

של הצעת התקציב. אין עכשיו רשות דיבור אלא לחבר הכנסת אלי דיין. בבקשה, חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת — — —

אברהם שוחט (העבודה):

אני מבקש לדעת על מה מדברים.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו על חוק התקציב, לא על הצעת התקציב.

קריאה:

כדאי לברר זאת.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אין פה מה לברר. לפי שעה, על חוק התקציב. הזמן הוא סיעתי. על-פי הודעת יושב-ראש סיעת המערך, חבר הכנסת חיים רמון, ראשון הדוברים הוא חבר הכנסת אלי דיין. הבידורים הסביבתיים נסתיימו. יש גבול לבידורים סביבתיים.

אברהם שוחט (העבודה):

— — — אדוני היושב-ראש

היו"ר ש' וייס:

אחר-כך אולי. עכשיו ידבר חבר הכנסת אלי דיין.

אברהם שוחט (העבודה):

על מה הוא מדבר?

היו"ר ש' וייס:

על מה שהוא ירצה.

אברהם בורג (העבודה):

יש שני חוקים על השולחן.

היו"ר ש' וייס:

אמרתי לכם: על חוק התקציב, לא על הצעת התקציב. היתה ועדת הכנסת, ולא אחזור על זה שלוש פעמים. יש החלטה חדשה. פרטים אצל חבר הכנסת חיים רמון, יושב-ראש הסיעה.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מציע שתבדוק את העניין. אתה פשוט טועה.

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע לי. מספיק.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני באמת לא יודע על מה אני מדבר, אם על הצעת התקציב, או על חוק התקציב. אבל שניהם גרועים מאוד ובשניהם לא התקיים דיון מהותי. זו הפעם הראשונה בתולדות הכנסת שלא התקיים דיון מהותי על התקציב בוועדת הכספים, וכל הזמן יש הפסקות לצורך קבלת מיליוני שקלים בשביל צרכים מפלגתיים צרים.

מדובר בתקציב של למעלה מ-107 מיליארד שקל, ואני מתפלל על האטימות של הממשלה. הבוקר קיבלנו טיוטות-הסכמים שצריך היה להניחן. והנה אני קורא שכתוב: "לגאולה יקירתו". חשבתי שזה הסכם מיוחד — — —

אריה אליאב (העבודה):

זו הזמנה לוולס.

אלי דיין (העבודה):

"לגאולה יקירתו" — כתוב שם — ובמקום המלים "במטרה להיענות" שנמחקו, כתוב: "בכוונתי להיענות". זה לאחר הדיון המהותי שהתקיים על התקציב?

יצחק נבון (העבודה):

כמה כסף?

אלי דיין (העבודה):

לא כתוב כמה כסף.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פארס, אנא ממך.

אלי דיין (העבודה):

וכשאני אומר לחברים האלה: טוב, בסדר, שדחתם מאות מיליונים, אבל תגלו לפחות קצת רגישות חברתית. על 7 מיליוני שקלים לשיקום שכונות הם לא היו מוכנים לשמוע. 7 מיליוני שקלים ל-70 שכונות בארץ, והם לא היו מוכנים לשמוע.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חבר הכנסת דיין, למה את 5 מיליוני השקלים — — — לא נתת לשיקום השכונות?

אברהם בורג (העבודה):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת בורג, חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת צור, תקשיבו רגע. זה כבר סיכוב רביעי. אותן שאלות, אותן תשובות, אותן קריאות ביניים. יש לי הרגשה שמצינו פחות או יותר את הריטואל הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

זה לא ריטואל.

הי"ר ש' וייס:

נתנו לעבוד כדי שנוכל לשוב הביתה. חבר הכנסת ריבלין, נתתי לך לקרוא קריאת ביניים חופשית.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הנואם לא שמע, הוא לא ענה. יחד נתנו 10 מיליוני שקלים — — — אני מסכים שהכול יהיה לשיקום השכונות — — —

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, מספיק.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נפאע, חבר הכנסת נפאע.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, אני לא רוצה לקרוא אותך לסדר. זה לא יאה. שמעתי היום את ההתפעמות שלך מהשלג, ואני עדיין נפעם ולא רוצה לקרוא אותך לסדר.

חבר הכנסת איתן וחבר הכנסת נפאע. אני מציע שתצאו לפרוודור ותשבו שם בכורסאות ותלבנו את העניינים שביניכם. חבר הכנסת צבן, אנא. חבר הכנסת דיין, אם תוכל להתחיל לסכם תהיה גם לחברים אחרים מסיעתך אפשרות לדבר.

אלי דיין (העבודה):

אני שואל — — —

הי"ר ש' וייס:

אם אתה שואל, הם עונים לך. תענה להם, אני מציע לך.

אלי דיין (העבודה):

אני אענה לכם.

7 מיליונים — אתם לא מתביישים לפגוע ב-70 שכונות. בושה וחרפה. הרי אתם מתגאים בשיקום שכונות, לכן כדאי

אתמול בשעה 11:00, יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת פלדמן, בסיוע של כמה חברי כנסת מהליכוד, ביצע בשביל הקזקים של "גוש אמונים", שהיו שם — זה היה בשעה 11:00 בדיוק; אני הייתי שם שלוש דקות לפני 11:00, וראיתי. משום מה עמדו על קיום ההצבעה ללא דיון בשעה 11:00 בדיוק, כדי לשרוד מהקופה הציבורית 270 מיליון ש"ח, ללא דיון כאמור, בשביל צרכים מפלגתיים קצרי-טווח ביותר, בשביל אינטרסים צרים.

כאשר ביקשתי מיושב-ראש הוועדה, שנוהג להגיע מדי שבוע בשבוע לכנסת באיחור, ולפתוח את דיוני הוועדה לא בשעה 10:00, אלא בשעה 10:15, 10:30, אם לא בשעה 11:00, הוא לא היה מוכן לדחות את הישיבה בחמש דקות, כדי שתהיה אפשרות להזמין חברים לדיון. הוא גם לא היה מוכן להרשות התייעצות סיעתית. הוא לא היה מוכן לקיים דיון, אלא אמר: מי בעד, מי נגד. מחטף — לחטוף 270 מיליון שקלים.

על מה? על כבישים בעזה, בשטחים. וכל זאת כאשר אנחנו יודעים מה המצב בכבישים בארץ. ישב שם חבר הכנסת גרשון שפט, שאלתי אותו, איך הכביש קריית-מלאכי — אשקלון — הרי הוא גר באזור; איך זה שבשביל זה אין כסף. בשביל כבישים שעליהם נוסעים עשרות אלפי אנשים, ותאונות דרכים קטלניות רבות קורות בהם, אין כסף. אבל בשביל כבישים שאיש אינו נוסע עליהם, יש עשרות מיליוני שקלים. יש פה שיכוש של סדרי עדיפויות.

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אליעזר מזרחי, יש לך הקצבת זמן כסיעה, ותוכל להתבטא.

אלי דיין (העבודה):

זה היה מחטף.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פארס, אנחנו רוצים להתקדם.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הערכים בשטחים הכבושים לא זקוקים לכבישים האלה

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פארס, אנחנו רוצים לסיים היום כדי לאפשר לכל עדות ישראל, בכלל זה אלה שחוגגים ביום שישי, לשוב הביתה בזמן.

אלי דיין (העבודה):

וכאשר אני אומר לחברים האלה: רבותי, שימו לב —

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, רק רגע. חברי הכנסת, אני מבקש שתגיעו לדוכן של מזכיר הכנסת אחד אחד, ולא רבים בבת-אחת.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתה דואג להם, חבר הכנסת איתן. אני רואה שאתה דואג להם.

ושומרון לרווחת כל התושבים הגרים בארץ הזאת. מה הכבי? אתם לא רוצים לדאוג לאנשים שלכם? אתם רוצים להוציא אותנו מכאן.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פארס, חבר הכנסת דראושה, אני אפילו לא יכול להעיר אם מישוה אומר דברים שאין צורך לומר אותם כאן. אני לא שומע מאומה. צעקות מחרידות, לא שומעים אף מלה. בלתי אפשרי, לא מבינים שום דבר. זה לא דומה כלל לקריאות ביניים, זה אפילו לא עליפי התקנון. זו סתם צעקנות. מספיק. יש לכם זכות דיבור.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, חבר הכנסת פארס. זה מדהים — מה שקורה פה. אני לא רוצה להטיף מוסר. אתם מורים, אתם מנהלים בתי-ספר, אלה קריאות ביניים? מה אתכם? משנה לשנה זה הופך לביליל של צעקות סרק. קריאת ביניים יש לה משמעות, זה משהו מבריק, זה משהו חריף, משהו שנאמר באיזה הקשר. אתה תקבל זכות דיבור, אתה רשום אצלי.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מבקש.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מכם באופן החברי ביותר. נניח שחבר הכנסת ריבלין אמר דבר שלא ייאמר, ואני כן רוצה להעיר לו. אני לא יכול, חבר הכנסת פארס, אני לא שומע כלל מה שאומרים כאן. אני פונה אליכם ומבקש מכם באופן החברי ביותר, במקרה לשלושתכם, אני אעשה זאת גם לאחרים. אנא, אני לא יכול אפילו להעיר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

ידידי חברי הכנסת הערבים, אני רוצה לומר לכם, שכאשר אתם מתלוננים על פיתוח יהודה ושומרון, אתם מצביעים על כך שבניגוד לנו, שאנחנו רואים את החיים בארץ הזאת בדרך חיובית, אתם רואים אותה רק בדרך שלילית. במובן: גם לי גם לך לא יהיה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הכיבוש שלילי, אתה לא מבין.

היו"ר ש' וייס:

אל תענו לו, יש לכם זכות דיבור. חבר הכנסת דראושה, אני אשתדל שהבית הזה לא יהפך לזירה של צעקנות. אי-אפשר, זה לא קריאות ביניים, כבר הסברתי. יש לכם זכות דיבור, תוכלו להשיב לו. אחר כך אנחנו מתלוננים על ביזיון הבית הזה. אל תצעקו, אני מבקש מכם לא לצעוק. זה מחריד.

שידעו את האמת בכל מערומיה. נתתם מיליארדים לשטחים. יש עושר גדול בשטחים ועוני גדול בשכונות. יצרתם פערם גדולים.

זו לא בושה וחרפה לרשום סעיף של 117 מיליון ש"ח. איפה? פיתוח אזורי תעשייה בעזה ובשטחים. בכל רחבי הארץ יש אבטלה. יש מבני תעשייה ריקים. בארץ שבה קולטים את העולים, שבה יש 200,000 מובטלים, אין כסף לפיתוח תשתית לתעשייה.

בושה וחרפה. התקציב הזה הוא אנטי-ציוני, הוא אנטי-חברתי, הוא לא מתמודד עם בעיות האבטלה, הוא לא מתמודד עם בעיות קליטת העלייה. יש בו שיבוש של סדרי עדיפויות. כדאי שתמשכו אותו ותביאו תקציב אחר, רלבנטי יותר לבעיות של עם ישראל ב-1992.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, לכל אלה שהגיעו עכשיו אני מודיע, זה דיון על הסתייגויות כפי שכתוב בסדר-היום, להצעת התקציב לשנת הכספים 1992. היתה שאלה של חבר הכנסת שוחט, ואני רוצה להבהיר. סעיף א' בסדר-יומכם: הצעת התקציב, הסתייגויות במרוכז, לפי שעה דוברי סיעות.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת ראובן ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לגצל דקה וחצי מזמנה של סיעת הליכוד על מנת להשיב לחבר הכנסת ד"ר. נוגעת ללבי דאגתך לשכונות, ואיני אומר זאת מן השפה ולחוץ. אין לי כל ספק שאתה, כראש עיר לשעבר, דאגת מאוד לשכונות שצריכות שיקום, כל אותן שכונות שעד שאתה הגעת היו כמצב לא טוב — אבל למה לשחק בדמגוגיה, כאשר אתה יודע שתקציב המדינה — — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
איפה יש כאן דמגוגיה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, זה לא הולך כך. אי-אפשר להפוך את כל הדיונים בבית הזה לביליל של צעקות. זו אפילו לא קריאת ביניים.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבר יומיים לא דיברנו.

היו"ר ש' וייס:

זה לא ילך כך. אל תהפכו את דיוני המליאה לביליל של צעקות.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה — — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת ריבלין, אני אאפשר לך, זה לא על חשבונך.

אל תהפכו את דיוני המליאה לביליל של צעקות. זה כבר לא קריאות ביניים, זה פשוט צעקות. זו אפילו לא זכות הזעקה, זאת צעקה בלי זכות, סתם. מספיק.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חבר הכנסת נפאע וחבר הכנסת דראושה, אני לא מבין מה אתם מתלוננים על הכבישים ביהודה ובשומרון. הרי לכם יש תוכניות בקשר ליהודה ושומרון, הרי אנחנו מפתחים את יהודה

ונשתדל שתתקיים פה מדינה יהודית דמוקרטית עם מיעוט שיש לו זכויות שוות, בין השאר גם זכויות לכבישים טובים.

ועכשיו, אדוני, חבר הכנסת וראש העיר לשעבר אלי דיין, אני מבין את דאגתך לשכונות המצוקה ולפרויקט החשוב, שאנחנו זוכרים מי התחיל אותו כפרויקט שיקום השכונות. אני רק מציץ לך, שבמקום להשתמש בדמגוגיה לגבי 107 מיליארד שקל שאנחנו דנים בהם היום, אם חסרים 7 מיליוני שקל לשיקום שכונות, אנחנו, הליכוד והמערך, לקחנו מהקופה הציבורית 10 מיליון שקל עבור כל מיני עמותות, מה שנקרא ייחודיים. הנה, אני אישית מוכן לוותר על כל הכסף שלקח הליכוד, ואתה וחברייך תוותרו על כל הכסף שלקח המערך. יישארו רק 3 מיליוני שקל. ניתן אותם לילדים מפגרים או לזקנים, ואתה לא תצטרך למצוא סעיף תקציבי של יהודה ושומרון.

אלי דיין (העבודה):
אני מוכן.

היו"ר ש' וייס:
קח אותו אל מאחורי הפרגוד, תשבו בכורסה נוחה ותביאו לי הסכם. אני אניח אותו על שולחן הכנסת.

אלי דיין (העבודה):
בוא, חבר הכנסת ריבלין.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת אלי דיין, זו בכל זאת מליאת הכנסת, אם מותר לי להעיר.

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה. אתה תיתן לנו שתיים או שלוש דקות של רוגע, אני בטוח. אחריו — סגן השר שמואל הלפרט.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני לא מחייב אף אחד בתחושה, בהרגשה האישית שלי, אבל כאשר באתי היום למשכן הכנסת, התחושה שלי היתה, שכל שלכן בחוץ כך שחור בפנים; ככל שבחוץ נעשה לבן יותר ויותר, כך משעה לשעה נעשה בפנים שחור יותר ויותר.

אני לא יודע אם אני צריך להגיד לליכוד למה הם הגיעו. יכול להיות שהיה טוב יותר אילו היה משהו מהליכוד אומר זאת לעצמו. אולי ניקח דווקא עניין שגורא קטן יחסית. אמש באו לוועדת הכספים אנשי הליכוד והמתנחלים, ויחד עם המפלגות החרדיות העבירו החלטה שראויה רק לחרפה ולקלון. בתקציב משרד הבינוי והשיכון יש סעיף שנקרא: רכישות דירות נכסי רכישה עבור משפחות במצוקה הזכאיות לדיור סוציאלי ולעולי אתיופיה. כל הקואליציה הצביעה בעד מחיקת המלים "עבור משפחות במצוקה הזכאיות לדיור סוציאלי ולעולי אתיופיה". מחקו את הדיור הסוציאלי, מחקו את יהודי אתיופיה, והשאירו: רכישות דירות נכסי רכישה. והכול — כדי שאפשר יהיה עם הסכום של 31,264,000 שקל לרכוש עוד דירות בסילואן, עוד דירות בחוף הדובע המוסלמי, עוד להקצות למתנחלים ולפוגרומצ'יקים שחיים שם.

אריה אליאב (העבודה):
אלה הסיקריקים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מעשי הוונדליזם שהם עושים אינם מצדיקים בשום פנים ואופן את הרצח המתועב שהיה אמש ברצועת-עזה, של איש כפר-דרום. אני מוקיע את הרצח הזה בידי רוצח שהוא חלאת

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני מבין, אדוני היושב-ראש, שחבר הכנסת אורון מתלונן על כך שהכביש ללהב הוא כביש משובש. למה אתם לא דואגים לאחזיקם בגניץ, בשכם, ביריחו? אנחנו בונים כבישים כדי לפתח את הארץ הזאת. אני מבין את חבר הכנסת אורון. רק שלילי אתם רוצים? שלא יהיה אף אחד?

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אנחנו רוצים שהם ידאגו לעצמם ולא אתה תדאג להם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת ריבלין, שנייה. יש לי פנייה לחבר הכנסת ריבלין. פה קרה דבר קצת לא נוח. שמת לב שהם מגיבים בצעקות, ואתה חוזר על זה שלוש פעמים. נוצר כאן איוה דרשיח כמעט מתגרה משני הצדדים. אני פונה אליך, אמרת שלוש פעמים אותו דבר, דברים חשובים.

יהודה פרח (הליכוד):

אתה לא תגיד לו מה להגיד.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אני לא צריך את עזרתכם. אני לא צריך את עזרתך, חבר הכנסת שמאי, אני אגן גם עליך כשתהיה פה. אני לא צריך את עזרתך כלל, חבר הכנסת פרח, עם כל הכבוד והחברות. אני פונה אליך, חבר הכנסת דראושה, כרגע, אחר כך אולי לאחרים. חברי הכנסת פארס ונפאע, אני לא אוציא אתכם מן האולם.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אין לנו כוונה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא חשבתי לרגע שיש לכם כוונה. חבר הכנסת פארס, אני פונה אליך כאל מחנך, גם אליך, חבר הכנסת דראושה, וגם אליך, חבר הכנסת נפאע. הוא אומר דברים קשים. אתם תעלו לכאן, תשיכו לו בדברים קשים. יש גבול לרמיסת המליאה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הם רמסו אותה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, מה אתך, אתה לא יכול לשלוט על עצמך? מה קורה פה, אתם לא יכולים לשלוט על עצמכם? איזה מין צעקנות בלתי אפשריות, כאילו משהו שומע מלה אחת ממה שאתם אומרים.

אנא, אני פונה אליך באופן חברי, אתה כבר הבנת את השיטה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
הבנתי.

היו"ר ש' וייס:

תוריד קצת את המתח, אני מבקש, אתה לא חייב.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני אומר זאת בשיא השקט.

היו"ר ש' וייס:

אמרת זאת שלוש פעמים.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אנחנו, בני הארץ הזאת, הציונים בארץ הזאת, נמשיך לפתח ככל יכולתנו את ארץ-ישראל לרווחת כל היושבים בה.

קבלנים פרטיים. הם הלכו דרך משרד השיכון, הורידו להם 60% ממחיר הקרקע, ועכשיו הוציאו את זה למכר, אף שכבר יש תוכניות ויש התחייבויות.

שר האוצר י' מודעי:
מה השם?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

"אלפא-צפון", חרשום לך, אדוני השר. אני מוקיר מאוד את המעשה הזה שאתה עושה עכשיו. כבר שלחתי בעניין הזה מכתב לשר הבינוי והשיכון.

אם כן, לא באבטלה, לא בעלייה ולא בחנינוך, כשמפחיתים את שעות הלימוד לארבע שעות לימוד בכיתות א', ב', ג', ואחרי זה מתפלאים שיש אי-הבנת הנקרא.

משיקום השכונות לקחו 7 מיליונים לעומת זאת, הורה מתנחלים, הורה חרדים, חגיגה של ריסוק אכרים בוועדת הכספים של הכנסת, כמו הביזיון שהיה הבוקר. מי שראה יכול רק לבכות, תאמינו לי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני קצת הטעיתי את חבר הכנסת דראושה. אני מבקש לתקן את הטעות. לתומי חשבתי שיש לו הסתייגות. כלומר, לא העליתי על הדעת שאין לו הסתייגות. מכיוון שאין לו הסתייגות, אין לו אפשרות לדבר כאן. מכיוון שהייתי בטוח שיש לו הסתייגות, אמרתי לו שהוא יוכל להגיב על הדברים שנאמרו, באמצעות רשות הדיבור. על כן אני מאפשר לו, אם הוא רוצה, במשך דקה, לפנים משורת הדין, להגיב על דברים שקורם הוא כעס עליהם מאוד, אבל באמת בקיצור נמרץ. בבקשה.

לעומת זה, לחברי חד"ש ולחבר הכנסת פאסר אין בעיה, כי לסיעות שלהם יש זמן והם יכולים להזרים את המחאה של הדוברים דרך הזמן של הסיעות.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על מתן הזכות לומר כמה דברים.

ראשית, אני רוצה להגיב על הדברים של חבר הכנסת רובי ריבלין. אני חושב שמה שהאזור הזה, המדינה הזאת וגם העם הפלשתיני זקוקים לו הוא שלום אמתי שיתבסס על הכרה הדדית בזכויות של שני העמים. הפלשתינים לא זקוקים לכבישים של המתנחלים ולא לכבישים של הממשלה הזאת. הם זקוקים לזכות להגדרה עצמית, להקים את מדינתם העצמאית לצד מדינת ישראל, שיחיו עם ליד עם ומדינה ליד מדינה.

אבל לעצם התקציב, אני רוצה להעיר בנוכחותו של השר מודעי. לצערי הרב, התקציב הזה מעמיק את האפליה בתוך המדינה, במיוחד האפליה נגד האוכלוסייה הערבית, שמהווה יותר מ-18% מאוכלוסיית המדינה. האוכלוסייה הערבית מקופחת, וממשיכים בקיפוח הזה, שיביא להגברת המרירות והניכור, וזה יתגסם בכולנו.

אני אומר לשר מודעי ולחברי הקואליציה, שהמדיניות הזאת, המשך האפליה הזאת יפגע בכולנו. צריכים להתחשב באוכלוסייה הערבית שחיה כאן כחלק אינטגרלי ממדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך. חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר הריגול. רשות הדיבור לחבר הכנסת שמואל הלפרט, ואחרי — לחבר הכנסת חיים אורון.

אדם. אבל אני שואל אתכם בכל הרצינות: התשובה שלנו על כך שקיים מיעוט ונדלטיטי בשטחים, שרוצח יהודים, היא להקצות עוד עשרות מיליונים לידיהם של אלה שעושים את כל הפרובוקציות, כל אלה שגוררים עוד קיצונים מן הצד הערבי להמשיך ולרצוח, כדי שיוכלו לקום ולהגיד — הנה, נקים עוד שכונה, שכונת דורון?

גם ביום העצוב של אנשי כפר-דודרם אני רוצה לומר להם, שלא יכלה להיות טעות גדולה יותר מן התגובה שלהם על הרצח הנחעב, בהקמת עוד שכונה, כי כל שכונה שם באה להתגרות, בדיוק כמו כסילואן.

אבל, לאיזה שפל יכלו להגיע אנשי הליכוד, אנשי הימין הקיצוני והחרדים, כאשר באו להעביר 31 מיליון שקל ממשפחות במצוקה וממשפחות אחיזות חסרות דיור למפונקים של "גוש אמונים", לאלה שעושים את כל הפרובוקציות בתוך הרובע המוסלמי, כדי לגרום עוד קיצונים לרצוח שם יהודים, ולאחר מכן להעמיד פני צדיקים.

אבל זה לא בא לכד, אדוני היושב-ראש, זה בא יחד עם חגיגת "הורה" אדירה, שהתחוללה בקומות הראשונה והשנייה, של חרדים ומתנחלים, שכל מה שהם עשו השבוע זה רק לומר: הברנו לנו תקציבים; והם עוד משתמשים במונח: תנו לנו את מה שמגיע לנו. חבר הכנסת יאיר לוי הגדיל להגדיר: תנו לנו את המגיע לנו. לכן אנחנו לוקחים כסף שיהיה מסומן על ש"ס, שהיה כסף מסומן על האגודה, שיהיה כסף מסומן על רגל התורה. אם זה מה שמגיע, זה לא צריך להיות מסומן. אם זה מה שמגיע, הולכים לסעיף התקציבי ומקבלים את המגיע על-פי הקריטריונים שלפיהם מקבלים כל ילדי ישראל. אבל איך זה יכול להיות שהם ייקחו את מה שמגיע לכל ילדי ישראל, אם התקציבים שלהם גדולים פי כמה וכמה.

אדוני היושב-ראש, 297 מיליון שקל נמצאו ונחלכו בימים האחרונים מלשד עצמותיו של התקציב הלאומי, כדי להעביר 125 מיליון שקל לחרדים ו-171 מיליון למתנחלים. נכון, חל שינוי. השינוי שחל הוא, שהמתנחלים למדו להיות סחטנים גדולים עוד יותר מהחרדים.

יהודה פרח (הליכוד):

הם לפחות בונים את המדינה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הייתי אומר בעניין זה על משקל פסוק בתנ"ך: וישמן המתנחל ויבעט, או — וישמן החרד ויסחט, וינבל צור מדינתו — לא ישועתו אלא מדינתו. הם למדו את הפוטנט. את עם ישראל אפשר לסחוט כאשר תופסים אותו בכיסא של ראש הממשלה. וראש הממשלה משלם כל מחיר וכלבד שימשיך להיאבד בכיסא. למען מה? — למען לתת למתנחלים ולאבד את הערבויות מארצות-הברית, שאנחנו זקוקים להן כמו אוויר לנשימה כדי לייצר מקומות עבודה חדשים.

אבל מה זה מעניין אותם, אדוני היושב-ראש? הרי זה לא מעניין אותם. במקום לקחת את התקציב מהפחתת עלות העבודה ולהשקיע אותו במקומות שמייצרים מקומות עבודה ממש, הם מעבירים 3.4 מיליארדי שקל לידי המעסיקים, כסף שהממשלה משלמת ישירות.

סיפור קטנצ'יק — אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, ברור הבא. עובדת עמותת שנקראת "אלפא-צפון", עם 342 משפחות מקריית-ים, שהחליטו גם לבנות את הבתים בעצמם, ותהיה להם גם תעסוקה. שנה וחצי של ביורוקרטיה. סוף-סוף הקצו להם חלקות קרקע לכנייה. עכשיו "התלכשו עליהם"

צמיחה מובטחת. הגירעון המסחרי גדל בצורה מדהימה. איפה הצמיחה שהבטיחה הממשלה? יש צמיחה באבטלה שתגיע לרבע מיליון איש, יש צמיחה במצוקה, יש צמיחה בעוני.

לכן, חברי הכנסת, אנחנו דנים בתקציב כאשר יש פרדוקס לפנינו. מודיעים שהצריכה הפרטית בשנה שעברה עלתה בחשבון לנפש, אבל כנגד זה גם מודיעים, שהשכר נשחק כבר שנה שלישית ברציפות; אם כך, איך עלתה הצריכה? מניין? ובכן, התשובה פשוטה מאוד. הצריכה עלתה באותו ממוצע, משום שיש שכבה דקה שאצלה הצריכה אכן עלתה, כי הממשלה דואגת בתקציב הזה לממן ולסבסד את המתנחלים, אבל לממן ולסבסד גם את בעלי ההון וגם את המעבידים. ואם ב-1990 הממשלה שילמה לביטוח הלאומי, במקום המעבידים, סכום של 1.7 מיליארד, הרי ב-1992 היא כבר משלמת פי שניים, היא כבר משלמת 3.5 מיליארדי שקל, במקום המעבידים, 3.5 מיליארדי שקל שאין עליהם מס, שאין עליהם מס הכנסה, שהמעבידים מחזיקים אותם פשוט בכיסיהם, ואותם 3.5 מיליארדים ועוד סכומים אחרים הם התשובה על השאלה, כיצד ניתן להסביר שהצריכה הפרטית עולה כשהשכר נשחק.

חברי הכנסת, בזמן שהאבטלה גדלה, בזמן שהמצוקה חודרת לשכבות גדולות והולכות באוכלוסייה הערבית והיהודית בישראל, הממשלה מוציאה פחות ופחות לצורכי שירותים, לצורכי האוכלוסייה. הוצאות הממשלה ירדו ל-52% מההכנסה הלאומית הפנויה, לעומת 60% לפני ארבע שנים. הירידה הזאת, חברי הכנסת, היא ירידה של הסרת אחריות. הממשלה מסירה מעל עצמה את האחריות לחינוך, לבריאות, לשירותי רווחה.

ההוצאה הממשלתית הריאלית לתלמיד ירדה בשנות ה-80 ב-20% בקירוב, ובחינוך היסודי אפילו ב-30%. פירוש הדבר, שבאותם אזורים, שבהם ההורים יכולים להרשות לעצמם לממן במקום הממשלה, הילדים אולי לא ניוזקים, אבל ההורים צריכים לשלם מאות שקלים מדי חודש להשלמת החינוך שהממשלה אמורה היתה לתת. אבל, מה קורה באזורי מצוקה? מה קורה בשכונות העוני? מה קורה בעיירות הפיתוח? מה קורה ביישובים הערביים, ששם אין אפשרות לשלם? שם, בחישוב לתלמיד, ההוצאה לחינוך ירדה ב-30%. האזרחים נדרשים היום לשלם 40% ממחיר החינוך הגבוה, לעומת 9% בלבד שנדרשו לשלם לפני 10 שנים.

התוצאה של כל המהלך הזה היא, שהאי-שוויון במדינה גדל גם משום שהשכר נשחק, גם משום שהקצבאות נשחקות, וגם משום שהממשלה מקצה פחות ופחות לשירותים הציבוריים. אם לפני עשור חלק מכל שני בוגרי חינוך לאוניברסיטה, היום — רק אחד מכל שלושה.

חברי הכנסת, אנחנו נמצאים בשנת מצוקה תקציבית חמורה מאוד לשירותים, לשירותי הרווחה, לרבות לאחזקת ילדים בפנימיות, לשירותים לנוער עזוב וכו'.

אני רוצה להביא רק דוגמה אחת למה אין לממשלה הזאת כסף. יש תוכנית שנקראת תוכנית הורים, שמסייעת למשפחות במצוקה לטפח ילדים, פעוטות מגיל תשעה חודשים עד 24 חודשים. זו תוכנית חשובה מאוד, שנוגעת למאות משפחות, לפחות, כך אני יודעת, בדרום תל-אביב. לתוכנית הזאת אין כסף, ורוצים עכשיו לסגור אותה, ואז אותם פעוטות לא יקבלו את הסיכוי החשוב שהם יגלים לקבל לטיפוח הכישורים המוטוריים, לטיפוח היכולת שלהם להיקלט אחר כך בצורה

סיעת חד"ש לא מסרה את שמות דובריה.

תמר גרו'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני אמסור.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהסתייגות לתקציב משרד הדתות ביקשתי להקצות 25 מיליון שקלים — תקציב הפיתוח ליישובות. בתקציב משרד הדתות אין אפילו פרוטה אחת למטרה חשובה זו.

חברי הכנסת, גם אם לא כולם משלימים ומסכימים עם זה, עובדה היא שיש עשרות אלפי תלמידים שבחרו ומעדיפים את החינוך הישיבתי-התורני על פני כל מסגרת חינוכית אחרת.

לא יעלה על הדעת שהממשלה תתעלם, שנה אחרי שנה, מצורכי הפיתוח של מוסדות החינוך שבהם לומדים רבבות תלמידים. מוסדות אלו זקוקים לכניית כיתות חדשות, לשיפוצים ולעבודות פיתוח בדיוק כמו כל מוסד אחר במדינה.

אומנם, בשנים עברו הוקצו לסעיף זה סכומים מזעריים. אך גם אז הם היו קטנים מאוד וזעומים, ורואי שלא היה בהם כדי לענות על צורכי הפיתוח של הישיבות.

חברי הכנסת, בשואה הנוראה עלה הכור על חלק גדול מעמנו, ועולם שלם של לומדי תורה ותלמידי חכמים נחרב. בתי-מדרש וישיבות, גדולי תורה ופוסקי הלכות, קהילות ותיקות ועתירות מסורת, כל אלה הובלו לכשבנים על-ידי הצורך הנאצי, יימח שמו.

ברוך השם, זכינו לכך שכאן, במדינת ישראל, הולך ונבנה עולם נפלא ונהדר של תורה ויראת שמים. שוב רואים ברחבי ארץ הקודש בתי-מדרש וישיבות, כוללי אברכים ומכונים תורניים, שבהם הוגים בתורה יומם ולילה. מדינת ישראל הפכה, ברוך השם, למרכז התורה העולמי, המשפיע לא רק על תושבי הארץ כולם אלא גם על יהדות התפוצות בכל אחר ואתר.

לא ייתכן שלכל מוסדות התורה הללו לא יינתן תקציב פיתוח מינימלי, כדי לאפשר להם בנייה חדשה, שיפוך מבנים ישנים, שחלקם נבנו כבר לפני עשרות רבות של שנים, ועבודות חידוש ופיתוח כראוי למעמד החשוב והמיוחד בעמנו.

לכן, אבקש לאשר הסתייגותי ולהקצות בתקציב משרד הדתות 25 מיליון שקלים לתקציב פיתוח עבור הישיבות.

היו"ר ש' וויס:

תודה רבה. אני מבקש סליחה מחבר הכנסת חיים אורון. היתה פה אי-הבנה, אבל אתה תדבר אחרי חברת הכנסת תמר גרו'נסקי. חברת הכנסת תמר גרו'נסקי, בבקשה.

תמר גרו'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הגענו לדיון הזה לאחר מלחמת התשה שנוהלה נגדנו על-ידי הממשלה, על-ידי הקואליציה, מלחמת התשה תחת איזמיהם של המתנחלים, שרצו לגזול עוד ועוד מהתקציב לצורכי ההתנחלויות בשטחים, ותחת איזמי המריבות בין סיעות חרדיות ודתיות בתוך הקואליציה, המנסות להשיג את הכספים הייחודיים, אף שפורמלית הם כאילו בוטלו. אבל הגענו לדיון הזה, והדיון הזה הוא רציני.

חברי הכנסת, הממשלה הבטיחה צמיחה, צמיחה שבה ייקלטו המוכשלים, צמיחה שתחלץ את המשק הישראלי מהקיפאון. לפי הנתונים האחרונים, התוצר לנפש בשנת 1990 ירד. פירוש הדבר, שיחסית לגודל האוכלוסייה, אין לנו אותה

באמצעות ההסתייגות של סיעתך. אני מבין שבסיעתך יש החלטה שהזמן כולו מוקצה לחבר הכנסת אורון. בכל זאת אני אאפשר לך, אחרי דבריו של חבר הכנסת אורון, להגיב במשך דקה על הדברים שהושמעו כלפיך באופן אישי. אם תרצה תקבל ממני on the house דקה כדי להגיב. בסדר?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
שמת לב, אדוני היושב־ראש, שלמרות הדברים הכותבים שאמרתי, עמדתי — — —
היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור. מאז הופצה הידיעה, שהטלוויזיה שמצלמת כאן היא רק לארכיון של מפלגה, הרוחות נרגעו וזה בסדר.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה כבר היה ידוע בתחילת הישיבה.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת אורון, ואחריו, אם ירצה חבר הכנסת פארס להעיר הערה אישית על מה שאמר כאן חבר הכנסת ריבלין, אני אאפשר לו. בסדר? בבקשה, חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אנחנו החלטנו שלא לחלק את הזמן. אני הבנתי שהתקנון — — —

היו"ר ש' וייס:
אין לי טענה. אני מגלה גמישות. הכול בסדר. אין טענה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
עברו כארבעה חודשים מאז הוגש לקריאה ראשונה התקציב שאנחנו דנים בו עכשיו. אנחנו דנים בו עכשיו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. מה קרה באותם ארבעה חודשים ואילו שינויים חלו בתקציב?

מאז, במשך אותם ארבעה חודשים אנחנו מוצפים במבול של נתונים קשים, נתונים קשים יותר ויותר על המציאות הכלכלית והסוציאלית במדינת ישראל, וזה כל יום — אתמול הנתונים על המס, לפני שבוע הנתונים של בנק ישראל, והסיכומים לגבי שנת 1991 הופכים לדבר מוסכם.

היו לנו עשר שנים אבודות. אני מפתח, אני חושש שעכשיו אנחנו מתחילים לספור עשר שנות המדדון. למרות קליטת עלייה, למרות השקעות עצומות בכנייה, השנה שעברה היתה שנת כישלון כלכלי גדול ומוחלט על-פי כל אמות המידה.

האם התקציב המוגש כאן הוא פתח לשינוי בכיוון הזה? בעצם, איש לא מאמין בזה. שר האוצר אמר זאת, פחות או יותר. הנגיד, באמירה שלו שאין לו מושג איך נראה תקציב — אמר זאת. כל אחד מאתנו שעוסק, קצת יותר בנתונים ובהצעות הללו במסגרת ועדת הכספים ובמקומות אחרים יודע שבתקציב הזה אין דבר שיתן תשובה על אותן מצוקות שכולנו שותפים להן.

אבל, מה קרה בכל זאת לתקציב מאז הונח לפנינו, ובעיקר במהלך היוםיים האחרונים? עובדה אחת אין לגביה מחלוקת. אחד הביציונות הגדולים שעברה הכנסת, כנראה מעודה, כך אומרים ותיקיני, שפל שלא היה כמותו בדיוני התקציב, לפחות בהשוואה לשלוש השנים האחרונות.

בלילה האחרון, לא הלילה שעבר, אלא הלילה שלפניו, אישרה ועדת הכספים במשך רבע שעה תוספות של 379 מיליון שקלים. 82 מיליון שקלים מתוכם — על דעת כל חברי

טובה יותר במערכת החינוך. לתוכניות כאלה אין לממשלה כסף.

חברי הכנסת, אנחנו נמצאים בתוכנית שמנציחה את היותם של האזרחים הערבים במדינת ישראל אזרחים מסוג ב' בכל התחומים. מדובר בכך, שגם בתקציב 1992 אין הקצבות שיחסלו את הפער הקיים בשירותים לאוכלוסייה הערבית. לרבות דברים בסיסיים כמו התקנת מערכות ביוב ומתקני טיהור, כמו הבטחת תיחות לתלמידים, כמו הבטחת שירותי בריאות בתוך בתי-הספר, כמו הבטחת חיסונים לכל הילדים.

חברי הכנסת, הממשלה גם בתוכניות שלה — — —

היו"ר ש' וייס:
סליחה, שאלה לי אליך: לכם יש — — —

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תשע דקות.

היו"ר ש' וייס:
תשע דקות, את ממלאת את כל הזמן.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

היו"ר ש' וייס:
אם כן, יש לך עוד שתי דקות.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב־ראש, אם חברת הכנסת זקוקה עוד לדקה או לדקתיים, אני מוכן לתרום.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חברי הכנסת, מצוקת הדיוור המחריפה בקרב הציבור הערבי בולטת במיוחד בערים המעורבות. כמי שגרה בסמוך ליפו אני יכולה להעיד, שהמצב הולך ומידרדר לתהום שאי-אפשר לראות איך אפשר יהיה בכלל להינצל ממנה. מדובר על תנאי צפיפות איומה, בתים מתמוטטים, אוהלים שמקומם לחסרי הדיוור בקרב האוכלוסייה הזאת, ובמצב הזה עושה הממשלה, יחד עם העירייה, תוכנית לסילוקם של התושבים הערבים ולהפיכת אזור מדרון-יפו לשכונת וילות. הציניות הזאת של מכירים, מטרחה ברורה — להוציא מהשכונות האלה את האוכלוסייה הערבית, שאינה יכולה להתמודד במכורים כאלה.

חברי הכנסת, התקציב הזה מיעד הרבה מאוד תקציבים, מיליארדים, לצורכי ההתנחלויות בשטחים, בתקציבים ישירים ועקיפים. אני שמעתי מתנחל אחד מדבר בטלפון, והרשו לי לצטט אותו, הוא עמד ליד הטלפון כאן בבניין הזה — הרי הם התנחלו אצלנו — וסיפר נסים ונפלאות אילו כבישים עוקפים כבר הוכטחו לו בתקציב 1992: כביש עוקף-שכם, וכביש עוקף-יאטה, וכביש עוקף-רמאללה, והכול עוקפים. הכבישים העוקפים האלה הם כבישים שעוקפים את השלום, זאת האמת, אלה לא כבישים עוקף-רמאללה. אלה כבישים שעוקפים את השלום, ושכל המטרה שלהם היא לנמנע הידברות ושלום. יותר להתנחלויות פירוש יותר ויותר מחסומים לשלום.

התקציב הזה מכוון לכך, שהממשלה הזאת תמשיך לפעול לחסימת השלום. לכן זה תקציב נגד השלום, נגד העובדים, נגד שיפור תנאיהם של החיים במצוקה, ולכן חייבים להצביע נגד.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה. חבר הכנסת פארס, קודם, כאשר היה לנו כאן קצת חיכוך מילולי קשה, אני אמרתי שתוכל להתבטא

מ"רכישת דירות נ"ר למשפחות במצוקה הזכאיות לדירור סוציאלי ולעולי אתיופיה" — לשם תמים: "רכישת דירות נ"ר". כשאני אומר לחבר הכנסת חנן פורת, שהגיע סוף-סוף לוועדת הכספים: מה אתם עושים, אתם גוזלים מאלמנות ומיתומים ממש, כי כספי נ"ר — נכסי רכישה — אלה כספי קרן המצוקה של משרד השיכון. נכנס חבר הכנסת חנן פורת. אומר לי חבר הכנסת חנן פורת: אנחנו עשינו את השינוי הזה בגללך, משום שאתה חשפת שלקחנו 2 מיליוני שקלים כשביל הפרובוקציה של סילואן. ואני גא על מה שחשפתי; אני גא.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
תפסיק לחשוף.

היו"ר ש' וייס:

לא מקובל לחשוף מעל דוכן הכנסת שיחות מסוג כזה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הן התפרסמו בעיתון.

היו"ר ש' וייס:

זאת אומרת, אתה מצטט מעיתון. זה מקובל.

חיים רמון (העבודה):

הוא מצטט את העיתון. לא היה ולא נברא, אלא רק משל היה בעיתון שדווח על-ידי חבר הכנסת חנן פורת ולא על-ידי חבר הכנסת אורון.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מבקש לתת לי להשיב.

היו"ר ש' וייס:

אני צריך לאפשר זאת. מייד, נראה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ועכשיו יש תקציב של 48 מיליון שקל, וכפי שהם עושים ככל העולה על רוחם בכל תקציב המתקרב לתקציב משרד השיכון, מעבירים מסעף לסעיף, מרמים את האוצר, מרמים את פקדי משרד השיכון, מעלימים עובדות, ככל הסעיפים שרק אפשר — עכשיו יש נבלה ברשות החוק: לא לכספי מצוקה, לא לעולי אתיופיה, אלא לדירות נ"ר, לכל מי שרוצה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא לכל מי שרוצה, לכל מי שרוצים לזות לו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה שמופיע בסעיף הזה — — —

היו"ר ש' וייס:

אבקשך לסיים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

רק שנייה. אם תיתן רשות הדיבור לחבר הכנסת חנן פורת, אני רוצה לשמוע מה הוא אומר.

היו"ר ש' וייס:

כולם זכאים לשמוע כל דבר. יש לסיעת המפד"ל זמן, והוא יוכל לנצל אותו ולדבר.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

סעיף נ"ר פה הוא סמל לכל התקציב הזה. זה נר שחושך בצלו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון. חברי הכנסת, לפי הנוהג, נעשה סבב של כל הסיעות ואחר-כך נאפשר לשני ולשלישי של הסיעות הגדולות. זאת — ראשית.

הוועדה, להשלמה, בעצם לעדכון סל הקליטה. ההישג הגדול הוא שסל הקליטה שנשחק — עודכן. כולנו תמכנו בזה.

השאר — 171 מיליון שקל למתנחלים ו-125 מיליון שקל לחרדים. אמרתי וחזרתי ואמרתי, ולא הייתי היחיד, במהלך החודשים האחרונים: התקציב הזה בנוי כשיש לו רק שתי אבני פינה — המתנחלים והחרדים. לא רק שהוא בנוי עליהם, הם הובילו את כל מהלכי הדיונים. מי מחברי הכנסת שעדיין לא יודע, ההפסקה שתהיה שוב בדיון, גם היא קשורה בוויכוח על 28 מיליון שקלים.

היו"ר ש' וייס:

תהיה הפסקה בדיון?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תהיה הפסקה. כדי להכין הסתייגויות במהלך הדיון דרושה הפסקה. בהחלטה של המליאה להעביר לדיון בוועדה — אתה תראה שיופיע נציג של ועדת הכספים ויבקש הפסקה כדי ליישב מחלוקת פנימית על 28 מיליון שקלים, ולהפוך את מה שהוחלט אתמול בלילה לסעיף תקציב. אם אני גם יכול להפתיע את היושב-ראש, אני בהחלט שמח על כך.

מה הוחלט בלילה הזה? להקציב 55 מיליון שקלים לתקציב מיוחד למשרד הדתות. שר האוצר ופקידי משרדו אמרו, שהכסף הזה כבר נמצא במשרד הדתות. הוסיפו על 150 מיליון השקלים שכבר היו בו קודם לכן.

החליטו להקציב 28 מיליון שקלים לכבישים בגדה ו-35 מיליון שקלים פעם נוספת לכבישים בגדה. אני רוצה להגיד לכם כמה מדובר. חבר הכנסת צוקר, כנראה מחלף הכפר-הירוק ייבנה אי-שם בין עוקף-חברון לבין עוקף-שכם. חבר הכנסת שפט, שלא מפסיד שום ישיבה של ועדת הכספים כדי לשאול: מה יקרה עם הכביש שבין קסטינה לאשקלון, כביש אדום מרם — כנראה את הכביש הזה יסללו אי-שם בין עוקף-א-לג'ון לעוקף-חזמא; משום שמה שנעשה בתקציב, חבר הכנסת תיכון, זו החלטה שכתובה בגוף ההחלטה: להכניס את הכבישים הללו על חשבון — כתוב: כבישים אלה על חשבון פרויקטים אחרים. רשימת הפרויקטים האחרים מופיעה בספר התקציב.

לא רק זה. מקציבים 35 מיליון שקלים ל-17 כבישים חדשים בשטחים. זה שקר לאור היום. לא מקציבים רק 35 מיליון שקלים, מתחייבים על 300 מיליון שקלים. כי מדובר בסלילה של 130 קילומטר כביש. כבר אמרו המתנחלים: אנחנו נתחיל את כולם, ככל מקום ייסללו 2 קילומטרים, ואחר כך נבוא לפה ונגיד: תראו מה שקרה, התחילו כביש ולא גמרו אותו, תביאו עוד כספים.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הם עובדים יפה. למה גם אתה לא עובד יפה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת יאייר לוי, הם עובדים יפה, עליך הם עובדים, מאתנו הם שורדים. ואתה שותף לממשלה הזאת.

ומה שמתבצע בשינויים האלה בתקציב — זו אחיזת חנק של גורמים שלא צריכים את הכבישים האלה לשום מטרה, אלא להפוך אותם לכבישים חוסמי שלום. לא מעניין אותם שאיש לא ייסע עליהם. לא מעניין אותם שאיש לא יעלה עליהם. מה שמעניין אותם הוא, שתהליך השלום ייגמר.

אבל, לא די בזה. פתאום הוגשה לנו בוועדה הסתייגות, ואני רוצה לקרוא אותה פה — בסעיף 6808 ישונה השם

בגב, כבישים רחבים מהגב עד הגליל. תדאג להרחיב את הכבישים ולכנות גשרים. זה מה שממשלת ישראל צריכה לדאוג לו.

אם באמת ממשלת ישראל רואת לערכים של השטחים, חוכים באמת שהיא מעוניינת בערכים שלה, שחיים במדינת ישראל, שתסלול כבישים לכמאנה, לחוסנייה, שהילדים שלהם הולכים ברגל שעה, בלי כבישים, עד שהם מגיעים לבית הספר. בחורף כזה ויבוס כמו החום של מדינתנו, הילדים סובלים. כך היא תראה שיש לה באמת רצון טוב להשוות. הוא דיבר על שוויון מלא במדינת ישראל. איזה שוויון? תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לך. זהו, הפרק ההוא הסתיים.

חברי הכנסת, הסדר יהיה כזה: עכשו נימק חבר הכנסת יאיר לוי את הסתייגויותיו. אחר כך נאפשר לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולוני, ואחר כך תהיה הנמקת הסתייגויות של המפד"ל על-ידי חבר הכנסת חנן פורת; ואחר כך נימק את הסתייגויותיו חבר הכנסת צ'דלי ביטון מסיעת הפנתרים, ואחר כך נראה מה יהיה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת: אדוני היושב-ראש, צר לי מאוד לומר, שלא זכינו השנה לקיים דיון ממצה ומקף בחקצי בוועדת הכספים. התענוג הגדול הזה נלקח מאתנו, ולא באשמחנו. אנחנו, חברים בוועדת הכספים, מבקשים כבר שנים רבות לנסות ולהשפיע על עבודת המשרדים דרך התקציב. ואם הנושא הזה לא יתאפשר לנו, ימשיך ויהיה, לדעתי, אותו ספר כחול, שמונח על שולחנו, ספר שיוצק משנה לשנה, בלי יכולת השפעה וניווט דברים לצרכים חינוניים יותר מהצרכים ומהיעדים שנקבעו.

בכל זאת הייתי שמח לראות את שר האוצר פה, נוכח בדיון, או שישגר את סגנו.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, שר האוצר היה, הוא יצא. כולנו בשר ודם, הרי אלה ימים מתישים, גם אתה היית קצת ויצאת. אין דבר.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

לצורך הנושא הזה, מפלגתי נתנה לו סגן. סגנו יכול היה לשבת פה.

היו"ר ש' וייס:

אני מציע בירור בלשכת מפלגתך, מדוע הסגן ממפלגתך אינו נוכח פה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בכל אופן, גם בהיעדרו אומר כמה מלות שבח לזכותו של שר האוצר. שר האוצר גילה, אומנם בדרכו שלו, הבנה לצרכים של הציבור שממנו אני בא, וזה בוודאי ובוודאי לשבח של שר האוצר. אני תפילה ותקווה, שהוא ימשיך לגלות אוזן קשבת ועין פקוחה לגבי הצרכים שלנו כפן החיוכי.

אחד הדברים שמעיקים עלינו מאוד הוא הנושא של אי-קיום דבר שהוא אלמנטרי והכרחי לציבור. יש, ברוך השם, עלייה גדולה, טובה ומבורכת. בונים שכונות שלמות, בונים יישובים חדשים. וראה זה פלא, אדוני היושב-ראש — מקימים בתי-ספר, מקימים גני-ילדים, אך מקוואות ובתי-כנסת אין מקימים. מקימים חנויות, מקימים מתח"סים, אך בתי-כנסת ומקוואות אין בונים. זה מחדל שנשלם עליו בדורות הבאים, אינני רוצה שיווצר מצב זהה ודומה למצב שהיה כשעלו הורי,

שנית, אני מאפשר לחבר הכנסת נפאע להגיב, כי היה פה קטע אישי עם חבר הכנסת ראובן ריבלין. אומנם חשבתי שזה יעבור דרך סיעתו, אבל אני מסבסד את סיעתו. חשבתי שזה צריך לעבור דרך ההקצבה של סיעתו. בבקשה, חבר הכנסת נפאע, רק אם אפשר בקיצור.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, על הסבסוד הזה.

היו"ר ש' וייס:

אתה ראוי לו. זה בסדר.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

בסדר, תודה רבה.

אחרי עבודה של ימים ושל לילות של יושב-ראש ועדת הכספים חשבתי שהוא יביא משהו רציני באמת, ואחרי ששמעתי אותו, למעשה הייתי תחת לחץ קריאות הביניים ולא יכולתי להתאפק, ובצדק.

אדוני היושב-ראש, האם הכבישים בשטחים הכבושים — כמובן, השאלה לא מופנית אליך, אלא לחבר הכנסת ראובן ריבלין על הדרך שבה העמיד את הדברים — באו באמת לשרת את התושבים הפלשתינים? לדעתי, כל אדם הגון יודע, שזה שקר וזה זיוף. להיפך, חוסמים התנחלויות, יש מטרה פוליטית לכבישים אלה, ולא רק שהיא לא משרתת את תושבי המקום הערבים הפלשתינים, אלא להיפך — היא באה כדי לחזק את ההתנחלויות. ומכאן באה ההתנגדות שלי ובאו קריאות הביניים שלי. אני מודה לך מאוד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת חסיין פארס, ובזה נסיים את "פרק ריבלין". בבקשה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת ריבלין רצה להעמיד אותנו במצב, כאילו אנחנו לא מעוניינים שהערבים בשטחים הכבושים ייהנו מכבישים.

אליקים העצני (התחיה):

לכן לא צריכים — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת העצני, בוא לא נפתח מחדש את הפרק ההוא.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אנחנו לא רק חושדים בממשלת ישראל, שהיא לא מעוניינת לשרת את התושבים הערבים בשטחים הכבושים, אנחנו בטוחים בזה, כי ממשלת ישראל מעולם לא עודדה את הערבים הכבושים שם להקים תעשייה, להתפתח, לא עודדה הקמת תעשייה; לא רק שהיא לא הזרימה בעצמה כספים לעודד תעשייה, היא גם לא אפשרה להם עצמם, לתושבים המקומיים, להקים תעשייה עלימנת שיחיו.

במקום לזרוק כספים שם, בשטחים, למתנחלים, לכבישים שבאמת מיועדים לשטחים הכבושים, הכוונה להתנחלויות בשטחים, יש מחסור בכבישים בתוך מדינת ישראל, וצריך לסלול אותם. אתה חושב חיפה, אדוני היושב-ראש, ואתה מכיר את הפקקים בין הקריות לחיפה. כאשר מכונית של מגן-דוד-אדום צריכה להעביר חולה או פצוע מהקריות, או מעכו, לחיפה, איך יכולה המכונית הזאת לעבור לבית-החולים "רמב"ם"? במקום להשקיע כספים בכבישים בשטחים, שבאים להנציח את הכיבוש, תדאג לסלול כבישים כאן. תסלול כבישים

בלבי, שהמשרדים הרלבנטיים יחליטו שהתיקון של העוול שתיקנו השנה הוא רק לשנה ולא לשנים הבאות. חבר הכנסת הרב פלדמן, צריך לעמוד איתנים כדי שהתיקון הזה יהיה לדורות.

אך ודאי שהמלאכה לא הסתיימה. אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, מה קורה עם הישיבות? וכי זנחנו את הישיבות? איפה ההסכם הקואליציוני? אנחנו צריכים לקבל 140 מיליון שקלים בשביל הישיבות. האם ויחרנו על זה? האם נגיד "מספיק" מפני שאמרו שהממשלה חלילה תיפול? ודאי שאיננו רוצים כנפילתה של הממשלה. אבל מה אנחנו רוצים? כנפילתן של הישיבות? בקריסתן תחת העומס הכספי האדיר?

עמנואל זיסמן (העבודה):

מסכנים אתם, אתם מפלגת המסכנים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני קרא לשר האוצר לבקש מיומנות, מייד אחרי שהתקציב יעבור, מוועדת הכספים להוסיף 140 מיליון שקלים לתקציב הישיבות, כי זה חסר בבסיס התקציב. והרשימה עוד ארוכה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

תסתפק ב-40 מיליון.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת יאיר לוי, אני רוצה למסור איזו הודעה. לפני שחבר הכנסת קופמן ניהל את הישיבה — הודעה קצרה, פשוט לשם הרציפות, ואני כבר מעביר את ניהול הישיבה לחבר הכנסת קופמן. חברי הכנסת, אחרי סיום דבריו של חבר הכנסת יאיר לוי יעלה לכאן חבר הכנסת פלדמן ויבקש איזו בקשה, והבא אחרי ניהול את הישיבה ויערוך את ההצבעה. אבל מבחינת סדר הנואמים, יש פה איזו אי-הבנה. סדר הנואמים הוא: חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, אחריה חבר הכנסת חנן פורת, אחריה חבר הכנסת צ'רל ביטון, ואחר כך מה שיקבע היושב-ראש הבא.

דבר שני. מאחר שסיעת המערך הגישה רשימה ארוכה מאוד של מסתייגים, וזאת זכותה, אני מודיע שעל-פי הזמן שנשאר לה, לכל דובר יש ארבע דקות, ואם הוא יפריז נצטרך לטול זכות דיבור מחבר אחר של הסיעה. אני בטוח שהוא לא ייקח על עצמו אחריות כזאת.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, הכנסת הצביעה בעד ביטול הייחודיים. ודאי שכולנו שמחים על כך. אבל לא לשכוח, האתגר האמיתי, המשימה האמיתית הם כידיהם של שר החינוך והתרבות ושל שר הדתות, אם השרים הנכבדים האלה ישכילו לשמור על הקריטריונים השוויוניים, ובטוחני שיעשו כך, ולא יקפחו אף אחד מן המוסדות התורניים, ודאי וודאי שגורד לומר, שביצענו נגד רע מתוכנו והתחלנו בדרך חדשה וטובה, דרך הרצויה לכולם. אבל אם, חלילה וחס, השרים הרלבנטיים או שלוחיהם יחליטו להתנכל למוסד תורני כלשהו, אני הראשון שירים את הדגל להילחם בהם ולומר שחייבים לחזור לשיטה הקודמת. ואיני רוצה את זה; איני רוצה, כי אני בטוח ומשוכנע שאפשר יהיה להתגבר על הרברים.

היו"ר ח' קופמן:

תורה רבה. אני מוזמן את יושב-ראש ועדת הכספים הרב פלדמן. בבקשה. לפני כן, רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים קורפן, מהמיקרופון.

בשנות ה-50, שאשה שרצתה לטבול במקווה היתה צריכה לרוץ מעיר לעיר ומיישוב ליישוב. בשנה הזאת זה לא יקרה. אנחנו, כולנו, כל החרדים וכל הדתיים, נתבע משר האוצר: כשם שמקמים מתנ"ס, כשם שמקמים גן-ילדים וכית-ספר, יקמו מקווה ויקמו בתי-כנסת. זה צריך להיות חלק מהפרוגרמה הארצית של הבנייה של משרד הבינוי והשיכון. כאשר אנחנו ממליצים ומבקשים שהנושא הזה יהיה במסגרת משרד הדתות.

אדוני היושב-ראש, אין שום ספק, שהכנסת תזכר לטובה בכך. שבשכוע שעבר החליטה — לצערי הרב, וחבל מאוד שהאופוזיציה לא תמכה בנושא הזה, והפעם, לדעתי, לא מתוך מניעים ענייניים, אלא מתוך רצון לנגח את הקואליציה — על הקמת זרם חינוך חדש במדינת ישראל, "המעין לחינוך תורני". ודאי שזה היה דבר מבורך. ואנחנו ניווכח כולנו, איזו ברכה גדולה צמחה לעם ישראל מכך שאפשרו לילדי ישראל להתחנך לפי מסורת ישראל-סבא. מה שיאמרו חכמי ישראל, כך ילמדו בורם הזה. זה דבר חשוב מאוד.

אלא מה? הקימו רשת. חבר הכנסת שוחט, לא זעקת, מדוע אין שקל אחד לרשת? אבל כן זעקת, למה לתת להם.

אברהם שוחט (העבודה):

איזו רשת? הרי קיבלתם כפליים ממה שאתם צריכים.

עדנה סולודר (העבודה):

איזו רשת?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

רשת החינוך התורני, "המעין לחינוך תורני".

עדנה סולודר (העבודה):

יש חינוך ממלכתי-דתי.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

החינוך הממלכתי-דתי הוא דבר בפני עצמו, זה לא שייך לנו. חבר הכנסת שוחט, עשית טעות חמורה. תודה בזה. היית צריך לומר: אני, כראש עיר לשעבר של עיר פיתוח, יושב-ראש ועדת הכספים לשעבר, דורש ששר האוצר יביא תקציב ל"מעין לחינוך תורני". בכך שנית. ואני מאמין שאתה יודע ששגית. ראו זה פלא: מקימים רשת, אבל אומרים שאין כסף. בשביל מה הקמת רשת? עד אשר הייתי צריך לזנוק זעקה מרה, ואחר העיתונים ביקר אותי אתמול חריפות על הנושא הזה, איך אני מעז לומר את הדברים האלה. יכול להיות שאתנצל על חלק מהמלים שאמרתי, אנטישמיות וכיוצא בזה, אבל ודאי שלעצם העניין לא היה מקום לסגת. ראו זה פלא, מימין ומשמאל דחו את האפשרות ש"המעין לחינוך תורני" יתקצב. וזה דבר חמור.

אדוני סגן שר האוצר, שבוודאי יעבור על הפרוטוקול, אומנם פתרת חלק מן הבעיה, לקחת 16.2 מיליון שקלים שהיו מונחים בקרן זוית כמשרד החינוך, ואמרת: אנייד אותם ל"מעין לחינוך תורני". רצוני לומר, חבר הכנסת שוחט, זה בוודאי רק הגרעין הראשון למעין המתגבר הזה, ובוודאי וכעזרת השם נוסיף הרבה תקציבים לשם.

עמנואל זיסמן (העבודה):

העיקר שזה ילך לשם.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אחד העסיפים שגם הפעם הזאת יצטרכו לתקן אותו הוא הנושא של הרשת הכללית של תלמודי-התורה. חברי ואני עמלנו קשות כדי לעשות את הדברים האלה. אבל יש חשש כבד

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להסב את תשומת לב חברי הכנסת והנשיאות להחלטתה של ועדת הכנסת, שהדיון על חוק התקציב וסעיפי התקציב יתקיים כמשולב עד השעה 14:15, ואז תתחלנה ההצבעות. הסיעות מתבקשות להסדיר את עניין נואמיהן כך, שהעניין לא יימשך מעבר לשעה הזאת, כי זו תהיה השעה של התחלת ההצבעות.

חיים רמון (העבודה):
מה פתאום?

דוד ליבאי (העבודה):

מה זה? כבר אין דיונים? מילא, לוועדת הכספים אין על מה לדון, אבל גם למליאה אין? מה זה?

אלי דיין (העבודה):
איוה מין דבר זה?

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת רמון.

דוד ליבאי (העבודה):

זה דיכוי הדמוקרטיה ביד רמה. יושבים ימים ולא נותנים לדבר. כשמתכנסים, אסור לדבר?

חיים רמון (העבודה):
אדוני היושב־ראש — — —

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת רמון, תמתין עד שחברין יוציאו את כל הלהט.

דוד ליבאי (העבודה):
בואו נכבדו להצבעות. למה לשחק בדמוקרטיה?

חיים רמון (העבודה):
אדוני היושב־ראש, לחבר הכנסת קורפו אין שום סמכות

להודיע הודעות כאלו. הסמכות היחידה שיש לוועדת הכנסת היא לקבוע מסגרת דיון. היא קבעה שלוש שעות, ומכאן ואילך מי שממונה על מסגרת הזמן ומי שממונה על כל ביצוע הם אך ורק יושב־ראש הכנסת והסגנים. לך אין שום מעמד.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
נכון.

חיים רמון (העבודה):
דבר נוסף, הדיון איננו משולב. הדיון הוא על חוק התקציב

בלבד. קבעת את המסגרת, שלוש שעות. הצעת התקציב, שאיננה על מספרים אלא על עקרונות, נדונה כהצעת חוק רגילה, ושם החברים יחליטו לנהוג על־פי ההסתייגויות. ואתם לא תסתמו את הפה לאחר שלושת הימים הנוראים שעשיכם.

אברהם שוחט (העבודה):

כפתיחת הישיבה נמסרה על זה הודעה על־ידי יושב־ראש הישיבה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, על־פי סעיף 127(א) לתקנון הכנסת, הנני מבקש שהכנסת תטיל על ועדת הכספים לחזור לדון בסעיף 0410 — רורבה לפעולות תרבות בחוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נתבקשתי לתת חמש דקות לאחר הצלצול.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

מאחר שההצבעה היא אישית, אנחנו כבר ניגשים להצבעה. אדוני המזכיר, נא לקרוא את השמות. אני מבקש שקט.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני המזכיר, נא לקרוא את השמות. אני מבקש שקט. ההצבעה היא אישית. כבר מתחילים בהצבעה. אדוני המזכיר, תתחיל.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא — בעד

רפאל אדרי — בעד

אהוד אולמרט — בעד

חיים אורון —

אני חוזר. בגלל הרעש אין שומעים.

רפאל אדרי — נמנע

מיכאל איחן (הליכוד):
לא צריך לקיים הצבעה אישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב. חברי הכנסת, הפעלתי את הלוח, מי בעד, מי נגד? זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע ה

היו"ר ד' שילנסקי:

54 בעד, 21 נגד, 17 נמנעים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני מבקש הצבעה חוזרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבטל את ההצבעה. נצביע שוב. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע ה

בעד בקשת יושב־ראש

ועדת הכספים — 53

נגד — 22

נמנעים — 27

בקשת יושב־ראש ועדת הכספים כי הכנסת

תטיל על הוועדה לחזור לדון בסעיף 0410

נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

53 בעד, 22 נגד, 27 נמנעים. הבקשה של יושב-ראש ועדת הכספים התקבלה. ועדת הכספים יכולה להתכנס לדון.

חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, בבקשה.

היו"ר ח' קופמן:

אני מבקש מחברי הכנסת לשבת. מי שלא מסוגל — יצא למסדרונות. חבר הכנסת גדי יעקבי. חבר הכנסת זיסמן. חברת הכנסת נאוה ארד. חבר הכנסת גפני. חברת הכנסת עדנה סולודר

— — —

עדנה סולודר (העבודה):

אני מפריעה?

היו"ר ח' קופמן:

כן, בהחלט. את מפריעה לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו. חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, בבקשה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדיון הנוערך היום על תקציב המדינה לשנת 1992 הוא המערכה השנייה של טרגיקומדיה המוצגת בכנסת, שבה השחקנים הראשיים הם חברי הסיעות החרדיות והימין הקיצוני, מהירי שליפה, המצמידים את האקדח לרקות של שר האוצר וראש הממשלה, הרועדים מפחד פן במשחק המכוסים תיפלט ירייה והממשלה תיפול.

אדוני היושב-ראש, איאפשר לדבר ככה.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת אברהם שוחט והשכנה שלו. חבר הכנסת אורון — — —

עדנה סולודר (העבודה):

לא אמרתי מלה. אם אני עומדת אני מפריעה לך?

היו"ר ח' קופמן:

חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו הפסיקה את הגאומטריה שלה. תפסיק.

עדנה סולודר (העבודה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

אז אל תשכי כאן ואל תעמדי כאן, את כן מפריעה.

עדנה סולודר (העבודה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חברת הכנסת עדנה סולודר, לא יעזור לך; לא תוכלי להפריע ולומר שאינך מפריעה.

עדנה סולודר (העבודה):

איפה אני מפריעה?

חיים בר-לב (העבודה):

היא לא מפריעה. היא עומדת.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת שוחט. חבר הכנסת רבין.

עדנה סולודר (העבודה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

עובדה שחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו הפסיקה לדבר.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

המערכה הראשונה של הטרגיקומדיה היתה לפני שבוע. היתה זו הצגה בשפל של סחטנות, סחטנות לשם שמים וסחטנות של שטח התחלואות, והקורבן היה העם, בעיקר השכבות החלשות.

צדק שר האוצר באומרו בכנס האגודה הכלכלית, שהדיון על התקציב מחוסר כל ערך, כי מדי שנה נהיה התקציב פרוץ יותר, והכול משיקולים פוליטיים. שאין להם שום קשר וזיקה לחיים הכלכליים. מעולם לא התקיים דיון על תקציב בצורה חישוקאית כל כך. ההגדרה נכונה וקולעת, כי מי כשר האוצר מומחה ובעל ניסיון בתחום החישוקאיות והסחטנות הפוליטית? שר האוצר, המתלונן על לחץ החישוקאים, הפעם אומנם לא על רקע פוליטי אלא על רקע של חלוקת ממון. פשוטו כמשמעו, היה שותף פעיל ואפילו מכריע במעשה מביש זה. לעיני אורחי מדינת ישראל שצפו בשידורי הטלוויזיה מהכנסת ביום רביעי שחלף, היה זה שר האוצר שכתב מכתב — שהונח היום על שולחן הכנסת — לחברת הכנסת גאולה היקרה, ובו הוא הבטיח להיענות לכל התביעות שביקשה. בלי לפרט מה הן ההתחייבויות. כל זה כחשלוש עבוד חמש לחיצות, אולי כמה יותר, על כפתור ההצבעה בעד אישור התקציב.

שר האוצר ידע שההקצבה הזאת לסיעות הימין מנוגדת לצורכי המשק, מסכנת את ערכויות ארצות-הברית למלווה שישראל דורשת, בסך 10 מיליארד דולר, וזה עלול לשכשע עוד יותר את היחסים עם ארצות-הברית ולהקשות את המשך המשא-ומתן לשלום עם מדינות ערב והפלסטינים.

שר האוצר היה תמים כאשר נכנע לסחטנות בהאמינו שסיים את המלאכה. אבל הסחטנות נמשכת ועוד תימשך עד הרגע האחרון של ההצבעה, כי לחיאבון לקבלת כספים ייחודיים אין גבול, והם מוכנים לחלוב אפילו את השור.

יש להצטער, חברי הכנסת, על שהימים האלה יירשמו בתולדות הכנסת כימים שבהם כבוד הכנסת נרמס, כימים שבהם ביזו את הכנסת וחבריה ולא שמרו על סמכותם ועל כבודם; ימים שנעשו בהם עסקות מכוערות, וכל זה נעשה ללא בושא וללא התחשבות בצרכים החברתיים והכלכליים של מדינת ישראל; ימים שוועדת הכספים מביאה תקציב שלא נדון בצורה מפורטת ומסודרת ואפילו לא ישירה. כל זה נעשה כדי לשמור על שלמותה של הקואליציה ועל המשך קיומה של הממשלה, שאיננה מתפקדת זה כבר ואיננה שולטת במצב במדינה, ההולך ומידרדר.

יש להצטער שעד לרגע זה לא הסביר שר האוצר לכנסת מאילו מקורות הוא ייממן את ההקצבות הנוספות שהבטיח לחרדים ולסיעות הימין. יריבו הפוליטי ועמיתו למפלגה הליברלית, ז"ל, שר התעשייה והמסחר, הופיע נינוח בריאיון בטלוויזיה ובישר לעם היושב בציון, שההקצאות הנוספות יינתנו על חשבון הגדלת הגירעון בתקציב, גירעון שהגיע לממדים המסכנים את יציבות המשק. כאשר הובאה הצעת התקציב לממשלה היה הגירעון הזה 5.6%, אך בסיום ישיבת הממשלה הוא כבר הגיע ל-6.2%.

כבוד היושב-ראש, אם תתאמת הודעתו של השר נסים, פירוש הדבר שההקצאות שניתנו למפלגות הימניות ולמפלגות החרדיות יבואו על חשבון קיצוץ נוסף ומשמעותי בחינוך.

היו"ר ח' קופמן:

סליחה, חברת הכנסת ארבל-אלמחלינו. אני קורא לחברי הכנסת חיים את חיים, חיים רמון וחיים קופר; לא ייתכן כך.

שושנה ארבל-אלמחלינו (העבודה):

בתקציב יש כספים מרובים לתשלום לבחורי ישיבות הממשיכים ללמוד שנים רבות ומתחמקים משירות בצה"ל, אך אין כספים ליישום יום חינוך ארוך לקידום תלמידים נכשלים, ואת התוצאות ראינו בסקר שנערך על ידע וחשבון ובהכנת הנקרא.

בתקציב יש מאות מיליונים של שקלים המיועדים לבנייה בהתחללויות, אך אין פרוטה אחת לבנייה בהתיישבות העובדת, שבה נקלטו כ-10,000 נפש מברית-המועצות, בלי שהממשלה מימנה בניית דירה אחת.

בתקציב המוצע אין כספים להבטחת הונה בבתי-הספר, לפחות בערי הפיתוח וכשכונות העוני. אין בו גם הקצבה לקופת-חולים, הנותנת שירותי בריאות ל-80% מהאוכלוסייה בישראל בכל חלקי הארץ, בלי להתחשב בהרכב הדמוגרפי של האוכלוסייה ובגודל המשפחה. לא רק שהממשלה איננה משתתפת בפרוטה אחת זה שנתים, אלא הממשלה גם השתלטה על מקורות המס המקביל והיא לוקחת ממנו כספים כדי לטפל בעלייה החדשה.

אדוני היושב-ראש, כל חבר כנסת החרד למשק ולחברה, הדואג להמשך העלייה מברית-המועצות ולקליטתה הנאותה בישראל, המזדהה עם מצוקתם של 200,000 מובטלים, עולים חדשים, חיילים משוחררים ופועלים שנפלטו ממקומות עבודתם ומרדא מהתוכנית לפיטורי אלפי עובדים בתעשייה הביטחונית — איננו יכול להצביע בעד התקציב.

בתקציב המוצע יש כל המגרעות האפשריות, ואין בו אפילו קרן אור אחת, ואני אכן אצביע נגד התקציב, שאיננו תואם את צורכי המשק והחברה ומביא בושה למדינת ישראל.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמחלינו. חבר הכנסת חנן פורת — איננו. חבר הכנסת צ'רלי ביטון, בבקשה.

אורה נמיר (העבודה):

ואחריו?

היו"ר ח' קופמן:

אחריו — חבר הכנסת פסח גרופר.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הייתי רוצה להגיד מלה חמה על אנשי משמר הכנסת, על היחס האוהד, החם, על העזרה והסיוע שהם הושיטו אתמול בניסיון להסיע את חברי הכנסת ליעדיהם. צר לי רק שקצין הכנסת, שיכול היה להיערך בעוד מועד, לאחר שכל התזאים אמרו, הצהירו והבהירו איזה מזג אוויר צפוי לנו, לא נערך כראוי, ולכן זה נראה כפי שזה נראה, ועיקר כעסם של חברי הכנסת הופנה אל אנשי המשמר, במקום אל הממונים עליהם.

אברהם בורג (העבודה):

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

כסדר, הדברים האלה כאן לידי ביטוי במזנון. חבר הכנסת בורג, לכן רציתי לומר מלה טובה על אנשי המשמר, שעשו את המירב והמיטב בעזרה ובסיוע, וקצין הכנסת, כמו שאמרתי,

בבריאות וברוחה, בשיפור תשתית הכבישים, על חשבון חולים סיעודיים, קצבאות ילדים וגמלאים. אומנם, ההקצאות הנוספות שניתנו לשותפים בקואליציה כדי להמריץ אותם להצביע בעד התקציב, ולא רק בעד התקציב אלא גם נגד הצעת החוק לשינוי שיטת הממשל, כי זה מה שמעניין את ראש הממשלה, לא הגדילו את הגירעון אלא הקטינו את ההוצאה וכאו על חשבון סעיפים חברתיים נוספים.

לפי דברי נגיד בנק ישראל, פירושו של מצב זה הוא קיפאון במשק, נסיגה במדיניות הרווחה וגידול האבטלה מעבר לכל תחזית; ואני מוסיפה: העמקת הפערים החברתיים שיביאו להתהוותה של ישראל שלישית, של עולים חדשים שלא נקלטו בעבודה ובחלקם מלקטים פירות וירקות בפחי אשפה ושולחים את ילדיהם הרכים, בני 10–12, לעבוד בתנאי עבודה מחפירים במקום ללמוד.

התקציב המוצע איננו רק אנטי-חברתי במהותו, הוא גם אנטי-לאומי, כי אין בו תשובה לבעיית האבטלה, אין בו תשובה לקליטת העלייה המבורכת מברית-המועצות, עלייה ברוכה באנשי מדע ובאנשי מקצוע בתחום הטכנולוגי, אקדמיים שבחלקם במקום לעסוק במקצועותיהם ולתרום לפיתוח המשק נאלצים לעבוד בבניין ובנקיון רחובות.

בתקציב המשוּפָּץ המובא היום אין עידוד מספיק להגדלת היצוא, וללא הגדלתו כ-8% לפחות אין שום סיכוי להתחלת התהליך של הצמיחה הכלכלית. זה תקציב המעמיק את העוני בחברה, תקציב שיעודד את החינוך האפור, יגדיל את סבלם של נזקקי האשפוז, תוך עידוד הרפואה השחורה. אין בתקציב תשובה על מצוקתם של מקבלי קצבאות הביטוח הלאומי, אין בתקציב הטבת מצבן של משפחות מרובות ילדים.

אופיו האנטי-סוציאלי של התקציב כולל לעין כאשר מנתחים את הסעיפים שלו, למה יש כסף ולמה אין. אין תשובה לשיפור מצבם של 20% מהילדים היהודים ו-60% מהילדים כמגזר הערבי הנמצאים מתחת לקו העוני.

חברי הכנסת, בתקציב המוצע ההקצבות הייחודיות תימשכנה, רק השם יתחלף, כפי שאמר חבר הכנסת מנחם פרוש. במקום הקצבות ייחודיות יהיה שמן הפעם הקצבות לפי קריטריונים. לעומת זאת, אין בתקציב כספים שלהם זקוק סגן שר העבודה והרווחה חבר הכנסת פרוש למלחמה בעבודה כלתי מאורגנת של פועלים מחוץ-לארץ ועובדים מהשטחים, שלא באמצעות שירות התעסוקה; אין כספים להגדלת מספר הפקחים למניעת העסקת ילדים, תופעה ההולכת ומתפשטת ומהווה חתם על החברה הישראלית.

לבי מתפלץ כאשר אני פוגשת בילדים בגיל רך, רובם ככולם ילדי עולים מברית-המועצות, הנאלצים לעבוד במקום ללמוד ומשחקים 2–3 שְקלים לשעה. נשאלת השאלה: האם לסדור ועמורה הינו? לאן הגענו?

למניעת חרפה זאת אין כסף בתקציב המוצע, אך מוקצבים בו עשרות מיליוני שקלים לסלילת כבישים להתחללויות בודדות, כבישים שעליהם נוסעות במשך היום מכוניות שאפשר למנות אותן על אצבעות הידיים. לעומת זאת, אין כספים לחיסול הכבישים האדומים, שבהם קיפחו את חייהם גברים, נשים וילדים.

השיטפונות שהיו בימים האחרונים וגם קודם לכן גילו שכבישים רבים בארץ מהווים מלכודות מוות כאשר יש גיאורן בוואדיות. אין לי ביטחון שבתקציב המוצע יש סכומים לפתרון יסודי של בעיה זו.

שנת, ואמרת ללול לעגם ושחוקם של רבים מחברי הכנסת, שבשנה הזאת לא ישוב המחזה המביש של ליל הייחודיים.

חגי מירום (העבודה):

והוא חוזר. זה היה מחזה מביש, והפעם, במקום חובשי כיפות ושחורות ואינו חובשי כיפות סרגות — — — תקציבים ייחודיים.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת חגי מירום, זה בדיוק מה שהוא מתכוון להגיד ואתה מונע זאת ממנו. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

— — — היה פה אורי אריאל.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אם אנשי המערך אינם יודעים גם להכיר ולהודות כשנעשים דברים כהלכה — — —

חגי מירום (העבודה):

איפה?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אם אנשי המערך בוועדת הכספים היו מוכנים היום להציע להשיב 40 מיליון שקלים של הייחודיים ובלבד "לקרקס" שוב את נושא התקציב — אני מבקש מכך, אין לכם אפילו זכות הצעקה.

אורה נמיר (העבודה):

למה? אנחנו הממונים על האחריות? — — — מגלגלים עיניים לשמים.

היו"ר ח' קופמן:

חברת הכנסת אורה נמיר.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

תן לי להשמיע את דברי.

אז בדיוק נשמעו הביטויים האלה: מגלגלים עיניים לשמים — — —

אורה נמיר (העבודה):

כן, אדוני, כן.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

— ונוטלים את הכסף. אז נשמעו הדברים בדיוק, ואני התחייבתי כאן — יירשמו הדברים כדרך שנרשמו אז בפרוטוקול: בשנה הזאת לא ישוב הנושא הזה של שיטת הייחודיים ולא ייעשו עוד הדברים כפי שנעשו, לא כדי שאנחנו ננצח, אלא כדי שהסדר, המוסר הציבורי והישר יחזרו, ודווקא באותו תחום רגיש של הרמת כבודה של תורה.

לאחר שהתפזרו ערפילי התקשורת, העננים והרכילויות, התברר שאכן דבר אחד התרחש. נכון, בעצב ובייסורים מכאן ומכאן, בעלויות ובמורדות, התרחש דבר אחד: שיטת הייחודיים של חלוקת כספים למסודות חרדיים ותורניים — — —

חגי מירום (העבודה):

השיטה הזאת מתה ושיטת — — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

— — — שלא על-פי אמות-מידה, שלא על-פי נוהל תקין, בוטלה. הדבר הזה עבר בכנסת בחוק לביטול הייחודיים, וגם אותן שתי עמותות, העמותה של החינוך העצמאי והעמותה של "אל המעיין" תפעלנה, ואני חושב לטובתן הן, על-פי אמות-מידה שוויוניות, על-פי כללים שהוסכמו ונחתמו.

ולול כעבר, ועשה עוד הרכה דברים, ופעם אחת-אני אבקש רשות מהכנסת כדי לקיים דיון גם על הדברים האלה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לנצל את הזמן הקצר העומד לרשותי כדי להציג בפניכם דוגמה קטנה למדיניות הכלכלית-החברתית של הממשלה הזאת.

לפני שבועיים יצא שירות התעסוקה עם פרויקט של עבודות מזדמנות בירושלים ובאשדוד; לשירות התעסוקה יש, כידוע, קשר עם מאות חברות ומעסיקים. והנה, ביום הראשון להפעלת הפרויקט הזה הגיעו בשעה 06:00 כ-250 איש. הם חיכו בקור העז כדי לקבל עבודה. היו גם כמה חברי כנסת שהצטרפו, כמובן, אבל כל מה שהיה ללשכת התעסוקה להציע לכל אותם 250 עובדים היו 25 מקומות עבודה בתנאים של עבדים.

כאשר נשאלו פקידיו הלשכה, למה הגיעו מובטלים מעטים כל-כך, השיבו הם שזה בגלל הקור. כי אותם פקידים, חברי הכנסת, אין להם האומץ להגיד, שמדובר בשכר מינימום. שנית, מדובר במשרה לטווח של כמה שעות עבודה, או לכל היותר, אם תרצו, ביום עבודה אחד. שלישית, מדובר בתנאי עבודה מחפירים. רביעית, מובטל שכבר זוכה ביום עבודה כזה מפסיד גם את דמי האבטלה של אותו יום.

חברי הכנסת, כך נוצר לנגד עינינו שוק של עבדים בישראל, והגיע הזמן שנגיד, שהפרויקט כולו מתגלה כבלון נפוח. זה פרויקט של בלון. איפה חבר הכנסת יאיר צבן שיגיד שזה פרויקט של בלון? אבל הוא הולך לשתף פעולה בעניין הזה. זוהי מדיניות של שקר והונאה. עובדים על המובטלים בעיניים, ועוד מעלילים עליהם שהם מפונקים, שמוכנים אפילו להפקיר את משפחותיהם בגלל הקור, כאשר הם לא מוכנים להיענות ולהסכים להיות עבדים של שנות ה-90.

חברי הכנסת, צריך לומר באופן ברור, שלממשלה הזאת אין פתרון אמיתי למכת האבטלה, ומי שמעיין בתקציב ורואה מה היא מבשרת לנו בתקציב שהיא הגישה לנו מגלה שהאבטלה עוד תגדל ותלך ומחנה המובטלים יתעצם וילך.

אם אנחנו מביטים על ספר התקציב, נכון, אנחנו רואים שהוא בצבע כחול, אבל לאמיתו של דבר, אדוני היושב-ראש, זה לא ספר כחול, זה ספר שחור משחור. תורה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. קודם כול, אני רוצה לברך את מעט ההורים הצעירים שהביאו את ילדיהם ללמוד אורחות ביום מושלג זה בירושלים.

אני מאפשר לחבר הכנסת חנן פורת, על רקע סדר-היום הלא-מסודר, להעלות את דבריו. הוא היה אמור להעלות את דבריו קודם לכן, אבל הוא לא היה באולם.

אורה נמיר (העבודה):

ומי אחריו, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ח' קופמן:

אני אקרא את הרשימה. חברי הכנסת פסח גרופר, שאיני רואה אותו, יוסי גולדברג, אברהם פורו, אלי בן-מנחם, דן תיכון, אורה נמיר, דוד צוקר, גד יעקבי וכן הלאה. אבל תדעו לכם שהזמנים שונים מזה לזה, לפי ההקצאה הסיעתית. בבקשה, חבר הכנסת פורת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שנה, בזמן הזה, עמדתי מעל דוכן זה בעיניים טרוטות, לאחר לילה ללא

אורה נמיר (העבודה):
ומי יפקח עליה?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אם היה אי-אמון, אם היו ניסיונות להביא את הדברים מזווית כזאת או אחרת, דרך רשת ביטחון, דרך כל מיני כללים מפוקקים, גם הדברים האלה הוסרו כרגע האחרון. ואנחנו ניצבים היום ויכולים לבשר, גם אם הדברים לא יישמעו ערכים לאוזני כמה חברי כנסת, שאכן זוהי שעה יפה, גם לכנסת ישראל וגם לתקציב המדינה. יודה על כך שר האוצר, יודו על כך גם הפקידים הממונים באוצר, יודו על כך שרי החינוך והדתות, יודו על כך גם ראשי הסיעות הדתיות והחרדיות.

חגי מירום (העבודה):

כן, אבל אתה אפילו לא מאמין כמה שאתה אומר.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

חבר הכנסת חגי מירום, הפסק להפריע לי.

אני רוצה לומר, שאכן זו גם שעתה היפה של המפלגה הדתית הלאומית, שבקו עקבי ובכלי-מתפשר באשר לעיקר, עם נכונות לגמישות, עם נכונות לביטוי שלא יתפרש כאילו יש פה איזו דריסה או דיכוי, חלילה, של המערכות בקרב הציבור החרדי, הצליחה לעמוד במשימה ולהביא אותה לידי השלמה. זו שעתה היפה גם של תקציב המדינה, שנחסכו ממנו בהיבט הזה כספים רבים.

ועתה אשר לסוגיית ההתיישבות — לא אתחמק ממנה, היפוכו של דבר, גם בה אני גא. קודם כול, הבה נעשה את ההבחנה בין דברים שנעשים על-פי אמות-מידה בלתי שוויוניות, על-פי אמות-מידה מעוותות וגורמות חילול השם, לבין חילוקי-דעות שיכולים להיות לגיטימיים באשר לשאלה של סדרי עדיפויות לאומיים בתקציבה של המדינה. זה חלק ממאבק שמתנהל כאן בכנסת, והמאבק הזה בא לידי ביטוי גם בתקציב המדינה. הבה לא נכחיש זאת. אבל כנגד זה, דווקא המאמץ שמירב הדברים, גם אם אכן יש בהם שינויים, ייעשו במסגרת תקציב המדינה, בלי לחרוג כאופן בוטה מן התקציב, הם מעידים על אחריות ולא על הפקרות.

אביא בפניכם דוגמה. בא האוצר והגיש לנו תקציב שבו בוטל לחלוטין המינהל לבנייה כפרית. האם מישו מאתנו יודע מה משמעות הדבר? ביטול המינהל לבנייה כפרית הביא לכך שקוצצו התקציבים האלמנטריים, שמערכות שלמות היו עלולות לקרוס, ולא רק ביהודה ובשומרון, אלא בגליל, בגולן, במושבים, בקיבוצים.

לא די לצעוק, לא די לזעוק, לא די להגיש הסתייגויות. היה מאבק נחוץ, שהיו שותפות לו גם התחיה, גם מולדת וגם התנועה הדתית-הלאומית, מאבק קשה להשבת הסעיף של המינהל לבנייה כפרית, ש-50% ממנו ניתנים על-ידי תקציבו של משרד השיכון, תוך כדי שינוי סדר העדיפויות בתוכו; ו-50% ממנו התחייב האוצר להשיב במרוצת השנה, גם אם הדבר לא רשום בתוך ספר התקציב.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת פורת, ברשותך, אני רוצה לשאול שאלה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

עוד מלה אחת.

על-ידי זה לא השתנה, בסופו של דבר, היקף תקציבו של המינהל לבנייה כפרית, העוסק היום גם בקליטת עלייה, והרי דרושים קריטריונים מיוחדים, כדי שהוא יוכל לעמוד במשימות

של ההתיישבות בגבול הצפון, של ההתיישבות הקהילתית ביהודה ובשומרון, של ההתיישבות החקלאית, המושבית והקיבוצית. אבל לפחות הבטחנו שהמערכות האלה לא תתמוטטנה. ועל כך, אני חושב, אנחנו ראויים לברכה.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת פורת, האם נראה לך סביר שבתקציב הזה במסגרת המאבק הפוליטי הלגיטימי — — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
הלאומי.

חגי מירום (העבודה):

— — — הלגיטימי, הפוליטי, שאתה מקיים אותו בנושא ההתיישבות, ישתמשו בתקציב שהוקצה בשביל קליטת עולים מאתיופיה, לנ"ר — לרכישת בתים בסילואן? האם זה נראה לך סביר?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לא רק בשביל אתיופים, אלא לאנשים שבעשירון התחתון, שבקושי חיים ומתקיימים.

רענן כהן (העבודה):

אחת מעניין רק קטע אחד, רק השטחים, ודבר אחר — לא.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני עונה על כך. ידידי, אל תטיפו לי בנושא קליטת האתיופים. אתה תשמע מה מעניין אותי.

המערכות הדתיות-הלאומיות פועלות לקליטת כל ילדי אתיופיה. אני עצמי טיפלתי במאות ילדים אתיופים שנקלטים כיום ביישובות שלנו. אני אישית טיפלתי בכך שתהיה לנו חברת נוער אתיופית, אצלנו, בכפר-עציון. בביתי מאומצת ילדה אתיופית, ואני שמח מאוד על כך. אתם חטיפו לנו בנושא קליטת אתיופים? אני רוצה לומר לך שקליטת האתיופים, ובעיקר של הנוער והילדים, כולה על כתפי הציבור הדתי-הלאומי.

חגי מירום (העבודה):

— — —

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת חגי מירום, אתה היום הצעקן התורן. מספיק.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

לי יגידו שלא אכפת לי? לי לא אכפת מנושא האתיופים? מי מנהל היום את המאבק למען השלמת עלייתם של יהודי אתיופיה? תשאלו את האתיופים כמה שעות וכמה ימים אני אישית מבלה אתם בסגויה הזאת. תשאלו אותם מי היה זה שהביא להקמת ועדת-רובינשטיין, שקיבלה ההחלטות בקשר לשארית הפליטה של יהודי אתיופיה. יום ולילה אני עוסק בזה.

אשר לדירות נ"ר, בתקציב של השנה הקודמת, לא זו שהסתיימה זה עכשיו, היה נ"ר מיועד לרכישת נכסים הן לסוגיות לאומיות משמעותיות והן לנושא של טיפול בנזקים. התקציב של הטיפול בנזקים לא הופחת כהוא-זה. מה קרה, אדוני היושב-ראש? בא חבר הכנסת חיים אורון והכניס סעיף צמצום וקיפץ את האפשרות להשתמש בנ"ר, שמשמעותו נכסי רכישה, לשתי המטרות, הלאומית והחברתית, כדי שיהיה מיועד רק לנושא החברתי.

לא זו בלבד שאין עיני צרה בכך, אלא אני לחמתי להשאת הסעיפים הללו, ואכן נשאר אותם שני סעיפים — לאתיופים

לנו בעיות קשות בתקציב, יש לנו סקטורים חלשים בעם שצריך היה להקציב להם עוד כסף. יש לנו בעיות בחינוך, לא מומן נוכחנו לדעת עד כמה הוא "מפואר", כאשר ערכו את הבדיקה והוכחו לנו דברים נוראים כאשר לרמה שאליה הגיע חינוך ילדי ישראל.

ומה אין לנו? יש לנו נכים, עיוורים, מפגרים ועוד דאגות רבות. ובסוף הרשימה יש לנו דבר שהוא קטן ביותר, ואולי באמת לא כליכך חשוב, הלווא זאת קליטת העלייה. עם קטן כמו עם ישראל שצריך לקלוט עלייה אדירה כזאת, כשאין אצלנו בעיה של אבטלה ואין בעיות נוספות, כפי שזה בא לביטוי בהתנהגות הכנסת ובהתנהגות המפלגות ובנושא הייחודיים. וכל אחד, מצד זה או זה, יושב ומדבר.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת פורת, עם כל הכבוד, שאנחנו הרי רואים איש את רעהו, כיצד הוא מתנהג ומה הוא אומר, ואנא, אל תעמידו עצמכם בראש סולם הדואגים לעם ישראל, לטוהר המידות. ומה אתה בא לספר לי על כבישים? אני לא נגר. אני בעד יהודה ושומרון. אבל יש ממשלה ויש תקציב. לבוא בדרישות כספיות אחרי שמגשים תקציב, האם אין זה ייחודי? הרי כל דרישה נוספת מתקציב המדינה זו דרישה ייחודית.

חנן פורת (המפלגה הרחבת הלאומית):
מה פתאום.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
טוב, אני אפסיק לשנייה ורק אזכיר לך. לפני שנה, חבר כנסת נכבד, המפד"ל הוכיח לנו מה זה ייחודי, אל תצטעצע ואל תגיד שאתה מעל הכול.

רענן כהן (העבודה):
ואתם אישרתם.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אישרנו, אנחנו תמיד נאשר. אני לא הצעתי לכם לעזוב את הקואליציה. כאשר אתם הייתם בקואליציה ובממשלה, אישרו גם לכם. כואו לא נצטעצע, תהיו כנים עם עצמכם פעם אחת ולתמיד. למי לא אישרו? לכולם אישרו.

ואם אתה רוצה עוד יותר לדעת, יש לי גם חשבון אתכם. אני יכול לדבר. כאשר מגיעים ייחודיים לשתי המפלגות הגדולות, שוכחים את הצעקות ואת היללות.

אורה נמיר (העבודה):
לרעיון הציוני לא נותנים?

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
לא נתנו והוא לא רוצה שיתנו לו.

רענן כהן (העבודה):
תגלה לנו באיזה סעיף זה נמצא.

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת כהן, הרעיון הציוני מקבל מתקציבי המדינה מאז 1948. לא צריך להתווכח על זה.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
רבותי, היושב־ראש הנכבד מתלוצץ והוא יכול להמשיך להתלוצץ. גם הוא הרים את היד, כאשר בא לחלק כסף לשתי המפלגות הגדולות — קואליציה מקיר אל קיר. הרי זו לא השאלה של 10 מיליון שקל שחילקו, זה לא כסף גדול. אבל לאחר הוויכוחים הנועזים והחזקים לא מתביישים למכור כבוד בשכיל 5 מיליוני שקלים. זה הכבוד העצמי? מתנפלים רק על

ולנוקקים. אדרבה, תבדקו את ספר התקציב. אלא מה? בטענה חברתית רצו לבטל את האפשרות שמשרד השיכון יטפל בנושא של גאולת קרקעות וגאולת בתים. האם לזה אנחנו צריכים להסכים? למה הדבר דומה? — שהיו אומרים שבגלל הצורך לטפל בנוקקים תתבטל קרן־הקיימת לישראל, תתבטל גאולת הקרקע. תמיד אפשר לומר דברים מעין אלה.

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת פורת, אני מבקש ממך לסיים.

חנן פורת (המפלגה הרחבת הלאומית):
אני כבר מסיים.

אני שמח שהדברים האלה נעשו. ידברו כאן על הפרובוקציה בשילוח, ידברו כאן על הפרובוקציה שבהתיישבות במזרח־ירושלים. ירושלים לא תחולק. כדי שהיא לא תחולק היא חייבת להיות —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
נקייה מערבים.

חנן פורת (המפלגה הרחבת הלאומית):
— מיושבת בכל חלקיה.

ועוד משפט, אחרון באמת. נושא הכבישים, מורי ורבותי. מדובר בכבישי ביטחון. לבי, כמו לכם של רבים החרדים לא רק לגורל ארץ־ישראל אלא לגורל המתיישבים בה, מפרפר מדי יום ביומו כאשר אוטובוס של אנשי אלון־מורה עושה דרכו לקדומים. אני רוצה לראות כמה מחברי הכנסת נוסעים בלב שכם יום יום, יום יום —

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אז למה הממשלה לא דואגת? אתה צריך לדאוג? אתה ממשלה?

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת גרופר, יש לך זכות דיבור עוד מעט ותוכל להשתמש בה כרצונך.

חנן פורת (המפלגה הרחבת הלאומית):
זו ביקורת שיש אולי לשנינו על הממשלה. לצערי הגדול, ממשלת ישראל לא תקצבה את הכבישים הללו — חוצה־שומרון ועוקף־שכם ועוקף־דהישה. 400 מיליון שקל יש בסעיף כבישי מע"צ, ואף כביש אחד מאלה שהזכרתי לא הוכנס בשעתו למסגרת הזאת.

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת פורת, תודה רבה.

חנן פורת (המפלגה הרחבת הלאומית):
סידרנו את הדברים, אני שמח ואני גאה על כך שהדברים סוכמו לשביעות רצונם של המתיישבים, כי זה גם לכבודה של ארץ־ישראל ולכבודה של הממשלה.

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה לחבר הכנסת פורת. חבר הכנסת גרופר, נא להפסיק לדבר, במקום זה נא לעלות על הבמה ולדבר לכל עם ישראל. אחריו — חבר הכנסת יוסי גולדברג.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, מעניין מאוד, מעניין מאוד. ההצגה הזאת של תקציב המדינה חוזרת מדי שנה. אבל מה בכל זאת קרה השנה, כמה שונה התקציב של השנה הזאת מהתקציב של השנה הקודמת? השוני הוא באמת קטן מאוד. יש

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
לא יעזור לך. אני כמון רוצה בשביל חיילים משוחררים,
אני כמון רוצה בשביל כל עם ישראל, תאמין לי.

רציתי להגיד בקצרה, אין לי הרבה זמן, שמהרפה הזאת
ומהבושה הזאת של ייחודיים שום מפלגה לא נקיה, גם
אופוזיציה, גם קואליציה.

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):
סליחה.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
גם קואליציה, גם חרדים, גם ישרים — אף אחד לא נקי
מהחרפה הזאת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
מה עם הערכות של ראש הממשלה?

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
שום דבר לא תגיד לסייעתי הקטנה, מפני שכבר שנתיים
ושלוש שנים אנחנו לא רוצים לגעת בכספים האלה ולא ניגע
בהם. אני ואבוי לעם ישראל שיושב ורואה בטלוויזיה. הלוא
אנחנו היום מוצגים כמי שעושים תצוגת אופנה. הרי לנו יש
תצוגת אופנה קבועה. מסכן העם הזה, שיושב ועד לכל מה
שנעשה כאן, אבל לפחות שידע את האמת. ולכן אני מודיע לעם
ישראל, כל המפלגות לא נקיות מהכסף הייחודי.

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):
אני אבקש ממך שלא לסלף את האמת.

היו"ר ח' קופמן:
תודה לחבר הכנסת פסח גרופר, שהוסיף קצת צבע לדיון.
אנחנו עוברים לחבר הכנסת יוסי גולדברג מהצפון, מהחרמון
אל שלגי ירושלים. אחריו — חבר הכנסת אברהם פרוז, זה
שאין לו מפלגה.

אברהם בורג (העבודה):
יש לו מפלגה, אין לו כסף.

יוסף גולדברג (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שומעים עוד קולות
מהאופוזיציה?

רענן כהן (העבודה):
איפה היית?

יוסף גולדברג (הליכוד):
מי נאבק על התקציב באופוזיציה? חבר הכנסת בורג?
איפה האופוזיציה?

אברהם בורג (העבודה):
מה קרה לך, שנה ראשונה שלא עשית סחר-מכר?

יוסף גולדברג (הליכוד):
במשך שלוש השעות האלה יושבים ודנים בתקציב. אנו
עוסקים בתקציב 1992.

אברהם בורג (העבודה):
חוצפן.

יוסף גולדברג (הליכוד):
תקציב 1992 מדבר על מגמות ברורות מאוד, מדבר מצד
אחד על העדפה מוחלטת בקליטת העלייה, מתן פתרונות —

הייחודיים. בשבילי 5 מיליוני שקלים הם כמו 100 מיליון שקל.
העיקרון פה חשוב.

המפר"ל עשה את התרגיל היפה בשנה הקודמת. במשך
יום שלם לחצו ויצאו עליונים ושמונים עם 10 מיליון. אז מה?
יופי. כולם לוקחים, גם אנחנו רצינו — זו היתה הטענה.
ופתאום עוברת שנה אחת וכל אחד מצטעצע: אנחנו רוצים את
היושר, אנחנו רוצים מידות טובות, אנחנו לא רוצים שיהיה —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אל תענה לי. תן לי לגמור, לא הפרעתי לך; שמעתי בצמא
כל מלה שלך.

אני נמצא במושב, שהיתה יישוב ספר עד 1948, מושבה
בת 90 וכמה שנים, מסביבה היו 12 כפרים ערביים, אותו מצב
שיש היום ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. מחיפה עד בנימינה
מושב קטנה אחת, עם קיבוץ קטן על חוף הים. לנו סללו כביש
אחרי 40 שנה, אחרי 50 שנה. על מה נסענו? נסענו על דרכי
עפר, אבל אנחנו לא באנו לצעוק. לא היה על מי לצעוק, אבל
חיינו, החזקנו מעמד, חבר יקר.

יש לי הצעה לסדר-היום, תשמע אותי בעוד
שבועיים-שלושה שבועות. מדינת ישראל החליטה ליישב את
יהודה, שומרון ובחבל-עזה, היא הריבון והיא צריכה לתת. היא
צריכה לשמור והיא צריכה לעשות הכול עבור המתישבים. לא
שייך דבר אחד לשני. זה נוהג, אני לא אומר שלא. המתישב לא
יכול לבוא אחרי שמגיישים תקציב ללובי הפוליטי — זה קיים
בכל הפרלמנטים — ולדרוש תקציב נוסף. בעיני, זה כסף
ייחודי.

הרי תבין דבר אחד, כסף ייחודי בשביל כביש, בשביל
חינוך, בשביל חולים או בשביל דברים אחרים — הוא נשאר
כשמו המקורי, הוא ייחודי כי הוא מעל לתקציב. אני רוצה
שהיה ברור.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אורה נמיר (העבודה):
התפיסה שלנו לקריה?

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
היום יש לנו מצב, שעצוב לנו על הלב ועצוב על הנשמה.
אני לא מדבר על הכיטחון, אני לא מדבר על השלום —
הדברים הכי חשובים לעם ישראל. וכמה אנחנו עוסקים כבר
יומיים, כמה? 20 מיליון, 10 מיליון, 5 מיליונים. הלוא כבר יש
לי רשימה. שלושה ימים אני עושה לעצמי רשימה.

רענן כהן (העבודה):
לכמה זה הגיע?

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
עוד לא הגעתי לסך הכול. אתה אל תדבר. ברשימה שלי יש
5 מיליונים בשבילך. אתה לקחת 5 מיליונים, אתה אל תדבר. לא
יעזור לך.

רענן כהן (העבודה):
אני מצביע על תקציב, אני רוצה לדעת.

נוסיה עליו, על-מנת לדון בנושא המרכזי, בתקציב 1992. היכן ההתנגדויות של האופוזיציה להיאבק נגד התקציב? ראו מה קורה פה.

אורה נמיר (העבודה):
תראה מה קורה שם.

יוסף גולדברג (הליכוד):
הם נמצאים בוועדת הכספים. אבל כאן כבר קבעו את התקציב, ופה מישוה מיועד להיאבק על התקציב. יש מקום לומר: נעשה מפעל אירי בנושא השיכון, אי-אפשר להתעלם מזה. נכון שיש בעיות בנושא התעסוקה. אבל עם זאת, יש אור שלא חלמנו עליו לפני שנתיים ושלוש שנים, וכולם יודעים זאת. אולי זו הסיבה לכך שהאופוזיציה פסקה מלחום.

אני מצפה שיחד נצליח להתלכד סביב אותם נושאים שהם באמת חשובים. צריך וחייבים להיאבק על הדברים הנוספים.

אני רוצה להעיר פה על נושא שקורס, ואולי הגשם והשלג שבחוץ הם בדיוק הדברים שיכולים להרוות את נושא החקלאות. החקלאות במשבר. מושבים בכל רחבי הארץ נמצאים תחת איומים מתמידים של עיקולים. נציג המים מדבר על משבר המים. בואו נטפל ונמשיך לטפל גם בפתרונות עתידיים, דווקא בזמן משבר בתעסוקה נשקיע בהתפלה, נשקיע בתשתיות, נציע אותו כיוון חיוני וניתן פתח לחקלאות. יש אפשרות גם בימים האלה לתת בשורה לאותם אנשים שהשקיעו נשמתם בעבודת האדמה.

גם בעתות של בשורה לעם ישראל, מצד אחד קליטת עלייה, מצד שני העולם במשבר, ובמדינת ישראל יש צמיחה, בואו נסתכל גם על האור, ואולי יחד נצליח להתגבר על אותם משברים אמיתיים שקיימים בתעסוקה, שקיימים בחקלאות, ועם זאת, אפשר לבוא עם בשורה, כי בתקציב 1992 נוכל, אם כולנו נתאמץ, להביא בשורה לעם ישראל. תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדברג. אני מבקש להזמין את חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת אלי בן-מנחם, שהיה רגוע ושקט כל הדין. אחריו — חבר הכנסת דן תיכון.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני יודע מה יהיה גורלה של הצעת החוק לשינוי שיטת הממשל, שתעלה אולי עוד היום ואולי בתחילת שבוע הבא. אבל לא היתה יכולה להיות המחשה טובה — לכל אלה שעדיין חושבים שאפשר להישאר בשיטת הממשל הקיימת — ממה שקרה אצלנו כאן בבניין הזה במשך היוםיים האחרונים.

אריה אליאב (העבודה):
שלושה ימים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

במשך שלושה ימים כנסת שלמה מתבזה. מדי כמה זמן מזמנים אותנו לישיבה ולא קורה דבר. מישוה המשיל את הכנסת לבית-זונות.

רענן כהן (העבודה):
בית-בושת.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני רוצה למחות, משום שאסור לפגוע בכבודו של בית-הבושת.

אברהם בורג (העבודה):

התנהלויות על חשבון העלייה. אתה מרמה את הפרוטוקול?

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני אומר לך מייד. הכסף הלך ל"כור", אתה יודע. הוא הלך לעסקות שאתה היית שותף להן. ואתה יושב פה ומתחסר בדת ומדינה. והיכן הכספים שהלכו לאותם מוסדות שאתה היית שותף להם? אתה הצבעת בעד סיוע ל"כור" ונאבקת על כך.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אתה הצבעת בעד ייחודיים.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אבל ב"כור" פיטרו 20,000 עובדים. לאן הלך הכסף?

יתירה מכך, תקציב 1992 בא ומדבר על העדפה מוחלטת במתן פתרון לתשתיות. מדובר על הקצבות ענק, שלא ידענו כמותן באזורים שמשחרעים מהצפון לדרום.

עם זאת, אנחנו נמצאים במשבר עולמי. העולם המערבי נמצא במשבר, במזרח התמוטטות, קרוב למיליון יהודים עומדים בפתח שער העלייה. ומי יודע, אולי בשנה הזאת נדע את שנת העלייה הגדולה ביותר שידענו מאז קום המדינה.

יש בתקציב הזה מחן פתרונות. עם זאת, אפשר להצביע על נקודות שאי-אפשר להשלים אתן. חייבים לתת פתרון לנושא של שיקום שכונות, ויש נקודות נוספות שצריך לתת להן ביטוי.

תקפו את משרד השיכון. האם יש משפחה שבחורף הקר הזה נמצאת בחורף? 400,000 עולים שנקלטו במדינת ישראל מצאו כולם קורת גג.

רענן כהן (העבודה):
אם טוב כל-כך, למה רע?

יוסף גולדברג (הליכוד):

האם הרע הוא לפי קריאה או לפי מציאות?

רענן כהן (העבודה):

לפי מציאות. תצא החוצה ותראה מה קורה עם העולים, מה קורה לקליטת העלייה, מה קורה לאבטלה. איוזו אחריות, איוזה מצפון יש לך?

יוסף גולדברג (הליכוד):

חבר הכנסת רענן כהן, אני מוכן לקריאת ביניים, אבל לא לגאום.

אורה נמיר (העבודה):

מה זה מעניין מה שאתה מוכן — — —

יוסף גולדברג (הליכוד):
תודה.

אורה נמיר (העבודה):

במטולה, לשמחננו, אין אבטלה. אני אומרת את זה לא בצניעות, אני אומרת את זה לשבח.

יוסף גולדברג (הליכוד):

יש בעיות אבטלה בכל אזורי הארץ. כמי שביקרה גם בצפון, ראית דברים יפים שנעשים. עם זאת, נחזור למציאות ונעסוק בכול.

יש בעיות קשות, ובמקום שנתלכד ונעסוק בבעיות הקשות, אנחנו יושבים היום, לאחר שהוספנו יום נוסף ואולי

הכספים הייחודיים לשתי המפלגות הגדולות נעלמה — לא ולא. תקראו בעמוד 6. בתקציב משרד החינוך והתרבות מיוספ סכום של 9 מיליוני שקלים, והוא ייחודי במאה אחוזים. הליכוד, למשל, מקבל "מנורה", מועדוני תרבות בית"ר, והמערך מקבל "בית יגאל אלון", "מרכז ישראל גלילי", "ליד מוסה חריף", "ליד טבנקין", גופים חרדיים מקבלים "מרכז ספיר". אחר-כך יש "המכון החינוכי על שם שרת" של המערך, "דור הפלמ"ח" של מפלגת העבודה, "המכון על שם גיורא יוספטל" של מפלגת העבודה, "יד דוד בן-גוריון" של מפלגת העבודה, כל מיני התאחדויות עולים שמקורבות למפלגת העבודה.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי שאלה. ל"ע עדיין חברים במפלגה שלך?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
לא.

דן תיכון (הליכוד):
הם מקבלים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

שהיו כריאים, לא מעניין אותי. אני לא יודע אם הם מקבלים. בכל מקרה אני לא משתדל למענם במאומה. אם זה תלוי בי, שלא יקבלו גרוש, והם גם לא חברים עוד. אני מייצג פה רק את שינוי, ואת שינוי בלבד. חרף מה שאמר פה חבר הכנסת פנחס גרופר, מפלגתי מעולם לא קיבלה.

דן תיכון (הליכוד):
פסח גרופר.

אברהם בורג (העבודה):
חנוכה גרופר.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

פסח גרופר. גם לו הייתי אומר פנחס גרופר, לא הייתי טועה הרבה.

מפלגתי מעולם לא קיבלה ולא תבעה ולא רוצה לנגוע בתועבה הזאת שנקראת כספים ייחודיים. גם אתם, חברי שתי המפלגות הגדולות, לא נקיים מהדבר הזה. עד הרגע האחרון אתם חושבים שצריך להקצות לגופים האלה. שלטון בית"ר צריך לקבל כסף ייחודי 2 מיליוני שקל.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דן תיכון, בקרוב אתה תדבר. תוכל לפרט.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אם מותר לי לשאול אותך, כעורך-דין, האם זה לא נגד החוק?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

לדעתי, לא. ואומר לך מרדכי, חבר הכנסת חנן פורת. משום שהצעת החוק של חבר הכנסת וייס ושלי היתה הצעת חוק-יסוד. לפי הפסיקה, חוק-יסוד עדיף מחוק רגיל. חוק רגיל שנוגד חוק-יסוד בטל ואין נוהגים לפיו. אבל החוק שאתם העברתם לביטול הייחודיים, אותו חוק שהעברתם, הוא חוק רגיל. וכל חוק מאוחר ממנו יכול לבטל אותו, בין במישרין ובין מכללא.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

— — —

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת פורז, אני חושב שצריכים למחוק את הביטוי הזה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אמרנו את זה פה.

הי"ר ח' קופמן:

אף-על-פי-כן, אני מבקש ממך לחזור כך.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני לא אמרתי את זה. אמרנו את זה אחרים.

הי"ר ח' קופמן:

אני מבקש למחוק את זה מהפרוטוקול.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת פורז, לפי השיטה שלך אפשר להמשיל את חוק שינוי שיטת הבחירות לחוק להסדרת הזנות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

הלוואי שזה היה לפחות זה.

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת פורז, הוא זכה לכותרת, אבל הוא השמיץ את הכנסת ופגע בה יותר מאשר החוק הזה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

לא. אדוני היושב-ראש, אני מטפל בנושא הזנות במלוא הרצינות, בכלל זה הצעת חוק להסדרתה. בזנות, כשמשלמים מקבלים תמורה, אבל אין מצב שמשלמים ואומרים לך: תבוא בעוד שעתיים. זה קורה רק בכניין הזה. כאן יכולים לדחות אותך שוב ושוב ולבכות את כולנו. אני לא יודע מה עשיתי פה. אפשר לשלוח אותי הביתה ולהגיד לי: תבוא בעוד שלושה ימים, נוריע לך כשיהיה לממשלה הזאת רוב. היה ביזיון אחד גדול.

אבל, בכל הנושאים העיקריים של התקציב, בעצם הכנסת לא טיפלה, וכולם אמרו את זה. לא דיברו על נושא הגירעון, לא דיברו על נושא חידוש הצמיחה, לא דיברו על נושא האינפלציה. כל מה שעניין את הכנסת הזאת הוא ויכוח בין כמה סיעות דתיות וחרדיות בעניין של יהיו או לא יהיו כספים ייחודיים, איזה ומי יקבל.

אריה אליאב (העבודה):

והמתנחלים איפה הם?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

והמתנחלים, אבל זה זניח גם כן. אני רוצה לומר לכם, עם כל התועבה של העניין עצמו מבחינת המשמעות, הסכומים הם זניחים.

דיון רציני בתקציב המדינה לא נערך בכנסת הזאת. מרדכי? משום שהחוק לא עבר בקריאה ראשונה כשצריך היה לעבור בגלל העיכובים הממושכים, ואנחנו יודעים את הסוף.

בסופו של דבר צמחו כמה דברים מכל מה שקרה כאן. צמחו פה שני גופים חרדיים שמקבלים עכשיו לגיטימציה מוחלטת ועדיין מקבלים כסף ייחודי, ייחודי במובן זה שהוא אינו משולב בתקציב משרד החינוך או בתקציב אחר, לפי ילד או משהו כזה, אלא יש הקצבת סכום ברורה גם לאלה וגם לאלה, גם לאגודת ישראל וגם לש"ס.

דבר נוסף, רבותי חברי הכנסת, ואת זה אני אומר גם לאנשי המערך וגם לאנשי הליכוד: אם אתם חושבים שתופעת

לכן, עם כל הכבוד לכם ועם כל הרצון, נכון שצמצמתם במידה מסוימת את תופעת הייחודיים; צמצמתם אותה, אבל למרבה הצער היא נשארה, בין על-ידי שני הגופים החרדיים ובין על-ידי הרשימה המפורטת, שמחמת חוסר הזמן לא אקרא את כולה. תודה.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. חבר הכנסת אלי בן-נחמס, סוף סוף מדבר ברשות. אחריו — חבר הכנסת דן תיכון, ואחריו — חברת הכנסת אורה נמיר.

אליהו בן-נחמס (העבודה):

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, אני לא יודע כמה לפתוח. מאתמול אני מקבל עשרות טלפונים מאנשים שחיים בשכונת-הארגונים, שחיים בשכונת-התקווה, והם צועקים: הצילו, כי הם טובעים שם במים, בבוץ. להם אין כבישים, להם אין מדרכות, אף אחד לא דואג להם. האם לפתוח בזה או להתחיל לדבר על התקציב?

כפי שכולנו יודעים, כחצי מיליון אנשים חיים מתחת לקו העוני; רובם המכריע — בשכונות המצוקה ובאזורי הפיתוח. 200,000 ילדים, כל ילד חמישי, ואני מעריך שהיום כל ילד רביעי, חיים מתחת לקו העוני. אף אחד לא אכפת לו. 100,000 ילדים רעבים ללחם. אף אחד לא אכפת לו. כנגד זה, יושבים פה בכנסת — והעליתי זאת עשרות פעמים — מרושנים, שמנים — — —

קריאה:

מתנחלים.

אליהו בן-נחמס (העבודה):

מתנחלים, המפלגות החרדיות, והם מחזיקים אותנו זה היום השלישי, כמו באיזה קרקס בזוי, כדי לקבל עוד מיליון או פחות מיליון.

רבותי חברי הכנסת, אינני יודע אם אעלה זאת עוד הפעם, אם זה יעזור, כי אני רואה שאין כאן נציג של הממשלה. זה לא מעניין אותם. מצד אחד מעבירים מיליארדים של שקלים לשטחים. למי? לאוכלוסייה של 100,000 — 120,000 נפש שחיים שם, בדיוק כמו בשכונה וחצי משכונות המצוקה, לא יותר. בשתי שכונות מצוקה חיים 120,000 איש; בדלות, בעוני, אין להם כסף לאוכל, לא לספרים, לשום דבר. מצד שני, כחצי מיליארד שקל, רק בימים אלה, מעבירים למפלגות החרדיות, והמריכות הן, האם הם יקבלו זאת דרך משרד החינוך או דרך משרד ראש הממשלה או דרך מישור אחר. ומצד שלישי, ממי לוקחים? לוקחים מפריקט שיקום השכונות. צמצמו את התקציב ב-7 מיליונים. פה מדברים על מיליארדים, על מיליונים, מצד שני מקצצים למי שאין, כי להם אין פה. אין להם כאן הרבה חברי כנסת.

תראו מה קרה בתקציב משרד השיכון. לקחו תקציב מפריקט נ"ר — נכסי רכישה, המיועדים למסכנים ביותר, לעשירי התחתון, אנשים שאין להם איפה לחיות, עולי אתיופיה. את הכספים האלה, כ-15 מיליון שקל, העבירו לרכישת דירות בסילואן, למתנחלים, לאלה שהם מחזיקים הדגל בשטחים. זאת על חשבונם של אותם מסכנים שהעלו את הליכוד לשלטון.

רבותי, אינני רוצה להמשיך ולהלאות אתכם. מה עשיתי? כל דקה בכנסת עולה הון עתק.

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

— — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת חנן פורת, אין מניעה חוקית — — —

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת פורת, השאלה ברורה. חבר הכנסת פורז יענה לך.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש עוד שאלה.

הי"ר ח' קופמן:

עוד שאלה אחת לחבר הכנסת דן תיכון, ובכך נסיים את הסימפוזיון.

דן תיכון (הליכוד):

מדוע לא תגיש, הצעת חוק, שלפיה יותרו שתי המפלגות הגדולות על הכסף וייעדו אותו, למשל, לצורכי שיקום השכונות? חבר הכנסת ראובן ריבלין אמר שהוא מסכים. חמישים אחוזים מהעניין מסודרים.

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דן תיכון, יש לך זכות דיבור בעוד כמה דקות. אני מבקש להפסיק את הדיון בנושא.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני לא נאיבי ולא "פראייר" של אף אחד. הצעת החוק לביטול הייחודיים, זו שהופלה בשבוע הקודם בשצף-קצף, זו הצעת חוק שנחמכה על-ידי הממשלה, היא נחמכה על-ידי שר המשפטים דן מרידור, נחמכה על-ידי כל חברי הכנסת פה בקריאה הראשונה, ורק כאשר הגיע רגע האמת, היא נפלה. מה אתה רוצה, שעוד הפעם אנקוט יוזמה? חבל על הנייר, חבל על הדיו, חבל על הדפוס.

דן תיכון (הליכוד):

אבל אתה לא מתעייף.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני לא מתעייף, אבל אני לא נלחם בטחנות רוח. לו הייתי מאמין שיש לזה שמץ של סיכוי, הייתי נלחם. אבל מעבר לזה, חבר הכנסת חנן פורת, אם הכנסת תקבל את החוק הזה היום בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, לרבות הסעיפים הללו, הם יהיו גוברים על מה שקיבלנו בשבוע שעבר. כי יש עוד דין.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

נכון לעכשיו, זה עומד בסתירה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

זה עומד בסתירה, אבל אין שום מניעה לכנסת שהיא ריבון, בחקיקה מאוחרת לבטל חקיקה מוקדמת, אם שתי החקיקות עומדות באותה רמה. ומאחר שחוק ההסדרים וחוק התקציב הם חוקים רגילים, באותה רמה, הרי משיאשוו הסעיפים הללו, מכללא בטלים הסעיפים האחרים.

אם אתה חושב שזה מנוגד להסכם שאתם הסכמתם עליו, תצביע נגד. זה פשוט. אפשר להצביע נגד הסעיף. כאשר ביא יושב-ראש הכנסת את הסעיף הזה להצבעה, אם יהיה הרוב נגד, ייפול הסעיף.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מציע להגיש זאת ליועץ המשפטי.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

לכן אמרתי שהחוק וייס-פורז יכול היה למנוע כליל את התופעה, משום שהיינו יוצרים רובד עליון של חקיקה מחייבת.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה לחבר הכנסת אלי בן־מנחם. סימת. חבר
הכנסת דן תיכון, בבקשה.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

כנראה, השלג משפיע על אנשים מסוימים.

אליהו בן־מנחם (העבודה):
רוצים לרמות אותנו.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב־ראש — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת אלי בן־מנחם, את הקרקס הזה — — —

אליהו בן־מנחם (העבודה):
עשייתם קרקס מהכנסת. — — — למתנחלים — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת אלי בן־מנחם, בקרקס הזה אולי תזכה
בתמונה בתקשורת. אתה פוגע בכנסת יותר מכל אחד אחר.

אליהו בן־מנחם (העבודה):
— — —

היו"ר ח' קופמן:

אתמול בערב לא ירדת לשכונות. יכולת לרדת.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

הוא יכול היה לרדת לשכונות ולא להופיע רק פה.

מיכאל חריש (העבודה):

אדוני היושב־ראש — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת מיכה חריש, תשב. למה לא עצרת אותו
בקרקס הזה? למה לא בלמת אותו בקרקס הזה?

עדנה סולודר (העבודה):

זה קרקס של החיים.

היו"ר ח' קופמן:

אם פחית של נילון זה כלי. בושה וחרפה.

מיכאל חריש (העבודה):

אל תהיה חרותניק. תתנהג כיושב־ראש. אם תהיה
ליכודניק לא תהיה יושב־ראש.

היו"ר ח' קופמן:

בושה וחרפה. בושה וחרפה. לוקח פה פחית מאיזה מקום,
מארגן את הצלמים, רץ מצלם אל צלם ומארגן את כל הקרקס
הזה. בושה וחרפה.

אלי דיין (העבודה):

תתנהג כמו יושב־ראש אובייקטיבי.

שלום מזרחי, טוב לראות אותך בכנסת. הבנתי שגם אתה
רוצה עוד 7 מיליונים לחב"דניקים.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת מזרחי, הוספת לחבר הכנסת אלי בן־מנחם
דקה.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

אני יכול לדבר פה שעות, אני אמשיך לקבל כאן טלפונים
על כך שאנשים טובעים ומכבי־האש דורשים מהם כסף מראש
כדי לשאוב את המים מהבתים שלהם. פינו אותם לבית־הספר,
את התושבים המסכנים האלה. ועיריית תל־אביב החליטה
להוציא אותם מבית־הספר ולהחזיר אותם לדירות שלהם,
המוצפות מים, כדי שלא לתת להם איזו ארוחה. זו מדינת
ישראל. מצד אחד, אנשים חיים וטובעים בכרך. ומצד שני, פה
מיליארדים חוגגים; גם המתנחלים, גם החרדים.

אני, כנציג שכונות בכנסת, הייתי מודאג. אנשים רואים
שכל שעובר יותר זמן מצבם הופך להיות גרוע יותר, כי עוד
מיליונים הולכים לאותם אנשים. הסתובבתי אצלנו
בשכונת־הארגונים, בשכונת־התקווה ובשכונות אחרות.
החלטנו לאסוף כסף ולהביא קצת תרומה לאותם מסכנים, אולי
זה יספק אותם. אין פה בקופסה הרבה כסף, יש פה מעט כסף.

(מקשקש בקופסת פח)

הכסף נשפך החוצה. זה מעט מאוד כסף, אבל את הכסף
הזה הבאתי כדי לתת אותו לחנן פורת, כדי לתת אותו למנחם
פרוש, ליאיר לוי, לכל המפלגות הדתיות. זה כסף של השכונות,
של אלה שחיים מתחת לקו העוני. לכן אין פה הרבה כסף. זה
מה שיש. את זה אני מפזר בכנסת; אולי הגרושים האלה יעזרו.
הנה, אני מפזר לכם עוד קצת כסף.

(מפזר שטרות כסף ומטבעות)

אני הולך תיכף לתת קצת כסף לחנן פורת.

היו"ר ח' קופמן:

עשיתי הצגה יפה. זוהי פחית של תה אנגלי היקר ביותר
שיש בשוק.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

לא עשיתי הצגה יפה. זו הפחית שמצאתי. אני לא משתמש
בתה הזה, אתה בוודאי משתמש בתה הזה.

היו"ר ח' קופמן:

זה תה רק לעשירים.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

זו פחית שאתה אולי זרקת לזבל.

רבותי, חצי מיליארד לרתיים יש; 6 מיליארדים, אולי 7
מיליארדים לאוטוסטרדות, להתיישבות צעירה, 15—20
כבישים, עוד אוטוסטרדות שבקושי חמור ועגלה נוסעים
עליהן. לשטחים יש. אצלנו טובעים בכרך.

זו התרומה, רבותי. העברתי לכם את הכסף. את הכסף
שנותר אני מביא לך, אישית, חבר הכנסת חנן פורת, ואני אניח
זאת על שולחנו של מודעי.

היו"ר ח' קופמן:

עכשיו תבינו כמה כסף צריך לפריימריס.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

— — —

הי"ר ח' קופמן:

בושה וחזרה. אני מבקש להעביר את זה כתלונה לוועדה האתיקה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

שלוש שנים אתם עושים קרקס מהעניים. לקחתם 7 מיליונים מהעניים.

הי"ר ח' קופמן:

אתמול בלילה אתה ישבת בבית-מלון מפואר, ולא ירדת למטה. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אתם צוחקים על העניים.

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זו הפעם ה-11 שאני מתעסק בענייני תקציב המדינה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תחזירו לשכונות את הכסף שלקחתם.

אברהם בורג (העבודה):

אין לך איזו קופסה?

דן תיכון (הליכוד):

אני לא רוצה להתייחס למה שקרה כאן לפני כמה דקות. אני רוצה להתייחס לעצם הדיונים בנושא התקציב, ואולי יותר לצורה מאשר למהות, כי מהות לא היתה.

אני יכול לומר לעצמי רק דבר אחד, שאני בוש ונכלם, שהרי במדינה מתוקנת, שבה תקציב המדינה הוא תוכנית העבודה של הממשלה, כשהוא לא זוכה לתשומת לב, אז משהו מתערער אפילו בלב הברזל שלי.

יש לי אומנם הרבה מה לומר על התקציב, על הגירעון, על צורת המימון, על הסייע, על הערכויות, אבל מה שמוגש ועומד לדיון כאן בעצם זכאי למשפט אחד. המשפט הוא: אין מה לומר, יש מה להתבייש. את זאת אני עושה ובוזה אני מסיים. תודה רבה.

אריה אליאב (העבודה):

בשם כולנו. כולנו מתביישים.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. חברת הכנסת אורה נמיר, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

כל הכבוד לחבר הכנסת דן תיכון.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, זה לא כולנו, זה אתם. אנחנו לא אשמים. אנחנו מנסים לתקן את העניין, חבר הכנסת תיכון, לא כולנו אשמים. רק אתם אשמים.

אריה אליאב (העבודה):

כולנו מתביישים.

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת רמון, יושב-ראש הסיעה, תאפשר לחברת הכנסת אורה נמיר, חברת הסיעה שלך, היא תעשה זאת.

אורה נמיר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף לתודות לעובדי הכנסת, לעובדי משמר הכנסת, לקצין הכנסת — — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

היית צריכה לראות מה שהיה אתמול.

אורה נמיר (העבודה):

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני מדברת עכשיו ברשות.

דן תיכון (הליכוד):

מותר לי להוסיף?

אורה נמיר (העבודה):

תן לי, תן לי לגמור. עוד לא גמרתי עם הברכות.

אני רוצה להודות להרבה עובדים בכנסת, בראש ובראשונה לעובדות ולעובדי הניקיון שלנו כאן הלילה, לנו בבניין כדי שיוכלו לשמור, למען חברי הכנסת, על משכן נקי מההיבט הפיסי. אני חושבת שהם ראויים למיטב הברכות וההערכות שלנו, של חברי הכנסת.

קריאה:

כולנו מצטרפים.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להוסיף.

הי"ר ח' קופמן:

מלה אחת לחבר הכנסת דן תיכון: הוא קיצר בנאומו. מלה אחת, ברשותך.

דן תיכון (הליכוד):

עובדי המזכירות של ועדת הכספים, שעבדו ללא ליאות כדי להכין את החומר. הם עבדו מסביב לשעון.

עדנה סולודר (העבודה):

וגם לפקידים של האוצר.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה לכל מי שעשה במלאכה. חברת הכנסת אורה נמיר ממשיכה בדבריה.

אורה נמיר (העבודה):

חברת הכנסת עדנה סולודר, לפקיד האוצר אני אודה אם הם יהיו כל כך רגועים ושקטים כשנדון על תקציבים למניעת אבטלה, להבטחת רווחה.

שמעון שטרית (העבודה):

אולי נודה גם לשר מודעי, שחילק כסף.

אורה נמיר (העבודה):

אפשר. אני מבקשת, אין לי הרבה זמן, שתינתן לי אפשרות לדבר.

אנחנו עברנו כאן שלושה ימים משפילים לכנסת ישראל. אני חושבת שמה שהיה כאן, מה שהתחולל כאן בשלושת הימים האחרונים תרם תרומה נוספת. מצערת וכאובה לתדמית היחודה של הכנסת בעיני הציבור ובעיני הדור הצעיר במיוחד. היה כאן סחר-מכר מביש, ייחודיים, מתנחלים שהפכו לייחודיים של הכנסת הזאת — וחבל שחבר הכנסת חנן פורת איננו כאן, המפד"ל לא יצאה כממונה על מחלק המוסר בוויכוח הזה. בידיים מלוכלכות הם ניהלו את הסחר-מכר הזה. זה לא היה רק בשם הסדר הטוב ולא רק בשם הצדק, שמי

1,500 מהתעשייה הצבאית, כימים האלה מסיימים פיתורים עוד 800 עובדי התעשייה הצבאית, מסיימים משאומתן עם עובדי רפא"ל, שלפיו יצאו ממעגל העבודה 1,000 עובדים נוספים. אזרחים עובדי צה"ל, על-פי הסכם לארבע השנים הבאות יפוטרו 1,000 מהם. משירות הקבע בארבע השנים הקרובות יפוטרו 3,000. מישו שמע את כל זה בוויכוח המכוער שהיה כאן?

וכאשר אנחנו מדברים על הביטחון, חברים, על הביטחון, נתון נוסף. אנחנו, גם בוועדת העבודה, שהיושב-ראש שלה היא מהאופוזיציה, כתבנו מכתב לשר האוצר — להעביר כספים למערכת הביטחון, כדי לחזק את המפעלים הביטחוניים, שלא יפוטרו בערי הפיתוח לפחות. הוסיפו להם 500 מיליון שקל בתקציב השנה. ויתרו על הקיצוץ של 400 מיליון שקל, תוך הבטחה של מערכת הביטחון להוסיף — זה חתום — 10,000 מקומות עבודה. אז חותמים ומפטרים, חותמים ומפטרים.

הזכיר כאן חברי, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, את קו העוני. אנחנו שוכחים מה זה קו העוני. אתם יודעים, חבר הכנסת ריבלין וחברי מהליכוד שיושבים כאן, מהו היום קו העוני, עם הבטחת הכנסה? ליחיד — 688 שקל בחודש. אתם יודעים שיש בארץ 163,000 קשישים, שרובם המכריע יחידים, שחיים מתחת לקו העוני? אתם יודעים כמה מקבל זוג עם ילד אחד עם הבטחת הכנסה, שהוא מתחת לקו העוני? — 1,170 שקל בחודש.

שכר המינימום — איזה מאבקים נגד, זה מפריע לכלכלת המדינה הזאת, 1,221 שקל בחודש ברוטו. מי שמקבלים שכר מינימום אינם משלמים מס הכנסה, אבל הם משלמים ביטוח לאומי, מסי ועד, מס אחיד, הם צריכים גם לכטח בריאותם. נותרים להם 1,050 שקל.

אתם יודעים שיש במדינה יותר מ-100,000 שכירים שיש להם שני ילדים ויותר, ויש שם מפרנס אחד שמשתכר שכר מינימום? זה קו העוני. זה קו העוני, ובשביל מי שחי מתחת לקו העוני, זה 100% של הבעיה. מי שאין לו עבודה, זה 100% של הבעיה.

ואז, אדוני היושב-ראש, על מה אנחנו מדברים? אנחנו מדברים על מדינה, שבה יוכל אדם לפחות לאכול שלוש ארוחות ביום, להגיע לקורת-גג בתנאים הולמים, זוג צעיר שמתחתן, שיהיה לו מקום עבודה בטוח, שתהיה מערכת בריאות ציבורית נגישה, לא לך ולי, שאין לנו בעיה, רק טלפון אחד — נקבל הכול; שתהיה מערכת חינוך, שאפשר יהיה להגיע להישגים, שלא יהיה מצב שבין 30% ל-40% מהילדים לא מגיעים כלל לשום קריטריון. על זה אנחנו מדברים. אז עוסקים בייחודיים ובהעברת כספים לכבישים. מה קורה כאן?

לכן, אדוני היושב-ראש, כאשר אני מחזיקה את הרף המפורסם של התקציב עם 6.6 מיליארדים לתעסוקה — זה הרבה כסף, זה נעשה מלאכת רמיה; 3.4 מיליארדי שקל — זה החזר עלות העבודה, כדי שיוכלו לשלם את הקצבאות. יש פה 200 — 300 מיליון שקל, שם 200 מיליון, אין מפעלים, סוגרים, מקצצים, לא פותחים. ערי הפיתוח הופכות כמעט לערי נכאים. קולטים עלייה, אין עבודה. אז עכשיו, עכשיו, בזה מעסיקים את הכנסת, את ההם — בייחודיים? במתנחלים?

אדוני היושב-ראש, זו ממשלת חרפה, אם היא לא מסוגלת לומר לעם שחי כאן, ורוצים שיחיה כאן, שיש תקווה במדינה הזאת. זו ממשלה שאין לה שום זכות קיום, ובוודאי לא זכות שמישהו יצביע בעדה בהצבעה על התקציב בכנסת.

שמגיע לו יקבל בדין. זה היה דין אחר, דין מלוכלך, ושלל יגלגלו לנו עיניים לשמים.

אבל מה שעשו הממשלה והקואליציה הפעם, הן הסיטו את הוויכוח מהנושאים המרכזיים, העקרוניים, הכואבים, אל השוליים המלוכלכים של הייחודיים והמתנחלים. ואומר מדוע אני אומרת זאת.

אני יהודייה, ויהודייה גאה, ואינני זקוקה לשום תעודת הכשר משום מפלגה דתית. איש לא חרם להשגת הדת על האוכלוסייה החילונית במדינת ישראל כמו נציגי הדת בכנסת, ובמיוחד נציגי המפלגות החרדיות. איש לא חרם תרומה כזאת.

ממה הסתתם את הוויכוח? האם אין אבטלה? האם אין ירידה משמעותית בעליית עולים לארץ? אין עלייה מדאיגה וכואבת במספר הישראלים הצעירים שיוצאים מן הארץ? איזה מין דבר מתחולל כאן?

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

זה לא היה בימי שלטון — — —

אורה נמיר (העבודה):

סתכל לי, חבר הכנסת מזרחי, יש לך רק תשובה — — —

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

— — —

אורה נמיר (העבודה):

תקשיב, חבר הכנסת מזרחי.

קריאות:

— — —

הי"ד ח' קופמן:

חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת בורג.

אורה נמיר (העבודה):

חבר הכנסת מזרחי, שאלת, אני אשיב לך. אני מאמינה שמחליפים שלטון כדי שהוא יהיה טוב יותר, ולא כדי שהוא יהיה משמעותית גרוע יותר.

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

תודי שזה נמשך — — —

אורה נמיר (העבודה):

אל תאמר לי מה אני אומר. אתה תאמר מה שאתה אומר, ואני אומר מה שאני אומרת. לכן לך קוראים מזרחי ולי קוראים אורה נמיר.

בכלל, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת רובי ריבלין, אפשר היה לחשוב שאיש לא שמע בדיון הזה שיש 145,000 מובטלים. אף אחד לא שמע שבינואר, לפני הנתונים של האוצר, של הביטוח הלאומי, יצטרפו עוד 100,000 עולים חדשים, שמצו את זכויותיהם בנוגע לסל הקליטה וסיימו את לימודיהם באולפנים; שמצטרפים נטו, בלי עולים חדשים, 40,000 עובדים ישראלים לכוח העבודה, רובם המכריע חיילות וחילים שמשתחררים מצה"ל. זה לא קיים?

אסור לצטט מדיוני ועדה. אני שמעתי ממישהו, משר האוצר, על-ידי ועדת העבודה והרווחה, שב-14 יישובים האבטלה מגיעה ל-15%, ובהם שלושה יישובים שבהם האבטלה מגיעה ל-20% — מצפה-רמון, כרמיאל, נצרת-עלית. האם מישו שמע על כך בכל הוויכוח הזה?

אתם שמעתם, שממערכת הביטחון פוטרו בשבע השנים האחרונות 17,000 עובדים ואנשי קבע? לפני חודש-חצי —

באחד הקטעים האחרים אומר יצחק מודעי דבר מדהים יותר ממה ששמענו קודם לכן. שים לב, חבר הכנסת יעקבי: "יעד הצמיחה שלנו" — אומר מודעי — "הוא 9% לשנה". אנחנו השגנו השנה 5.5%, זה כמעט ללא גידול ריאלי. בתפוקה לנפש ירדנו, והיתה תפוקה שלילית השנה.

ואז אמר יצחק מודעי, רק לפני 10 חודשים, פה, מעל הדוכן הזה: "גם כעניין התעסוקה, שהוא המבחן העיקרי לקליטה מוצלחת של העלייה, העמדנו משאבים ככל שידנו משגת". סוף ציטוט יצחק מודעי.

האם הוא התכוון ל-10.4% מובטלים, חבר הכנסת חיצון, כאשר הוא אמר שהעמדנו את כל המשאבים העומדים לרשותנו? האם הוא התכוון לפחת המואץ? האם הוא התכוון לסיוע למפעלי תעשייה בברקן? 25% מהסובסידיה לתעשייה השנה הולכים לשטחים. האם לזה הוא התכוון, חבר הכנסת חיצון, חבר הכנסת גולדברג, כאשר הוא עמד כאן מעל הדוכן הזה ואמר "אנחנו מעמידים לרשות הצמיחה את כל המשאבים שידנו משגת"?

ואז הוא יוצא בגאווה גדולה, לראשונה אחרי שנים, הליברל, לוקח דוגמה ממדינות אחרות, שבהן תקציב גירעוני גדול הניב פירות יפים מאוד, ותקציב גירעוני קטן הביא לקטסטרופות כלכליות. כלומר, הוא יוצא פה לראשונה ואומר: אני בעד תקציב גירעוני. לא אמר זאת פה שום סוציאליסט, אף לא אחד ממפלגת העבודה. אמר זאת שר האוצר.

למה הביא אותנו בדיוק התקציב הגירעוני הזה? 200,000 איש מבקשי עבודה לא מובטלים; ההגדרה של הביטוח הלאומי באמת לא כל כך חשובה לי. 200,000 איש, חבר הכנסת גולדברג, שאין להם בסוף החודש תלוש. על-פי כל תחזית, על-פי התקציב הזה שהשיג לנו שר האוצר, בסוף השנה אנחנו נעמוד עם 250,000 מובטלים. לזה התכוון שר האוצר באומר, ש"אנחנו מעמידים לרשות הגידול בתעסוקה כל אמצעי אשר ידנו משגת"? תפרש לי. אני באמת לא מבין.

ומה עושה לנו אז הממשלה? מה השתנה, חברים? מה יום מיומנים? אנחנו משווים את התקציב, את הנוף בכנסת לפני שנה לנוף היום, ויש פה שינוי משמעותי. אם לפני שנה היו פרוסים פה, בכניין הזה, בימים הללו, חרדים מקיר לקיר — התמונה השתנתה פה לגמרי: צבא מתנחלים שצבא פה על פתחה של כל ועדה ודלק אחרי כל יושב-ראש ועדה, אחרי כל ברל קול, זה השינוי הגדול שחל כאן.

ועכשיו פרוסים פה מתנחלים מקיר לקיר, אי-אפשר לעבור בלי להיתקל בהם. כאשר ברקע 250,000 מובטלים בסוף השנה וצבועי המפד"ל; חבר הכנסת חנן פורת, מיהו אמר פה קודם דבר נכון, האיש הזה שמסוגל — לא רק חבר הכנסת חנן פורת, למה אומר חבר הכנסת חנן פורת? כל אותם חברים, אני מתכוון גם לחבר הכנסת גרשון שפט — פעם אחת תיתנו fight על שמונה פקידים סעד לחוק קטינים וחסרי ישע, תן fight פעם אחת בחיים, לא על הקבוצה המצוירת הזאת בשטחים.

גרשון שפט (התחיה):

על סל קליטה, שאתה לא עשית אותה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שמעתי אותך. חבר הכנסת גרשון שפט, פעם אחת בקריירה הפוליטית שלכם תיתנו fight על מה שאתם חוקקים, חוק קטינים וחסרי ישע. 250,000 מובטלים בסוף השנה, ואתה תעז להביט בעיניים שלהם? יש לך הכוח בכלל להביט בעיניהם

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחברת הכנסת אורה נמיר. אני מזמין את חבר הכנסת דדי צוקר, אחריו — חבר הכנסת גדי יעקבי, אחריו — חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו — חברת הכנסת עדנה סולודר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני החלטתי לנסות לכרוך את התקציב שהוגש לנו בהתאם לאמות-המידה שהציע לנו שר האוצר בנואמו, נאום התקציב, לפני שנה. שמעתי את חברת הכנסת נמיר. נניח שאני לא מקבל את הקריטריונים שלה, רק את הקריטריונים של שר האוצר, כואו נעשה דבר פשוט — נבחן את הביצועים של תקציב השנה שעברה רק על-פי אמות המידה של השר מודעי.

עמד פה שר האוצר לפני שנה ואמר — כואו נראה באיזו מידה הצליח לממש משהו — ואני מצטט: "יעד התקציב הוא קליטה כלכלית מוצלחת של העולים על בסיס ארוך-טווח, וזאת בעיקר על-ידי צמיחה כלכלית מואצת". אהה, הוא עוד מפרט וממשיך ואומר: "התוכנית הכלכלית, שאותה הצגנו בפני הכנסת, דיברה על צמיחה כלכלית מואצת". והוא אומר: "אנחנו נצמיח את המשק ב-8% לשנה" — צמיחה של יותר מ-5%. אומר מודעי: "ה-8% הם ממש בהישג יד"; סוף ציטוט מדבריו יצחק מודעי.

האם התכוון יצחק מודעי לעובדה, שבפעם הראשונה אחרי העשר של שנות ה-80 ירדה התפוקה לנפש? שנת 1991 היא הראשונה, אחרי עשר שנים, השנה שבה ירדה התפוקה לנפש. ושר האוצר מדבר על צמיחה של 8% בשנה. רק לפני עשרה חודשים הוא אמר את זה פה. כוא נמשיך הלאה.

גדי יעקבי (העבודה):

— — —

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, הוא דיבר על 8% מהתל"ג. התל"ג גדל ב-5%. התל"ג לנפש, שהוא אמת המידה הנכונה, חבר הכנסת יעקבי, ירד בפעם הראשונה אחרי עשר שנים. אבל אמרתי — חבר הכנסת דן תיכון — אני שופט את זה לא בהתאם לקריטריונים שלי או של גדי יעקבי, רק בהתאם לקריטריונים של יצחק מודעי.

ואז הוא מודיע לנו — הוא ממשיך ומודיע — ש"הודות לעלייה, ביחד עם העלייה ובסיוע לעלייה, תהיה במשק, תודה לאל, צמיחה". והוא מדבר על המשך הפיתוח. והוא בוודאי התכוון, חבר הכנסת תיכון, בכך שהוא אמר שיעמידו את כל האמצעים לרשות המשק, הוא בוודאי התכוון, למשל, לפחת המואץ? לשינוי הזה? זה עידוד צמיחה?

דן תיכון (הליכוד):

— — —

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בוודאי לזה הוא התכוון. למה, אחרת, הוא התכוון? שכן אומר לנו יצחק מודעי — הוא מתגאה ברמת ההשקעות בצידוד בשנת 1991, היא עלתה ב-19% — ואז הוא אומר את הדבר המדהים מכול: "העלייה תלויה" — וזה לא אמר איהו אופוזיציונר, לא, לא, יצחק מודעי אמר: "העלייה תלויה בעיקר במידת ההצלחה שלנו בקליטתם של אותם עולים שכבר עלו ארצה" וגו'.

וזה נכון — העלייה תלויה בנו, ולכן אנחנו עומדים עכשיו על 8,000 עולים בחודש. כשהוא דיבר, היו קרוב ל-40,000 עולים בחודש. הגענו ל-8,000 עולים — צודק יצחק מודעי — הודות לממשלה הזאת.

מה היה הגיוני יותר? אבל באופן מהופך להיגיון, לתבונה ולאחריות, דווקא אחרי היומיים האלה העניין הזה עדיין נתון בספק, אם כי אני מקווה שבכל זאת יש סיכוי לכך שהוא יתקבל ויאומץ.

התקציב הוא ביטוי למדיניות בכל מדינה, גם במדינת ישראל, ותוכנית פעולה של הממשלה. התקציב הזה הוא ביטוי לאי-מדיניות ולא-תוכנית-פעולה של הממשלה. הוא אפילו איננו כביש טורקי שנוסעים לידו. הוא איזה ערכי-כך של כיוונים מהופכים זה מזה, העדר גיבוש של דרך, העדר תוכנית והעדר מדיניות, ויש לי הרושם שהוא מוביל להמשך הכישלון החברתי והכלכלי, שאפיין את 1991.

מה לא נאמר במהלך 1991 על-ידי השרים הכלכליים בממשלה ועל-ידי ראש הממשלה? — שזו השנה הכי טובה בתולדות עם ישראל ומדינת ישראל מבחינה כלכלית. והנה התפרסמו הנתונים: אבטלה שמקיפה 210,000 מובטלים, פירוש הדבר חצי מיליון נפש במעגל האבטלה; ירידה של 2% ביצוא, ואין כיצוא מפתח לצמיחה ולגידול המשק, מפתח לתעסוקה ומפתח לעצמאות כלכלית; ירידה בפירון העבודה והייצור, בתפוקה לעובד; עלייה אדירה בגירעון במאזן התשלומים, 2.5 מיליארדי דולר. כישלון טוטלי, על-פי כל קנה מידה, כישלון פנומנלי, בתקופה שבה ניתן היה להביא לכך שהמשק יפרח — עלייה המונית, מצב של תנאי סחר בין-לאומיים נוחים, פתיחות חדשה כאירופה, התחלת משא-ומתן מדיני, שיכול היה להביא לדעיכה בהוצאות האינפינאדה, חידוש התיירות.

בהיפוך לכל הנסיבות האלה, בהיפוך להזדמנות ההיסטורית — כישלון כלכלי וחברתי צורב. ואנחנו עומדים בפני מצב שבו שכחנו את בני האדם בחברה הישראלית, שכחנו את הצעירים, שכחנו את העולים, שכחנו את הזקנים, שכחנו את ערי הפיתוח והשכונות, שכחנו את הגליל והנגב. משום שמול כל אלה עומדת הזיה מטורפת —

אליקים העצני (התחיה):
התנחלויות.

גד יעקבי (העבודה):
— של הקמת מדינה שתהיה מדינת סיפוח, כיבוש, מדינה שתהיה גטו מדיני, חברתי, כלכלי, רוחני ומוסרי של עם ישראל לדורות.

אריה אליאב (העבודה):
וטפילי.

אליקים העצני (התחיה):
ומה עם השלום? זה מטרפד את השלום.

גד יעקבי (העבודה):
ואנחנו, במקום להפנות אותם 4 מיליארדי שקלים אל החינוך ואל הבריאות, אל שיקום השכונות, אל ערי הפיתוח, הגליל והנגב, ליצירת מקורות תעסוקה וליצירת תקווה לדור הצעיר ולעולים — אנחנו מפנים אותם ליצירת חשתיית למדינה שיש בה רוב ערבי, והיא חונקת את ישראל בזירה הבינ-לאומית וחונקת את ישראל מבחינת מעמדה המוסרי כלפי עצמה.

ראו, עשרה ימים של השקעות בשטחים יכולים היו לפתור את בעיות החינוך הגבוה בישראל, 100 מיליון שקלים. חמישה ימים של השקעות בשטחים יכולים היו לפתור את כל בעיות התרבות של ישראל, 50 מיליון שקלים. 15 ימים של השקעות

של אותם אנשים, כאשר יש פה קבוצה, שאין קבוצה מתוגמלת ממנה היום בחברה הישראלית, שאתה נאבק למענה?

צירלי ביטון (הפתורים השחורים):
צבוע ומתחסד.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מישהו מכיר קבוצה מתוגמלת יותר, מציפרת יותר, כמשתתפות, במחירי הדירות, בכבישים, בתקן כיתות, בתעסוקה ברשויות המקומיות? יש קבוצה מתוגמלת יותר? בשעה שהמשק הזה נראה כמו שהוא נראה, בשעה שהחברה הזאת נראית כמו שהיא נראית?

זאת הקבוצה היקרה ביותר שעם ישראל מחזיק על הגב שלו. לא היתה קבוצה יקרה יותר. אתם יכולים לבוא בכל הביקורת על החרדים, ובכל הביקורת על ש"ס והאגודה, וכל הביקורת תהיה נכונה —

היור"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת צוקר, זמנך חם מזמן.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— אבל מעולם לא החזיק עם ישראל על גבו קבוצה יקרה כל כך, מסוכנת כל כך, מציפרת כל כך, שבאה לתבוע עוד: הב, הב.

לכן, אין שום סיבה לאדם הגון, שלא רוצה לרדת מתחת לקו הברושה של הממשלה הזאת, לתמוך בתקציב. מי שיצביע בעד הממשלה הזאת ירד מתחת לקו הברושה.

היור"ר ח' קופמן:
תורה לחבר הכנסת דוד צוקר. אני מזמין את חבר הכנסת גד יעקבי, בבקשה.

גד יעקבי (העבודה):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני יכול לפתוח בדברי כלי להתייחס למה שהתרחש בכנסת ביומיים האחרונים.

אריה אליאב (העבודה):
שלושה ימים.

גד יעקבי (העבודה):
שלושת הימים האחרונים, תראה איך שהזמן עובר. זה עניין של פרספקטיבה. אני לא מייצג בכך איזה מחנה במפלגת העבודה אם אני אומר זאת, נכון?

היור"ר ח' קופמן:
פרספקטיבה — זה מחנה?

גד יעקבי (העבודה):
מכל מקום, אמרתי פרספקטיבה.

אני חושב, שמה שהתרחש כאן היה טירוף מערכות טרגי וריסוק ברגל גסה של יסודות הדמוקרטיה הפרלמנטרית המאורגנית שלנו ושל כללי ממשל ושלטון, שבמשך שנים רבות טרחו לגבש ולעצב אותם, במדינה שעדיין יש סכנה שהדמוקרטיה שלה היא תופעה זמנית.

כדי למנוע את הבחירה הישירה של ראש הממשלה ככל מחיר עדיין מוכנים היו, לשחד, לקנות, לפתות, ללחוץ על רסיסי מפלגות, חברי כנסת, על-ידי התקציב ועל חשבון משלם המסים. הקשר המזור הזה בין שני התחומים כל-כולו הוא קשר של שוחד, לחץ ופיתוי.

מה היה טבעי יותר, לאחר הימים האלה, מכך שהכנסת היתה מחליטה על שינוי שיטת הממשל? מה היה מובן יותר?

משמיעה קולות של הנאה. הממשלה הזאת שמחה להיאנס עלידי מפלגות הימין הקיצוני. מי שסובל מהאונס הזה הם רבבות חסרי הדיור, החיילים המשוחררים, מאות אלפי התלמידים ועשרות אלפי הנזקקים לשירותי בריאות. להם תגיד עכשיו הממשלה הלאומית, שחברון קודמת לחינוך, שכפר סילואן קודם לבריאות, ושכס קודמת לחיילים המשוחררים.

אליקים העצני (התחיה):
אתה לא מתבייש?

רענן כהן (העבודה):
אתה צריך להתבייש. תתביישו לכם. שדדתם את המדינה, שדדתם את הכול, לא מעניינת אתכם החברה הזאת, מעניין אתכם איזה כפר סילואן. זה מה שמעניין אתכם. תתביישו לכם.

אליקים העצני (התחיה):
תתבייש לך. ממך לא ציפיתי לשמוע דברים כאלה.

רענן כהן (העבודה):
תתבייש לך אתה.

אליקים העצני (התחיה):

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת העצני, אני מבקש ממך להירגע. תמשיך, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):
אין לכם שום רגישות לחברה, אין לכם שום הבנה למה שקורה בחברה, אין לכם שום התייחסות למה שקורה בחברה הזאת. מעניין אתכם רק כביש בחברון, הכפר סילואן. תתביישו לכם, קבוצה קטנה, סחטנית — — —

אליקים העצני (התחיה):
תסכסך, תסכסך, תגיע רחוק.

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת העצני, אני אכריז על הפסקה אם לא תפסיק את זה.

רענן כהן (העבודה):
אתה האחרון שיכול לדבר בבית הזה על צדק חברתי, על דברים אמיתיים של החברה במדינת ישראל.

אליקים העצני (התחיה):
תתבייש לך. אתם תישארו כל הזמן באופוזיציה. כל החיים שלך תשב באופוזיציה.

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת רענן כהן, תמשיך במהלך הנאום הרגיל שלך, ותפסיק עם קריאות הביניים החוזרות. ונכלל חבר הכנסת העצני.

רענן כהן (העבודה):
כנסת נכבדה, אני הגשתי הסתייגות לחוק חיילים משוחררים, ב-1988, חוק של חבר הכנסת ז'אק אמיר, שנותן מענק הסתגלות בסכום כולל של 2,700 שקלים לכל חייל שמשתחרר. אולם שר האוצר הקפיא את החוק הזה, והחוק איננו מיושם. עלות החוק הזה, על-פי התחשיבים שערכתי, מגיעה ל-15 מיליון שקלים. ריבוננו של עולם, 15 מיליון שקלים לטובת החיילים המשוחררים. הם לא ייחודיים. איפה ההיגיון? האם אין ביכולתנו לפנות לכל חברי הבית הזה, לחשוב גם שיש חיילים משוחררים ששרתים ונותנים שלוש שנים, מהיפות ביותר בחייהם, שדואגים לביטחון שלנו?

בשטחים, 150 מיליון שקלים, יכולים היו לפתור את בעיית שיקום השכונות. תראו את הפרופורציות, תראו מה עומד מול מה.

אליקים העצני (התחיה):
וכמה ימי "כור"? וכמה ימי קיבוצים?

גד יעקבי (העבודה):
הרי צריך בשביל זה אטימות מוח, עזות מצח וקוצר ראייה ממדרגה ראשונה, כדי שלא להבין שכלא מפנה כולל, לא ניתן גם להביא למפנה כלכלי וחברתי.

ולכן התקציב הזה הוא עוד תעודה, שמעידה כעשרה עדים על פשיטת רגל של המדיניות הלאומית.

אליקים העצני (התחיה):
מאה עדים.

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה לחבר הכנסת גד יעקבי. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):
אדוני הישבי ראש, כנסת נכבדה, בשלושת הימים האחרונים ראינו את המחזות המבישים, שלא הוסיפו כבוד לבית הזה. אנחנו בעצם ביזנו את עצמנו לא מעט בדיונים סביב כספים ייחודיים ובשאלה, אין אפשר ומי יצליח יותר לשדוד את קופת המדינה. אשר לתוצאה, מתברר לנו שרק סיפור הייחודיים עלה למשלם המסים כ-720 מיליון שקלים. דהיינו, כל משפחה במדינת ישראל משלמת על העונש הזה כ-700 שקלים.

בסכום הזה יכולנו לפתור את בעיות החיילים המשוחררים, לתת סיוע לאלפי זוגות צעירים, לתת סיוע למאות אלפי נפשות החיות מתחת לשכר המינימום, וליצור חשית לכ-70,000 מקומות עבודה. אבל לכל המצוקות הללו אין לובי חזק בכנסת, אין שחדלנים המסתובבים במסדרונות הכנסת ולפני דלת ועדת הכספים. אין להם מפלגה שיכולה לאיים בהפלת הממשלה. לכן אפשר בקלות להתעלם מהם. וזה מה שנעשה.

הקואליציה הזאת, שמעזה לדבר בשם המחנה הלאומי, היא הגוף האנטי-לאומי ביותר שקם לנו כאן. איזה דבר לאומי יש בקיצוץ כסף מהמטרות של כלל הציבור לטובת המטרות של מיעוט סחטני? איזה דבר לאומי יש בכך שהמחנה הלאומי פועל באופן עקבי נגד מה שרוצה ודורש רוב הציבור? איזה דבר לאומי יש בהשקעה של עשרות מיליוני שקלים, אולי מאות מיליוני שקלים, לטובת כמה דרכים צדדיות ששרתות כמה מאות אנשים, בשעה שמקצצים מאות מיליוני שקלים, שמייעדים לעשרות אלפי אזרחים? צריך להזכיר לקואליציה האנטי-לאומנית שלנו, שמתנחלים וחרדים הם עדיין מיעוט במדינה הזאת. וצריך להזכיר בהזדמנות זו גם — — —

משה שחל (העבודה):
חבר הכנסת רענן כהן, אתה יכול להגיד קואליציה אנטי-לאומית, לא אנטי-לאומנית. כי היא כן לאומנית. לא אנטי-לאומנית.

רענן כהן (העבודה):
תודה, חבר הכנסת שחל, אני מודה לך מאוד על התיקון ומקבל אותו.

המנהיגות הזאת מצליחה בעצם לאנוס את הקואליציה. וצר לי לומר, שבניגוד למה שמקובל באונס, הפעם הנאנסת

היור"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת ויינשטיין, הפעם לחברת הכנסת סולודר יש שלג חנם.

עדנה סולודר (העבודה):

אני לא יודעת אם מה שאמרת הוא נגד הבחורים שלך, אבל אני מציעה לך לבדוק היטב את הדברים, ואז בוודאי יסתבר לך שאתה לא לגמרי בקיא בנושא.

אני חוזרת ואומרת: אלה היו המנצחים האמיתיים, מנצחים תרתי משמע. הם היו המנצחים מבחינת ההישגים, והם היו המנצחים בניהול סדרי הבית, הם הצליחו להפוך אותם לדבר שעוד לא היה כמותו. מתי בכנסת הזאת, מיום היווסדה, אישרו תקציב שלושה ימים אחרי המועד?

בשני הנושאים המרכזיים, החשובים לכולנו, הקליטה והתעסוקה, אין תשובה בתקציב הזה. אין תשובה לעוני, למצוקה, לאלימות, לבעיית העולים המחפשים אוכל זוכל, לחינוך המקוצץ. לכל זה אין תשובה, וכבר הזכירו זאת כאן קודמי.

לעומת זה, יש תשובה לכל התנחלות של מחאה. יש לי כבוד למתיישבים, גם אם אינני מסכימה לכל מעשיהם. אבל איפה נשמע, שלכל עשרה קרוונים יבנו כביש, כאשר כבישים בארץ מתמוטטים? איפה נשמע שמיליונים של שקלים יורקו לכל התנחלות של מחאה או של הפגנה שקמה בן-רגע, כאשר התיישבות שנאבקת במשך שנים, והיא התיישבות בגבול, מוחקים את התקציב שהיה לה?

אני לא יכולה להסכים לדברים האלה, בעיקר כאשר שר הביטחון עצמו יוצא חוצץ נגד הפרת החוק והסדר על-ידי אותם מתנחלים. לכן אני שואלת שוב, לפי אילו קריטריונים ולפי אילו סדרי עדיפויות ייערך התקציב השנה?

אשר לכספי החטיבה להתיישבות, לקחו ממנה את הסכום של 28 מיליון שקל, זו החטיבה להתיישבות שדואגת במשך שנים להתיישבות המסורתית, שחיה בצניעות ובקשיי יום-יום ותוך משברים קשים, להתיישבות הצעירה שמעבר ל"קו הירוק", והעבירו את זה למשרד הפנים. מה משרד הפנים יודע? מה הוא מבין? הוא יחלק את זה למועצות אזוריות, ועולה שוב השאלה, לפי אילו קריטריונים. אני מקווה, שלפחות להסתייגות הזאת גם חברים בליכוד ייתנו ידם, לשינוי המצב.

לסיום, אני רוצה לומר דווקא לחברי בליכוד: העם נתן בידיכם את השלטון בקדנציה הזאת, אבל מתן שלטון מחייב גם אחריות. עליכם לפקוח את עיניכם ולשנות את הכיוון לפני שתדרדו את כולנו לתהום.

כשעליתי אתמול לכנסת ראיתי כאן מודעה גדולה שאומרת: "שודדים את המדינה — זעקי ארץ אהובה". אני חושבת שהזעקה מתחילה לעלות מכל פינות הארץ.

גם השלג המקיף את הבית הזה בימים אלה לא יוכל למחוק את הכתמים שבהם הכתמתם את המדינה ואת ההרס שאתם מטילים בה. תודה רבה.

היור"ר ח' קופמן:

תודה לחברת הכנסת עדנה סולודר. אני מזמין את חבר הכנסת מיכה חריש, בבקשה.

אברהם רביץ (דגל התורה):

— — —

אני רוצה לפנות לכל חברי הבית הזה, ששיקול הרעת שלהם יהיה לטובת בנינו, ושההאגה לקליטתם בארץ תגבר על השיקולים הקואליציוניים הצרים, וגורל ההסתייגות שהצעתי יהיה טוב מגורל יתר ההסתייגויות לתקציב שעומדות כאן היום.

היור"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. אני מזמין את חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני הגשתי הסתייגויות מספר בנושאים שאני מטפלת בהם, כמו תוספת לטיפול נגד אלימות במשפחה, תוספת לתנועות נוער, למכללות אזוריות, לחוק חינוך מיוחד, שנדחה שנים, למען קרן למרוחקי אשפת, לאגף לבנייה כפרית, לחטיבה להתיישבות במקומה הנכון, וגם תוספת להמשך המפעל של השבת קולחי גן.

אולם, אני לא אגע בהסתייגויות האלה, כי אני רוצה להסתייג קודם כל ממה שקורה כאן בימים האחרונים וממה שקרה השנה בתהליך של אישור התקציב. אני חברה בוועדת הכספים כבר כשבע שנים, ואינני זוכרת תופעה כמו זו שראינו השנה. בכל שנה אנחנו חושבים שגרוע מזה לא יכול להיות, ובכל שנה מסתבר לנו שיש, כנראה, "שיא גינס" אחר. בימים האלה נפתחו לא רק ארובות השמים, לא רק סכרים נפרצו, אלא כל הנורמות והמעצורים שאנחנו חייבים בהם כשם הדמוקרטיה נפרצו גם הם. לא צורכי המדינה היו חשובים, לא סדרי עדיפויות לאומיים ואמיתיים הדריכו את המפלגות —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כי פינו מלא מים.

עדנה סולודר (העבודה):

כי פיכם מלא מים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מתכוון לפינו, שלך ושל.

עדנה סולודר (העבודה):

כבר אמר חבר הכנסת דן תיכון שהוא מתבייש. אני לא שותפת לבושה הזאת, כי את הדברים שעליהם מתביישים לא אני יציתי, אלא הסיעות הקיצוניות המרכיבות את הקואליציה ואת לשון המאזניים. הן שהצליחו במסחטה הלאומית שלהם להשיג כמעט כל מה שהן רצו. הן ניצלו את המעמד נצל היטב, ובכלד שלא יחמכו לאחר מכן בחוק הבחירה הישירה.

נציגי הסיעות הלאומיות המשיחיות מצד אחד ונציגי היהדות החרדית מצד שני חברו יחד, והיו המנצחים האמיתיים של התקציב הזה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אין סחיטה גדולה יותר ממחיר המים. לכן, אנא, לא לדבר על סחיטות.

עדנה סולודר (העבודה):

תודה רבה. חבר הכנסת ויינשטיין, זו אינה הפעם הראשונה שאתה מפרח ססמאות, ולאחר מכן, כשאני קוראת לך ומוכיחה לך ההיפך, אתה אומר לי: נכון, אבל יש לי הבוחרים שלי. לכן תזוהר, ואני אומין אותך יחד עם נציב המים כדי לבדוק את מה שאתה אומר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

דווקא מה שאמרתי עכשיו הוא נגד הבוחרים שלי.

כשאני מגיע לעניין התקציב, אין בתקציב הזה שום ניסיון להתמודד עם בעיית האבטלה. בתקציב הזה אין שום ניסיון לעבוד על נושא הצמיחה, שכולנו הסכמנו שהוא נושא לאומי, בקונסנטוס. הרי אם היה דבר שעליו כאלו לא היתה מחלוקת, לא אידיאולוגית, לא עקרונית, לא פוליטית, זה שקליטה של מספר רב כל כך של אנשים לתוך החברה הישראלית — אם זה מעלייה ואם זה מהדרורות האלה, שהם אולי שנתונים מהגדולים ביותר, והיינו צריכים להתחבר בהם במדינה הזאת — בקונסנטוס הזה, בתקציב הזה, אין התחלה של התמודדות.

כשהשתמשתי במלה "אסון", השתמשתי בה לא כמקרה, כי איננו משתמש מחר במלה הזאת. בעניין הזה כוונתי לאיבוד של דור לצורך החברה הישראלית, לצורך חינוך של המדינה בתקופה היסטורית, שהיינו יכולים להתחבר בה, התנאים האובייקטיביים הם תנאים של גידול, של התחזקות, של תוספת אוכלוסייה, של תוספת אנושית. הממשלה איננה מתמודדת עם זה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זה לא נושא תיאורטי, יש כתובת למחדל הזה. אפשר להתחיל להתעסק עם שר האוצר או עם שר זה או אחר, אבל מה לעשות והאחריות, קודם כול הכוללת, היא של הממשלה, והאחריות האישית היא של ראש הממשלה, גם בשם הממשלה כולה, כי בתנאים אלה של אבטלה בכל מדינה שמכבדת את עצמה, או שמכבדים אותה, החל מארצות-הברית דרך אירופה, האחריות לנושא הכלכלי היא בידי הנשיא, ראש הממשלה, בידי מי שעומד בראש הרשות המבצעת. אבל במקרה שלנו זו לא רק אחריות כוללת של ראש הממשלה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראש הממשלה הנוכחי, יצחק שמיר, נושא כתואר המיניסטר-אלי. הוא שר העבודה והרווחה והוא נושא באחריות מיניסטר-אליאית אישית בנושא האבטלה.

דעתי היא, שאופן תפקודו, מה שהוא עושה למדינה, מה שהוא עושה לאזרחיה, מה שהוא עושה למשטר הדמוקרטי, מה שהוא עושה למשטר הפרלמנטרי, מזמן היו מחייבים אותו להתפטר מראשות הממשלה. אבל בהקשר זה לפחות צריך לדרוש ממנו בשם הכנסת, האחריות לנושא של הפיקוח על משטר העבודה והרווחה, ולהגיד לו: תתפטר מתפקידך בגלל כישלונך באחריות המיניסטר-אליאית בנושא האבטלה.

לא רק שהוא לא מתפקד בעניין הזה, לא רק שהוא לא מתערב בעניין הזה, לא רק שהוא לא מתערב במריבות של שר האוצר עם שר התעשייה והמסחר, שאינם מדברים זה עם זה. אילו הוא היה משקיע משהו ממה שהוא השקיע בימים האחרונים כדי להבטיח לעצמו את הפשרות בין ש"ס, המפד"ל, אגודת ישראל; אילו הוא היה משקיע משהו כדי להביא את שר האוצר ואת שר התעשייה והמסחר ליצור משהו למען התעסוקה — אולי היינו כמצב אחר.

הי"ר ד' תיכון:
אתה מסיים?

מיכאל חריש (העבודה):

הייתי רוצה לסיים, אדוני היושב-ראש, כאשר ראש הממשלה לוקח על עצמו את האחריות למחדל הזה. כשיצחק שמיר הוא שר האבטלה של מדינת ישראל, אדוני, אני לא יודע איך לסיים. אני לא יודע איך להביא אותו לסיים. זאת האחריות של הכנסת כלפיה, וכשדנים על תקציב ורואים שהמדינה הזאת הולכת לאבטלה המונית, עם כל התופעות שאנחנו מכירים אותן בעולם, אני צריך להגיד לו: יצחק שמיר, חלק הביתה, תשחרר את המדינה הזאת ממחדלך ומכישלונותך.

הי"ר ח' קופמן:

עוד לא שמעת את דבריו של חבר הכנסת חריש, ואתה כבר מנבא מה הוא יאמר.

מיכאל חריש (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני טרחתי, כחבר ועדת הכספים, והכנתי שורה של הסתייגויות, וחשבתי לנמק אותן, כפי שהיה נהוג בכנסת בדיני תקציב בעבר, על המשרדים השונים, על הנושאים השונים. אבל הכול השתבש, ולא היה אף לא דיון אחד בוועדת הכספים על בעיות המשק של המדינה, משק שנמצא בהתפוררות ובהתמוטטות. לכן, נראה לי קצת לא-רלבנטי לשבת ולעסוק כרגע בהסתייגויות שסימנתי באופן ספציפי.

אזכיר רק הסתייגות אחת שחשבתי שהיא רלבנטית. אני הצעתי לקחת את כל התקציב של משרד הקליטה, להביא אותו עד לאפס, ולהעביר את כל הכסף לרשויות המקומיות, שהן אלה העוסקות בפועל בקליטת העלייה. הן היחידות שעוד מתמודדות עם האוכלוסייה הגרה באזוריהן כמעט ללא סיוע ממשלתי, כי אין היום ממשלה העוסקת בקליטת עלייה ובנושאים חשובים אחרים.

אברהם רביץ (דגל התורה):

מה זאת אומרת, להעביר את הכספים למשרד הפנים?

מיכאל חריש (העבודה):

להעביר למשרד הפנים בסעיף של רשויות מקומיות את הכסף שהיה מיועד לצורך העניין הזה. זו בדיוק היתה הסתייגותי.

אברהם רביץ (דגל התורה):

שר הפנים בוודאי יסכים לכך.

מיכאל חריש (העבודה):

אני בחרתי לרכז את דברי בנושא אחד, אם כי גם פה אני יודע, שבתנאים הנוכחיים מדברים אל הרוח. אבל, אם יש נושא אחד שאני רואה בו את ההליכה לאסון של המדינה הזאת, זה נושא האבטלה. כאשר יש סדרי גודל של אבטלה, שמגיעים היום למוצע של 12%, וכאשר בתחזית של הממשלה מדובר על אבטלה שעלולה להגיע עד סדרי גודל של 300,000 מובטלים; כאשר לוקחים שני קטעים בלבד — את הצעירים משוחררי צה"ל, היוצאים לחיים האזרחיים, שהאבטלה בקרבם מגיעה הרכה מעבר לאחוזים האלה, משהו בין 25% ל-30%, ל-33%; ואת הקטע של העלייה, ששם זה מגיע לסדרי גודל של כרבע, אחד מתוך ארבעה — אני רואה כאן אולי את הסכנה הכי גדולה של התמוטטות חברתית מצד אחד, של פגיעה בעלייה מצד שני ושל רדיפת המגמה של ירידת יוצאי צבא מן הארץ מצד שלישי.

אני מדבר על הורים שהם ביתניים מסודרים, לא דווקא מן המובטלים, שילדיהם מסיימים את השירות הצבאי וההורים שואלים את עצמם: מה הולך לקרות עם ילדינו? הם חוששים שמשוחררי צה"ל יתחילו לחפש את דרכם מחוץ למדינה. ואז עד שנתמודד עם קליטת העלייה שבאה אלינו מברית-המועצות ומאתיופיה, וגם עם זה אנחנו לא מתמודדים, נמצא את עצמנו במצב שמי שגדלים בארץ ומשרתים בצבא ורוכשים את השכלתם בארץ יתחילו לחפש את דרכם החוצה, ואם הם יוצאים — אנחנו יודעים כמה קשה להחזיר אותם.

אנחנו יודעים מה קורה עם העלייה, מהולנד עד דרום-אפריקה, רק התחלת התופעות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אברהם שוחט — שיש דקות. אחריו —
אחרון הדוברים, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה קורה לאחר מכן, הצבעות?

היו"ר ד' תיכון:

לאחר מכן מתחילים להצביע.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אתחיל ואומר מה
אמר שר האוצר ומה אמר נגיד בנק ישראל על התקציב שהונח
על שולחן הכנסת. אני מצטט בדברים כפי שנכתבו בעיתונות, לא
היתה לגביהם כל הכחשה, ואני מניח גם שאם הם לא הוכחו
הם נכונים. וכך אמר שר האוצר ב-27 בדצמבר 1991, לפני
ימים מספר: אם אני אגיד מה שאני יודע על התקציב, הרי אני
צריך להתפטר. במקום אחר הוא אמר: התקציב בנוי משיקולים
פוליטיים וללא כל קשר עם הכלכלה.

כאשר הונח התקציב לדיון בפני הממשלה בתחילת חודש
ספטמבר, אמר נגיד בנק ישראל: התקציב הוא כתם בכרטיס
הביקור של המדיניות ושל המשק.

כשאנחנו רואים כותרות מהסוג הזה, שרי ממשלה
שעוסקים בעניין, שר האוצר מתייחס כך אל התקציב, הרי כל
אחד מאתנו מבין, שהתקציב אינו תקציב, שהמסמך אינו
מסמך. אבל לא היינו צריכים רק את עדותם של בעלי הדבר
אשר הכינו את העניין, אלא אנחנו יודעים זאת גם מכל הדיונים
שהיו סביב התקציב, ולצדדי הרב הם עסקו רק בדברים
השוליים.

התקציב הזה איננו נתון פתרון לבעיית האבטלה; התקציב
הזה איננו נתון פתרון ליצירתם של מקומות תעסוקה; התקציב
הזה איננו נתון כל תשובה לעלייה. התקציב הזה הוא
אנטי-תעסוקתי. התקציב הזה גורם לכך שהעלייה קטנה
והולכת. התקציב הזה גורם לכך, שכל מי שקרא את התוצאות
של התקציב הקודם בעיתונות כיומים לאחרונים למד וידע,
שבשנה שבה עמד פה שר האוצר ודיבר על גידול התוצר
בסביבות 10% — 11%, היה גידול התוצר 6%, וחלקו הגדול
נבע מהעובדה שהיה גידול גדול מאוד במספר התושבים, חלקו
בגלל ענף הבנייה, ואכן התוצר פר-נפש, כפי שכל אחד מאתנו
ראה, ירד ב-1.5%. אם אינני טועה, לראשונה זה תקופה ארוכה
מאוד. כלומר, כל הדיבורים על צמיחה, כל הדיבורים על
חיזוק של המשק, כל הדיבורים על יצירת מקומות תעסוקה —
כל הדיבורים האלה אין מאחוריהם כיסוי, אין מאחוריהם
דבר.

לעומת זה, בתוך התקציב הזה יש פגיעה בשכבות
החלשות ויש פגיעה בדברים אשר כל אחד מאתנו מבין שהם
כונשמתה של החברה הישראלית, והתחומים אינם גדולים, אבל
העובדה שהדברים האלה נעשים מראה שלא רק שהממשלה
איננה מובילה לאיזה פתרון אמיתי במשק, אלא הממשלה
גורמת לכך שהדברים אשר נעשים בהצעת התקציב הם קשים
מאוד; והם כבר נאמרו, ואני אחזור עליהם בקצרה: הפגיעה
בתחבורה הציבורית שהיא הסובסידיה היחידה כמעט הניתנת
ישירות לנצרך פוגעת בשכבות החלשות ביותר, והיא גם מהווה
בעיה במשק, שכן תחבורה ציבורית חוסכת הרבה מאוד למשק
הלאומי והיא חשובה. ביטול סובסידיה לצורך קניית ציוד
לעולים, מענקים ביטחוניים בגבול הצפון, שיקום השכונות,
סכסוד מעונות יום — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
גם שכונות.

אברהם שוחט (העבודה):

הנה אמרתי: סכסוד מעונות יום, שיקום השכונות. לא
הדיבור שלי סלקטיבי, השמיעה שלך סלקטיבית.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
זה גם נכון.

אברהם שוחט (העבודה):

מינהל הסטודנטים, הקפאת החוקים — חינוך מיוחד,
חוק יום לימודים ארוך בבתי-הספר, גני הילדים לגיל שלוש-
ארבע, המשך אי-מתן הקצבה לילד הראשון והשני — אלה
דברים שאנחנו רואים אותם עוברים כחוט השני בתוך
התקציב.

אני רוצה לומר משהו, אולי בקטע הקטן-מאוד, שאולי
הוא סמלי מאוד, של הגשת ההסתייגויות. אני לא אכנס
להסתייגויות החשובות והגדולות אשר אני, כחבר הכנסת,
הגשתי בתקציב. אני אקח שלושה פרטים קטנים, בסכומים
קטנים מאוד מאוד, שאני חושב שאילו פתחו הממשלה וחברי
הכנסת מהקואליציה טיפה את הסגירות שהם מגלים, הרי היה
צריך לעשות זאת, ואני אומר מה הם שלושת הפרטים.

אני חשבתי שתנועות הנוער במדינת ישראל, מכל הקשת
הפוליטית — — —

היו"ר ד' תיכון:

זה לא לחוק הזה, חבר הכנסת שוחט.

אברהם שוחט (העבודה):

מה פתאום? אלה הסתייגויות לחוק התקציב. יש לי
הסתייגויות בתקציב.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אבל זה יידון בשלב מאוחר יותר.

אברהם שוחט (העבודה):

לא, אנחנו דנים רק על זה.

היו"ר ד' תיכון:

רק על זה?

אברהם שוחט (העבודה):

כן.

מיכאל איתן (הליכוד):

סעיפי התקציב.

אברהם שוחט (העבודה):

אנחנו מדברים על סעיפי התקציב.

היו"ר ד' תיכון:

לא על סעיפי התקציב.

מיכאל חריש (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כולם שואלים אותה שאלה.

היו"ר ד' תיכון:

נדמה לי שיש כאן אי-בהירות.

אברהם שוחט (העבודה):

אני אומר לך בדיוק מה נאמר בישיבה. הדיון בקטע הזה
הוא על התקציב. על חוק התקציב עם ההסתייגויות השמיות,
היה הדיון אחר כך.

כביכול — בנושא שעלה לאחרונה לכותרות בעיתונות הישראלית, זה הנושא של בניית מחסות, או בתי-מחסה לנשים מוכות.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת נכון.

יצחק נכון (העבודה):

מה אתה רוצה ממני?

היו"ר ד' תיכון:

סליחה, אתה צודק, לא אתה. התכוונתי לחבר הכנסת גדות.

אברהם שוחט (העבודה):

מיליון שקל. שוחחתי עם האגודה שעוסקת בעניין הזה, הם כתבו לי מכתב, טלפנתי חזרה, שאלתי: מה יאפשר לכם להפקד קצת טוב יותר בתחום רגיש כל כך וטרגי כל כך בחברה הישראלית? התשובה שקיבלתי היתה: מיליון שקל, והגשתי הסתייגות על מיליון שקל.

כל הסכומים האלה ביחד הם 8 מיליוני שקלים; וכמובן, לצערי הרב ולהערכתי הריאלית — — —

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת שטרית, מה אתך?

שמעון שטרית (העבודה):

הוא אמר לי שהוא ראה פרוטוקול. איך אתם מנהלים את הכנסת? — כמו גנבים.

שר המשטרה ר' מילוא:

איך אתה לא מתבייש לדבר ככה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

שמעון שטרית (העבודה):

— — — הקופה נרמסת; רומסים אותה.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שמעון שטרית.

שמעון שטרית (העבודה):

אני לא מתרגל לשיטות שלכם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שטרית, איש לא יודע על מה התרגזת, אבל תן אפשרות לחבר הכנסת אברהם שוחט לסיים את דבריו.

קריאות:

אברהם שוחט (העבודה):

כפי שאמרתי — — —

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

היו"ר ד' תיכון:

לא, נאמר — — —

קריאה:

בוועדת הכספים נאמר שלא.

רענן כהן (העבודה):

שולב.

אברהם שוחט (העבודה):

זה שולב? לא תהינה הסתייגויות — — —

מיכאל חריש (העבודה):

אולי חבר הכנסת קורפו — — —

היו"ר ד' תיכון:

אדוני מזכיר הכנסת, לפי דעתי, העניין לא ברור.

אברהם שוחט (העבודה):

לא, עם כל הכבוד, אני הייתי נוכח בישיבה, ניגשתי ושאלתי את היושב-ראש בדיוק כמה מדובר; לי נאמר כדלקמן: הדיון הסיעתי מתייחס לתקציב ולא לחוק התקציב. חוק התקציב, עם הסתייגויות — זה דיון אישי.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אולי תאיר את עינינו?

חיים קורפו (הליכוד):

אני מבקש לעלות על הדוכן.

היו"ר ד' תיכון:

לא, חבר הכנסת שוחט באמצע הנאום.

אברהם שוחט (העבודה):

אני הייתי נוכח בפתיחת הדיון, השאלה הזאת נשאלה. יתירה מזאת, יושב-ראש הישיבה היה חבר הכנסת שבח וייס, ולאחר שהוא בירר את העניין הוא הודיע למליאת הכנסת, שהקטע של הדיון בתקציב, על ההסתייגויות לתקציב, הוא דיון סיעתי, לפיכך כל אחד ידבר עליו, ואילו חוק התקציב הוא דיון שעל-פי חקיקה יעשה בצורה מלאה, וכל מסתייג יקבל את רשות הדיבור. כך נאמר לי בתחילת הישיבה.

חיים קורפו (הליכוד):

באיזו ישיבה?

אברהם שוחט (העבודה):

פה, במליאת הכנסת.

אני רוצה לקחת אותן הסתייגויות שהזכרתי, והן אינן גדולות: 3 מיליוני שקלים לתנועות נוער. כל תקציב תנועות הנוער הוא כערך, נדמה לי, 13 או 14 מיליון שקלים שמועברים אליהן. התנועות הן של כל הספקטרום הפוליטי, אין כאן החלטה מפלגתית צרה, אבל יש כאן גישה לתנועות הנוער, שצריכות להיות מרכיב בקליטת העלייה. בתחום של תנועות הנוער, אני חושב שבחקופה כזאת, בחקופה של פריצה חקציבית כזאת, בפריצה של סדרי עדיפויות משובשים היו צריכים לתת לתנועות הנוער.

חברת המתנ"סים — שוב, חברה ממלכתית, עוסקת ופרוסה על כל חלקי הארץ, שאומרת: אנחנו צריכים להיות מרכיב מרכזי, ובצדק, בקליטה החברתית של העולים; תוספת של 4 מיליוני שקלים.

אחרון אחרון — ואני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שאני לוקח במיוחד את הפריטים הקטנים, הלא-חשובים

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכאל איתן, מייד, תהיה לך זכות להשיב.

חבר הכנסת גולדשטיין.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אני מספר לחברת הכנסת נאווה ארד מה היה בוועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי, חבר הכנסת שוחט, הואל לסיים. חבר הכנסת שטרית, תואיל להירגע.

אברהם שוחט (העבודה):

אני רוצה לומר, שכל הדברים החשובים האלה הייתי יכול להבין, אולי, כמאמץ גדול, מדוע אינם בתקציב בגלל בעיות של גירעון, חוסר מימון וחוסר אפשרות לבצע. אבל באותו יום שבו ישבה ועדת הכספים, ב־04:00 שלף נציג האוצר את ההעברות הכספיות שמגיעות לכדי 320 מיליון שקל, חלקן מחולק למפלגות החרדיות, החלק השני ללובי הקשה, המפחיד, של אנשי יש"ע ו"גוש אמונים" שהסתובבו בכנסת. ראיתי את הסכומים, ראיתי לאילו מטרות הכספים הולכים, ואני חושב שכל הכנסת צריכה לדעת שהיא לא יכולה למחוק 4 מיליונים לחברת המתנ"סים, 3 מיליונים לתנועות נוער, מיליון למניעת מחסות לנשים מוכות, לדברים שהחברה הישראלית צריכה אותם גם לצורך קליטת העלייה וגם לקיומה החברתי.

אני מסיים בזה שחברתי שמות של כבישים מספר שהופיעו שם, ו־35 המיליונים הראשונים שניתנו הם רק ההתחלה. מכאן ואילך הכבישים האלה יעלו מאות מיליונים, שהרי זה הסכום הראשוני; ואני אומר לכם, שכביש עוקף־שכם — בכל הסכומים שיושקעו בו אפשר יהיה להקים על רגליהן את כל תנועות הנוער במדינת ישראל. כביש סוסיא־סמוע, החשוב מאוד — חברת המתנ"סים היתה יכולה להיות אחרת. כביש שילה — דרך־אלון — אפשר היה לפתור או להתמודד עם בעיית הסמים. כביש עוקף־חלחול ודאי היה פותר את בעיית החינוך המיוחד. כביש עוקף־מאללה היה פותר את בעיית יום הלימודים הארוך. כביש קרני־שומרון — קדומים היה פותר את כל בעיית הנשים המוכות — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה כל הכבישים יחד?

אברהם שוחט (העבודה):

כל הכבישים האלה, אדוני, יגיעו לחצי מיליארד שקל.

מיכאל איתן (הליכוד):

300 מיליון שקל.

קריאות:

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה כל הכבישים יחד?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

קריאות:

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכאל איתן, מייד, תהיה לך זכות להשיב.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת איתן, ההצעה שלך תרסק את החברה הישראלית, לא תשאיר ממנה דבר, אתה תיסע על הכבישים האלה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה עולה לכאן בעוד דקה.

אברהם שוחט (העבודה):

אתה תעקוף את חלחול, את גנין, את שכם: אתה תעקוף, ואחרי זה תצטרך לעקוף את מה שעקפת, אתה תעקוף את כל התמונה, את כל השכל, את הכול.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בבקשה לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה כדי שלא ייהרגו יהודים.

אברהם שוחט (העבודה):

ודאי שלא. אבל הם ימותו בארץ הזאת; הם לא יתקיימו בארץ הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ד' תיכון:

אבקש לסיים.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מסיים, אדוני. אם מישוה היה צריך להבין איך אנחנו חיים הוא היה צריך לבלות בשבוע הזה בוועדת הכספים, לראות את הלובי החרדי, לראות את הלובי של "גוש אמונים", לקרוא את הצעות הממשלה, ולראות מה אישרה ועדת הכספים — כדי להבין שנשתבשה דעתן של הקואליציה ושל ממשלת ישראל, ושאותנו עומדים בפני תקציב שאיננו קורא למה שצריך לעשות ועושה כל מה שלא צריך לעשות.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני יושב־ראש ועדת הכנסת, תסביר לנו מה פשר ההחלטה של ועדת הכנסת.

אתה כבר מצביע, חבר הכנסת דיין, והרי הוא עוד לא אמר דבר.

אלי דיין (העבודה):

אני יודע מה הוא מתכוון לומר.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע.

אלי דיין (העבודה):

אתה לא תופתע.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, סעיף 131 של תקנון הכנסת קובע: בדיון על תקציב המדינה ובמקרים מיוחדים יוצאים מן הכלל, רשאית ועדת הכנסת לקבוע סדרי דיון מיוחדים.

המליאה התחילה בשעה 11:15, בשעה 14:15 נתחיל בהצבעות. תודה.

חיים רמון (העבודה):

לא אמרתי לך שאין לך סמכות לקבוע מתי יהיו ההצבעות? מנין הסמכות הזאת? תביא לי סעיף בתקנון בעניין זה. לא היו דברים כאלה. אתה יכול לקבוע מסגרת של זמן. תקבע מסגרת של זמן.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת רמון, אני קורא בשבילך שוב את סעיף 131 בתקנון, ותבקש מהמשפטים שלך שייעצו לך לפני שתדבר.

חיים רמון (העבודה):

אין משפטן שיכול להתמודד אתך, כי אתה ממציא המצאות.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

"בדין על תקציב המדינה, ובמקרים אחרים יוצאים מן הכלל, רשאית ועדת הכנסת לקבוע סדרי דיון מיוחדים." וכל מה שהיא קובעת זו הלכה למשה מסיני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת קורפו. אני מחליט החלטה, רבותי. אני מבקש מכל ראשי הסיעות, לרבות חבר הכנסת קורפו, שייכנסו ללשכת היושב־ראש וילבנו שם את העניין. כינתיים הדיון נמשך. תודה רבה.

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. לעת עתה אני ממשיך בדיון. אני מבקש מכס, רבותי, להיכנס ללשכת היושב־ראש וללבן את העניין.

אברהם בורג (העבודה):

אל תקיים הצבעות כל זמן שלא יוכרע העניין.

אברהם שוחט (העבודה):

היתה תשובה של חבר הכנסת וייס לאחר השאלה, והוא אמר שהדיון לחלוטין — — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, יכול גם חבר הכנסת שבח וייס, שהוא סגן היושב־ראש, להיכנס ללשכת היושב־ראש; גם חבר הכנסת וירשובסקי, כחבר הנשיאות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, באופן טבעי, תקציב בשנת בחירות הוא תקציב פרובלמטי. קבוצות הלחץ השונות מעוניינות דווקא ובמיוחד בשנת הבחירות להשיג הישגים, על מנת שיוכלו להופיע בפני ציבור הבוחרים ולהצדיק את פעילותן בכנסת.

תקציב בשנת בחירות הוא גם מעין חזרה גנרלית לגבי הוויכוח שאמור להתנהל באותה שנת בחירות בין הקואליציה לאופוזיציה — — —

רענן כהן (העבודה):

לכן זה תקציב לשטחים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רענן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת אליאב, הואל לשבת במקום. חבר הכנסת חנן פורת, הואל לשבת במקום.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — ואם אתייחס לוויכוח שהתנהל כאן על נושא התקציב כאל מעין חזרה גנרלית למה שעלול להתרחש

הבוקר וזמנה ועדת הכנסת בשעה 09:30, ובה נכחו, בין היתר, חבר הכנסת וייס, חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת צבן, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. הנושא של הדיון היה: נוהל הדיונים בהסתייגויות בתקציב חוק המדינה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מה זה "תקציב חוק המדינה"?

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

סליחה, בחוק תקציב המדינה. אקרא שנית: ניהול הדיונים בהסתייגויות על חוק התקציב.

אברהם שוחט (העבודה):

ומה עם הצעת התקציב?

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

ובכן היתר אמרתי בוועדה: אני רוצה להציע שנרכז את ההסתייגויות בשעתיים, ובשעה 12:00 נתחיל בהצבעות.

חיים רמון (העבודה):

על איזה חוק?

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

אמרתי מה הוא החוק. כבר קראתי.

חיים רמון (העבודה):

הזכרת חוק אחד. אבל יש שני חוקים. תחליט.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

בשעה 12:00 נתחיל בהסתייגויות. חוק התקציב כולל את חוק התקציב ואת התקציב.

חיים רמון (העבודה):

לא כולל. בשום שנה לא כלל. נכדוק מה היה בשנה שעברה. נראה אם אתה צודק. אתה מציע הצעות שלא היו דוגמתן.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

תבדוק, תבדוק.

ובהמשך אותה ישיבה שאל חבר הכנסת יאיר צבן: האם זה כולל את חוק התקציב? תשובתי: מה שאתה רוצה, חבר הכנסת צבן, תגיד. תדבר על כל מה שאתה רוצה. הכול יירשם בפרוטוקול. מה אכפת לך, תדבר על כל דבר ודבר.

חיים רמון (העבודה):

שוב לא ענית לי.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת רמון, תמתין קצת.

חיים רמון (העבודה):

אני ממתין. הרבה זמן אני ממתין.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

סיכמנו באותה ישיבה, על־פי הצעתם של חבר הכנסת חגי מירום וחבר הכנסת צבן, כי הנושא יהיה פתוח לרכיזיה, אם אחת משתי הסיעות הגדולות תבקש זאת. פנה אלי חבר הכנסת חגי מירום, בשם סיעת המערך, וביקש רכיזיה. קבענו לשעה 12:00 דיון חוזר בהחלטות שלנו על נוהל הדיון בחוק התקציב.

בשעה 12:00 התכנסה הוועדה, שבה נכח חבר הכנסת

רמון, בצד 15 חברי ועדה אחרים, ואת הסיכום באותה ישיבה אני קורא מהפרוטוקול: רבותי, הדיונים יימשכו שלוש שעות.

תהיו רשאים להתלונן נגד כל גוף במדינה הזאת שניקוט מחאות אלימות.

אריה אליאב (העבודה):
אתה נותן רשות?

מיכאל איתן (הליכוד):
במקום להגיב בצורה כזאת, שבה אתם מגיבים עכשיו — לעשות חשבון נפש אמיתי, להסתייג, לקרוא אותו חבר לסדר ולומר בקול ברור לעם ישראל: הדברים שנאמרו כאן עליידי אותו חבר מעל הדוכן, שביטאו קריאה למחאה אלימה, אינם על דעת מפלגת העבודה, ומפלגת העבודה מסתייגת מהם.

אריה אליאב (העבודה):
אסור להפגין?

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רענן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. חבר הכנסת לובה אליאב.

מיכאל איתן (הליכוד):
חבר הכנסת לובה אליאב, להפגין מותר, להעביר ביקורת מותר. אני חוזר על הביטוי "מחאה אלימה".

מיכה גולדמן (העבודה):
על מה הוא קרא להפגין? נגד גולה.

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני, אל תשאל על מה ואל תשאל מדוע.

היו"ר ד' תיכון:
תמתין בבקשה. חבר הכנסת אלי דיין, צריך להתרגל להאזין גם כשהדברים קשים.

מיכאל איתן (הליכוד):
אם אני שומע כעת את שאלתו של חבר הכנסת גולדמן, מחאה אלימה על מה? אז אני אשמע תשובה שמצדיקה מחאה אלימה מכל מיני גורמים. אם היא מוצדקת מטעמים שאתה חושב שהיא מוצדקת, היא מוצדקת — — —

אברהם שוחט (העבודה):
כל חברי הסוכבו שם והוא סחט כסף. מופקר שכמוך, זה מה שאתה.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת שוחט, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

מיכאל איתן (הליכוד):
זו בדיוק התחלת ההידרדרות של הדמוקרטיה הישראלית. אתם הורסים את הדמוקרטיה. במקום לגנות — — —

מיכה גולדמן (העבודה):
מה שהיה כאן שלושה ימים — זו ההידרדרות של הדמוקרטיה. אתם השחתתם אותה במשך שלושה ימים.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת בורג, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת בן-מנחם, כאן יוכלו לדבר. רבותי, אמרתי, לא אהסס.

במערכת הבחירות הקרובה, דומני שיש להיזהר ולשים לב לאורות האדומים שנדלקו כאן, בבית הזה. אני חושב שהתבטאויות כמו אלו ששמענו כאן מספסלי האופוזיציה חרגו ועברו את גבול הוויכוח, ואפילו את מה שמותר עם סטיות מהחוק ומנהלים המקובלים בדמוקרטיה.

איך יעלה על הדעת, שעל הדוכן הזה יעמוד חבר ממפלגת העבודה ויקרא לעם לאלימות — — —

אברהם שוחט (העבודה):
לא קרא לאלימות.

מיכאל איתן (הליכוד):
למחאה אלימה. זה ציטוט.

אברהם שוחט (העבודה):
אתה מפר חוק יותר מכולם. הרי מכירים אותך.

מיכאל איתן (הליכוד):
אתה מצדיק את זה. חבר הכנסת שוחט, אתה מצדיק את זה. תתבייש לך. תסתייגו מהביטוי הזה.

אברהם שוחט (העבודה):
הוא אמר לך שהוא לא התכוון לזה.

מיכאל איתן (הליכוד):
תסתייגו מהביטוי הזה. כאן עמד חבר כנסת מטעמכם וקרא לאוכלוסיות חלשות, לאחר שהוא הסית אותן, ואמר להן: אני קורא לכם לנקוט מחאה אלימה, לעלות ולנקוט מחאה אלימה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
הוא לא אמר "אלימה". הוא אמר "מחאה".

חגי מירום (העבודה):
ואתה תסית נגד זה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
נכון, נכון, אבל לא למחאה אלימה.

היו"ר ד' תיכון:
רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת בן-מנחם, בעוד דקה אני מתחיל לקרוא לסדר, ואני אעשה זאת מהר הפעם.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני מודיע לכם, שאם אתם, כסיעה בבית הזה, לא תסתייגו מהקריאה למחאה אלימה שהופנתה לתושבי מדינת ישראל ולאוכלוסיות חלשות — — —

שמעון שטרית (העבודה):
אתה מאיים — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
— — — אם לא תסתייגו מזה — — —

שמעון שטרית (העבודה):
מה נשאר להם לעשות?

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת שטרית, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אברהם בורג (העבודה):
תן לנו סטירה, כמו לשוטר.

מיכאל איתן (הליכוד):
אם אתם לא תסתייגו מהקריאה למחאה אלימה, אתם לא

היו"ר ד' תיכון:

לא־פחות. חבר הכנסת בייגה שוחט זוכר כמה זמן הוא דיבר.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

מה עם התלונה נגדך?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן־מנחם, הואל לשבת.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת אלי בן־מנחם, עם כל הכבוד לרעש שאתה עושה פה, כשאנחנו בכפר־שלם, אתה חלש מאוד שם. פה אתה גיבור גדול, כביכול מייצג את השכונות.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

אתה גיבור גדול.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלי בן־מנחם.

מיכאל איתן (הליכוד):

כשאנחנו בכפר־שלם, אתה לא גיבור גדול שם. שם אתה לא יודע להסביר לתושבים מדוע הצבעת על 150 מיליון שקל לקיבוץ של 200 משפחות.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

אתה מקשקש.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן־מנחם, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. חבר הכנסת בן־מנחם, קראתי אותך לסדר בפעם השנייה. עוד הפרעה אחת, וזה הפעם השלישית.

מדריך גור (העבודה):

גמור את הזמן וגמרנו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

המחאה האלימה שאתם קוראים לה החוצה מוכיחה, כפי שמוכח כאן בבית הזה, שדבר אחד אתם משום מה לא רוצים — ללכת לפתור את הוויכוח כאשר הולכים עם פתק הבוחר אל העם. אתם נמנעים פה כל הזמן מלהפיל את הממשלה הזאת. שמעון פרס אמר: אני מתפלל שהממשלה הזאת תמשיך להתקיים. הוא אמר זאת לפני שבוע. איך זה עומד מול כל הביקורת שלכם?

מיכה גולדמן (העבודה):

הוא לא אמר את זה היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפני שבוע ימים אמר שמעון פרס: אני מתפלל שהממשלה הזאת תמשיך להתקיים. הוא מפתח מפקד־דינו של הבוחר. ואז אתם באים ואומרים: מחאה אלימה. זאת הדמוקרטיה?

מיכה גולדמן (העבודה):

היום אתם צריכים להתפטר.

מיכאל איתן (הליכוד):

תבואו ותאמרו לעם: יש לנו ביקורת — — —

עמואל זיסמן (העבודה):

אתה רוצה בחירות?

מיכאל איתן (הליכוד):

במקום לשלול מכול וכול את ההתבטאות ואת מה שעומד מאחוריה, אתם מנסים כעת לשאול מה היתה הסיבה, מדוע הוא אמר את זה.

מיכאל חריש (העבודה):

אתה מסלף.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואם מתחילים להתווכח על מה, ולא פוסלים את העניין הזה מכול וכול, אתם נותנים לגיטימציה לאחרים, שיש להם סיבות שבעיניהם הן חשובות לא־פחות מהסיבה של חבר הכנסת גולדמן, כאשר הוא שואל על מה קראו למחאה אלימה.

אני אגיד לך על מה קראו למחאה אלימה — על

דמגוגיה.

מיכה גולדמן (העבודה):

לקחת 600 מיליון — זו דמגוגיה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אגיד לך על מה קראו למחאה אלימה. זכותו להעביר ביקורת, אני לא שולל את הביקורת. אני שולל רק את הקריאה למחאה אלימה. כשהוא שאל, על מה מחאה אלימה צריכה לבוא, להכריז היא צריכה לבוא על כך שלא נותנים די כספים לשכבות החלשות. הממשלה והכנסת עומדות לאשר חוק תקציב שאינו מקצה מספיק כספים לשכבות חלשות.

מיכה גולדמן (העבודה):

זה לא נכון?

מיכאל חריש (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת חריש.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם זו הסיבה שמצדיקה מחאה אלימה, אני מודיע לכם, שאם לא תסתייגו מהביטוי הזה ותעמדו מאחוריו, אני אלך מבית לבית — — —

אברהם בורג (העבודה):

לא, לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

לאותן שכונות, עם חברי, ואנחנו נאמר דבר פשוט — — —

אברהם בורג (העבודה):

לא, בבקשה. רק זה לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם חסרים 7 מיליוני שקלים לשיקום השכונות, אם חסרים כספים — — —

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. חבר הכנסת רענן כהן, הוא ידבר לא־פחות מאשר חבר הכנסת בייגה שוחט.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

שידבר.

העם רואה אתכם, ראה את ועידתכם, ראה את הוידגים, ואז קיבלתם החלטות והתכנסתם לקבל החלטות סותרות כעבור פרק זמן קצר.

חיים רמון (העבודה):
תציע ללכת לבחירות. אם העם אתכם, תציע ללכת לבחירות.

מיכה גולדמן (העבודה):
נצביע בעד בחירות.

מיכאל איתן (הליכוד):
חבר הכנסת רמון, אני מודיע לך, שההצעה שלך עכשיו היא הצעה שתצטרך להתמודד אתה, אבל היא לא צריכה לבוא ממני.

חיים בר-לב (העבודה):
הממשלה צריכה להציע.

מיכאל איתן (הליכוד):
היא צריכה לבוא ממך.

לכם יש ביקורת נגד הממשלה, אתם טוענים שהממשלה לא מתפקדת, שצריך להחליף את הממשלה, עליכם להגיש הצעת חוק לפיזור הכנסת ולהליכה לבחירות. זאת הדרך הדמוקרטית להביא לשינויים, לא הדרך שבה אתם הולכים. אבל אתם עוד לא בנויים לזה.

אם אתם מקבלים החלטה ואחרי חודש אתם צריכים להפוך את ההחלטה על פיה, מי ייתן לכם את הגה המדינה כדי שתקבלו שם החלטות שאולי לא יהיה אפשר לשנות אותן? אתם לא יודעים לנהל מפלגה, איך תנהלו את המדינה?

אני רוצה לומר, שגם לי יש ביקורת על התקציב. אני חושב שהדברים אינם מושלמים, אינם אופטימליים. בתקציב עצמו, לא צריך לשכוח, יש גירעון של 15 מיליארד שקל. הוא מבטא את הקשיים שאנחנו צריכים להתמודד מולם. אני יודע דבר אחד, שבתנאים הקשים האלה ועם התוצאה המושגת כאן, אין היום אלטרנטיבה, לא מדינית ולא כלכלית.

אתם, שמציעים את האלטרנטיבה בוועידתכם, כאשר חבר הכנסת חיים רמון בא וניסה לשנות קצת את התפיסות הסוציאליסטיות המיושנות שלכם, שפשטו את הרגל בכל העולם, כאשר בא חבר הכנסת חיים רמון, איש מפלגת העבודה, ואומר לכם בוועידה שלכם: צריך לשנות, העולם הולך אחרת, הכלכלה אחרת, צריך לשנות את ההסתדרות, את חברת העובדים, את המבנה הכלכלי — חיים רמון נשאר בבדידות מזהרת. אתם הראיתם את הדרך הכלכלית שהרוב שלכם דוגל בה, דרך שתזוהר לרוקטרינות מיושנות, לחוסר יכולת להשתחרר מהריחיים שעל צווארכם, דרך שלמזלנו אינה מבוצעת כי אתם באופוזיציה, והעם ישאיר אתכם גם בבחירות הבאות כך.

ובעתיד הקרוב אנחנו ניווכח בכך, ואני מאמין שלא נתבדה.

היו"ר ד' תיכון:
תודה רבה. אשר לסדר-היום שלנו, כשאני מתייחס להודעתו של חבר הכנסת חיים קורפו — — —

רענן כהן (העבודה):
— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו רוצים שהעם יכריע בפסק-דינו של הבוחר בקלפי. בוויכוח הוגן, לגיטימי זה — לא. אתם עושים כל הזמן הצבעות שמיות, כדי לראות אולי הממשלה נופלת. שלושה יברחו מכאן על-מנת שהיא לא תיפול. אנחנו יודעים למה אתם רוצים הצבעות שמיות כאשר מביעים אי-אמון בממשלה. יושבים וסופרים את הקולות. אם הממשלה תיפול, שלושה ייפלו החוצה. רק שהממשלה לא תיפול.

אברהם שוחט (העבודה):

מקי, אל תשקר לפחות. אתה ביקשת את ההצבעה.

אברהם שוחט (העבודה):

אתה מדבר לא-אמת. אתה הסחטן הכי גדול בכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שוחט, מה קורה לך היום?

מיכאל איתן (הליכוד):

שמעתי פה את ההסתות הפרועות נגד המתנחלים, המתיישבים. אני רוצה לדעת, האם בהסתה נגד ההתיישבות אתם כוללים גם את המתיישבים ברמת-הגולן, כן או לא?

חיים בר-לב (העבודה):

לא, רק את המתנחלים בקרב הערבים.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא. האם בהסתה נגד המתיישבים וההתיישבות אתם כוללים את המתיישבים בבקעה, כן או לא?

חגי מירום (העבודה):

לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא. האם בהסתה נגד המתיישבים אתם כוללים את המתיישבים בגוש-עציון, כן או לא? לא. האם בהסתה נגד המתיישבים אתם כוללים את המתיישבים בצפון-מערב ים-המלח, כן או לא? לא.

מיכה גולדמן (העבודה):

אלה מתיישבים ולא מתנחלים.

מיכאל איתן (הליכוד):

זאת אומרת, שאנחנו עכשיו לא מדברים על הסתה נגד מתיישבים, לא נגד תקציבי ההתיישבות, לא נגד כבישים שנוסעים לבקעה, לא נגד כבישים ברמת-הגולן.

דרך אגב, יש לי שאלה אליכם. רמת-הגולן, כך אתם טוענים, חלקה לפחות, הוא פיקדון, יחידו אותה יום אחד, ובכל אופן אתם אומרים, שיש להשקיע שם בהתיישבות, מדוע, על-פי אותו היגיון, אין להשקיע גם ביהודה ובשומרון? אותו היגיון שלכם, לא שלי. פשוט הסתה — — —

היו"ר ד' תיכון:

נא לסיים.

אברהם שוחט (העבודה):

סחטן גדול של כספים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אינכם יודעים בין ימינכם לשמאלכם. כל טיעון שלכם הוא טיעון שפוגע בכיוון אחר או בטיעון אחר. אין לכם דרך ברורה ואתם פשוט מסתככים, ואתם יודעים זאת. אבל, אתם לא מוכנים לקבל את המסקנות. אתם חוששים מהמסקנות.

חצי הכוס, על רבע הכוס הריקה? איך אתה יכול, אם יש לך ראייה מאוזנת, עניינית, להתעלם משלושת רבעי הכוס המלאה? גם במסגרת המשאבים המוגבלים נעשים ומתוכננים דברים גדולים וחשובים מאוד כדי להציע קדימה את המשק, להצמיח את הצמיחה, למשוך את המשקיעים להשקיע, וכבר מתחילים, ואחרי יודעים שזה תהליך ממושך עד שרואים את הניצנים בארץ מהצמיחה הזאת.

נעשים דברים גדולים ונעשו דברים גדולים כדי למצוא פתרון דיוור לעולים, ואיש לא יכול להתעלם מכך. גם בדיונים בוועדת הכספים, אני זוכר כיצד דווקא הניצנים המוכוברים של האופוזיציה מילאו פיהם כמעט בדברי הלל, שירים ותשבחות על התנופה בבנייה, על היוזמה והתושייה שבמציאת פתרון בתקופה כה קשה, בתקופה כה קצרה, לבעיה החמורה הגדולה הזאת של דיוור לעולים. למה להתעלם מזה, כאשר אנחנו רואים שיש בכל זאת תנופה, כפי שקיבלנו דיווח בוועדת הכספים מסגן ראש הממשלה, משר התעשייה והמסחר על מה שנעשה להגדלת ההשקעות, לקידום, לזירוז ההליכים? למה להתעלם מכל זה? בכל זאת נעשה משהו.

יש עוד כעיות הטענות פתרון, יש נושאים שאנחנו באמת צריכים לטפל בהם. יש בעיות בנושא רווחה שצריכים לפתור — כיצד אנחנו צריכים להקצות משאבים, אם זה במשרד העבודה והרווחה, לטיפול במפגרים, או למקלט לנשים מוכות — ברור שצריך, איזו שאלה, אני מסכים אתך. לכן בואו נציע את המשק יחד, לא בחצים ובכליטראות; אלא נשרה אווירה של חלוציות, של נכונות, יחד כל העם.

אורה נמיר (העבודה):
לא מבינים.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
מי שלא רוצה להבין, לא מבין. זו הבעיה באמת.

ובכן, רבותי, ודאי חסרים דברים בתקציב הזה. אבל האמן לי, אני יכול למנות לך הרבה יותר דברים שהייתי רוצה מאוד שיקבלו תקצוב נוסף.

רענן כהן (העבודה):
מה עם שיקום שכונות?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
גם שיקום שכונות, בהחלט, גם כעיות רווחה. נושא החינוך, ודאי, זו בעיית הבעיות של עמנו, לקדם את החינוך. אבל בואו נעבוד יחד, נפעל יחד, כל העם, כולנו, להציע את המשק קדימה, ואז נפחית את הגירעון, ואז בהחלט נוכל להקצות יותר משאבים לכל הדברים האלה.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע לבית הזה לאשר את התקציב כפי שהוגש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. לסעיף 01 יש הסתייגות של חברי הכנסת שוחט, ארד וכ"ץ-עוז. ההצבעה היא אישית.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

אני חוזר. הצבעה על הסתייגות ראשונה.

אהרן אבוחצירא

— נגד

רפאל אדרי

— בעד

היו"ר ד' חיוני:

חבר הכנסת רענן כהן, נא לשבת. חבר הכנסת רמון, אתה שאלת שאלה על סדר-היום שלנו. משאבים את מסירת ההודעה, ישיב יושב-ראש ועדת הכספים. לאחר מכן נצביע על הצעת התקציב. לאחר מכן ניתן כ-65 דקות למסתייגים, כדי שימקדו את הסתייגויותיהם לחוק התקציב. אדוני היושב-ראש ועדת הכספים, בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ובכן, סוף-סוף —
אדוני היושב-ראש, אולי אפשר להשליט קצת סדר, נימוס ותכונות בבית הזה?

היו"ר ד' חיוני:

רבותי, חבר הכנסת בן-מנחם.

אלהיו בן-מנחם (העבודה):

תסתכל שמאלה.

היו"ר ד' חיוני:

תאמין לי, אני מסתכל ימינה, גם שמאלה וגם למרכז.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, אחרי חבלי לידה כה קשים, כה ממושכים, סוף-סוף אנחנו מגיעים לרגע המיוחל והמקוה, ואנחנו יכולים לסכם את הדיון על תקציב המדינה ולגשת לאישורו.

הדיון היה הפעם הזאת, בדרך כלל ענייני יותר, רגוע יותר, רציני יותר.

היו"ר ד' חיוני:

חבר הכנסת חגי מירוס, הרי אתה שומר גם על לוח הזמנים, נכון?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני רוצה, ברשותכם, להתייחס לאחד הנאומים הרציניים והחשובים שנשמעו בדיון הזה. אלה הם הנושאים שהעלה ידידי ומכובדי חבר הכנסת אברהם שוחט, שאמר שהתקציב הזה אינו נותן פתרון לאבטלה, שהתקציב הזה אינו נותן פתרון לתעסוקה, שהתקציב הזה אינו נותן פתרון לקליטת העלייה. הוא אמר שהתקציב הזה לא נותן פתרון לצמיחה, ואחר כך הוא התייחס לפגיעות שיש בשכבות החלשות.

ובכן, תרשו לי להתייחס בקצרה לחלק הזה של נאומי הרציני והענייני של חבר הכנסת שוחט, ודאי, ברור, היות שהמקורות מוגבלים, המשאבים מוגבלים, לא יכול להיות שנמצא פתרון במידה שהיינו רוצים, ודאי שלא. לא כל מה שרצוי עדיין מצוי בידינו. גם איך אפשר להתעלם מהבעיות החשובות שאנחנו עומדים בפניהן? את המעמסה הגדולה, הכבדה, המשמחת, אבל כבדה, של קליטת עלייה, ודאי שאנחנו מקבלים ברצון, אבל בכל זאת היא נטל.

קריאה:

— —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני הקשבתי לך ברוב קשב, בנימוס. אני מציע לך: אנא, תתרגל פעם לעשות אותו דבר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה לא יושבת פה, לא שמעת.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ובכן, למה אתה מסתכל דווקא על חצי הכוס הריקה, לא

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אני מבקש למחוק את כל ההסתייגויות שלי, למעט אחת
— בעניין תקציב משרד החקלאות תוספת או הקצבת סכום —
— — —

היו"ר ד' תיכון:
אתה תזכיר לנו לכשנגיע.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
זו תמיכה בארגונים שמטרתם להגן על בעלי-חיים.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת פרץ, אתה מסיר. חבר הכנסת פורז הסיר.
רבותי, לסעיף 01, מי בעד נוסח הוועדה?

קריאות:
יש עוד.

היו"ר ד' תיכון:
איוו הצבעה?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:
הצבעה אלקטרונית, אני מבין.

קריאות:
לא, אישית.

היו"ר ד' תיכון:
אישית?

קריאות:
— — —

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, אנחנו מתחילים להצביע לגבי סעיף 01. ההצבעה
היא אישית. בבקשה, אדוני המזכיר.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוהצירא —

היו"ר ד' תיכון:
נא לשבת. אדוני שר החינוך. רבותי, חבר הכנסת רמון,
חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת צחי הנגבי, אדוני שר
המשפטים.

בבקשה. רבותי, אנחנו מצביעים. חבר הכנסת רן כהן,
הואל לשבת. אנחנו מצביעים. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה
אלקטרונית על סעיף 01 — נשיא המדינה. אפשר להצביע. זו
הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד סעיף 01, כהצעת הוועדה — 105

נגד — אין

נמנעים — 3

סעיף 01 — נשיא המדינה ולשכתו, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
כעד — 105, אין נגד, שלושה נמנעים. הסעיף אושר לפי
נוסח הוועדה.

אהוד אולמרט
חיים אורון
מיכאל איתן

שמעון פרס (העבודה):
על מה מצביעים?

היו"ר ד' שילנסקי:
על סעיף 01 — נשיא המדינה ולשכתו, הסתייגות של
חברי הכנסת שוחט, ארד וכ"ץ-עוז.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני היושב-ראש, אי-אפשר להצביע כך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני המזכיר, אני לא הוצאתי מלה מפי ונאמר שאני
מצביע נגד. אני לא יודע אם אני מצביע בעד או נגד. יש פה רעש
כוה, שאי-אפשר לדעת על מה מצביעים.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
אמת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני לא אמרתי אם אני בעד או נגד. אני לא יודע על מה
מצביעים, כי לא שומעים דבר.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, כפי שאתם שומעים, אני צרוד. אני מקווה
שעוד מעט יחליפו אותי. בינתיים תהיו שקטים יותר עד
שיחליפו אותי. אינני יכול להרים את קולי יותר מכפי שאני
מרים עכשיו, מה אני יכול לעשות. אני לא מבין למה אי-אפשר
לקזז אותי, אבל זה ענייני הסיעות. אני אמשך עד שיימצא
קזוז.

חבר הכנסת דן תיכון. צריך היה לחכות עד עכשיו כדי
שיסיימו לקזז אותי.

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, נא לשבת. אנחנו עוברים לסעיף 01 — נשיא
המדינה ולשכתו. יש הסתייגות של חברי הכנסת שוחט, ארד
וכ"ץ-עוז. אני מבין שההצבעה היא אישית. אדוני המזכיר,
בבקשה.

קריאה:
מוריד.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
מוריד.

היו"ר ד' תיכון:
מוריד. יש הצעה של חבר הכנסת פרץ.

עמיר פרץ (העבודה):
מסיר.

היו"ר ד' תיכון:
מסיר. יש הסתייגות של חברי הכנסת שולמית אלוני,
רן כהן, וירושבסקי, דדי צוקר ויוסי שריד. חבר הכנסת
רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מוריד.

היו"ר ד' תיכון:
מוריד. חבר הכנסת פורז, סעיף 0104.

היו"ר ד' תיכון:

ההצבעה האלקטרונית תקועה.

חיים רמון (העבודה):

הצבעה ידנית.

לאחר מכן יש שלושה סעיפים שעליהם ארצה הצבעה אישית. פרט לשלושת הסעיפים הללו אין צורך — — —

היו"ר ד' תיכון:

לגבי ההסתייגות של חברי הכנסת שטרית ושושנה ארבלי-אלמוזלינו, מה אתה מבקש?

חיים רמון (העבודה):

מצביעים עליה. זו הצבעת מבחן מבחינתנו.

היו"ר ד' תיכון:

מצביעים עליה, בסדר. אתה רוצה גם שני מונים?

חיים רמון (העבודה):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

לא. המזכיר ימנה.

חיים רמון (העבודה):

המזכיר ימנה. לאחר מכן, אני מסביר, בשלושה סעיפים אחרים אני מבקש הצבעה אישית.

היו"ר ד' תיכון:

אתה תודיע. בסדר.

חיים רמון (העבודה):

אני אודיע עליהם.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו נגשים להצבעה בהרמת ידיים. שימו לב.

קריאות:

לא, לא. הצבעה אישית.

היו"ר ד' תיכון:

על כל נושא. בסדר.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, רבותי חברי הכנסת, שימו לב בבקשה. חבר הכנסת ביבי, חבר הכנסת צכן. ההצבעה היא אישית, שמית. אדוני המזכיר, אנא התחל בהצבעה לגבי ההסתייגות של חברי הכנסת שטרית וארבלי-אלמוזלינו לסעיף 04 — משרד ראש הממשלה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

והרשימה באותו עמוד נמחקה?

היו"ר ד' תיכון:

נמחקה. כן. אנחנו מצביעים.

אלי דיין (העבודה):

מה עם ההסתייגות הקודמת?

היו"ר ד' תיכון:

הוסרה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא

אנחנו עוברים לסעיף 02 — הכנסת.

חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה הורדת את ההסתייגות?

עמיר פרץ (העבודה):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת פורז, אתה הורדת? בסדר.

מי לנוסח הוועדה, אפשר להצביע.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

אדוני היושב-ראש, אפשר להשאיר את החוצאה כפי שהיא מופיעה על הלוח האלקטרוני, בעד — 105.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו נגשים להצביע בהרמת ידיים. ההצבעה האלקטרונית לא פועלת. מי בעד סעיף 02 — הכנסת, כהצעת הוועדה? נא להרים את היד.

ה צ ב ע

סעיף 02 — הכנסת, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 02, בנוסח הוועדה, נתקבל.

רבותי, אנחנו ממשיכים לסעיף 04 — משרד ראש הממשלה. קיימות הסתייגויות של חברי הכנסת מיכאל איתן, יגאל ביבי, פסח גרופר, יגאל הורביץ, שמואל הלפרט — — —

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

רגע, יש תיקונים.

היו"ר ד' תיכון:

יש תיקונים, בבקשה. רק רגע.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

א. הסכום, לפי החלטת הוועדה, הוא 77,808 ב. בהסתייגות של סיעת חר"ש, הם מוחקים את 3, 4, 5.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שטרית וחברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, אתם מסירים את ההסתייגויות?

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (העבודה):

לא, לא.

חיים רמון (העבודה):

רגע, אדוני. פרט לשלוש הסתייגויות, בהצבעה על ההסתייגות הזאת אנחנו רואים הצבעת מבחן. אם ההסתייגות תיפול אנחנו מוותרים על כל ההסתייגויות שלנו.

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה הצבעה אישית?

חיים רמון (העבודה):

על זה אני רוצה הצבעה אלקטרונית.

קריאות:

אין.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ההצבעה האלקטרונית לא פועלת.

חיים רמון (העבודה):

על שלושה סעיפים אחרים אומר אחר-כך.

קריאות:

אדוני היושב-ראש, היא לא הוסרה. היא לא הוסרה. היא לא הוסרה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ורדיגר, אני מבין שזו הסתייגות משותפת לכמה חברי כנסת — איתן, ביבי, גרופר, הורביץ — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, בסדר.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

צריך לשאול אחד אחד אם הסירו אותה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, בסדר. חבר הכנסת איתן, אתה מסיר? מוריד. חבר הכנסת ביבי — מוריד. חבר הכנסת גרופר — מוריד. חבר הכנסת יגאל הורביץ — מסיר. חבר הכנסת הלפרט — מסיר. חבר הכנסת ורדיגר — מסיר. חבר הכנסת יאיר לוי — מסיר. חבר הכנסת מצא — מסיר. חבר הכנסת עובדיה עלי — מסיר. חבר הכנסת חיים קופמן — מסיר. חבר הכנסת רביץ — מסיר. חבר הכנסת שמאי — מסיר. חבר הכנסת דן תיכון — מסיר. לא ידעתי. בסדר.

רבתי אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חברי הכנסת שטרית וארבל-אלמחלינו. ההצבעה היא שמית, אישית. אדוני המזכיר, בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא

נגד

רפאל אדרי

בעד

אהוד אולמרט

נגד

חיים אורון

בעד

מיכאל איתן

נגד

רפאל איתן

בעד

שולמית אלוני

— אינה נוכחת

אריה אליאב

בעד

שושנה ארבל-אלמחלינו

בעד

נאוה ארד

בעד

משה ארנס

נגד

זאב בנימין בגין

— אינו נוכח

אברהם כורג

בעד

יגאל כיבי

נגד

צ'רלי ביטון

בעד

יוסף ביילין

בעד

בנימין בן-אליעזר

בעד

אליהו בן-אלישר

נגד

אליהו בן-מנחם

בעד

מיכאל בר-זהר

— בעד

חיים בר-לב

— בעד

עוזי ברעם

— בעד

גדעון גדות

— נגד

תמר גוזינסקי

— בעד

יוסף גולדברג

— נגד

מיכה גולדמן

— בעד

פנחס גולדשטיין

— נגד

אפרים גור

— נגד

מרדכי גור

— בעד

גדליהו גל

— בעד

אריה גמליאל

— נגד

משה גפני

— נגד

פסח גרופר

— נגד

שרה דורון

— נגד

אלי דיין

— בעד

שלמה דיין

— נגד

עבד-אלוהב דראושה

— בעד

יגאל הורביץ

— בעד

שלמה הלל

— בעד

שמואל הלפרט

— בעד

יגאל הורביץ (הליכוד):

הוא מכלכל אותי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, הואל לשבת. חבר הכנסת הורביץ?

יגאל הורביץ (הליכוד):

נגד.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אני חוזר: יגאל הורביץ — נגד. לפני כן אמרתי: בעד.

שלמה הלל

— בעד

שמואל הלפרט

— נגד

זבולון המר

— נגד

צחי הנגבי

— נגד

אליקים העצני

— נגד

שבח וייס

— בעד

אריאל ויינשטיין

— נגד

עזר ויצמן

— אינו נוכח

מרדכי וירשובסקי

— בעד

אברהם ורדיגר

— נגד

רחבעם זאבי	נגד	יהודה פרח	נגד
עמנואל זיסמן	כעד	שמעון פרס	כעד
מיכאל חריש	כעד	יצחק חיים פרץ	כעד
גד יעקבי	כעד	עמיר פרץ	כעד
גאולה כהן	נגד	גדעון פת	נגד
רן כהן	כעד	יאיר צבן	כעד
רענן כהן	כעד	דוד צוקר	כעד
אברהם כ"ץ-עוז	כעד	יעקב צור	כעד
דוד לוי	נגד	יואש צידון	כעד
יאיר לוי	נגד	חיים קופמן	נגד
יצחק לוי	נגד	חיים קורפו	נגד
דוד ליבאי	כעד	ישראל קיסר	כעד
אוריאל לין	כעד	מיכאל קליינר	נגד
עוזי לנדאו	נגד	משה קצב	נגד
דוד מגן	נגד	יצחק רבין	כעד
יצחק מודעי	נגד	אברהם רבין	נגד
אליעזר מזרחי	נגד	אמנון רובינשטיין	כעד
האשם מחאמיד	כעד	ראובן ריבלין	נגד
רוני מילוא	נגד	חיים רמון	כעד
מוחמד מיעארי	כעד	אבנר חי שאקי	נגד
חגי מירום	כעד	יהושע שגיא	נגד
נואף מסאלחה	כעד	אברהם שוחט	כעד
יהושע מצא	נגד	משה שחל	כעד
דן מרידור	נגד	שמעון שטרית	כעד
יצחק נבון	כעד	רב שילנסקי	כעד
אורה נמיר	כעד	יעקב שמאי	נגד
משה נסים	נגד	יצחק שמיר	נגד
מוחמד נפאע	כעד	גרשון שפט	נגד
בנימין נתניהו	נגד	יאיר שפרינצק	נגד
עדנה סולודר	כעד	אריאל שרון	נגד
יוסף עזרן	נגד	יוסי שריד	כעד
עובדיה עלי	נגד	אברהם שריד	נגד
שאול עמור	כעד	דן תיכון	נגד
חסיין פארס	כעד		
אברהם פורז	כעד		
חנן פורת	נגד		
משה זאב פלדמן	נגד		
רפאל פנחסי	נגד		
מנחם פרוש	נגד		

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בעד — 54, נגד — 59, ההסתייגות לא נתקבלה.

לגבי ההסתייגות של חבר הכנסת חריש, מה קורה אתה, יורדת?

מיכאל חריש (העבודה):
עומדת. שרירה וקיימת.

היו"ר ד' תיכון:	מרדכי גור	— בעד
אתם מבקשים הצבעה אישית?	גדליהו גל	— בעד
מיכאל חריש (העבודה):	אריה גמליאל	— נגד
אלקטרונית.	משה גפני	— נגד
היו"ר ד' תיכון:	פסח גרופר	— נגד
אלקטרונית. תודה. רבותי, אנו ניגשים להצבעה על	שרה דורון	— נגד
ההסתייגות של חבר הכנסת מיכה חריש. מי בעד — — —	אלי דיין	— בעד
קריאה:	שלמה דיין	— נגד
לא. הצבעה אישית.	עבד-אלוהב דראושה	— בעד
היו"ר ד' תיכון:	יגאל הורביץ	— נגד
הצבעה אישית. בבקשה, אדוני המזכיר.	שלמה הלל	— בעד
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:	שמואל הלפרט	— נגד
(קורא בשמות חברי הכנסת)	זבולון המר	— אינו נוכח
אהרן אבוחצירא	צחי הנגבי	— נגד
רפאל אדרי	אליקים העצני	— נגד
אהוד אולמרט	שבח וייס	— בעד
חיים אורון	אריאל ויינשטיין	— נגד
מיכאל איתן	עוז ויצמן	— אינו נוכח
רפאל איתן	מרדכי וירשובסקי	— בעד
שולמית אלוני	היו"ר ד' תיכון:	
אריה אליאב	אדוני מזכיר הכנסת, אנא הפסק. חבר הכנסת רמון. חבר	— בעד
שושנה ארבל-אלמחלינו	הכנסת אלי דיין, חזור למקומך. אדוני שר הבריאות. רבותי,	— בעד
נאוה ארד	אנחנו לא נמשיך. חבר הכנסת ריבלין, הואל לשבת. חבר	— נגד
משה ארנס	הכנסת רענן כהן — למקומך. בבקשה, אדוני מזכיר הכנסת.	— אינו נוכח
זאב בנימין בגין	רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):	
אברהם בורג	זו השיטה שבה רוצים לחבל בחוק הבחירה הישירה.	— בעד
יגאל ביבי	ביקש היושב-ראש שיקצרו, עכשיו הקואליציה עושה ההיפך.	— נגד
צ'דלי ביטון	היו"ר ד' תיכון:	— בעד
יוסף ביילין	חבר הכנסת רן כהן, אנחנו מצביעים.	— בעד
בנימין בן-אליעזר	רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):	— בעד
אליהו בן-אלישר	יש גבול לכל דבר. ויחרנו על הסתייגויות ועל הנמקות,	— נגד
אליהו בן-מנחם	ועכשיו אתם מאריכים.	
מיכאל בר-זהר	היו"ר ד' תיכון:	— בעד
חיים בר-לב	חבר הכנסת רן כהן.	— בעד
עוזי ברעם	ראובן ריבלין (הליכוד):	— בעד
גדעון גדות	מה הוא אמר? לא שמענו.	— בעד
תמר גוז'נסקי	מיכאל חריש (העבודה):	— נגד
יוסף גולדברג	אני מוריד את ההסתייגות שלי.	— בעד
מיכה גולדמן	היו"ר ד' תיכון:	— נגד
פנחס גולדשטיין	תודה. ההסתייגות נמשכה חזרה. ההצבעה מבטלת.	— נגד
אפרים גור	אנחנו עוברים להסתייגות הבאה, של חבר הכנסת עמיר	— בעד
	פרץ.	
	עמיר פרץ (העבודה):	— נגד
	אני מסיר אותה.	— נגד

חברי הכנסת אלי דיין ונאוה ארד הורידו את ההסתייגויות. רק ההצבעה על סעיף 09 תכלול גם את ההסתייגותו של חבר הכנסת אלי דיין.

יצחק נבון (העבודה):
סעיף 03.

היו"ר ד' תיכון:
03? איזו הסתייגות אתה רוצה להשאיר?

אלי דיין (העבודה):
03 ו-33.

היו"ר ד' תיכון:
03 ו-33. תודה. אדוני המזכיר, בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא

לא שומעים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אהרן אבוחצירא, אתה אתנו? אני לא שומע. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת יאיר לוי, אנחנו לא נתקדם. חבר הכנסת אורון, רבותי, אנחנו מצביעים. חבר הכנסת בן-מנחם, חבר הכנסת חגי מירוס, הוואל לשבת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא — נגד

רפאל אדרי — בעד

אהוד אולמרט —

אלי דיין (העבודה):
אנחנו מורידים את ההסתייגות.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת פורז הסיר את ההסתייגות. חברי סיעת מפ"ם וחבר הכנסת חיים רמון?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אנחנו מורידים את ההסתייגות שלנו.

היו"ר ד' תיכון:
תודה רבה. חבר הכנסת רמון, אתה מוריד?

חיים רמון (העבודה):
כן. הכול.

היו"ר ד' תיכון:
רבותי חברי הכנסת, גמרנו את כל ההסתייגויות לגבי סעיף 04.

חיים רמון (העבודה):
אנחנו מורידים את ההסתייגויות לגבי כל התקציב.

היו"ר ד' תיכון:
בסדר. אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 04 על-פי נוסח הוועדה. ההצבעה אישית.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
את ההסתייגות שלי לגבי שיקום השכונות אני לא מוריד. אני מבקש הצבעה.

היו"ר ד' תיכון:

מסיר. אנחנו עוברים להסתייגות הבאה, של חברי סיעת ר"צ.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, בשם הסיעה, לראות בהצבעה על ההסתייגות הזאת הצבעה על כל ההסתייגויות שלנו, משום שמדובר במשרד ראש הממשלה, שטרח עד עכשיו להציל רק את הקואליציה ולא את הכלכלה הישראלית.

היו"ר ד' תיכון:

מה אתה מבקש? אתה לא מסיר?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה שתהיה על זה הצבעה אלקטרונית, ולהסיר את כל שאר ההסתייגויות.

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא קובע איזו הצבעה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
את התרגיל הזה למדנו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, הוואל לשבת. אדוני המזכיר, נא לפתוח בהצבעה על ההסתייגויות חברי סיעת ר"צ.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, אתה רוצה לזרו אבל אתה מעכב.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מצטער, לא שמתי לב לאיזה דבר. אני מסיר את ההסתייגות הזאת ואני אבחר בהסתייגות אחרת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לך. אנחנו עוברים להסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, חבר הכנסת האשם מחאמיד וחבר הכנסת מוחמד נפאע. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, את מסירה?

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים להסתייגויות של חברי הכנסת נאוה ארד, אלי דיין וצירלי ביטון.

אלי דיין (העבודה):

אני מוריד את ההסתייגויות שלי, פרט לסעיף על התקציב לערוץ-2.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלי דיין מסיר את כל ההסתייגויות, למעט לסעיף 09.

חבר הכנסת צירלי ביטון, מה אתך?

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אני לא מוכן להסיר.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו מצביעים על ההסתייגותו של חבר הכנסת צירלי ביטון. אדוני המזכיר, נא לקרוא בשמות חברי הכנסת.

נגד —	חיים אורון	היו"ר ד' תיכון:	היו"ר ד' תיכון:
נגד —	מיכאל איתן	חבר הכנסת אלי בן-מנחם. חבר הכנסת עוזרן. חבר הכנסת שטרית. אנחנו לא נצביע עד שכולם ישבו. חבר הכנסת בן-מנחם. אני קורא אותך לסדר.	חבר הכנסת אלי בן-מנחם. חבר הכנסת עוזרן. חבר הכנסת שטרית. אנחנו לא נצביע עד שכולם ישבו. חבר הכנסת בן-מנחם. אני קורא אותך לסדר.
	היו"ר ד' תיכון:	אליהו בן-מנחם (העבודה):	אליהו בן-מנחם (העבודה):
	רבותי, אני מבקש לשכת. חבר הכנסת שפרינצק. הוואל לשכת. בבקשה, אנא המשך. חבר הכנסת נפאע. אדוני סגן השר עוזרן. הוואל לשכת. אתה רואה שאנחנו לא יכולים להצבעה. בבקשה להמשיך.	את ההסתייגות שלי לגבי שיקום השכונות אני לא מוריד. אני מבקש הצבעה.	את ההסתייגות שלי לגבי שיקום השכונות אני לא מוריד. אני מבקש הצבעה.
	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:	היו"ר ד' תיכון:	היו"ר ד' תיכון:
	(קורא בשמות חברי הכנסת)	לכשנגיע, תאמר זאת. חבר הכנסת בן-מנחם — — —	לכשנגיע, תאמר זאת. חבר הכנסת בן-מנחם — — —
נגד —	מיכאל איתן	מיכאל איתן (הליכוד):	מיכאל איתן (הליכוד):
נגד —	רפאל איתן	אל תעשה רעש. 150 מיליון שקל לקיבוצים.	אל תעשה רעש. 150 מיליון שקל לקיבוצים.
נגד —	שולמית אלוני	היו"ר ד' תיכון:	היו"ר ד' תיכון:
נגד —	אריה אליאב	חבר הכנסת בן-מנחם. אני קראתי אותך לסדר פעמיים. אתה זוכר? חבר הכנסת מיכאל איתן. הוואל לשכת. בבקשה, אדוני המזכיר.	חבר הכנסת בן-מנחם. אני קראתי אותך לסדר פעמיים. אתה זוכר? חבר הכנסת מיכאל איתן. הוואל לשכת. בבקשה, אדוני המזכיר.
נגד —	שושנה ארבל-אלמוזלינו	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
נגד —	נאוה ארד	(קורא בשמות חברי הכנסת)	(קורא בשמות חברי הכנסת)
נגד —	משה ארנס	אהרן אבוחצירא	אהרן אבוחצירא
נגד —	זאב בנימין בגין	רפאל אדרי	רפאל אדרי
נגד —	אברהם בורג	אהוד אולמרט	אהוד אולמרט
נגד —	יגאל ביבי	חיים אורון	חיים אורון
נגד —	צירלי ביטון	מיכאל איתן	מיכאל איתן
נגד —	יוסף ביילין	רפאל איתן	רפאל איתן
נגד —	בנימין בן-אליעזר	שולמית אלוני	שולמית אלוני
נגד —	אליהו בן-אלישר	אריה אליאב	אריה אליאב
נגד —	אליהו בן-מנחם	שושנה ארבל-אלמוזלינו	שושנה ארבל-אלמוזלינו
נגד —	מיכאל בר-זהר	היו"ר ד' תיכון:	היו"ר ד' תיכון:
נגד —	חיים בר-לב	רבותי, נא לשכת.	רבותי, נא לשכת.
נגד —	עוזי ברעס	רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):	רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
נגד —	גדעון גדות	הם טעו. הם מצביעים "נגד" ואנחנו מצביעים "בעד".	הם טעו. הם מצביעים "נגד" ואנחנו מצביעים "בעד".
נגד —	חמר גוז'נסקי	היו"ר ד' תיכון:	היו"ר ד' תיכון:
נגד —	יוסף גולדברג	אנחנו מצביעים כרגע על סעיף 04 בנוסח בוועדה.	אנחנו מצביעים כרגע על סעיף 04 בנוסח בוועדה.
נגד —	מיכה גולדמן	חמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):	חמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
נגד —	פנחס גולדשטיין	למה הם מצביעים "נגד"?	למה הם מצביעים "נגד"?
נגד —	אפרים גור	רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):	רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
נגד —	מרדכי גור	זה עוד לא קרה. שהקואליציה תעשה פליבסטר על התקציב.	זה עוד לא קרה. שהקואליציה תעשה פליבסטר על התקציב.
נגד —	גדליהו גל	היו"ר ד' תיכון:	היו"ר ד' תיכון:
נגד —	אריה גמליאל	רבותי, אנחנו מתחילים מחדש. שימו לב. אדוני המזכיר, בבקשה, אנא התחל מחדש. אני חוזר ואומר: סעיף 04 — משרד ראש הממשלה — לפי נוסח הוועדה.	רבותי, אנחנו מתחילים מחדש. שימו לב. אדוני המזכיר, בבקשה, אנא התחל מחדש. אני חוזר ואומר: סעיף 04 — משרד ראש הממשלה — לפי נוסח הוועדה.
נגד —	משה גפני	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
נגד —	פסח גרופר	(קורא בשמות חברי הכנסת)	(קורא בשמות חברי הכנסת)
נגד —	שרה דורון	אהרן אבוחצירא	אהרן אבוחצירא
נגד —	אלי דיין	רפאל אדרי	רפאל אדרי
נגד —	שלמה דיין	אהוד אולמרט	אהוד אולמרט

נגד —	מוחמד נפאע	נגד —	עבד-אללהב דראושה
כעד —	בנימין נתניהו	כעד —	יגאל הורביץ
נגד —	עדנה סולודר	נגד —	שלמה הלל
כעד —	יוסף עזרן	כעד —	שמואל הלפרט
כעד —	עובדיה עלי	כעד —	זבולון המר
— אינו נוכח	שאו' עמור	כעד —	צחי הנגבי
נגד —	חסיין פארס	כעד —	אליקים העצני
נגד —	אברהם פורז	נגד —	שבת וייס
כעד —	חנן פורת	כעד —	אריאל ויינשטיין
כעד —	משה זאב פלדמן	— אינו נוכח	עזר ויצמן
כעד —	רפאל פנחסי	נגד —	מרדכי וירשובסקי
כעד —	מנחם פרוש	כעד —	אברהם ורדיגר
כעד —	יהודה פרח	כעד —	רחבעם זאבי
נגד —	שמעון פרס	נגד —	עמנואל זיסמן
— אינו נוכח	יצחק חיים פרץ	נגד —	מיכאל חריש
נגד —	עמיר פרץ	נגד —	גד יעקבי
כעד —	גדעון פת	כעד —	גאולה כהן
נגד —	יאיר צבן	נגד —	רן כהן
נגד —	דוד צוקר	נגד —	רענן כהן
נגד —	יעקב צור	נגד —	אברהם כ"ץ-עוז
נגד —	יואש צידון	כעד —	דוד לוי
כעד —	חיים קופמן	כעד —	יאיר לוי
כעד —	חיים קורפו	כעד —	יצחק לוי
נגד —	ישראל קיסר	נגד —	דוד ליבאי
כעד —	מיכאל קליינר	כעד —	אוריאל לין
כעד —	משה קצב	כעד —	עוזי לנדאו
נגד —	יצחק רבין	כעד —	דוד מגן
כעד —	אברהם רביץ	כעד —	יצחק מורעי
נגד —	אמנון רובינשטיין	כעד —	אליעזר מזרחי
כעד —	ראובן ריבלין	נגד —	האשם מחאמיד
נגד —	חיים רמון	כעד —	רוני מילוא
כעד —	אבנר חי שאקי	נגד —	מוחמד מיעארי
כעד —	יהושע שגיא	נגד —	חגי מירום
נגד —	אברהם שוחט	נגד —	נואף מסאלחה
נגד —	משה שחל	כעד —	יהושע מצא
נגד —	שמעון שטרית	כעד —	דן מרידור
— אינו נוכח	דב שילנסקי	נגד —	יצחק נבון
כעד —	יעקב שמאי	נגד —	אורה נמיר
כעד —	יצחק שמיר	כעד —	משה נסים

יצחק נבון (העבודה):
אדוני היושב־ראש, אני חושב שליושב־ראש הישיבה יש סמכות להחליט איזו צורת הצבעה תהיה, אלא אם כן יש משהו קונטרוברסלי בולט. פה אין דבר קונטרוברסלי בולט. ההסתייגויות ירדו. יש פה רק תרגיל, והיושב־ראש יכול בהחלט שלא לתת יד להשהיית ההצבעות.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. אדוני חבר הכנסת נבון, אתה בוודאי מכיר את התקנון, ואני אנוס לפעול על־פי התקנון. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על סעיף 03 על־פי נוסח הוועדה, לאחר שכל ההסתייגויות הוסרו. חברי הכנסת, נא לשבת. בבקשה, אדוני המזכיר. חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת חריש, אני מבקש לשבת.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתם עושים צחוק מהמליאה. אנחנו נצא החוצה. פשוט, עושים צחוק מהמליאה.

חגי מירום (העבודה):
אדוני היושב־ראש, הצעה לסדר.

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, תחליטו. חבר הכנסת שבח וייס, לא.

חגי מירום (העבודה):
הערה לסדר.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת מירום, אין הצעות לסדר.

חגי מירום (העבודה):
מתרחש פה משהו — — —

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, תחליטו מה אתם עושים. עוזבים — — —

קריאות:
— — —

אורה נמיר (העבודה):
— — — זאת בושה.

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, נא לשבת.

קריאות:
— — —

היו"ר ד' תיכון:
בסדר, אני אתן לך למסור הודעה, אבל נא לשבת. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת רמון, הוואל לשבת.

שושנה ארבל־אלמזולינו (העבודה):
מה כל הביזיון הזה?

מיכה גולדמן (העבודה):
לראש הממשלה לא אכפת — — —

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
— — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת גולדמן.

שושנה ארבל־אלמזולינו (העבודה):
— — —

גרשון שפט — בעד

יאיר שפרינצק — בעד

אריאל שרון — בעד

יוסי שריד — אינו נוכח

אברהם שריד — בעד

דן תיכון — בעד

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, אני לא אמשיך בצורה כזאת. חברי הכנסת, הוואילו לשבת.

האם יש מי שלא הצביע?

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
כן.

היו"ר ד' תיכון:
בבקשה.

מוזכר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

יצחק חיים פרץ — בעד

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, 61 בעד, 53 נגד, נמנע אחד. סעיף 04 לפי נוסח הוועדה אושר.

אנחנו עוברים לסעיף 03. רבותי, יש הודעה של סיעת חד"ש, היא מסירה את כל ההסתייגויות לצורך ההצבעה, ומבקשת הצבעה רק על הסתייגויותיה לסעיף 57, רשויות מקומיות.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):
אני רוצה להודיע אותה הודעה לגבי המפד"ל.

היו"ר ד' תיכון:
תודה רבה. לגבי סיעת המפד"ל, אתה מבטל את כל ההסתייגויות.

גרשון שפט (התחיה):
לא.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת יצחק לוי, תגיש את זה בכתב.

לגבי סעיף 03, יש הסתייגויות של חברי הכנסת שוחט, ארד, כ"ץ־עוז.

אברהם שוחט (העבודה):
מורידים אותן.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת שחל, יש לך הסתייגות — — —

משה שחל (העבודה):
אני מוריד אותה.

היו"ר ד' תיכון:
חברי סיעת חד"ש הורידו את ההסתייגויות שלהם. אנחנו עוברים להצבעה. איזו הצבעה, חבר הכנסת הנגבי? אישית?

שרה דורון (הליכוד):
אישית.

היו"ר ד' תיכון:
חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמזלינו.

קריאות:
— — —

היו"ר ד' תיכון:
רבתי, רבתי.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' תיכון:
רבתי.

שמעון פרס (העבודה):
קחו את הכנסת, קחו את הקופה, קחו הכול.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת פרס, אתה רוצה לשבת. חבר הכנסת צור, אתה רוצה לשבת.

יעקב צור (העבודה):
אני מת לשבת.

יעקב שמאי (הליכוד):
אל תתחנן אליהם.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת אלי בן-מנחם, שכ. חבר הכנסת נבון, גם אתה עוזב את הכנסת? בבקשה.

יצחק נבון (העבודה):
אני לא עוזב את הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:
את המליאה.

יצחק נבון (העבודה):
איזה ביטוי זה "לעזוב את הכנסת"?

היו"ר ד' תיכון:
שב, שב. הוואל לשבת. חבר הכנסת רמון, בבקשה, דקה.

חיים רמון (העבודה):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש: סיעת העבודה, ואני מבקש גם לדבר בשם סיעות ר"צ ומפ"ם — — —

קריאה:
ושינוי.

חיים רמון (העבודה):
ושינוי. אנחנו לא נהיה באולם ואני מבקש — — —

קריאות:
כל האופוזיציה.

חיים רמון (העבודה):
אני מבקש שמזכיר הכנסת לא יקרא בשמותינו.

היו"ר ד' תיכון:
לא, זה לא — — —

חיים רמון (העבודה):
אני מבקש. איננו משתתפים בהצבעה, ואני מבקש שהוא לא יקרא בשמות חברי הכנסת. אנחנו לא רוצים להיות חלק מהעניין המביש הזה; בשום פנים ואופן.

היו"ר ד' תיכון:
רבתי, רבתי. אם אתם עוזבים — נא לצאת.

חיים רמון (העבודה):
אני מבקש שלא יקראו בשמותינו.

קריאות:
— — —

היו"ר ד' תיכון:
תודה. שמעתי. חבר הכנסת שבת וייס — לא. הייתם צריכים להחליט אם אתם יושבים או עומדים.

חיים רמון (העבודה):
אני מבקש לקבל תשובה.

היו"ר ד' תיכון:
תקבל מיד תשובה.

קריאות:
— — —

אברהם רביץ (דגל התורה):
אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיד מלה.

היו"ר ד' תיכון:
מלה ולא יותר. לאחר מכן אנחנו ממשיכים בהצבעה.

אברהם רביץ (דגל התורה):
אדוני היושב-ראש, מאחר שאנחנו נמצאים פה כל היום, ואנחנו, חברי הכנסת הדתיים לפחות, מעוניינים להתפלל מנחה, ואנחנו רוצים להשתתף בהצבעה, אני מבקש הפסקה לרבע שעה, עד שקיעת החמה לפחות.

חיים רמון (העבודה):
לא.

קריאות:
— — —

חיים רמון (העבודה):
אתה רוצה להתקזז, אז תתקזז.

אברהם רביץ (דגל התורה):
לא. אני לא רוצה להתקזז. אני רוצה את הזכות להצביע.

קריאות:
— — —

דוד ליבאי (העבודה):
זה לא דמוקרטי, אל תיתנו לחבר הכנסת צחי הנגבי להוריד אותנו שאולה.

היו"ר ד' תיכון:
רבתי, אנחנו ממשיכים להצביע. חבר הכנסת רמון, אם תהיה הצבעה אישית, אי-אפשר שלא לקרוא בשמות כל חברי הכנסת.

חיים רמון (העבודה):
מדוע?

היו"ר ד' תיכון:
אם תהיה הצבעה אלקטרונית, המסקנה ברורה.

חיים רמון (העבודה):
אני מדבר רק על הצבעה אישית. אנחנו לא משתתפים בהצבעה אישית.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

לא יכול להיות. אני קבעתי. תודה. רבותי. נתחיל להצביע
בהצבעה אישית.

יהושע מצא (הליכוד):

הם יהיו או בחוץ או בפנים.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, לא. חבר הכנסת מצא. תואילו לשבת כולכם. רבותי

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה אלקטרונית. ההצבעה היא
הפעם אלקטרונית. לסעיף 03 לפי נוסח הוועדה — אפשר
להצביע: בעד, נגד, נמנעים. זו הצבעה מס' 4.

קריאות:

— — —

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 03, כהצעת הוועדה — 44

נגד — 1

נמנעים — אין

סעיף 03 — חברי הממשלה, כהצעת הוועדה,
נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד — 44, נגד — 1, אין נמנעים. הסעיף אושר לפי נוסח
הוועדה.אני עובר לעמ' 6, סעיף 35. אין הסתייגויות. לפי נוסח
הוועדה. רבותי, אפשר להצביע. זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 35 — 46

נגד — אין

נמנעים — אין

סעיף 35 — הוועדה לאנגריה אטומית,
נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד — 46, נגד — אין, נמנעים — אין. סעיף 35 אושר
לפי נוסח הוועדה.אנחנו עוברים לסעיף 05 — משרד האוצר. קיימת
הסתייגות של חבר הכנסת גדליה גל. אנחנו עוברים להצבעה.
מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת גל? — אפשר להצביע. זו
הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

ג' גל לסעיף 05 — 1

נגד

— 44

נמנעים

— אין

התיקון של חבר הכנסת ג' גל לסעיף 05
לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת חיים רמון הגיע.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אין לכם הסתייגות? — תודה. בסדר.

שר המשטרה ר' מילוא:

הם רואים שהתרגיל שלהם לא הצליח.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, לא לעזור לי.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש, בכתב, שאתם מסירים — — —

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

אני מאז מבקש.

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

בסדר; קיבלתי. רבותי, בסדר.

חברי סיעת ר"צ הורידו את ההסתייגות. חברי הכנסת נאווה
אדד וצ'רלי ביטון הורידו. חבר הכנסת פרוז הודיע — — —צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
לא מוריד. אני רוצה שנצביע.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. מצביעים. רבותי, קיימת הסתייגות של חבר הכנסת
צ'רלי ביטון לאותו סעיף 05. אפשר להצביע. זו הצבעה
מס' 7.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

צ' ביטון לסעיף 05 — 1

נגד — 40

נמנעים — 1

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 05
לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה. ההסתייגות של חבר הכנסת פרוז
הורדה. סיעת חד"ש הורידה את ההסתייגויות שלה. סיעת
מפ"ם וחבר הכנסת חיים רמון הורידו. רבותי, אני עובר
להצבעה כאשר לנוסח הוועדה לסעיף 05. רבותי, אפשר
להצביע. זו הצבעה מס' 8.

נמנעים
— אין
סעיף 25 — תגמולים לנכים, כהצעת הוועדה, נתקבל.
היו"ר ד' תיכון:
סעיף 25 אושר לפי נוסח הוועדה.
לסעיף 45 אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? אפשר להצביע, הצבעה מס' 12.

ה צ ב ע ה
בעד סעיף 45 — 37
נגד — 1
נמנעים — אין
סעיף 45 — תשלום ריבית ועמלות, נתקבל.
היו"ר ד' תיכון:
סעיף 45 אושר לפי נוסח הוועדה.
לסעיף 51 אין הסתייגויות, ואני מעמיד אותו להצבעה לפי נוסח הוועדה. זו הצבעה מס' 13.

ה צ ב ע ה
בעד סעיף 51 — 38
נגד — 1
נמנעים — אין
סעיף 51 — דיור ממשלתי, נתקבל.
היו"ר ד' תיכון:
סעיף 51 כהצעת הוועדה אושר.
רבותי, שימו לב, אני עובר עכשיו להצבעות בהרמת ידיים, כפי שהיה מקובל בפעמים האחרונות.
לסעיף 55 היתה הסתייגות שהוסרה. מי בעד, מי נגד — ירים ידו.

ה צ ב ע ה
סעיף 55 — אוצר, כהצעת הוועדה, נתקבל.
היו"ר ד' תיכון:
סעיף 55 כנוסח הוועדה אושר.
לסעיף 83 היתה הסתייגות אחת והיא הוסרה. מי בעד הסעיף כנוסח הוועדה? מי נגד?
ה צ ב ע ה
סעיף 83 — הוצאות פיתוח שונות, כהצעת הוועדה, נתקבל.
היו"ר ד' תיכון:
סעיף 83 בנוסח הוועדה אושר.
ההסתייגות לסעיף 84 הורדה, ואני מעמיד אותו להצבעה כנוסח הוועדה.

ה צ ב ע ה
סעיף 84 — תשלום חובות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

ה צ ב ע ה
בעד סעיף 05, כהצעת הוועדה — 44
נגד — 1
נמנעים — אין
סעיף 05 — משרד האוצר, כהצעת הוועדה, נתקבל.
גדעון גדות (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש — — —

היו"ר ד' תיכון:
אני העברתי את הנושא להחלטתו של יושב-ראש הכנסת. קיימת כאן פנייה — — —
גדעון גדות (הליכוד):
ביקשת שזה ייעשה מיד.
היו"ר ד' תיכון:
מיד, מיד. קיימת פנייה באשר למצלמה אחת, ויושב-ראש הכנסת יחליט.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 12. לסעיף זה יש הסתייגות של סיעת מפ"ם וחבר הכנסת חיים רמון, והיא הוסרה. כמו-כן הוסרה ההסתייגות של סיעת חד"ש לאותו סעיף. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד סעיף 12 כנוסח הוועדה? נא להצביע. זו הצבעה מס' 9.

ה צ ב ע ה
בעד סעיף 12, כהצעת הוועדה — 42
נגד — 1
נמנעים — אין
סעיף 12 — גמלאות ופיצויים, כהצעת הוועדה, נתקבל.
היו"ר ד' תיכון:
סעיף 12 אושר לפי נוסח הוועדה.

אנו עוברים לסעיף 13 — כל ההסתייגויות הורדו, ואני מעמיד אותו להצבעה לפי נוסח הוועדה. נא להצביע, הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע ה
בעד סעיף 13, כהצעת הוועדה — 42
נגד — 1
נמנעים — אין
סעיף 13 — הוצאות שונות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
סעיף 13 אושר, על-פי נוסח הוועדה.
אנו עוברים לסעיף 25 — כל ההסתייגויות הוסרו, ואני מעמיד אותו להצבעה, על-פי נוסח הוועדה. זו הצבעה מס' 11.

ה צ ב ע ה
בעד סעיף 25, כהצעת הוועדה — 43
נגד — 1

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 84 על-פי נוסח הוועדה אושר.

לסעיף 85 לא היו הסתייגויות. אני מעמיד אותו להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיף 85 — הון חוזר תקציבי, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הסעיף אושר על-פי נוסח הוועדה.

אחרי סעיף 85 — היתה הסתייגות והיא הוסרה; איננה.

לסעיף 99 לא היו הסתייגויות. מי בעד נוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 99 — ריבית לבנק ישראל, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 99 בנוסח הוועדה נתקבל.

לסעיף קרן לבנק ישראל לא היו הסתייגויות, ואני מעמיד אותו להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיף קרן לבנק ישראל, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף קרן לבנק ישראל בנוסח הוועדה נתקבל.

לסעיף 89 לא היו הסתייגויות. נא להצביע על נוסח הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 89 — מפעלי האוצר, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 89 על-פי נוסח הוועדה אושר.

לסעיף 06 — משרד הפנים — הוסרו כל ההסתייגויות.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני לא הסרתי את ההסתייגות שלי.

קריאה:

מה תיתן לך ההצבעה?

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אולי תצביע בשבילי?

היו"ר ד' תיכון:

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת צירלי ביטון לסעיף 06.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 06

לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

מי בעד סעיף 06 לפי נוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 06 — משרד הפנים, כהצעת הוועדה,

נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 06 בנוסח הוועדה נתקבל.

בסעיף 14 הורדו כל ההסתייגויות. מי שהוא לנסח הוועדה, ירים ידו.

ה צ ב ע ה

סעיף 14 — מימון מפלגות, כהצעת הוועדה,

נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 14 בנוסח הוועדה התקבל.

לסעיף 18 קיימת הסתייגות של סיעת חר"ש.

קריאה:

ויתרו על הכול.

היו"ר ד' תיכון:

אם ויתרו על הכול, אני מעמיד להצבעה את סעיף 18 לפי נוסח הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 18 — רשויות מקומיות, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 18 בנוסח הוועדה אושר.

אנו עוברים לסעיף 57.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני מסיר את ההסתייגותי.

היו"ר ד' תיכון:

אתה מסיר את ההסתייגות שלך, נכון. רבותי, אבקש את תשומת לבכם. חבר הכנסת שריר, אתה רוצה לומר משהו? לא? תודה. אם כן, אין הסתייגויות לסעיף 57, ואני מעמיד להצבעה את הסעיף הזה בנוסח הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 57 — רשויות מקומיות, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 57 לפי נוסח הוועדה התקבל.

חברי הכנסת, לאלה שהתעניינו לדעת מה גורלה של המצלמה — היושב-ראש פוסק שהיא ממשיכה לצלם.

אנו עוברים לסעיף 07 — משרד המשטרה. כל ההסתייגויות הורדו. מי בעד נוסח הוועדה — ירים ידו.

ה צ ב ע ה

סעיף 07 — משרד המשטרה, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 07 — משרד המשטרה, נתקבל על-פי נוסח הוועדה.

אנו עוברים לסעיף 52 — משטרה ובתי-סוהר. לא היו הסתייגויות ואני מעמיד אותו להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיף 26 — המשרד לאיכות הסביבה, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 26 בנוסח הוועדה אושר.

סעיף 20 — משרד החינוך והתרבות. חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מסיר את ההסתייגות?

מיכאל איתן (הליכוד): כן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת יצחק לוי הסיר את הסתייגותו. כל ההסתייגויות לסעיף 20 — משרד החינוך והתרבות הורדו. מי בעד נוסח הוועדה — ירים את ידו. מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 20 — משרד החינוך והתרבות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 20 — משרד החינוך והתרבות, כנוסח הוועדה, התקבל.

לסעיף 21 — השכלה גבוהה — אין הסתייגויות. כל ההסתייגויות הורדו. מי בעד נוסח הוועדה לסעיף — ירים את ידו. מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 21 — השכלה גבוהה, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה לסעיף 21 — השכלה גבוהה, כהצעת הוועדה, אושר.

לסעיף 60 — חינוך, אין הסתייגויות.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): יש הסתייגות של חבר הכנסת צירלי ביטון.

היו"ר ד' תיכון:

כן, נכון. כל הכבוד לחבר הכנסת גולדשטיין. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת צירלי ביטון. מי בעד ההסתייגות — ירים את היד. מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 60 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 60 — חינוך, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 60 — חינוך, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 60 — חינוך, כהצעת הוועדה, אושר.

ה צ ב ע ה

סעיף 52 — משרדה ובתי-סוהר, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה לסעיף זה אושר.

לסעיף 08 — משרד המשפטים, הוסרו כל ההסתייגויות. מי לנוסח הוועדה — ירים ידו.

ה צ ב ע ה

סעיף 08 — משרד המשפטים, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 08 — משרד המשפטים — אושר על-פי נוסח הוועדה.

לסעיף 53 — בתי-משפט — כל ההסתייגויות הוסרו. מי לסעיף בנוסח הוועדה?

ה צ ב ע ה

סעיף 53 — בתי-משפט, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 53 — בתי-משפט — אושר על-פי נוסח הוועדה.

אנו עוברים לעמוד 28, סעיף 09 — משרד החוץ. כל ההסתייגויות הוסרו. מי לנוסח הוועדה — ירים ידו.

ה צ ב ע ה

סעיף 09 — משרד החוץ, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 09 — משרד החוץ — אושר לפי נוסח הוועדה.

לסעיף 10 — משרד הכלכלה והתכנון, כל ההסתייגויות הוסרו. מי לנוסח הוועדה — ירים ידו.

ה צ ב ע ה

סעיף 10 — משרד הכלכלה והתכנון, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 10 — משרד הכלכלה והתכנון, אושר לפי נוסח הוועדה.

לסעיף 19 — משרד המדע והטכנולוגיה, הוסרו ההסתייגויות. מי לנוסח הוועדה — ירים ידו.

ה צ ב ע ה

סעיף 19 — משרד המדע והטכנולוגיה, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הסעיף בנוסח הוועדה נתקבל.

לסעיף 26 — המשרד לאיכות הסביבה, הוסרו כל ההסתייגויות. מי לנוסח הוועדה — ירים ידו.

היו"ר ד' תיכון:
לסעיף 64 — עבודה ורווחה, אין הסתייגויות. מי לסעיף זה כנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 64 — עבודה ורווחה, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
לסעיף 91 — המכון לפירון העבודה, יש הסתייגות של חבר הכנסת גולדברג. חבר הכנסת גולדברג, מה אתך?

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, בעמוד 45, המכון לפירון העבודה, היתה הסתייגות שלי. יש כאן טעות סופר.

היו"ר ד' תיכון:
מה אתה רוצה שאני אעשה? אני אוסיף אותה בעל-פה. אתה משאיר אותה?

מיכאל איתן (הליכוד):
כן.

היו"ר ד' תיכון:
כן, תודה. אין דבר, הוא טוען שהיתה טעות סופר. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן, שלא קיימת בכתב. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 91 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
גם ההסתייגות הזאת נפלה. מי בעד סעיף 91 — המכון לפירון העבודה, כנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 91 — המכון לפירון העבודה, כהצעת הוועדה, נתקבל.

יוסף גולדברג (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אני לא הסכמתי — — — מי שלא הגיש — הצביעו, ומי שכן הגיש — לא הצביעו.

היו"ר ד' תיכון:
לא, חבר הכנסת גולדברג, אני שמעתי שאתה מסיר את ההסתייגות.

יוסף גולדברג (הליכוד):
אני מודיע לך, אדוני היושב-ראש, שכנראה לא שמעת.

היו"ר ד' תיכון:
לא שמעתי. אני חוזר לסעיף 91 ומבטל את ההצבעה על הסעיף לפי נוסח הוועדה. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת גולדברג לסעיף 7103; הוא לא הסיר אותה. מי בעד ההסתייגות? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת י' גולדברג לסעיף 91 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
אני חוזר להצבעה על סעיף 91 כנוסח הוועדה. מי בעד? מי נגד?

סעיף 22 — המשרד לענייני דתות, חבר הכנסת הלפרט — מה אתו? מתפלל?

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
הוא מתפלל. נצביע.

היו"ר ד' תיכון:
ההסתייגות קיימת. אתם מסירים אותה בשמו? אדוני סגן שר העבודה והרווחה, אנחנו מצביעים על הסתייגותו של חבר הכנסת הלפרט. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת ש' הלפרט לסעיף 22 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
ההסתייגות נפלה. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון באותו סעיף. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 22 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 22 — המשרד לענייני דתות, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 22 — המשרד לענייני דתות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
סעיף 23 — משרד העבודה והרווחה. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון. מי בעד? מי נגד? חבר הכנסת ויינשטיין, אתה בעד?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
כן.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 23 לא נתקבל.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אני מבקש שירשם בפרוטוקול שחבר הכנסת ויינשטיין הצביע בעד.

היו"ר ד' תיכון:
חברי הכנסת, מי בעד סעיף 23 כנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 23 — משרד העבודה והרווחה, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
לסעיף 27 — העברות לביטוח לאומי, אין הסתייגויות. מי בעד הסעיף כנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 27 — העברות לביטוח לאומי, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

להוריד? תודה. מי בעד סעיף 67, כנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע

סעיף 67 — בריאות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 29 — משרד הבינוי ושיכון, אין הסתייגויות, כולן הוסרו. מי לסעיף 29 כנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע

סעיף 29 — משרד הבינוי ושיכון, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 29 כנוסח הוועדה התקבל.

לסעיף 42 — מענקי בינוי ושיכון, חבר הכנסת איתן, יש לך הסתייגות לסעיף זה. מה גורלה?

מיכאל איתן (הליכוד):

היתה כאן הסתייגות אחת שלא הורדה בסעיף שיקום שכונות, ואני ממליץ לקבל אותה.

היו"ר ד' תיכון:

לא. לא. היא הוסרה, אני מצטער לומר לך שהיה ויכוח גדול — —

מיכאל איתן (הליכוד):

לא הצבעת.

היו"ר ד' תיכון:

כי היא הוסרה. פעמיים קיבלתי הודעה מטעמו של חבר הכנסת רמון, שכל ההסתייגויות של סיעת העבודה הוסרו.

השר ר' זאבי:

זו הסתייגות אישית שלך, חבר הכנסת מיכאל איתן?

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): — — — למנוע ספק.

היו"ר ד' תיכון:

לא. ביקשתי בכתב, אם אתה זוכר, והוא אמר לי שאני צריך להאמין לו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוועדה הסירה את ההסתייגות בקשר לשיקום שכונות.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 42 — מענקי בינוי ושיכון, חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה הסרת את ההסתייגות שלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

מי בעד סעיף 42 לפי נוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע

סעיף 42 — מענקי בינוי ושיכון, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, נדמה לי שחברי הכנסת אלי דיין ואלי בן־מנחם לא הסירו את ההסתייגותם.

ה צ ב ע

סעיף 91 — המכון לפיריון עבודה, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 91 כהצעת הוועדה נתקבל ללא הסתייגויות.

סעיף 24 — משרד הבריאות, חבר הכנסת יאיר לוי, אומרים שיש לך הסתייגות. הוא איננו כאולם. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת יאיר לוי? מי נגד?

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת יא' לוי לסעיף 24

לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות נדחתה. קיימות הסתייגויות של חבר הכנסת צירלי ביטון לסעיף 1933. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 1933

לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות נדחתה. יש הסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון לסעיף 0706, מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 0706

לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת גולדברג, ההסתייגות נדחתה.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אמרחי: להצביע.

היו"ר ד' תיכון:

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת יוסי גולדברג לסעיף 1934 — תמיכה במגן־דוד־אדום? מי נגד?

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת י' גולדברג לסעיף 24

לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

התיקון לא התקבל. סגן שר הבריאות הצביע בעד ההסתייגות.

מי בעד סעיף 24 — משרד הבריאות, לפי נוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע

סעיף 24 — משרד הבריאות, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 67 — בריאות, קיימת הסתייגות של חבר הכנסת יוסי גולדברג.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני מבקש להוריד אותה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה היה בניגוד להודעתו של חבר הכנסת אלי בן-מנחם, שאמר: אני את ההסתייגות שלי לא מסיר.

היו"ר ד' תיכון:

יכול להיות. אבל אני חזרתי ושאלתי את חבר הכנסת רמון, ובקשתי אפילו שיגיש זאת בכתב. והוא אמר לי שאני צריך להאמין לו. ואני מאמין לו.

לסעיף 43, המרכז למיפוי ישראל, אין הסתייגויות. מי בעד ומי נגד נוסח הוועדה? נא להרים יד.

ה צ ב ע

סעיף 43 — המרכז למיפוי ישראל, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הסעיף אושר על-פי נוסח הוועדה.

לסעיף 28, מחלקת עבודות ציבוריות, אין הסתייגויות. מי בעד נוסח הוועדה — ירים את היד. מי נגד?

ה צ ב ע

סעיף 28 — מחלקת עבודות ציבוריות, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הסעיף אושר על-פי נוסח הוועדה.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): אפשר לשאול שאלה, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ד' תיכון:

אפשר.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): האם ההסתייגויות הן אישיות, או סעתיית?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשטיין, אני כבר פסקתי.

חבר הכנסת רמון, עמיתי טוענים כאן, שניתנו כאן הודעות אישיות שאינן מסירות את ההסתייגויות.

חיים רמון (העבודה):

מי נתן?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם וחבר הכנסת אלי דיין. אני התייחסתי להודעה שלך כאילו הכול הוסר.

חיים רמון (העבודה):

הכול יורד — — —

היו"ר ד' תיכון:

הכול יורד. תודה.

לסעיף 70 — שיכון, יש הסתייגויות. חבר הכנסת שמאי, אתה מסיר את ההסתייגויות שלך?

יעקב שמאי (הליכוד):

את כל ההסתייגויות שלי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדברג, מה עם ההסתייגויות שלך?

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני לא מסיר את ההסתייגויות שלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לו ארבע הסתייגויות. אני מציע, אדוני היושב-ראש, שתפריד ביניהן, כי אני רוצה להצטרף רק לאחת מהן.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, יש ארבע הסתייגויות של חבר הכנסת גולדברג.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני מוריד את שלוש ההסתייגויות הראשונות, ומבקש להעמיד להצבעה את ההסתייגויות הרביעיות.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, כדי להסיר ספק אני קורא את ההסתייגויות. חבר הכנסת גולדברג הסתייג מסעיף 22, 25, שיקום שכונות. אני מעמיד זאת להצבעה — מי בעד, מי נגד.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת י' גולדברג לסעיף 70

לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגויות של חבר הכנסת גולדברג לא התקבלה. יש הסתייגויות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון. מי בעד, מי נגד — נא להצביע.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 70

לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגויות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון לא נתקבלה.

חבר הכנסת מיכאל איתן, לתשומת לבך, אנחנו מגיעים להסתייגויות שלך בסעיף 70.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מוריד אותה.

היו"ר ד' תיכון:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 70 — שיכון, בנוסח הוועדה. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע

סעיף 70 — שיכון, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 70 בנוסח הוועדה התקבל.

אנחנו עוברים לסעיף 80 — כבישים. חבר הכנסת גולדברג, מה עם ההסתייגויות שלך?

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני מבקש להצביע.

היו"ר ד' תיכון:

יש הסתייגויות של חבר הכנסת גולדברג לסעיף 80 — כבישים; כבישים וגשרים, כבישים בגליל וכדומה. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת י' גולדברג לסעיף 80

לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגויות של חבר הכנסת גולדברג לא נתקבלה.

באותו סעיף יש הסתייגויות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון. נא להצביע. מי בעד? מי נגד?

לסעיף 33 — משרד החקלאות, יש הסתייגות של חבר הכנסת גרופר.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): לא מסיר. אתם תצביעו. אני לא מסיר. אני לא מוריד.

היו"ר ד' תיכון: חבר הכנסת, תאר לך שסיעת העבודה נכנסת עכשיו. מה קורה כאן. אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת גרופר לסעיף 33. בבקשה להצביע. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת פ' גרופר לסעיף 33 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות של חבר הכנסת גרופר לסעיף 33 הוסרה. באותו סעיף יש הסתייגות של חבר הכנסת פורו. הוא לא ויתר על ההסתייגות הזאת. מי בעד, מי נגד — נא להצביע.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת א' פורו לסעיף 33 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות של חבר הכנסת פורו לסעיף 33 לא נתקבלה. באותו סעיף יש הסתייגות גם לחבר הכנסת גולדברג.

יוסף גולדברג (הליכוד): אני מבקש להצביע.

היו"ר ד' תיכון:

מי בעד ומי נגד ההסתייגות של חבר הכנסת גולדברג בסעיף 33? נא להצביע.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת י' גולדברג לסעיף 33 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות של חבר הכנסת גולדברג לסעיף 33 נדחתה. אני מעמיד להצבעה את סעיף 33 בנוסח הוועדה. נא להצביע.

ה צ ב ע ה

סעיף 33 — משרד החקלאות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 33 — משרד החקלאות, התקבל בנוסח הוועדה. אנחנו מגיעים לסעיף 41 — משק המים. חבר הכנסת גרופר, מה עם ההסתייגות שלך?

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): אתם באמת רוצים להתווכח על שקל אחד?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גרופר, כבר יורד גשם.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): אני מסיר את ההסתייגות שלי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אין הסתייגויות לסעיף 41 — משק המים. אני מעמיד להצבעה את סעיף 41 בנוסח הוועדה. בבקשה להצביע — מי בעד ומי נגד.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 80 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון לא נתקבלה. אני מעמיד להצבעה את סעיף 80 — כבישים, בנוסח הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 80 — כבישים, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 80 התקבל בנוסח הוועדה.

לסעיף 98 — מינהל מקרקעי ישראל, אין הסתייגויות. אני מעמיד להצבעה את הסעיף בנוסח הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 98 — מינהל מקרקעי ישראל, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 98 נתקבל בנוסח הוועדה.

לסעיף 30 — המשרד לקליטת העלייה, יש הסתייגות של חבר הכנסת מיכאל קליינר.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אכן. דמי קיום לסטודנטים עולים. אני לא מסיר את ההסתייגות שלי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת קליינר לסעיף 30. נא להצביע. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת מ' קליינר לסעיף 30 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות של חבר הכנסת קליינר לסעיף 30 לא נתקבלה.

אני מעמיד את ההסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון לאותו סעיף. נא להצביע. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 30 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון לסעיף 30 לא התקבלה.

אני מעמיד להצבעה את סעיף 30. המשרד לקליטת העלייה, בנוסח הוועדה. נא להצביע. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 30 — המשרד לקליטת העלייה, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 30 בנוסח הוועדה נתקבל.

ה צ ב ע ה

סעיף 31 — הצאות משק הדלק נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה נתקבל. כמובן, הייתי צריך לשאול מי נגד.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני נגד.

היו"ר ד' תיכון:

רשמתי אותך, צ'רלי ביטון, אתה מצביע נגד על כל הסעיפים.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

כדי להיות לפחות איש אופוזיציה. כל החתולים האלה ברחו מכאן.

היו"ר ד' תיכון:

בוועדת הכספים נקבע שזה ניסוח לא פרלמנטרי.

סעיף 75 — פיתוח מקורות אנרגיה. אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 75 — פיתוח מקורות האנרגיה, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 75, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 36 — משרד התעשייה והמסחר. אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 36 — משרד התעשייה והמסחר,

כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה נתקבל.

סעיף 38 — תמיכות בענפי משק. לחבר הכנסת ביטון יש הסתייגויות. מי בעד ההסתייגויות של חבר הכנסת ביטון? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 38

לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

מי לנוסח הוועדה לסעיף 38? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 38 — תמיכות בענפי משק, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה נתקבל.

סעיף 76 — פיתוח התעשייה. אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 76 — פיתוח התעשייה, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

ה צ ב ע ה

סעיף 41 — משק המים, כהצעת הוועדה,

נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 41 אושר על-פי נוסח הוועדה.

סעיף 72 — חקלאות. חבר הכנסת גרופר, האם אתה מסיר את ההסתייגות שלך?

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): כן.

היו"ר ד' תיכון:

יש הסתייגויות של חבר הכנסת חנן פורת. אבל המפד"ל הסירה את כל ההסתייגויות.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אתה צורק. אבל משהו כאן הסב את תשומת לבי לדבר. ובכן, כל ההסתייגויות לסעיף זה הוסרו. אני מעמיד אפוא להצבעה את סעיף 72 — חקלאות, בנוסח הוועדה. נא להצביע. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 72 — חקלאות, כהצעת הוועדה,

נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 72, בנוסח הוועדה, אושר.

סעיף 73 — מפעלי מים. חבר הכנסת גרופר?

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): היות שיש גשם אני מסיר.

היו"ר ד' תיכון:

אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה לסעיף מפעלי מים? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 73 — מפעלי מים, כהצעת הוועדה,

נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה נתקבל.

סעיף 34 — משרד האנרגיה והתשתית. אין הסתייגויות. כולן הוסרו. מי לנוסח הוועדה לסעיף 34? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 34 — משרד האנרגיה והתשתית,

כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה נתקבל.

סעיף 31 — הצאות משק הדלק. אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה לסעיף 31?

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה לסעיף 95 נתקבל.
לפני סעיף 95 — גופל.
סעיף 39 — משרד התקשורת. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת גולדברג. מי בעד ההסתייגות? מי נגד?

ה צ ב ע ה
התיקון של חבר הכנסת י' גולדברג לסעיף 39 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
ההסתייגות לא נתקבלה.
מי לנוסח הוועדה לסעיף 39? מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 39 — משרד התקשורת, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
סעיף 81 — תקשורת — אין הסתייגויות. מי בעד נוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 81 — תקשורת, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה לסעיף 81 נתקבל.
לגבי סעיף 96 — משרד התקשורת, אין הסתייגויות, כולן הוסרו. מי לנוסח הוועדה — ירים ידו. מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 96 — משרד התקשורת, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה נתקבל.
סעיף 32 — תמיכות במחירי מצרכי יסוד וכייצור חקלאי. אין הסתייגויות, כולן הוסרו. מי בעד נוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 32 — תמיכות במחירי מצרכי יסוד וכייצור חקלאי, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה לסעיף 32 נתקבל.
סעיף 44 — סבסוד אשראי — אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 44 — סבסוד אשראי, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה לסעיף 44 נתקבל.
סעיף 97 — חשבונות הסחר הממשלתי. אין הסתייגויות. מי בעד נוסח הוועדה? מי נגד?

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה לסעיף 76 נתקבל.
סעיף 37 — משרד התיירות. אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 37 — משרד התיירות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה נתקבל.
סעיף 78 — תיירות. חבר הכנסת גולדברג, מה עם ההסתייגות שלך?
יוסף גולדברג (הליכוד): מסיר.

היו"ר ד' תיכון:
אין הסתייגויות, כולן הוסרו. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 78 — תיירות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה לסעיף 78 נתקבל.
סעיף 40 — משרד התחבורה. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת ביטון. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה
התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 40 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
ההסתייגות לא נתקבלה.
מי לנוסח הוועדה בסעיף 40? מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 40 — משרד התחבורה, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה לסעיף 40 נתקבל.
סעיף 79 — תחבורה. אין הסתייגויות. מי בעד נוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 79 — תחבורה, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:
נוסח הוועדה לסעיף 79 נתקבל.
סעיף 95 — נמל יפו. אין הסתייגויות. מי בעד נוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה
סעיף 95 — נמל יפו, נתקבל.

ה צ ב ע ה

סעיף 97 — חשבונות הסחר הממשלתי, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה לסעיף 97 נתקבל.

סעיף 15 — משרד הביטחון. כל ההסתייגויות הוסרו. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 15 — משרד הביטחון, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 15 נתקבל על-פי נוסח הוועדה.

סעיף 16 — הוצאות חירום אזוריות. אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 16 — הוצאות חירום אזוריות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 16, כנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 17 — השתתפות בהוצאות המינהל האזורי. אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 17 — השתתפות בהוצאות המינהל האזורי, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה לסעיף 17 נתקבל.

סעיף 47 — רזרבה כללית. אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 47 — רזרבה כללית, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה לסעיף 47 נתקבל.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

בסעיף 47 צריך להיות לפי הצעת הוועדה 2.302.611.

היו"ר ד' תיכון:

שמתם לב, רבותי, זה סעיף שיהיה מעניין לקראת סוף השנה הבאה.

לסעיף 47 אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה המתוקן? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 47 — רזרבה כללית, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הסעיף נתקבל על-פי נוסח הוועדה המתוקן.

סעיף 48 — רזרבה לקליטת העלייה. אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 48 — רזרבה לקליטת עלייה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה לסעיף 48 נתקבל.

אחרי סעיף 48 — נופל.

התוספת השלישית — רשימת עודפים מיוחדים. אין הסתייגויות. מי לנוסח התוספת השלישית? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התוספת השלישית נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

התוספת השלישית, רשימת עודפים מיוחדים, נתקבלה על-פי נוסח הוועדה. בזה הסתיימה ההצבעה בקריאה שנייה.

ה. הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

לאישור הכנסת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית את החלק המילולי של הצעת חוק התקציב לשנה זו, שנת 1992.

ברצוני לציין ששיא כוח-האדם, כלומר מספר המשרות שהממשלה יכולה למלא בשנת תקציב זו, הוא רק 65,863, תוספת של 532 משרות בלבד לעומת מספר המשרות בשנה שעברה. זוהי תוספת של 1% בלבד, וזאת בתקופה שבה מספר תושבי הארץ גדל בכ-8%.

לגבי סעיף 6 — תקציב הביטחון, ברצוני להוסיף שהוועדה המשותפת לתקציב הביטחון אישרה את התקציב ב־19 בדצמבר 1991, אך לאחר הדיון שלא נגמר על התקציב הרב-שנתי החליטה הוועדה לקבל את הסיכום הבא:

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא — הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991. קריאה שנייה וקריאה שלישית.

אני מקווה שאתם זוכרים שהודעתי שיינתנו 65 דקות למסתייגים, להנמקת הסתייגויותיהם להצעת חוק התקציב.

ארוני יושב־ראש ועדת הכספים יציג את הצעת החוק. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ארוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, יש לי הכבוד להביא

* "דברי הכנסת", חוב' י', עמ' 1338; נספחות.

כוח עליון — אולי זה כוחו של הטבע ואולי זה כוחו של הקדוש-ברוך-הוא בכבודו ובעצמו. כך או כך, הכוח הזה שטף אזורי מגורים, הרס גשרים ופורר כבישים.

חברי הכנסת, כדאי לשים לב לעובדה שהשיטפונות, ההרס וההתפוררות מתרחשים בדרך כלל באזורים מוחנים, ופוגעים כמעט תמיד בכני השכבות החלשות. כך היה גם בפגיעה של טילי ה"סקאד".

הנה מעט פרטים ממנהגות החדשות של רשת ב' של "קול ישראל": בפתח-התקוה פונו 240 משפחות, שהתגוררו בקרוונים של שרון — מחוסרי דיור ועולים. המים שטפו את פתרונות הדיור שלהם, שעשויים כנראה מקרטון, כמו שצפינו. מחוסרי הדיור מאתמול הפכו לפתע למחוסרי הדיור של היום ושל מחר. הרכוש נזרק, הלימודים הופסקו ודיירי הקבע הפכו לפליטים בשנית.

מה מציע להם התקציב הנוכחי ומה מבטיחה להם הממשלה הנוכחית? — אצבע משולשת.

באותו יום, צפונה משם, בשוליים של הכביש המוביל לחיפה, בכפר פרדים, פונו מבתיים הרבה אנשים. אתמול הם הוכו בשיטפונות הראשונים והיום הוכו בשנית.

ומה מציע להם התקציב שבו אנו דנים? — אפס אפסיים.

באותו זמן עוסקת ועדת הכספים בבקשתו של שר האוצר, שהוגשה על דעתו של ראש הממשלה, להשקיע בכבישים הבאים: כביש עוקף-חומא; כביש עוקף-שכם; כביש עוקף-יטא; כביש עוקף-לחלול; כביש עוקף-רמאללה; כביש עוקף-בית-חורון.

כבוד היושב-ראש, זוהי מדיניות מטורפת: להפקיר את אזרחי ישראל המסכנים — יהודים וערבים, ותקים וחדשים — למען הנוחיות של מי, חברי הכנסת? של לוינגר, קצובר ולרשטיין. הנהניסטים ו"גוש אמונים" משתוללים על חשבון חסרי הדיור, בגיבוי של ראש הממשלה.

"עטרת כוהנים" כרובץ המוסלמי של ירושלים העתיקה חשובה יותר מחסרי הדיור שנשטפו בסערה.

אני תובע משר האוצר: תציג, אדוני שר האוצר, את הנימוקים שהדריכו אותך כשעה שחילקת מיליונים רבים להרחבת ההתנחלות בשטחים.

כדאי לשים לב לעובדה, שמפלגות הימין וכן מפלגות המיתונים — הם יצאו המרוויחים הגדולים משעוררית התקציב. הם הרוויחו, אבל עם ישראל הפסיד.

האמת היא, ששר האוצר לא היה מעז לפתוח את קופת האוצר ולהורים כסף לחיזוק ההתנחלויות אילו לא קיבל את אישורו של ראש הממשלה ואת ברכתו.

אדוני היושב-ראש, גם השבוע חזרה ועלתה ההצגה המוכרת, שלפיה התביעות של המפלגות החרדיות הן העניין החשוב ביותר בכלכלה הישראלית. כאילו הכספים הייחודיים של ש"ס מרוקנים את קופת האוצר, כאילו גורל המשק הישראלי כולו תלוי בשאלה, כמה כסף יקבלו מוסדות החינוך של החרדים.

האמת היא, שהכספים הייחודיים הם כאין וכאפס לעומת מחירן של ההתנחלויות.

מחר, אבל גם זה אפשרי בכנסת ישראל: במשך שעות עולים נציגי הסיעות לדוכן ומדברים על התקציב, כלי לומר

"הצעת התקציב לשנת 1992 מבוססת על החלטת הממשלה לגבי תקציב הביטחון לשנת 1992. חוכנית העבודה הרב-שנתית של מערכת הביטחון מניחה כי המקורות התקציביים לשנים הבאות יהיו ברמה הריאלית של שנת 1992 לפי עמדת מערכת הביטחון. רמה זו גבוהה מהיקף התקציב הריאלי לביטחון לפי עמדת משרד האוצר המתאפשר מה'מעטפות' לשנים 1993 — 1994. לפיכך, במהלך 1992 ולקראת אישור תקציב 1993 יהיה צורך לפתור את הבעיה בתהליך תיאום בין משרדי הביטחון והאוצר, כך שתהיה התאמה בין חוכנית העבודה הרב-שנתית והמקורות לתקציב הביטחון כפי שאושרו, לפי עמדת משרד האוצר, או כפי שיאושרו לפי עמדת משרד הביטחון על-ידי הממשלה."

סעיף 9 הוא סעיף חדש, והוא כולל את התיקון לחוק ההלוואות לדיור. החלטנו להוסיף את התיקונים לחוק זה אף שאננם ממין העניין, כי אחרת היינו נאלצים להעביר זאת בתהליך החקיקה הרגיל, שאורך זמן רב יותר.

אקצר בדברי הפתיחה ואני מבקש, אדוני היושב-ראש, לשמור לעצמי את הזכות להשיב בתום הדיון ולהוסיף דברים מספר.

אני מביא לאישור את חוק התקציב לשנת הכספים 1992.

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, נמסרה כאן הודעה שחברי סיעת העבודה יחזרו וישתתפו בדיון הזה. אני לא רואה אותם באולם. חבר הכנסת שמעון שטרית — איננו באולם. חבר הכנסת מיכה גולדמן — איננו באולם. חבר הכנסת שבח וייס — איננו באולם. חברת הכנסת נאווה ארד — איננה באולם. חבר הכנסת תגי מירום — איננו באולם. חבר הכנסת צירלי ביטון.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
נמצא באולם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צירלי ביטון, בבקשה. אני מודיע, שלקואליציה יש עשר דקות לשני דוברים. אחד מהם הוא חבר הכנסת מיכאל איתן.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אני אדבר במקום שניהם.

היו"ר ד' תיכון:

כמה שאתה רוצה, חבר הכנסת ביטון. אני מעולם לא הורדתי אותך בשל קוצר זמן.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני מייצג את האופוזיציה. הם הפקירו את שדה המערכה.

היו"ר ד' תיכון:

אספר לך, חבר הכנסת צירלי ביטון, שכאשר נכנסתי לכנסת קרא לי חבר הכנסת שמחה ארליך: אתה זוכר אותו? הוא אמר לי: בחור צעיר, כלל ראשון — לעולם לא עוזבים את מליאת הכנסת. הכנסת היא של כל העם.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים לחלוטין עם הדברים שלך.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כוח עליון התערב בשלושת הימים האחרונים והיום בדיון על התקציב כדי להצביע לנו על הקבוצות החלשות בחברה הישראלית ועל האזורים המוכים והמוזנחים במדינת ישראל.

מצביעים אתנו. היינו מעבירים הסתייגות לטובת אנשי השכונות.

שמעון פרס (העבודה):
מדוע לא העבירו את הכספים?

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
נכון, לא העבירו את הכספים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בן-מנחם, זה אני שיושב כאן עכשיו. שלום לך, אחרי-כך טובים. חבר הכנסת ביטון, דקה לסיום דבריך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למה בוועדת הכספים הם לא תמכו?

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בן-מנחם, חברת הכנסת ארכלי-אלמולינו, אנא, בבקשה. חברי הכנסת, אנחנו לא נתקדם. בבקשה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חברי מהאופוזיציה, זאת ממשלה כושלת, אין ויכוח. היא דופקת את שכבות המצוקה, מזרימה הון למתנחלים, היא מפקירה את המוכסלים, כונה בתים בשטחים, היא מחבלת בשלום, היא הורסת את הכלכלה, היא מפקירה את המשק. נוסף על כל אלה, חברי הכנסת, היא עושה צחוק מהעבודה שלה ומשפילה לא רק את הכנסת אלא גם את כל אזרחי מדינת ישראל.

תרשו לי, חברי הכנסת, לסיים במשפט של איש אופוזיציה לוחם בכנסת, סגן יושב-ראש הכנסת שבח וייס, שאמר: כושה, כושה, תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

אחרון הנואמים, חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה, שלוש דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההסתייגות שבגינה קיבלתי את רשות הדיבור מתייחסת להצעת חוק התקציב, סעיף 4, שיא כוח אדם. בסעיף שיא כוח אדם נאמר: "הממשלה רשאית למלא בשנת הכספים 1992 65,863 משרות". לכאורה זה מספר שנראה נמוך מאוד ביחס לכלל המועסקים במשק. האמת היא, ששיא כוח האדם המוצג על-ידי הממשלה הוא חלקי בלבד, הוא חלק קטן מסך כל המשרות בסקטור הציבורי. מספר המשרות בסקטור הציבורי במדינת ישראל מגיע קרוב ל-35% מכלל המועסקים במשק, וזהו כוח אדם רב מדי, שהמשק לא יכול לשאת אותו ולא יכול לאפשר את המשך קיומו.

לכן הצעתי להסתייגות להוריד במשרה אחת את היקף שיא כוח האדם. אבל זה על-מנת ששר האוצר, הנמצא כאן, ימשיך לפעול והממשלה תעשה עוד יותר, לא רק להקטין את שיא כוח-האדם על-ידי העברת עובדי מדינה לסקטור ציבורי, כאשר הם אינם אומנם עובדי מדינה מבחינת התקציב, אבל הם הופכים להיות עובדי חברות ממשלתיות או עובדי רשויות, כמו רשות הדואר, למשל, אלא לפעול במרץ לא רק להקטנת שיא כוח-האדם הממשלתי אלא גם להקטנת שיא כוח-האדם בסקטור הציבורי כולו. את זה נוכל לבצע, כמוכן, כאשר תצבור מדיניות ההפרטה עוד ועוד תאוצה, עוד ועוד מפעלים ייהפכו למפעלים פרטיים, ועוד ועוד מועסקים יעברו בסקטור הפרטי ולא דווקא בסקטור הציבורי.

מלה אחת על הקשר שבין מצב המשק לבין המצב המדיני, כאילו אין קשר בין שני הנושאים.

אני ארים יד, אדוני היושב-ראש, וכמו שהבטחתי גם ליושב-ראש הקודם, אני אשאר במליאה, אני איאבק את מאבקה של האופוזיציה בתוך המליאה. אתם רוצים להפקיר, תפקירו; חברי מהאופוזיציה, בצער ובכאב החלטנו אתמול שאנחנו לא מפקירים את המערכה הזאת. אתם החלטתם שכדאי להפקיר אותה ולצאת ממליאת הכנסת.

והנה עובדה, היו סעיפים בנושאים של שכונות שחברי הקואליציה היו מצביעים אתנו — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):
זו הצגה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — — — —
ואתם יצאתם והפקרתם. חברי הכנסת אלי בן-מנחם ואלי דיין כואבים את הכאב של השכונות, ומאמינים בכנות שהיה אפשר להעביר את ההסתייגות הזאת לגבי אותה פגיעה בתקציב של השכונות. נציגי הקואליציה הבטיחו לנו, ואכן הם עשו זאת. הם הצביעו אתנו על ההסתייגויות של השכונות. אילו הייתם פה, אנחנו היינו מצליחים לעשות משהו לפחות למען השכונות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
הם עובדים עליך.

דוד ליכאי (העבודה):
תאמין לליכוד.

קריאה:

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

נכון, אתה צודק. יכולנו היום לעשות משהו למען השכונות. יכולנו היום לצאת בראש מורם אחרי כל מה שעשו. חבר הכנסת שטרית, יכולת היום לצאת גא מכאן.

שמעון שטרית (העבודה):

למה נתת יד לעשות — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני לא נתתי יד, אני נלחמתי את מלחמתה של האופוזיציה. יש פה עדים שיצביעו ויוכיחו שהצבעתי בעד כל ההסתייגויות של כולכם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

קודם תפנה את החצים לשם. עבדו עליך 20 שנה, וממשיכים לעבוד.

יעקב שמאי (הליכוד):

נציג שכונות, אלי בן-מנחם, הבטחת לנציגי השכונות שתצביע בעדם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
בלופרים, שקרנים.

חבר הכנסת צירלי ביטון, עכשיו אתה עושה להם שירות.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אני עושה להם שירות, ואתה יודע לפחות כמוני שבנושא המשכנתאות אתה לא יכול לפקפק באמינות של חבר הכנסת שמאי, שהוא כאמת היה בעד העניין הזה. הוא נהיה כנים, אם היו כמה חברי אופוזיציה בני שכונות

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת איתן. חבר הכנסת פלדמן, תשובתך בשם הוועדה. בבקשה.

שושנה ארבל-אלמולינו (העבודה):

הי"ר ג' גדות:

חברת הכנסת ארבל-אלמולינו, הרי כבר ישבת על הכיסא הזה, את מכירה את הכללים. הוא ידבר, ואם את תשבי בשקט, זה גם ייגמר מהר, והכול יבוא על מקומו בשלום.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סוף-סוף חסל סידור התקציב וחוק התקציב. אחרי מאמצים כה קשים וזמן כה רב, אנחנו מגיעים ומתקריבים סוף-סוף לגמר האישור, אשר אכן יאפשר לממשלה לבצע את כל המשימות הגדולות והחשובות אשר מתבקשות במשך השנה הבאה עלינו לטובה.

בהצעת התקציב הזאת יש חידוש, שלא רבים התייחסו אליו. זו הפעם הראשונה אחרי שנים רבות שבספר התקציב אין כספים ייחודיים, זה בגין חוק אשר מונע כספים ייחודיים, שהיה לנו הכבוד להגיש כאן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית והוא התקבל.

יש בכל זאת, אחרי זמן כה ממושך — — —

קריאה:

אתה רציני?

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

זה לעג לרש.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני חוזר ואומר: בכל ספר התקציב אין כספים ייחודיים, זו הפעם הראשונה אחרי שנים רבות, וזה בגין החוק שקיבלנו בשבוע שעבר. אני מתגאה על כך ושמח על כך.

בכל זאת, אחרי שחינו יחד עם הכספים הייחודיים זמן כה רב, זה לא יהיה מוכר אם לא נערוך איוז מסיבת פרידה לתופעה הזאת, ואכן, גם בחוק התקציב אנחנו עורכים מסיבת פרידה לייחודיים, ובסעיף — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת): כמה עולה מסיבת הפרידה הזאת?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים): 10 מיליון ש"ח.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת): זה הכול?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים): זה הכול.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת): מסיבה זולה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

חוק התקציב, שאנחנו עומדים לאשרו, החלק המילולי, כולל בתוכו חלוקת כספים ייחודיים בסך 10 מיליון ש"ח שמתחלקים על-פי הנחיות של המערך והליכוד. זו עובדה. בזה אנחנו נפרדים מהתופעה ששמה כספים ייחודיים.

הואיל והדבר הוא כך, ואחרי שקיבלנו את החוק ומהיום והלאה כל חלוקת הכספים תהיה בצורה — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני אומר בשם ועדת הכספים?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים): כן. אני מציין עובדה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

האם אתה משיב בשם ועדת הכספים?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים): כן. כן. כוודאי.

קריאות:

הי"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אני רוצה להודיע לכם, שעל-פי התקנון חבר הכנסת פלדמן מייצג את ועדת הכספים. חבר הכנסת פלדמן, בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים): ובכן, אני חושב — — —

אליקים העצני (התחיה):

כל הייחודיים שכבר נגמרו — — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים): חבר הכנסת העצני, רצית לשאול משהו?

אליקים העצני (התחיה):

אני אומר שהייחודיים כבר נגמרו.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פלדמן, סליחה שאני מפריע לך, אבל יש לי שאלה אליך: האם אתה חושב שדברי תשובתך הם בבחינת דיאלוג? אולי תסיים את נאומך ונגיע להצבעה. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

בסדר. הוא שאל שאלה, אני חשבתי שאני צריך לענות.

הי"ר ג' גדות:

לא. לא. כל שאלה היא שאלה רטורית.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

זה מתייחס לחוק התקציב, מן הראוי שנשמע אותו.

הי"ר ג' גדות:

אני מבקש. כל שאלה שתישאל באולם מרגע זה, מבחינתך היא שאלה רטורית.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

בסדר. אבל צריך להתייחס בכבוד לפעמים גם לשאלות רטוריות.

הי"ר ג' גדות:

לא. לא. זה בסדר, אבל בוועדה. כאן אתה נואם, אומר את דברך, ואחר כך אנחנו מצביעים. בבקשה.

קריאות:

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

רבותי, רציתי לומר, שאכן סוף-סוף אני שמח שעשינו עבודה גדולה וקשה, וכאן אני מוצא חובה נעימה להודות לצוות המסור, הנאמן והמוכשר של ועדת הכספים, שעשה עבודה מצוינת, מקצועית ממדרגה ראשונה — — —

קריאות:

כעת אני רוצה לומר, לפי חוק־יסוד: הממשלה, שנחקק בהתאם להוראת הבג"ץ, יש להניח את כל ההסכמים הרלבנטיים על שולחן הכנסת. לכן אני מבקש שכל החומר הנוגע לאותו מכתב סתום ועלום יונח על שולחן הכנסת לפני ההצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית על חוק התקציב.

היו"ר ג' גדות:

תודה. אני מודיע לחברי הכנסת — — —

קריאות:

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אני חושב שלשני חברים שלי כאן באולם אין עכשיו מה לקרוא קריאות ביניים, לא לחברי חבר הכנסת צבן ולא לחברי חבר הכנסת משה שחל. הנושא הזה כבר נדון בינינו חוזר ונדון. אנא, הרי הדברים ידועים. כואו נעבור לעבודה.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שיש לכם בקשה להצבעה אישית. כדי לקיים הצבעה אישית, קודם כול נראה מי הם המסתייגים.

אני שואל, האם יש כאן הורדת הסתייגויות כללית כמו בפעם הקודמת?

קריאה:

כן.

קריאה:

לא.

היו"ר ג' גדות:

אני מבקש לדעת. אני אקרא את השמות: חבר הכנסת אורון?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת): לא.

היו"ר ג' גדות:

אתה מבקש להצביע על הסתייגות שלך?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת): כן.

היו"ר ג' גדות:

יפה. חבר הכנסת צבן?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת): כנ"ל.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פארס?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת): כנ"ל.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שטרית רשום לאותה הסתייגות. חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה אישית על הסתייגות זו. מזכיר הכנסת, בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

נגד —

אהרן אבוחיצירא

נגד —

רפאל אדרי

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים): מה הם רוצים עכשיו?

היו"ר ג' גדות:

אני לא שומע קריאות ביניים, אולי אתה שומע. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני פשוט משתומם על ההפרעות האלו.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת פלדמן אומר תודה רבה לוועדת הכספים, שלמדה את החומר.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אמרתי לצוות המקצועי.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רענן כהן, הסכת ושמע רגע. חבר הכנסת רענן כהן, אני רוצה שתדע שעכשיו אתה עושה אותה טעות שהחלונת על שכמותה הבוקר. אתה עושה כדיוק אותה טעות. תיזכר במה שאמרתי לי הבוקר. בבקשה, חבר הכנסת פלדמן.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני רואה שיש כאלה שלא שמעו, לא הקשיבו, לא הבינו. אני מוצא חובה להודות לצוות המקצועי המסור, הנאמן והמוכשר של ועדת הכספים של הכנסת, אשר עשה עבודה נפלאה ומקצועית ממדרגה ראשונה ועשה, בפרט כימים האחרונים, לילות כימים ממש, כל היום וכל הלילה, ומגיעה לו תודה רבה בשם כולנו, בשם הוועדה, בשמי ובשם כל המליאה.

ובכן, אני מבקש, רבותי, אדוני היושב־ראש, שתביא לאישור בקריאה שלישית את התקציב, וכן. בקריאה שנייה ושלישית את חוק התקציב.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לקריאה שנייה לחוק התקציב לשנת הכספים 1992.

חבר הכנסת רובינשטיין מבקש הצעה לסדר. לפני שאני נותן לך להעלות את הצעתך, אני רוצה שתדע: הנושא הזה הועלה כמה פעמים, גם אתמול גם היום. נאמר במפורש על־ידי יושב־ראש הכנסת, שהוא איננו יכול להציג בפני הכנסת דברים שאינם מובאים בפניו. אני חזרתי על כך בתגובה על הצעה לסדר שהועלתה הבוקר. אני שב ואומר לך, אי־אפשר להעמיד בפני הכנסת דברים שלא הובאו בפני יושב־ראש הכנסת.

עם כל הכבוד, דבר שאיננו קיים — איננו קיים. אני לא יכול להצביע על דבר שאיננו קיים.

אמננו רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב־ראש, אם תרשה לי — — —

היו"ר ג' גדות:

אני מוכן לשמוע. דקה אחת. בבקשה. תסביר בדקה למה אתה חושב שדבר שאיננו קיים יכול להיות קיים.

אמננו רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב־ראש, השאלה אינה האם זה קיים או לא קיים. הרי המכתב שניתן לסיעת התחיה מעיד על כך שיש נתונים שלא נתגלו בהסכמים שהונחו על שולחן הכנסת.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, כאשר אתם מפריעים לי בזמן הצבעה —
ניחא. למזכיר הכנסת, מה הוא אשם? בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

רפאל אדר	— בעד	עבד-אלוהב דראושה	— בעד
אהוד אולמרט	— נגד	יגאל הורביץ	— נגד
חיים אורון	— בעד	שלמה הלל	— בעד
מיכאל איתן	— נגד	שמואל הלפרט	— נגד
רפאל איתן	— אינו נוכח	זבולון המר	— נגד
שולמית אלוני	— בעד	צחי הנגבי	— נגד
אריה אליאב	— בעד	אליקים העצני	— נגד
שושנה ארבלי-אלמוזלינו	— בעד	שבח וייס	— בעד
נאוה ארד	— בעד	אריאל ויינשטיין	— נגד
משה ארנס	— נגד	עוז ויצמן	— אינו נוכח
זאב בנימין בגין	— אינו נוכח	מרדכי וירשובסקי	— בעד
אברהם בורג	— בעד	אברהם ורדיגר	— נגד
יגאל ביבי	— נגד	רחבעם זאבי	— נגד
צירלי ביטון	— בעד	עמנואל זיסמן	— בעד
יוסף ביילין	— בעד	מיכאל חריש	— בעד
בנימין בן-אליעזר	— בעד	גד יעקבי	— בעד
אליהו בן-אלישר	— נגד	גאולה כהן	— נגד
אליהו בן-מנחם	— בעד	רן כהן	— בעד
מיכאל בר-זהר	— בעד	רענן כהן	— בעד
חיים בר-לב	— בעד	אברהם כ"ץ-עוז	— בעד
עוזי ברעם	— בעד	דוד לוי	— נגד
גדעון גדות	— נגד	יאיר לוי	— נגד
תמר גוז'נסקי	— בעד	יצחק לוי	— נגד
יוסף גולדברג	— נגד	דוד ליבאי	— בעד
מיכה גולדמן	— בעד	אוריאל לין	— נגד
פנחס גולדשטיין	— נגד	עוזי לנדאו	— נגד
אפרים גור	— נגד	דוד מגן	— נגד
מרדכי גור	— בעד	יצחק מודעי	— נגד
גדליהו גל	— בעד	אליעזר מזרחי	— נגד
אריה גמליאל	— נגד	האשם מחאמיד	— בעד
משה גפני	— נגד	רוני מילוא	— נגד
פסח גרופר	— נגד	מוחמד מיעארי	— בעד
שרה דורון	— נגד	חגי מירום	— בעד
אלי דיין	— בעד	נואף מסאלחה	— בעד
שלמה דיין	— נגד	יהושע מצא	— נגד
		דן מרידור	— נגד
		יצחק נבון	— בעד
		אורה נמיר	— בעד
		משה נסים	— נגד

מוחמד נפאע	— בעד	גרשון שפט	— נגד
בנימין נתניהו	— נגד	יאיר שפרינצק	— נגד
עדנה סולודר	— בעד	אריאל שרון	— נגד
יוסף עזרן	— נגד	יוסי שריד	— אינו נוכח
עובדיה עלי	— נגד	אברהם שריד	— נגד
שאל עמור	— אינו נוכח	דן תיכון	— נגד
חסיין פארס	— בעד	תודה.	
אברהם פורז	— בעד	היו"ר ג' גדות:	
חנן פורת	— נגד	חברי הכנסת, 61 נגד, 52 בעד, אני קובע כי ההסתייגות לא נתקבלה.	
משה זאב פלדמן	— נגד	עכשיו להסתייגותם של חברי הכנסת שוחט, בן-מנחם, דיין, וייס, ארד וביטון לשם החוק, כולכם מורידים את ההסתייגות?	
רפאל פנחסי	— נגד	אברהם שוחט (העבודה):	
מנחם פרוש	— נגד	כן.	
יהודה פרח	— נגד	היו"ר ג' גדות:	
שמעון פרס	— בעד	הסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן לשם החוק.	
יצחק חיים פרץ	— נגד	קריאות:	
עמיר פרץ	— בעד	הוא הוריד את ההסתייגות.	
גדעון פת	— נגד	היו"ר ג' גדות:	
יאיר צבן	— בעד	חבר הכנסת איתן, האם אתה מוריד את ההסתייגות? חבר הכנסת איתן, אתה מתייעץ בוודאי עם חבר הכנסת מצא; מה החלטתם, להוריד?	
דוד צוקר	— בעד	מיכאל איתן (הליכוד):	
יעקב צור	— בעד	כן.	
יואש צידון	— אינו נוכח	היו"ר ג' גדות:	
חיים קופמן	— נגד	הבנתי.	
חיים קורפו	— נגד	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:	
ישראל קיסר	— בעד	חבר הכנסת שמאי הוריד את ההסתייגות.	
מיכאל קליינר	— נגד	היו"ר ג' גדות:	
משה קצב	— נגד	חברי הכנסת רן כהן, שולמית אלוני, דדי צוקר, מרדכי וירשובסקי, יוסי שריד — חברי סיעת ר"צ, אתם מורידים את ההסתייגות?	
יצחק רבין	— בעד	שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):	
אברהם רביץ	— נגד	כן.	
אמנון רובינשטיין	— בעד	היו"ר ג' גדות:	
ראובן ריבלין	— נגד	יפה. מאחר שאין הסתייגויות נוספות, אנו נצביע על שם החוק על-פי הצעת הוועדה. האם ארוני מכש שוב הצבעה אישית, או אפשר הצבעה אלקטרונית?	
חיים רמון	— בעד	קריאה:	
אבנר חי שאקי	— נגד	אלקטרונית.	
יהושע שגיא	— נגד	היו"ר ג' גדות:	
אברהם שוחט	— בעד	חברי הכנסת, נצביע אלקטרונית. מי בעד, מי נגד שם החוק, כהצעת הוועדה? נא להצביע, הצבעה מס' 14.	
משה שחל	— בעד		
שמעון שטרית	— בעד		
דב שילנסקי	— אינו נוכח		
יעקב שמאי	— נגד		
יצחק שמיר	— נגד		

ה צ ב ע

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה — 60

יש לי בקשה אל חברי הכנסת, בטרם אמשיך. אני קורא את הדברים לאט ובבהירות. אני מבטיח שאם מישוו הצביע בטעות אהיה מוכן, כתנאי שהוא לא רץ להצביע, לקבל את התיקון, ובתנאי שהקריאות כאולם תיפסקנה; זה לא מכובד.

סעיף 3 — הסתייגותם של חברי סיעת מפ"ם וחבר הכנסת שטירט. מסירים?
שמעון שטירט (העבודה):
כן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כן.

היו"ר ג' גדות:
אם כן, לסעיף 3 אין הסתייגויות. מי להצעת הוועדה — נא להצביע, הצבעה מס' 17.

ביקשתי להפסיק את הקריאות, הרי ברור מאליו על מה מצביעים.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה — 60

נגד — 51

נמנעים — אין

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ג' גדות:
60 בעד, 51 נגד, ללא נמנעים. אני קובע שסעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

ועתה לסעיף 4 — הסתייגותו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני מסיר.

היו"ר ג' גדות:
מסיר. חברי סיעת מפ"ם?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מסירים.

היו"ר ג' גדות:
אם כן, אין הסתייגות לסעיף 4. מי לסעיף הזה כהצעת הוועדה? נא להצביע, הצבעה מס' 18.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה — 60

נגד — 52

נמנעים — 1

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ג' גדות:
60 בעד, 52 נגד, נמנע אחד — אני קובע שסעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

לסעיף 5 אין הסתייגויות. מי לסעיף 5 כהצעת הוועדה? נא להצביע, הצבעה מס' 19.

נגד — 49

נמנעים — 1

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ג' גדות:
60 בעד, 49 נגד, נמנע אחד. אני קובע כי שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

לסעיף 1 אין הסתייגות. אני מעמידו להצבעה. מי בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה? נא להצביע, הצבעה מס' 15.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 1 — 58

נגד — 53

נמנעים — אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ג' גדות:
58 בעד, 53 נגד, ללא נמנעים. אני קובע כי סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

ומכאן — לסעיף 2. הסתייגות ראשונה היא של חברי הכנסת שוחט, וייס ומירום. האם אתם עדיין עומדים על ההסתייגות?

חגי מירום (העבודה):
מוותרים.

היו"ר ג' גדות:
לסעיף 2 הסתייגות לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני מסיר את ההסתייגות.

היו"ר ג' גדות:
מסיר. חברי הכנסת מסיעת מפ"ם ויחד אתם חבר הכנסת שטירט?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מסירים.

היו"ר ג' גדות:
לאחר מכן הסתייגות לחברי הכנסת גוז'נסקי, מחאמיד ונפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מסירים את ההסתייגות.

היו"ר ג' גדות:
מסירים. אין עוד הסתייגויות לסעיף 2. נצביע אפוא על סעיף 2, כהצעת הוועדה. זו הצבעה מס' 16.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה — 59

נגד — 52

נמנעים — 1

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ג' גדות:
59 בעד, 52 נגד, נמנע אחד. אני קובע שסעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

נגד	ה צ ב ע	נגד	ה צ ב ע
50 —	במד סעיף 5	נגד	במד סעיף 5
1 —	נגד	59 —	נגד
סעיפים 7 — 8 נתקבלו.	נמנעים	52 —	נמנעים
היו"ר ג' גדות:	אין	5 — נתקבל.	היו"ר ג' גדות:
60 בעד, 50 נגד, נמנע אחד — אני קובע שסעיפים 7 ו-8, כהצעת הוועדה, נתקבלו.			59 בעד, 52 נגד, ללא נמנעים. אני קובע שסעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.
אחרי סעיף 8 יש הסתייגות לחבר הכנסת רענן כהן.			חברי הכנסת, ברשותכם, אני עובר להצבעה בהרמת יד, אם זה מקובל על כולם. מקובל? — יפה.
רענן כהן (העבודה):			לסעיף 6 יש הסתייגויות של חברי סיעת חר"ש.
ההסתייגות עומדת.			תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
היו"ר ג' גדות:			מסירים.
נא להצביע. מבקשים הצבעה אישית. מזכיר הכנסת, בבקשה. סליחה, אדוני המזכיר, לפני שאתה קורא את השמות, אני מקווה שכל המטפלים בעניין מבינים את הפרינציפ. תודיעו לי כאשר אתם משנים את כללי המשחק.			היו"ר ג' גדות:
מצביעים עכשיו על ההסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן אחרי סעיף 8.			מסירים. הסתייגויותיהם של חברי הכנסת רמון, שטרית, בורג, חברי סיעת ר"צ וחברי סיעת מפ"ם. אני מבין שאתם מסירים את ההסתייגויות.
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:			צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
(קורא בשמות חברי הכנסת)			אני רוצה לאמץ את ההסתייגויות שלהם.
אהרן אבוחציר			היו"ר ג' גדות:
נגד —			אתה לא יכול, חבר הכנסת ביטון. חבר הכנסת יאיר לוי?
רפאל אדרי			— אני מבין שאתה מסיר. אם כן, מי בעד סעיף 6, כהצעת הוועדה? נא להרים את היד. מי נגד?
נגד —			ה צ ב ע
אהוד אולמרט			במד סעיף 6, כהצעת הוועדה — רוב
צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):			נגד —
בעד החיילים, בעד מענק השחרור.			סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.
היו"ר ג' גדות:			שר המשטרה ר' מילוא:
לא, חבר הכנסת ביטון, לא אתן הפעם.			אני מבקש שנפעיל את כפתורי ההצבעה.
אלי דיין (העבודה):			היו"ר ג' גדות:
שידעו בעד מה הם מצביעים.			סליחה, אני לא קובע דבר. מבקשים כפתורי הצבעה, בבקשה. מי בעד הצעת הוועדה? נא להצביע, הצבעה מס' 20.
צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):			ה צ ב ע
בעד מענק הסתגלות.			במד סעיף 6, כהצעת הוועדה — 60
היו"ר ג' גדות:			נגד —
אני מודה לך, חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת ביטון, אני מבקש ממך עכשיו שלא להפריע. אני הודעת.			נמנעים
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:			1 —
(קורא בשמות חברי הכנסת)			סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.
חיים אורון			היו"ר ג' גדות:
נגד —			60 בעד, 51 נגד, נמנע אחד. אני קובע שסעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.
מיכאל איתן			לסעיף 7 אין הסתייגויות. לסעיף 8 אין הסתייגויות. נצביע על שני הסעיפים יחד. מי שהוא בעד סעיפים 7 ו-8, כהצעת הוועדה, יצביע, הצבעה מס' 21.
רפאל איתן			ה צ ב ע
שולמית אלוני			במד סעיף 7 — 8
נגד —			נגד —
אריה אליאב			נמנעים
שושנה ארבל-אלמוזלינו			סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.
נגד —			היו"ר ג' גדות:
נאוה ארד			60 בעד, 51 נגד, נמנע אחד. אני קובע שסעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.
נגד —			לסעיף 7 אין הסתייגויות. לסעיף 8 אין הסתייגויות. נצביע על שני הסעיפים יחד. מי שהוא בעד סעיפים 7 ו-8, כהצעת הוועדה, יצביע, הצבעה מס' 21.
משה ארנס			ה צ ב ע
נגד —			במד סעיפים 7 — 8
זאב בנימין בגין			נגד —
אינו משתתף בהצבעה			זאב בנימין בגין (הליכוד):
			לא אוכל להשתתף בהצבעה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

אברהם בורג	— בעד	עמנואל זיסמן	— בעד
יגאל ביבי	— נגד	מיכאל חריש	— בעד
צ'רלי ביטון	— בעד	גד יעקבי	— בעד
יוסף ביילין	— בעד	גאולה כהן	— נגד
בנימין בן-אליעזר	— בעד	רן כהן	— בעד
אליהו בן-אלישר	— נגד	רענן כהן	— בעד
אליהו בן-מנחם	— בעד	אברהם כ"ץ-עוז	— בעד
מיכאל בר-זהר	— בעד	דוד לוי	— נגד
חיים בר-לב	— בעד	יאיר לוי	— נגד
עוזי ברעם	— בעד	יצחק לוי	— נגד
גדעון גדות	— נגד	דוד ליכאי	— בעד
תמר גוז'נסקי	— בעד	אוריאל לין	— נגד
יוסף גולדברג	— נגד	עוזי לנדאו	— נגד
מיכה גולדמן	— בעד	דוד מגן	— נגד
פנחס גולדשטיין	— נגד	יצחק מודעי	— נגד
אפרים גור	— נגד	אליעזר מזרחי	—
מרדכי גור	— בעד	היו"ר ג' גדות:	
גדליהו גל	— בעד	חברי הכנסת, קצת כבוד, האיש עובד כבר שלוש יממות	
אריה גמליאל	— נגד	ללא הפסק, חבר הכנסת מזרחי, לא שומעים, מה אתה מצביע?	
משה גפני	— נגד	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:	
פסח גרופר	— נגד	(קורא בשמות חברי הכנסת)	
שרה דורון	— נגד	אליעזר מזרחי	— נגד
אלי דיין	— בעד	האשם מחאמיד	— אינו נוכח
שלמה דיין	— נגד	רוני מילוא	— נגד
עבד-אלוהב דראושה	— אינו נוכח	מוחמד מיעארי	— אינו נוכח
יגאל הורביץ	— נגד	חגי מירום	— בעד
שלמה הלל	— בעד	נואף מסאלחה	— בעד
שמואל הלפרט	— נגד	יהושע מצא	— נגד
זבולון המר	— נגד	דן מרידור	— נגד
צחי הנגבי	— נגד	יצחק נבון	— בעד
אליקים העצני	— נגד	אורה נמיר	— בעד
שבח וייס	— בעד	משה נסים	— נגד
אריאל ויינשטיין	— נגד	מוחמד נפאע	— אינו נוכח
עוז ויצמן	— אינו נוכח	בנימין נתניהו	— נגד
מרדכי וירשובסקי	— בעד	עדנה סולודר	— בעד
אברהם ורדיגר	— נגד	יוסף עזרן	— נגד
רחבעם זאבי	— נגד	עובדיה עלי	— נגד
		שאל עמור	— אינו נוכח
		חסיין פארס	— בעד
		אברהם פורז	— בעד

הסתייגותו של חבר הכנסת רענן כהן לא התקבלה; לכן ההצעה אחרי סעיף 8 נמחקה ואיננה.

לסעיף 9 – הסתייגות של חבר הכנסת שוחט.

אברהם שוחט (העבודה):
היא מבוטלת.

היו"ר ג' גדות:

לסעיף 9 יש הסתייגות של חברי הכנסת אלי דיין, רן כהן, שמעון שטרית, אברהם כורג ושלמה דיין. האם אתם עומדים על הסתייגותכם?

אלי דיין (העבודה):
כן.

היו"ר ג' גדות:

עומדים עליה. הצבעה אישית, בבקשה, מזכיר הכנסת.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
האם מצביעים על כל הסתייגות בנפרד?

היו"ר ג' גדות:

על כל הסתייגות שמבקשים להצביעה, ואין מסירים אותה, מצביעים. אבל אם שאלתך היא, האם מצביעים בנפרד על הצעת כל אחד מהמציעים באותה הסתייגות – לא. ההצבעה היא על כל ההסתייגות ביחד. ההצבעה היא על הסתייגות 1, 2, 3 ו-4 ביחד, או שאתם רוצים להצביע על כל הסתייגות בנפרד?

קריאות מספסלי המערך:
כן.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה. אנחנו נצביע – – –

אלי דיין (העבודה):
רק על הסתייגות מס' 1.

היו"ר ג' גדות:

אני מבקש, אם מותר לי לייצג לך, שמכל סיעה יהיה דובר אחד שידבר בשם אותה סיעה. אחרת, לא נצא מזה. חבר הכנסת אלי דיין, אתה קורא קריאה, אני מבקש לדעת אם אני מבין נכון. אתה מדבר עם כל האולם. אינני יודע מה אתה מבקש. כל מה שאני מבקש הוא, שאם יש הסתייגות של כמה חברי כנסת ורוצים להצביע בנפרד על ההסתייגות השונות, 1, 2, 3, 4, שרק חבר כנסת אחד יאמר מה מבקשים. אחרת, לא נצא מזה. אני מבין שיש בקשה להצביע על ההסתייגות מס' 1 בנפרד. נכון?

אלי דיין (העבודה):
נכון.

היו"ר ג' גדות:

האם יש בקשה להצביע עליה הצבעה אישית?

קריאות מספסלי הליכוד:
כן.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה, מזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

חנן פורת

משה זאב פלדמן

רפאל פנחסי

מנחם פרוש

יהודה פרח

שמעון פרס

יצחק חיים פרץ

עמיר פרץ

גדעון פת

יאיר צבן

דוד צוקר

יעקב צור

יואש צידון

חיים קופמן

חיים קורפו

ישראל קיסר

מיכאל קליינר

משה קצב

יצחק רבין

אברהם רביץ

אמנון רובינשטיין

ראובן ריבלין

חיים רמון

אבנר חי שאקי

יהושע שניא

אברהם שוחט

משה שחל

שמעון שטרית

רב שילנסקי

יעקב שמאי

יצחק שמיר

גרשון שפט

יאיר שפרינצק

אריאל שרון

יוסי שריד

אברהם שריר

דן תיכון

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, 61 נגד, 50 בעד, ללא נמנעים, אני קובע כי

אהרן אבוהצירא

נגד –

רפאל אדרי	—	בעד	אליהו בן-מנחם	—	בעד
אהוד אולמרט	—	נגד	מיכאל בר-זוהר	—	בעד
חיים אורון	—	אינו נוכח	חיים בר-לב	—	בעד
מיכאל איתן	—	נגד	עוזי ברעס	—	בעד
רפאל איתן	—	—	גדעון גדות	—	נגד
היו"ר ג' גדות:					
חברי הכנסת, אנחנו נתחיל את ההצבעה מהתחלה, אבל נעשה זאת כשכולם ישובו. חברי הכנסת רמון, הנגבי, לין, לנדאו, לוי, גמליאל, אני לא אתחיל בהצבעה עד שישבו. חבר הכנסת ויינשטיין, כבוד שר האוצר, כבוד שר הפנים, אנא. מזכיר הכנסת, נא לקרוא את השמות.					
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:					
(קורא בשמות חברי הכנסת)					
אהרן אבוחצירא	—	נגד	גדליהו גל	—	בעד
רפאל אדרי	—	בעד	אריה גמליאל	—	—
אהוד אולמרט	—	—	היו"ר ג' גדות:		
לא משיב, תעבור הלאה.					
היו"ר ג' גדות:					
מזכיר הכנסת, תעבור הלאה. מי שלא יענה לאחר שתקרא בשמו פעם ראשונה ופעם שנייה, תעבור הלאה. אני לא אחשיב את קריאתו.					
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:					
(קורא בשמות חברי הכנסת)					
אהוד אולמרט	—	—	משה גפני	—	נגד
היו"ר ג' גדות:					
הוא לא משיב. תעבור הלאה.					
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:					
(קורא בשמות חברי הכנסת)					
חיים אורון	—	בעד	פסח גרופר	—	נגד
מיכאל איתן	—	נגד	שרה דורון	—	נגד
רפאל איתן	—	נמנע	אלי דיין	—	בעד
שולמית אלוני	—	בעד	שלמה דיין	—	בעד
אריה אליאב	—	בעד	עבד-אלוהב דראושה	—	בעד
שושנה ארבל-אלמזליוני	—	בעד	יגאל הורביץ	—	נגד
נאוה ארד	—	בעד	שלמה הלל	—	בעד
משה ארנס	—	נגד	שמואל הלפרט	—	נגד
זאב בנימין בגין	—	אינו משתתף בהצבעה	זבולון המר	—	נגד
אברהם בורג	—	בעד	צחי הנגבי	—	נגד
יגאל ביבי	—	נגד	היו"ר ג' גדות:		
צירלי ביטון	—	בעד	סליחה, אני מבקש שתפסיק. כבוד השר נסים, אנא. אני מבקש מכל הפקידים, או שתצאו החוצה או שתעמדו בשקט. תמשיך, בבקשה.		
יוסף ביילין	—	בעד	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:		
בנימין בן-אליעזר	—	בעד	(קורא בשמות חברי הכנסת)		
אליהו בן-אלישר	—	נגד	אליקים העזני	—	נגד
			שבח וייס	—	בעד
			אריאל ויינשטיין	—	נגד
			עזר ויצמן	—	אינו נוכח
			מרדכי וירשובסקי	—	אינו נוכח
			אברהם ורדיגר	—	נגד
			רחבעם זאבי	—	נגד

עמנואל זיסמן	—	כעד	חסיין פארס	—	כעד
מיכאל חריש	—	כעד	אברהם פורז	—	כעד
גד יעקבי	—	כעד	חנן פורת	—	נגד
גאולה כהן	—	נגד	משה זאב פלדמן	—	נגד
רן כהן	—	כעד	רפאל פנחסי	—	אינו נוכח
רענן כהן	—	כעד	מנחם פרוש	—	נגד
אברהם כ"ץ-עוז	—	אינו נוכח	יהודה פרח	—	נגד
דוד לוי	—	נגד	שמעון פרס	—	כעד
יאיר לוי	—	כעד	יצחק חיים פרץ	—	נגד
יצחק לוי	—	נגד	עמיר פרץ	—	כעד
דוד ליכאי	—	כעד	גדעון פת	—	נגד
אוריאל לין	—	נגד	יאיר צבן	—	כעד
עוזי לנדאו	—	נגד	דוד צוקר	—	כעד
דוד מגן	—	נגד	יעקב צור	—	כעד
יצחק מודעי	—	נגד	יואש צידון	—	נמנע
אליעזר מזרחי	—	כעד	חיים קופמן	—	נגד
האשם מחאמיד	—	כעד	חיים קורפו	—	נגד
רוני מילוא	—	נגד	ישראל קיסר	—	כעד
מוחמד מעארי	—	כעד	מיכאל קליינר	—	נגד
חגי מירום	—	כעד	משה קצב	—	נגד
נואף מסאלחה	—	כעד	יצחק רבין	—	כעד
יהושע מצא	—	נגד	אברהם רביץ	—	נגד
דן מרידור	—	נגד	אמנון רובינשטיין	—	כעד
יצחק נבון	—	כעד	ראובן ריבלין	—	נגד
אורה נמיר	—	כעד	חיים רמון	—	אינו נוכח
משה נסים	—	נגד	עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית): הוא כאן.		
מוחמד נפאע	—	כעד	קריאות: — — —		
בנימין נתניהו	—	נגד	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)		
עדנה סולודר	—	כעד	חיים רמון	—	כעד
יוסף עזרן	—	נגד	אבנר חי שאקי	—	נגד
עובדיה עלי	—	נגד	יהושע שגיא	—	נגד
שאול עמור	—	אינו נוכח	אברהם שוחט	—	כעד
חסיין פארס	—		משה שחל	—	כעד
היו"ר ג' גדות:					
תפסיק בבקשה. חבר הכנסת דיין, כל אימת שתפריע או תהלך, אני אפסיק את הדין. אתה מפריע באופן שיטתי. לא אתן לך. גם לא חצי מלה. בבקשה.					
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)					
אני חוזר:					
דב שילנסקי	—	אינו נוכח	יצחק שמיר	—	נגד
יעקב שמאי	—	נגד			
	—	נגד			

היו"ר ג' גדות:	נגד —	גרשון שפט
הרי אני — — —	נגד —	יאיר שפרינצק
קריאות:	נגד —	אריאל שרון
— — —	אינו נוכח —	יוסי שריד
היו"ר ג' גדות:	נגד —	אברהם שריד
חבר הכנסת מזרחי, שב. חברת הכנסת גז'נסקי, נא לשבת.	נגד —	דן תיכון
חבר הכנסת גל, אתה מאמין לי שאמצה זאת עד תום? שאני	נגד —	היו"ר ג' גדות:
אכזר?		האם יש מישור — — —
קריאות:		קריאות:
— — —		— — —
היו"ר ג' גדות:		היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת ויינשטיין, אני אבקש ממך לשבת.		האם יש מישור שלא הצביע? בבקשה.
קריאות:		קריאות:
— — —		— — —
היו"ר ג' גדות:		מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
באמת, במקום להתמודד עם הנושא, אני מתמודד עם		(קורא בשמות חברי הכנסת)
צעקות. תנו לי להבין קודם כול מה קרה כאן.	נגד —	אהוד אולמרט
קריאות:		היו"ר ג' גדות:
— — —		חבר הכנסת וירשובסקי, חבר הכנסת מזרחי — אתה
עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):		הצבעת?
חשים אזיקים על הידיים שלו.		מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
היו"ר ג' גדות:		(קורא בשמות חברי הכנסת)
חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת דיין, אתה לא נותן לי	בעד —	מרדכי וירשובסקי
מנוח. אינך מאפשר לי לנהל את הישיבה. חבר הכנסת מזרחי,		קריאות:
אם אינני טועה, שמעתי אותך מצביע. נכון? מה אתה מבקש		— — —
להוריע?		אלי דיין (העבודה):
אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):		— — —
היתה לי טעות בהצבעה.		היו"ר ג' גדות:
היו"ר ג' גדות:		אתה תשכ.
אתה מתנגד?		אלי דיין (העבודה):
קריאות:		אל תהיה נציג הליכוד.
— — —		היו"ר ג' גדות:
היו"ר ג' גדות:		אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.
חברי הכנסת, אנא. חבר הכנסת האשם מחאמיד, אתה לא		קריאות:
הצבעת? אתה הצבעת? חכה.		— — —
קריאות:		היו"ר ג' גדות:
— — —		אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אתה תגיד לי לא
היו"ר ג' גדות:		להיות נציג ליכוד, אתה תגיד לי?
האם יש כאן מישור — — —		חבר הכנסת גל, הרי אתה יודע שאני אכזר זאת עד תום.
קריאות:		נכון? לא אתן למעשה רמייה להיות בכית. תאפשר לי. בינתיים
— — —		אני מתמודד עם צעקות במקום לברר את העניין.
תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):		קריאות:
— — —		— — —
היו"ר ג' גדות:		היו"ר ג' גדות:
חברת הכנסת גז'נסקי — — —		חבר הכנסת נפאע, שב רגע, שב.
קריאות:		קריאות:
— — —		— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת גרונסקי, אני עומד על כך שלא תפריעי לי לנהל את הישיבה. לפי התקנון, אסור לך להפריע ולקרוא קריאת ביניים בכלל, שלא לדבר על שעת ההצבעה. אני מבקש מאוד.

חבר הכנסת כ"ץ-עוז — בעד. חבר הכנסת אריה גמליאל — נגד.

חבר הכנסת לוי, שב. האם יש עוד חבר כנסת כלשהו שלא היה בהצבעה? — אין. נא לספור.

קריאות: — — —

שושנה ארבל-אלמחולניו (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

55 בעד ההסתייגות, 58 נגדה, אני קובע שההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת דיין, אני לא אתן לך להפריע. אני לא אתן לך לקרוא קריאות ביניים.

מיכאל בריזהר (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

אני גם לא אתן לך להפריע. לא אתן לך להפריע.

מיכאל בריזהר (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

אתה לא תיתן לי להפריע.

מיכאל בריזהר (העבודה):

תורוק אותי החוצה.

היו"ר ג' גדות:

אתה לא תפריע. לא אתן לך.

מיכאל בריזהר (העבודה):

מספיק כבר.

אורה נמיר (העבודה):

עושים טרור.

היו"ר ג' גדות:

לא אתן לך.

קריאות: — — —

היו"ר ג' גדות:

את טרוריסטית; אף אחד לא. מה את אומרת ליושב-ראש: טרור?

אורה נמיר (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

את לא נותנת כאן לאיש לנהל את הישיבה.

מיכאל בריזהר (העבודה):
אנחנו לא הילדים שלך.

היו"ר ג' גדות:

את לא נותנת כאן לאיש לנהל את הישיבה.

קריאות: — — —

אורה נמיר (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

תתביישי לך.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אתה לא תצעק עלינו. אתה לא בעל הבית על הכנסת הזאת. אל תצעק עלינו.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בריזהר, שים לב, אתה צועק עכשיו. אתה צועק. אנא שב.

מיכאל בריזהר (העבודה):

יש גבול; די.

היו"ר ג' גדות:

אנא שב. לי יש מיקרופון כדי לנסות להשתלט על ההתפרעות שלך, שחזרת ונשנית. אתה תאפשר לי לנהל את הישיבה גם אם זה לא מוצא חן בעיניך. לא יעזור לך.

קריאות: — — —

מיכאל בריזהר (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אני קובע שההסתייגות לא התקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 9, כהצעת הוועדה.

יש לנו עכשיו הצבעה על סעיף 2 באותה הסתייגות. האם אתם עומדים על ההצבעה בסעיף 2?

קריאה:

לא, מורידים.

היו"ר ג' גדות:

האם על סעיף 3?

קריאה:

מורידים.

היו"ר ג' גדות:

סעיף 4?

קריאה:

מורידים.

היו"ר ג' גדות:

כולם כאחד מורידים. אם כן, אנו עוברים להסתייגות של חבר הכנסת אלי דיין — לחלופין א'. אתה מסיר אותה?

אלי דיין (העבודה):

אני מסיר.

רענן כהן (העבודה):
כמובן, מסיר.

היו"ר ג' גדות:
הסרנו את הכול, אם כך, לסעיפים 9—12 אין עוד הסתייגויות ואנו נצביע עליהם. האם מבקשים הצבעה אישית?

קריאה:
כן.

היו"ר ג' גדות:
אני מעמיד להצבעה את הסעיפים 9—12, כהצעת הוועדה.

שמעון שטרית (העבודה):
אני מבקש הצבעה נפרדת על סעיף 9.
רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקש להצביע לחוד על סעיף 9.

היו"ר ג' גדות:
בסדר, נצביע על סעיף 9, ולאחר מכן על הסעיפים 10—12, כהצעת הוועדה.

מזכיר הכנסת, נא לקרוא בשמות חברי הכנסת, בהצבעה על סעיף 9.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כולנו בעד.

שמעון שטרית (העבודה):
למה אתה רוצה לבזבז עוד עשר דקות?

אלי דיין (העבודה):
כולנו בעד.

היו"ר ג' גדות:
הרי אתם משחקים לידי אלה שרוצים למשוך. אם משהו רוצה למשוך, אתם משחקים לידי. אני מסביר זאת פעם אחת ופעם שנייה, ואחר כך אומרים לי: אבל אני מייצג מפלגה. ביקשתי גם שנציג אחד ידבר בשם מפלגה. ביקשתי, אבל זה לא קורה. אומרים לי: אני נציג מפלגה. אם כך, חבר הכנסת רמון, אולי אתה תדבר בשם סיעתך?

חיים רמון (העבודה):
סיעתי תצביע בעד סעיף 9.

היו"ר ג' גדות:
ואתה מדבר בשם כל חבריה?

חיים רמון (העבודה):
אני מקווה.

היו"ר ג' גדות:
אם לא, אני אשאל אותם אחד אחד.

חיים רמון (העבודה):
התשובה היא כן, אדוני היושב ראש. קצת הומור.

היו"ר ג' גדות:
הומור? לא, הרי אני "טרוריסט", יש לי בעיה.

בבקשה, חבר הכנסת רן כהן, רצית להעיר משהו?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני רוצה לפנות אל אלה שביקשו הצבעה אישית ולומר חד-משמעית: אנחנו מצביעים בעד הסעיף. אין שום טעם, אלא

היו"ר ג' גדות:
לאחר מכן הסתייגות לחלופין ב', של חבר הכנסת שמעון שטרית. האם אתה מסיר?

שמעון שטרית (העבודה):
כן.

היו"ר ג' גדות:
יש הסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן. האם אתה מסיר אותה?

מיכאל איתן (הליכוד):
אני מסיר.

היו"ר ג' גדות:
אנו עוברים להסתייגות של חברי הכנסת רן כהן, שולמית אלוני, דדי צוקר ומרדכי וירשובסקי. האם אתם מסירים אותה?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מסירים.

היו"ר ג' גדות:
לאחר מכן, הסתייגות של חברי סיעת מפ"ם, בעמוד 7.

קריאה:
מסירים.

היו"ר ג' גדות:
הגענו לעמוד 8, הסתייגות של חבר הכנסת שטרית. האם אתה מסיר?

שמעון שטרית (העבודה):
אם לא הצביעו על ההסתייגויות הקודמות, לא יצביעו גם על זו. אני מסיר.

היו"ר ג' גדות:
חברי הכנסת בורג וגולדמן?

אברהם בורג (העבודה):
מסירים.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת שלמה דיין?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מסיר.

היו"ר ג' גדות:
ולחלופין, חבר הכנסת שלמה דיין?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מסיר.

היו"ר ג' גדות:
ולחלופי חלופין, חבר הכנסת שלמה דיין?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מסיר.

היו"ר ג' גדות:
ולחלופי חלופי חלופין, חבר הכנסת שלמה דיין?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מסיר.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת רענן כהן?

בהתאכזרות לכנסת, אם אתם מתעקשים. אנחנו מבקשים הצבעה ישירה.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה. ועכשיו, לפי התקנון, אני צריך להתחשב בכל בקשה שקיימת בכניין. אם אתם עדיין עומדים על קיום הצבעה אישית, היא תקום. בבקשה, אדוני המזכיר, נא לקרוא בשמות חברי הכנסת.

חיים רמון (העבודה):

סליחה, אדוני היושב-ראש, אני מבקש שהסעיפים 9, 10, 11 ו-12 יוצבעו יחד. הבקשה להפרדה מבוטלת.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה. אם כך, אנו מצביעים על הסעיפים 9, 10, 11 ו-12 כהצעת הוועדה, בהצבעה אישית, על המכלול ביחד. האם זה מקובל?

שמעון פרס (העבודה):

אני לא מבין, הרי כולם בעד.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, אני לא מסכים להפריד. למה להפריד?

היו"ר ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת רן כהן, אתם רוצים התייעצות סיעתית?

חיים רמון (העבודה):

לא.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא מסכים להפרדה.

היו"ר ג' גדות:

אינך מסכים? זכותך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, חבר הכנסת רמון, אין לי ברירה, אני חייב להצביע בנפרד.

אם כן, רק על סעיף 9: מזכיר הכנסת, נא לקרוא את השמות.

חבר הכנסת רן כהן, למה אתה צועק? הרי קיבלתי את עמדתך. האם אתה צועק כי קיבלתי אותה?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, אני מכבד את עמדתך.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה, אדוני המזכיר.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא — בעד
רפאל אדרי — בעד
אהוד אולמרט — בעד
חיים אורון — נמנע
מיכאל איתן — בעד
רפאל איתן —

היו"ר ג' גדות:

אדוני המזכיר, אנא הפסק לרגע. חברי הכנסת מכל הסיעות, אני פונה אל כולכם. אני לא אקרא, גם לא לשרים. מי שיוצא מן האולם, יצא, אני לא אקרא את שמו פעם נוספת, תהא התוצאה אשר תהא. כבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שולמית אלוני — בעד

אריה אליאב — בעד

שושנה ארבל-אלמחלינו — אינה נוכחת

נאוה ארד — בעד

משה ארנס — בעד

היו"ר ג' גדות:

דקה, תפסיק. חברי הטובים, אנא כולכם, כל חברי הבית. חבר הכנסת פרץ, אנא. חבר הכנסת פרוש, אנא, שב. חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת פורת.

יגאל הורביץ (הליכוד):

תפסיק לעשות מכולם אידיויטים. תיגש להצבעה ונגמר.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת גפני, אנא. בבקשה להמשיך, אדוני המזכיר.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

זאב בנימין בגין — אינו משתתף בהצבעה

אברהם בורג — בעד

יגאל ביבי — בעד

צ'רלי ביטון — בעד

יוסף ביילין — בעד

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אני מבקש שתסייעו לי, אי-אפשר כך, לא שומעים מה שעונים, האמינו לי.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

בנימין בן-אליעזר — בעד

אליהו בן-אלישר — בעד

אליהו בן-מנחם — בעד

מיכאל בר-זהר — בעד

חיים בר-לב — בעד

עוזי ברעם — בעד

גדעון גדות — בעד

חמר גוטנסיקי — נמנעת

היו"ר ג' גדות:

פשוט לא שומעים, הרעש גדול כל כך שלא שומעים דבר.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

יוסף גולדברג	— בעד	יצחק לוי	— בעד
מיכה גולדמן	— בעד	דוד ליכאי	— אינו נוכח
פנחס גולדשטיין	— בעד	אוריאל לין	— בעד
היו"ר ג' גדות:		עוזי לנדאו	— בעד
רק רגע, סליחה, אני מבקש מכל החברה שעומדת —		דוד מגן	— בעד
לצאת מן האולם. אני לא אעיר שלוש פעמים, כל החברה		יצחק מודעי	— בעד
הזאת — צאו מן האולם, בבקשה: נא לצאת.		אליעזר מזרחי	— בעד
מוכיר הכנסת ש' יעקבסון:		האשם מתאמיד	— נמנע
(קורא בשמות חברי הכנסת)		רוני מילוא	— בעד
אפרים גור	— בעד	מוחמד מיעארי	— נגד
מרדכי גור	— בעד	חגי מירום	— בעד
גדליה גל	— בעד	נואף מסאלחה	— נגד
אריה גמליאל	— בעד	יהושע מצא	— בעד
משה גפני	— בעד	דן מרידור	— בעד
פסח גרופר	— בעד	יצחק נכון	— בעד
שרה דורון	— בעד	אורה נמיר	— בעד
אלי דיין	— בעד	משה נסים	— בעד
שלמה דיין	— בעד	מוחמד נפאע	— נגד
עבד-אללה דראושה	— נגד	בנימין נתניהו	— בעד
יגאל הורביץ	— בעד	עדנה סולודר	— בעד
שלמה הלל	— בעד	יוסף עזון	— אינו נוכח
שמואל הלפרט	— בעד	עובדיה עלי	— בעד
זכולון המר	— בעד	שאול עמור	— אינו נוכח
צחי הנגבי	— בעד	חסיין פארס	— נגד
אליקים העצני	— בעד	אברהם פורז	— נמנע
שבח וייס	— בעד	חנן פורת	— נגד
אריאל ויינשטיין	— בעד	משה זאב פלדמן	— בעד
עזר ויצמן	— אינו נוכח	רפאל פנחסי	— אינו נוכח
מרדכי וירשובסקי	— בעד	מנחם פרוש	— בעד
אברהם ורדיגר	— בעד	יהודה פרח	— בעד
רחבעם זאבי	— בעד	שמעון פרס	— אינו נוכח
עמנואל זיסמן	— בעד	יצחק חיים פרץ	— בעד
מיכאל חריש	— בעד	עמיר פרץ	— בעד
גד יעקבי	— בעד	גרעון פת	— בעד
גאולה כהן	— בעד	יאיר צבן	— בעד
רן כהן	— בעד	דוד צוקר	— בעד
רענן כהן	— בעד	יעקב צור	— אינו נוכח
אברהם כ"ץ-עוז	— בעד	יואש צידון	— נמנע
דוד לוי	— בעד	חיים קופמן	— בעד
יאיר לוי	— בעד		

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית): אבקש להפריד את זה — — —	— בעד	חיים קורפו
היו"ר ג' גדות: יפה. חבר הכנסת פורת, יש לך הסתייגויות לסעיף 10?	— בעד	ישראל קיסר
חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית): אין לי.	— נמנע	מיכאל קליינר
היו"ר ג' גדות: אין לך. אם כן, אין לך רשות לבקש הפרדה.	— בעד	משה קצב
שרה דורון (הליכוד): אני מתנצלת, אני מבקשת הצבעה אישית.	— אינו נוכח	יצחק רבין
היו"ר ג' גדות: אם כן, אנחנו נקיים הצבעה אישית על סעיפים 10, 11 ו-12, ביחד. נא להצביע. מזכיר הכנסת, נא לקרוא את השמות.	— בעד	אברהם רביץ
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)	— אינו נוכח	אמנון רוכינסטיין
בבקשה.	— בעד	ראובן ריבלין
אהרן אבוהצירא	— אינו נוכח	חיים רמון
רפאל אדרי	— בעד	אבנר חי שאקי
אהוד אולמרט	— בעד	יהושע שגיא
חיים אורון	— בעד	אברהם שוחט
מיכאל איתן	— בעד	משה שחל
רפאל איתן	— בעד	שמעון שטרית
שולמית אלוני	— אינו נוכח	דב שילנסקי
אריה אליאב	— בעד	יעקב שמאי
שושנה ארכלי-אלמוזלינו	— בעד	יצחק שמיר
נאוה ארד	— בעד	גרשון שפט
משה ארנס	— בעד	יאיר שפרינצק
זאב בנימין בגין	— אינו נוכח	אריאל שרון
אברהם בורג	— בעד	יוסי שריד
יגאל ביבי	— בעד	אברהם שריר
צ'רלי ביטון	— בעד	דן תיכון
יוסף ביילין	— בעד	היו"ר ג' גדות: האם יש מישהו שלא קראו בשמו? בבקשה.
בנימין בן-אליעזר	— בעד	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: (קורא בשמות חברי הכנסת)
אליהו בן-אלישר	— בעד	יוסף עזרן
אליהו בן-מנחם	— בעד	יוסף ביילין
מיכאל בר-זהר	— בעד	היו"ר ג' גדות: האם יש עוד מישהו שלא קראו בשמו? אתה הצבעת "בעד".
חיים בר-לב	— בעד	95 בעד, שישה נגד ושישה נמנעים. אני קובע כי סעיף 9 נתקבל, כהצעת הוועדה.
עוזי ברעם	— בעד	ועתה אנו עוברים להצביע על סעיפים 10, 11 ו-12, שוב על-פי הצעת הוועדה. האם גם לעניין זה יש בקשה להצבעה אישית? חברת הכנסת דורון?
גדעון גדות	— בעד	שרה דורון (הליכוד): לא.
חמר גוז'נסקי	— אינה נוכחת	היו"ר ג' גדות: חבר הכנסת פורת?
יוסף גולדברג	— בעד	

מיכה גולדמן	נגד —	מיכאל חריש	נגד —
פנחס גולדשטיין	בעד —	גד יעקבי	נגד —
אפרים גור	בעד —	גאולה כהן	נגד —
מרדכי גור	נגד —	רן כהן	נגד —
היו"ר ג' גדות:		רענן כהן	נגד —
חבר הכנסת גור? — אינו נוכח.		אברהם כ"ץ-עוז	—
שלום, כל טוב. אתה אומר לי "שלום", זה דבר נחמד. תאמר לי גם מה אתה מצביע. מזכיר הכנסת מפנה את תשומת לבי. אני ראיתי את חבר הכנסת גור נכנס פנימה והתלוצצתי אתו על השלום. אבל לפני שהוא נכנס מישוהו אמר "נגד" במקומו.		היו"ר ג' גדות:	
מיכאל איתן (הליכוד):		חברי הכנסת, שוב התלונן מזכיר הכנסת, שחבר הכנסת מיכאל חריש איננו פה, ומישהו השיב בשמו. אני מבקש מאוד.	
זו לא הפעם הראשונה.		שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):	
היו"ר ג' גדות:		הוא איננו.	
אני מבקש. אם מישוהו אמר בטעות, יאמר שהוא אמר זאת בטעות, ולא — אני מבקש מאוד שזה לא יחזור על עצמו. לא עולה על הדעת. בבקשה.		היו"ר ג' גדות:	
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:		ודאי שהוא איננו, אבל מזכיר הכנסת אומר שמישהו השיב בשמו. אני מבקש מכם, אנא.	
(קורא בשמות חברי הכנסת)		משה גפני (דגל התורה):	
אני חוזר:		אדוני היושב-ראש, האם מה שאנחנו מצביעים עליו עכשיו זה ליחודיים של המערך?	
מרדכי גור	נגד —	היו"ר ג' גדות:	
גדליהו גל	נגד —	אנא שב, חבר הכנסת גפני. אנא שב.	
אריה גמליאל	בעד —	עמנואל זיסמן (העבודה):	
משה גפני	בעד —	— — — אתה סגן שר לסמרטוטים. אתם מבזים גם — — —	
פסח גרופר	בעד —	היו"ר ג' גדות:	
שרה דורון	בעד —	חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת זיסמן.	
אלי דיין	נגד —	עמנואל זיסמן (העבודה):	
שלמה דיין	אינו נוכח —	— — — וגם את התורה אתם מבזים.	
עבד-אלוהב דראושה	נגד —	היו"ר ג' גדות:	
יגאל הורביץ	בעד —	חבר הכנסת זיסמן.	
שלמה הלל	נגד —	יוסף עזון (התאחדות הספרדים שומרי תורה):	
שמואל הלפרט	בעד —	איהז מין ביטוי הוא זה.	
זבולון המר	אינו נוכח —	משה גפני (דגל התורה):	
צחי הנגבי	בעד —	— — —	
אליקים העצני	בעד —	עמנואל זיסמן (העבודה):	
שבח וייס	נגד —	— — —	
אריאל ויינשטיין	בעד —	קריאות:	
עוז ויצמן	אינו נוכח —	— — —	
מרדכי וירשובסקי	נגד —	היו"ר ג' גדות:	
אברהם ורדיגר	בעד —	חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכם שאנחנו עדיין בישיבה. איננו מסוגל להתגבר על הצעקות האלה. אני מודה, אין לי כוח. חבר הכנסת זיסמן, חזיתי עד שתירגע.	
רחבעם זאבי	בעד —	קריאות:	
עמנואל זיסמן	נגד —	— — —	
		אברהם רביץ (דגל התורה):	
		את הכסף רצייתם — — — התכיישו לכם.	
		קריאות:	
		— — —	

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רביץ, וגם חבר הכנסת שעומד מאחוריך, ואסור לי להעיר לו הערות.

קריאות:

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תהיו הגונים, ולא צבועים. הצביעות שלכם כבר נמאסה על כל העם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

לא יכול להיות שתצביעו נגד ותקבלו — — —

הי"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, בבקשה מכם. אני מודיע על הפסקה. אני הולך להודיע על הפסקה.

אברהם רביץ (דגל התורה):

המעריך עושה מעשה זמרי — — —

הי"ר ג' גדות:

ואני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת רביץ, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני מודיע, שאם לא יהיה שקט, אני אודיע על הפסקה. שום הצבעה לא תתקן ולא תיעשה עכשיו.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב ראש — — —

הי"ר ג' גדות:

דקה בבקשה. אני מבקש מכולכם לשבת. חבר הכנסת גפני, אני קורא אותך לסדר.

חברי הכנסת, יש לי שתי אפשרויות: או להמתין עד שיהיה שקט, או להכריז על הפסקה.

מרדכי גור (העבודה):

שום הפסקה.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שוחט, בבקשה, אבל המתן רגע עד שיהיה שקט.

אברהם שוחט (העבודה):

אני הייתי מציע לאדוני, וזה גם על דעת סיעת הליכוד, לחזור על ההצבעה. גם הם מסכימים שזו לא תהיה הצבעה אישית, אלא שזו תהיה הצבעה אלקטרונית.

הי"ר ג' גדות:

נעבור להצבעות אלקטרוניות. אני מבין שזה על דעת הליכוד ועל דעת הסיעות האחרות.

מיכאל איתן (הליכוד):

נצביע בהרמת יד.

הי"ר ג' גדות:

כמה חברים אומרים לי שלא כל העמדות של ההצבעה האלקטרונית תקינות.

מרדכי גור (העבודה):

הצד שבו אני יושב איננו תקין.

הי"ר ג' גדות:

בבקשה, חברת הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

הי"ר ג' גדות:

אני לא שומע אותך, חברת הכנסת אלוני, האמיני לי. המתיני רגע, ואמסור לך את רשות הדיבור.

אומרים לי שההצבעה האלקטרונית עובדת. הבה נעשה הצבעת ניסיון. הצביעו כולכם "בעד", ונראה. הצביעו. אני רואה שזה לא עובד. האם הצבעה ידנית מקובלת עליכם?

קריאות:

כן.

הי"ר ג' גדות:

האם זה מקובל על כל יושבי הבית?

קריאות:

כן.

הי"ר ג' גדות:

יפה. אתם גם סומכים על כך שהשיפוט שלי יהיה שיפוט מכריע?

קריאות:

כן.

הי"ר ג' גדות:

תודה על האמון. חברת הכנסת אלוני, בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הואיל והתחלת בהצבעה אישית, חצי מחברי הבית ששמו כבר נקרא יצאו בינתיים מהאולם. אני חושבת שלפני ההצבעה עכשיו צריך לצלצל כדי לקרוא להם.

הי"ר ג' גדות:

נכון. אם כך, נצלצל עכשיו ונמתין שתי דקות ללא הצבעה. נא לצלצל צלצול ארוך.

מיכאל איתן (הליכוד):

הי"ר ג' גדות:

סליחה. חברת הכנסת אלוני ביקשה לצלצל כדי לקרוא לכל חברי הבית. הרי התקנון מחייב אותי בחמש דקות; חברת הכנסת אלוני מסכימה לשתי דקות. תעבורנה שתי הדקות וננהל את זה כמו שצריך.

שוב אומרים לי שההצבעה האלקטרונית בסדר. אני מבקש מכולם לעשות הצבעת ניסיון אלקטרונית. הצביעו כולכם "בעד", וכל אחד יבדוק אם זה עובד אצלו. אני רואה שזה עובד. ובכן, אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית. נמתין רק שתי דקות כדי לתת לכולם הזדמנות להיכנס.

אנחנו מצביעים על סעיף 10, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 23.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 10	— 49
נגד	— 21
נמנעים	— 5
סעיף 10 נתקבל.	

הי"ר ג' גדות:

49 בעד, 21 נגד, חמישה נמנעים. סעיף 10, כהצעת הוועדה, נתקבל.

— נמנע	רפאל איתן
— נגד	שולמית אלוני
— נגד	אריה אליאב
— נגד	שושנה ארכלי-אלמוזלינו
— נגד	נאוה ארד
— בעד	משה ארנס
— אינו משתתף בהצבעה	זאב בנימין בגין
— נגד	אברהם בורג
— בעד	יגאל ביכי
— נגד	צירלי ביטון
— נגד	יוסף ביילין
— נגד	בנימין בן-אליעזר
— בעד	אליהו בן-אלישר
— נגד	אליהו בן-מנחם
— נגד	מיכאל בר-זהר
— נגד	חיים בר-לב
— נגד	עוזי כרעם
— בעד	גדעון גדות
— נגד	חמר גוז'נסקי
— בעד	יוסף גולדברג
— נגד	מיכה גולדמן
— בעד	פנחס גולדשטיין
— בעד	אפרים גור
— נגד	מרדכי גור
— נגד	גדליהו גל
— בעד	אריה גמליאל
— בעד	משה גפני
— בעד	פסח גרופר
— בעד	שרה דורון
— נגד	אלי דיין
— בעד	שלמה דיין
— נגד	עבד-אלוהב דראושה
— בעד	יגאל הורביץ
— נגד	שלמה הלל
— בעד	שמואל הלפרט
— בעד	זבולון המר
— בעד	צחי הנגבי
— בעד	אליקים העצני

אנחנו מצביעים על סעיף 11, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד? הצבעה מס' 24.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 11 — 50

נגד — 19

נמנעים — 4

סעיף 11 נתקבל.

היו"ר ג' גדות:

50 בעד, 19 נגד, 4 נמנעים. סעיף 11, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 12, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 25.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 12 — 52

נגד — 18

נמנעים — 4

סעיף 12 נתקבל.

היו"ר ג' גדות:

52 בעד, 18 נגד, ארבעה נמנעים. סעיף 12, כהצעת הוועדה, נתקבל.

חברי הכנסת, גמרנו את ההצבעה בקריאה שנייה, גם על הצעת החוק, גם על סעיפי התקציב. יש תיקונים מספר שמונחים לפניכם, שהכותרת שלהם — עיקרי התקציב, בדפים הלבנים. אלה דפים מוחלפים. אני מבין שהם על דעת הוועדה, פה אחד.

אדוני מזכיר הכנסת, דפים אלה הם על דעת הוועדה כולה?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
של הוועדה.

היו"ר ג' גדות:

אלה דפים שהוגשו על-ידי הוועדה, לא פה אחד. אם כן, אני כבר מודיע שלקריאה השלישית על הצעת החוק, הצעת התקציב וסעיפי התקציב כוללים כמוכן את השינויים הללו, את הדפים המתוקנים. ההצבעה תיעשה במאוחד גם על הצעת חוק התקציב וגם על הצעת התקציב על סעיפיו השונים.

דבר ראשון, אני קובע שהצעת חוק התקציב והצעת התקציב, קרי סעיפי התקציב — מצביעים עליהם במאוחד. עכשיו קריאה שלישית, ואני מבין שיש בקשה להצבעה אישית. נא לקרוא את השמות.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

— בעד אהרן אבוחצירא

— נגד רפאל אדרי

— בעד אהוד אולמרט

— נגד חיים אורון

— בעד מיכאל איתן

שכח וייס	— נגד	אברהם פורז	— נגד
אריאל ויינשטיין	— בעד	חנן פורת	— בעד
עזר ויצמן	— אינו נוכח	משה זאב פלדמן	— בעד
מרדכי וירשובסקי	— נגד	רפאל פנחסי	— בעד
אברהם ורדיגר	— אינו נוכח	מנחם פרוש	— בעד
רחבעם זאבי	— בעד	יהודה פרח	— בעד
עמנואל זיסמן	— נגד	שמעון פרס	— נגד
מיכאל חריש	— נגד	יצחק חיים פרץ	— בעד
גד יעקבי	— נגד	עמיר פרץ	— נגד
גאולה כהן	— בעד	גרעון פת	— בעד
רן כהן	— נגד	יאיר צבן	— נגד
רענן כהן	— נגד	דוד צוקר	— נגד
אברהם כ"ץ-עוז	— נגד	יעקב צור	— נגד
דוד לוי	— בעד	יואש צידון	— נגד
יאיר לוי	— בעד	חיים קופמן	— בעד
יצחק לוי	— בעד	חיים קורפו	— בעד
דוד ליבאי	— נגד	ישראל קיסר	— נגד
אוריאל לין	— בעד	מיכאל קליינר	— בעד
עוזי לנדאו	— בעד	משה קצב	— בעד
דוד מגן	— בעד	יצחק רבין	— נגד
יצחק מודעי	— בעד	אברהם רביץ	— בעד
אליעזר מזרחי	— בעד	אמנון רובינשטיין	— נגד
האשם מחאמיד	— נגד	ראובן ריבלין	— בעד
רוני מילוא	— בעד	חיים רמון	— נגד
מוחמד מיעארי	— נגד	אבנר חי שאקי	— בעד
חגי מירום	— נגד	יהושע שגיא	— בעד
נואף מסאלחה	— נגד	אברהם שוחט	— נגד
יהושע מצא	— בעד	משה שחל	— נגד
דן מרידור	— בעד	שמעון שטרית	— נגד
יצחק נבון	— נגד	דב שילנסקי	— אינו נוכח
אורה נמיר	— נגד	יעקב שמאי	— בעד
משה נסים	— בעד	יצחק שמיר	— בעד
מוחמד נפאע	— נגד	גרשון שפט	— בעד
בנימין נתניהו	— בעד	יאיר שפרינצק	— בעד
עדנה סולודר	— נגד	אריאל שרון	— אינו נוכח
יוסף עזרן	— בעד	יוסי שריד	— אינו נוכח
עובדיה עלי	— בעד	אברהם שריד	— בעד
שאול עמור	— אינו נוכח	דן תיכון	— בעד
חסיין פארס	— נגד		

היו"ר ג' גדות:

האם יש באולם חבר כנסת שלא קראו בשמו? חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):
בעד.

היו"ר ג' גדות:

אבקש למנות את הקולות.

60 בעד, 53 נגד, נמנע אחד. אני קובע שחוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991, וכן הצעת התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991, על סעיפיה, נתקבלו בקריאה שלישית. חס ונשלם.

1. הצעות לסדר

היו"ר ג' גדות:

הכנסת פורז, שב בבקשה. חבר הכנסת בריזהר, אחר כך תשאל למה אני צועק. הרי אני צועק על כולם. צעקתי על חבר הכנסת הנגבי ועל חברת הכנסת דורון. חבר הכנסת ריבלין, שב.

אברהם בורג (העבודה):

אני מבקש להכניס את הערווה פנימה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צוקר, אנא שב. חבר הכנסת פורז, אני קורא אותך לסדר. חברת הכנסת שרה דורון. חבר הכנסת הנגבי, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת שגיא, אנא ממך, אתה השקט שבחבורה, דווקא עכשיו? רשות הדיבור לחבר הכנסת רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שלושת הימים האחרונים בהחלט לא הוסיפו כבוד לכנסת, וזאת בלשון המעטה. אני מציע, שבתום שלושת הימים הללו אנחנו לא נוסיף עוד ביוזון ובושה של בחזי בית-המשפט העליון של מדינת ישראל על-ידי כלל כנסת ישראל.

הדבר האחרון שמדאיג את חבר הכנסת אהרן אבוחצירא ואת סיעת הליכוד הוא העייפות של חברי הכנסת. חבר הכנסת אבוחצירא וסיעת הליכוד עושים מאמץ עליון לטרפד את החוק לשינוי שיטת הממשל בכל מחיר, והם אינם בוחלים בשום אמצעי. ראש הממשלה נתן הוראה לעשות זאת, ולא חשוב המחיר. והמחיר הוא בושה לכנסת הזאת, לבזות אותה עד הסוף, להשפיל אותה עד עפר, על מנת שהחוק הזה לא יעבור, גם אם יש לו רוב בכנסת.

אתם מבקשים לדחות כי אתם יודעים שהיום ניתן לשנות את שיטת הממשל, כי יש רוב בכנסת לשינוי הזה.

אתם עוד לא גמרתם את העסקאות האפלות שלכם. עוד לא שילמתם את כל המחירים. אתם צריכים עוד שלושה-ארבעה ימים בשביל לעשות את כל המיקח-וממכר.

קריאה:

חיים רמון (העבודה):

שלחו אותו.

אדוני היושב-ראש, אני פונה אליך. למעשה, אני פונה אל יושב-ראש הכנסת, לא אליך. יושב-ראש הכנסת הבטיח בפני הרכב הכי מכובד של בית-המשפט העליון, שביום רביעי יתקיים דיון בנושא החוק לשינוי שיטת הממשל. זו הבטחה של יושב-ראש הכנסת. פעם אחת הכנסת הזאת — — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה. חבר הכנסת קליינר, למי אתה מבקש לעזור עכשיו, לחבר הכנסת רמון? חבר הכנסת קליינר, אם אתה מבקש לעזור לחבר הכנסת חיים רמון, אני משוכנע שהוא מבקש שקט.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני, כחבר ועדת החוקה, חוק ומשפט, שהכניח את החוק, חוק-יסוד: הממשלה, לקריאה שנייה וקריאה שלישית על פני תקופת זמן של שנה וחצי בצורה יסודית ומסודרת: והיות שמדובר בחוק מקיף ורציני, בעל חשיבות ומשמעות קונסטיטוציונית ממדרגה ראשונה, לא ייתכן שתחילת הדיון תיעשה בשעות הערב המאוחרות של יום דיונים בכנסת.

קריאות:

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

כיום שלא היה צפוי, וזאת לאחר שלושה ימים של דיונים אינטנסיביים בחוקי התקציב.

חיים ברי-לב (העבודה):

שלושה ימים של בטלה.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

לחוק זה יש קרוב ל-100 הסתייגויות. כל הסתייגות דורשת דיון רציני ומעמיק.

על כן אבקש מהיושב-ראש להעמיד להצבעה במליאת הכנסת את הצעתי: דחיית הדיון בקריאה שנייה ובקריאה שלישית ליום שני הקרוב, כסעיף ראשון בסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רובינשטיין, אתה רוצה את זכות הדיבור? לפני שאני נותן לך רשות דיבור, ביקש חבר הכנסת חיים רמון. אתן, ראשית, את רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון. אבל לפני כן יש לי בקשה.

קריאות:

היו"ר ג' גדות:

אני מבקש. אם רוצים פיצוץ — — — אתה מוכן להשתיק את חברת הכנסת נמיר? אני מבקש שכולם ישבו פרט למי שקיבל את רשות הדיבור. יש לי בקשה גדולה: אני אתן לכל אחד לדבר, לא ידברו שניים לסיעה אחת. לא נעשה פה "גנרל דבטה" בעניין הזה. אני מבקש שכולם ישבו, נשמע בשקט את הדברים, הרי בסופו של דבר מיהו יצטרך לקבל החלטה ונצטרך לעשות או לא לעשות מעשה. הבה נעשה זאת בצורה מתורבתת, למען השם.

חבר הכנסת הנגבי, אני דורש ממך שתשב. חברת הכנסת שרה דורון. חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר. חבר

הכנסת מרדכי גור, זכותו של חבר ממשלה לדבר בכל זמן שהוא רוצה. הוא לא צריך לקבל הזמנה ממני.

אני עומד להכריז על הפסקה.

חיים רמון (העבודה):
מה זה?

היו"ר ג' גדות:

אם אתם תשבו בשקט, אני אטפל רק בצד הזה. אני מבטיח לכם, שבו בשקט.

חבר הכנסת לנדאו, אנא שב. חבר הכנסת הנגבי, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. חבר הכנסת פורת, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. חזור אל מקומך, בבקשה. במבט תמים אתה עושה ממני צחוק. חבר הכנסת וירשובסקי, אתה ודאי מבין ללבי. חבר הכנסת צחי הנגבי, אני עומד לקרוא אותך לסדר בפעם השלישית ואתה תוצא מן האולם. אני לא אשחק עם זה. חבר הכנסת שלמה דיין, אנא חזור למקומך. חבר הכנסת לין. אחכה עד שחבר הכנסת דיין, עמיתי לנשיאות, יחזור למקומו.

יגאל הורביץ (הליכוד):

אתה תחכה עד יום שני.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין זה סוד שלא נמנית ואינני נמנה עם חסידיו של החוק הזה. אבל מה שקורה כאן, חברי הכנסת, עובר כל דמיון. אני מתחנן בפני כל חבר בבית הזה, שנותר בו קורטוב של דאגה למשטר הפרלמנטרי שלנו, שלא לתת יד למהלך הזה.

מה ראינו כאן? לפני שעה קלה, למרות הודעה של כל ראשי הסיעות שתומכים בסעיף מסוים, ביקשתם הצבעה אישית כדי להעביר זמן, ועכשיו טוענים לעייפות? טובל ושרץ בידו. אתם רוצים להמשיך בכיזוי בג"ץ? אתם רוצים להמשיך להרוס את יסודות הפרלמנטריות שלנו?

אני פונה למפד"ל, אתם ניסיתם לשחק בימים האלה את התפקיד של האנשים ההגונים, איפה אתם בעניין הזה?

אני פונה אליך, שר המשפטים, זה רגע המבחן שלך. אתה מופקד על המשפט במדינת ישראל, תאמר את דברך. זה מהלך תקין?

היו"ר ג' גדות:

תודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת שולמית אלוני, ואחריה — לחברת הכנסת חמר גרונסקי.

יגאל הורביץ (הליכוד):
לשם מה כל זה?

היו"ר ג' גדות:

הרי אתה מבין שאני מחויב.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בשביל להגן על המוסר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אתמול היה היום האחרון לביצוע החלטת בג"ץ. היה אתמול יום פנוי, אבל אתם ביקשתם להבטיח קודם-כול את התקציב, על מנת — — —

חיים רמון (העבודה):

פעם אחת, רק לפני שבועיים, הכנסת כבר ננזפה, ובצדק, עליידי בית-המשפט העליון, כאשר היא ביזתה אותו ולא קיימה הוראות והתחייבות כתובה של יושב-ראש הכנסת.

אני מציע ליושב-ראש הכנסת דב שילנסקי, שלא להפוך את ביזוי בית-המשפט העליון לשיטה. אני מציע לו לעלות כאן על הדוכן ולהודיע שהוא דוחה את הבקשה של חבר הכנסת אהרן אבוחצירא, כי אין סמכות היום לכנסת, לאחר שהיא הבטיחה לבית-המשפט העליון לדון בכך, לקבל את בקשתו של חבר הכנסת אבוחצירא בטענה שאפילו לא מעוררת גיחוך.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת רמון. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בבקשה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לקרוא מה קבע בית-המשפט העליון בבג"ץ 5379/91: בפני כבוד השופטים: השופט ברק, השופט לין והשופט מצא, בעתירה של חברי הכנסת אמנון רובינשטיין, יואש צידון, דוד ליכאי ויצחק לוי נגד יושב-ראש הכנסת.

בית-המשפט קובע: עם פתיחת הדיון היום הודיע מר פוגלמן, בשם יושב-ראש הכנסת, כי הצעת החוק תובא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בשבוע המתחיל ב-22 בדצמבר 1991 או שבוע לאחריו — דהיינו, השבוע הזה; לאור ההודעה הזאת ביקשו העותרים לחזור בהם מהעתירה.

אנחנו ביקשנו לחזור מהעתירה על סמך התחייבותו של יושב-ראש הכנסת, ואתם רוצים להעלות כאן הצעה שתכליתה ביזוי הכנסת והפרת צו של בית-המשפט העליון. עוד לא היה דבר הזה. די בייזון וקצף היה לנו השבוע. אין כל אפשרות להעלות את ההצעה הזאת בלי לבזות את בית-המשפט העליון ובלי להפר כל נורמה ובלי לדרוס כל אמת מידה.

אני תובע שההצעה של חבר הכנסת אהרן אבוחצירא לא תועלה להצבעה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת רובינשטיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת גולדשטיין, אם יש משהו כאן שחושב שאני אנעל את הישיבה כלל צעקות בעניין הזה, הוא טועה.

חבר הכנסת רמון, אתה לא הוגן כלפי. חבר הכנסת לנדאו, נא לשבת. חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת רובינשטיין, אנא. הרי זה לא הוגן. אני מטפל בהם, עובר לאלה, ברוך השם פרנסה מלאה בידי. חבר הכנסת דיין. אתם רוצים הפסקה?

קריאות:

לא.

קריאות:

כן.

מרדכי גור (העבודה):

יש בממשלה משפטים מספר, תביא את זה להכרעה.

היו"ר ג' גדות:

מה זה עוזר עכשיו. כפי שאתה מכיר את התקנון, חבר

הדמוקרטיה, יתמוך בחיסול המשפט, יתמוך בחיסול כל מה שיקר למדינה הזאת, ויהפוך אותנו כולנו לחבר הכנסת מזרחי, שמסובבים לו את היד מאחורי — — —

היו"ר ג' גדות:

לא, לא, לא. נא לנתק את המיקרופון. אני מבקש לדבר להצעה לסדר, לא לפגוע בחברי כנסת. אני מבקש לא לפגוע בחברי כנסת.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ג' גדות:

אני אפתח את המיקרופון אם תאמרי לי שאת לא פוגעת בחברי כנסת. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני רוצה לומר, שמנסים להפוך את הכנסת להיות כמו אותו חבר כנסת שלא אזכיר את שמו, שסובכו לו את היד מאחורי הגב ואיימו עליו כדי להוציא ממנו הצבעה בניגוד למצפוננו ובניגוד לאינטרס של הציבור שאותו הוא משרת. ועכשיו רוצים לכופף את היד לכנסת כולה. אוי למי שיתן יד לכך.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

טוענים שאנחנו עייפים. אנחנו לא עייפים.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני אתן עוד — — —

יצחק רבין (העבודה):

אמרנו לפי סיעות.

היו"ר ג' גדות:

יתירה מזאת, אני אומר מה אני רוצה לעשות, טוב? כדי שיהיה בהסכמה כללית. רציתי לתת לכל סיעה. רציתי לתת אפשרות לדבר גם למגיש החוק וליושב-ראש הוועדה. זה מקובל עליכם? מקובל עליכם? מקובל על כולם? יפה. הנה, איזו סיעה עדיין לא דיברה? איזו סיעה עדיין לא דיברה? בבקשה. ראשון בין המגשים, חבר הכנסת דוד ליכאי.

קריאות:

— — —

שר המשטרה ר' מילוא:

אם הוא חוזר בו מהצעתו — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ג' גדות:

אתה מתאר לך שאני לא אתן לכולם להתבטא?

שר המשטרה ר' מילוא:

אם הוא חוזר בו מהצעתו — — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת ליכאי. חבר הכנסת ליכאי, רק דקה, דקה אחת.

דוד ליכאי (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

לחקן את הצעתך. בבקשה. אנחנו נמתין, חבר הכנסת ליכאי, רק שנייה אחת.

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת אלוני, זה לא אתם.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

המשלה ביקשה להכטיח קודם-כול את התקציב, ונשיאות הכנסת קיבלה את בקשת הממשלה. אדוני היושב-ראש, אתמול, יום שלם הלכנו בטל ובלבד שיוכסח קודם התקציב. נעשו הקניות, נעשו המכירות, והכספים ניתנו לכל מי שדרש אותם. לא ייתכן.

אדוני היושב-ראש, זה בית-הנבחרים של האומה, זה המוסד הריבון. היום, ובשעה זו, יש מבחן — האומנם החליט יושב-ראש הכנסת, כעצם הדחייה של נושא זה מאתמול, שאז היה זמן לדון בו, לשעה זו, לתת יד להכשלת ההחלטה שנחקלה, ושהוא קיבל אותה ואמר כי יכבד אותה, ולהכשלת הפרלמנטרים הישראלי?

ההחלטה היום איננה בידי ראש הממשלה, ולא בידי הקבוצה שסוחטת עכשיו את ראש הממשלה, שהודיע שיחפשו אותה. ההחלטה היא אך ורק בידי יושב-ראש הכנסת, למען הכנסת ושלטון החוק. שום תירוצ לא יעזור. אם עכשיו לא נדון בזה, פירוש הדבר שיושב-ראש הכנסת ביזה את הכנסת ואת בית-משפט העליון. תודה.

אברהם רביץ (דגל התורה):

דובר שזה יהיה בהצבעה.

קריאות:

— — —

דוד ליכאי (העבודה):

אין סמכות להצביע בזה.

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה. חברת הכנסת גוז'נסקי, תמתני. אנחנו פשוט צריכים לעבור גל נוסף. זה גלים-גלים. בפעם הקודמת את היית בגל. עכשיו את תעמדי שם ותסבלי את הגל של האחרים, עד שיהיה שקט. הנה שקט. דברי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת לנדאו, אנא חזור למקומך.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה שאני חשה כאן מחור מאוד, כמעט מצב סהרורי. אחרי שלושה ימים — — —

היו"ר ג' גדות:

רגע, רגע. חברת הכנסת גוז'נסקי, חבר הכנסת מצא, אם תאמר את זה בקול רם קצת יותר, גם אני אשמע. אני לא מבין במה מדובר. חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אחרי שלושה ימים של מלחמת התשה, שכל ייעודה היה כניעה למתנחלים, כניעה לסחטנים, אחרי שלושה ימים שבהם הקואליציה עשתה הכול בשביל להמאס על העם את הדמוקרטיה ובשביל ליצור אווירה שבה ניתן להשיג הכול, אני חשה בערך כמו אותם ועדי עובדים שמוהלים אתם משא-ומתן שלושה ימים רצופים ללא שינה, כדי שכיום השלישי יסכימו לכל דבר.

על סדר-היום לא עומדת הצעתו של חבר הכנסת אבוחצירא. מי שיתמוך בחבר הכנסת אבוחצירא יתמוך בחיסול

קריאות:

— — —

היו"ר ג' גדות:

השר מילוא, מותר לי לבקש שתעשו סדר. ביקשת — נתתי. אומרים לו עכשיו לסתום את פיו, אז תחליטו מה לעשות.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, כאשר החלטתי להציע את ההצעה —

קריאות:

— — —

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

חבר הכנסת יעקבי, בבקשה. אל תרים ידיים. זה לא משה רבנו. חכה. אל תתרגש.

ההצעה שלי נבעה מתוך שני נימוקים. נימוק אחד — כבודה של הכנסת, ואתם כולכם נועקתם פתאום. הרי הדיון הוא על הצעה כל כך רצינית, הצורה הזאת, זאת הפגיעה הכי קשה בכנסת.

הסיבה השנייה — נאמר לי שעל־פי הבג"ץ, יש לנו זמן עד ה־5 בחודש, סליחה, עד ה־6 בחודש, ולכן חשבתי שאין צורך להיכנס ללחץ של הלילה אלא מוטב לכנס את הכנסת ב־6 בחודש. ולפי מה שהביאו לי כרגע מתברר, שבהחלטת הבג"ץ לא נאמר ה־6 בחודש אלא נאמר עד סוף השבוע הזה. אז לא צריך לחשוף, חבר הכנסת חיים רמון, שיש כאן קומבינציה פוליטית וכל מיני דברים. אתה יודע בדיוק שאין רוב להצעה שלך. אל תתרגש.

על כן, לאור שתי ההערות שהעליתי, במיוחד זו בנוגע לבג"ץ, אני לא עומד על הצעת. עמדתי על הצעתי לאור מה שאמר לי לגבי הבג"ץ.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, נא לשבת כולם.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

על כן, בבקשה, אני לא עומד על כך. בבקשה, היושב־ראש הוא המוסמך לקבוע.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, ברשותכם, אנחנו עוברים לסעיף — — —

חבר הכנסת לין, מה הבעיה? מהמקום. מה הבעיה?

אוריאל לין (הליכוד):

אני ביקשתי להעיר.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רמון, אתה מסכים אתי שזה לא עוזר לך עכשיו. תן לי לראות מה קורה שם.

חיים רמון (העבודה):

אתה תדאג לשם, אני אדאג לפה.

היו"ר ג' גדות:

אני מוכן לקבל את הסיכום הזה. חבר הכנסת קליינר, שב בבקשה, שב בבקשה. ההצעה צריכה להיות מוגשת ליושב־ראש בכתב.

מיכאל קליינר (הליכוד):

הוגשה בכתב ליושב־ראש.

היו"ר ג' גדות:

יפה. אני אחליט אם אני מקבל אותה או לא.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אחרי שאני אנמק.

היו"ר ג' גדות:

באמת? מה אתה אומר?

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני היושב־ראש — — —

היו"ר ג' גדות:

כן.

אוריאל לין (הליכוד):

נשמעו כאן דעות בנושא חשוב מאוד. שמעת בסבלנות את כל נציגי האופוזיציה. גם אנשים מהקואליציה מבקשים להביע את דעתם בנושא.

יצחק רבין (העבודה):

אין הצעה לסדר.

היו"ר ג' גדות:

רגע, חבר הכנסת צור.

אוריאל לין (הליכוד):

נאמרו דברים. הם נרשמו בפרוטוקול והם יצוטטו מיד בכל אמצעי התקשורת. אני רוצה להעיר בנושא הזה כדי לאזן את התמונה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת לין, אנא שב. אני מבקש ממך, שב. אתה מסתיר לי את חבר הכנסת לנדאו יקר נפשי. אנא ממך.

אני אינני יכול לתת לך בזה הרגע. אילו חבר הכנסת אבוחצירא, שלא שומע אותי כרגע, אילו הוא היה נענה לבקשתך כשהוא רץ אל המיקרופון, ולא היה מדבר אלא רק לאחר שאתה היית מדבר, היית יכול לדבר.

חבר הכנסת איתן, נורא מוכבד להפנות לי את הגב.

אוריאל לין (הליכוד):

— — —

היו"ר ג' גדות:

אתה תאפשר לי להשיב לך? הרי אני שמעתי אותך בסבלנות. אילו הוא היה משיב אחרי דבריך, אילו הוא היה מתייחס לעניין אחרי דבריך, הרי אתה היית מספיק לדבר והוא היה מדבר. מאחר שהוא דיבר והוריד את הצעתו שלו מסדר־היום, הרי זו איננה קיימת עוד. מאחר שהיא איננה קיימת עוד.

אוריאל לין (הליכוד):

הוא לא הוריד.

היו"ר ג' גדות:

אני מבקש ממך להקשיב לי עד הסוף. זה לא יעזור לך. אתה תקשיב.

אוריאל לין (הליכוד):

הוא לא הוריד.

היו"ר ג' גדות:

אני קורא אותך לסדר.

שרה דורון (הליכוד):

אדוני היושב־ראש.

היו"ר ג' גדות:

דקה. אתן לך להתבטא.

אוריאל לין (הליכוד):

אתה טועה.

היו"ר ג' גדות:

יכול להיות שאני טועה, אבל זה ימוצה עד תום. אני, עם כל הכבוד, לא אתן לך עכשיו לדבר. אני יכול לומר לך רק דבר אחד: ממילא אתה עומד לעלות בתוך דקה אל הדוכן כדי להציג את החוק, ובמסגרת הצגת החוק אתה יכול לומר כל מה שעולה על דעתך.

חברת הכנסת דורון, הערה מהמקום, בבקשה.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אינני מבין, למה אתה לא רוצה לשמוע אותי, כי אני לא צועק?

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת דורון, הוא לא צועק, הקול שלו לא נשמע, את יכולה לדבר.

שרה דורון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הנושא מוכא לדיון — — —

קריאות:

אדוני היושב-ראש, אין שומעים, כדאי שתלך למיקרופון.

שרה דורון (הליכוד):

אני מבקשת לאפשר הצעה לסדר — — —

היו"ר ג' גדות:

גברתי, יש שתי אפשרויות. חבל שתאמצו, כי לא שומעים אותך. אני הבנתי אותך. אני רק רוצה שתביני דבר אחד. קיימות שתי אפשרויות: האחת, שהנושא לא קיים על סדר-היום ואז הוא נמוע מלדבר; האפשרות השנייה, שאת, או מישהו אחר, עדיין מבקש להעלות את זה כהצעה לסדר. אם זה רצונך, אאפשר לך לדבר. אינני רואה שזה רצונך.

שרה דורון (הליכוד):

לא.

היו"ר ג' גדות:

יפה. חבר הכנסת קליינר, הצעה לסדר, בבקשה.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבטחה לבית-המשפט העליון צריך לקיים. לדעתי, לא היתה זו כוונתו של בית-המשפט העליון, שחוק כה חשוב, קונסטיטוציוני, שמחוקקים אותו אחת לדור, ידונו בו כתנאים האלה. מלבד הבחירה הישירה של ראש הממשלה, יש בו עשרות סעיפים שלגביהם הוגשו למעלה מ-100 הסתייגויות, ובכולן יש חידושים בחיים הפרלמנטריים בישראל.

הצעתי היא, לפנות על דעת הכנסת לבית-המשפט העליון כדי לבקש ארכה, עלימנת שנוכל לקיים בחוק החשוב הזה את הדין היאה לו.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת קליינר, הריני להודיעך, שעניין זה שאתה מבקש אותו, קיימות שתי אפשרויות לעשותו: האחת, שתפנה על דעת עצמך, או על דעת כמה חברים, או שתתקיים הצבעה על עניין זה. עניין ההצבעה נדחה בזה הרגע, מאחר שחבר הכנסת אבוהצירא הוריד את הצעתו, ועניין זה ירד מן הפרק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא. זה נתון לשיקול דעתו של היושב-ראש.

היו"ר ג' גדות:

אם אתה לוחץ עלי, חבר הכנסת ויינשטיין, אני אומר לך, שהיו חברי הכנסת בבניין, שפנו אל היושב-ראש, ודעתו של היושב-ראש היא — והיא מכבדת אותו ואת הכנסת — שצריך לקיים את הדין.

עם כל הכבוד, מאחר שהחלטתי שלא להעלות את הנושא הזה לסדר, מאחר שביטלתי את האפשרות שידברו, הרי גם נציגי סיעות לא ידברו עוד.

ועכשיו, חברי הכנסת, פשוט לעניין: אני מודיע שעוברים לסעיף ג' בסדר-היום. סליחה, לפני שאני עובר, אני מקבל פתקים. אני רוצה להיות בטוח שאני מבין מה קורה פה. עם כל הכבוד, יש לי הרגשה שאם רוצים קצת לכלכל מישהו אחר, לא את עצמכם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, האם אפשר לומר משפט אחד?

היו"ר ג' גדות:

עוזב את זה. אתה רואה לאן אני מוביל את העניין. אז תן לי את שלוש הדקות הנוספות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת אהרן אבוהצירא אמר, שהוא מעביר את הצעתו לשיקול היושב-ראש. מאחר שעוד לא נתקבלה החלטתו של היושב-ראש — — —

חיים רמון (העבודה):

מה ההיתממות הזאת?

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ויינשטיין, קיימות שתי אפשרויות: האחת היא, שאני פשוט אקבע את ההליך ואודיע לכם מה צריך לעשות, על-פי מיטב הבנתי ועל-פי מיטב הבנתי מה חושב יושב ראש הכנסת; השנייה היא, להודיע על הפסקה כדי שאתם תוכלו להתכנס ולשאול את יושב-ראש הכנסת.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

לא.

חיים רמון (העבודה):

יודעים את החשובה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יושב-ראש הכנסת נמצא בבניין.

היו"ר ג' גדות:

אני רוצה להודיע מה שהודיע בזה הרגע יושב-ראש הכנסת באמצעותו של מזכיר הכנסת. הוא הודיע שאחת מן מהשתיים: אם הצעתו של חבר הכנסת אבוהצירא איננה עומדת, הרי הוא עצמו מבקש להתחיל בדיון על הצעת החוק. לכן, אני שואל בפעם האחרונה את חבר הכנסת אהרן אבוהצירא — ואני מבקש ממך לבוא אל המיקרופון כדי שהקצרינות תוכלנה לשמוע אותך — יש לך דקה בדיוק, תאמר לי האם הצעתך עומדת או לא עומדת. בבקשה.

אהרן אבוהצירא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כאשר הצעתי את הצעתי והסברתי בפעם השנייה, היה זה בגלל הנושא ובגלל הזמן מבחינת החוק. והשארתי את זה, ואני חוזר על זה: אמרתי — גם לא ידעתי את

שהכנסת תתחיל בדיון, ולפנות ליושב-ראש הכנסת, לא בשם הכנסת, אלא על דעתו, שיתיעץ עם בית-הדין הגבוה לצדק. אם בית-הדין הגבוה לצדק יסכים, נתחיל אומנם היום בדיון, כפי שהתחייבנו, אבל ההצבעה תתקיים בישיבה הבאה.

אברהם פורי (תנועת המרכז — שינוי):
לא. זה עיוות פסק-הדין.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לשר קצב. השר אהוד אולמרט, בבקשה.

שר הבריאות א' אולמרט:
אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ג' גדות:
אולי תיגש למיקרופון? אין שומעים אותך.

שר הבריאות א' אולמרט:
שומעים אותי מצוין.

בליל ההצעות הללו לא מוסיף דבר ולא תורם דבר. אדוני יחליט לפתוח בדיון היום. ירצה חבר הכנסת לפנות ליושב-ראש הכנסת, זה עניינו. תפתח בבקשה בדיון.

ז. הצעת חוק-יסוד: הממשלה*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הזה על כל 100 ההסתייגויות שבו, כרצינות ראווה ובצלילות הדעת — הרי כולכם יודעים היטב שאנחנו כולנו נתונים במצב נפשי שונה לחלוטין.

מה אנחנו עושים? אנחנו מתחילים בדיון בחוק, לא מאפשרים לדחות אותו ליום שני משום שיש החלטה של בית-המשפט הגבוה לצדק. מהי החלטה זו של בית-המשפט הגבוה לצדק? הוא נתן חוקה של פסק-דין להתחייבות ליושב-ראש הכנסת.

רבותי חברי הכנסת, שום בית-משפט אינו יכול לתת ליושב-ראש הכנסת סמכויות יותר ממה שיש לו על-פי התקנון. בנושא, כמושכל זה, תצטרכו להסכים אתי. לא יכול בית-משפט לתת ליושב-ראש הכנסת יותר סמכויות מאשר יש לו על-פי התקנון.

מדריך גור (העבודה):
אמרת זאת לפני שבועיים. פסק-הדין אמר אחרת. אני מציע שלא תחזור על הדברים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקרמת לשלום):
— — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אמרתי זאת. אני מבין שאתה לא מסכים אתי. על-פי שיקול דעתך המשפטי, אתה לא מסכים אתי. אתה חושב שבית-המשפט יכול לתת יותר סמכויות מכפי שיש לי ולך על-פי התקנון. אני מבקש שלא תפריע לי, כי הרי אני אגיד מה שאני רוצה. אם תפריע לי, זה ייקח יותר זמן. אולי מותר לך ללמוד משהו.

מדריך גור (העבודה):
לנו יש עצבים.

העניין של הבג"ץ. סמכותו של היושב-ראש היא להחליט לגבי ההצעה הזאת, אם הוא חושב שהוא רוצה להביא את החוק היום, או לדחות את זה על-פי החלטה, או לכנס את ועדת הכנסת, או כל החלטה שהיא על-פי התקנון. אני הצעתי הצעה, שמעבירה את הכדור להחלטתו — לאור פסק-הדין של הבג"ץ — ליושב-ראש הכנסת. הצעתי אינה נופלת, אבל הצעתי גם לא עומדת כמובן הזה, במידה שהיא סותרת את עמדתו של היושב-ראש.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא הבנתי. יש אי-הבנה לגבי הצעתו של חבר הכנסת אבו-חצירא.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה, השר קצב.

חבר הכנסת נפאע, אני חייב להודות שגם אני לא הבינתי כאן משהו.

שר התחבורה מ' קצב:

בעקבות ההצעה לסדר של חבר הכנסת אבו-חצירא והתגובות של חברי כנסת אחרים, והואיל וחבר הכנסת אבו-חצירא חזר בו מהצעתו, אני מציע, אדוני היושב-ראש,

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, נו, לאחר שהכול החישו את הכול, אני מודיע שאנו עוברים לסעיף ג' בסדר-היום — חוק-יסוד: הממשלה. יציג את החוק ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת אוריאל לין. בבקשה.

חברי הכנסת, אתם מבקשים הפסקה של חמש דקות?

קריאות:
לא.

חיים רמון (העבודה):
לא. נגמרו ההפסקות.

היו"ר ג' גדות:
אנא, שקט.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאני מתחיל בדברי בעניין חוק זה, ובגלל הרגישות המיוחדת שיש בנושא הבג"ץ, אני רוצה להציע לכל חברי הכנסת, גם כאשר אנחנו נמצאים בוויכוח לוהט ביותר, כשלכל צד יש אינטרס מוגדר מאוד, בואו לא נשכח את תחומי האחריות וגם את תחומי ריבונותה של כנסת ישראל.

אם אתם סבורים שבשעה כזאת, לאחר שלושה ימים של מייטת עצבים, וכשהגורונות כבר קצת הצטננו — — —

עמיר פרץ (העבודה):
לא עשינו כלום.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
— — — אפשר לדון בחוק תחוקתי, שכולנו יודעים היטב את חשיבותו המרכזית לעתידה של המדינה, אפשר לדון בחוק

ושושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):
אבל הוא כלול בסדר-היום.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
בואו נבין, שבלהט הוויכוח על כבודה של הכנסת, על
כבודו של בג"ץ, יש גם לכנסת ישראל סמכויות, אם היא
חושבת שבדחיית מועד הדיון לישיבה הבאה הראשונה היא לא
תפגע בבג"ץ.

אני מתכבד להביא את חוק-יסוד: הממשלה בקריאה
שנייה. החוק נדון בכנסת בקריאה ראשונה בימים 15, 22 ו-28
במאי 1990. בהתאם לסעיף 122 של תקנון הכנסת, ועדת
הכנסת אישרה ביום 16 באוקטובר 1991, על-פי בקשת ועדת
החוקה, חוק ומשפט, למזג את ארבע הצעות החוק הפרטיות
של חברי הכנסת ולהביאן כהצעת חוק אחת.

תחילתה של הצעת חוק זו בארבע הצעות חוק פרטיות, של
חבר הכנסת יואש צידון, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, חבר
הכנסת דוד ליכאי ועברכם הנאמן.

החוק הוגש בצירוף כל ההסתייגויות לקריאה שנייה
ולקריאה שלישית ביום י"ג בחשוון התשנ"ב.

רבותי, החוק הזה לא נולד בחלל ריק. לחוק הזה קדמה
היסטוריה חקיקתית, ואני מתנצל בפני חברי הכנסת שהיו כאן
בבית לפני שנת 1985. אני יודע שחבר הכנסת גד יעקבי דחה,
במשך שנים רבות, לשינוי שיטת הבחירות בישראל. אבל אני
ארשה לעצמי להתייחס להיסטוריה החקיקתית רק משנת 1985,
כדי שנבין כיצד התפתח חוק זה.

אם כן, בשנת 1985 יום חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי
הצעת חוק לשינוי שיטת הבחירות לכנסת. על-פי הצעת חוק זו,
תחולק הארץ ל-20 אזורים בחירות, ובכל אזור ייבחרו ארבעה
חברי כנסת — 80 חברי כנסת. שאר 40 חברי הכנסת ייבחרו
בבחירות ארציות.

לחוק הזה הצטרפו לאחר מכן 44 חברי כנסת. לאחר
תקופה של שנתיים היה ברור ליוזמי הצעת החוק, שאין סיכוי
להעבירה, משום שהיא שיבשה את עקרון הייצוג היחסי בכנסת
ישראל.

מהר מאוד נוכחנו בכך, שכל הצעה לשינוי שיטת
הבחירות, שעלולה לשבש את עקרון הייצוג היחסי כפי שהוא
מקובל היום, לא יכולה ואין לה סיכוי לעבור בכנסת ישראל, לא
בעתיד הנראה לעין.

משום כך, בשלב מאוחר יותר, הובאה לוועדת החוקה,
חוק ומשפט, על-פי הצעה של הגוף "חוקה לישראל", הצעה
שונה לשינוי שיטת הבחירות לכנסת. ההצעה הזאת קובעת,
ש-60 חברי כנסת נבחרים באזורים ו-60 חברי כנסת באים מן
הרשימות הארציות, כאשר עיקרון ברור הוא, שלא משנים את
עקרון הייצוג היחסי בכנסת. מספר המנדטים שכל מפלגה, או
כל סיעה מקבלת נקבע אך ורק על-פי תוצאות ההצבעה
לרשימות הארציות. הבחירות האזוריות לא משפיעות על
גודלה של הסיעה בכנסת. הן קובעות רק דבר אחד, שלגבי 60
חברי כנסת — המצביעים באזורים מכתבים למפלגות מי הם
יהיו, מה יהיה ההרכב האישי שלהם. אבל עקרון הייצוג היחסי
נשמר.

אנחנו חשבונו, שאם נציע הצעה לשינוי שיטת הבחירות
לכנסת, שאינה פוגעת בעקרון הייצוג היחסי אבל מאפשרת
מרכיב של בחירות אישיות כאשר ל-60 חברי כנסת וקשר הדוק

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כן, אבל זה לא יעזור לך. זה לא יעזור, כי אני אגיד לך מה
שאני רוצה להגיד. אני מעריך את החשיבה השיפוטית שלך.
אבל חשמע — — —

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת לין, דקה אחת. חברי הכנסת, אנא, זה
מתיש רק אדם אחד, אני רוצה שתדעו. זה מתיש רק אדם
אחד.

יצחק נבון (העבודה):
את היושב-ראש.

היו"ר ג' גדות:
נכון.

שמעון פרס (העבודה):

היו"ר ג' גדות:
אתה חייב להודות שזאת היתה ישיבה קשה. גם לא קלה
באופן אישי. בבקשה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
הסמכות שיש ליושב-ראש הכנסת מפורשת בסעיף 123(ד)
לתקנון הבית, האומר מפורשות: הצעת החוק בצירוף
ההסתייגויות כאמור תונח על שולחן הכנסת על-ידי יושב-ראש
הכנסת והוא יעמידה על סדר-יומה. זו סמכותו של יושב-ראש
הכנסת, עם כל הכבוד, זו חובתו של יושב-ראש הכנסת להעמיד
נושא על שולחן הכנסת ולהעלותו על סדר-היום. בשום מקום
בתקנון לא ניתנה ליושב-ראש הכנסת סמכות להעמיד נושא על
שולחן הכנסת ולהעלותו על סדר-היום. בשום מקום בתקנון לא
ניתנה ליושב-ראש הכנסת סמכות להביא הצעת חוק בקריאה
שנייה ובקריאה שלישית.

דוד ליכאי (העבודה):
נכון.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
הוא פשוט ניסח התחייבות שנוסחה 'עבורו לא נכון'.
ומשום שהתחייבותו זו נוסחה לא נכון, היא לא הופכת להיות
חוק במדינת ישראל. והיא לא משנה את החוק. החובה להביא
את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית היא של יושב-ראש
הוועדה שבה הוכן החוק.

אם מחליטה מליאת כנסת ישראל כולה שהיא רוצה לדחות
מועד של דיון — זה בהחלט בסמכותה. אנחנו לא רוחים את
הדיון, אבל בואו נראה את הדברים בראייה נכונה.

אין בשום מקום בתקנון הכנסת איזו הוראה שנוחנת
ליושב-ראש הכנסת סמכות לחייב יושבים-ראש של ועדות או
ועדות הכנסת; בשום אופן לא בתחום סמכותם החקיקתית.

משה שחל (העבודה):
אין גם ההיפך.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
ומה אתם עשיתם? תוהו שאתם התלהבתם כל כך לדחות
נושא שבו האמנתי, ואני מבין זאת, הייתם מוכנים ללכת גם
לשיבוש סמכויות הכנסת. כי ועדות הכנסת מוסמכות בתחום
החקיקתי, ומליאת הכנסת, ולא יושב-ראש הכנסת, הוא לא
יכול לחייב את היושבים-ראש של הוועדות או את ועדות
הכנסת. פה נכנסה טעות רצינית ביותר, והיא תהיה מחויבת
בתיקון.

בישראל, לשנות את עקרון הייצוג היחסי. אנחנו יודעים שהחברה הישראלית היא חברה קוטבית מאוד, ואם אתה עובר לשיטה של בחירות אזוריות, ייתכן שחלק מהזרמים או מהמפלגות או מהסיעות שמגיעות היום לידי ביטוי בכנסת לא ייכנסו למשחק הדמוקרטי. ובחברה הישראלית עדיף בעצם שכולם יהיו חלק מהמשחק הדמוקרטי.

גד יעקבי (העבודה):

אני מבקש להעיר משהו בעניין הזה. הסיכום שהיה בעניין שינוי שיטת הבחירות לכנסת היה על בסיס של 60 חברי כנסת, אומנם כ-20 אזוריים, שלושה באזור, אבל במכניזם שנקבע, נשמר עקרון הייצוג היחסי.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
נכון, זה מה שאמרתי.

אריה אליאב (העבודה):
הוא אמר את זה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
הדגשתי את הדבר הזה.

אנחנו גם הבנו, שאם נצליח להעביר את החוק לשינוי שיטת הבחירות, לא נפתור אף אחת מן הבעיות שאנחנו מתייחסים אליהן בשינוי שיטת הממשל — הווי אומר, הבעיה המרכזית ששמנו לגד עינינו, שהיא בעיית יציבותה ותפקודה של הממשלה; הבעיה שהי העיקה היתה בעיית יציבותה ותפקודה של ממשלת ישראל. זה היה הדבר שהעיק, וזה היה הרושם החזק ביותר שבהשראתו בעצם רצינו לגבש את החוק. והיה ברור לנו, ששינוי שיטת בחירות, בלי לשנות את עקרון הייצוג היחסי, אינו משנה דבר כאשר למכנה הקואליציוני הקיים בכנסת ישראל, שהוא בעצם שורש הבעיה של כל מה שאנחנו מגדירים כבעיות של יציבות הממשלה ותפקודה. אם כך, הבנו שאין סיכוי לעשות את הדבר הזה.

במקביל לעבודתה של הוועדה הקואליציונית, וקצת גם לאחר מכן, קיימה ועדה מטעם הליכוד, בראשותו של חבר הכנסת חיים קורפו, דיונים, ובדקה את ההצעות של הוועדה הקואליציונית. מנקודת ראות ליכודית בעיקר, אבל גם מתוך בחינה של כלל ההצעות ומידת ישימותן בשיטה שלנו. ועדת קורפו, נקרא לה לשם קיצור, סיימה את עבודתה בגיבוש תמציתי קצר למוזכרות תנועת הליכוד, ובפסקה הסופית נאמר, ששינוי שיטת הבחירות מהווה — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא היה מנקודת ראות ליכודית; זה היה מנקודת ראות כללית.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אמרתי: שתייהן. שתייהן, אמרתי. הרי, חבר הכנסת עוזי לנדאו, היתה ועדה קואליציונית שבה אתה היית מיוצג; גם אני השתתפתי, וגם שלושה שרים. בנוסף ובמקביל היתה גם ועדה שבראשה עמד חבר הכנסת חיים קורפו, שבדקה את הנושא משני היבטים, גם ליכודי וגם כללי. הרי איננו מתביישים בכך שהיא בדקה זאת גם מנקודת ראות ליכודית. כולם יודעים שהי לה שני היבטים.

היא הגיעה, בסופו של דבר, למסקנה שבפסקה האחרונה: שינוי שיטת הבחירות מהווה תשובה חלקית בלבד לבעיות שיטת הממשל והמשטר בישראל, ומשום כך שומה על הוועדה הדו-מפלגתית להמשיך בעבודתה כאשר לנושא קביעת שינוי הממשל ובחירת ראש הממשלה. לדעת הוועדה, שני הנושאים

ביותר בין הבורח לנבחר, להצעה כזאת יש סיכוי לעבור. לאחר מכן הסתבר, שגם להצעה זו אין סיכוי לעבור, כפי שאסביר.

לאחר הבחירות האחרונות, לכנסת הנוכחית, בשנת 1988, נחתם הסכם קואליציוני ב-22 בדצמבר 1988. הסכם קואליציוני זה היה בין הליכוד מצד אחד לבין המערך מצד שני. ובסעיף 4 בהסכם זה, שבצעם ביטא את רחשי הלב ואת המאווים על המפלגות על סמך הניסיון שהיה בבחירות האחרונות, נקבע בסעיף 1.12, כי "תוקם ועדה פריטטית ליכוד-מערך לבדיקת שינוי שיטת הממשל, שיטת הבחירות ותיוקן חוקי הבחירות, בראש הוועדה יעמוד נציג המערך. שינוי שיטת הממשל ושיטת הבחירות וכן שינויים בחוקי הבחירות לא ייעשו אלא בהסכמת שני הצדדים. לא הגיעו הצדדים להסכמה בתוך שנה, רשאי כל צד לזום חקיקה ככנסת, כפי שימצא לנכון".

קודם חתימת הסכם זה וסמוך לאחריו, בסוף 1988 ובתחילת 1989, הוגשו ארבע הצעות החוק הפרטיות, כפי שצינתי בתחילת דברי, של חברי הכנסת יואש צידון, אמנון רובינשטיין, דוד ליבאי, ושלי. ההצעות האלה לא קודמו. עקב ההסכם הקואליציוני, שקבע שבמשך שנה אי-אפשר להגיש הצעות חוק או לקרמן.

הוועדה הקואליציונית ננתה עשרה חברים, חמישה מכל צד: מן המערך — שלושה שרים ושני חברי כנסת, ומצד הליכוד גם כן, שלושה שרים ושני חברי כנסת. הוועדה הזאת היתה בראשותו של חבר הכנסת גד יעקבי. ועדה זו ניהלה דיונים ממושכים ואינטנסיביים בראיה כוללת, וכל הנושא הוצג בפניה בהרחבה על-ידי נציגים מהאקדמיה, מומחים לנושאי בחירות ואחרים.

ב-31 באוקטובר 1989 סיכמה הוועדה הקואליציונית את מסקנותיה כחלק מהמתייחס לשינוי שיטת הבחירות, והצעה הזאת בעצם אומץ אותו חלק בהצעת החוק לשינוי שיטת הבחירות, שעבר בכנסת הקודמת בקריאה ראשונה, וזאת השיטה שאנחנו קוראים לה השיטה המערב-גרמנית, שלפיה 60 חברי כנסת ייבחרו באזורים ו-60 יבואו מתוך הרשימות הארציות. בסעיף 4 קבעה הוועדה, שהיא תמשיך בדיוניה בסוגיית מבנה הממשל ודרך בחירתו של ראש הממשלה.

הוועדה קיימה דיונים בנושא שינוי שיטת הממשל. ועמדו בפניה שתי הצעות עיקריות: הצעה אחת היא בעצם בעיקרה הצעת החוק העומדת בפניכם היום, שהיא כחידה ישירה של ראש הממשלה, בחירתו הישירה של ראש הממשלה על-ידי כלל הציבור. ההצעה השנייה דיברה על ראש ממשלה שהוא אוטומטית מי שעומד בראשות המפלגה שקיבלה את מספר הקולות הגדול ביותר. הוועדה התלבטה בין שתי הצעות אלו. ראינו את היתרונות ואת החסרונות של כל אחת מהן, ובסופו של דבר לא קיבלה הוועדה הקואליציונית המלצה ברורה בעניין שינוי שיטת הממשל, רק בעניין שינוי שיטת הבחירות.

לאחר שנפלה ממשלת האחדות הלאומית ונעשו ההסכמים הקואליציוניים, הסיכוי להעביר בכנסת הנוכחית את ההצעה לשינוי שיטת הבחירות בעצם נחסם כליל, והצעה זו ירדה מן הפרק. מי שגיבשו את ההצעות לכחידה ישירה של ראש הממשלה, עשו זאת על סמך ההנחה הריאליסטית הפשוטה, שאין סיכוי לשנות את שיטת הבחירות לכנסת, לא באלטרנטיבה א' ולא באלטרנטיבה ב'. בנושא הזה אי-אפשר לגעת, ואי-אפשר לקדמו.

האמת היא, שגם התחילו אצלנו פקוקים, האם זה נכון, מבחינת התרבות הפוליטית שכבר הכתה שורשים עמוקים

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כן, בהחלט.

זאב בנימין בגין (הליכוד):
והצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו בכלל זה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני רוצה לומר לכם, חבר הכנסת בני בגין, שוועדת החוקה אכן כחנה את כל ההצעות, ולא היה רוב להצעה של ראש המפלגה הגדולה ביותר. אנחנו בחנו את כל ההצעות, והיה גם שלב שבו אמרתי לחבר הכנסת עוזי לנדאו: אדרבה, קח את הצעתך, בוא נסיים אותה בוועדה אף שחברי הוועדה לא מסכימים, ונעמיד אותה למבחן המליאה.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת לין, חבר הכנסת לנדאו מבקש לומר דבר מה, ברשותך.

עוזי לנדאו (הליכוד):
אני מבקש להוסיף לצורך הדיוק, שכאשר נדון הנושא הזה בקריאה ראשונה, לא רק חברי הכנסת בגין ולנדאו הודיעו שהם תומכים בחוק הזה בקריאה ראשונה, משום שהם סבורים שהם מצביעים למען בחינה יסודית של כל הנושא הזה ושל כל ההצעות שיידונו כך בוועדה באופן שווה וזהה, אלא היו חברים רבים נוספים שהצטרפו אליהם.

ההצעה השנייה, כאשר נדון הנושא הזה בוועדה, אמת הדבר שגם השיטה האחרת לרפורמה לחיזוק מעמד ראש הממשלה הוצגה באופן עקרוני. היא לא נדונה. וגם כאשר שאלתי את היושב-ראש, שמא להביא את זה לקריאה ראשונה למליאה, לאחר שראיתי שכאן חמת הסיעות הקטנות עולה בשל ההצעה הזאת, משום שהיא נועדה לטפל בשורש הבעיה, וגם לא היה בטוח שמי שהם בעלי או חסידי הבחירה הישירה, שהבטיחו לתמוך בזה בקריאה הראשונה, יבואו אכן למליאה כדי להעביר את זה, לא נותרה בידי ברירה אלא להשאיר את זה במתכונת של הסתייגויות, כפי שהדבר הזה מופיע בחוק. אבל הנושא הזה לא נדון בוועדה באותה מידה של תשומת לב ועומק כפי שאמר היושב-ראש.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני רק חייב לציין למען הצדק ולמען ההגינות, או למען הסדר, שראשון מגישי הצעות החוק הפרטיות היה חבר הכנסת יואש צידון. אבל באותו יום עצמו הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק של סגן השר לענייני הסברה דהיום, ביבי נתניהו, וגם של חבר הכנסת עוזי לנדאו. חבל לאבד זמן, רבותי, כתוב כאן 20 בדצמבר 1988.

דוד ליבאי (העבודה):
להצעה שלי היה שותף השר דוד מגן.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני קורא מתוך המסמכים. רבותי, חבל על הזמן, בואו נתקדם.

בהצעת חוק זו, כדי שיהיו הדברים ברורים, אני קראתי אותה, ואני מוכרח להודות שהיא שימשה לי מקור השראה. נאמר בדברי ההסבר כך: "לשיטת הממשל הנוכחית במדינת ישראל שני חסרונות בולטים: 1. כאין רוב מוחלט בידי אף אחד מבין שני הגושים הפוליטיים הגדולים, ניתן בידי מפלגות זעירות כושר סחיטה מופלג והן הופכות לבעלות השפעה מכרעת במשא ומתן להקמת ממשלה עד כדי עיוות מוחלט של רצון העם".

הללו הם חלק בלתי נפרד מהרפורמה הדרושה, והם חייבים לבוא לפני הכנסת כמקשה אחת.

אני רוצה להדגיש: אין כאן קביעה בעד בחירה ישירה של ראש הממשלה. יש כאן קביעה שצריך גם לשפר את שיטת הממשל בישראל, בלי שנקבעה עמדה — בעד אלטרנטיבה זו או אלטרנטיבה אחרת.

אם כן, לאחר הפלת הממשלה ב־15 במרס 1990, הודרו ארבעת מגישי הצעת החוק והגישו, ארבעה ימים לאחר מכן, את הצעות החוק שלהם לבחירה ישירה לקריאה טרומית בכנסת — בתאריך 19 במרס 1990. זה אושר בכנסת, חזר לוועדת החוקה, ואכן אנחנו לא גיבשנו את ארבע ההצעות האלה להצעה אחת, אלא העדפנו להביא אותן למליאת הכנסת כדי לבחון את הרעיון. אמרנו לעצמנו, שאם אנחנו בהכנה, בין הקריאה הטרומית לקריאה הראשונה, נעשה את עבודת המיוזג של ארבע הצעות החוק האלה, וזו עבודה של שנה, אולי של שנתיים, ייתכן שנשקיע עבודה לריק. משום כך העדפנו להציג בפני הכנסת את ארבע ההצעות כפי שהן עברו בקריאה טרומית, על־מנת שכנסת ישראל תביע את דעתה בצורה ברורה: רוצים את רעיון הבחירה הישירה או לא רוצים אותו?

בחירה ישירה של ראש ממשלה — כולנו ידענו מה זה אומר. הציבור בוחר ישירות את ראש הממשלה והוא מכון מכוח בחירתו על־ידי הציבור, לא מכוח אמונה של כנסת ישראל. זה היה הרעיון המרכזי.

הצעות החוק שהוכנו בקריאה טרומית גם פירטו את סמכויות ראש הממשלה.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת לין, חברך מבקש לשאול שאלה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
בבקשה, ברצון רב.

עוזי לנדאו (הליכוד):
זה עבר בקריאה ראשונה, לא זו היתה הסיבה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
עוד לא הגעתי לקריאה ראשונה. תקן אותי אחרי הקריאה הראשונה. אני בינתיים עוד מביא את זה לקריאה ראשונה. תיכף אדבר על הקריאה הראשונה.

אנחנו העדפנו לבחון בקריאה ראשונה אם יש הסכמה בכנסת לרעיון המרכזי, ומשום כך הבאנו את זה כחודש מאי 1990, ואכן קיבלנו מנדט ברור ביותר מכנסת ישראל להמשיך את החקיקה. 60 חברי כנסת היו בעד. אני לוקח פה את הצעת החוק שהיתה ב־28 במאי 1990 — 60 חברי כנסת היו בעד, 33 היו נגד. היה לנו ברור שזה לא היה דיון חפוז. שלושה ימי דיונים היו, השתתפו 44 חברי כנסת, והיה לנו, ליוזמי החוק, ברור שקיבלנו מנדט מכנסת ישראל.

נכון. במהלך ההצבעה אמרו לי חברי הכנסת עוזי לנדאו ובני בגין, וגם הודיעו כמליאה, שהצבעתם עבור חוק הבחירה הישירה אין מובנה שהם מסכימים דווקא לבחירה ישירה. הם רוצים לראות שינוי, רפורמה בשיטת הממשל, ועלינו להביא את האלטרנטיבות השונות לוועדה ולדון בהן בכובד ראש ובכל הקשור בכך.

זאב בנימין בגין (הליכוד):
ובעת ובעונה אחת.

קריאה:

מאין אתה מצטט?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מהצעת החוק של סגן השר לענייני הסברה וחבר הכנסת עוזי לנדאו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

תצטט אותה כמה שאתה רוצה, אבל אני לא סגן השר לענייני הסברה אלא סגן שר במשרד ראש הממשלה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

סגן שר במשרד ראש הממשלה, סליחה, אני מתנצל.

אני ממשיך לקרוא: "2. העדר הגמישות והיכולת הדרושות בידי ראש הממשלה כדי להתאים את מכנה המשרדים לדרישות הזמן. לאפוף מדיניות מתואמת בין כל משרדי הממשלה, ולהפעיל במירב היעילות. כדי להתגבר על כך מציע החוק המוגש בזה שילוב של השיטה הנשיאותית המקובלת, למשל, בארצות-הברית, ושל שיטת הדמוקרטיה הפרלמנטרית המקובלת, למשל, באנגליה ובישראל" וכו' וכו'.

כדי להשלים את התמונה, חבר הכנסת עוזי לנדאו גם הניח הצעת חוק נוספת ב-15 במאי 1990, ובה הוא מגיש הצעת חוק-יסוד: הממשלה בעלת אופי שונה מהצעות שהוגשו קודם לכן: וכי-17 בדצמבר 1990 הוגשה הצעת חוק מטעמם של חברי הכנסת שמעון שטרית, בנימין בגין, יוסי ביילין, עוזי ברעם, עמנואל זיסמן ועוזי לנדאו, שבה הם מדברים ישירות על ההצעה שנקאת: ממשל ראש הממשלה — ראש הממשלה יהיה זה שמפלגתו תקבל את מספר הקולות הגדול ביותר.

רבותי, אני רוצה להדגיש, לאחר סקירה חקיקתית זו, שאני חושב שהיא חשובה מאוד בשביל פרוטוקול הבית, כי כולנו צריכים לדעת מה היו הגלגולים ואיך הגענו למה שהגענו. התחלנו בניסיון לשנות את שיטת הבחירות. כאשר הכנו שאין סיכוי לשנות את שיטת הבחירות ונעצנו, ניסינו לתקוף את בעיית העדר יציבות הממשלות ואת בעיית הענקת היכולת לממשלות לתפקד טוב יותר, ברעיון הבחירה הישירה.

היום אנחנו מדברים לא על רפורמה בשינוי שיטת הבחירות. כולנו יודעים שההצעה היחידה העומדת כרגע על הפרק היא רק הצעה לשינוי שיטת המשטר בישראל. אין מדובר כלל בכל הנוגע לבחירתם של חברי הכנסת.

אני חושב שאני צריך לחזור ולפרט מה היה הרקע ההיסטורי שקדם להצעת החוק. כולנו יודעים, זה לא היה רק אירוע אחד, זו היתה שרשרת אירועים שהתחילה כבר בבחירות לכנסת האחת-עשרה; לאחר הבחירות לכנסת האחת-עשרה, הקמת ממשלת האחדות הלאומית. לדעתי, היא תפקדה מצוין במשך שנתיים, ולאחר מכן היא חדלה לתפקד היטב. הבחירות לכנסת השתיים-עשרה, שוב המשא-ומתן הקואליציוני, הקמת ממשלת האחדות הלאומית. לדעתי, היא תפקדה גרוע מאוד כבר מההתחלה. לאחר מכן, פירוק ממשלת האחדות הלאומית. אלה היו האירועים ההיסטוריים בהיסטוריה המאוד-צעירה שלנו, והם שהשאירו את הרושם הקשה ויצרו את ההכרה ואת הצורך, שאכן צריך לשנות את שיטת הממשל בישראל.

אולי כדאי שאצטט גם מדברי נשיא המדינה, אשר במעמד הטלת תפקיד הרכבת הממשלה החדשה על חבר הכנסת שמעון פרס אמר את הדברים הבאים, ולדעתי הוא גם כן היטיב לבטא את התחושות ואת רחשי לב העם באותו זמן. הוא אמר כך: "חובה עלינו לשנות את שיטת הממשל שלנו; אותה שיטה קלוקלת אשר מסיטה אותנו מהעשייה העיקרית ומעסיקה את

מנהיגיו שוב ושוב במשאים-ומתנים מייגעים בתוך הקלחת הפוליטית. העם יגע, קצה נפשו בשיטת ממשל אשר נזקיה קשים מנשוא. זוהי שיטה שאיננה מביאה לנו כבוד ומרחיקה אותנו מהמשימות האמיתיות של המדינה היהודית-הציונית שקמה לאחר אלפיים שנות גלות" וכו' וכו'. לדעתי, כל דבריו באותו מעמד אכן היו רלבנטיים לנושא הצעת החוק המונחת היום בפניכם.

רבותי, שיטת הבחירות בישראל, הן לכנסת והן לממשלה, היא שיטה מפלגתית. הבוחרים אינם מצביעים בעד אנשים, הם מצביעים רק בעד מפלגות. אפשר לומר שהם מצביעים בעד דרך. אפשר לומר שהם מצביעים בעד אידיאולוגיה, אבל הם מצביעים בעד רשימות של אנשים — גם לכנסת וגם לממשלה. זוהי שיטה, שבאופיה היא בלתי אישית. יש שיטות דמוקרטיות אחרות בעולם, לדוגמה השיטה האמריקנית, ששם המרכיב האישי הוא אפילו אינטנסיבי במידה מופרזת. עצם ההתמודדות בתוך המפלגות היא אישית, על בסיס אישי. הבחירות לקונגרס הן על בסיס אישי, הבחירות לנשיאות הן על בסיס אישי. אצלנו השיטה היא מפלגתית, בלתי אישית, חוץ מהבחירות המוניציפליות.

אריה אליאב (העבודה):

שם היא לא רק אינטנסיבית, היא דומיננטית.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

רבותי, השיטה הזאת יצרה במהלך הזמן מידה של ניכור בין העם לבין הנבחרים, אי-אפשר להתעלם מהעובדה הזאת. אי-אפשר להתעלם מהעובדה, שחלק גדול מהתחושות שיש היום בציבור כלפי הכנסת, כלפי הנבחרים, כלפי השלטון, הוא גם תוצאה של אותה שיטה, שיטת בחירות מפלגתית. היא יוצרת ניכור והיא יצרה ניכור. הוא קיים. די לשמוע את דעתם של אנשים. באופן מקרי, קבוצות של תלמידי בית-ספר תיכון או ציבור של אנשים שאנו פוגשים מפעם לפעם, מה דעתם, מה הם חושבים על השיטה הנוהגת בישראל.

חיים קורפו (הליכוד):

אתה מתכוון לסקר שהיה בקריית-ביאליק?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, אני מדבר עכשיו על התרשמותי האישית. לכל אחד יש התרשמות אישית שלו, שהיא חזקה אצלו יותר מכל סקר אחר.

חיים קורפו (הליכוד):

לא סקר, התכוונתי לקלפי שהיתה שם.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

קלפי זה משהו אחר, קלפי זה סקר מצוין; אין ספק. אבל מפעם לפעם אני פוגש קבוצות של תלמידים, אני מניח שגם אתה פוגש. אני פוגש גם קבוצות שבאות מחוץ-לארץ. קרה שרבים מהקבוצות האלה רצו להיפגש אתי בנושא של שינוי שיטת הבחירות. שיטת הממשל. תמיד אמרתי להם: תגידו לי, אתם מבקרים את השיטה הדמוקרטית שלכם, אבל האם יש לכם אמון בה? אמרו לי: כן. אני שואל בארץ ציבור של תלמידים: יש לכם אמון בשיטה הדמוקרטית שלנו? ואומרים לי: לא.

חיים קורפו (הליכוד):

אבל 70% הצביעו בקלפי.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בסדר, אבל אני מדבר לא על הבחירה, אני מדבר על עצם השיטה. אני לא מדבר על העדפה של סיעה זו או סיעה אחרת.

חיים קורסו (הליכוד):

שיטה יחסית ושיטה — — —

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, אתם מוכיחים שאתם לא עיפים, אתם מוכנים להמשיך בדיון.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הדברים ברורים כל כך. על מה יש פה להתוכח? בכל הרצינות, באמת. הדברים ברורים לגמרי. כל עוד היתה ממשלה אחת לאומית היה סיכוי לעשות שינוי בשיטת הבחירות. ברגע שנפלה ממשלת האחדות הלאומית, גם המערך וגם הליכוד שוב לא היו מוכנים להעביר את שיטת הבחירות.

גד יעקבי (העבודה):

אנחנו היינו מוכנים.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

סליחה, המערך כבר נתן התחייבויות לשותפיו בכוח, ואנחנו גם כן התחייבנו.

גד יעקבי (העבודה):

לא נכון.

מיכאל חריש (העבודה):

לא נכון.

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, אי אפשר להמשיך כך. יש עוד הרבה הסתייגויות. כל אחד בתורו.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר הכנסת חריש, הרי אני לא אומר זאת לשם פולמוס. אני לא אומר את זה בשביל לקנטר, תאמין לי. אילו רציתי לקנטר, הייתי שולף את ההסכם שנעשה עם האגודה וקורא את סעיפיו. באמת, אני לא רוצה לקנטר היום, כואב נהיה קצת כנים. ברגע שנפלה ממשלת האחדות הלאומית לא היה סיכוי לשנות את שיטת הבחירות, כי כל מפלגה היתה זקוקה לשותפים הקואליציוניים הקטנים. על מה אנחנו מדברים? וכך ירד העניין של שינוי שיטת הבחירות. זו היתה הסיבה. משום שזה ירד ומשום שהגענו למסקנה שאין סיכוי, אמרנו: ננסה לפתור את הבעיה בדרך של הבחירה הישירה.

רבותי, בכל הוויכוח החריף שהתנהל סביב החוק לבחירה ישירה, נדמה לי שדבר אחד מוסכם על כולם, או כמעט על כולם. על כל פנים, אני לא שמעתי רבים שחולקים על כך שאכן צריך לשפר את שיטת הממשל בישראל. לא שמעתי אדם אחד שאמר: שיטת הממשל בישראל טובה, או היא מספיק טובה, או היא מניחה את הדעת ולא צריך להתאמץ כדי לשפר אותה. את זה לא שמעתי.

שר הביטחון מ' ארנס:

חבר הכנסת לין, בכל משטר דמוקרטי אפשר לשפר ורוצים לשפר.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תאמין לי שאגיע לזה.

שר הביטחון מ' ארנס:

אין מדינה שבה — — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני שר הביטחון, תאמין לי שאני אגיע גם לזה. אני רק אומר, שהאנשים שחלקו על החוק לא אמרו: כואב נמשך

אני מדבר על עצם השיטה. רבותי, הרי אנחנו לא נוכל להתעלם מהעובדות.

שר הביטחון מ' ארנס:

חבר הכנסת לין, בכל המדינות הדמוקרטיות יש היום ביקורת קשה של הציבור על השיטה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נכון, יש ביקורת, אבל הם מאמינים בשיטה שלהם.

דן תיכון (הליכוד):

הם לא מאמינים, כי הם לא באים להצביע.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בסדר, לא באים להצביע.

רבותי, לפי דעתי, קשה לעשות הפיכה בין בני-אדם לבין תפיסה אידיאולוגית. אני חושב שהעם לא יכול להצביע רק בעד אידיאולוגיה מופשטת. הוא מצביע גם בעד אנשים המייצגים אותה אידיאולוגיה. וכאשר העם מצביע בקלפי, הוא נותן אמון לא רק באידיאולוגיה אלא גם באותם בני-אדם המייצגים את האידיאולוגיה. ואני חושב שהנסיגה להפריד בין השניים הוא ניסיון לא מוצדק. השניים קשורים זה בזה. בהיסטוריה הוכח, שכל שיטה פרלמנטרית שלא הצליחה להצמיח ממשלה יציבה, וכאשר הפרלמנט הצליח לצבור הרבה כוח והוא הפך להיות מוקד הכוח במדינה, ובעצם הגוף המנהל את ענייני המדינה — גם אותה שיטה פרלמנטרית קרסה.

שר הביטחון מ' ארנס:

אם אורך הקדנציה של ממשלות מעיד על יציבות, הרי מכל הממשלות הדמוקרטיות, אלה בישראל הן הממשלות היציבות ביותר.

שמעון פרס (העבודה):

לא, כשברדיה הרבה יותר, גם באנגליה הרבה יותר.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

— — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

שר הביטחון מ' ארנס, אני לא עשיתי בדיקה, ואני מודה שאני לא יכול להשיב על הערתך. אני יכול לומר לך רק דבר אחד — אינני מודד יציבות רק על-פי המבחן כמה זמן מכהנת הממשלה. בשבילי יציבות זו גם אווירת היציבות הסובבת את הממשלה וגם אווירת היציבות שיש בציבור. ואם כל שבוע שואלים כמה זמן תמשיך הממשלה להחזיק מעמד, לדעתי זה חוסר יציבות.

על כל פנים, הוכח ששיטה פרלמנטרית שלא מצליחה להצמיח ממשלה חזקה, ממשלה שיכולה לנהל את המדינה, אותה שיטה פרלמנטרית ממצה את עצמה וגוזרת כליה על עצמה. צריך איזון בין השניים. צריך פרלמנט וצריך ממשלה חזקה. פרלמנט לא יכול לנהל מדינה.

ברור לכולנו שאנחנו לא — — —

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

אבל אנחנו צריכים את השניים. השאלה מדוע הרמתם ידיים בנושא של שינוי שיטת הבחירות. הרי הדברים היו צריכים לבוא במקביל, הן חיוק מעמדו של ראש הממשלה והן חיוק מעמדה של הכנסת.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני שר השיכון, התשובה ברורה מאוד. אנחנו בהסכמים — — —

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

אולי אפשר להציע בכל זאת להביא את שניהם יחד?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אדוני שר השיכון, יש לנו התחייבויות.

היו"ר ח' קופמן:

אני מוכן להציע הפסקה ל-24 שעות, ושתי המפלגות הגדולות ישבו יחד וינסו להעביר חוק. חברי הכנסת, בבקשה.

יצחק רבין (העבודה):

אל תיגררו. זה טרפור של סיכוי התמיכה של סיעות קטנות כמה שיכול להיות ריאלי.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

גם בזמן ממשלת האחדות הלאומית ביקש ראש הממשלה שלא להביא את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

אין לי שום כוונה לטרפור.

יצחק רבין (העבודה):

כשהליכוד יגיד שזה מוכן, נדבר.

חיים קורפו (הליכוד):

— — — הליכוד היה אומר כן. אנחנו מכירים אתכם טוב מאוד. אנחנו מכירים את ההיסטוריה — — —

גד יעקבי (העבודה):

לא נרוץ ולא נלך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת יעקבי, מי חוזר בחצרות — — —

היו"ר ח' קופמן:

יש עוד חברי כנסת שרוצים לקרוא קריאות ביניים?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר הכנסת לנדאו, חוקה עלי מצוותו של יושב-ראש הכנסת להביא את החוק בקריאה שנייה. תנו לי להמשיך. הרי מי שבסופו של דבר יכול להיות מובא לבג"ץ זה אני, לא אתם. אתם צריכים להבין את זה. יש פה התחייבות של יושב-ראש הכנסת, שקיבלה אישור של פסק-דין, כאמת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת לין, אני מסייע לך.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מנסה בכל הרצינות להביא כאן הרצאה אובייקטיבית ככל האפשר, תאמינו לי: לא קנטרנית, לא נגחנית, אובייקטיבית ככל האפשר. אני מצהיר ואומר: אני לא מומחה לשיטת בחירות ולא התיימרתי להיות מומחה. אבל, לדאבוני הרב, בחמש שנים של עבודה אינטנסיבית, שבהן נאלצתי להיצמד לנושאים אלה בתוקף תפקידי, למדתי משהו. שמעתי גם כמה עשרות פרופסורים.

הגעתי לתמצות פשוט מאוד. ניסיתי לבחון שיטות שונות בעולם. אמרתי: איך מגיעים ליציבות של ממשלה? הרי מה העסיק תמיד את מדינת ישראל, עוד בתקופתו של דוד בן-גוריון? מה העסיק אותנו? — בעיית חוסר יציבותה של הממשלה, התלות בשותפים קואליציוניים. איך מגיעים ליציבות? לפי דעתי, יש לא יותר מאשר שתי דרכים, ובחנתי כמה וכמה שיטות בעולם המערבי. עדיין לא בחנתי את השיטה בכרית-המועצות, אבל בחנתי את השיטות בעולם המערבי.

כשיטת המשטר הקיימת. גם חברי הטוב חיים קורפו, גם עוזי לנדאו, גם בני בגין, גם המתנגדים אמרו: כן, צריך לנסות לשפר את שיטת הממשל. ניסו לחשוב על הצעות חלופיות. לא היתה שאלה אם צריך או לא צריך, השאלה היתה איך. היתה הסכמה שכן צריך. הוויכוח היה בשאלה — איך.

שמעון פרס (העבודה):

שיטה כמו שלנו לא קיימת בשום מקום בעולם.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

לא, בשום מקום בעולם.

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, הדיון מעניין מאוד, אבל אי-אפשר לנהל אותו באווירה כזאת. העייפות עצמה מפעילה את קריאות הביניים, אבל בטעם.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מעולם לא התיימרתי להיות מומחה לשיטת בחירות.

דן חיכון (הליכוד):

תן לנהל דר-שיח. זה טוב, זה מפרה.

היו"ר ח' קופמן:

בסדר, אבל בגבולות מסוימים.

דן חיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

טוב, אז כולם בבת-אחת, במקלה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מבקש לאפשר לי להתקדם, אחר כך יאשימו אותי שאני עושה פיליבסטר. אני צריך להיות נקי. יש פה החלטה של בג"ץ. יושב-ראש הכנסת התחייב להביא את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אם לא אגמור את הרצאתי יגידו לי שאני רוצה לפגוע בבג"ץ.

אריה אליאב (העבודה):

טוב מאוד שאתה עושה את זה.

היו"ר ח' קופמן:

אני לא בטוח אם כמוצא-שבת נגמור את הוויכוח הזה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תבין, יושב-ראש הכנסת התחייב להביא את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. בסוף יאשימו אותי שאני עושה פיליבסטר. אתם צריכים להבין, שאם אתם דורשים ממני, תאפשרו לי להביא את זה.

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

יש לי שאלה. לגבי שינוי שיטת הבחירות גם כן עברתם והכנתם חוק?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כן. יש היום חוק שמונח על שולחנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט, שעבר בקריאה ראשונה, ואפשר היה לגמור אותו בשבועיים.

דוד ליכאי (העבודה):

אילולא ההסכמים הקואליציוניים.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אבל יש לנו התחייבויות לשותפים הקואליציוניים.

שוחחנו. היא אמרה לי: אני מתנגדת לבחירה ישירה, ואני גם התקשרתי עם כמה מהחברים והחברות שלי בכנסת ואמרתי להם: מה אתכם, אתם השתענתם? איך אתם תומכים בחוק לבחירה ישירה של ראש ממשלה? הרי לא תוכלו להפיל את ראש הממשלה. אמרתי לה: זה בדיוק מה שאנחנו רוצים להשיג. אנחנו רוצים להשיג שראש הממשלה יקבל אמון לארבע שנים. בואו ניתן לו לעבור ארבע שנים, בואו ניתן לממשלתו לעבור ארבע שנים. בתום ארבע שנים נשפוט אותו על-פי התוצאות, ולא נעמיד אותו במבחן יום-יום.

שר הביטחון מ' ארנס:

אם אתה רוצה ללכת על זה, אתה צריך ללכת על השיטה האמריקנית, להפריד בין הנשיאות לבין הקונגרס.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני שר הביטחון, אני לא מאמין שיש אפשרות כזאת במציאות הפוליטית בישראל; אני לא מאמין. גם על ההצעה הזאת כמו צעקות: דיקטטור, פופוליסט ומה עוד. חבר הכנסת וירשובסקי לא נמצא כאן, ואני שכחתי מה הוא אמר. באו בכל מיני טענות. אני לא חושב שהתרבות הפוליטית שלנו, שהמסורת שלנו מאפשרת מעבר אמיתי למשטר נשיאותי.

שר הביטחון מ' ארנס:

יצור כלאים — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, הדיון בקריאה שנייה איננו דרישה בין שר הביטחון ליושב-ראש הוועדה, משום שבדרישה הזו יש גם דעות נוספות אחרות. יכול להיות שאני הייתי מצליח להוכיח לשר הביטחון שהוא טועה בדעותיו — — — ששיטת הבחירות שהוצעה, כשלעצמה היתה מגדילה את חוסר היציבות — — —

אנחנו רוצים לשמוע את הצגת החוק, ואין כל התנגדות לכך שלאחר מכן שר הביטחון יעלה וידבר. אבל הדרישה הזו, עם כל הכבוד, אין מקומו כאן עכשיו.

היו"ר ח' קופמן:

קיבלתי את הערתך, חבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

— — —

חיים קורפו (הליכוד):

— — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אני מוכן כעת להתנער.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת רובינשטיין, אין לי ספק בכך שלא תוכל להתאפק. ברוח טובה אני רוצה להעביר כאן נושא שהוא קשה ומורכב מאוד. אני יודע שזה חורג קצת מהכללים, ואין לי תקנון ברור לאוירה כה מתוחה כמו זו שכנסת כאשר מדובר בנושא שהוא חשוב כל-כך.

אריה אליאב (העבודה):

האווירה עכשיו רגועה לגמרי. מה אתה רוצה?

היו"ר ח' קופמן:

תנו לי להעביר את הנושא הזה. חבר הכנסת אוריאל לין יקבל את הזמן הנכון להסביר את עמדתו, ואם פה ושם תהיה קריאת ביניים, שום אסון לא יקרה. בבקשה.

אפשר להגיע ליציבות על-ידי זה שמעוותים את עקרון הייצוג היחסי בכנסת. הולכים על בחירות אזוריות. מפלגה מסוימת מקבלת בכנסת ייצוג יותר גדול ממה שיש לה על-פי כוחה היחסי האמיתי בתוך כלל הציבור. זו השיטה הבריטית. שם מפלגה מקבלת כפרלמנט ייצוג גדול הרבה יותר ממשקלה היחסי מכלל הבחירות. ויש שיטה אחרת, דרך אחרת: בחירה ישירה של מי שעומד בראשות השלטון, יהיה זה נשיא, יהיה זה ראש ממשלה. אלה שתי האפשרויות הקיימות היום בעולם המערבי. אני לא מצאתי נוספות. אולי בעתיד יבואו ויציעו הצעות אחרות.

דן תיכון (הליכוד):

בגרמניה, שם יש שילוב.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בגרמניה יש שילוב, אני יודע שיש בגרמניה שילוב. אבל יש לך הבחירות האזוריות והשיטה המעורבת.

שר הביטחון מ' ארנס:

— — — המשטר הפרלמנטרי בא כאשר אתה מקטין את המשקל של המפלגות הקטנות ומגדיל את המשקל של המפלגות הגדולות. מה שאתה מציע כאן הוא ההיפך מזה בדיוק.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני שר הביטחון, אנחנו עשינו ניסיון אמיתי. לא תיאורטי, להעלות את אחוז החסימה. הרי גם אתה תמכת בהעלאת אחוז החסימה. הרי אנחנו יודעים מה קרה לנו. עמלנו שנתיים כדי להעלות את אחוז החסימה, ולאחר מאמץ אמיתי של שנתיים העלינו אותו ל-1.5%. אני לא מזלזל בזה, אגב. אני חושב שזה הישג אדיר. קודם כול, זה יותר ממה שהשיגו במשך 42 שנה.

שר הביטחון מ' ארנס:

אני רק אומר, שאם אתה מדבר על הגדלת היציבות במשטר הפרלמנטרי, היסוד לזה הוא בהגדלת המשקל של המפלגות הגדולות ובהפחתת המשקל של המפלגות הקטנות. כל הצעה שאתה מציע צריך למדוד לפי המידה שבה היא עונה על הצורך הזה — — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני לא רוצה להתעלם מכך שיש לנו שני הישגים חשובים ביותר. האחד, העלאת אחוז החסימה. בבחירות הבאות, 1.5% — הם 42,000 בוחרים.

שר הביטחון מ' ארנס:

אולי אפשר להעלות את זה ביותר.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

את זה כבר השגנו. 42,000 בוחרים.

שמעון פרס (העבודה):

אנחנו הסכמנו ל-2.5%.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

על-פי ניתוח שנעשה, בכנסת הבאה לא יהיו 20 סיעות. יהיו שמונה סיעות, מקסימום עשר סיעות. לא יהיו עוד סיעות יחיד, לא תהיה עוד אפשרות לנדוד מסיעה לסיעה. יהיו פחות סיעות ויהיו סיעות יציבות. את שני הדברים האלה אנחנו השגנו, ואני חושב שזה הישג חשוב מאוד לדמוקרטיה הישראלית.

לפני זמן מה נסעתי עם גברת שהיתה עורכת עיתון, ובדרך

להזדהות... זוהי זעקה של אזרחים שאינם מסוגלים להמשיך לחיות במתח שבין הדרישות ששליטיה של המדינה דורשים מהם לבין הנורמות שאותם מנהיגים מקיימים בפומבי.

חיים קורפו (הליכוד):
הוא כתב זאת גם כאשר היו ממשלות קודמות?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
הוא התייחס לכל הממשלות. הוא לא התייחס לממשלה זו או לממשלה אחרת. אגב, אני רוצה לומר שאין פה התייחסות לממשלה כלשהי. יש פה התייחסות לשיטה הדמוקרטית שלנו. אף אחד לא בא כאן להעמיד ממשלה מול ממשלה. אנחנו יודעים שיש אילוצים שמכתיבים התנהגות, וכי במאבק על השלטון מתנהגים כך, על-פי דפוסים אלה, ואולי בצדק, כי השלטון הוא דבר חשוב וכל מפלגה שואפת להיות השלטון.

ועכשיו, הוראות החוק בקצרה, חברי הבית. ראש הממשלה נבחר בבחירות ישירות ושוות על-ידי כלל הציבור. בתום יום הבחירות יהיה ידוע מי הוא ראש הממשלה. אם מועמד אחד לא זוכה בסיבוב בחירות ראשון ב-50% מכלל הקולות, מתקיים סיבוב שני עשרה ימים לאחר מכן, וברור ששני המועמדים המובילים הם שמתמודדים זה מול זה. כאשר קיימים שני מועמדים בלבד, אחד מהם חייב לקבל לפחות 50% מכלל הקולות. ראש הממשלה חייב לזכות לפחות ב-50% אמן המצביעים.

ראש הממשלה לא יצטרך לקבל את אמן הכנסת. הוא יהיה חייב להציג את ממשלתו בפני הכנסת בתוך 45 ימים. מספר שרי הממשלה מוגבל ל-18. מחציתם חייבים לבוא מתוך הכנסת, מחציתם אינם חייבים לבוא מתוך הכנסת. ראש הממשלה עצמו חייב להיות חבר כנסת.

לראש הממשלה תהיה הסמכות ליטול תחומי אחריות ממשרד אחד ולהעביר אותם למשרד אחר.

הכנסת תוכל להעביר את ראש הממשלה מתפקידו. אבל התנאי בדרך-כלל הוא, שאם הכנסת עושה את זה גם הכנסת עצמה מתפזרת. ההיגיון של הדבר הזה, אני חושב שהוא ברור.

גד יעקבי (העבודה):
זה לא "תנאי בדרך כלל", זהו התנאי.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
לא, יש מקרים שבהם היא לא צריכה להתפזר. כאשר יש 80 חברי כנסת, היא לא צריכה להתפזר. אבל העיקרון הוא שהכנסת מתפזרת, וזה בא למנוע מצב שהפלת הממשלה תיעשה כאבנטורה, כתמרון, כדבר שאומרים: בואו ננסה את זה, הצלחנו — הצלחנו, לא הצלחנו — לא נורא, הכנסת נשארת על כנה.

אני מרשה לעצמי להניח — ויתכן אותי חבר הכנסת שמעון פרס — שאילו הוא ידע קודם ל-15 במרס 1990 שהפלת ממשלת האחדות הלאומית תביא לפיזור של כנסת ישראל, הוא לא היה מציע להפיל את הממשלה. אני מניח כך.

שמעון פרס (העבודה):

קנה המידה שלי היה עניין השלום. כרגע שמר שמיר טרפד את השלום, לא היה מקום להמשיך.

יהושע מצא (הליכוד):

אולי תחליף את התקליט הזה פעם?

אורה נמיר (העבודה):

— — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני סברתי שחוק כזה, בעל חשיבות כזאת, אפילו אם כל אחד כבר יודע איך הוא יצביע, מן הראוי שאנחנו נציג גם את הרציונל שעמד מאחוריו, מה הוליד את החוק הזה ומה רציונל להשיג. הרי בסופו של דבר, באיזה שלב ההיסטוריה תצטרך לשפוט אותנו. ברשותכם, אני רוצה להמשיך להציג את העניין.

אנחנו איתרנו כמה בעיות מרכזיות בשיטת המשטר הקיימת היום. אפשר למנות גם עשרות בעיות, אבל הבעיות העיקריות שאנחנו איתרנו הן ארבע: א. משאומתן קואליציוני ממושך מאוד לאחר יום הבחירות — חודשיים, המון זמן. הציבור משתגע מהדבר הזה; ב. במהלך המשאומתן הקואליציוני הממושך יש יותר מדי מפלגים שעושות שתי המפלגות המתחרות על השלטון, ודי להוכיח את הויתורים שנעשו בבחירות האחרונות; ג. דבר שגורם לכובדו של משאבים לאומיים — חוסר יכולת לקיים ממשלה יציבה גם לאחר שכבר הוקמה ממשלה והסתיים המשאומתן הקואליציוני. סיום המשאומתן הקואליציוני לא מבטיח ממשלה יציבה, עדיין אין ממשלה יציבה; חוסר יכולת של הממשלה לתפקד ביעילות ולהתנהג ביעילות. כולנו יודעים, הדברים כרוכים ביותר. הכוח הרב מדי שיש לכל שר בפני עצמו, העובדה שבהרכבה מקרים הממשלה לא מתפקדת כצוות, חוסר היכולת להעביר באופן רציונלי תחומי אחריות ממשרד אחד למשרד אחר, כרי שנושא אחד יוכל להיות מטופל בצורה כוללת ושלמה. תופעות אלה הן פסולות מאוד מבחינה נורמטיבית ויצורות לקול גדול מאוד ביחס של הציבור כלפי המדינה. תופעות אלה קשות ופוגעות בדימוי שלנו כמדינה דמוקרטית כלפי חוץ. הרי אנחנו רואים את היותנו מדינה דמוקרטית כאחד מהנכסים החשובים שלנו; הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון.

והדבר האחרון, הרביעי, שבעיני הוא החשוב ביותר, זה ערעור אמונו של העם בשיטה הדמוקרטית הנוהגת בישראל. אני חושב שאולי אנחנו לא מבינים די הצורך עד כמה הבעיה הזאת היא בעיה קשה ומרכזית ביותר.

אילו חשבנו שבשיטה הקיימת אנחנו יכולים לצפות למצב שהשיטה תתקן את עצמה, ובגלל הניסיון או בגלל הלחצים או בגלל המוסר שנפיק אנחנו נתקן את עצמנו בתוך השיטה הקיימת, היינו צריכים לומר שאולי נעצור. אולי ניתן להיסטוריה להתפתח ולהגיד לנו מה המצב. אבל הצפי, שמבוסס על ניסיון אמת של השנים האחרונות, מוכיח לנו שהנורמות וההתנהגות והתפקוד אינם משתפרים, אלא הם צפויים להמשיך של הידרדרות. ובנוסף זה אנחנו צריכים לחשוב היטב, אם אנחנו מוכנים שכך זה ימשך, ואם כזה שאנחנו לא עושים ניסיון של אמת לתקן את דרך פעולתם של המשטר ושל הדמוקרטיה הישראלית. אנחנו לא קובעים ואומרים להציבור: אלה הן הנורמות שעל-פיהן אנחנו פועלים, אל תצפו לנורמות אחרות.

במאמר שקראתי, של מי שהוא נכדו של יושב-ראש הכנסת לשעבר, היושב-ראש הראשון של הכנסת, יוסף שפרינצק, ד"ר אהוד שפרינצק, מצאתי כמה דברים שלדעתי הם בעלי חשיבות רבה והם נוגעים ביטוי גם-כן לתחושה של הצורך בשינוי השיטה הדמוקרטית הישראלית. ושם אומר ד"ר אהוד שפרינצק: "השאלה היא האם קיימת עדיין מערכת נורמטיבית ציבורית, שלאורה ניתן לחנך את ילדינו לציונות, לקליטת עלייה, לפטריוטיזם ולעשייה למען הכלל".

ועוד הוא אומר: "זעקתם האמיתית היתה זעקה של אבות ואמהות שכואב להם שאלה הדוגמאות שאתן עלולים לידהם

על כל פנים, יש בחוק הזה, לדעתי, גם הרבה איזונים
בכיוון השני: כנגד זאת שראש הממשלה יהיה, ללא שום ספק,
חזק הרבה יותר, יהיה לו הרבה יותר כוח לנהל את ממשלתו.
על-פי החוק הזה מוענקים גם כוחות נוספים לכנסת, שהם
חשובים יותר: פיקוח על חקיקת משנה; אפשרות להעביר
מכהונתו שר יחיד — זו פרוצדורה קשה, אבל אפשרות
להעביר מכהונתו שר יחיד; היכולת לדרוש משרים להופיע
בפני הוועדות בצורה מבוקרת.

שר הביטחון מ' ארנס:
אפשר לשאול שאלה?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני תמיד מוכן.

שר הביטחון מ' ארנס:
אם לראש הממשלה ולממשלתו לא יהיה רוב בכנסת, הוא
יהיה ראש ממשלה חזק יותר?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אם לא יהיה לו רוב בכנסת? אני לא רואה סיבה שלא יהיה
לו רוב בכנסת, אדוני שר הביטחון. אני לא רואה שום סיבה
שבעולם שראש ממשלה, שרוצה להצליח בניהול הממשלה,
לא יארגן לו קואליציה רחבה בכנסת. אני לא רואה שום סיבה.
כשם שהוא עושה את זה היום, מדוע לא יעשה זאת? הרי הוא
רוצה לנהל את הממשלה כמו שצריך, למה שלא יקים
קואליציה?

שר הביטחון מ' ארנס:
פה האיש נבחר נגד רוב בכנסת.

דוד ליבאי (העבודה):
לכן יהיה לו קל יותר להצליח.

גד יעקבי (העבודה):
הוא כבר נבחר. הוא לא יהיה נתון לסחיתות. היום סיעות
קטנות יכולות לקבוע אם יהיה בכלל ראש ממשלה.

חיים קורפו (הליכוד):
ארבע פעמים בשנה מצביעים על תקציב. בתקציב שני
מצביעים עוד ארבע פעמים. שמונה פעמים יכול ראש
הממשלה הזה ליפול בהצבעה. הוא ייטלטל כמו לולב.

היו"ר ח' קופמן:
יש קריאת ביניים כרשות. חבר הכנסת בני בגין, בכקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):
חבר הכנסת לין, אתה שאלת את חבר הכנסת פרס שאלה
היפותטית על העבר. הרשה לי ללכת בדרך זאת. האם אתה יכול
להצביע על הדרך המסוימת שבעזרתה, בהנחה שראש
הממשלה המכהן היום נבחר, למשל, לפני שנה בבחירה ישירה
— איך היו נמנעים האירועים והעיוותים אשר ליוו אותנו
ביומים-שלושה ימים האחרונים?

היו"ר ח' קופמן:
אני מצטער על הרוח הליברלית שגיליתי בניהול הישיבה.

שמעון פרס (העבודה):
הדוגמה הטובה היום הן העיריות. בעיריות נבחר ראש
עירייה ונבחרת מועצה. השיטה הנוכחית מתפקדת בסך-הכול
טוב יותר מהשיטה הקודמת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):
יש מחלוקת קשה על השיטה הזאת.

היו"ר ח' קופמן:
אני מציע דקה לצעקות, ואחר כך נמשיך בדיון. חברת
הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (העבודה):
יש לי הסכם עם חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):
רציתי להיות ראש ממשלה. ניסיתי להפיל אותה.

שמעון פרס (העבודה):
אתה מדבר בשמי?

יהושע מצא (הליכוד):
זה בדיוק מה שעשיתי.

שמעון פרס (העבודה):
אתה קם וצועק, אין לך מושג על מה מדברים.

היו"ר ח' קופמן:
סיימנו. זה לא עוזר מאומה. המסטרות לא מסריטות, זה
בוודאי טוב. חבר הכנסת יהושע מצא, מספיק. בלאו הכי
המסטרות של הערץ הראשון והערץ השני לא מסריטות.

חיים קורפו (הליכוד):
כאשר אתה קובע 80 חברי כנסת, אתה נותן ל-41 מינוס
שלטון, זה שלטון המיעוט.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
לא, לא, אני רוצה להסביר. חבר הכנסת קורפו, אני רוצה
להסביר את ההיגיון של 80 חברי כנסת, והרי אתה מכיר את
המצאות הפוליטית טוב יותר ממני. שום ראש ממשלה לא
יכול לנהל את הכנסת עם 40 חברי כנסת. זה ברור לחלוטין.
אחת הטענות נגד החוק היתה: מה אתם חושבים, שראש
הממשלה יוכל לנהל את הכנסת ככה? הוא צריך את הכנסת.
הוא צריך את הכנסת, ולא חשבנו שלא יצטרך את הכנסת. רק
אמרנו: יהיה לו יותר כוח, אבל לא אמרנו שהוא לא יצטרך את
הכנסת.

אני רוצה להסביר את ההיגיון. ההיגיון היה זה: אנחנו
התחלנו להסתכך בבכיה הבריאותית של ראש הממשלה, ובנינו
סעיף מורכב של פרוצדורה איך יכולה הכנסת להעביר ראש
ממשלה מכהונתו, אם קרה לו, חלילה, משהו לא נעים מבחינה
בריאותית. הסתכנו עם פרוצדורה, ונוכחנו שזה יכול להיות
סעיף מכשיל כל כך ולא רציני כל כך שאמרנו: במצבים יוצאים
דופן — בואו נאפשר להעביר את ראש הממשלה מכהונתו,
כלי שהכנסת תתפור. זה בעצם ההיגיון של 80 חברי כנסת,
ההכנסת נשארת על כנה.

הרי בעצם כל הרעיון, שכנסת המעבירה את ראש
הממשלה מתפקידו מתפזרת גם היא, נועד למנוע תמרוני סרק
ומעשים חסרי אחריות. אמרנו, אם הכנסת סבורה שראש
הממשלה באמת נכשל בתפקידו והוא מהווה אסון לאומי, אני
רוצה לקוות ואני בטוח שכולנו רוצים לקוות, שהכנסת תהיה
אחראית מספיק כדי להעביר אותו מכהונתו; והיא תלך לבוחר.

חיים קורפו (הליכוד):
למה אתה לא נותן 61?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אבל יש 61 קולות. אתה מעביר חוק להקדמת הבחירות
ב-61 קולות, ואז הכנסת מתפזרת וגם ראש הממשלה מועבר
מכהונתו. אבל 70 חברי כנסת זו החלטה רגילה, זה לא חוק
בשלושה שלבים, הוא דבר שונה.

בשיטה הנוכחית. ודאי שאיננה קיימת סנקציה גדולה יותר בשיטה המוצעת.

היו"ר ח' קופמן:

יש שאלה לחבר הכנסת עוזי לנדאו.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני לא מתנגד. לי זה לא מפרע משום שלי יש זמן. הרי בשביל זה אנחנו נשארים הלילה בירושלים. לחל"אביב כבר לא נגיע.

את הפניות אין להפנות אלי אלא ליושב-ראש. אני לא מנהל את הישיבה. אני רק עושה מה שיושב-ראש הכנסת ציווה עלי לעשות.

חיים ברילב (העבודה):

זה לא דיון בוועדה. זה דיון במליאה.

היו"ר ח' קופמן:

בתחילת הדיון ביקשו הרבה חברי כנסת ומנהיגים חשובים של הסיעות לאפשר שאלות ותשובות. אפשרתי זאת. אם זה יעבור את גבול הטעם הטוב, אפסיק זאת. חבר הכנסת עוזי לנדאו, ובזה אנחנו מסיימים את פרשת השאלות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת אוריאל לין, הרי אנחנו כאן עוסקים בשינוי מהפכני, מציעים שיטה שהיא ניתוח דרסטי במצב הקיים, על כל הסיכונים שבה. הכלי שאתה מציע כדי לייצב את הממשלה וכדי לאיים על הכנסת שמא תשחק בממשלה בהרגלים שונים הוא, שהתקציב יהיה קיים לשלושה חודשים, אחד חלקי שנים-עשר בכל חודש, אחרת הכנסת הולכת לבחירות — עבור זה לא צריך את הניתוח הדרסטי. זה אפשר להציע גם בשיטה הקיימת. על כן, חבר הכנסת לין, מה שאתה צריך להצביע עליו כאן הוא הדבר המיוחד בשיטה שלכם, האורגני לה, שבגללו הכול כדאי, ולא תיקונים שאפשר לעשות בשיטה הקיימת. מדוע, על כן, הצעה זאת לא בשיטה החדשה?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לדעתי, הצעה זו היא אורגנית ועקבית להצעת החוק, שכן אנחנו קבענו מקרים ספציפיים ומוגדרים מתי הכנסת מפזרת את עצמה, ואחשבת למפזרת את עצמה. מצב שבו הכנסת אינה מוכנה לאשר את תקציב הממשלה גם במקרה חריג של תקופה של שלושה חודשים לאחר שהתחילה שנת התקציב, משמעותו איראמון בממשלה, ואז שניהם צריכים להגיע לסיום כהונתם. אני חושב שזה עקבי עם הצעת החוק, ולא מדובר כאן בדברים רגילים, מדובר כאן במנגנונים למצבים חריגים. באופן נורמלי, לדעתי, ראש הממשלה יוכל להקים קואליציה רחבה בכנסת ולתפקד בצורה טובה.

עכשיו יש סעיף נוסף שאני צריך להזכיר אותו, והוא כוחו של ראש הממשלה לפזר את הכנסת. נאמר שאם משתכנע ראש הממשלה שקיימת כנסת שמכשילה דרך קבע את הממשלה, ונוצר מצב של מה שנקרא "כנסת לעומתית", לא באירוע בודד אחד, אלא דרך קבע, הוא יכול לקבל החלטה שהוא רוצה לפזר את הכנסת. אבל אמרנו שהוא לא יכול לעשות זאת על-פי שיקול דעתו היחיד, אלא הוא יצטרך לקבל אישור מנשיא המדינה, שאכן נוצר המצב שבגללו הוא רוצה לפזר את הכנסת. מובן שאם הוא מפזר את הכנסת גם הוא מועבר מכהונתו. אין פה פעולה חד-סטרית או חד-צדדית. הדבר הדדי.

קריאה:

— — —

היו"ר ח' קופמן:

אני מבקש להפסיק את קריאות הביניים. חבר הכנסת לין יתייחס לנושא.

חיים קורפו (הליכוד):

טדי קולק נאלץ למנות סגן חמישי בשכר, כאשר קיבל 11 מנדטים מתוך 18.

דוד ליבאי (העבודה):

הלוואי שיהיה ראש ממשלה כמו שיש ראש עירייה לירושלים.

חיים ברילב (העבודה):

זה לא פותר את כל הבעיה, זה משפר את המצב.

היו"ר ח' קופמן:

יש לי הרושם שמישהו בסיעת המערך רוצה למשוך את הדיון כל הזמן.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ארדני היושב-ראש, לא קיבלתי תשובה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מנסה להשיב לך. יש סעיף מיוחד לעניין זה בחוק, סעיף העוסק בנושא התקציב. והסעיף הזה אומר, שאם לא אושר חוק תקציב מייד ערב תחילתה של שנת התקציב, ממשיכים על-פי הקריטריונים של תקציב השנה הקודמת. אני לא רוצה להיכנס לפירוט כרגע, אבל הוא נכנס לפעולה אוטומטית תוך הצמדה. ואם שלושה חודשים לאחר תחילת שנת התקציב הוא לא מאושר בכנסת, הכנסת מתפזרת.

לפי דעתי, פיזור של הכנסת הוא לחץ מספיק לעניין התקציב. ויתר על כן, אין מצב של חלל באותה תקופה. אגב, אנחנו צריכים להבין, חבר הכנסת בגין, החוק הזה עוסק בהרבה אפשרויות ובגוני אפשרויות. לא משום שאנחנו חושבים שזה קורה מדי פעם, אלא משום שאתה צריך להביא בחשבון כל חריג אפשרי.

אחת הסיבות לכך שחקיקה זאת נמשכה זמן רב היא שאנחנו העלינו אפשרויות מאפשרויות שונות, תרחישים שיכולים להתרחש במציאות, שהרבה חוקות לא נותנות עליהם תשובות. אמרנו: האם אנחנו לא מפליגים יותר מדי? אבל חשבנו שכן, במציאות שלנו צריך לתת תשובות על דברים כאלה. אתה לא יכול לבוא ולהגיד, שאם לא אישרו תקציב עד לתחילת שנת תקציב — גמרנו, הכנסת מתפזרת. אבל, אתה יוצר מנגנון לחץ ואתה יוצר מנגנון שמאפשר תפקוד בלי בעיות.

היו"ר ח' קופמן:

שאלה ברשות לסגן השר בנימין נתניהו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ברשותו של ידידי אוריאל לין, הנה בדיון הוצע תקציב של אחד חלקי שנים-עשר של התקציב שאמור להיות בשנה הבאה. רק באיום של הדבר — נרתעו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

צריך ללכת להרפתקה?

היו"ר ח' קופמן:

אגב, ברשויות המקומיות קיים גם כן איום כזה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כיוון שאתה מעלה את הבעיה — היא איננה קיימת

לוועדת החוץ והביטחון ולבקש אישור מראש, רק חובת דיווח מיידית.

היו"ר ח' קופמן:

זה שונה, מפני שהפעם ראש הממשלה יוצא מחוק.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הנה היה עוד סעיף, וגם הוא ירד, נושא האשור של אמנות בין-לאומיות. הרי הוועדה לא עבדה במקום סגור, אנחנו היינו פתוחים לשמיעת ביקורת. אני רוצה להדגיש, שהצעת החוק הזאת חולקה לכל חברי הכנסת לאחר שהיא עברה בקריאה ראשונה. אני צריך להדגיש, שנעשתה עבודה של איחוד ארבע הצעות החוק על-ידי ארבעת המציעים, כפי שהתחייבנו כאן במליאה, בזמן הקריאה הראשונה, כפי שהתחייבנו לוועדה, והאיחוד היה המצע המשותף שהוביל את דיוני הוועדה. החוק חולק לכל חברי הכנסת, וקיבלנו ביקורות מכל מי שרצה להשמיע אותן, והכול הובא בחשבון בדיוני הוועדה.

היו"ר ח' קופמן:

למעשה, יכול להיות שראש הממשלה יותר ויתורים טריטוריאליים עצומים ללא אישור הכנסת.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אנחנו לא שינינו את סמכויות ראש הממשלה, במובן הזה הן נותרות כמות שהן קיימות היום. שום שינוי לא נעשה בנושא הזה.

שר הביטחון מ' ארנס:

— — — יכול להיות ראש ממשלה שאין לו רוב בכנסת.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מה זאת אומרת רוב בכנסת? הרי גם היום ראש הממשלה שייך למפלגה שאין לה רוב בכנסת. הוא בנוי על קואליציה.

שר הביטחון מ' ארנס:

היום לא יכול להיות ראש ממשלה אם אין לו רוב בכנסת בקואליציה. השיטה שאתם מציעים היא שיטה שלפיה אין לו רוב בכנסת שתומך בו.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אין לי ספק שראש ממשלה שאין לו רוב בכנסת לא יכול לתפקד.

שר הביטחון מ' ארנס:

הוא יכול לוותר על אותם שטחים — — —

מיכאל קליינר (הליכוד):

הוא יכול לוותר כש-60 מתנגדים לזה.

היו"ר ח' קופמן:

אני רוצה לאפשר לחבר הכנסת מיכה חריש קריאת ביניים ברשות.

מיכאל חריש (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זו לא קריאת ביניים אלא הצעה לסדר והערה לסדר.

יש עשרות הסתייגויות לחוק הזה, זה יהיה דיון ממושך מאוד, ואני חושב שהיית ליברלי מספיק. אבל כרגע צריך לחזור לנוהל המקובל על-פי תקנון הכנסת, לאפשר ליושב-ראש הוועדה לסיים את דבריו ולקיים את הדיון בחוק ואת ההצבעות על-פי הנוהל, אחרת — אני חושש שאנחנו לא נתקדם. לכן אני מבקש ממך לחזור לתקנון הכנסת על-פי הנהלים המקובלים.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אם ראש הממשלה מפזר את הכנסת, גם הוא מועבר מכהונתו.

עכשיו אני רק רוצה להסביר, שהסיבה לכך שבכל אופן הכנסנו, לאחר התלבטות, מרכיב של נשיא מדינה היתה כזאת — אמרנו שאם יינתן לו שיקול דעת מתי לפזר את הכנסת על-פי שיקול דעתו שלו בלבד, זה ייצור לגיטימציה לקוניונקטורה. יחליט ראש ממשלה באיזו נקודת זמן שסיכויי להיבחר מחדש מצוינים, ואז הוא יפזר את הכנסת ויוביל את כלולו מחדש לבחירות. לא רצינו שסמכות זו, שנועדה למטרות איוון, ייעשה בה שימוש קוניונקטורלי, וזו היתה הסיבה להכנסת המחסום, או סתם הביטחון הזה.

לא מוכר לך הסעיף הזה, חבר הכנסת רבין?

יצחק רבין (העבודה):

באנגליה, זה לא מה שמוצע כאן.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אבל זה לא באנגליה.

היו"ר ח' קופמן:

שעטנו ישראלי.

גד יעקבי (העבודה):

באנגליה יש בחירה ישירה של ראש הממשלה? — — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כמו שכולנו יודעים, לכנסת יש כוחות עיקריים: הכוח העיקרי והחשוב ביותר הוא כוח החקיקה והיכולת לחוקק חוקים וסמכות חקיקה שיש לכנסת. הכוח השני הוא היכולת לפקח ולבקר את פעולות הממשלה. הכוח השלישי, והוא הכוח רב העוצמה ביותר, הוא להפיל את הממשלה. מה שאמרנו בתפיסת האיוון שלנו, שאנחנו מגבירים את כוח החקיקה של הכנסת, אנחנו מגבירים את יכולת הביקורת על פעולות הממשלה, אבל אנחנו מצמצמים את כוחה של הכנסת להפיל את הממשלה.

זו בעצם תמצית התפיסה של האיוון בין הרעיון של הבחירה הישירה לבין ההצעות שגלומות כאן בחוק.

היו"ר ח' קופמן:

אולי מלה אחת. ליושב-ראש מותר לשאול. אם זיכרוננו אינו מטעה אותי, בחוק האורייגנלי, נושא של הכרזת מלחמה על-ידי ראש הממשלה היה נתון לאישור — — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הורדנו את זה.

היו"ר ח' קופמן:

זה פחות מאוזן כרגע, כי זו ממשלה שהוא בוחר אותה ולא ממשלה — — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, הוא חייב דיווח לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ח' קופמן:

מצד אחד חזקתם אותו ומצד שני — — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בהתחלה הכנסנו דבר קצת מפליג. חברים כאן השמיעו ביקורת, וקיבלנו את הביקורת. קיבלנו את הביקורת, שבכל מה שנוגע לפעולות מלחמתיות או הכרזת מלחמה, אין מקום ללכת

הוועדה. ייתכן שאם הוא היה חבר הוועדה היינו מגיעים לתוצאה אחרת, כי אני יודע שלחבר הכנסת משה שחל, למשל, יש השקפה שונה מזו שבאה לידי ביטוי בהצעת החוק המוגשת היום. אבל לא יכולנו לעמת את הדברים האלה בתוך הוועדה.

חיים קורפו (הליכוד):
לא שמענו את זה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
חסלח לי, אני ציינתי שהוגשה הצעת חוק על-ידי כמה חברי כנסת. שחבר הכנסת שחל הוא לא בין המציעים, אבל על-פי מה שפורסם, הוא אחד מהתומכים. אנחנו לא יכולים לעשות בוועדה יותר ממה שההרכב האישי והמוחות שמשתתפים ביצירה משקיעים. זה מה שהיה לנו, וקיימנו 32 ישיבות.

משה שחל (העבודה):

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני אומר כרצינות שאני מצטער, חבר הכנסת משה שחל, האמן לי.

יש פה כל האיוונים הנחוצים. אמרנו: עוצמה גדולה יותר לראש הממשלה — כן, אבל עם מגבלות. קודם כול המגבלה המרכזית, הגבלת תקופת כהונתו. אנחנו בעצם בנינו לא יותר משתי קדנציות בצורה פשוטה. הוא לא יכול להיות ראש ממשלה נצחי. יש לו שתי תקופות כהונה מקסימום. אפשר להעביר אותו מכהונתו בדרכים שונות, אבל תוך אחריות, לא בתמרימים. הוא זקוק לכנסת. לא מבטלים את השיטה הפרלמנטרית. הוא צריך את הכנסת לצורך חקיקה. לכנסת יש פיקוח טוב יותר על עבודת הממשלה. אבל אנחנו יודעים שהכנסת גם מאבדת, כפי שאמרתי קודם, את העוצמה המיוחדת שלה להפיל ממשלה, לא הכנסת כולה, אלא אחד מהמרכיבים של הכנסת, אחת מהסיעות הקטנות מאבדת את יכולתה להפיל את הממשלה. הכנסת כולה תוכל להפיל את הממשלה. אבל העוצמה המיוחדת שניתנת למפלגות קטנות מוקטנת מאוד.

רבנות, אני רוצה לומר, שלי אישית יש, על כל פנים, הערכה לאותן תנועות עממיות חיצוניות שנולדו בעקבות החוק הזה, או שכעצם נולדו עוד לפני שהחוק הזה נוצר. אני חושב שזה חלק מהחיים הדמוקרטיים בישראל. אני חושב שגם אנחנו בכנסת צריכים לדעת לכבד את התופעה שקמות תנועות עממיות שתומכות ברעיון. זה חלק ממרקם החיים הדמוקרטיים, גם אם הן נוגדות את דעתי וגם אם הן מסכימות לדעתי. אני לא יכול לומר שתנועה מסוימת היא רעה כי היא נגד דעתי, או שהיא טובה משום שהיא תומכת בדעתי.

אני מוכרח להוסיף ולומר, שגם המערכת הפוליטית צריכה לשפוט תנועות חיצוניות על-פי אותן אמות מידה שבהן היא שופטת את עצמה. לא ייתכן שאנחנו נציב שני קריטריונים, קריטריון אחד לנו עצמנו וקריטריון שונה לתנועות חיצוניות. אני חושב שזה חלק חשוב בחיים הציבוריים בישראל.

אני עצמי מרגיש, שהציבור בישראל אדיש מדי, שהוא לא מעורב מספיק, ושכסופו של דבר הציבור מצפה שהמערכת הפוליטית תחקן את עצמה, כאשר במערכת הפוליטית יש הרבה מאוד אינטרסים ושיקולים שלא לשנות את עצמה, לז: הכול נבחן על-פי אמת מידה של שיקולים ענייניים אובייקטיביים.

מיכאל קליינר (הליכוד):

חבר הכנסת חריש, אני לא חבר ועדת החוקה, אין לי הסתייגויות. בדיון כזה, אסור לי לשאול שאלה?

גד יעקבי (העבודה):

היה דיון בקריאה ראשונה.

היו"ר ח' קופמן:

באמת היה דיון ורבי-שיח רחב מאוד. אני מבקש לצמצם את קריאות הביניים ולצמצם את האפשרויות להתבטא. יש 90 וכמה הסתייגויות, כל אחת בת חמש דקות. יש לנו כמות עצומה, וכל אחד יחרוג כמובן מההסתייגות נטו וידבר על כלל החוק. אני מבקש מחבר הכנסת אוריאל לין להמשיך בדיון.

חיים קורפו (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני פתוח לשאלות, אני רק עדיין לא מנהל את הישיבה.

היו"ר ח' קופמן:

אני מעריך מאוד את חברי הכנסת על העירנות שלהם, למרות שלושה ימי עבודה רצופים; יוצא מן הכלל.

חיים ברילב (העבודה):

שלושה ימי בטלות.

שר הביטחון מ' ארנס:

על-פי השיטה המוצעת, האם יכול להיות ראש ממשלה ממפלגות המיצוגות בממשלה שלו שאין להן רוב בכנסת?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תיאורטית, כן. אבל משמעות הדבר היא, שראש הממשלה לא רוצה לנהל את הממשלה כפי שצריך, כי הוא לא יכול להעביר חקיקה בכנסת. אני לא מאמין שראש ממשלה שרוצה להצליח יגיע למצב כזה. הרי מה ההבדל הגדול? ההבדל הגדול הוא, שהיום יכולות מפלגות קטנות לכבד למעמד א' ולהגיד לו: מה יש לך לומר? הוא יגיד מה שיש לו לומר. הם יגידו לו: שמענו אותך. עכשיו הולכים למעמד ב'. מה לך יש לומר? הוא אומר מה שיש לו לומר. שמענו אותך. חוזרים לא', ב', א', ב'.

שמעון פרס (העבודה):

אם לא יהיה לו רוב בכנסת לא יהיה לו בנוין — — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

למה שלא יהיה לו רוב? למה שהוא יפעל בניגוד להיגיון?

שר הביטחון מ' ארנס:

זו תהיה שיטה בלתי יציבה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הרי יהיה לו, לדעתי, קל הרבה יותר להרכיב רוב בכנסת, כי יודעים שהוא היחיד שנועד להקים את הממשלה, אתו צריך להסתדר, אין אלטרנטיבה.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אלא אם כן מגיעים לפתרון, ואז יש בחירות כל שנתיים.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

רבנות, לפי דעתי יש בחוק הזה האיוונים הנחוצים. אנחנו שקדנו מאוד. אני לא ציינתי בהיסטוריה החקיקתית של החוק איוו עבודה הושקעה גם בגיבוש ארבע הצעות החוק לאחר שהן עברו בקריאה ראשונה. אני לא ציינתי שוועדת החוקה, חוק ומשפט קיימה 32 ישיבות אינטנסיביות וארוכות. אני מצטער על שחבר הכנסת שחל לא היה אז, באותה תקופה, חבר

לעניות דעתי, טענה אחת היא כאשר באים ואומרים שהחוק הזה יכול להגביר את סכנת הפיצול הסייעתי בכנסת. אני חושב שאולי זו הטענה: החוקה ביותר המושמעת נגד החוק. אני לא נביא. אני עושה את ההערכה האישית שלי. אחרים עושים את ההערכה שלהם. אני לא חושב שמישהו מאתנו יכול לבסס את הערכותיו באופן מדעי, הוא יכול לנסות, הוא לא יכול לומר לנו מה יקרה.

יש כאלה הסבורים שהפרדת ההצבעה, הצבעה אישית עבור ראש ממשלה ובאותו זמן הצבעה עבור מפלגה, תביא לפיצול רב יותר של המפלגות בכנסת. לא זו כוונת המציעים, על כל פנים, לא כוונתי. אני לא חושב שזו תהיה התוצאה, אבל אני לא יכול לבטל את דעת המבקרים.

יש כאלה שמדברים על האפשרות של כנסת לעומתית. אני גם כן לא מניח שזה מעשי כל כך. אני מאמין שראש ממשלה, כשיודעים שהוא ראש ממשלה, גם אם הוא בא מתוך מפלגה שלא קיבלה את מספר הקולות הגדול ביותר, ממבנה הקואליציוני הקיים בישראל יוכל בקלות להרכיב ממשלה שיהיה לה בסיס קואליציוני רחב. אני סבור שמפלגות שאין להן בעיה מבנית אידיאולוגית יצאו להצטרף לממשלה בראשותו, יעמדו בתור להיות בממשלה שלו. כי הן רוצות להיות בממשלה, ולא תהיה לו בעיה להקים קואליציה רחבה. אבל זו טענה, שאני חושב שצריך להביא אותה בחשבון.

טענה אחרת מתייחסת לניסיון לקנות מפלגות קודם יום הבחירות, כדי שקהל המצביעים שלהן יתמוך במועמד זה או במועמד אחר. הטוענים אימרים לנו, שאותו משא-ומתן שאנו רוצים למנוע, שהוא המשא-ומתן שבא לאחר הבחירות, משא-ומתן זה יתנהל קודם יום הבחירות. אני חושב שעל טענה זו צריך לומר: בהחלט, יהיה משא-ומתן לפני הבחירות. איש לא מעלה על הדעת שבמשטר דמוקרטי לא ינסו להגיע להסכמה ולא ינסו לשאת ולתת עם מפלגות כדי להשיג את התמיכה של ציבור הבוחרים שלהן למועמד א' או למועמד ב'.

אבל ההבדלים הגדולים הם, שהסכמים קואליציוניים, אם ייעשו, אם ייתנו תמורה, יהיו חייבים לפרסמם פומבית והציבור ידע על מה הוא מצביע. הציבור ידע, מפלגה זו ויתרה כך וכך על מנת לזכות בציבור בוחרים זה וזה. הציבור יחליט — הוא רוצה להעניש אותה או לא רוצה להעניש אותה. אני מדבר כרגע מצדו של מי שרוצה לקבל קולות ממפלגות אחרות.

לדעתי, אותן מפלגות שתודושה תמורה כדי לתת את התמיכה של ציבור הבוחרים שלהן — לא יהיה להן אותו חופש שיש להן היום, משום שהיום הן כבר יושבות בכנסת והן מנהלות משא-ומתן מעמדת כוח, הן מנהלות משא-ומתן בידיעה ברורה שיתכן שהן לא צריכות להעמיד למבחן את השאלה: האם ציבור הבוחרים שלהן מוכן לתת להן תמיכה למהלך זה או אחר?

בשיטה המוצעת כאן, אם אנשים העומדים כרשימת נבחרים ושותפים קואליציוניים בכוח ינסו להוביל את ציבור הבוחרים שלהם למקום שציבור הבוחרים שלהם לא רוצה להגיע אליו — הם ייענשו; ציבור הבוחרים יעניש אותם. הם יודעים שיש להם מגבלות, משום כך אני חושב שנושא הוויתורים או התמורה הניתנת עבור קולות הבוחרים יצומצם מאוד מאוד בשיטה זו לעומת השיטה האחרת.

אני רוצה לומר, על כל פנים אני השתכנעתי. אחרי שמביאים בחשבון את כל הטענות נגד החוק — אין ספק שהוא עדיף בהרבה משיטת הממשל הנוהגת היום.

בסופו של דבר, אנחנו חברי מפלגות, ויש גם אינטרסים, ואיש לא יכול להגיד שהוא חדל להיות בן אנוש ולפעול כבן אנוש. למעורבות הציבורי יש חשיבות רבה ביותר, ואם היא באה לביטוי בתנועות עממיות, אני חושב שאין בכך שום פסול. אני רציתי לנצל את ההזדמנות ולהביע את הערכתי האישית לפעולתן של התנועות.

אני רוצה לומר, שלא ייווצר הרושם הלא-נכון כאילו הצעת החוק הזאת הוגשה בלחץ של תנועות חיצוניות: לא. הצעת החוק הזאת הוגשה מייד לאחר הבחירות האחרונות: בסוף 1988 או תחילת 1989. חבר הכנסת יואש צידון, שהיה הראשון שהגיש את הצעת החוק הפרטית, הגיע לכנסת יחד עם חבר הכנסת עוזי לנדאו. הוא הגיע לכנסת עם החלטה מגובשת, שהוא רוצה לשנות את שיטת הממשל. הצעתו היתה זו שהרחיקה לכת יותר מכל ההצעות בכיוון של המשטר הנשיאותי. אפשר לומר, שהיא היתה כמעט הצעה להקמת משטר נשיאותי בישראל.

יש ויכול להיות שיתוף פעולה. במהלך הדיון על החוק הזה, והייתי אומר במהלך הוויכוח הציבורי — דומה לי שלא היה חוק שהוויכוח הפומבי והציבורי שסבב אותו בכל השלבים היה ער כל כך וחריף כל כך כמו החוק הזה — הביקורת באה גם מתוך חוגים פוליטיים, גם מתוך המפלגות, וגם מתוך חוגי האקדמיה.

אני מדבר כרגע על ביקורת על החוק ולא על תמיכה בחוק. נוכחנו שבהרבה מקרים קיזוז בעצם הטענות שבאו כנגד החוק זו את זו, או אפילו סתרו זו את זו. מול הטענה המפורסמת, שניסו להבהיל את הציבור ולהגיד לו: — זה יהיה להקים מלך בישראל, מלך ערץ או דיקטטור — זה היה להקים מלך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): נכון.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט): הן. ידעתי שאת זה אמר חבר הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): ידעתי מתי לבוא ולהגיד לך את זה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

קודם לכן אמרתי שלא זכרתי את דברך, אבל כשראיתי אותך כאן בצד ימין — מייד נזכרתי. חבר הכנסת וירשובסקי אמר: מלך ערץ. מה יש, החלטה של העם היא כבר לא דמוקרטית? העם באמת הוא עד כדי כך — תסלחו לי — מפגר, שהוא לא יכול להחליט את מי הוא רוצה כראש ממשלה?

על כל פנים, היתה ביקורת שזה יהיה מלך ערץ. לאחר מכן ראיתי ביקורת שאמרה: בעצם אתה לא חוסף מאומה על כוחו של ראש הממשלה, הוא יהיה באותו מצב ואפילו במצב גרוע יותר מאשר היום. זאת אומרת, היו טענות שבעצם קיזוז זה את זה.

אני רוצה לומר, ואמרת, הבטחתי שאני אשתדל לתת הרצאת דברים אובייקטיבית ככל האפשר. חלק גדול מהטענות שהושמעו נראו לי בלתי-רציונליות. חלק מהטענות ראיתי בהן טענות שהיו צריכות להגיע ולגרות אולי קצת את הרגשות ואת האמוציות מעבר למידה הדרושה, אבל חלק מהטענות נגד החוק הן טענות שאני חושב שהן בהחלט ראויות לשיקול דעת רציני, אלה טענות שאי-אפשר לפסול אותן על הסף, אלה טענות שיש בהן ממש. יהיה זה שקר אם נאמר, שאין טענות שיש בהן ממש נגד החוק הזה.

היו"ר ח' קופמן:

אין שומעים אותך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

האם יודע כבוד הנואם כמה זמן נמשך תהליך חקיקה בארצות-הברית? בין חמש לעשר שנים.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
החוק הזה — חמש שנים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

באים לכאן ואומרים: שנה וחצי.

קריאה:

שנה וחצי — איש לא אמר. שלוש שנים.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר הכנסת לנדאו, במקום שתהיה היום מאושר, הרי בהשראתך עברנו — אני רוצה לומר לך: אני הגעתי לכנסת עם ניסיון מועט כשיטת בחירות. אמרו לי: יש בתנועת הליכוד חבר כנסת שהוא מומחה לשיטת בחירות. הוא המציא את השביעיות; זה חבר הכנסת עוזי לנדאו.

אני רואה שהוא הגיש לפני הצעת חוק לבחירה ישירה של ראש ממשלה, ואני, יושב-ראש ועדת החוקה, אמרתי: מה, הוא ייקח ממני את כל האשראי? בהשראתך הלכתי, בעקבותיך הלכתי. במקום שתהיה מאושר — — —

מיכאל חריש (העבודה):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת חריש.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אתה רק מפרע כך.

מיכאל חריש (העבודה):

אתה מדבר כבר — — —

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר הכנסת חריש, אל תהיה גננת, בכל הרצינות. תן לי רגע לגמור. הושקעה פה עבודה רבה מאוד. אתה השקעת מעט מאוד עבודה בחוק הזה.

היו"ר ח' קופמן:

הבעיה של חבר הכנסת עוזי לנדאו, שהוא רוצה שתמשך עכשיו ללכת בהשראתו.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני הולך. הוא נתן לי את ההשראה. לי יש בעיה. אני אדם עקבי. יש לי בעיה. אני מודה בזה. לפעמים לא-טוב להיות עקבי, זה נכון. על כל פנים, אני מגיע למרכז המסר שלי.

רבותי, כולנו נסכים עם כך, שאין שיטה דמוקרטית בעולם, שהיא נקייה מליקויים ומפגמים — מושכל ראשון. ואלה שיבקרו את השיטה הדמוקרטית הנוהגת בארץ מסוימת, הם אורחיה של אותה ארץ, ובעיקר הפוליטיקאים של אותה ארץ. כאשר אנחנו יושבים עם פוליטיקאים שבאים מבריתניה הגדולה, הם מסבירים לנו מה הליקויים בשיטת הבחירות שלהם. וכאשר אנחנו יושבים עם פוליטיקאים מארצות-הברית, הם מסבירים את הליקויים בשיטה שלהם. אותו דבר גם מערב-גרמניה, אם תרצו, דנמרק, אוסטרליה, מי שאתם רוצים.

וטענה נוספת שבאים ואומרים: אין שיטה טובה בעולם. הטענה הזאת לא נראית לי רצינית. אני גם עיינתי בספרות. מומחים למשפט קונסטיטוציוני אומרים לך דבר פשוט: אתה לא מעתיק חוקה. אתה לא מעתיק שיטת משטר. אתה יוצר שיטת משטר. אתה יוצר אותה מתוך המציאות שלך. אומרים לי: זה לא נשיאותי, זה לא פרלמנטרי, זה יצור כלאיים; חבר הכנסת עוזי לנדאו השתמש מספר פעמים רב במלה עב"ם. יוצרים שיטה. המציאות יוצרת אותה, התרבות הקיימת יוצרת אותה, האילוצים יוצרים אותה, ומנסים להגיע לתוצאה הטובה ביותר.

עכשיו, באים ואומרים: למה אתם לא לומדים מניסיון של אחרים? תראו מה קרה בהיסטוריה, תראו מה קרה פה, מה קרה שם. אני שואל את האנשים האלה: אולי אנחנו נחזיר ללמוד מהניסיון של עצמנו? מה, אנחנו נלך ללמוד מניסיון של אחרים? והניסיון שלנו לא חשוב? הניסיון שלנו כאן, לגבי מה שמתרחש כאן, הוא לא רלבנטי? הוא לא רלבנטי יותר מהניסיון של מה שקרה בארצות אחרות?

הטענה המרגיזה ביותר — אני מוכרח לומר לכם — זו טענת החיפזון: מדוע אתם נחפזים? קראתי אפילו בעיתון חשוב במדינת ישראל ב־22 בדצמבר, שהוא שינה קצת את גישתו והסכים להכניס מאמר מערכת שאומר: החיפזון מן השטן. זה היה ביום ההצבעה במרכז הליכוד — החיפזון מן השטן. איזה חיפזון?

דוד ליבאי (העבודה):

שלוש שנים.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אפשר להכין חוק בהשקעת עבודה ממושכת יותר מאשר החוק הזה? נוסע פרופסור לשבתון, לא מכיע את דעתו על הצעת החוק במשך שלוש שנים, פתאום הוא צונח לנו כאן, במדינת ישראל, והוא אומר: מה אתם נחפזים? פונה אלינו בקריאה נרגשת: עצרו. מי נחפז?

דוד ליבאי (העבודה):

שלוש שנים.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא יותר משלוש שנים. 43 שנים המדינה הזאת מתלבטת בבעיה של יציבות הממשלה. העלו בכנסת הצעות מהצעות שונות. אני רוצה לומר: בשנת 1985 גובש צוות של חברי הכנסת, שראה נושא זה של תיקון שיטת הבחירות והממשל כאחד מיעדי המרכזיים בעבודתו הפרלמנטרית. ומשום כך, ורק על שום כך, הגענו לשלב, שבו הצלחנו פעם ראשונה להביא בפני מליאת הכנסת הצעת חוק שלמה, מקיפה, שהוכנה ביסודיות ולא היתה כמותה לפני כן, במובן של היקפה ומשקלה.

מיכאל חריש (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זה נמשך — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת מיכה חריש, אילו היית רושם את הדקות מאז ביקשת שסיעת המערך, שהעלתה כל מיני שאלות לעומת הספסלים הריקים פה, היית מחבלבל במאזן הזה. בבקשה, חבר הכנסת לנדאו, שאלה קצרה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

האם יודע כבוד הנואם — — —

אבל אני רוצה לציין, שאין לי ספק שההכרעה העומדת בפנינו היום איננה הכרעה אישית. בשיטה הקיימת היום היא עדיין הכרעה מפלגתית. זוהי הכרעה של מפלגות, זאת לא הכרעה של בני אדם.

אני מוכרח, קצת, אם תרשו לי, דקה או שתיים לגעת גם בעניין האישי. הרי אני נמצא היום במוקד של ביקורת ציבורית. יש הרבה אנשים בציבור שאינם מבינים מה משמעותה של הכרעה דמוקרטית חשאית במרכז של מפלגה. הם חושבים שאם אדם בא ואומר: אני תומך ברעיון, אבל מרכז המפלגה שלי לא קיבל את דעתי, בהצבעה דמוקרטית אמיתית, בהצבעה הכי דמוקרטית שיכולה להיות, בהכרעה אישית, ברוב מוחץ החליט נגדי — אם אני מקבל את הכרעת המרכז, משהו לא בסדר. הם לא מבינים. הם אומרים: רגע, הוא רוצה להיבחר מחדש, ולכן הוא עושה כך.

אני רוצה לומר לכם, מאחר שיש פה היבט אישי, נדמה לי שאת הנזק האישי שיכולתי לגרום לעצמי — גרמתי, בין שהחוק עובר ובין שהוא לא עובר. אני לא אדם נאיבי, תאמינו לי, אני באתי מעולם המעשה.

משה שחל (העבודה):

לא רק בגלל החוק הזה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אל תזכיר לי עוד, מספיק החוק הזה. אתה רוצה להוסיף?

אני גרמתי לעצמי את הנזק האישי. אני לא שוקל את החוק הזה על-פי הנזק האישי שזה גורם לי. אני האמנתי בחוק הזה, ואני מאמין בו עד לרגע זה.

אבל אני קורא ביקורות. באים אנשים ואומרים: איך אני הייתי נוהג במקומו? אני מציע, רבותי, צניעות. אל תבואו ותגידו איך הייתם נוהגים במקומי. לכל אלה שאומרים לי איך היו נוהגים במקומי, אני אומר: בואו במקומי. אל תגידו איך הייתם נוהגים במקומי. בואו במקומי. תיכנסו לתוך המפלגה, תשקיעו את הזמן. בואו נראה אתכם עוברים את כל אותן מאות ואלפי שעות של ישיבות מפלגתיות בשביל לקבל את ההזדמנות להיות חבר כנסת, בשביל לקבל את ההזדמנות לעשות משהו למען המדינה, לקבל את ההזדמנות להשפיע. נחמד מאוד להיות בחזק ולהגיד — איך אני הייתי נוהג במקומו.

המפלגות פתוחות לכולם. מפלגת העבודה היתה פתוחה לציבור הרחב. כל מי שרצה להשפיע יכול היה להצטרף למפלגת העבודה, אם הוא הזדהה עם דרכה של מפלגת העבודה. וכל מי שרוצה להצטרף לתנועת הליכוד, הדלתות פתוחות בפניו. אף לאחד לא יגידו לא. תיכנסו לתוך המפלגות, תשפיעו בתוך המפלגות, כי זו דרך ההשפעה האמיתית.

אם הם לא רוצים להיכנס למפלגות, שיקמו מפלגה חדשה. זו השיטה הפוליטית הנוהגת בישראל, ויש לה כללי משחק.

אני רוצה לומר לחברי חברי הכנסת, אל תמתחו אתם עלי ביקורת אישית. הרי אתם יודעים טוב מאוד שכולכם מצביעים על-פי קו המפלגה. גם מי שתמכו בחוק, תמכו בו על-פי קו מפלגתם. אני יודע, זו גבורה, צריך הרבה אומץ לב לתמוך בנושא על-פי קו המפלגה שלך; אני יודע. יש כאלה שיצביעו כעד החוק בניגוד למצפונם, על-פי קו מפלגתם. אז אל תבואו אתם בביקורת, תעזבו את הדמוגוגיה הזולה הזאת, שלא מוסיפה לנו כבוד.

השאלה אינה, האם שיטה היא מושלמת או לא מושלמת. אומרים לנו: מה אתם חושבים, שזה יפתור את כל הבעיות? ודאי שזה לא יפתור את כל הבעיות.

השאלות העיקריות, לפי דעתי, החשובות ביותר הן:

א. האם השיטה הדמוקרטית מאפשרת לאותה מדינה לתפקד כמדינה מתוקנת? זו השאלה הראשונה, על-פי המבחנים ועל-פי הסבירות שלנו. ולפי דעתי, השיטה הקיימת היום לא מאפשרת למדינה לתפקד כמדינה מתוקנת.

ב. האם השיטה הדמוקרטית מאפשרת לממשלה לבצע את התפקיד המוטל עליה? ואני חושב שהשיטה שלנו לא מאפשרת לממשלה לבצע את התפקיד המוטל עליה.

והשאלה השלישית — ובעיני היא חשובה לא-פחות מכל השאלות האחרות: האם השיטה הנוהגת באותה ארץ אכן זוכה באמונו של העם? לי יש פקפוקים רבים מאוד, אם השיטה הנוהגת בישראל היום זוכה באמונו של העם. אולי כדאי היה לעשות סקר על זה ולשאל שאלה פשוטה את הציבור: האם אתה נותן גיבוי, האם יש לך אמון בשיטה הישראלית, או אין לך? כל אחד יעשה את ההערכה ואת הניחוש שלו.

רבותי, החוק הזה הובל דרך פולמוס ציבורי חריף. ההבדל הגדול הוא, שזה לא היה ויכוח אקדמי, זה לא היה ויכוח תיאורטי, זה לא היה ויכוח בין אקדמים. זה ויכוח שהתנהל כתנאי אמת. הווי אומר, ידענו, יש פה חקיקה. ידענו — צריך יהיה לקבל הכרעה, ועברנו את כל שלבי החקיקה הנחוצים. אני לא חושב שהיתה הצעת חוק, שעברה את מבחן הביקורת הציבורית והפולמוס הציבורי, כמו החוק הזה. ואני חושב שאפילו הוויכוח עצמו היה בעל חשיבות חוקתית עליונה עבור מדינת ישראל, משום שזו דרך, זה ויכוח אמיתי — אם יש אלטרנטיבה שמקובלת על הציבור ומקובלת עליו, או לא מקובלת עליו. אני סבור, שמהצורך לשנות את שיטת הממשל אין אנו יכולים להימלט. הלחץ ילך ויגבר. הציבור ידרוש זאת מאתנו.

אני רוצה בהזדמנות זו גם להביע את הערכתי לחברים שעסקו אחי בהכנת החוק; אנחנו נשמע לאחר מכן את דבריהם בשלב ההסתייגויות. אני רוצה לציין את חברי הכנסת יואש צידון, אמנון רובינשטיין ודוד ליבאי. עבדנו יחד — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

וחבר הכנסת יצחק לוי.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

וחבר הכנסת יצחק לוי, ללא שום ספק.

לא עבדנו מתוך ראייה, שחשבנו שהנה אנחנו מסדרים מפלגה אחת על-חשבון מפלגה אחרת. אנחנו האמנו, שבשינוי השיטה יעשו ההתאמות הנחוצות ולא יהיה שום יתרון נוסף אף לאחת מן המפלגות. אותם תנאים אובייקטיביים הפועלים היום וקובעים את התוצאות, יהיו גם בשיטה החדשה. אני חושב שאותם חברים כתנועת הליכוד, שכלל אופן המשיכו בקו עקבי עד לשלב ההכרעה במרכז הליכוד, ראויים להערכה. אני יודע שהם עשו את זה אף שהם ידעו, שגל הפופולריות של החוק הזה בליכוד הולך ופוחת, והם החזיקו כדעתם. ואני חושב שעוררנו גם במרכז המפלגות ויכוח רציני בעל חשיבות עליונה. נתנו למרכזי המפלגות סם חיים. נתנו להם אפשרות לעסוק במלוא הרצינות בתפקיד האמיתי שעליו הם מצוים, לעסוק ולהכריע בנושאים אידיאולוגיים. אין שום ספק שהנושא הזה הוא בעל ערך אידיאולוגי ממדרגה ראשונה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
מי אמר היחיד?

עוזי ברעם (העבודה):
אני אומר.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
חבר הכנסת עוזי ברעם, באמת, מה אתה, אלוהים? בכל הרצינות. אתה כבר ניתחת אותי פסיכולוגית, אתה כבר יודע מי זה אוריאל לין? למה סתם לזרוק דברים, בשביל מה? מה זה מוסיף? אני לא מנסה לנתח פסיכולוגית אף אחד כאן.

המניע השני הוא, שאני מאמין בהצעת החוק הזאת. הערכתי האישית היא, שהצעת החוק הזאת נופלת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אני מאמין שעדיף שהצעת חוק זו תחזור לוועדה, ואנחנו נבחן אותה מחדש וננסה לגבש הסכמה רחבה יותר או להצעה זו או להצעה דומה לא או לחלקים ממנה.

תגידו לי שזה דמיוני? אני יודע מהניסיון שלי בעבודת החקיקה, שבהרבה מקרים אתה מגיע למליאה עם הצעת חוק לקריאה שנייה ושלישית לאחר תקופת עבודה ממושכת, ואז אתה נוכח, שבמקום שכדאי שהחוק ייגדל, עדיף שהוא יחזור לוועדה לשיקול נוסף במגמה לגבש הסכמה רחבה יותר. אם החקיקה הזאת תיפול, אינני מאמין שאפשר יהיה להוביל אותה בכנסת בעשר השנים הבאות. מידת העבודה שדורשקה כאן היא אדירה. מי שמוכן לקחת את הסיכון מסיבות פוליטיות, אין לי שום ביקורת כלפיו. לדעתי, זה לגיטימי לחלוטין. אבל אני מאמין, שמי שרוצה להשיג תוצאה חקיקתית, צריך להיצמד למטרה. ואם הוא נוכח שבנקודת זמן הוא לא הצליח, מוטב לו להתאזר בסבלנות ולחשוב על המשך הדרך.

אני טרם החלטתי עד רגע זה אם לעשות שימוש בסמכותי על-פי סעיף 127 לתקנון; עוד לא החלטתי. רציתי להסביר, שאם אחליט לעשות בו שימוש, ראוי שתדעו היטב מה המניעים שלי ואיך אני רואה את סעיף 127. זה איננו סעיף של תמרון; זה סעיף שבו מליאת הכנסת מקבלת הזדמנות לשקול מחדש אם לפי דעתה הוכן החוק כיאות, או שהיא סבורה שהחוק הוא טוב אבל היא חושבת שהיא רוצה לבחון אותו מחדש, או שהיא רוצה להכניס בו תיקונים. זו אפשרות.

על כל פנים, יש כפנים הסתייגויות לא-מעטות, הסתייגויות רבות. אדוני היושב-ראש, אני רוצה לציין, שכשעברתי היום על ההסתייגויות וקראתי אותן בקפידה, נוכחתי, שכתוצאה משיגה אישית שלי נשמטו ההסתייגויות של חברי הכנסת דוד ליכאי ויואש צידון לשם החוק. אם ניתן לתקן זאת, אני מבקש מאוד שהדבר יתוקן.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
לגבי חבר הכנסת ריבלין, זה תוקן. אבל נוכחתי שההסתייגויות של חברי הכנסת יואש צידון ודוד ליכאי לשם החוק לא מופיעות. אם אפשר לתקן זאת, אני מבקש לתקן את הדבר.

אני מודה מאוד לאדוני. מובן שיש הרכה מאוד הסתייגויות, אנחנו נשמע את כולן. אני מציע שלא להודר יותר מדי, כי כדאי לשמוע כל אחת ואחת מהטענות. יש כאן כמה הסתייגויות, שאם הן תתקבלנה, הן תשנינה את משמעות החוק, גם אם החוק יעבור. משום כך, טוב להקפיד מה ההסתייגויות. על

כשמתקבלת הכרעה — אני לקחתי את החוק הזה רחוק ככל שאפשר לקחת אותו, הובלתי אותו רחוק ככל שאפשר להוביל אותו, ולהפתעת כולם, על-פי ההנחיות של מפלגתי שלי. לא פעלתי בניגוד להנחיות. אבל, אני יכול לעמוד מול לחצים אישיים. כשמדובר בהכרעה דמוקרטית בגוף העליון של מפלגה, במרכז המפלגה, אז השאלה היא אחרת לגמרי. אז השאלה היא, איך אני רואה את מקומי בכנסת — האם אני אדם פרטי, או שאני שליח של מפלגה ונבחר של המפלגה.

אני רוצה להיות אדם פרטי, אבל אני לא חבר הכנסת רחבעם זאבי, אני לא הובלתי בעצמי מפלגה, אני לא מפלגה של שניים. אני שייך למפלגה גדולה, לתנועת הליכוד. אני נבחרתי מכוח היותי חבר תנועת הליכוד, כמו רבים אחרים שנבחרו במסגרת של מפלגות.

אם כן, אני גם נמצא בתפקידי כיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט מכוח האמון שסיעתי נתנת בי. זה לא דבר שאני יצאתי אותו, שהוא נכס פרטי שלי. זהו תפקיד שאני משמש בו מכוח אמון של סיעה. אם אני רואה את החלטת מרכז תנועת הליכוד כמחייבת אותי אישית, אף שהיא התקבלה בניגוד לדעתי האישית, זה לא על שום שאני חושב על סיכויים או לא סיכויים בכנסת הבאה. יש לי מחויבות כלפי שולחי, וגם את זה צריך להביא בחשבון.

אני חושב שעשינו מה שאפשר לעשות. הובלנו את הוויכוח הזה בכירעה כוונה שבנקודת זמן חדלנו להיות פופולריים בניסיון לשכנע. עשינו כל מה שאפשר כדי לשכנע. השקענו המון עבודה. נכשלנו. עובדה היא שנכשלנו.

רבותי, ב-24 בדצמבר 1991 העברתי מכתב לכל חברי הכנסת, מתוך זה שאני רוצה לכבד את הבג"ץ — ואל תהיה לכם טעות, כאילו אני מזלזל בבג"ץ. אני לא מזלזל בבג"ץ. אני רק חושב שצריך גם לראות במה בג"ץ עוסק ולכבד את החוק, ולא מעבר לזה. העברתי מכתב לכל חברי הכנסת, ובו הודעתי שייחכן שאעשה שימוש בסמכותי על-פי סעיף 127 לתקנון הכנסת.

אני רוצה להסביר, ששימוש בסמכות על-פי סעיף 127 — זה לא תרגיל. אני לא מקבל את ההחלטה, ועדת הכנסת לא מקבלת את ההחלטה, מליאת הכנסת צריכה לקבל את ההחלטה, וזו הצבעה דמוקרטית של מליאת הכנסת, ואינני יכול להבין איך אנשים סבורים שהכרעה דמוקרטית פתוחה וגלויה במליאת הכנסת היא תרגיל. למה?

יעקב צור (העבודה):
תלוי מה מניע.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
חבר הכנסת יעקב צור, היה אדם פיקח מאוד, שהוא חבר מפלגתך לשעבר, מנהיג אמיתי, והוא הציע לכל בני האדם צניעות. אל תנסה לשפוט את המניעים, אם אני אנסה לשפוט את המניעים שלך, בוודאי את המניע שלי, לעולם לא נגיע לשום מקום.

יעקב צור (העבודה):
אתה צריך לשכנע במניע.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני לא חושב. המניע הראשון שלי הוא הצו של מרכז מפלגתי. זה המניע הראשון שלי.

עוזי ברעם (העבודה):
המניע היחיד שלך.

נכון שיש מדינות שמסדרות עם שיטת בחירות יחסית. אבל, רבות, הרי מוכרחים להסתכל בטיב המילוי. הכול תלוי בטיב האוכלוסייה, בהתפלגותה, במסורת הפוליטית שלה. למשל, באופן כללי, עד 1977, השיטה היחסית, עם בעיות ועם חריקות, פעלה בישראל, מהסיבה הפשוטה: לא היתה אלטרנטיבה מעשית לשלטון. רק מפלגה אחת היתה יכולה להרכיב ממשלה, ומשום כך ממילא לא היה קיים כלל המושג של לשון-מאזניים. אבל מאז 1977 נוצרו לשונות-מאזניים, במסורת חסרת תרבות של ריסון עצמי ובהווה מפלגתי שונה לחלוטין מזה של אירופה. הרי אומרים לנו לפעמים: קחו את הדוגמה של מערב-גרמניה, שם יש יחסיות טהורה, וזה מסתדר. רבותי, במערב-גרמניה, בחוקה נאמר שאין להרשות כבונדסטג מפלגה שאיננה שומרת על כל הכללים של בחירות פנימיות. האם את זה אפשר להחיל בארץ? האם אפשר לומר לסיעות החרדיות: התפזרו, לא תהיו בכנסת? האם זה רציני בכלל?

ובכן, עם כל הכבוד לשר ארנס, האנלוגיה שלו פשוט לא-נכונה, לא עובדתית ולא מהותית.

חיים קורפו (הליכוד):

מתי היתה ועידה בר"צ? מתי היתה ועידה בשינוי?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

לשינוי יש ועידה; יש לנו מועצה נבחרת כל שנתיים. אבל מה זה שייך? אחת יודע מה? אני אשם, ר"צ ושינוי אשמות בכל מה שקרה כאן: אנחנו רוצים לשנות את זה. חבר הכנסת קורפו, כל האחריות היא על חברת הכנסת שולמית אלוני, על חבר הכנסת דן כהן ועלי. אנחנו אחראים. אבל אנחנו מודים באשמתנו ורוצים לתקן את השיטה.

חיים קורפו (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה? האם הופעת ד"ש לא היתה הופעה מרעננת בדמוקרטיה הישראלית?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

מה זה שייך לעניין? היא היתה מרעננת, עד שהיא בגדה בדרכה.

מרדכי גור (העבודה):

חבר הכנסת קורפו, יחסית למה היתה ד"ש הופעה מרעננת?

חיים קורפו (הליכוד):

מרדכי גור (העבודה):

אפילו את עצמה היא לא מרעננת.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת קורפו, עשה לי טובה. אנחנו מכירים הרבה זמן. תן לי לדבר, זמני מוגבל, לא כשל יושב-ראש הוועדה, ואני לא רוצה לחזור על הדברים שהוא אמר. אני רוצה להסביר.

יש שגיאה גדולה אחת גם של חלק מחברי הכנסת: הניסיון ההיסטורי מוכיח דבר אחד — שדמוקרטיה היא פשרה בין ייצוגיות לאפקטיביות. רבותי, דמוקרטיות ותיקות שילמו מחיר אדיר בייצוגיות, כדי לשמור על משטר אפקטיבי. עד כדי כך, שבדמוקרטיות האנגלו-אמריקניות, שאני לא מציע ללכת בעקבותיהן, יכולה להיות אפילו ממשלה שיש לה מיעוט בעם, כדי לשמור על האפקטיביות של המשטר הדמוקרטי.

למה? מפני שאנחנו יודעים שחוסר אפקטיביות מוליד סכנה לעצם קיומו של המשטר הדמוקרטי. הוא מחליש את

כל פנים, אדוני היושב-ראש, אני ארצה להציע, שכאשר נצביע על ההסתייגויות בתום כל הדיונים, כדאי שהמליאה תדע בדיוק מהי ההסתייגות שעליה היא מצביעה. תודה רבה.

היור' ח' קופמן:

תודה ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט אוריאל לין. כשם הכנסת וחבריה אני רוצה להודות לו על ההרצאה המעניינת והמאלפת וגם על היושר האינטלקטואלי ואומץ הלב הציבורי. הוא עבר תקופה די קשה. לא בכל דבר אנחנו מסכימים, אבל אני חושב שזו דוגמה ומופת לפעילות של חבר הכנסת בתחום החקיקה החשובה הזאת.

אנחנו עוברים להתסייגויות. אני מזמין את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין לנמק את ההסתייגות שלו לשם החוק. בבקשה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לצטט את שר המשפטים בעניין השיטה הקיימת. שר המשפטים אמר, שיש שתי סכנות בהמשך השיטה הקיימת: הסכנה הראשונה היא שהציבור יתקומם נגדה, והסכנה השנייה היא שהציבור יתרגל אליה. אינני יכול למצוא ביטוי קולע יותר לסכנות הניצבות לפתחה של הדמוקרטיה הישראלית מהדברים שאמר שר המשפטים.

רבותי, בכל שיטה דמוקרטית יש פגמים ויש ביקורת. אנחנו מכירים זאת מקצה הארץ ועד קצה. במדינת ישראל יש בעיה אחרת, של אוברן הלגיטימיות של השיטה הדמוקרטית. ואוברן הלגיטימיות של השיטה הדמוקרטית הומחש בשבוע האחרון הזה. כאילו על דרך המקרה נודמנו שני הדברים יחד: ההמחשה של מה שהתרחש כאן בבניין הזה במיקח-וממכר, שאין לי מלים לתאר אותו, והצורך בשינוי השיטה ששר המשפטים קלע אליו בדברים הקולעים האלה.

אני רוצה להסביר את הדברים. חבל שהשר שרון עזב את האולם, כי יש כאן אי-הבנה לגבי הקשר שבין העניין הזה לבין שינוי שיטת הבחירות. נכון, צריך גם לתקן את שיטת הבחירות במסגרת השיטה היחסית המקובלת עלינו. אבל שתי הערות צריכות להישמע כאן: קודם כול, אין כל אפשרות לתקן את שיטת הבחירות ללא התיקון הזה, ואנחנו יודעים זאת מתוך ניסיונו גם בתקופת קיימה של ממשלת ליכוד לאומי: אני אומר זאת ליושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת אוריאל לין. ושנית, הפגמים שאנחנו מצביעים עליהם ניתנים לתיקון אך ורק על-ידי שינוי היחסיות הטהורה.

עם כל הכבוד לשר ארנס, הוא טועה לחלוטין בתיאור שלו את השיטות הנוהגות בעולם. ברוב המדינות יש בלמים נגד יחסיות טהורה. למשל, פורטוגל וספרד, שתי המדינות של חצי האי האיברי, דמוקרטיות חדשות, למדו מלקח העבר, הגבילו את היחסיות הטהורה בכך שהן יצרו מערכת של אזורים גדולים מאוד, אבל לשתי מפלגות השלטון יש שם 41% — 42%, והם מקבלים מעלה מ-50% בפרלמנטים. וכך, בדרכים אחרות, במדינות אחרות.

את זה איננו יכולים לבצע בארץ, קודם כול מסיבות פוליטיות; ושנית, אדוני היושב-ראש, בנסיבות של החברה הישראלית מסוכן לשנות את היחסיות הטהורה. כאשר יש פיצול כזה בעם בשאלות קיומיות, כמו שלום וארץ-ישראל השלמה וזכויות הפלשתינים, אם אתה תשנה באופן מלאכותי ותיתן רוב מלאכותי לאחת מהמפלגות הגדולות — הציבור לא יקבל זאת כלגיטימי. משום כך, שינוי שיטת הבחירות אינו עונה, הוא צריך לבוא כהשלמה לתהליך הזה, בלי לפגוע ביחסיות הטהורה.

לא יכולתי להיות באולם המליאה, אני ברחתי מדי פעם בפעם
לחררי כדי שלא להיות כאן. אפשר לעמוד כזה? אפשר לעמוד
בהמשך המיקח־המכר הזה, כאשר בעצם 90% מהאנרגיה
של הממשלה מוקדשת לשימור עצמה?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש לך מול שלא היית בוועדת הכספים.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
נכון, ואני מברך על זה. בזכות סיעת המערך מגיעה לי
הברכה הזאת.

חיים רמון (העבודה):
אז אני רוצה שתודה לנו עכשיו, כי היום כעסת עלינו.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אני מודה לכם על זה. יש ביטוי באנגלית — Thank you
for nothing, וזה מה שאני אומר לכם.

חיים רמון (העבודה):
זה היה שווה.

שר הביטחון מ' ארנס:
אתם ביטלתם את ועדת הכספים בחוק שלכם.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אנחנו לא ביטלנו את ועדת הכספים, אנחנו ביטלנו את
האיום של מיעוט בוועדת הכספים. הרי ענה כאן חבר הכנסת
אוריאל לין, חבר הכנסת בגין, הרי הדוגמה של התקציב היא
הדוגמה המתבקשת. כל המשבר הזה לא היה קורה לפי הצעת
החוק שלנו.

עוזי לנדאו (הליכוד):
חסביר לנו — — —

אהרן אבוהצירא (הליכוד):
למה?

עוזי לנדאו (הליכוד):
חבר הכנסת רובינשטיין, אני באמת לא הבנתי ואודה לך
אם תסביר מהו ההבדל בין שתי השיטות — — —
אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
חבר הכנסת אוריאל לין הסביר, ואם לא הכנתם, גם
ההסברים שלי לא יעילו.

חיים קורפו (הליכוד):
— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):
מדוע בשיטה שלך זה לא אותו דבר — — —

היו"ר ח' קופמן:
מספיק. חבר הכנסת רובינשטיין קלט היטב את דברכם.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
מיעוט צריך שתהיה לו השפעה. אסור שתהיה לו השפעה
שנובעת מהאיום על שלמות הממשלה. זו השפעה בלתי הוגנת,
זו השפעה אנטי־דמוקרטית. זה גורם לכולנו להרגיש שהמיעוט
שולט בנו, ואני לא צריך לתת המחשות. כאן בכנסת הזאת הריב
מעביר חוקים שהוא לא רוצה בהם, ולא מעביר חוקים שהוא
רוצה בהם, משום ששוחפה פוטנציאלית לממשלה אומרת לו:
כך אני רוצה. זה לא יקרה לפי החוק שלנו.

עוזי לנדאו (הליכוד):
חבר הכנסת רובינשטיין — — —

הנוגדנים התוקפים, הוא מחליש את הנוגדנים שצריכים לעמוד
כנגד הנגיפים התוקפים את הגוף הדמוקרטי. ורק משטרים
דמויי השיטה שלנו נפלו. זה לא מקרה שהרפובליקה הרביעית
נגמרה כמעט בעצם ב־coup d'etat, זה לא מקרה
שהדמוקרטיות היחידות שנהרסו מתוכן נפלו מפני שהן חטאו
לעקרון האפקטיביות. והחוק הזה הוא פשרה, הוא מגדיל את
האפקטיביות, גם של הכנסת.

משום כך ההסתייגות שלי — חיוזק סמכויות הכנסת.
בכלל, אני שומע את חברי באקדמיה אומרים: אתם לא שוללים
את סמכות הכנסת להחליף ראש ממשלה? קודם כול, רכותי, מי
שמכיר באמת את התפיסות הפוליטיות יודע, שחלק גדול
מהמלומדים באירופה אומרים, שגם במשטר פרלמנטרי זה
צריך לקרות: שאי־אפשר להחליף ממשלה בלי לקבל מנדט
מהציבור.

אבל, רכותי, זאת סמכות הכנסת? מה הדיבורים האלה.
שיש לכנסת סמכות להחליף ראש ממשלה באמצע קדנציה? זו
סמכות של חלק בכנסת, והחלק היתר־אופורטוניסטי. לי אין
סמכות להחליף ממשלה, לסיעת צומת אין סמכות להחליף
ממשלה. אנחנו לא לשונות מאזניים. סמכות להחליף ממשלה
באמצע קדנציה יש רק לגופים שהם לא אידיאולוגיים.

יצחק נבון (העבודה):
למה? ניסינו.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אני אומר כך: אין זאת סמכות הכנסת שאנחנו שוללים.
אנחנו מגדילים את סמכות הכנסת בכל דבר — בנושא של
חקיקת שעת־חרום, וחקיקת משנה, בהגבלת הקדנציה של
ראש הממשלה, בפיטורי שר בודד, בזימון ראש הממשלה לבוא
לכאן, ועוד הרבה מאוד דברים. אנחנו לא מגבילים כלל את
סמכות הכנסת, אנחנו מגבילים רק את סמכות לשון המאזניים:
את הדבר האדור הזה, שיריד על הפוליטיקה הישראלית. רק את
זה אנחנו מגבילים.

ועם כל הכבוד לחברי באקדמיה, אלה שיצאו נגד ודיברו
דברים שהם בכלל שונים לחלוטין ממה שכתוב בחוק — אני
לא יודע על מה הם מדברים. אנחנו הגדלנו את סמכות הכנסת.
והנה כאים חלק מהאנשים ואומרים: הגדלתם את סמכות
הכנסת יותר מדי.

לכן, רכותי, אני אומר: החוק הזה הוא חוק טוב. זה מקרה
נדיר שבו פשרה בין ארבע הצעות חוק שונות טובה יותר מכל
הצעה בנפרד. חוץ מזה, הרי אנחנו לא מגישים כאן דבר רומה
לחוקה האמריקנית, שעליה דיבר השר ארנס. הרי הכנסת חוכל
כאן ברוב לא מיוחס לשנות את החוק הזה. היא תראה שזה לא
פועל, היא תשנה אותו. ויש הסתייגות של חברת הכנסת
שלומית אלוני, שזה יוכל בכלל להיות ברוב רגיל. לכן, על מה
מדובר כאן?

אומרים לנו: אין כאן מעצורים ובלמים. נכון, אין מעצורים
ובלמים, ואתם יודעים למה? כי אנחנו לא נתנו סמכויות
מעצורים ובלמים לראש ממשלה. רוצים מעצורים ובלמים?
תנו לו סמכות כמו שיש לנשיא הרפובליקה החמישית
הצרפתית, תנו לו סמכויות כמו שיש לנשיא ארצות־הברית,
להטיל וטו על חקיקת הכנסת.

אנחנו נתנו את כל הסמכויות לכנסת. שום סמכות לא נתנו
לראש הממשלה, פרט לסמכות להשתחרר מלשונות המאזניים.
זו האמת, זו אמת בולטת כל כך לאור המציאות שאנחנו
עומדים בפניה. אני אומר לכם, חברי הכנסת, באופן אישי, אני

להקדיש מאמץ רב כליכך וזמן רב כליכך של ועדת החוקה, חוק ומשפט?

פעמים רבות, כשפניתי אליו בנושאים חשובים לי בחוקים שעברו פה בקריאה מוקדמת, נעניתי עליידי: חכה, תן לנו לעבור את חוק שינוי שיטת הממשל. ואני יודע כמה מאמץ הושקע בעניין הזה. אני יודע שחלק גדול מחברי סיעת הליכוד תמכו בחוק בקריאה הראשונה, ואפילו היו בהם כאלה שהצטרפו אל החוק הזה בשלב מאוחר יותר.

אם חשבתם שהחוק הזה רע, אם חשבתם שזה מקטין את סיכוייכם לזכות, אם חשבתם שהמועמד שלכם עלול להפסיד מול מועמד של המערך — כל הדברים האלה היו ידועים לכם קודם. יצחק רבין או שמעון פרס נולדו אתמול? יצחק שמיר הוא לא המועמד שלכם הרבה מאוד זמן? מדוע לא הרגתם את העניין הזה קודם? מדוע נחתם לכל הכנסת הזאת לרוץ קדימה במלוא הקיטור ורק ברגע האחרון הכנסתם את הבלמים המטורפים האלה, ממש ברגע האחרון?

האם זה הוגן כלפי הציבור, כלפי העם, לתת אילוהיה שאתם כולכם בעד, מתוך תקווה שזה ימות בעצמו, אבל רק כשמסתבר לכם שהעניין מתחיל להיות רציני, רק אז לגלות את הפרצוף האמיתי ולומר: אנחנו בעצם מתנגדים לדבר הזה? זה הוגן? כך מתנהגת מפלגת שלטון? מדוע אתם עושים את הדבר הזה?

אברהם רביץ (דגל התורה):

במשך הזמן אתה לומד דברים חדשים. באמת.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת רביץ, יכול להיות שאדם סבר משהו ושינה את עמדתו. זה קורה. אבל האם יעלה על הדעת שבאמת באופן קולקטיבי, פתאום הליכוד כולו, בונה-פידה, מתוך בדיקה מדויקת של החוק, מתוך שכנוע, פתאום כולם שינו את עמדתם?

חיים קורפו (הליכוד):

בדיוק.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

כך זה קרה לכם. חבר הכנסת קורפו, אם אתה רוצה לומר שמלכתחילה אתה, שאני מעריך מאוד את האינטליגנציה שלך, לא ראית את הסכנות של החוק הזה לשיטתך? —

חיים קורפו (הליכוד):

בקריאה הראשונה הצעתי להחזיר את החוק לוועדה ולהכין אותו כהצעה אחת ולא להביא ארבע הצעות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני יודע, אבל גם אז זה היה טריק.

חיים קורפו (הליכוד):

זה לא היה טריק.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני הבנתי, חבר הכנסת קורפו, ההגינות חייבה אתכם, לדעתי, כבר באותו שלב, כשבאו ארבע ההצעות והיה ברור שדבר אחד עובר כחוט השני בכולן — בחירה ישירה של ראש ממשלה. הווריאנטים לא חשובים. אם אתם חושבים שזה שלטון יחיד, דיקטטורה, מה שאתם לא רוצים, הייתם צריכים להפיל את זה. לא הייתם צריכים לחמוך כולכם ולתת לחלק מכם גם להצטרף כחותמים נוספים ולתת לאוריאלי לין לרוץ ורק ברגע האחרון להכניס את הבלמים הללו. אני חושב שזה לא-הוגן.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
חרשו לי, הרי זמני מוגבל, ואני לא יכול לחרוג.

היו"ר ח' קופמן:

אכל אתה עונה להם על קריאות-הביניים.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

לא, אני לא עונה להם.

רבותי, מכיוון שחבר הכנסת לין סיים בנימה אישית, גם אני רוצה לעשות זאת. אני רוצה לומר שני דברים לגבי עצמי: בתחילה לא "נדלקתי" לרעיון הזה, מכיוון שיש בי האינסטינקט הטבעי של חשש מסמכות כידי אדם אחד. אבל ככל שבדקתי את הנושא, שוכנעתי שאין דרך מעשית אחרת בכנסת הזאת. יכול לשבת בהר-הצופים בירושלים מרצה למדע המדינה ולסרטט לעצמו חוקה אידיאלית, שמתאימה לכל מדינה, אבל יש לה רק חיסרון קטן אחד — אי-אפשר לקבל אותה בכנסת. מה שניתן להעביר בכנסת זה הדבר הטוב ביותר והמשביע רצון גם כשלעצמו.

שנית, אני רוצה לומר שנמתחה ביקורת ציבורית חריפה מאוד על יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת אוריאלי לין. אני אכבד כל הצבעה שלו. לא קל להיות במצבו. אני הייתי מאחל לכנסת ישראל, שיהיו לנו הרבה יושבים-ראש של ועדות כמו חבר הכנסת אוריאלי לין. הוא הביא את החוק לאחר משא-ומתן, דיון, שמיעה, קבלת עמדות מנוגדות, פשרה בין עמדות שונות. בהנהגתו נוצר צוות שהוא חסר תקדים בכלל בדברי ימי הכנסת, צוות של חברי כנסת שכולל את המפד"ל, את צומת, את המערך, את הליכוד, את שינוי, את ר"צ. כולנו עבדנו בשיתוף פעולה בוועדת החוקה, והבאנו את החוק הזה, עם כמה הסתייגויות, אבל הבאנו אותו יחד בנוסח אחד. זה דבר רגיל בכנסת ישראל?

לכן, אם לא יתקבל החוק הזה, אסון גדול — תבועה נוספת לשנות את השיטה. אי-אפשר לומר לציבור: הכנסת היא כזאת משום שאתה כזה. זה גם לא נכון. הלאה היא כזאת משום שהיא אימצה שיטה מיוחדת במינה בעולם כולו, שאינה מתאימה לחברה הישראלית.

אם נקבל את החוק, ואני רוצה להאמין כך, אין לי כל ספק שאנחנו נפתח פתח חדש בהיסטוריה של החברה הישראלית. אני מען לנבא, שבעוד זמן-מה לא יהיה אפשר להבין כיצד נמצא מישהו שהתנגד לכך. כשם שהיום אין חבר כנסת אחד שמציע לחזור בשלטון המקומי, שזה נושא אחר לגמרי, לשיטה הקודמת, לפני שהיתה בחירה ישירה, כך בתוך ארבע-חמש-שש שנים לא יהיה חבר כנסת אחד שציע לחזור לשיטה שאת הפרי הבאוש שלה ראינו השכוע הזה. תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת רובינשטיין. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא אכנס כאן לניתוח של החוק, משום שעשה זאת חבר הכנסת אוריאלי לין בכשרון רב, וגם העמדות ידועות. אבל אחד הדברים שאני רוצה לומר הוא, שלפעמים אני מוצא את עצמי במצב שאינני מבין מה מתרחש, ובעיקר מה קורה עם סיעת הליכוד. הרי היו לכם, אנשי הליכוד, כליכך הרבה אפשרויות להרוג את החוק הזה קודם. מדוע ולשם מה צריך היה לתת לחבר הכנסת אוריאלי לין מטעמכם, שהרי הוא נציג של מפלגתכם, לדהור כאילו מתוך הסכמה, כאילו הוא דוהר בכיוון הנכון, תקופה כה ארוכה,

לכן. אי־אפשר לומר ששיקול פוליטי בחוק שינוי שיטת הממשל הוא לא שיקול לגיטימי. אי־אפשר לומר שפה מדובר בעניין מצפוני, שהמפלגה יכולה לומר: בטל כל שיקול אחר ולא קיים כל שיקול פוליטי. כאשר מדובר בזכויות האדם או בדבר מצפוני מדרגה ראשונה שבלעדיו אין. שלא נוכל לוותר בו בעניין קל כחמור, משום שבו ייקוב הדין את ההר.

השיקול הפוליטי יכול להיות קיים אצל חבר הכנסת יצחק רבין, לעומת שיקול פוליטי שיכול להיות קיים אצל חבר הכנסת שמעון פרס, כאשר הם מופיעים במרכז מפלגת העבודה, והאחר טוען שצריך לשנות את החוק, והשני טוען שלא צריך לשנות את החוק. לא כל אחד מהם רואה רעתה של מדינת ישראל בהליכתו של השני בדרך־לא־דרך. האחד עושה את השיקול הצר שלו, כשם שהשני עושה את השיקול הצר שלו, כאשר במכלול הכללי עומד השיקול הכללי של כולנו יחד.

ככנסת ישראל אנחנו מדברים על שיטות דמוקרטיות, לית מאן דפליג, בכל שיטה שהיא שנבחר. יש מגבלות בשיטה זאת, יש מגבלות בשיטה האחרת, אבל לעולם לא תאמר שבחוק זה אין זה מן העניין לשקול גם שיקול פוליטי. השיקול הפוליטי ביתרון היחסי שמקנה חוק זה לסיעת שינוי, כמו גם לתנועות אחרות הנלוות למפלגות הגדולות בארץ, בשלב זה הוא שיקול לגיטימי לחלוטין. ומי שיאמר לי שהשיקול הזה לא הובא בחשבון, הרי אני דובר אמת.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה השיקול של אוריאל לין?

ראובן ריבלין (הליכוד):
לאט לאט, חבר הכנסת רן כהן, האמן לי שאני נמצא פה במצוקה לא קטנה, ולא אתבייש לומר כל מה שעם לבי.

מיכאל איתן (הליכוד):
יש לו אותו שיקול כמו — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
הייתי מודה מאוד לחברי אם לא היו מסייעים בידי.

היו"ר ש' וייס:
חברי הכנסת, יש לו עוד שתי דקות, על כן — אנא.

ראובן ריבלין (הליכוד):
לא, אדוני, לא. כולם דיברו בעניין זה כמעט 20 דקות.

אומר עוד דבר, חבר הכנסת פורז. ידידי וחברי הבכיר, יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת אוריאל לין, רצה לכבדני לפני כשנה וחצי בזיכוי גדול ובזכות גדולה כאשר אמר לי: חבר הכנסת ריבלין, הוסף גם אתה את שמך להצעת החוק שאנחנו מציעים; ומציעים אותה אנשים שהם בהחלט יסוד מוסד בחקיקה הישראלית ובכנסת ישראל: פרופסור דוד ליבאי, פרופסור אמנון רובינשטיין, חבר הכנסת עורך־הדין אוריאל לין וחבר הכנסת יואש צידון. אמרתי לו: אני צופה את העתיד לבוא. בדרך כלל, חוק שאני חותם עליו, אני גם מצביע עבורו, ובכל השלבים, אבל נראה לי כי ייתכן מאוד ששיקולים פוליטיים יצטרכו להנחות אותנו בעניין זה. אין מדובר בחוק שבו אין אני יכול לסטות ימינה או שמאלה ממצפוני, אלא בחוק שהשיקולים לגביו יכולים להדריך אותי כאשר אצטרך לומר את פסק־הדין האחרון, כאשר אתן את הגושפנקה לחוק זה, בבחינת כל אדם המצביע בעד חוק זה יראה עצמו כאילו הוא שונה את חוק הבחירות. שאלתי את עצמי, האם כך יהיה לאורך כל הדרך, וביקשתי מחבר הכנסת לין לשחררני מהזכות

האמת היא, שההצבעה הזאת היתה צריכה להיות פתוחה לחלוטין, וגם המערך היה צריך לאפשר לחבריו חופש הצבעה. אבל מה שקורה פה, וזה, לדעתי, מה שיקרה פה בסוף היום, שפרט לכמה חריגים שבכל זאת ינהגו לפי מצפונם, כל היתר יתיישרו עם קו כזה. והקו לא יהיה בכלל בשאלה האם החוק הזה טוב למדינה הזאת או לא. הקו יהיה — מה הסיכוי של מפלגתי בבחירות האלה. מה שמעניין אותנו זה בכלל לא מה שכתוב בחוק הזה. מה שמעניין אותנו הוא מה אומר סקר זה או סקר אחר.

ואוי למפלגה, אני אומר לך, חבר הכנסת קורפו, ולכם, חברי הליכוד, אוי לכם שאתם חוששים שאינכם מסוגלים להצמיח מקרבכם מועמד שיכול לגבור על מועמד המערך. אוי לכם שהגעעתם לדבר הזה. אוי לכם. תודה רבה.

חיים קורפו (הליכוד):
למה התנגדת להעלאת אחוז החסימה ל־2.5%?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
חבר הכנסת קורפו, אני רוצה לומר לך — — —

חיים קורפו (הליכוד):
מפני שיש לך סיעה של שני חברים. אל תטין מוסר.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
רגע אחד. חבר הכנסת קורפו, אני רוצה לומר לך — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אם הוא יסכים, אתה מוכן להסכים?

חיים קורפו (הליכוד):
הוא לא הסכים. הוא לא הסכים להעלאת אחוז החסימה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
חבר הכנסת קורפו, כל הזמן התנגדתי להעלאת אחוז החסימה מסיבה פשוטה: היא לא פותרת את הבעיה העיקרית. נניח שהייתם מעלים את אחוז החסימה ל־2.5%. ממילא מדובר שאולי אנחנו, ר"צ ומפ"ם נלך בכלוק ואז נתגבר על הדבר הזה, ואותו דבר יכול לקרות גם למפלגה בימין. אני אומר לך בכנות, יש לי עניין שלמפלגתי תהיה אופציה גם להליכה עצמאית, והשיקול היה שיקול פוליטי, אבל לפחות דבר אחד לא עשיתי: מעולם לא השליתי פה מישהו ואמרתי לו: אני בעד העלאת אחוז החסימה, וכשזה הגיע לעניין שנוגע לי אמרתי: עכשיו שיניתי את דעתי. לפחות הייתי עקבי.

חיים קורפו (הליכוד):
יפה.

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה לחבר הכנסת פורז. חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, אי־אפשר לומר, חבר הכנסת פורז, שאין שיקול פוליטי גם לך ולחברך הבכיר חבר הכנסת פרופסור אמנון רובינשטיין, שידעו את המפלגות ותרומו, כמו גם תרומתן לבית־המחוקקים אינה קיימת כאשר באתם ונתתם יד להצעה שאני תמכתי בה לאורך כל הדרך, של שינוי שיטת הממשל. אין כל ספק שלפני פרופסור רובינשטיין וליד פרופסור רובינשטיין עמד גם יושב־ראש תנועת שינוי, חבר הכנסת רובינשטיין, שידע שחוק זה מגביר את הסיכויים של תנועתו ומפלגתו בבחירות בארץ. אי־אפשר להתכחש

זאת התשובה למי ששאלו מה השתנה, ובהם גם שר הביטחון. החוק הזה משנה בהחלט, ולכן שונה הלילה הזה מלילות אחרים, מהטעם הפשוט שהוא נותן פתרונות ומענות. אני, לצערי, לא יכול להטיף לדבר אחד, ולעשות דבר אחד. בצער כבד אני מודיע שאני איאלץ, על-פי צו מפלגתי, שבה ומטעמה נבחרתי, להתנגד לחוק זה, אף שליוותי אותו, ובכל מאודי רציתי שהוא יעבור.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
משתתפים בצערך.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אתה בכלל לא רוצה בחוק הזה, ואתה גם שכנעת את החברים שלך.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. אני מבקש מרגע זה ואילך להקפיד על כך שאורכה של כל הנמקת הסתייגות לא יעלה על חמש דקות. אם יש למישהו 30 הסתייגויות, חעמודנה לרשותו 150 דקות. אין מה לעשות, אני לא יכול לתת זמן מעבר לזה, מכיוון שאנחנו יכולים להגיע למצב שניכנס לתוך השבת, ואת זה אני לא יכול לעשות. לכן, מרגע זה ואילך, כל הסתייגות — חמש דקות. חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם הרשו לי לומר מלות שבת והערכה רבה ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת אוריאל לין. אינני חושב שבועדה מורעדות הכנסת נעשתה עבורה, בה יסודית ובה רצינית כטיפול בחוק הזה. עשרות ישיבות, מאות שעות הושקעו, ועיון רב הושקע בכל אחד ואחד מהסעיפים. לכן, קודם כול, ברכות ליושב-ראש הוועדה.

אני מצר על כך שהוא עצמו נמצא במצוקה מפלגתית לגבי יכולת העברת החוק הזה, אבל זה לא גורע — — —

אלי דיין (העבודה):

אפשר לתת לו חופש הצבעה.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, זה דיון קשה אבל די רגוע עד עכשיו. אז אנא.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

זה לא גורע מהזכות שיש לו בהכנסת החוק הזה ובעיצובו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אצלך נותנים חופש הצבעה?

עמנואל יוסמן (העבודה):

לא, אין.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

דבר תמוה קרה לחוק הזה בדרך, ואני אומה — גם אצלי במפלגה. כידוע, המפלגה שלנו החליטה לתמוך. דבר תמוה קרה במפלגה שלנו, אבל בעיקר בליכוד. ואני את הדבר הזה עד היום אינני מבין.

קודם כול, בהעברת הדרך, בקריאה הראשונה, רוב חברי הכנסת של הליכוד תמכו בחוק. אנחנו כאן לא מדברים בילדים קטנים, לא מדברים באנשים שאינם יודעים לעיין בחוק, לא מדברים באנשים שאינם יודעים לראות מה ההשלכות של החוק. באו רוב חברי הליכוד והצביעו כאן בקריאה הראשונה למען החוק כידועם את כל הטענות שהם היום אומרים אותן.

שהוא מזכני, משום שידעתי שייתכן מאוד שיהיו שיקולים פוליטיים. בזאת עניתי על שאלתך, ועשיתי זאת בקצרה.

כאשר יצאנו לדרך, ואני ליוויתי יחד עם חברי הבכירים את כל שלבי החקיקה, התעוררו שאלות שונות ומשונות. עמדנו בפני מומחים, מומחים עמדו בפנינו, הסבירו, נשאלו שאלות, הועלו קושיות, ניתנו תשובות שונות. התחילו לערוך דיון בו כתוך המפלגות, התחיל להיערך דיון ציבורי, התחילו חברים להסתובב ברחבי הארץ, בהם אנשים שקובעים את מדיניותה של כל מפלגה ומפלגה, כדי להסביר דבר ולנסות לקנות לכבות.

הנושא עלה על סדר-היום של הציבוריות הישראלית ככלל, על סדר-היום של המפלגות בפרט, ובפרט על סדר-היום של מפלגתי שלי. כאשר באו חברי הכנסת בנימין בגין, עוזי לנדאו ואחרים ואמרו שצריך שינוי, אבל לא ממין זה, אלא שינוי אחר, אמרתי שאינני סובר כמותם. אני חושב שהחוק הזה נותן פתרונות רבים. אני חושב שלחוק הזה יש כל המעצורים והבלמים המצדיקים סיכוי לשינוי לשיטת ממשל שתחזק את הדמוקרטיה, שתחזק את הכנסת ותאפשר לשלטון לשלוט, שלטון שייתן פתרונות לכל הבעיות שמדינת ישראל ועם ישראל עומדים בפניהן. אני בהחלט חושב שאין, ולא יכולה להיות כאן איזו הזדמנות לשלטון יחיד.

אני חושב שהציבור האחראי בישראל יודע: כמי מאנשי המפלגות לבחור, נבחרים שאפשר לסמוך עליהם שיוכלו לעמוד בפרץ אם וכאשר תתעורר השאלה לגבי האדם שנבחר לראשות הממשלה, במידה שלא לאדם כזה פיללנו וייחלנו.

כאשר מעלים נושא על סדר-היום של הציבור, ברור שנשאלות שאלות. ולמרות כל מאמציו של חבר הכנסת אוריאל לין, שנעשו לפעמים באומץ לב ציבורי ממדרגה ראשונה, הוא לא הצליח לשכנע את חברי בליכוד שהדרך הזאת היא אכן הדרך. כאשר אמרתי להם שזו הדרך, אמרו לי שלא זו הדרך. כאשר אמר להם: זאת הדרך; אמרו לו: לא זאת הדרך.

בסופו של דבר, בתנועה דמוקרטית איננו יכולים אלא לקבל את צו המוסד העליון שלנו, והמוסד העליון שלנו כפה במידה מסוימת את עמדתו על חבריו ושלוחיו בכנסת. כאשר המפלגה הגדולה האחרת אמרה ל-40% מחבריה: לא תלכו בדרך לבככם, ולא תיטו אחרי משאלותיכם להשאיר את השיטה כפי שהיא, ואנו מצווים עליכם, ברוב נגד מיעוט, להצביע כאיש אחד עבור עבוד שינוי שיטת הבחירה, באה התנועה שלי ואמרה את ההיפך מזה.

רבותי, רוצה הייתי לדבר בשבחו של החוק, ולהסביר לכולנו מדוע צריך לתת לחוק הזה את ההזדמנות שלו. אבל לא אוכל לעשות זאת כאשר אני שבו, על-פי צו מפלגתי, שהוא הצו העליון שלי כפוליטיקאי אם וכאשר הוא אינו נוגד את מצפוני.

החוק הזה הוא חוק פוליטי. להערכתי, זה חוק שחייב היה להגיע לחברה הישראלית, משום שהמחוזות שאנו רואים והאפשרות שיש לאנשים בוועדת הכספים להחליף את השלטון ואת הממשלה על-פי איום אחד, לא יהיו עוד בשיטה האחרת, כי אז לא יהיה לקבוצת מיעוט בתוך ועדה הכוח לכפות על השלטון להתפטר. אז יצטרכו לשקול דברים לגופו של עניין. גם חברים שאינם נמנים עם מפלגתו של ראש-הממשלה יצטרכו לשקול אין להביא. לזי כן שתקציב המדינה ייתן את הפתרונות המתאימים לשאלות ולצרכים שהמדינה כה זקוקה להם. לא תהיה להם היכולת לעשות מעשה שאין לו אישור בתקציב.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
22 חברים.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

זה הרוב. ולא רק זה, אלא שהחוק היום, לעומת החוק או החוקים שתמכנו בהם בקריאה ראשונה, הוא חוק משופר הרבה יותר לדידם. יש בו הרבה יותר איוונים. יש בו פחות כוח לראש הממשלה. יש בו מגבלה של קדנציות. יש בו כמה אפשרויות לבחירות מיוחדות, הווי אומר שהכנסת לא מתפזרת באופן אוטומטי בכל פעם.

יש עיקרון אחד שנשמר, והעיקרון הזה חייב להישמר — תמיד ראש הממשלה נבחר על-ידי העם. ולא, החוק מרוקן מתוכנו. אבל החוק הזה הרבה יותר טוב. הרבה יותר מאוזן מהחוק שהובא בקריאה ראשונה. ו-22 חברי כנסת של הליכוד לא ראו מה כתוב בקריאה ראשונה? מה קרה שהם שינו את דעתם? לא התבוננו בכך? ואני אומר אותה טענה לגבי שניים מחברי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אמרנו לך שאנחנו מצביעים על החוק, אף שאיננו מסכימים אתו.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):
מתי, בקריאה ראשונה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

בוודאי, בוועדת החוקה.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):
הסלח לי, חבר הכנסת עוזי לנדאו.

חיים קורפו (הליכוד):

למה לא טוב לך שבקריאה הטורמית הממשלה התנגדה לחוק?

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

מכיוון שיש פה הרבה חוקים שעברו נגד דעת הממשלה. אני מדבר כרגע על הכנסת ולא על הממשלה, חבר הכנסת קורפו.

חיים קורפו (הליכוד):

חברי הכנסת לא צריכים לקבל את עמדת הממשלה?

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):
אוטומטית? זה מה שהליכוד אומר?

חיים קורפו (הליכוד):

היא לגיטימית.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

ודאי שהיא לגיטימית. אני רק שואל, למה 22 חברים תמכו בחוק בקריאה ראשונה?

חבר הכנסת קורפו, אני מעריך אותך מאוד, ואני מכבד מאוד את שיקול דעתך ואת ניסיוןך. הרשה לי לומר, שהתשובה הזאת אינה תשובה רצינית לאנשים שבאמת מעיינים ומחוקקים. אי אפשר לבוא ולומר, אנחנו תומכים בחוק אף שאנחנו מסתייגים ממנו. אם אתה מסתייג ממנו, אל תתמוך בחוק.

חיים קורפו (הליכוד):

מציעים מסלול אחר.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

אז תציע הצעת חוק אחרת, זו לא הצעת החוק הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, תמשיך בעניינך. כי הזמן הולך ואוחל.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

אגב, אני רוצה לומר, אני מצר על כך שגם בין חברי הגיעו שניים מהם למסקנה מאוחרת בעניין, ואותם דברים אמרתי בלשכת המפלגה שלנו. מחוץ לנימוקים הענייניים שבכמה מהם תיכף אגע, אותם דברים אמרתי במפלגה שלנו: אינני מכין מה קרה לחברי הכנסת. החוק מונח שנה וחצי, שנתיים, דנים בו, מביעים עמדות, אומרים, ופתאום בשבוע האחרון משנים את דעותיהם.

אגב, אני אומר שזה לא לכבודה של הכנסת, שעד הרגע הזה יש חברי כנסת שמשנים את דעותיהם כמו מטוטלת, ויש כאלה. עד הרגע הזה יש חברי כנסת שמשנים את דעותיהם בעניין עקרוני כל-כך ובעניין ידוע כל-כך.

היו"ר ש' וייס:

יש על זה תשובה, יש הצעה מאוחרת ויש הסתה מאוחרת.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

אני רוצה כרגע להתייחס לכמה דברים עקרוניים, ואני שמח מאוד שחבר הכנסת קורפו נמצא כאן, כי אני רוצה לספור סיפור שסופר לי הבוקר.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם לך יש הסתייגות מהחוק.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

ודאי.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה חבר לא רשאי להחליט לפי קבלה או אי-קבלה של הסתייגויות?

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

חבר הכנסת איתן, אתה יודע שלא בזה עומד העניין.

אני רוצה את אישורו של חבר הכנסת קורפו, אם הסיפור נכון או לא. במשך הקדנציה הזאת הוקמה ועדת ארכע-וארכע, ליכוד ומערך, כדי לבחון את שינוי שיטת הבחירות. ישבו ודנו והגיעו למסקנה, שיש לשנות את שיטת הבחירות בנוסחה מסוימת. אנחנו, אגב, היינו נגד כל העניין. גם הוזמנו להופיע בפניהם והבענו את ההסתייגויות, וחשבנו שהעניין הולך ומתקדם.

והנה, הבנתי שמזכירות הליכוד העמידה ועדה בראשות חבר הכנסת קורפו לבדוק את העניין. כדי שהליכוד יגבש את עמדתו. ואותה ועדה גיבשה את ועידת הליכוד נגד שינוי שיטת הבחירות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

נגד ההסכם.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

סליחה, נגד שינוי שיטת הבחירות. אחד הנימוקים של אותה ועדה הוא, שאי אפשר לעשות שינוי שיטת הבחירות לפני שינוי שיטת הממשל. זו אחת המסקנות של ועדת חבר הכנסת קורפו; כך הודיעו לי היום. האם זה נכון?

חיים קורפו (הליכוד):

נכון.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

הווי אומר, היתה אולי גישה בליכוד ודובר על אותן שיטות של שינוי שיטת הממשל. אז הצעת חבר הכנסת עוזי לנדאו לא היתה על הפרק.

חיים קורפו (הליכוד):

איזה שיטות?

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

היא לא עמדה על הפרק. אנחנו מדברים על השיטה הנוכחית. על כל פנים, אני חוזר על דברי ראש הממשלה, אני חושב שבאחת ההודמנויות הוא אמר זאת, אולי אפילו במרכז הליכוד: יש כאן שני שיקולים, האחד של המדינה והאחד של התנועה שלנו, וצריך לעשות את שני השיקולים. השאלה בכל מפלגה: איזה מהם גובר על האחר — האם של המדינה או של התנועה?

אני רוצה לומר כמה דברים, שאני בכל אופן קיבלתי עליהם ביקורת כאיש ימין, כאיש ארץ-ישראל השלמה, בתמיכה שלי בחוק הזה. אני רוצה לומר לכם, שהביקורת היתה קשה, ביקורת מחוגים רחבים מאוד, בין חוגי הימין. הביקורת הראשונה היא — הנה הראיה שרוב אנשי הימין מתנגדים. האם זה כך? האם השר אריאל שרון הוא לא איש ימין? האם השר דוד לוי הוא לא איש ימין? האם חברי הכנסת רפאל איתן ויואש צידון אינם אנשי ימין? האם חבר הכנסת כיכי נתניהו הוא כבר לא איש ימין? המסביר הלאומי, זה שמסביר את המדיניות הימנית של הממשלה, שאנחנו תומכים בה —

חיים קורפו (הליכוד):

74% היו נגד.

הו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אינני רוצה להפסיק באופן קשות את חבר הכנסת יצחק לוי. אבל פה קורה דבר קצת מוזר, לפחות בדקות שאני יושב כאן. דווקא אותם חברי הכנסת שמעוניינים מאוד בחוק מאריכים לדבר, וזה עשוי לסיע, אני חושב כך, למצב שבו לא נוכל להביא את החוק להצבעה, כי השבת תיכנס.

ראובן ריבלין (הליכוד):

זה חוק רציני.

הו"ר ש' וייס:

אני יודע שהחוק רציני, והיו עליו הרבה דיונים. חמש דקות להנמקת הסתייגות. חבר הכנסת יצחק לוי מדבר כבר עשר דקות. תשתדל להצטמצם.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מבקש שחבר הכנסת קורפו לא יפריע.

הו"ר ש' וייס:

אני רואה שלא הבינו את ההערה שלי. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אילו הקשבת להערה שלי, היית מבין אותה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הו"ר ש' וייס:

קודם כול, אני בהחלט יכול לקבוע. כל הסתייגות — זה חמש דקות. חבר הכנסת יצחק לוי מדבר עשר דקות, ידבר עוד כמה דקות. אני יכול לתבוע, אבל אני רק מציע לו לקצר. יש לו הסתייגות אחת.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
למה הסתייגות אחת?

הו"ר ש' וייס:

מצאנו את הפתרון. יש לו שתי הסתייגויות. הנה פתרנו את הבעיה. חבר הכנסת זיסמן, תחשוב על מה שאמרתי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

כלי להתייחס להערת היושב-ראש. אני חושב שמכיוון שאני הנציג היחיד של המפלגה שמדבר כאן, חשוב לי מאוד שהדברים יהיו ברורים.

חבר הכנסת קורפו, אינני מתווכח על כך שזכותו של מרכז הליכוד להכריע. אינני מתווכח על כך. אין בעיה. לו היתה מפלגתי מכריעה נגד, הייתי מצביע נגד. אני מדבר על אותה טענה שאני חושב שהיא טענה לא-נכונה, ואני מתחיל מהטענה הקלה יותר, שבאים ואומרים: הנה תראה, זה שמאל מול ימין. היום גם אומרים: זה שמאל וערכים מול ימין. אז אני אומר: כל האנשים שהזכרתי אינם ימין?

חיים קורפו (הליכוד):

אבל התוצאה — — —

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מדייק כמה שאני אומר. תיכף אדבר על התוצאה. עכשיו אני באמת רוצה להגיע לתוצאה.

עבדאללה בראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

גם הערכים מפולגים בנושא הזה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

תודה. אני רוצה כרגע להגיע לתוצאה. רבותי חברי הכנסת, היום השמאל מסוגל לקבל את השלטון ממפלגה שרוב מצביעיה ימנים רק בגלל חשבון אינטרסנטי של כמה אנשים, והדבר הזה כמעט שקרה בכנסת הזאת. ואני לא רוצה להזכיר את שמה של אותה מפלגה, אבל אני יודע שאותה מפלגה כל הציבור שלה הוא ציבור ימני, לרבות אחד המנהיגים הגדולים של היהדות, שיושב בארצות-הברית, שהוא איש ימין מובהק במושגים שלנו, שהורה להצביע בעד אותה מפלגה. הנה 100,000 מצביעים ימנים תושבי הארץ — הרב מניו-יורק לא הצביע — אני מדבר על 100,000 תושבי הארץ, הם שלחו לכנסת ישראל נציגים, שבגלל חשבון זה או אחר היו נותנים את השלטון למערך, לשמאל, לעמדות שאני מתנגד להן לגמרי. כלומר, יכולה להיות בשיטה הנוכחית — וראינו זאת — אי-נאמנות לבוחרים. מבחינת ההשקפה, אם מדברים על ימין ועל שמאל, ראינו שאפשר שתהיה אי-נאמנות לבוחרים.

לכן, מכיוון שאני חושב, ואני לא חושב אלא יש לי כמה לבסס את העניין, שרוב הציבור בארץ הוא ציבור ימני, אינני יודע מדוע ראש הממשלה חושש כל כך מבחירות.

חיים קורפו (הליכוד):

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

ההיפך. הרבי ההוא ימשיך להגיד לו אותו דבר, כי אתה יודע מה הדעות שלו. אתה יודע שהוא יגיד את זה. אתה מטעה עכשיו. זה לא נכון. אתה יודע שהוא יגיד את זה מכיוון שהוא חושב כך. הוא לא שינה את דעתו כבר עשרות שנים.

לכן אני אומר: החוק בנוי בצורה כזאת שאין כאן שלטון יחיד. יש מספיק איוונים. יש אפשרות להדיח את ראש הממשלה. ייתכן שאנחנו נתמוך בהסתייגות האומרת, שבמקום שאי-אמון יהיה ב־70, אי-אמון יהיה ב־61. נתמוך בזה היום.

לכן, לא נחזור על כך. שלישית, אנחנו עשנו מאמץ, לפחות חלק מבאי המליאה, כדי שהדיון הזה יתקיים ולא נפלוש ליום שישי, ואפילו היו טענות ליושב־ראש הכנסת ולאחרים, שבמתכוון דוחפים זאת כך שלא נוכל לקיים את הדיון. אותם חברי כנסת מאריכים היום לדבר ולא מבינים את ההערה שלי. האם לא מובן מה שביקשתי?

על כך, בכל החברות והכבוד, הסתייגות מנמקים כחמש דקות. זהו זה למי שעוד לא הבין את הרמז.

חבר הכנסת חגי מירום. חברי הכנסת דוד ליבאי ויואש צידון, שהם מיוזמי החוק, מייד אשלב אותם בדיון. יש הסכמה שידבר עכשיו חבר הכנסת חיים רמון, כי זה אותו סעיף; בבקשה. חברי הכנסת דוד ליבאי ויואש צידון אומנם אינם מופיעים ברשימה, אבל אמר לי יושב־ראש הוועדה, ואין לי ספק שהוא אמר דבר נכון, שבמקרה נשמטו שמותיהם. די מתקבל על הדעת שהם יבקשו לדבר, כי הם מיוזמי החוק. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה; חמש דקות.

חיים רמון (העבודה):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לפנות אל יושב־ראש הוועדה ולסגן ראש הממשלה משה נסים.

הדיון שמתקיים כאן בנושא כל כך כבד, חשוב, עקרוני, שיכול לשנות את מהות חינו הפוליטיים במדינת ישראל, נערך בהחלט בתנאים קשים, אולי במידה מסוימת פחות מכובדים, והיינו רוצים שהוא יערך אחרת. אפשר לערוך אותו אחרת. זה חלוי בכם.

אין זה סוד שסביב הדיון הזה נערך מאבק פוליטי עז, הייתי אומר כמעט חסר מעצורים, ואני לא רוצה להיכנס בשעה זו של הלילה להאשמות. וכל צד, לפחות אני יכול להגיד על עצמנו, נוקט את כל האמצעים הפוליטיים והפרלמנטריים העומדים לרשותו על מנת להצליח במאבק הזה.

בשלב הזה, מה שאמר יושב־ראש הוועדה בתקשורת, שהוא ישקול למשוך את החוק ולהחזיר אותו לדיון מחדש בוועדת החוקה, חוק ומשפט, על-פי סעיף 127(א) לתקנון — מה שהוא יציע לבית — אין רוב. נכון לרגע זה, לסעיף 127(א) אין רוב, אני קובע שאין רוב. אני משוכנע שלו היה רוב, הדיון הזה לא היה מתקיים. אבל אין רוב.

הרוב הזה, אני מוכרח להודות, הוא לא יציב. דחייה של הדיון, כפי שביקש חבר הכנסת אבוחצירא, יכולה לפגוע ברוב הזה. ולכן גם ביקשו את הדחייה. ביקשו את הדחייה, כי אמרו: אולי ביום שני יהיה רוב לסעיף 127(א). זה לגיטימי. זה לא לגיטימי בנסיבות האלה, שהיתה פסיקת בג"ץ ולא היה אפשר למנוע, ואני שמח שהרעיון הזה, כשם שעלה — ירד ולא היינו צריכים לעבור את הבכיון הזה.

אבל, אני פונה אליכם, על-מנת להציל את הדיון הזה תקבלו — יושב־ראש הוועדה, גם הממשלה צריכה להתחייב, כתוב גם הממשלה וגם יושב־ראש הוועדה — שאתם לא תשתמשו בסעיף 127(א) אם הדיון יידחה ליום שני.

חיים קורפו (הליכוד):

חיים רמון (העבודה):

סליחה, חבר הכנסת קורפו. אני מדבר עכשיו לשני האדונים האלה. אתה לא ממשלה, ולמולי גם לא יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. תן לי לדבר אליהם, הם ודאי

אני רוצה להודיע פה, שהתמיכה של המפד"ל היא תמיכה מוחלטת בחוק. עם זאת, היתה ישיבה שבה עברנו על לוח ההסתייגויות והוחלט לתמוך בכמה הסתייגויות, ושלא תהיה כאן הפתעה לאיש אם נתמוך בכמה הסתייגויות.

אברהם שוחט (העבודה):
אז אין חוק.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
מה זה "אין חוק"? חבר הכנסת שוחט, אינך יכול להגיד לאדם שתומך בחוק ורוצה לשנות כמה דברים בהסתייגות, שלא יתמוך בהסתייגויות שלו מכיוון שאין חוק.

היו"ר ש' וייס:
להגיד הוא יכול. אתה לא חייב לשמוע לו.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
זה דבר שגובל בלחץ. את הדבר הזה לא צריך לעשות.

יש איוונים מספיקים, שאם ראש ממשלה לא נוהג כראוי, באים ומדיחים אותו. זה יבטיח את יציבות השלטון. לא נהיה תלויים בכספים ייחודיים; לא נהיה תלויים בהבטחות בכנסת; לא נהיה תלויים בדברים חולפים, כסעירות חולפות. תהיה יציבות של הממשל.

אני מאמין שרוב העם — — —

חיים קורפו (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קורפו, תהינה לך הזדמנויות. לא נתחיל את כל הדיון מחדש. כבר שנתיים אנחנו באותו מצב.

חיים קורפו (הליכוד):

בוועדת הכספים ישבו נציגי כל המפלגות. מה יעשה ראש ממשלה שעומדים מאחוריו 40 חברי כנסת, ו־80 הם נגדו, איך הוא יעבוד עם ועדות הכנסת?

היו"ר ש' וייס:

לא כדאי לענות כי זו תשובה של שעתיים.

חגי מירום (העבודה):

הכנסת מפקחת על הממשלה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אין ספק, חבר הכנסת קורפו, שיהיה צורך בקואליציה. ואין ספק שקואליציה דורשת לבוא ולשתף אנשים ולפעמים גם להיכנע. בקואליציה הזאת, אלה שביקשו זאת, אין להם אלטרנטיבה להגיד: אני עובר מחנות לחנות. אין להם אלטרנטיבה, כמו שמישהו אמר כאן: אני עובר מחנות לחנות באותו לילה. אין לו אלטרנטיבה כזאת.

חיים קורפו (הליכוד):

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

יש סעיף שמתייחס לתקציב. תעיין בחוק. יש סעיף כזה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לפני שאנחנו ממשיכים. זה לא נושא לוויכוח, כל עוד אני מנהל את הישיבה. אנחנו לא נעשה כאן ויכוח חזר, כי שנתיים הוא מתקיים בוועדות ובכנסת. שנתי, מי שקורא את הפולמוס בין המורים למדע המדינה, לסוציולוגיה ולמשפטים יודע שעל כל שאלה יש בין 70 ל־172 תשובות.

החוק, ונסכים שאם אחת מהן תתקבל, כן תשתמש בסעיף 127(א): עד כדי כך אני מוכן ללכת אתכם, אם באמת אתם כנים בדאגתכם לכבוד הכנסת, לדיון הזה, לענין שכולנו רוצים בו, ולא רוצים לנצל את ההפסקה עד יום שני על-מנת למוטט את הרוב שיש כרגע. זאת אני מבקש מכם. אני ניצלתי את אחת ההסתייגויות שלי על-מנת להציע הצעה זאת, כי העניין הוא אינטרס משותף של כולנו. אני מבקש מכם לעיין בכבוד ראש בהצעתי ולחת לי תשובה, לא עכשיו אלא לאחר התייעצות של כמה דקות, כי אני מניח שיש עוד כמה גורמים שצריך להתיעץ אתם. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זאת הצעה חשובה וטוב שהיא הושמעה. מוכן שלא כדאי, אפילו לא אפשרי לקיים עליה דיון בפרהסיה, שכן הוא בחלקו תכסיסי. לכן אני ממליץ שתבואו בדברים עם חבר הכנסת חיים רמון במקום שבו צריך לבוא בדברים, או מי שרוצה לבוא בדברים, ואנחנו נמשיך כאן ביתניים בדיון כסדרו. זה רעיון, תתמודדו אתו.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
נתת לו להציע הצעה, אז אולי אני אשיב?

היו"ר ש' וייס:

לך אני תמיד צריך לתת. אתה בכל זאת מביא את העניין לדיון. בבקשה.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני חושב שההצעה שהעלה כאן חבר הכנסת חיים רמון בפני המליאה היא הצעה מכובדת מאוד, הצעה רצינית ועניינית מאוד. אני מוצא בה הרבה תוכן והרבה ממש מכל ההיבטים כפי שהוא הציג אותה. אבל מאחר שלא די, כפי שהוא הטיב לציין, רק בהתחייבות שלי, מאחר שיש גם לממשלה סמכות, אין ספק שהכרח הוא באמת להתייעץ. אני באמת אצא להתייעץ, ואני מקווה שבתוך זמן לא רב אנחנו ניתן גם את התשובה. אדוני היושב-ראש, אתה רוצה להמשיך בזמן הזה את הדיון?

היו"ר ש' וייס:

כדאי להמשיך.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
קיבלנו, הסכמנו, יימשך הדיון.

היו"ר ש' וייס:

כי אם נבצר מאתנו, צריך לנצל כל זמן שיש כדי לקיים את הדיון. אנחנו נעביר את הפרוטוקול ליושב-ראש הוועדה, כי הוא בוודאי ירצה להשיב על חלק מן ההסתייגויות. נשתמש בטכניקה כזאת. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח באמירת מלה של רחשי כבוד לחבר הכנסת אוריאל לין, יושב-ראש הוועדה, שהשקיע עבודה עצומה.

אם זאת האווירה פה, אז אני מוכן לעבור ליום שני.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מציע לנהל את המשא-ומתן במקום שראוי לנהל אותו ולא על-פי החיזיון של יום שלישי בשבוע זה.

חגי מירום (העבודה):

אני חושב שחבר הכנסת אוריאל לין עשה עבודה עצומה בגיבוש החוק הזה, שהוא חוק שקובע את אורחותיה הדמוקרטיות של מדינת ישראל בעתיד הקרוב.

יתיעצו אתך. אין לי ספק שמהלך מרחיק לכת כזה לא ייעשה ללא התייעצות אתך. תן לי לפנות אליהם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אתה לא יודע כמה אתה צודק.

היו"ר ש' וייס:

הוא יודע כמה הוא צודק.

חיים קורפו (הליכוד):

חבר הכנסת רמון, לא נוכל לקבל החלטת בג"ץ שמגבילה אותנו.

חיים רמון (העבודה):

תן לי. אני עולה על הדוכן ומה שאני אומר הוא לא לגמרי חדש, לא למשה נסים סגן ראש הממשלה ולא ליושב-ראש הוועדה. תן לי לומר את זה. אתה רואה, אני מאופק, אני לא מספר מה אני חושב שתעשו עד יום שני, אילו אמצעים תנקטו ואילו לחצים. תן לי, הרי אני יכול להשתמש בזה, אני לא רוצה.

חיים קורפו (הליכוד):

— — — אם יש רוב ביום שני, למה צריך את סעיף 127(א)?

רוד ליבאי (העבודה):

אתם לא רוצים להוריד את החוק.

חיים רמון (העבודה):

אתה לא רוצה להוריד את החוק. אתה רוצה לקבור את החוק חי. אתה רוצה לעשות לו קבורה יפה. אתה רוצה בית-קברות. כאילו הוא חי בשעה שהוא יהיה קבור עמוק.

חיים קורפו (הליכוד):

לא-נכון.

חיים רמון (העבודה):

עוזב, הרי כולנו מאותה אולפנה. אנחנו לא מנוסים כמון, לא חסרי מעצורים כמון בנושא התקנון, אבל גם אנחנו יודעים משהו.

חיים קורפו (הליכוד):

אני מבקש שתחזרו כן מדברייך.

חיים רמון (העבודה):

אני חוזר כי מדברי, אתה פשוט גורר אותי. תן לי לדבר. אנא, אל תפריע לי. אני לא רוצה פולמוס פוליטי. אני פונה ומבקש להציל את הדיון הזה. אני אומר לכם בכנות, יש למצדדי החוק יתרון כרגע בנושא שהוא חשוב ומהותי. אין לכם רוב לסעיף 127(א) כרגע. לכן הדיון הזה יתקיים עד תומו, כדי שלא לשבור את היתרון הזה. אתם צריכים לקבל את זה, ולא תקבלו את ארבעת הימים כדי לנסות למוטט את הרוב הזה. גם אם כל הקצרניות פה יתמוטטו — כפי ששמעתי, הן כבר התמוטטו, ואני מצטער על כך — גם אם כל הסדרנים לא יחזיקו מעמד וגם אם כל חברי הכנסת ישכבו על הכיסאות, לא נשמיט את היתרון הזה. מכיוון שאתם לא יכולים למנוע את זה, אני מציע לטובת כולנו, לטובת הדיון, לטובת הכנסת, לטובת העובדים, אם יושב-ראש הכנסת שומע אותי, להאזין בקשב רב להצעה. סעיף 127(א) — ותרועעו. גם הממשלה תתחייב וגם יושב-ראש הוועדה.

אומר לי יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת אוריאל לין: אבל מה יקרה אם באמת תתקבל ההסתייגות מהותית, שמשנה את אופי החוק, שבאמת דורשת שימוש בסעיף 127(א) — וזו טענה הגיונית. אמרתי לו: אוריאל, תן לי רשימה. תגיד לי בדייק-אילו ההסתייגויות משנות, לדעתך, באופן מהותי את

להטות אחזינו ולהקשיב אל העם. היה גם חכם בבית הזה, שאמר לי, שמניסיונו הוא אומר, שאם המסע הזה הוא מסע בן 1,000 מילין, הכנסת תצטרך 999 מייל אל החוק, ובמייל האחרון תיעצר.

אני מקווה שאנחנו עכשיו, בתוך השלג, פוסעים את המייל האחרון ומצליחים לעשות את מה שאחד הוותיקים כאן בבית הזה אמר שלדעתו לא נעשה.

חברי הכנסת, החוק הזה יוצר אמות מידה שלטוניות חדשות, שלפיהן ראש הממשלה הוא נבחר העם ולא נבחר סיעות, חלקי סיעות של שניים, שלושה וחמישה מושבים בבית הזה.

החוק הזה יוצר מצב שהמשאים ומתנים, המכירה הנוראה של הקופה, של המשרות, של התפקידים — כל זה מסתיים מפני שלא יהיה אחד שיעשה את המירוץ שלו ויתחיל את המשאים ומתנים לפני. איש לא יסתכן לא עם אלה ולא עם אלה, מפני שהדברים נודעים לציבור ומפני שהציבור רגיש לאתגרים.

חיים קורפו (הליכוד):

— — —

חגי מירום (העבודה):

אם אתה היית רץ לראשות הממשלה, חבר הכנסת קורפו, וגומר עם הסיעות החרדיות אותם הסכמים שגמרת היום אחרי — לא היו בוחרים אותך.

חיים קורפו (הליכוד):
למה?

חגי מירום (העבודה):

כי היו אומרים שאתה מעמיד למכירה את המדינה כולה, וזאת בטרם הבחירה.

חיים קורפו (הליכוד):
זה אתה אומר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קורפו, יש לי בקשה אליך. אתה מציג שאלות קשות, הטוענים עונים לך, וככה מתממשת המטרה העיקרית שלא לגמור את הדין. אני מנסה להסביר את זה לטוענים, ואני מסביר את זה דרכך.

חיים קורפו (הליכוד):

לא יזיק שום דבר אם אפתח את הראש גם לאלה — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת חגי מירום, דבר אלי. הוא כבר משוכנע.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, החוק הזה אינו מושלם, אני מודה. יש בעיה עם כנסת לעומתית, מול ראש ממשלה שמנהל את הממשלה במצב שיש רוב נגדו.

יואש צידון (צומת):
הבעיה קיימת גם היום.

חגי מירום (העבודה):

יש חשש כזה, אבל הוא יכול להתקיים גם בשיטה הנוכחית.

אנחנו הולכים להצבעת אי-אמון ב־70 חברי כנסת. יש המביעים את חששם ומבקשים להקטין את המספר הזה. אני

אני גם רוצה, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, לציין במיוחד את התרומה בוועדת החוקה, חוק ומשפט, שאני הייתי חבר בה והשתתפתי בהכנת החוק הזה, ויוזמי החוק — — —

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, זה לא על חשבונך. חברי הכנסת. חבר הכנסת הנגבי, אנה. חבר הכנסת עוזי לנדא. אני מבקש, אם אפשר, לסייע לי לסגור את הדלתות, יש שם כורסאות נוחות מאוד למשא ומתן.

חגי מירום (העבודה):

אני חושב שיוזמי החוק, חברי הכנסת ליבאי, צידון, רובינשטיין ולין עצמו השקיעו עבודה עצומה, לא נטשו את מלאכת החקיקה לאורך כל עבודת הוועדה, ועמם גם חבר הכנסת יצחק לוי, שדיבר כאן קודם, ואני חושב שהיתה לו תרומה בלתי רגילה בתחום החשיבה על החוק הזה.

אני גם חושב שחילוקי דעות שהיו בוועדה עם חבר הכנסת עוזי לנדא ועם חבר הכנסת אבוחצירא היו תרומה לדיונים.

אני רוצה להעיר כאן הערה שנראית לי חשובה. לאורך כל הדיון הזה, חברי הכנסת, הטלוויזיה הישראלית לא סיקרה באופן ישיר, עקיף, חלקי, כלשהו, את מה שהתרחש כאן לקראת הבאת החוק. אני מוכרח לומר, שמתעורר בי החשד, שמא שיקול פוליטי זר היה כאן, שלא להראות חלק מהבית הזה שמתנגד לחקיקה.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת תיכון, אני רואה שזה לא מוצא חן בעיניך. בעת עבודת החקיקה היתה הטלוויזיה בוועדה — על כל, תסלח לי על הביטוי, "פיפס" שהיה שם, אם מביאים או לא מביאים, אם מתכוונים או לא מתכוונים. והנה הערב, כאשר היה ברור שהכנסת תדון בעניין הזה, אין מסקרים את הדיון כאן.

חיים קורפו (הליכוד):
יש מזג אוויר.

חגי מירום (העבודה):

כן, אני יודע שיש מזג אוויר, ואני יודע שכשרוצים מחזיקים כאן את הטלוויזיה כל עוד דנים בתקציב, ואחר כך מקפלים אותה והולכים לראות את מזג האוויר. וכזה אינני מוסיף עוד מלה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יתר על כן, את מזג האוויר הם שיבשו.

חגי מירום (העבודה):

עכשיו אני רוצה לומר פה, ראשית החקיקה הזאת היתה מפני שעמדנו בפני מצבים קונסטיטוציוניים בלתי אפשריים עם הניסיון לכונן את הממשלה. אז, אני מבקש להזכיר לחברי הכנסת, קמה תנועה גדולה מאוד, עממית, רחבה, שקראה לבית הזה לאסוף את עצמו — — —

אברהם רביץ (דגל התורה):

היא הפכה להיות תנועה אנטי־דתית.

חגי מירום (העבודה):

לא, אני לא רוצה להיכנס לפן הזה. אני מקווה שהיא לא הפכה להיות כזאת. אני מכיר חברי כנסת דתיים, חבר הכנסת רביץ, שהם חלק מהתנועה הזאת. זו תנועה עממית גדולה, שהפכה לתנועה לשינוי שיטת הממשל, שעשתה כל שאפשר כדי שהבית הזה יאסוף את עצמו וילך לחקיקה.

חברי הכנסת, לא הייתי בטוח שאנחנו באמת מתכוונים

דן תיכון (הליכוד):

עם כל הכבוד, עוד לא הוכנת.

היו"ר ש' וייס:

בסדר. חמש דקות, מה אני יכול לעשות. אני בטוח שמי שיחליף אותי ייתן לכם 20 דקות, לכל הסתייגות, אם עדיין לא הוכנת. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת שוחט.

יגאל הורביץ (הליכוד):

תוותרו. אין לכם מה להוסיף, בחייכם.

חגי מירום (העבודה):

נעשה הכול כדי שלא להרגיז אותך.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אולי הדובר הראשון שעומד על הדוכן בדיון על החוק הזה שאיננו נמנה עם המציעים, לא חבר ועדת החוקה, לא עורך-דין במקצועו, לא איש מדע המדינה. אני נמנה עם מי שחושבים, שחבר כנסת לא יכול להתעמק בכל מה שעוסקת הכנסת ולרדת לפרטי הפרטים של הדברים. לכן, מבחינות רבות אני אולי נמנה עם מי שהסתכלו על תהליך החקיקה, שוחחו מפעם לפעם עם מציעי החוק והתעניינו בדבר. אבל אני מניח, שאלה שעסקו בדבר, ודאי בחנו אותו מכל הזוויות האפשריות, והביאו את המוצר המוגמר לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לאחר שעסקו בעניין בעמקות רבה.

אולם, יש לי אולי שתי זכויות היסטוריות, לא היסטוריות — כרונולוגיות, במהלך חיי, שמכשירות אותי לדבר כמה מלים על החוק הזה, על הסיבות להבאתו ועל התקווה הגנוזה בו.

אני הייתי ראש רשות מקומית במשך 22 שנה, והייתי ראש רשות מקומית גם בשיטה שבה ראש הרשות נבחר על-ידי מועצת העיר, וגם בשיטה שבה נבחר ראש הרשות באופן ישיר. והייתי יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת במרס 1990, הייתי אומר: בשא המשרד הפוליטי במדינת ישראל, כאשר תהליכי הרכבת הממשלה והליכי הדיון בוועדת הכספים הוציאו לרחובות, ובצדק, מאות אלפי אנשים, והציבור בארץ חשב שיש צורך לעשות כמה דברים כדי לשנות מציאות עגומה, מציאות מדאיגה, מציאות משחיתה, מציאות הגורמת לחוסר תקווה שהתתרר בעם הזה.

ואני זוכר את הדברים באולם הזה, שנאמרו על-ידי חבר הכנסת קורפו ועל-ידי חברת הכנסת שרה דורון בשיא המשר, תוך הבעת גלגול על אלה שיצאו לרחובות, תוך כינוים כקבוצת אנשים שאולצה לעשות את זה על-ידי כמה אנשים אינטרסנטים. ואני הסתכלתי על האנשים שדיברו ושמעתי כיצד הם דיברו וחשבת ששכבת הזה יושבים אנשים, שהקשר בינם לבין מה שקורה מעבר לקירות הוא מקרי בהחלט, שהם איבדו כל תחושה לגבי מה שקיים בעם הזה, שהם איבדו כל תחושה לגבי האנשים, לגבי הייאוש, ולגבי מצב הרוח הלאומי אשר בוטא על-ידי כל כך הרבה אנשים.

אני זוכר, כאשר התנהל הוויכוח בעניין שינוי השיטה של בחירת ראשי הערים, כמה סיבות הועלו נגד השיטה הזאת של בחירה ישירה של ראש העיר. ואני יודע להבדיל בין אחריות של ראש ממשלה ובין אחריות של ראש עיר. ואני ליוויתי כמה משברים אשר התקיימו לפני שינוי השיטה במקומות שהיו בהם ראשי ערים מצוינים, אבל קומביניציות בין המפלגות, אינטרסים אישיים, מערכות של הבטחות, מערכות של יחסים בלתי-תקינים לחלוטין, בלתי-לבנטיים לעצם העניין, גרמו

אינני בעד הקטנה. כאשר שקלנו את העניין השארנו מכשיר אפשרי להליכה להקדמת בחירות באמצעות חוק בחירות על-ידי 61. אני חושב שזה משאיר איוון נכון. אני חושב שאנחנו הקפדנו היטב לשמור על סמכותה של הכנסת בנושאי ביטחון, הכרות מלחמה. פיקוח על חקיקה. הכנסת ממשיכה לפקח על חקיקה ועל חקיקת משנה של הממשלה, ונשארות לה כל הסמכויות לכך. הכנסת לא תיתן שיהיו חקונות שעת-חירום מעבר לשלושה חודשים, אלא אחר כך צריכה הממשלה לבוא אל הכנסת ולבקש הארכה.

יש לנו שמירה נכונה על ריסונים ואיזונים מצד אחד, ומצד שני, על מתן סמכויות מתאימות לראש הממשלה.

אני רוצה להגיד עוד דבר שנראה לי חשוב. אין ספק, שאילו היתה לנו חוקה, יכולנו ללכת אל החקיקה הזאת בשקט נפשי גדול יותר. אין לי כל ספק, שאילו הלכנו לשינוי שיטת הבחירות, יכולנו ללכת לחקיקה הזאת בשקט נפשי גדול יותר. אין לנו.

אבל, כשאני מעמיד על כך המאזניים את הטירופים הלאומיים הקונסטיטוציוניים שנכנסו אליהם בשיטה הנוכחית מול האפשרות להקטין תופעות כאלה, את האפשרות ליצור מעורבות של העם ולתת לו את התחושה שהוא הולך לבחירה ישירה, אילו העמדתו זה מול זה — אני רואה בחקיקה הזאת, אף שהיא אינה מושלמת ויש בה פגמים, חבר הכנסת קורפו, חקיקה מועדפת לנוכח הפגמים הקונסטיטוציוניים שישנם היום, שלא ניתן לרפא אותם בשיטה כזאת או אחרת. כבר עשינו את הניסיונות כאן.

ואני רוצה להעיר כאן עכשיו עוד הערה קטנה. אני שומע בכית הזה הרבה מאוד הערות ציניות על ההליכה של מפלגת העבודה לשיטת הבחירות המקדימות על-ידי כל החברים שלה. אילו היה הדבר הזה כך, יכול היה חבר הכנסת לין, שאני מעריך מאוד אותו ואת כנותו גם באופן שהציע את העניין, לעמוד כאן גאה, זקוף, להציג את החוק, להצביע עליו, לגרום לכך שהוא יעבור ולזכות בהערכת מאות אלפי אזרחים או עשרות אלפי חברי ליכוד מתפקדים שהיו אומרים: האיש הזה נהג על-פי מצפנו והוביל מהלך ששינה את פני האומה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני מתנצל מראש בפני כל חברי הכנסת, ודאי בפני חברי האישים והסיעות. אני אנהג עכשיו לגמרי על-פי התקנון. אני מודיע לכם מראש, יש 118 הסתייגויות. היה כאן מאמץ מתמשך לרחות את הדיון הזה. אני נמצא במצב גנוח, שאני מסכים אותו בפעם הרביעית. לא רק שלא נותנים לי פה לשמור על התקנון, אלא הרבה חברי כנסת, שעשו מאמץ עליון כדי שהדיון יתקיים ותהיה הצבעה, על-ידי כך, שהם מאיימים את הנאומים שלהם, הם משחקים באופן ישיר לתוך מצב שבו לא יוכל להתקיים הדיון הזה, ואז חבר הכנסת אוריאל לין לא יצטרך לנקוט שום צעדים, כי יבוא חוק שעות עבודה ומנוחה, ונצטרך לנקוט על-פיו. כמה פעמים אני צריך להסביר את הדבר הזה?

על כן אני מתנצל בפני כל חברי — חמש דקות, ואני אפסיק כל נואם. חמש דקות כל הסתייגות, אם עדיין לא הוכנת. תודה רבה.

קריאה:

לא הוכנת.

היו"ר ש' וייס:

על-ידכם הוכנתי טוב מאוד. לא הוכנתי על-ידי אלה שרוצים את החוק. זה הסיפור התקנוני המרתק פה.

אברהם שוחט (העבודה):

אם זה כך, אני אפסיק.

היו"ר ש' וייס:

אני לא יכול להיות מוכן. כבר פעם חמישית אני מנסה להסביר.

אברהם שוחט (העבודה):

דקה אחת, ואני מסיים.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, כמה שאתה רוצה.

מיכאל בריזהר (העבודה):

הוויכוח הטיפשי ביניכם — — —

היו"ר ש' וייס:

לא טיפשי. חבר הכנסת דוד ליבאי יסביר לך למה הוא לא טיפשי.

אברהם שוחט (העבודה):

א.ו.ק.י. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין. זמן לא מוגבל, עד הבוקר.

יגאל הורביץ (הליכוד):

תוותר, חבר הכנסת אלי דיין. יש לך מה להוסיף? אתם יודעים מה אתם רוצים בכלל?

אלי דיין (העבודה):

אני לא דיברתי היום.

רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת יגאל הורביץ, אנחנו ממחינים להחלטה של חברים שהלכו להתייעצות — יושב־ראש הוועדה, חבר הכנסת רמון — כדי לקבל הסכמת הממשלה והסכמת יושב־ראש הוועדה לכך, שאנו מוכנים לרחות את המשך הדין ליום שני, ובלבד שיוותרו על הטענה לפי סעיף 127(א).

יגאל הורביץ (הליכוד):

אני יודע. בינתיים, למה לדבר? תגמרו.

היו"ר ש' וייס:

אני ניסיתי חמש פעמים להסביר. אולי חבר הכנסת הורביץ יצליח להסביר.

דוד ליבאי (העבודה):

זה מה שמנסה להסביר לך חבר הכנסת יגאל הורביץ. בלי מלים.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת הורביץ, אם היו בידינו ידיעות, שהעסק בשל להצבעה, היינו עושים זאת. עדיין מתנהל משא־ומתן גם בעניין הזה. לכן, בינתיים אנחנו מחזיקים את חברי הכנסת שלא יישנו, שלא יירדמו, שישארו ערים כדי שיצביעו.

אין לי באמת הרבה מה להוסיף, כי אני שוכנעתי מדבריו של חבר הכנסת אוריאל לין. הוא נימק את הצורך בחוק בצורה כל כך משכנעת. אנכי, הוא עשה זאת גם לגבי חוק וייס־פורו. הוא ממש שכנע, אותו בוועדה בוודאי שכנע וגם את הכנסת הוא שכנע, רק יש לו איזה דבר מוזר: הוא משכנע את כולנו, הוא משכנע את עצמו, ומצביע נגד.

יגאל הורביץ (הליכוד):

איך אתה נבחרת?

למהפכים ולהחלפת ראשי ערים, והדוגמאות רבות מספור. וגם אם לא הוחלפו ראשי ערים, הרי הסיטואציה של שמירת מעמדם לוותה במחירים ציבוריים אדירים, גם בכסף אבל גם בנורמות, גם בהקרנה של דרך ושל שיטה, גם בדוגמה ששימשה לאזרחים ולתושבי אותן ערים, והם ידעו את הדברים; ידעו את הדברים מפה לאוזן, ידעו אותם בעיתונות המקומית, ידעו אותם במערכים הפוליטיים. כאשר באה ההצעה לבחירה ישירה של ראשי הערים, מנו המתנגדים את כל הדברים המסוכנים שיכולים להיות, ויש גם דברים, בשיטה החדשה.

אולם אני יכול להגיד לכם: בדיעבד, כאשר מסתכלים לאחור וכאשר בודקים את מערכת השלטון המקומי, היא איננה צתה כשלג, יש בה בעיות רבות מאוד, אבל אין ספק שההפרדה הזאת, הבחירה הישירה של ראש העיר, האחריות שלו כלפי בוחריו, היתה לה משמעות אדירה ויש לה גם היום משמעות אדירה.

אברהם רביץ (דגל התורה):

לא היתה תקופה שהיו צריכים למנות ועדות קראות כערים כמו התקופה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, חבר הכנסת שוחט סיים לפני דקה.

אברהם שוחט (העבודה):

היו לא פחות ועדות קראות בעבר, חבר הכנסת רביץ. היו מקרים כאלה גם אז, לא מעטים. היו מקרים של קנוניות. באר־שבע, שהיתה עיר די גדולה, היו שם מהלכים פוליטיים נוראים של קליקות ושל — — —

היו"ר ש' וייס:

יש על זה ספר, עם כל הדוגמאות.

אברהם שוחט (העבודה):

יש דברים נוראים. נכון, גם היום יש ראשי ערים שנבחרו על־ידי הציבור — — —

אברהם רביץ (דגל התורה):

שפועלים לא כהלכה.

אברהם שוחט (העבודה):

בוודאי, יש גם היום ראשי ערים שפועלים שלא כהלכה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שוחט.

אברהם שוחט (העבודה):

דקה.

היו"ר ש' וייס:

אני אתן לכם עשר דקות. יש לי הצעה, כל מי שתומך בחוק — ידבר בכל הסתייגות שעה. אני ארשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב־ראש, דקה ואני מסיים.

היו"ר ש' וייס:

לא, שעה.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מנתק את הקטע הזה, ואני אעבור לקטע — — —

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע: אני לא מפסיק אתכם. דברו כמה שאתם רוצים.

אלי דיין (העבודה):
איך?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, אומנם אמרתי לך שאתה יכול לדבר עד הבוקר.

אלי דיין (העבודה):

אני אגיד לך, חבר הכנסת יגאל הורביץ, איך נבחרתי. הרי אתה שכני בכפר־דבורג, אני חייב להסביר לך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, תקבל זמן עד הבוקר. אני קצת חורג מתפקידי כיושב־ראש הישיבה. יש 118 הסתייגויות כפול חמש דקות. קצת יותר ממחציתן הן מצד מתנגדי החוק, קצת פחות ממחציתן מצד מחייבי החוק. השבת נכנסת בזמן מסוים. לפיכך, כל אחד מחברי הכנסת יכול לדבר חמש דקות. תכריחו אותי — אני אתן לכם עד הבוקר. אני חשבתי שזה מובן, ככה סתם חשבתי, שאלה שמעוניינים בחוק צריכים שלא לדבר עד הבוקר. זה ההסבר השישי שלי. עכשיו אתה יכול לדבר עד הבוקר.

אלי דיין (העבודה):

קודם כול, אני מציע לכל חברי הכנסת, שנקיים שבת־עיון בירושלים השבת, כי יש שלגים, ואין טעם, ממילא לא הספקנו לקנות לחג, נוכל להישאר בירושלים ונוכל לערוך שבת כהלכתה.

שמעון שטרית (העבודה):

איזה חג יש עכשיו?

אלי דיין (העבודה):

שבת, שבת.

היו"ר ש' וייס:

האם אצטרך לכוון את השעון או שזה יימשך עד הבוקר?

אלי דיין (העבודה):

חבל באמת שחבר הכנסת לין לא נמצא כאן, כי באמת הוא האיש שהרביק אותנו בהתלהבות רבה לתמוך בחוק הזה. הוא אפילו שלח אותנו לימי עיון, לסמינרים בין־לאומיים בעניין הזה ולישיבות יסודיות. כולנו שוכנענו שבאמת יש ללכת לשינוי הזה.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת, כי אני הייתי בין אלה שהגישו שתי הסתייגויות שהן מהותיות. הסתייגות אחת —

אברהם כ"ץ־עוז (העבודה):

חבר הכנסת דיין, האם אתה רוצה להעביר את החוק?

היו"ר ש' וייס:

לא, הוא לא רוצה, במפורש.

אברהם כ"ץ־עוז (העבודה):

מה אתה רוצה?

היו"ר ש' וייס:

שש פעמים הסברתי זאת.

אברהם כ"ץ־עוז (העבודה):

האם אתה רוצה להעביר את החוק או שאתה רוצה לדבר? אני לא מבין.

אלי דיין (העבודה):

רגע, רבותי, סבלנות. העניין עדיין לא כשל.

עדנה סולודר (העבודה):
אין סבלנות.

אלי דיין (העבודה):

אבל יש לנו הוראה כן לדבר.

אברהם כ"ץ־עוז (העבודה):

מה אנחנו, משוגעים?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, על־פי התקנון סיימת לדבר לפני שלוש דקות.

אלי דיין (העבודה):

סיימתי? — לא נותנים לי לדבר. אני רוצה להגיד רעיון אחד ולא נותנים לי לדבר; רעיון אחד. תאמינו לי, בזמן שאתם מדברים אני הייתי מסוים.

אברהם כ"ץ־עוז (העבודה):

כל מי שעולה לדוכן אומר זאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע לכם, שלא אוכל למנוע ממתנגדי החוק לנאום ללא הגבלה, אחרי שמחייביו נואמים ללא הגבלה.

אלי דיין (העבודה):

ראשית, אני רוצה לנאום במסגרת הזמן המגיעה לי. הגשתי שתי הסתייגויות שיכולות לסייע להעביר את החוק והן מהוות גם פשרה מסוימת.

אם חברי הכנסת סבורים שהמספר 70 חברי כנסת גדול מדי, אפשר להסתפק או ב־65 חברי כנסת, שזו באמת הצעה מקובלת מאוד, או במקרה שנראה שלחוק אין סיכוי לעבור — יש אפשרות להסכים גם למספר 61. זה אולי ימתן את כל החריפות שחלק מחברי הכנסת רואים במספר של 70 חברי כנסת, שרק באמצעותו אפשר להביע אי־אמון.

יש נקודה חשובה שאנחנו צריכים לזכור, חברי הכנסת. בחוק כתוב 50%, דהיינו: המועמד. זה באמת לא כמו שמפיעים פה גורמים קיצוניים, הייתי אומר אפילו גזעניים, כאילו מספר הערבים יקבע מי יהיה ראש הממשלה. פה מדברים על מועמד שצריך לקבל 50% של הקולות בסיכוב הראשון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

תודה לך.

היו"ר ש' וייס:

אם אתה רוצה לדבר עוד, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

לא, נראה מתי תגיעו להצבעה. הם עוד לא הגיעו לסיכום.

היו"ר ש' וייס:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. הפעם מנה של חמש דקות. לך יש עוד 39 הסתייגויות. תוכל לדבר הערב כשעתיים, אבל נעשה זאת מנות מנות.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני יכול לרחם על חברי הכנסת. לא צריך לתת לו כל כך הרבה זמן.

את הסבל, יגדיל את הקלקולים ויקטין את הדמוקרטיה של מדינת ישראל. אפרט את הדברים בהמשך. לכן אני נגד החוק הזה. לכן אני נגד החוק הזה מלבתיחלה, כשהתחלתי לטפל בנושא. עוד לפני שהוא הגיע לוועדת החוקה, חוק מוטל.

חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם משהו. קורה כאן דבר מעניין, הבית חלוק ומשוטע. אם החוק הזה יתקבל מחר בבוקר, בשבוע הבא, לא משנה מתי, זה יהיה על חודו של קול. האם באמת מדינת ישראל הדמוקרטית, עד כמה שהיא דמוקרטית היום, צריכה לקבל שינוי כל-כך מהותי בסדרי הממשל בחייה עליידי רוב של איש אחד או שני אנשים, שנרכשו או נקנו או הועברו מצד לצד? כך בונים פרק קונסטיטוציוני?

מיכאל ברי-זהר (העבודה):

ההחלטה להקים את הממשלה היתה על חודו של קול. שמעת על זה פעם?

יואש צידון (צומת):

מה קורה 43 שנה?

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שחבר הכנסת יואש צידון תומך בחוק. נכון? אם לא, מה אתה עוזר?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אין לי זמן בפרק המוגבל עכשיו.

היו"ר ש' וייס:

לך זה לא צריך להפריע שמפריעים לך, בעיקר תומכי החוק.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני לא יודע. הם כנראה רוצים למשוך זאת גם כן.

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני לא שואל מה היה 43 שנה ומה קרה עד עכשיו. לפני חוק שמשנה את סדרי הממשל במדינת ישראל בצורה מרחיקת לכת, והוא יתקבל ברוב הקטן ביותר שניתן לתאר, זה לא אחראי זה לא רציני.

יש בחוק הזה סכנות, וגם התומכים בו יודעים שיש בו סכנות גדולות. יכול מאוד להיות שתהיה כנסת לעומתית לראש הממשלה. יכול להיות ראש ממשלה עם סמכויות מרחיקות לכת. אבל זה לא נורא, אנחנו נסדר. אם זה לא ילך — נתקן. חברי הכנסת, דברים כאלה לא ניתנים לתיקון, אם אנחנו עושים חקיקה והופכים את ראש הממשלה לשולט כמעט בלעדי במדינת ישראל, תוך החלשת הכנסת, אינני רואה דרך חזרה.

יואש צידון (צומת):

מר וירשובסקי, האם קראת את החוק?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת יואש צידון, הרי ישבתי מולך כמעט בכל רגע שעבדתם על החוק הזה, חוץ מאשר בקריאה הראשונה. אני מכיר את החוק היטב, ואתה עוד תראה בהמשך הדברים.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שהוא יהיה מרוצה אם תקרא אותו עכשיו לפניו, בשלמות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, החוק הזה בא להנהיג נהגים חדשים ונהלים חדשים. אומרים: זה ניסיון שאנחנו צריכים לעשות אותו. חברי הכנסת הנכבדים, על מה אנחנו עושים את הניסיון? האם מדינת ישראל היא שפן ניסיונות? אם החוק הזה ייכשל,

היו"ר ש' וייס:

סליחה, הוא יקבל לפי התקנון. אחרי מה שהעירותי כאן פעמים מספר, אני לא חושב שאתה צריך להעיר את ההערה הזאת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים — — —

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מחבר הכנסת כ"ץ-עוז ומחברים אחרים, אולי תנהלו את השיחה במקום אחר?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת ליבאי, אני הייתי רוצה שיקשיבו לי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ליבאי, מבקשים את הקשבתי. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, חבר הכנסת שטרייט, אנא אל תעמדו כאן. אולי תקיימו את הפגישה במקום אחר? תודה רבה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אצטמצם אולי לנקודה הראשונה, בשבוע דקות.

היו"ר ש' וייס:

אין בעיה, נוכל לקזז לך מ-150 דקות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני עומד לנצל זאת.

היו"ר ש' וייס:

זכותך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חברי כנסת נכבדים, אני חושב שזהו חוק חשוב, ועמדתו בחוק הזה ידועה. מהרגע הראשון לא שיניתי את דעתי. מרגע שנולד הרעיון של בחירה ישירה אמרתי שזה רע ומסוכן למדינת ישראל. אמשיך לטעון זאת, ואעשה כל דבר כדי שהחוק הזה, בקטע הזה, לא יהיה חלק מספר החוקים שלנו.

רבותי, חברי הכנסת, קשה לי, קשה לי מאוד, מפני שהפרטנרים שלי לגישה הזאת רחוקים ממני מבחינה אידיאולוגית בכל תחום אחר. ראש הממשלה הנוכחי, שהוא נגד החוק, הוא לא ראש הממשלה שאני מאחל למדינת ישראל, ואני רואה בו ראש ממשלה שיש להחליף אותו. לא קל לי שאני צריך להתייצב יחד עם אנשים שכרוב תחומי החיים אני חלוק עליהם, ולהתמודד עם עמיתים שאחם אני הולך דרך ארוכה לא בתוך מפלגה אבל בצד המפלגה; הם ממפלגות אחרות. אף-על-פי-כן, הואיל ויש פה התנגשות בין הסימפטיה האישית שלי והקרכה האידיאולוגית — בתחומים מסוימים, לא אוכל לוותר על המערכה על נושא שהוא כנפשה של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית, מפני שאני חושב שהחוק הזה, אם הוא יתקבל, יש בו גם סיכונים להבאת מדינת ישראל קרוב אל שלטון טוטליטרי; לא אגיד לגמרי, אבל התקרבות גדולה. מצד שני, הוא יכול להכניס לחיים הציבוריים שלנו אנרכיה נוראה, שלא יהיה אפשר לנהל אפילו מינהל תקין כפי שאנחנו מנהלים היום.

אריה אליאב (העבודה):

גם עכשיו יש לנו אנרכיה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מי שהיום סובל ומי שהיום רוצה לתקן — ואני מסכים אתו שיש לתקן ואסור לסבול — עליו לדעת שהחוק הזה יגדיל

וגינון אלא על ענייני ניהול המדינה, במדינה מקוטבת בצורה בלתי רגילה בכל התחומים — אדם אחד עם סמכויות רחבות מאין כמותן.

זה מסוכן בעיני, ואני לא רק מתאר לי את יצחק שמי כראש הממשלה כשהוא נהנה מרוב בכנסת, אלא אולי את אריאל שרון. ואם זה יקרה, אני לא יודע איך חברי המערך, שתומכים כל כך בחוק הזה, יישירו מבט לעיני עצמם ולעיני הציבור הרחב.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אולי חבר הכנסת יוסי שריד.

דוד ליבאי (העבודה):

ואם הוא ייבחר במרכז הליכוד, והליכוד יקבל רוב, הוא לא יהיה ראש ממשלה?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני לא יכול למנוע זאת. אבל על-ידי שינוי השיטה, אני מעניק לראש הממשלה סמכויות רבות לאין ערוך.

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול להמשיך, כי אני לוקח זאת מחשבון הזמן הכולל העומד לרשותך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חברי הכנסת, אני רוצה לסיים את הפרק הזה בהסתייגויות שלי ולומר לכם — אני אפרט לאחר מכן דוגמאות רבות של דברים שאפשר לתקן כדי לעשות את החוק הזה גרוע פחות. אבל דבר אחד אני רוצה לציין, והוא שאנחנו, על-ידי קבלת החוק, נסתכן במידה בלתי רגילה בכך שאנחנו נהיה מדינה של בחירות — בחירות לכנסת, בחירה לראש הממשלה, עוד הפעם בחירות לכנסת, עוד הפעם בחירות לראש הממשלה אם יחליפו אותו, בחירות לרשויות המקומיות, בחירות להסתדרות. זה יהיה העם הבוחר באופן בלתי פוסק. יש לנו באמת האמצעים, הכסף והזמן לדברים האלה. אני מציע שגם את זאת נכיא בחשבון.

יש לי כמה תיקונים שמצביעים שאפשר למנוע בחירות מרובות. גם אם החוק הזה יתקבל, חוק רע, חוק מסוכן, חוק שאני קורא לו חוק המק"ק — מפלצת קפקאית קונסטיטוציונית — ואנחנו היום, ברוב קטן, ברוב זעום, ואולי אפילו לא ברוב חברי הכנסת נקבל חוק שמכתיב לכל הבית הזה שבכך אפשר רק לסלק ראש ממשלה ב־61, בפעולה אחרת ב־70, בפעולה שלישית איננה מבוססת. אנחנו כאן נחייב את הדורות הבאים ברוב מיוחס. זה מעשה אנטי־קונסטיטוציוני ונוגד כל היגיון.

לכן, בפתיחת הדברים שלי, אם לחברים זה לא מובן עד עכשיו, אני רואה בחוק הזה לא רק חוק לא טוב, אלא חוק רע ומסוכן למדינת ישראל, שיפגע בדמוקרטיה הרגילה שלה, שעדיין איננה מבוססת. לו היתה לנו חוקה, לו היתה לנו שיטת בחירות של חברי הכנסת יחד עם הדבר הזה, אפשר היה להתווכח על כך ברצינות. לשלוח נושא אחד ולהעמיד אותו כדבר מרכזי ולהגיד: זה יציל אותנו מהמכשלות של חיינו — זה חוסר אחריות וחוסר הבנה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. 15 דקות. עדיין יש לך 140 דקות.

מיכאל בריזר (העבודה):

אם הבנתי נכון, אין סיכוי שתצביע בעד החוק.

באיזה מצב נימצא? איזו אנרכיה יכולה לפרוץ במדינת ישראל, או איזו התמוטטות יכולה לפרוץ?

אני מודה שהמצב עכשיו לא טוב, ויש דברים שאפשר לתקן אותם וצריך לתקן אותם, וגם בחוק הזה יש כמה דברים שאני מקבל אותם ללא ויכוח. אבל, בשביל לקבל אותם לא צריך את הבחירה הישירה של ראש הממשלה.

חברי הכנסת, אני רוצה להגיד דבר אחד, אני כבר מסיים

היו"ר ש' וייס:

לא, אין בעיה של זמן, כי יש לי ממה לקזז.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני בכל זאת מצמצם מאוד את דברי. אדוני היושב־ראש, חברי כנסת נכבדים, אני רוצה לדעת, האם כל חברי הבית נותנים לעצמם די־יושב־שכון מה יכול להתפתח מהחוק הזה, מה יכול לקרות? אתמול ישבנו, אנשי האופוזיציה, למטה בחדר הישיבות, ורשפנו כולנו כנגד ראש הממשלה שמולול בכנסת, ראש הממשלה שהופך את יושב־ראש הכנסת לפקיד זוטא, וכל אחד עלה בביטויים הקיצוניים נגד ראש הממשלה הנוכחי. עכשיו באים ונותנים לראש הממשלה יותר כוח ומחלישים על-ידי כך את הכנסת. הוא ייבחר על-ידי העם ישירות ויוכל להגיד, כמו שאומרים כמה נפוליאונים קטנים בעיריות וברשויות המקומיות: אני נבחרתי ישירות, מי אתם חברי המועצה. כך יבוא גם ראש ממשלה ויגיד זאת לחברי הכנסת. זאת אנחנו רוצים לעשות כשאנחנו רואים מה ראש הממשלה עושה בלי החוק הזה.

אני לא מבין, אני גם חושב — — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת וירשובסקי, זה רע שראשי הרשויות נבחרים אישית?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא רק זה, אלא תמכתי בזה מפני — — —

היו"ר ש' וייס:

מה שהוא אומר זה שראש העיר הוא נפוליאון, וכל אחד מחברי הקואליציה מבקש את הבונפרטה שלו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כן, והוא מקבל את הבונפרטה שלו אף שהוא אסקופה נדרסת על-ידו.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אתה מציע לראשי הרשויות לחזור לשיטה הקודמת?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, אבל ללמוד מהשגיאות של הדבר הזה, ולא להנהיג את זה במסגרת הפרלמנטרית.

אברהם בורג (העבודה):

— — —

דוד ליבאי (העבודה):

אתה מדבר עכשיו כחבר מועצת עירייה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני חבר מועצת עירייה, ואני נושא באחריות יחד עם עמיתיי שיושבים בקואליציה לניהול ענייני העיר, ואני אפילו לא אסקופה נדרסת מפני שראש העירייה, שנבחר ב־40%, עושה כל מה שהוא רוצה. אתם רוצים לשים לא על ענייני ביוב

נעשה משום שחברי הכנסת סבורים שהנושא חשוב, שהפורמליות פחות חשובה, ומה שצריך — לדרון בנושא הזה לגופו.

כאשר הוא הובא כאן לכנסת, ההצבעה להעביר את חוק הבחירה הישירה בקריאה ראשונה נתמכה גם על-ידי מי שהתנגדו לחוק הזה עד שורשו, כמו חבר הכנסת בגין וכמוני.

חבר הכנסת בגין היה חבר ועדת החוקה, חוק ומשפט כאשר התחיל הדיון בחוק הזה. אך טבעי הדבר, שכאשר הנושא הזה נדון, ברגע זה אפשר יהיה על-פי דין, על-פי כלל פורמלי, או לא פורמלי, ימצא כבודו את הניסוח ואת הטיעון ואת הכותרת הראויים, לבוא ולאפשר לו לומר את מה שיש לו לומר.

היו"ר ש' וייס:

אני ביקשתי למצוא תקדים. מחפשים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אם כבודו ייקח זכויות מגדלת ומיקרוסקופ וטלסקופ ופריסקופ וכל סקופ שירצה, אין בכך כל תועלת אם כוונתו היא מראש למנוע מחבר הכנסת בגין את האפשרות לומר מה שעם לבו.

היו"ר ש' וייס:

אין לי כוונה כזאת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הדיון כאן הוא לא פורמלי. הדיון כאן הוא אמיתי.

מיכאל בריזר (העבודה):

יש לו מזימה לסתום לו את הפה בכל מחיר?

היו"ר ש' וייס:

אני אפילו לא מגיב, ההערה הזאת היא כל כך תפלה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אבל הדיון הוא דיון לגופם של דברים, וצריך לאפשר לכל מי שעסקו בחוק הזה בכנסת להתבטא במהלך הדיון בו.

יעיד חבר הכנסת ליבאי, שגם בזמן הדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, גם מי שהיו מתנגדים חריפים של החוק הזה, לא שמו מכשולים על דרך הדיון בו, כיכדו אותו, לא עסקו בטנטנות. ודווקא להתפס בציציות אלה, להיתלות עליהן, לנופף בהן, כרגע אני חושב שהדבר הזה הוא בלתי נאה ובלתי יאה.

מיכאל בריזר (העבודה):

אתה נתפס. דבר על החוק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הדיון שלי הוא דיון טרומי לחוק.

מיכאל בריזר (העבודה):

דבר על החוק.

היו"ר ש' וייס:

הוא יכול לדבר על מה שהוא רוצה, חבר הכנסת בריזר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הדיון שלי הוא דיון טרומי לחוק.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, יש לך הסתייגויות אין-ספור ומיד תוכל להמשיך. אבל אתה הפנית את הקריאה אלי. אני מודיע לך שאני ביוזמתי, דווקא משום שאני רוצה מאוד לגלות כאן גמישות ובשום אופן לא לרסק את התקנון — עשינו את זה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לפני שאנחנו ממשיכים, מופנות אלי בקשות של חברי כנסת שלא רשומים להסתייגות, לנמק הסתייגות במקום אלה שרשומים. זה בלתי אפשרי לחלוטין על-פי התקנון; לחלוטין. על כן, עם כל הרצון הטוב, אני לא יכול לנהוג כך. ביקשתי שיחפשו אצל מזכיר הכנסת איזה תקדים שאני יכול להיאחז בו. עדיין מחפשים. נראה מה יהיה בהמשך.

חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רוצה לשכנע אותך בעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

לא, אתה לא תשכנע אותי, אני מבקש. אתה יכול לנמק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש טעם לשכנע אותך בעניין זה?

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא יכול לנהוג בניגוד לתקנות. אולי היושבי-ראש שיבוא אחרי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רוצה להזכיר לכבוד היושבי-ראש — — —

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול להגיד זאת במסגרת ההסתייגות שלך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש לי עוד 65 הסתייגויות.

היו"ר ש' וייס:

אז יהיו לך הרבה הזדמנויות לשכנע אותי או את היושבי-ראש הבא.

חברי הכנסת, שוב, אבקש שלא להתמקח על התקנון.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ההתמקחות היא לא על התקנון.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, חבל על הזמן. אני לא אעקם את התקנון. אני חושב לרגע מה היו חושבים אבות הפרלמנטריזם לו היו מעקמים את התקנון, למשל, יוחנן בדר, או מנחם בגין, או בר-רב-האי, או ורהפטיג.

מיכאל בריזר (העבודה):

שכנעת אותנו. אנחנו משוכנעים.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה מאוד לשמוע את חבר הכנסת בני בגין אבל אני לא יכול לעשות זאת. על כן, חבר הכנסת לנדאו, מה שתאמר בתחום ההסתייגות — זה חופשי שלך. לרשותך חמש דקות. אם לא, אני מקוץ על חשבון זמן ההסתייגויות הנוספות, כמו שנהגתי אצל חבר הכנסת וירשובסקי. בבקשה, חבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, לעניין ההסתייגות הראשונה — לשם החוק. אני מבקש לומר תחילה על חשיבותה של הפורמליות. כל הדיון בחוק הזה, לרכות העברתו מקריאה טרומית לקריאה ראשונה, נעשה בניגוד למקובל בכנסת. בניגוד לחוקים שכבודו עומד כאן ומדבר בשמם. הוא

דעתו, מבחינה עניינית הוא חוק טוב מאוד. העילה להחזיר אותו נובעת מהחלטת של מרכז הליכוד שמתנגד להצעת החוק. החזרת הצעת החוק לוועדה לא תשנה את החלטת מרכז הליכוד, ולכן אין טעם להחזיר את החוק לוועדה. יש לבחון אם עמדת מרכז הליכוד מקובלת על הכנסת או אינה מקובלת על הכנסת, דהיינו אם החוק מקובל או לא מקובל.

לכן, יש להשאיר את החוק במליאה ולהצביע כאן לגופו של עניין, ואני אומר ליושב-ראש ועדת החוקה, שעסוק כרגע בעניין אחר, אינני רוצה להיגרר לוויכוח — — —

מיכאל קליינר (הליכוד):

גם מרכז מפלגת העבודה החליט ברוב קטן מאוד — — —

דוד ליבאי (העבודה):

אני לא חלקתי כאן על אפשרותו ועל סמכותו של מרכז הליכוד. מה שאני בא לומר ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט הוא, שהסמכות להחזיר לוועדה נתונה ליושב-ראש ועדת החוקה. בעיני, יושב-ראש ועדה הוא נאמנה של הוועדה. הוועדה קיבלה ברוב דעות הצעה להעביר הצעת חוק להצבעה בקריאה שנייה ושלישית, וכיושב-ראש ועדת החוקה הוא צריך לכבד את עמדת הרוב בוועדה ולייצג את עמדת הרוב כאן. מה שנוכח, חבר הכנסת אוריאל לין הוא, כמוני, כמוך, חבר מפלגה, וכחברי כנסת אנחנו כפופים להחלטות של מרכז המפלגה. לכן, אם חבר הכנסת אוריאל לין אומר כאן: אני כפוף להחלטת מרכז מפלגתי ואני אכבד אותה, ולכן אני מצטער, אצביע נגד החוק — אני אבין אותו. אבל כשהוא אומר לי כאן: אני כיושב-ראש ועדת החוקה משתמש בסמכותי כיושב-ראש ועדת החוקה, והוא צריך להיות נאמנה של ועדת החוקה, ומטעם זה הוא רוצה להחזיר את החוק — אני חושב שזאת מעילה באמון של ועדת החוקה, ואסור לו לעשות זאת. ואני פונה אליו שאת זה לא יעשה, מתוך הערכה רבה מאוד להגינותו, ליושרו ולצורה הנאה ביותר שבה הוא הציג היום כמליאה את הצעת החוק.

חברי הכנסת, מה שאני בא לומר הוא, שהדימוי של הממשלה היום נמוך כל-כך, אינני רוצה לומר שלילי, שהחברים כאן היו צריכים להיות מודאגים ולחשוב ברצינות איך לשנות זאת. והשינוי נדרש כל-כך; אתם יודעים עד כמה הוא נדרש. ואין שום הצעה אחרת, מהותית, רצינית, לשינוי זולת ההצעה שעובדה במשך שנתיים ברצינות, בתמיכתכם או בשתיקתכם. והמצב הוא שמיעוט, מיעוט בכנסת, מיעוט בממשלה, כשהוא יודע שהוא מהווה את לשון המאזניים, חוזר ומכתיב לרוב, לרוב בעם, לרוב בכנסת, לרוב בממשלה, מה שהוא רוצה ומה שעולה על דעתו, והרוב חייב להיכנע לו. זה מצב שחייבים להפסיק אותו, כי זה אנטי-דמוקרטי. ואם לא יבוא השינוי מהבית הזה, הוא יידרש מבחוץ. זאת הסכנה, צריך לשים לזה לב, ויפה שעה אחת קודם.

זה האיום החמור שקיים. לא אני משמע אותו, ולא בחוץ משמיעים אותו, אבל הוא מחלחל פנימה והוא קיים, והוא יביא ליאוש מהמוסדות הדמוקרטיים. והאכסורד הוא, שכאשר מביאים הצעה שהיא הדמוקרטית ביותר שאפשר, כאשר אומרים: בואו נלך אל העם ונשאל אותו, מה אתה רוצה, את מי אתה רוצה — אז אומרים לנו: זאת הצעת חוק לא דמוקרטית, זה הווס הדמוקרטי, אתם הולכים להביא לנו איזה עריץ. למה עריץ? הרי המועמד לראש ממשלה יהיה קודם כל ראש מפלגה, וראש מפלגה גדולה, והוא צריך להיבחר קודם כל ולקבל אמון של מפלגתו? ואחרי שהוא מקבל את האמון

מספיק בשבועיים האחרונים, ואף פעם אחת לא עשיתי זאת כאשר ניהלתי ישיבה, לא תמצא דוגמה אחת שאני תרמתי תרומה שולית או זעירה לריסוק התקנון — ביקשתי ממזכיר הכנסת לחפש תקדים שאוכל להיעזר בו. ואז אתה בא כאן וטופל עלי עלילה חפלה — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

איזו עלילה?

היו"ר ש' וייס:

— שאני רוצה למנוע מחבר הכנסת בגין לדבר באמת, מספיק. יש גבול לדברי — — — טוב, לא אגיד לך כלום. תמשיך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, איש לא דיבר על עלילה ואיש לא דיבר על זה שטופלים משהו. אני מדבר על התוצאה. והתוצאה היא כזאת.

היו"ר ש' וייס:

התוצאה לפי שעה היא שאני מקיים את התקנון. כלי הקריאה שלך, ביומתי ביקשתי שיחפשו לי תקדים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, הרי כאשר מדוכה גם בתקדימים מן העבר, גם הם לזמנם היו תקדימים. והם היו בודאי תקדימים, משום — — —

היו"ר ש' וייס:

אינני מבין את זה בכלל.

מיכאל בריזר (העבודה):

די כבר, נמאס.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת בריזר, אם נמאס — — —

אריה אליאב (העבודה):

הוא לא רוצה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בסדר. כבוד היושב-ראש, אני את תרומתי לשם החוק תרמתי. כל אחד מאתנו תרם את תרומתו.

היו"ר ש' וייס:

לך יש עוד הרכה הסתייגויות, ואני מודיע לך, שאם תימצא דרך תקנונית או תקדימית, אנחנו נמצא דרך לתת לחבר הכנסת בגין להשמיע את דברו. חבר הכנסת דוד ליבאי, בבקשה.

דוד ליבאי (העבודה):

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, יישר-כוח ליושב-ראש הכנסת דב שילנסקי על שכבד את התחייבותו לבג"ץ. יש להדגיש, שכבדו התחייבות זו אין בה בשום פנים כדי לשלול מסמכות ועדה מוועדות הכנסת ולא מסמכותו של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, כפי שניסה להציג זאת.

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט הודיע שהוא עשוי, עלול, לבקש את החזרת החוק לוועדה. דעתי היא, שאין שום עילה לכך. הסעיף בחוק אומנם ישנו, הסמכות ישנה, רשאי היושב-ראש להשתמש בסמכות. נכון שאין העילה מוגדרת ומפורטת, אבל הכוונה שם ברורה. הכוונה באה לאפשר חקיקת חוק בצורה עניינית, סדירה, למנוע תקלות.

כאן, לפי עדותו של יושב-ראש ועדת החוקה, התקיים בוועדה דיון יסודי ביותר, רציני ביותר. החוק שהתקבל, לפי

יכול לעשות פוטש, ושר ביטחון יכול לעשות פוטש, ואנשים שאינם מכהנים בממשלה יכולים לעשות פוטש. אם לא יהיה אומן בדמוקרטיה, יש סכנה לפוטש. אם יהיה אומן בדמוקרטיה, והיא תפעל והיא תעבוד, לא יהיה פוטש.

אנחנו מזהירים שהמצב הולך ומידרדר. לכן אני חוזר ואומר: לא הבאנו הצעה מושלמת, זה לא מודל תיאורטי. זה נשאר חריץ שאפשר להיכנס בו. אי אפשר לחת חוקה למדינה הזאת, ואתם יודעים למה; אי אפשר לשנות את שיטת הבחירות של חברי הכנסת, ואתם יודעים למה; אי אפשר להעלות את אחוז החסימה, ואתם יודעים למה; אי אפשר להעביר את מגילת זכויות האדם, ואתם יודעים למה; אי אפשר — אי אפשר אי אפשר, יש דבר אחד שאפשר, והוא ישנה לטובה אם פעם אחת לא יפחדו כל כך ויהיו מוכנים להעז ולשנות.

אני מציע לחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, לפני שאני נותן את רשות הדיבור לחבר הכנסת יואש צידון, אני הבטחתי הסבר בקשר לאפשרות שחבר כנסת אחר יסתייג בשמו של חבר הכנסת שנרשם להסתייגות.

יש תקנון ויש מנהג. אגב, אני מודיע שוב, שאני ביקשתי את הברירה הזו לא תחת לחץ מנטלי מתון או בלתי מתון של בעל ההסתייגות המקורית, אלא עוד לפני שהוא השמיע את דבריו.

אם כן, לפי התקנון הדברים הם חד-משמעיים. סעיף 126(ד) לתקנון אומר: "נרשמה הסתייגות לסעיף מסוים, יקבל המסתייג רשות דיבור לחמש דקות להנמקת ההסתייגות". בפירוש נאמר "המסתייג".

המנהג: בעבר הרחוק — כך הסביר לי מזכיר הכנסת, והוא רב-ניסיון בעניין זה, היו מקרים של גמישות. הם נפסקו לחלוטין באותה ישיבה ארוכה בליל אישור הסכמי קמפ-דייוויד. אז פסק יושב-ראש הישיבה, סגן יושב-ראש הכנסת מרון, שהמנהג הבלתי תקנוני הזה ייפסק. מאז, במשך 12 — 13 שנים נהגנו שוב על-פי התקנון.

מה הוא היוצא-דופן? בעניינים של תקציב היו פה ושם חריגות, משום שהזמן שהוקצה להסתייגויות היה סיעתי ולא אישי. על כן היתה גמישות מסוימת כל השנים, וגם לה יש כיסוי תקנוני מסוים — — —

שמעון שטרית (העבודה):
גם היום.

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע לי. אני מבין שזה גם היום, ואחמול, ושלשום.

שמעון שטרית (העבודה):
התכוונתי ממש להיום, לדיון על התקציב.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, כאמת, אני מבין. תאר לך שאני יודע את התקנון. זה נורא מוזר.

שמעון שטרית (העבודה):
אני בטוח שאתה יודע.

היו"ר ש' וייס:

אז למה צריך להפריע לי באמצע דברי? אני לא מבין.

של מפלגתו הוא צריך לקבל את הרוב המוחלט בעם. האם זה לא מספיק? כי לא מאמינים לעם, כי אנחנו לא דמוקרטיים? ואחרי זה, כשהוא ראש ממשלה, אומרים לו: אף שהרכבת ממשלה, אתה לא יחיד שם. אתה יכול לפטר חברי ממשלה, אבל לא פיטרת אותם. הרוב בממשלה קובע. זה שליט ערץ?

ואחרי זה אנחנו אומרים: אנחנו בעד משטר פרלמנטרי. ראש הממשלה בא הנה, פה הוא צריך להשיג רוב. בלי רוב הוא לא יכול לשלוט, הוא לא יכול להעביר חוק אחד, הוא לא יכול להעביר תקציב, הוא צריך לגבש קואליציה. זה ערץ?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זה בעל קואליציה עם מחיר גבוה יותר מאשר היום.

דוד ליבאי (העבודה):

עם כל הכבוד, לא. חברי הנכבד, מאחר שהוא כבר נתון, אי אפשר לסחור בו. אפשר להצטרף אליו או להיות באופוזיציה; אי אפשר לסחור בו ואי אפשר להחליף אותו. זה ייחודה של השיטה. אי אפשר לכזב לעשות תככים ולהגיד: אם לא שילמת לי מספיק, אני הולך למישהו אחר. אין אלטרנטיבה. או תישארו באופוזיציה, או תתקבצו לצלחת ותצטרפו אליי. הרבה יותר קל לו להרכיב קואליציה במצב הזה; הרבה יותר קל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

יהיה לו קשה יותר, כוח המפלגות יקטן — — —

מיכאל קליינר (הליכוד):

האם ואלנסה כבר הרכיב קואליציה בפולין, חבר הכנסת ליבאי?

דוד ליבאי (העבודה):

נכבדי, לא שמעתי אותך, ואני רוצה להשלים את דברי.

מיכאל קליינר (הליכוד):

האם ואלנסה כבר הרכיב קואליציה בפולין?

היו"ר ש' וייס:

אינני מבין את השאלה. זה לא דומה כלל. בתור מורה למדע המדינה אני אומר לך את זה. שם הנשיא לא מרכיב ממשלה.

דוד ליבאי (העבודה):

והעיקר, אלה שטוענים שכאן ממליכים מלך אכזר — הרי את ראש הממשלה הזה אפשר להדיח. הוא לא דומה אפילו לנשיא ארצות-הברית ולנשיא צרפת. ב־61 קולות אפשר להעביר חוק ולהדיח אותו. ברוב של 70, כמוצע — זה נמצא בדיון ויש הסתייגויות — אבל ברוב של 70 אפשר להביע לו אי אמון. נכון, אם מביעים לו אי אמון כשהוא נבחר על-ידי העם, פירוש הדבר שיש לחזור אל הריבון, אל העם, ולבקש אמון מחדש. אבל אין זה שליט יחיד. ואם ניתנה לו סמכות, אילו סמכויות נוספות ניתנו לו? חבר הכנסת וירשובסקי, הרי הוא ראש ממשלה כמו היום. נכון, הוא יכול לנהל את הממשלה. הוא יכול לנהל אותה. אבל פרט לכך שהוא יוכל לנהל את הממשלה, סמכות אחת חשובה ניתנה לו: אם אי אפשר לעבוד, אם השיטה מקולקלת, הוא יכול לדרוש לחזור אל העם. זה הכול. הוא לא מפזר את הכנסת ונשאר לנו ראש הממשלה, כבוד ראש הממשלה. כשהוא מפזר את הכנסת, הכנסת וכבוד ראש הממשלה נשארים לימים. עד לבחירות החדשות, ולא יותר.

אם אתה מרמוז שהוא יעשה פוטש, גם היום ראש ממשלה

עברכם, ותמך בו חבר כנסת ממפלגה קטנה, ודווקא המפלגה הגדולה הורידה את אחוז החסימה. איזה מין קוריוז מצחיק זה, כאשר מדברים על פרוליפרציה של מפלגות קטנות.

רבותי, להחזיר את החוק לוועדה פירושו של דבר להמית אותו בסתר, באישון ליל, בצורה פחדנית. מי שרוצה להמית את החוק, ימית אותו פה בציבור, כדי שייראה שהוא עושה זאת.

אדוני, החוק הזה, אם הוא צריך לכוא למשפט העם, יבוא למשפט העם, ומוטב שהעם ייתן דעתו על כך.

אני מציע לקרוא לחוק הזה חוק לשיפור הממשלה, הכנסת ותפקודן. תודה.

היו"ר ש' וייס:
תודה. חברי הכנסת, אנחנו צריכים לעבור להצבעה על שם החוק, כי מוצו ההסתייגויות.

חבר הכנסת לנדאו, אתה לא מיצית את זמנך. האם אתה רוצה לדבר עוד שלוש דקות?

קריאות:

— —

היו"ר ש' וייס:
יש לנו ממילא חובה להמתין חמש דקות. כמה פעמים צריך לחזור על התקנות עד שזה ייקלט כאן? אתם רוצים שנצביע בכוח? מה יהיה אם יעשה את זה מישוהו כאשר לא יהיה לכם נוח?

ראובן ריבלין (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אוריאל לין וחבר הכנסת חיים רמון נועדים עכשיו יחד כדי למצוא איזה הסדר. אולי תוכל להמתין — — —

היו"ר ש' וייס:
אם כך, הם מקוויים. ההצבעה היא על שם החוק. תאמין לי שאם זה היה יותר עמוק, הייתי נותן יותר מחמש דקות. אנחנו עומדים להצביע על שם החוק. יש צלצול ואנחנו נמתין.

חברי הכנסת, הודעה. קיבלתי עכשיו הודעה מיושב-ראש סיעת העבודה, הוא נמצא עכשיו במשא-ומתן, ואתם יודעים באיזה עניין, שכרגע יש החלטה שאין מבקשים הצבעה על כל סעיף בנפרד ואין התנגדות שתהיה הצבעה על כל הסעיפים יחד.

אשר על כך, על-פי בקשה זו ועל-פי התקנות, אנחנו ממשיכים את הדיון. אתם רשאים לשוב איש איש אל מקומו, ומי שמתעניין יכול להישאר במליאה. אין עכשיו הצבעה. הבקשה להצבעה נפרדת על כל סעיף שונתה. על כן ממשיכים בדיון.

היו"ר ג' גדות:
רשות הדיבור לחבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה. להזכירך, אנחנו עוסקים בהסתייגויות על החוק. ממשיכים את הדיון בהסתייגויות.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, תסלחו לי אלפי פעם סליחה אם אני אציג את השאלה באופן הפשוט ביותר: אנחנו השתגענו? מה קורה כאן אתנו?

קריאות:
כן, כן.

ובכן, כפי שהתחלתי לומר, שם הזמן הוא סיעתי, ויש לזה אפילו כיסוי תקונני, משום שאנחנו קובעים את סדרי הדיון בתקציב באופן מיוחד.

לכן, אני מבקש שלא ללחוץ עלי. הבנתי שאתם רוצים שאני אפר וארסק את התקנות. אני לא מוכן לעשות זאת. זה גם לא יאה שחברי כנסת ילחצו עלי בכיוון הזה. אני גם לא אעשה את זה, עם כל הידידות האמיתית שאני רוחש גם לחבר הכנסת עוזי לנדאו וגם לחבר הכנסת בני בגין.

עכשיו ראו, יש לחבר הכנסת עוזי לנדאו עוד הרבה מאוד הסתייגויות. עוד מעט יחליף אותי יושב-ראש אחר. אני פוסק כך לזמן שבו אני מנהל את הישיבה. אני לא אחראי למה שיעשה מי שיבוא אחר. אני לא רוצה להירשם בתולדות הכנסת כיושב-ראש ששיבש חקנות, בעניין לא פעוט, אלא בעניין חשוב ולא מקרי. אני לא מוכן לפעול בניגוד לחקנות. עם כל הידידות, אל תלחצו עלי עוד. אני מבקש ממך, חבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אם אפשר משפט אחד, לא כדי ללחוץ.

אם הבנתי נכון את ההסבר של כבוד היושב-ראש, אני חושב שאני יכול לומר, שאם נמנעת ממני הערב רשות הדיבור מכיוון שבעבר קיבלו בכנסת את הסכמי קמפ-דייוויד, אני מקבל עלי כהנאה וכרצון את הקביעה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:
יפה.

אני אפילו שאלתי את מזכיר הכנסת מי היה מעוניין בכך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבל על הזמן. תראה כמה זמן מבזבזים. פסקת — נגמר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, הבנתי את כוונתך. אל תתחיל שוב. חבר הכנסת יואש צידון, בבקשה.

יואש צידון (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, חברי הכנסת, אנו שמענו הרבה דעות לכאן ולכאן, ולא צריך לחזור עליהן. אני רק רוצה לשאול את הנוכחים כאן ואת העם בחוץ, האם באמת השיטה הנוכחית מאוסה עליהם כפי שהיא מאוסה על 800,000 אזרחים שחתמו על כך? האם השיטה הנוכחית מאפשרת לממשלה הזאת לתפקד? האם ראש הממשלה איננו בסך הכול מתאם בין פריצים פיאוורליים? האם ראש הממשלה יכול להרכיב לעצמו צוות כדי לעבוד אתו ביחד? האם הממשלה, ממשלה כלשהי ולא דווקא הממשלה הנוכחית, יכולה לקבל החלטות כהלכה, אם מדובר באינתיפאדה, אם מדובר בכלכלה, אם מדובר בעלייה ואם בכל דבר אחר?

אני רוצה לדעת, האם הממשלה לא מבזבזת חצי או שני-שלישים מזמנה במאמצי הישרדות, כמו שהיא עושה בימים אלה? אני רוצה לדעת, האם היא לא מבזבזת את עצמה בפני הציבור כמו שהיא עושה בימים אלה, כאשר מוכרים כל דבר כדי להשיג את קוצו של יו"ד של כוח?

ובכן, רבותי, השיטה הזאת איננה עובדת, ולא יעזור שום דבר, לא יעזור שום תירוצי מפלגתי שישכנע בכל מיני דוגמאות, אם זה ערכים, אם זה מפלגות קטנות וכו' וכו'.

אשר למפלגות קטנות, אני רק רוצה להזכיר, שאת החוק להעלאת אחוז החסימה הציע דווקא חבר כנסת ממפלגה קטנה.

חבר הכנסת לנדאו, אני מציע שתחזור אל מקומך ותישמר לך הזכות להסתייגויותיך ככל שרק יירדש.

אני רוצה לשאול שאלה: יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, לאמיתו של דבר אתה מתפרץ פנימה אל תוך התקנון, ואני מבין שאתה מבקש רשות מיוחדת ממני להתפרץ אל תוך התקנון, וזאת על דעת כל יושבי הבית, חבר הכנסת ליבאי?

דוד ליבאי (העבודה):
אני לא יודע.

היו"ר ג' גדות:
כן?

דוד ליבאי (העבודה):
כן.

שמעון שטרית (העבודה):
אנחנו לא יודעים על מה אתה מדבר.

היו"ר ג' גדות:
עד כאן אני יודע על מה אני מדבר.

שמעון שטרית (העבודה):
אנחנו חלק מהיושבים.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת שטרית, רק שנייה. אם כן, אני מתיר לך את החריגה הזאת מן התקנון, בתוקף סמכותי כיושב־ראש המליאה ברגע זה, ואני מציע לך להתחיל ישר בעניין.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה — — —

היו"ר ג' גדות:
רק שנייה, בבקשה. חברי הכנסת, הדברים הרי חשובים מאוד, ואני משוכנע שכולם מעוניינים לשמוע אותם. חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת צבן, אני בטוח שגם אתם רוצים לשמוע את הדברים. נא לשבת.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
לפני כשעה, גם כן כפעולה חריגה, הציע חבר הכנסת חיים רמון, יושב־ראש סיעת המערך, שאנחנו נסכים — — —

היו"ר ג' גדות:
סליחה, אם יושב־ראש הכנסת לשעבר, חבר הכנסת שלמה הלל, אומר שהוא לא שומע, והוא הרי לא מאלה שמפריעים, סביר להניח שיש יותר מדי רעש באולם. אנא, אני מבקש מכם.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
— — — הציע חבר הכנסת חיים רמון שנסכים לכן שהדיון ייפסק — — —

היו"ר ג' גדות:
סליחה, סליחה. שרי הממשלה, אנא מכם.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
— — — שהדיון ייפסק בשעה מאוחרת זו, ואנחנו נחדש את הדיון, בדיק בנקודה שבה הוא הופסק, ביום שני אחר־הצהריים, כסעיף ראשון בסדר־היום, דבר שיאפשר קיום דיון מסודר וענייני וטוב הרבה יותר, כפי שהצעת החוק הזאת מחייבת.

אבל הוא אמר: בתנאי שלא תעשו שימוש בסעיף 127 לתקנון. אמרתי לו: אם תקבל איזו הסתייגות מהותית, שמשפיעה על כל אופי החוק, מה טעם שלא אבקש שימוש

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

הסלחו לי מאוד, אני חבר הכנסת למעלה מ־30 שנה. עוד לא קרה דבר כזה, שיתחילו בדיון, לא באחד מימי הכנסת, לא באחד מימי העבודה של הכנסת. ביום חמישי מתחילים לדון בחוק? מחרתיים הבחירות? מתי הבחירות? מה קורה אתנו? אם הבג"ץ אמר שאנחנו צריכים לדון בחוק באותו שבוע — שבוע העבודה של הכנסת. מה זה מחזיקים אותנו? מי שומע? מי מעוניין? מי יצביע?

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לך, חבר הכנסת פרוש.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אל תצביע.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת רן כהן, הרי אתה כבר צרוד מאוד, לא? בבקשה, נא להפעיל לו מיקרופון.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב־ראש, אני סבור שחבר הכנסת פרוש אמר דברים נכוחים. מעודי לא שמעתי דברים כה אמיתיים, נכונים וצודקים כדברים שהוא אמר כרגע. אנחנו כנראה באמת השתגענו. לעדות, שכל שעות אחר־הצהריים, כאשר כאן ניהלו ריטואל מגוחך ממש של הצבעות אישיות על החלטות שהיה ברור שהכנסת כולה מצביעה בעדן, חבר הכנסת פרוש קם למיקרופון ואמר: תראו, מה קרה, אנחנו השתגענו? זאת העדות הטובה ביותר שרק הרצון הטוב הוא — — —

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

באתי לכאן, חבר הכנסת פרוש, והצעתי שתפסיקו עם מה שהיה, אבל לא עזרתם. עכשיו, בשעה 23:45, נזכרת. חבר הכנסת חיים רמון הציע לפני שעה הצעה הוגנת, מתחשבת, מכינה, שהביאה בחשבון גם את האינטרסים של הליכוד ושל ראש הממשלה. עד עכשיו, שעה שלמה, הם עוד לא ענו. בבקשה, רוצים ללכת באופן הוגן, חבר הכנסת פרוש, צריך לעשות את זה לאורך כל ארבעת הימים האחרונים, שבהם השבעתם אותנו מדורים וכושות.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
בחירות לא תקיימנה בשבוע הבא.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה. חברי הכנסת, לעניין פרוצדורלי כלשהו. חבר הכנסת וייס, נמסר לי, וכך גם פסק מזכיר הכנסת, שהוא סירב לתת לחבר הכנסת בני בגין לדבר כסעיף שבו הוא הסתייג עם חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני מודיע, שאם יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט יודיע לי, שזו אכן טעות של הבחור הזועזע, ושמך של חבר הכנסת בני בגין הושמט, הרי הוא יקבל את זכות הדיבור. לכן, אני מציע שתזעיקו לצורך עניין זה את יושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, ועד אז אני מציע שחבר הכנסת עוזי לנדאו יעלה אל הדוכן ויתחיל בהסתייגויותיו.

יצחק נבון (העבודה):
אדוני היושב־ראש, עוד לא ניתנה תשובה לחבר הכנסת פרוש.

היו"ר ג' גדות:
אתה מתכוון לשאלה האם השתגענו. אתה חוזר על השאלה, האם השתגענו.

היו"ר ג' גדות:

סליחה, לא הבנתי. ראשית, אני שמח שאתה מדבר אלי, זה נחמד מצדך.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
הנה הגיעו שני המשתתפים הנוספים.

שר האוצר י' מודעי:

זה לא תלוי כלל בהסכמה בין הצדדים. יושב-ראש הכנסת התחייב בפני בג"ץ, שהדיון יסתיים השבוע. דהיינו, בשבוע הבא — — —

היו"ר ג' גדות:

הבנתי, אדוני. אני מזמין את חבר הכנסת חיים רמון, בככשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מכיוון ששמעתי את סוף דבריו של השר מודעי, אומר גם אני מלה בעניין. אם הדיון הזה היה נמשך, והוא יכול להימשך, והיינו מקיימים את הקריאה השנייה, אין ספק, לאור יחסי הכוחות בבית הזה, שלפחות אחת ההסתייגויות היתה עוברת כאן. כרגע שהיתה אחת ההסתייגויות עוברת, לא היתה מתקיימת הלילה קריאה שלישית, ואז — — —

שושנה ארכליאל-מזולינו (העבודה):

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת שושנה ארכליאל-מזולינו, סביר להניח שהאנשים פה מתמצאים בחומר.

חיים רמון (העבודה):

האמיני לי שאני יודע.

אם היתה עוברת הסתייגות, הדיון היה עובר, על-פי תקנון הכנסת. לוועדת החוקה, חוק ומשפט, שבתוך שבוע היתה צריכה להחזיר את החוק למליאה. שבוע מהיום, זה יום חמישי הבא. ביום חמישי הבא אין ישיבת כנסת, פירוש הדבר שזה יועבר ליום שני שאחריו, כלומר בעוד עשרה ימים. לכן, ההחלטה להעביר את הקריאה השנייה ליום שני הקרוב, בנסיבות הללו משמעותה שאנחנו איננו דוחים את הקריאה השלישית אפילו לא ביום אחד.

שר האוצר י' מודעי:

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר, קודם אומר את זה, ואחר כך אומר על פסיקת בג"ץ.

לכן, מבחינה מהותית של אלה הרוצים את החוק, אנחנו מגיעים לקריאה שלישית של החוק בעוד עשרה ימים, על-פי תקנון הכנסת, ולא נעשה דבר פרט להצלת שארית כבודה של הכנסת.

הדבר השני הוא עניין בג"ץ.

דוד ליבאי (העבודה):

אתה מתכוון לכן שיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט יכול להשתמש בסמכותו לפי-סעיף 129, ולא לפי סעיף 127.

חיים רמון (העבודה):

בוודאי, סעיף 129, שקשור למה שבין הקריאה השנייה שלישית. למעשה הוא לא השתמש בסמכותו להעביר אותה

בסמכותי? אם כן, ישבנו ועברנו על העמודים; לא יכולנו לעבור על כל העמודים, והגענו עד עמוד 14, ויש הסכמה הדדית מה מהווה סעיף מהותי. אנחנו גם הסכמנו, שהמשך הסעיפים המהותיים ייעשה באווירה של אמון הדדי, בוועדה שבה ישתתפו חברי הכנסת דוד ליבאי, אמנון רובינשטיין ואנוכי ושר התעשייה והמסחר. יש לנו אמון, שאכן נגדיר מה מהווה סעיף מהותי לחוק זה. אם יתקבל סעיף מהותי כהסתייגות, בהצבעה, רק במקרה זה אוכל לעשות שימוש בסמכותי על-פי סעיף 127, וכך אני — — —

שמעון שטרית (העבודה):

האם זה על דעת הממשלה?

היו"ר ג' גדות:

לא, לא. כשביל מה להפריע? אני אפשר לשאול שאלות בסוף. חבר הכנסת שוחט, אנא, בואו נשמע כולנו ביחד. אם יהיו שאלות, אני אפשר לשאול אותן בסוף.

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא די בהתחייבות שלי, שכן גם הממשלה יכולה לעשות שימוש בסמכותה על-פי סעיף זה. משום כך ביקש חבר הכנסת חיים רמון שגם הממשלה תסכים לכך. בהתייעצות עם ראש הממשלה, הוא נתן את הסכמתו לכך. אבל את זה לא אני אומר, את זה יאמר סגן ראש הממשלה או מישהו אחר מטעם הממשלה. על כל פנים, זו ההתחייבות שאני מקבל, ונענה להצעתו של חבר הכנסת חיים רמון.

אני רק רוצה להוסיף, שלפי דעתי זה באמת סיכום שמכבד את כנסת ישראל ואת רצינות החוק הזה.

שר הבריאות א' אולמרט:

האם זה בהסכמת כל העותרים?

אוריאל לין (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר הכנסת חיים רמון מודיע בשם העותרים, שאכן זה כך.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת לין, אני לא מבין מדוע ישבת על מקומך כיושב-ראש הוועדה. האם עוד מישהו צריך לדבר?

דוד ליבאי (העבודה):

כן, השר משה נסים וחבר הכנסת חיים רמון.

היו"ר ג' גדות:

היכן הם השניים?

שר האוצר י' מודעי:

סליחה, אפשר לשאול משהו?

היו"ר ג' גדות:

בהחלט.

שר האוצר י' מודעי:

איך מתיישבת ההצעה הזאת עם פסיקת בג"ץ, לבקשת העותרים — — —

שר הבריאות א' אולמרט:

היו"ר ג' גדות:

סליחה, אדוני שר הבריאות, אני מבין שהשאלה הופנתה ליושב-ראש הוועדה. אדוני יושב-ראש הוועדה, אתה רוצה להשיב?

שר האוצר י' מודעי:

השאלה הופנתה — — —

מכיוון שההודעה הזאת היתה לעותרים בבית-המשפט, ובית-המשפט העליין שאל את העותרים אם הם מסתפקים בהודעה זו, העותרים אמרו "מסתפקים", ולכן — הם מבטלים את עתירתם.

זה לא המצב של החוק של חברי הכנסת פורז ווייס, שהיה לכך פסק-דין של פשרה, אלא הודעה. מכיוון שזאת היתה הודעה בין העותרים לבין היושב-ראש, ואם היושב-ראש מבקש להודיע כאילו אחרת והעותרים מקבלים, אז אין בעיה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רמון, העניין ברור, אל תיכנס לוויכוחים מיותרים.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה להגיד למה אנחנו הסכמנו ולמה אנחנו מסכימים. אנחנו פנינו לממשלה וליושב-ראש הוועדה, וביקשנו מהם לוותר על סמכותם להשתמש בסעיף 127(א). אמר יושב-ראש ועדת החוקה, שהוא מוכן לשקול זאת, אבל יש לו בעיה. אם חס וחלילה, או לא חס וחלילה, תתקבל הסתייגות מהותית לחוק, שמשנה את מהותו, והחוק כבר איננו אותו חוק, אזי הוא כן רוצה להשתמש בסעיף 127(א), וזה טיעון רציני. כי אם תתקבל ההסתייגות של חבר הכנסת עוזי לנדאו, שמשמעותה שראש הסיעה הגדולה הוא ראש הממשלה, אני אבקש שישתמשו בסעיף 127(א), ואני אבקש להצביע בעד סעיף 127(א). אם ישתמש יושב-ראש ועדת החוקה במקרה זה בסעיף 127(א), אני אתמוך בו וסיעתי תתמוך בו.

ישבנו עכשיו, חבר הכנסת פרופסור דוד ליכאי, חבר הכנסת פרופסור אמנון רובינשטיין, סטזיר למשפטים צחי הנגבי וסתם כ"א כמשפטים, עם עורך-דין ומשפטן סגן ראש הממשלה משה נסים, וסיכמנו יחד חלק מן ההסתייגויות שעל דעת כולנו הן מהותיות. לא סיימנו את המלאכה בגלל השעה המאוחרת.

חבר הכנסת אוריאל לין אמר, שהוא שם נפשו בכפו; הוא מוכן שיהיה צוות של חבר הכנסת רובינשטיין, חבר הכנסת ליכאי, השר משה נסים והוא עצמו, ובצוות הזה יתקבלו החלטות רק פה אחד. כלומר, הוא מסר זכות וטו לחברי הכנסת ליכאי ורובינשטיין, בשאלה מהי הסתייגות מהותית ומה איננה הסתייגות מהותית, ואני מודה לו על המאמץ הזה.

אם חברי הכנסת רובינשטיין וליכאי יחשבו שזה לא מהותי, זה לא מהותי. כלומר, יש להם זכות וטו. הם יסכמו מה מהותי כיום שיש או כמוצאי שבת, ואם יהיה צורך, כיום ראשון, וביום שני אנחנו נתכנס בשעה 16:00 בכנסת ונסיים את הדיון בקריאה השנייה. והיה ולא תתקבל שום הסתייגות, התקנון אומר מה המצב; והיה ותתקבל הסתייגות, אז יקרה מה שתיארתי קודם לגבי סעיף 129. לא צריך לבקש. זה אוטומטי בעוד שבוע.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רמון, אני מודה לך. כבוד שר התעשייה והמסחר, בבקשה. אנא ממך, עלה לשנייה על הדוכן.

הקצרניות, שהן עיפות מאוד — ואני חושב שמגיעה, בשם כל הבית, תודה לקצרניות על העבודה המצוינת שלהן. תודה רבה גם לשר העובדים ולמשמר הכנסת, שעשו באמת עבודה נהדרת, כולם, אחד לאחר. מגיעות להם הרבה הרבה תודות. בבקשה, אדוני השר.

מייד, כי באופן אוטומטי דוחים זאת בשבוע. יש סמכות ליושב-ראש לנוע את הדחייה בשבוע. הנורמה מחייבת אותו לחכות שבוע, ואני מניח שבעניין הזה לא היושב-ראש ולא הממשלה יחרגו מהנורמה ויזרזו את התהליך.

אשר לכג"ץ. היו עתירות מספר בעניין, לרבות זו של סיעת העבודה. אני עתירתי לכג"ץ, אני אחד העותרים, ועוד ארבעה חברים, שגם הם עתרו לכג"ץ.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
סעיף 129, יש אי-בהירות בינינו בעניין.

חיים רמון (העבודה):

ניסיתי להסביר לחברי הכנסת, שאי-אפשר לקיים הלילה את הקריאה השלישית, ומשמעות הדבר היא שהקריאה השלישית תתקיים בעוד עשרה ימים, ככל מקרה.

דוד ליכאי (העבודה):

אם מתקבלת הסתייגות מהותית.

חיים רמון (העבודה):

אני אחזור על ההסכם, כדי שיהיה ברור. אני עניתי לשר מודעי, על מנת שיהיה ברור. יש חברים החושבים משום-מה, שהלילה היינו מגיעים לקריאה שלישית. הלילה לא היינו מגיעים לקריאה שלישית. היינו מגיעים לקריאה השלישית רק ביום שני, לא הבא, אלא זה שלאחריו. ואם אנחנו דוחים את המשך הדיון ליום שני, על-פי ההסכם שיש בינינו, משמעות הדבר היא שהקריאה השלישית תהיה באותו יום שני, ולא דחינו ביום אחד את הקריאה השלישית. את זה אני מנסה להסביר למי שחרד לעניין, ואת זה אני אומר גם לחברים בינינו שרואים לעניין.

דוד ליכאי (העבודה):

אם תתקבל הסתייגות מהותית.

חיים רמון (העבודה):

מייד אגיע לזה. אנא, זו שעה מאוחרת, תנו לי להסביר.

לגבי העתירה לכג"ץ. זו עתירה אורחית. העותרים נמצאים פה. העותרים אומרים שבנסיבות הללו הם בעל הדין עם יושב-ראש הכנסת. והעותרים אומרים, מכיוון שזה בין העותרים לבין היושב-ראש — — —

שר האוצר י' מודעי:

לא נכון, זה כג"ץ. אין לעותרים מה לומר עוד.

היו"ר ג' גדות:

כבוד השר, אתה לא קראת כל כך הרבה קריאות ביניים בחוק התקציב.

שר האוצר י' מודעי:

אני קורא עכשיו.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה להסביר לך מה המעמד. המעמד הוא לא של פסק-דין של פשרה, המעמד הוא הודעה. אני מסביר לך מה היה בבית-המשפט. בבית-המשפט הודיעה נציגת בא-כוח הפרקליטות, שהיושב-ראש יביא את זה כך וכך.

קריאה:

מה אומר היושב-ראש?

חיים רמון (העבודה):

היושב-ראש יגיד את דברו. הוא כותב עכשיו את דברו. מכיוון שקולו נאלם, הוא יודיע את דברו.

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר, שהממשלה מקבלת את ההסדר שהוצע על-ידי חבר הכנסת חיים רמון, ושנתקבל גם על-ידי יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, כפי שנוסח על-ידיהם. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכם. חברי הכנסת, יש לי בקשה. מאחר שהדברים שנאמרו על-ידי שלושת הדוברים אין בהם אף לא סתירה אחת, וכולם נרשמו בפרוטוקול, אני מבקש כרגע, כדי למנוע כל חילוקי דעות וכל ערעורים למיניהם, שעל דבריהם של השלושה נצביע עכשיו. מי בעד, מי נגד — נא להצביע.

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

יושב-ראש הכנסת אמר שהוא מקבל.

חיים רמון (העבודה):

יושב-ראש הכנסת אמר שהוא כותב לך מכתב שאתה תקרא בשמו.

היו"ר ג' גדות:

אני קיבלתי את דבריו כתובים בכתב ידו. אכן כל מה שאתה אומר שריר וקיים. אני מאמין שטוב שהריבון יקבל בעניין זה החלטה כדי להסיר כל ערעור שהוא. אני מציע להצביע. נא להצביע. זו הצבעה מס' 27.

ה צ ב ע ה

86 —	בעד הצעת הסיכום
1 —	נגד
5 —	נמנעים

הצעת הסיכום נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

ברוב של 86 בעד, מתנגד אחד וחמישה נמנעים — אני קובע שהסיכום נתקבל.

חברי הכנסת, הישיבה הבאה — ביום שני הקרוב, א' בשבט התשנ"ב, 6 בינואר 1992, בשעה 16:00. שבת שלום לכולם. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12:00.

נספחות

ישיבות שס"ד – שס"ו

א. הצעת חוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין) (מס' 6), התשנ"ב – 1991

2. תיקון סעיף 5

בסעיף 5 (י) לפקודה, במקום "כל רכוש" יבוא "כל רכוש, לרבות רכוש המדינה".

3. תחילה

תחילתו של חוק זה מראשית שנת הכספים 1993.

1. ביטול סעיף 3

בפקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין), 1938¹ (להלן – הפקודה), סעיף 3 – בטל.

¹ ע"ד 1938, תוס' 1, עמ' 27; ס"ח התש"ט, עמ' 155; החש"ד, עמ' 142; התשכ"א, עמ' 112; התשכ"ח, עמ' 54; החש"ן, עמ' 92.

ב. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77), התשנ"ב – 1991

1. הוספת סעיף 1א

(1) לגבי חודש שכר חריג, במקום השכר המדוד, יובא בחשבון השכר המדוד המתוקן;

בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח – 1968¹, אחרי סעיף 1 יבוא:

"1א. פריסת תשלומים חריגים

(א) בסעיף זה –

(2) השכר הממוצע יחושב בכפוף לאמור בפסקה (1), ויוגדל כשיעור השווה לחלק השנים-עשר של סך ההפרשים החודשיים לגבי שלושת חודשי השכר החריג האחרונים, ששכרם המדוד ידוע כיום העדכון; לענין זה –

"שכר מדוד" – שכר ממוצע למשרת שכיר שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"חודש שכר חריג" – החודש האחרון של שנת מס וכן חודש שבו שולמו תוספות בעד כיגוד או בעד הבראה למרבית העובדים השכירים;

"הפרש חודשי" – ההפרש שבין השכר המדוד של חודש שכר חריג לבין השכר המדוד המתוקן של אותו חודש, מחולק בשכר המדוד המתוקן של החודש האמור."

"שכר מדוד מתוקן" – השכר המדוד של החודש האחרון שקדם לחודש שכר חריג (להלן – החודש הקודם), בתוספת 0.5% ממנו ובתוספת פיצוי שחל בחודש השכר החריג; היה החודש הקודם חודש שכר חריג, יובא בחשבון לענין זה, במקום השכר המדוד של החודש הקודם – השכר המדוד של החודש האחרון שקדם לחודש הקודם, בתוספת 0.5% ממנו ובתוספת פיצוי שחל בחודש הקודם.

2. תיקון חוק הבטחת הכנסה

בסעיף 1 לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א – 1980², במקום הגדרת "השכר הממוצע" יבוא:

"השכר הממוצע" – כמשמעותו בסעיפים 1 ו-1א לחוק הביטוח".

3. תחילה

תחילתו של חוק זה כיום כ"א באב התשנ"א (1 באוגוסט 1991).

(ב) בחישוב השכר הממוצע לצורך גמלאות ודמי ביטוח, יחולו שינויים אלה:

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 106; התשנ"א, עמ' 168.
² ס"ח התשמ"א, עמ' 30.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

אחרי סעיף 2

ו-1א לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח – 1968¹, וסעיף 3 יסומן 4.

חברי הכנסת ת' גו'נסקי ומ' נפאע מציעים:

אחרי סעיף 2 המוצע יבוא:

"3. שמירת גובה הגמלה

גמלה שעודכנה לפי השכר הממוצע כאמור בסעיפים 1 ו-1א לא תפחת מסכום הגמלה שולמה לפני העדכון. והסעיפים שלאחריו יסומנו בהתאמה.

חברי הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו, רן כהן, י' צבן, ת' גו'נסקי ומ' נפאע מציעים:

אחרי סעיף 2 המוצע יבוא:

"3. תיקון חוק שכר מינימום

בסעיף 1 לחוק שכר מינימום, התשמ"ז – 1987, במקום הגדרת "השכר הממוצע" יבוא:

"השכר הממוצע" – כמשמעותו בסעיפים 1

ג. הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1991

יראהו כמכירה או כפעולה באיגור לעניין חוק זה, בין אם היא הועברה בין בני הזוג, ובין אם היא הועברה מהם לילדיהם."

2. תיקון סעיף 89

בסעיף 89 לחוק העיקרי, המלים "בית-משפט מחוזי" — יימחקו.

1. הוספת סעיף 44

בחוק מס שבח מקרקעין, התשכ"ג — 1963¹ (להלן — החוק העיקרי), אחרי סעיף 4 יבוא:

"44. העברה אגב גירושין

העברת בעלות במקרקעין או בזכות באיגור מקרקעין, הנעשית על-פי פסק-דין לגירושין, לא

¹ ס"ח התשכ"ג, עמ' 156; התש"ן, עמ' 137.

ד. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2), התשנ"ב — 1991

ראש הממשלה, או, לפי החלטתו — הממשלה."

פרק א': מטרת החוק

1. מטרה

3. תיקון חוק לימוד חובה

בחוק לימוד חובה (תיקון מס' 16), התשמ"ד — 1984², בסעיף 2, במקום "התשנ"ג" יבוא "התשנ"ה", ובמקום "התשנ"ט" יבוא "התשס"א".

4. תיקון חוק יום חינוך ארץ

בחוק יום חינוך ארץ, התש"ן — 1990³, בסעיף 5, במקום "התשנ"ד" יבוא "התשנ"ח".

5. תיקון חוק היטל על שירותים מיובאים ונכסי חוץ

בחוק היטל על שירותים מיובאים ונכסי חוץ (הוראת שעה), התשמ"ה — 1984⁴, בסעיף 18(א), במקום "עד יום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991)" יבוא "עד יום ז' בטבת התשנ"ג (31 בדצמבר 1992)".

6. תיקון חוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים

בחוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה), התשמ"ו — 1985⁵, בסעיף 2, במקום "עד יום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991)" יבוא "עד יום ז' בטבת התשנ"ג (31 בדצמבר 1992)".

7. תיקון חוק מס הכנסה — פטור על השכרת דירות

בחוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה), התש"ן — 1990⁶, בסעיף 7, במקום "כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991)" יבוא "ז' בטבת התשנ"ג (31 בדצמבר 1992)".

8. תיקון חוק הסדרים במשק המדינה

בחוק הסדרים לשעת-חירום במשק המדינה, התשמ"ו — 1985⁷, בסעיפים 24 ו-26 רישא, במקום "כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991)" יבוא "י"ז בטבת התשנ"ד (31 בדצמבר 1993)".

9. תיקון חוק מס מקביל

בחוק מס מקביל, התשל"ג — 1973⁸, בסעיף 6 —

חוק זה בא לתקן חוקים שונים או להאריך את תוקפם, ולקבוע הוראות נוספות, במטרה לצמצם את הוצאות המדינה ולהגדיל את הכנסותיה, באופן שיאפשר השגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1992 והשגת יעדי המדיניות הכלכלית של הממשלה.

פרק ב': תיקוני חקיקה

2. תיקון חוק יסודות התקציב

בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה — 1985¹ —

(1) בסעיף 5, בסופו יבוא:

"(ד) אגרה המשולמת לאוצר המדינה, שהוטלה על-פי חיקוק שנחקק אחרי תחילת שנת הכספים 1992, לא תשמש למימון הוצאה מותנית בהכנסה".

(2) בסעיף 19(ב)(1), במקום "92 מיליון שקלים חדשים" יבוא "50 מיליון שקלים חדשים".

(3) בסעיף 40, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) תקנות או הוראות מינהל שבביצוען כרוכה הפחתה של הכנסות המדינה לעומת התחזית שצורפה כאמור בסעיף 2(ב) לחוק התקציב לשנת הפעלתן הראשונה, לא יותקנו אלא אם כן הופעלה במקביל דרך מימון, בסכום האומדן של הפחתת הכנסות המדינה כאמור.

(ג) החלטות של מועצת מקרקעי ישראל בדבר הדרך והשיטה לקביעת דמי חכירה או בדבר מועדי תשלום דמי חכירה, שבביצוען כרוכות הפחתה של דמי החכירה או דחיית מועדי תשלומם, וכתוצאה מכך הפחתה של הכנסות המדינה לכל תקופה שהיא, טעונות אישור שר האוצר; נחלקן עדותיהם של יושבי-ראש המועצה ושר האוצר בשאלה, האם בכביצועה של החלטה מוצעת כרוכה הפחתה של הכנסות המדינה, יכריע בדבר

¹ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60; התשמ"ו, עמ' 68.

² ס"ח התשמ"ד, עמ' 160; התשמ"ה, עמ' 112; התש"ן, עמ' 134.

³ ס"ח התש"ן, עמ' 114.

⁴ ס"ח התשמ"ה, עמ' 2; ס"ח התשנ"א, עמ' 73.

⁵ ס"ח התשמ"ו, עמ' 2; התשנ"א, עמ' 125.

⁶ ס"ח התש"ן, עמ' 148.

⁷ ס"ח התשמ"ו, עמ' 15; ס"ח התשנ"א, עמ' 125.

⁸ ס"ח התשל"ג, עמ' 88; ס"ח התשנ"א, עמ' 126.

אינו מאפשר לה לשלם למדינה תשלום שנתי בשיעורים הקבועים בסעיף קטן (ג), יופחת התשלום השנתי לאותה שנה בשיעור שיקבע שר התקשורת, בהסכמת שר האוצר; נקבע שיעור מופחת לאחר ששולמו תשלומים רבעוניים כאמור בסעיף קטן (ד), רשאת הרשות לקזז מהתשלומים הרבעוניים הבאים סכומי יתר ששילמה כשהם מתואמים לשיעור עליית המדד מן המדד שפורסם לאחרונה לפני תשלום סכומי היתר עד המדד שפורסם לאחרונה לפני מועד הקיזוז.

פרק ה': ארנונה כללית

12. העלאת ארנונה בשנת 1992

(א) רשות מקומית תטיל בשנת הכספים 1992 ארנונה כללית בשל נכסים בסכומים השווים לסכומים שהגיעו כדין בשל אותם נכסים בשנת הכספים 1991, כשהם מוכפלים בארבעה שלישים וכתוספת הפרשי הצמדה למדד המחירים לצרכן (להלן — המדד) לפי שיעור עליית המדד מן המדד שפורסם לחדש דצמבר 1990 עד למדד שפורסם לחדש ספטמבר 1991.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), הארנונה למגורים בשנת הכספים 1992, לא תפחת מסכום של 10 שקלים חדשים למטר רבוע, כתוספת הפרשי הצמדה למדד כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) לא הטילה רשות מקומית ארנונה כללית לשנת הכספים 1992, תשולם הארנונה בשנה זו בתחום אותה רשות בהתאם להוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), וזאת על אף האמור בכל דין.

(ד) רשות מקומית לא תשנה לשנת הכספים 1992 הנחות כלליות בארנונה ותנאי תשלומה, לרבות התוצאות של אי-תשלום במועד, לעומת אלה שנקבעו כדין לשנת הכספים 1991.

(ה) רשות מקומית לא תטיל לשנת הכספים 1992 ארנונה על סוגי נכסים או על סוגי שימושים בנכסים שעליהם לא הטילה ארנונה לשנת הכספים 1991, וכן לא תפטור מארנונה בשנת הכספים 1992 נכסים שעליהם הוטלה ארנונה בשנת הכספים 1991.

(ו) שר הפנים ושר האוצר, או מי שהם הסמיכו לכך, רשאים להתיר שינויים מהאמור בסעיפים קטנים (א) עד (ד); היתר לפי סעיף קטן זה יכול שיהיה כללי או לסוגים או מיוחדים, הן לעניין הרשויות המקומיות, הן לעניין הנכסים והן לעניין החייבים בתשלום שעליהם יחול ההיתר.

(ז) מי ששר האוצר ושר הפנים הסמיכו לכך, יודיע לוועדת הכספים של הכנסת על כל היתר כללי או לסוגים שניתן לפי סעיף זה, בתוך 30 ימים מיום שיינתן.

(ח) הודעה על היתר לפי סעיף זה תפורסם ברשומות, ותחילתו תהיה ביום תחילת שנת הכספים 1992, וזולת אם נקבע בו אחרת.

(1) בסעיף קטן (א), בהגדרת "סכום לחלוקה", בסופה יבוא "בניכוי האמור בסעיפים קטנים (ד) ו-(ה)";

(2) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ה) בכל חודש ינכה המוסד ריעביר למשרד הבריאות, מהתקבולים שגבה כמס מקביל, סכום השווה לחלק השנים-עשר מן הסכום שנקבע בחוק התקציב לאותה שנת הכספים להוצאה לביטוח רפואי בקופות-החולים של מי שעלו לישראל בתקופה המתחילה ביום ו' בטבת התש"ן (1 בינואר 1990) והמסתיימת בתחילת שנת הכספים הקודמת; התכבר בתום שנת הכספים, כי הסכום שהוציא משרד הבריאות לביטוח-כאמור היה קטן מן הסכום שנקבע בחוק התקציב, יחזיר משרד הבריאות את ההפרש למוסד והוא יצורף לסכום לחלוקה."

פרק ד': תשלומים של רשויות למדינה

10. תיקון חוק רשות הנמלים והרכבות

בחוק רשות הנמלים והרכבות, התשכ"א — 1961⁹, בסעיף 3א, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד)1) נוסף על האמור בסעיף קטן (ב), בשנת הכספים 1992 תשלם הרשות למדינה סכום של 350 מיליון שקלים חדשים; סכום זה ישולם בשנים-עשר תשלומים חודשיים כ"4 בכל חודש, בתוספת הפרשים למדד, מן המדד הממוצע בשנת התקציב 1991 ועד המדד שפורסם לאחרונה לפני מועד כל תשלום;

(2) הסכום האמור בפסקה (1) יופחת מסכום התמורה שהרשות תהיה חייבת לשלם למדינה בהתאם להסכם שייחתם בין הממשלה לבין הרשות בגין העברת נכסי המקרקעין, לפי סעיף 4א1."

11. תיקון חוק רשות הדואר

בחוק רשות הדואר, התשמ"ו — 1986¹⁰, בסעיף 4א, במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) בשנת הכספים 1992 יהיה התשלום השנתי בסכום השווה ל-3.5% מכלל הכנסותיה של הרשות, והחל בשנת הכספים 1993 — בסכום השווה ל-4.5% מכלל הכנסותיה של הרשות; לעניין זה, "כלל הכנסותיה של הרשות" — הכנסות שקיבלה הרשות כפי שנרשמו ברוח ביצוע התקציב לשנת הכספים שקדמה לאותה שנה.

(ד) כל תשלום שנתי ישולם בארבעה תשלומים רבעוניים שווים ורצופים, בתוספת הפרשי הצמדה למדד, לפי שיעור העלייה של המדד שפורסם לאחרונה לפני יום התשלום לעומת המדד הממוצע של שנת הכספים, שאלה מתחייס דוח ביצוע התקציב.

(ה) נמצא כי בשנה כלשהי מצבה הכלכלי של הרשות

⁹ ס"ח התשנ"א, עמ' 145; ס"ח התשנ"א, עמ' 30.
¹⁰ ס"ח התשמ"ו, עמ' 79; ס"ח התש"ן, עמ' 131.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

(הצעה למחוק או להוסיף יחידה ממוספרת — משמעותה גם שמספר כל יחידה אחריה ישונה בהתאם לכך)

לשם החוק
חברי הכנסת א' שוחט וע' פרץ מציעים:

במקום "במשק המדינה" יבוא "במשק מדינת ישראל".

חברי הכנסת ח' אורון, י' צבן וח' פארס (להלן — חברי סיעת מפ"ם) מציעים:

במקום ("מס' 2") יבוא "(נושאים מכל הבא ליד)".

חבר הכנסת ח' רמון מציע:

במקום "הסדרים" יבוא "אי-הסדרים".

חבר הכנסת ד' צוקר מציע:

במקום ("מס' 2") יבוא "(הגדלת אבטלה)".

חברי הכנסת א' דיין, נ' ארד וצ' ביטון מציעים:

שם החוק יהיה "חוק לביטול נוהלי חקיקה, התשנ"ב — 1991".

חבר הכנסת א' בורג מציע:

במקום "תיקוני" יבוא "קלקולי".

חבר הכנסת י' שמאי מציע:

אחרי "תיקוני חקיקה" יבוא "שגרתיים".

לסעיף 1

חברי הכנסת א' דיין, נ' ארד וצ' ביטון מציעים:

הסעיף יימחק.

לפני סעיף 2

חבר הכנסת ח' קופמן מציע:

לפני סעיף 2 יבוא:

"2. תיקון פקודת מס הכנסה

בפקודת מס הכנסה, לפני סעיף 121 יבוא:

"120. תקרת 25%

(א) על אף האמור בחלק זה, המס על הכנסתו החייבת של יחיד יעלה על 25%.

(ב) שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להתקין תקנות הבאות להתאים להוראת סעיף קטן (א) את יתר הוראות פקודה זו והוראות כל חיקוק שבהן נקבע שיעור מס."

חברי הכנסת ש' פרס וח' רמון מציעים:

לפני סעיף 2 יבוא:

"2. תיקון פקודת מס הכנסה

בפקודת מס הכנסה, בסעיף 17, אחרי פסקה (12) יבוא:

"(12). דמי שכירות

דמי שכירות ששילם יחיד בעד דירה ששכר

בישראל; שר האוצר רשאי באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע תקרה להתרת דמי שכירות כאמור;

(ב). פירעון משכנתה

תשלומים עתיים ששילם יחיד לפירעון משכנתה על דירת מגוריו; שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע תקרה להתרת תשלומים כאמור."

חבר הכנסת ח' אורון מציע:

לפני סעיף 2 יבוא:

"2. תיקון פקודת מס הכנסה

בסעיף 121(א) לפקודת מס הכנסה ייתוסף סיפא זה:

"ואולם, על כל שקל חדש נוסף מעל 108,000 יהיה המס 55%, ועל כל שקל חדש נוסף מעל 216,000 יהיה המס 60%".

לסעיף 2

חבר הכנסת א' דיין, נ' ארד וצ' ביטון מציעים:

הסעיף יימחק.

חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ה' מחאמיד ומ' נפאע (להלן — חברי סיעת חד"ש) מציעים:

פסקה (1) — תימחק.

חבר הכנסת ח' רמון מציע:

בסוף הסעיף יבוא:

"(4) בסעיף 49, בסופו יבוא:

"ג) הדוחות ייערכו בצורה שתאפשר לדעת, בכירור ובמובחן, אלו הוצאות הוצאו באזורי יהודה והשומרון וחבל עזה."

לסעיף 3

חברי הכנסת א' שוחט, מ' בריזהר, ע' פרץ, א' דיין, נ' ארד, צ' ביטון, ש' שטרית וחברי סיעת חד"ש מציעים:

למחוק את הסעיף.

לחלופין

חברי הכנסת ש' שטרית וחברי סיעת מפ"ם מציעים:

במקום "התשנ"ה" יבוא "התשנ"ד", ובמקום "התשס"א" יבוא "התש"ס".

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

בסוף הסעיף יבוא "ובלבד שהתיקונים האמורים לא יחולו לגבי עיירות פיתוח, שכונות בשיקים, יישובים חדשים ומועצות אזוריות".

לסעיף 4

חברי הכנסת ח' רמון, א' שוחט, מ' בריזהר, ע' פרץ,

4. חבר הכנסת ח' רמון מציע:
בסוף הסעיף יבוא "ובסעיף 26 האמור, בפסקה (6), בסעיפים 119(ב), 120(א) ו-121 לחוק הביטוח הלאומי, במקום "95%" יבוא "120%".
5. חברי סיעת חד"ש וחברי הכנסת ע' פרץ וצ' ביטון מציעים:
במקום "י"ז בטבת התשנ"ד (31 בדצמבר 1993)" יבוא "ה' בטבת התשנ"ג (31 בדצמבר 1992)".
6. חברי סיעת מפ"ם מציעים:
בסוף הסעיף יבוא "ובסעיף 26 האמור, בפסקה (6), בסעיפים 119(ב), 120(א) ו-121 לחוק הביטוח הלאומי, במקום "על 95% מהשכר הממוצע" יבוא "לעניין ילד ראשון — על השכר הממוצע, ולעניין ילד שני — על 150% מהשכר הממוצע".
- לסעיף 9
חברי הכנסת א' דיין, ש' שטרית וחברי סיעת חד"ש מציעים:
למחוק את הסעיף.
חברי סיעת מפ"ם מציעים:
הסעיף ינוסח כך:
"9. בסעיף 6 לחוק מס מקביל, התשל"ג — 1973, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:
"ה) לא ישמש מס מקביל אלא להעברה לקופות-החולים לפי הוראות חוק זה לטובת ציבור המבוטחים בלבד.""
- לסעיף 10
חברי הכנסת ג' גל, ע' פרץ, נ' ארד, צ' ביטון וא' דיין מציעים:
למחוק את הסעיף.
חבר הכנסת צ' ביטון מציע:
בסעיף קטן (ד)(1) המוצע, במקום "350 מיליון" יבוא "12,000".
חברי סיעת ר"צ מציעים:
הסעיף ינוסח כך:
"10. בחוק רשות הנמלים והרכבות, התשכ"א — 1961, סעיף 35א — בטל."
- חברי סיעת חד"ש מציעים:
בסעיף קטן (ד)(1) המוצע, במקום "350 מיליון" יבוא "50 מיליון".
חבר הכנסת א' שוחט מציע:
בסעיף קטן (ד)(1) המוצע, במקום "350 מיליון" יבוא "100 מיליון".
- לסעיף 11
חברי סיעת ר"צ מציעים:
"11. בחוק רשות הדואר, התשמ"ו — 1986, סעיף 44א — בטל."
- ש' שטרית, נ' ארד, א' דיין, צ' ביטון וחברי סיעת חד"ש מציעים:
למחוק את הסעיף.
לחלופי
חבר הכנסת צ' ביטון מציע:
בסוף הסעיף יבוא "ואולם התיקון האמור לא יחול בערי פיתוח, באזורי פיתוח ובשכונות שיקום".
- לחלופי חלופין
חברי סיעת מפ"ם מציעים:
במקום "התשנ"ח" יבוא "התשנ"ה".
- לסעיף 5
חברי הכנסת נ' ארד, צ' ביטון וא' דיין מציעים:
למחוק את הסעיף.
- לסעיף 8
חברי הכנסת א' דיין, נ' ארד וצ' ביטון מציעים:
האמור בסעיף יסומן (א), ואחריו יבוא:
"נב) בסעיף 26 האמור, בפסקה (5), בסעיף 109(א) לחוק הביטוח הלאומי, בסופו יבוא:
"3) לעניין פסקה (2), יראו כילד גם ילד להגדרתו בפסקאות (2) ו-(3) של הגדרת ילד שבסעיף 5, קצבת הילדים בעדו תפחת בנקודת קצבה אחת:""
- חברי הכנסת רנ כהן, ש' אלוני, ד' צוקר, מ' וירשובסקי וי' שריד (להלן — חברי סיעת ר"צ), א' בורג, ש' שטרית וחברי סיעת מפ"ם מציעים:
למחוק את הסעיף.
לחלופין
1. חברי סיעת ר"צ מציעים:
הסעיף ינוסח כך:
"8. בחוק הסדרים לשעת-חירום במשק המדינה, התשמ"ו — 1985 — במקום סעיף 24 יבוא:
"24. מס על קצבאות ילדים
מי שהכנסתו עולה על 150% מהשכר הממוצע, לא יהיו קצבאות ילדים לפי פרק ה' לחוק הביטוח הלאומי פטורות ממס על הכנסתו."
2. חברי הכנסת א' שוחט, צ' ביטון, ש' שטרית וחברי סיעת חד"ש מציעים:
בסוף הסעיף יבוא "ובסעיף 26 האמור, בפסקה (6), בסעיפים 119(ב), 120(א) ו-121 לחוק הביטוח הלאומי, במקום "95%" יבוא "150%".
3. חבר הכנסת ע' פרץ מציע:
בסוף הסעיף יבוא "ובסעיף 26 האמור, בפסקה (6), בסעיפים 119(ב), 120(א) ו-121 לחוק הביטוח הלאומי, במקום "95%" יבוא "125%".

חברי סיעת חד"ש וחבר הכנסת א' שוחט מציעים:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 12

חברי הכנסת א' דיין, נ' ארד, א' שוחט, צ' כיטון וחברי סיעת חדש מציעים:

הסעיף יימחק.

לחלופין

חברי הכנסת ג' גל, א' דיין ונ' ארד מציעים:

סעיפים קטנים (ב) ר(ג) יימחקו.

חבר הכנסת י' גולדברג מציע:

בסעיף קטן (ב), אחרי "1992" יבוא "שלא בעיר פיתוח".

חבר הכנסת א' אבוזצירא מציע:

הסעיף ינוסח כך:

"12. העלאת ארנונה כללית

(א) לא תטיל רשות מקומית בשל נכס, ארנונה כללית (להלן — ארנונה) לשנת הכספים 1992 בסכום שיש בו העלאה מעל סכום הארנונה שהגיע כדין בשל אותו נכס בשנת הכספים 1991, כשהוא מוכפל בארבעה שלישים וצמוד בהצמדה מלאה למדד המחירים לצרכן, לפי שיעור עליית המדד, מן המדר שפורסם לחודש דצמבר 1990 עד המדר שפורסם לחודש דצמבר 1991.

(ב) רשות מקומית לא תשנה לשנת הכספים 1992 הנחות כלליות בארנונה ותנאי תשלומה, לרבות התוצאות של אי-תשלום במועד, לעומת אלה שנקבעו כדין לשנת הכספים 1991, אלא לטובת החייבים בארנונה.

(ג) רשות מקומית לא תטיל לשנת הכספים 1992 ארנונה על סוגי נכסים או על סוגי שימושים בנכסים שעליהם לא הטילה ארנונה לשנת הכספים 1991.

(ד) שר הפנים ושר האוצר, או מי שהם הסמיכו לכך, רשאים —

(1) לקבוע בצו עד ליום י' באדר א' התשנ"ב (14 בפברואר 1992), כי סכום הארנונה יהיה נמוך מן האמור בסעיף קטן (א), ובלבד שלא יפחת מן הסכום שהגיע כדין בשנת הכספים 1991 כשהוא מוכפל בארבעה שלישים;

(2) להתיר העלאת ארנונה בשיעור גבוה מן האמור בסעיף קטן (א) או בסכום גבוה מן הקבוע לפי פסקה (1), להתיר שינוי בהנחה או בתנאי תשלום או בתוצאות של אי-תשלום במועד, ולהתיר הטלת ארנונה כאמור בסעיף קטן (2);

צו או היתר לפי סעיף קטן זה יכול שיהיו כלליים או לסוגים או מיוחדים, הן לעניין הרשויות המקומיות, הן לעניין הנכסים והן לעניין החייבים בתשלום, שעליהם יחולו הצו או ההיתר.

(ה) מי ששר האוצר ושר הפנים הסמיכו לכך יודיע לוועדת הכספים של הכנסת על כל היתר כללי או לסוגים שניתן לפי סעיף זה, בתוך 30 ימים מיום שניתן.

(ו) הודעה על היתר או צו לפי סעיף זה תפורסם ברשומות, ותחילתם תהיה ביום תחילת שנת הכספים 1992, וזולת אם נקבע בהם אחרת."

חבר הכנסת י' הורביץ מציע:

בסעיף קטן (ב), לפני "הארנונה" יבוא "רשאית רשות מקומית לקבוע כי".

חבר הכנסת א' שוחט מציע:

1. בסוף סעיף קטן (ב) יבוא "ובלבד שלא יהיה בכך כדי להעלות את הארנונה בשל נכס ביותר מ-50% לעומת הארנונה בשלו לשנת הכספים 1991".

2. סעיף קטן (ג) — יימחק.

3. בסוף הסעיף יבוא:

"(ח) על אף האמור בהוראות הקודמות של סעיף זה, תהיה העלאת הארנונה בשל מבני תעשייה ומלאכה, ברשות מקומית שבה היתה הארנונה האמורה לשנת הכספים 1991 —

(1) עולה על 40 ולא עולה על 50 ש"ח למ"ר — 12%, ובלבד שלא תעלה על 50 ש"ח למ"ר;

(2) עולה על 50 ולא עולה על 55 ש"ח למ"ר — 7.5%, ובלבד שלא תעלה על 55 ש"ח למ"ר;

(3) עולה על 55 ש"ח למ"ר — 0."

חברי סיעת מפ"ם וחבר הכנסת ע' פרץ מציעים:

סעיף קטן (ב) — יימחק.

חברי הכנסת יצ' לוי ומ' וירשובסקי מציעים:

בסוף הסעיף יבוא:

"(ט) לא תעביר רשות מקומית מתקציבה תמיכה כספית במישרין או בעקיפין לגופי חוץ, אלא על-פי תבחינים כלליים ושווים שאישר היועץ המשפטי לממשלה ועל-פי נוהל התמיכות של היועץ המשפטי לממשלה."

חברי הכנסת א' דיין, נ' ארד וצ' כיטון מציעים:

בסוף הסעיף יבוא:

"(ט) לא תעביר רשות מקומית תמיכה כספית לתאגידים אלא על-פי קריטריונים ענייניים אחידים ושוויוניים שאישרה מועצת הרשות ועל-פי נוהל התמיכות של היועץ המשפטי לממשלה."

חבר הכנסת ג' גל מציע:

בסוף הסעיף יבוא:

"(ט) על אף האמור בהוראות הקודמות של סעיף זה, לא תועלה הארנונה בשל מלונאות ברשות מקומית אלא בהגבלות החלות באותה רשות על העלאת הארנונה לתעשייה."

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

1. בסעיף קטן (ב), במקום "10 שקלים" יבוא "5 שקלים".

2. סעיף קטן (ג) — יימחק.

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

בסוף סעיף קטן (ד) יבוא "על אף האמור, רשאית רשות מקומית לקבוע הנחות לקשישים שמלאו להם 65 שנים, לנכים, לחיילים משוחררים, למשפחות שבהן ארבעה ילדים לפחות שלא מלאו להם 21 שנים ולקבוצות כיוצא באלה, הכול כאשר הכנסתו של המפרנס העיקרי אינה עולה על 150% מהשכר הממוצע כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968".

אחרי סעיף 12

חבר הכנסת ח' אורון מציע:

אחרי סעיף 12 יבוא:

"13. תיקון חוק חינוך מיוחד

בסעיף 7 לחוק חינוך מיוחד, התשמ"ח — 1988, בסוף סעיף קטן (ה) יבוא "ובלבד שלגבי ילד חריג שלא מלאו לו 18 שנים לא תחול הגבלה כאמור בסעיף קטן זה".

חבר הכנסת ח' קופמן מציע:

אחרי סעיף 12 יבוא:

"13. ביטול חוק מס מעסיקים

חוק מס מעסיקים, התשל"ה — 1975 — בטל".

חברי הכנסת א' בורג ורן כהן מציעים:

אחרי סעיף 12 יבוא:

"13. פרשנות

מובהר בזה כי בכל מקום שנאמר בחוק, אף שנתקבל לפני קבלת חוק זה, שהארגונה הכללית בשל נכס לא תועלה, או שהנחה בארגונה לא תשונה, באה ההוראה לשלול גם שיטה חדשה שיש בה לאפשר גביית ארגונה בשל הנכס בסכום יותר גבוה מהסכום שנגבה בשל כשנה הקודמת."

חבר הכנסת א' בורג מציע:

אחרי סעיף 12 יבוא:

"13. מס בולים

כל מסמך הקשור במשכנתה — פטור ממס בולים."

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

אחרי סעיף 12 יבוא:

"13. כללים בדבר פטורים והקלות בשנת 1992

(א) בשנת הכספים 1992 לא יהיה תוקף לכל חיקוק המעניק פטור או הקלה ממס או מאגרה לחלק של האוכלוסייה, אלא אם כן הוא מתבסס על עקרונות אלה:

(1) גיל הזכאי, בריאותו ומצבו המשפחתי או הכלכלי;

(2) מקום מגורים באזור ספר, בעיר פיתוח או בשכונת שיקום.

(ב) בסעיף זה —

"אזור ספר" — אזור המצוי בישראל והוא סמוך לגבול ירדן או לגבול לבנון;

"עיר פיתוח" — יישוב בישראל אשר שר האוצר הכריז שהוא עיר פיתוח;

"שכונת שיקום" — שכונה שנכללה בפרויקט שיקום שכונות."

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

אחרי סעיף 12 יבוא:

"13. תיקון פקודת מס הכנסה

בסעיף 9(2) לפקודת מס הכנסה, בהגדרת "מוסד ציבורי" ייתוסף סיפא זה:

"לא יחדל חבר בני אדם מהיות מוסד ציבורי כל עוד פעולתו נעשית למטרה ציבורית שלא על בסיס עסקי, ושום מחיר שהוא גובה אינו נקבע לפי שיקול כלכלי בלבד."

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות בלו

אותן הוראות בצו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון), התשנ"א — 1991³, שכתוצאה מהן מוגדל בלו או מוטל בלו על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לסעיף 3 לחוק הבלו על דלק, התשי"ח — 1958¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף) התש"ט — 1949², מחליטה ועדת הכספים של הכנסת לאשר

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 160.

² ס"ח התש"ט, עמ' 154; התשמ"ד, עמ' 161.

³ ק"ת — שיעורי מק"ח 801, התש"ן, עמ' 1586.

ו. הצעת חוק-ייסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4)

1. הוספת סעיף 3א
בחוק-ייסוד: משק המדינה¹, אחרי סעיף 3 יבוא:
- 3א. תקציב רב-שנתי
(א) הממשלה תכין לקראת כל שנת כספים תוכנית תקציב רב-שנתית שתכלול את הצעת חוק התקציב לשנה הקרובה וכן תוכנית תקציב לשתי השנים הבאות אחריה.

¹ ס"ח התשל"ה, עמ' 206; התשמ"ב, עמ' 170; התשמ"ג, עמ' 58; התשמ"ח, עמ' 32.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לשם החוק
חברי הכנסת א' שוחט וא' בורג מציעים:
בסוף השם יבוא "(תקציב" רב-שנתי)".
חבר הכנסת ח' רמון מציע:
בסוף השם יבוא "(גנבת דעת)".
חברי הכנסת ח' אורון, י' צבן וח' פארס (להלן — חברי סיעת מפ"ם) מציעים:
בסוף השם יבוא "(תקציב רב-שנתי)".
לסעיף 1
חבר הכנסת ח' רמון וא' דיין מציעים:
בסוף סעיף 3א(ד) המוצע יבוא "האמור בסעיף קטן זה לא יחייב ממשלה שלא היא שהניחה בשנה הקודמת את תוכנית התקציב הרב-שנתית".
לחלופין
חבר הכנסת ח' רמון מציע:
סעיף קטן (ג) — בטל.
חבר הכנסת ש' שטרית מציע:
בסעיף 3א(א) המוצע, בסופו יבוא "ובלבד שלא יפחת משנה לשנה חלק התקציב המוקדש לחינוך, לבריאות, לשיכון, לעבודה ורווחה ולביטוח לאומי".
חבר הכנסת צ' ביטון מציע:
1. בסעיף 3א(א) המוצע, במקום "לשתי השנים" יבוא "לחמש השנים".
2. בסעיף 3א(ג) המוצע, אחרי "כל הצעת חוק תקציב" יבוא "וכל תוכנית תקציב רב-שנתית", ובסופו יבוא "ותדגיש במפורש כמה היא סוטה ממנה".
חברי הכנסת א' בורג, ח' רמון, ש' אלוני, רן כהן, מ' וירשובסקי, י' שריד וד' צוקר מציעים:
בסוף סעיף 3א המוצע יבוא:
"(ד) לא עמדה הממשלה בתוכניתה לשנת תקציב, או חרג משרד מתקציבו השנתי — יקוצץ סכום החריגה מתקציב השנה שלאחריה.
(ה) בלי לגרוע מההוראות הקודמות של סעיף זה,
- (ב) הממשלה תניח על שולחן הכנסת את תוכנית התקציב הרב-שנתית יחד עם הצעת חוק התקציב.
(ג) כל הצעת חוק תקציב שתגיש הממשלה לכנסת תחבס על תוכנית התקציב הרב-שנתית שהוכנה והונחה על שולחן הכנסת לפי סעיף זה בשנה הקודמת".
- (1) לא יונח חוק תקציב שנתי על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית אלא אם כן דנה ועדת הכספים בכל אחד מסעיפיו, ואולם רשאית ועדת הכספים להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית תקציב זמני לשלושה חודשים".
חבר הכנסת א' שוחט מציע:
בסוף הסעיף יבוא:
"3ב. סייג להקצבה למוסד חינוכי
לא יוצא סכום מסעיף תקציב, במישרין או בעקיפין, למוסד חינוכי או לעמותת תמיכה במוסד חינוכי אלא אם כן —
(1) במוסד שתלמידיו הגיעו לגיל גיוס — 60% לפחות מהם שירתו בצבא-הגנה לישראל או משרתים בו;
(2) במוסד אחר — 60% לפחות מסגל ההוראה בו שירתו בצבא-הגנה לישראל שנה או יותר;
לענין סעיף זה, מי שקיבל פטור משירות ייחשב כאילו שירת".
חברי סיעת מפ"ם מציעים:
בסוף הסעיף יבוא:
"3ב. הקצבה לגוף חוץ
(א) סכום מתקציב המדינה שנועד לגוף חוץ לא ייקבע בחוק אלא על דרך הגדרת סוג פעילות בלבד, ולא יוקצב בחוק, במישרין או בעקיפין, לגוף חוץ מסוים; בסעיף זה, "גוף חוץ" — גוף שאינו מוסד ממוסדות המדינה, ואינו רשות מקומית, חברה ממשלתית או תאגיד שהוקם בחוק.
(ב) גוף חוץ לא יהא זכאי להקצבה מתקציב המדינה, אלא אם הוא תאגיד רשום והוא הגיש בקשה לכך בדרך שנקבעה בחוק או על-פיו.
(ג) התנאים המוקדמים להוצאת סכום מתקציב המדינה לגוף חוץ, התנאים לשימוש בסכום כאמור על-ידי גוף חוץ, ודרכי הביקורת על גוף חוץ,

לממשלה; אמות המידה יפורסמו ברשומות; בין אמות המידה לפי סעיף קטן זה שיחולו על מוסד לחינוך, ללימוד או להשכלה תינתן עדיפות למוסד המכין חלמידיו לשירות בצבא-הגנה לישראל או שמקבל רק את מי ששירת או כיקש לשרת בו שירות פעיל.

(ה) לא יוצא סכום מסעיף תקציב לגוף חוץ אלא אם כן נראה כי הכספים יוצאו למטרות שלהן נועדו, וכי הגוף יתנהל ביעילות ובחיסכון.

(ו) לא תינתן הקצבה מאוצר המדינה לגוף חוץ בשנת תקציב אחת אלא מתחום פעולה תקציבי אחד.

אחרי סעיף 1

חברי סיעת מפ"ם וחברי הכנסת א' בורג, רן כהן וח' רמון מציעים:

אחרי סעיף 1 יבוא:

"2. תיקון סעיף 5

סעיף 5 לחוק-יסוד האמור יסומן (א), ואחריו יבוא:

"(ב) גוף חוץ שקיבל סכום מתקציב המדינה, יעמוד לביקורתו של מבקר המדינה לפי סעיף 9(8) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח—1958 [נוסח משולב]."

3. הוספת סעיף 6

אחרי סעיף 5 לחוק-יסוד האמור יבוא:

"6. בטלות הוראות חוק ונוקשות סעיפים

(א) הוראת חוק הסותרת הוראה מהוראות סעיפים 3ב ו-5(ב) — בטלה.

(ב) אין לשנות את סעיפים 3ב ו-5(ב) אלא במפורש ובהוראת חוק שנתקבלה בכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית."

4. תיקון חוק יסודות התקציב

בסעיף 50(א) לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה—1985, בסופו יבוא:

"(7) התנאים המוקדמים לקבלת סכום והתנאים לשימוש בו בידי גוף חוץ כאמור בסעיף 3א לחוק-יסוד: משק המדינה, ודרכי הביקורת על גוף כאמור;

(8) הנוהל להגשת בקשות של גופי חוץ כאמור ולדיון בבקשות כאמור, והנחיות וכללים בדבר הוצאה של סכומים לגופי חוץ — והכול בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה."

ייקבעו בחוק או על-פיו, ולא יוצא סכום כאמור אלא לפיהם.

(ד) לא יוצא סכום מסעיף תקציב לגוף חוץ אלא על-פי אמות מידה ענייניות שקבע השר הממונה על סעיף התקציב בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה ופרסם אותן ברשומות.

(ה) לא יוצא סכום לגוף חוץ אלא אם נראה כי הכספים יוצאו למטרות שלהן נועדו, וכי הגוף יתנהל ביעילות ובחיסכון.

(ו) לא תינתן הקצבה מאוצר המדינה לגוף חוץ בשנת תקציב אחת אלא מתחום פעולה תקציבי אחד."

לחלופין

חברי סיעת מפ"ם מציעים:

בסוף הסעיף יבוא:

"3ב. סייג לייחודיות

לא תיוחד תוכנית בחוק תקציב שנתי לגוף או ליחיד שאינו יחיד במינו."

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

בסוף הסעיף יבוא:

"3ב. סייג לתקציב נוסף

לא תוגש הצעה לתקציב נוסף לשנת כספים לאחר שהוגשה הצעת תקציב שנתי לשנת הכספים שלאחריה."

חברי הכנסת א' בורג, ח' רמון ורן כהן מציעים:

בסוף הסעיף יבוא:

"3ב. הקצבה לגופי חוץ

(א) סכום מתקציב המדינה שנועד לגוף חוץ לא ייקבע בחוק אלא על דרך הגדרת סוג פעילות בלבד, ולא יוקצב בחוק, במישור או בעקיפין, לגוף חוץ מסוים; בסעיף זה, "גוף חוץ" — גוף שאינו מוסד ממוסדות המדינה, ואינו רשות מקומית, חברה ממשלתית או תאגיד שהוקם בחוק.

(ב) גוף חוץ לא יהא זכאי להקצבה מתקציב המדינה, אלא אם כן הוא תאגיד רשום והוא הגיש בקשה לכך בדרך שנקבעה בחוק או על-פיו.

(ג) התנאים המוקדמים להוצאת סכום מתקציב המדינה לגוף חוץ, התנאים לשימוש בסכום כאמור על-ידי גוף חוץ, ודרכי הביקורת על גוף חוץ, ייקבעו בחוק או על-פיו, ולא יוצא סכום כאמור אלא לפיהם.

(ד) לא יוצא סכום מסעיף תקציב לגוף חוץ אלא על-פי אמות מידה ענייניות שקבע השר הממונה על סעיף התקציב בהתייעצות עם היועץ המשפטי

ז. הצעת חוק הפחתת הגירעון, התשנ"ב — 1991

1. תקרת הגירעון בשנים 1992 עד 1995
 - (א) בשנת התקציב 1992 לא יעלה הגירעון המקומי בתקציב המדינה ללא מתן אשראי (להלן — הגירעון), על 6.2% מן התוצר המקומי הגולמי (להלן — התמ"ג).
 - (ב) בשנת התקציב 1993 לא יעלה הגירעון על 3.2% התמ"ג.
2. נוקשות החוק
 - (ג) בשנת התקציב 1994 לא יעלה הגירעון על 2.2% התמ"ג.
 - (ד) בשנת התקציב 1995 לא יהיה גירעון.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לחלופין

לשם החוק

- חברי הכנסת ח' רמון וא' דיין מציעים:
1. בסעיף קטן (א), במקום "6.2%" יבוא "10%".
 2. בסעיף קטן (ב), במקום "3.2%" יבוא "6 — 2/3%".
 3. בסעיף קטן (ג), במקום "2.2%" יבוא "3 — 1/3%".
- חברי סיעת מפ"ם מציעים:
1. בסעיף קטן (א), במקום "ללא" יבוא "כולל", ובמקום "6.2%" יבוא "4.2%".
 2. בסעיף קטן (ב), במקום "3.2%" יבוא "4.2%".
 3. בסעיף קטן (ג), במקום "2.2%" יבוא "3.2%".
 4. בסעיף קטן (ד), במקום "לא יהיה גירעון" יבוא "לא יעלה הגירעון על 22% מן התמ"ג".
- לסעיף 2
- חברי סיעת מפ"ם מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ח' רמון מציע:
- במקום "הכנסת" יבוא "ועדת הכספים של הכנסת".
- חברי הכנסת ח' רמון וא' דיין מציעים:
- אחרי "הגירעון" יבוא "הונאת הציבור בארץ (ובחורף-לארץ)".
- חבר הכנסת א' בורג מציע:
- במקום "הפחתת" יבוא "גריעת".
- חברי הכנסת ח' אורון, י' צבן וח' פארס (להלן — חברי סיעת מפ"ם) מציעים:
- אחרי "הגירעון" יבוא "ללא ערבויות".
- לסעיף 1
- חברי הכנסת ש' שטרית וי' שמאי מציעים:
- בסוף הסעיף יבוא:
- "(ה) על אף האמור בהוראות הקודמות של סעיף זה, הפחתת הגירעון כאמור בהן לא תהיה ביותר משליש על חשבון תקציב החינוך, הבריאות, השיכון, העבודה והרווחה והביטוח הלאומי."
- חבר הכנסת ח' רמון מציע:
- סעיפים קטנים (א), (ב) ו(ג) — ימחקו.

ח. הסתייגויות לתקציב לשנת הכספים 1992*

(אלפי ש"ח)

- נשיא המדינה ולשכתו: הכנסת
- לסעיף 01 — נשיא המדינה ולשכתו:
- הצעת הוועדה: 8,101.
- לסעיף 02 — הכנסת
- הצעת הוועדה: 74,900.
- משרד ראש הממשלה והסעיפים הצמודים לו:
- לסעיף 04 — משרד ראש הממשלה:
- הצעת הוועדה: 77,808.
- חברי הכנסת ש' שטרית וש' ארבל-אלמחלינו מציעים:
- סעיף 0178 — הרשות למלחמה בסמים: 11,148 במקום 9,148.
- חבר הכנסת מ' חריש מציע:
- סעיף 0211 — לשכת ראש הממשלה: להפחית 1 ש"ח.
- חברי הכנסת א' דיין וצ' ביטון מציעים:
- סעיף 03 33 — תקציב לערוץ 2: 5,000.
- חבר הכנסת צ' ביטון מציע:
- סעיף 01 78 — הרשות למלחמה בסמים: 14,000 במקום 9,148.
- אחרי סעיף 02 33 — רורבה להתייקרויות יבוא:
- סעיף 09 — שידורי הביניים של הערוץ השני של הטלוויזיה: 3,000 במקום 0.
- לסעיף 03 — חברי הממשלה:
- הצעת הוועדה: 3,943.

* ח"ת התשנ"ב.

לסעיף 35 — הוועדה לאנרגיה אטומית
הצעת הוועדה: 75,500.

משרד האוצר והסעיפים הצמודים לו:

לסעיף 05 — משרד האוצר:

הצעת הוועדה: 560,431.

חבר הכנסת ג' גל מציע:

להפחית 1 ש"ח.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

אחרי סעיף 23 יבוא:

24 — שחרור ציוד שנתרם עליידי קהילות בחוץ-לארץ:
10,000.

לסעיף 12 — גמלאות ופיצויים:

הצעת הוועדה: 1,497,599.

לסעיף 13 — הרצאות שונות:

הצעת הוועדה: 202,851.

לסעיף 25 — תגמולים לנכים:

הצעת הוועדה: 335,645.

לסעיף 45 — תשלום ריבית ועמלות:

הצעת הוועדה: 14,125,000.

לסעיף 51 — דיור ממשלה:

הצעת הוועדה: 2,910.

לסעיף 55 — אוצר:

הצעת הוועדה: 35,624.

לסעיף 83 — הרצאות פיתוח שונות:

הצעת הוועדה: 245,907.

לסעיף 84 — תשלום חובות:

הצעת הוועדה: 19,840,200.

לסעיף 85 — הון חוזר תקציבי:

הצעת הוועדה: 313.

לסעיף 99 — ריבית לבנק ישראל:

הצעת הוועדה: 970,000.

לסעיף קרן לבנק ישראל:

הצעת הוועדה: 1,065,000.

לסעיף 89 — מפעלי האוצר:

הצעת הוועדה: 95,355.

משרד הפנים והסעיפים הצמודים לו:

לסעיף 06 — משרד הפנים:

הצעת הוועדה: 108,023.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

אחרי סעיף 06 03 06 — יבוא:

סעיף 06 03 07 — פיצוי לרשויות מקומיות בגין קליטת עלייה: 200,000.

לסעיף 14 — מימון מפלגות:

הצעת הוועדה: 193,710.

לסעיף 18 — רשויות מקומיות:

הצעת הוועדה: 1,256,620.

לסעיף 57 — רשויות מקומיות:

הצעת הוועדה: 324,744.

משרד המשטרה והסעיפים הצמודים לו:

לסעיף 07 — משרד המשטרה:

הצעת הוועדה: 1,430,940.

לסעיף 52 — משטרה ובתי-סוהר:

הצעת הוועדה: 88,869.

משרד המשפטים והסעיפים הצמודים לו:

לסעיף 08 — משרד המשפטים:

הצעת הוועדה: 265,502.

לסעיף 53 — בתי-משפט:

הצעת הוועדה: 29,440.

משרד החוץ

לסעיף 09 — משרד החוץ:

הצעת הוועדה: 401,929.

משרד הכלכלה והתכנון

לסעיף 10 — משרד הכלכלה והתכנון:

הצעת הוועדה: 5,464.

משרד המדע והטכנולוגיה

לסעיף 19 — משרד המדע והטכנולוגיה:

הצעת הוועדה: 21,708.

משרד לאיכות הסביבה

לסעיף 26 — משרד לאיכות הסביבה:

הצעת הוועדה: 24,586.

משרד החינוך והתרבות והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 20 — משרד החינוך והתרבות

הצעת הוועדה: 6,245,077.

לסעיף 21 — השכלה גבוהה

הצעת הוועדה: 1,500,435.

לסעיף 60 — חינוך:

הצעת הוועדה: 586,353.

13. סעיף 14 03 — השתתפות במכון לפירון העבודה והייצור: 5,000 במקום 0.
14. סעיף 65 11 — שירות לטיפול בנערה 3,103 במקום 2,103.
- לסעיף 27 — העברות לביטוח לאומי:
הצעת הוועדה: 8,964,886.
- לסעיף 64 — עבודה ורווחה:
הצעת הוועדה: 1,415.
- לסעיף 91 — המכון לפירון העבודה:
הצעת הוועדה: 14,260.
- חבר הכנסת י' גולדברג מציע:
- סעיף 7103 — יחידת מרכז ההדרכה 6,700 במקום 0.

משרד הבריאות והסעיפים הצמודים לו

- לסעיף 24 — משרד הבריאות:
הצעת הוועדה: 1,185,524.
- חבר הכנסת י' לוי מציע:
- אחרי סעיף 0773 יבוא:
1. 07 74 — בית-חולים לניאדו נתניה 4,500.
2. 70 75 — בית מרפא, מעייני הישועה בני-ברק: 3,000.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

1. 19 33 — תמיכה חד-פעמית במד"א 3,000 במקום 0.
2. אחרי סעיף 07 73 יבוא:
- 07 74: בית-החולים ע"ש סורוקה בבאר-שבע: 10,000.
- חבר הכנסת צ' ביטון מציע:
1. סעיף 0706 — בית-החולים על-שם ברזילי באשקלון 20,000 במקום 0.
- חבר הכנסת י' גולדברג מציע:
- אחרי סעיף 1933 יבוא:
- 1934 — תמיכה במד"א לקיום תחנות בערי פיתוח: 2,500.

לסעיף 67 — בריאות:

הצעת הוועדה: 61,793.

משרד הבינוי והשיכון והסעיפים הצמודים לו

- לסעיף 29 — משרד הבינוי והשיכון:
הצעת הוועדה: 150,993.
- לסעיף 42 — מענקי בינוי ושיכון:
הצעת הוועדה: 3,103,000.
- לסעיף 43 — המרכז למיפוי ישראל:
הצעת הוועדה: 9,693.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

1. סעיף 02 01 — בניית גני ילדים (תוכניות המשכיות): 100,000 במקום 0.
2. סעיף 09 01 — בניית מתנסים תוכניות המשכיות: 5,000 במקום 0.

המשרד לענייני דתות

לסעיף 22 — המשרד לענייני דתות:

הצעת הוועדה: 742,493.

חבר הכנסת ש' הלפרט מציע:

1. אחרי סעיף 22 יבוא 63 — מבני דת: 25,000.
2. סעיף 0115 — מוסדות לימוד תורה חינוך ותרבות תורניים, הפצת תורה ויהדות ומעיינות מורשת ישראל 25,000 במקום 0.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

1. סעיף 15 02 — בתי-כנסת: 10,416 במקום 416.
2. סעיף 16 08 — מקוואות וערובות: 16,829 במקום 6,829.

משרד העבודה והרווחה והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 23 — משרד העבודה והרווחה:

הצעת הוועדה: 1,311,138.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

1. סעיף 11 10 — בית-חולים ע"ש פילמן: 2,500 במקום 0.
2. סעיף 21 10 — מרכז גריאטרי פרדס-חנה: 21,020 במקום 18,520.
3. סעיף 26 10 — מרכז גריאטרי נתניה: 14,670 במקום 12,170.
4. סעיף 31 10 — בית-חולים למחלות ממושכות: 3,323 במקום 328.
5. סעיף 34 10 — בית-החולים ע"ש שמואל הרופא בבאר-יעקב: 2,741 במקום 241.
6. סעיף 36 10 — מרכז גריאטרי ראשון-לציון: 8,947 במקום 6,447.
7. סעיף 41 10 — מרכז גריאטרי ירושלים: 2,500 במקום 0.
8. סעיף 46 10 — מרכז ע"ש הנסן: 3,893 במקום 1,393.
9. סעיף 08 — השירות למפגד: 179,885 במקום 159,885.
10. סעיף 11 — שירותי תיקון ונוער מנותק: 43,251 במקום 33,251.
11. סעיף 0870 — קרן קצבת נכות: 5,000 במקום 0.
12. אחרי סעיף 10 94 יבוא:
- 10 95 — סיעוד קשישים 10,000.

לסעיף 28 — מחלקת עבודות ציבוריות

הצעת הוועדה: 250,947.

לסעיף 70 — שיכון:

הצעת הוועדה: 6,430,092.

חבר הכנסת י' גולדברג מציע:

4. סעיף 22 25 — שיקום שכונות 6,700 במקום 0.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

1. סעיף 01 — הלוואות לחסרי דירה 13,270,000 במקום 1,677,360.

2. אחרי סעיף 72 יבוא:

73 — בניה עבור עולים ובתי אבות 10,000.

לסעיף 80 — כבישים:

הצעת הוועדה: 285,136.

חבר הכנסת י' גולדברג מציע:

1. סעיף 01 — כבישים וגשרים 159,171 במקום 139,171.

2. סעיף 103 — כבישים בגליל ובצפון 71,058 במקום 11,058.

3. סעיף 0104 — כבישים בדרום ובנגב 67,741 במקום 7,741.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

1. אחרי סעיף 07 02 28 יבוא:

08 02 28: פתוח ואחזקת כבישים כנגב 10,000.

2. אחרי סעיף 08 02 28 יבוא:

09 02 28: פתוח ואחזקת כבישים בגליל 10,000.

10 02 28: בניית מקלטים לנשים מוכות: 10,000.

לסעיף 98 — מינהל מקרקעי ישראל:

הצעת הוועדה: 982,300.

המשרד לקליטת העלייה

לסעיף 30 — המשרד לקליטת העלייה:

הצעת הוועדה: 2,071,255.

חבר הכנסת מ' קליינר מציע:

3033 — מימון נסיעות, דמי קיום ושכר דירה: 13,200.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

סעיף 0502 — קליטה ישירה ארצות מצוקה 1,440,924 במקום 1,650,924.

משרד החקלאות והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 33 — משרד החקלאות:

הצעת הוועדה: 811,600.

חבר הכנסת פ' גרופר מציע:

להפחית 1 ש"ח.

חבר הכנסת א' פורז מציע:

סעיף 0204 — השירותים הווטרינריים והמכון הווטרינרי 12,691 במקום 12,366.

חבר הכנסת י' גולדברג מציע:

1. סעיף 17 02 — מחוז צפת גולן 1,304 במקום 704.

2. סעיף 10 05 — סיוע לנזקי טבע 400 במקום 0.

3. סעיף 04 07 — מענקים משלימים 63,101 במקום 53,101.

לסעיף 41 — משק המים

הצעת הוועדה: 52,419.

לסעיף 72 — חקלאות:

הצעת הוועדה: 2,323,628.

לסעיף 73 — מפעלי מים:

הצעת הוועדה: 132,070.

משרד האנרגיה והתשתית והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 34 — משרד האנרגיה והתשתית:

הצעת הוועדה: 30,411.

לסעיף 31 — הוצאות משק הדלק:

הצעת הוועדה: 299,744.

לסעיף 75 — פיתוח מקורות האנרגיה:

הצעת הוועדה: 49,439.

משרד התעשייה והמסחר והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 36 — משרד התעשייה והמסחר:

הצעת הוועדה: 57,687.

לסעיף 38 — פיתוח שווקים ליצוא:

הצעת הוועדה: 2,508,860.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

למחוק סעיף 0305 — מענקים להשקעות ביו"ש ועזה.

לסעיף 76 — פיתוח התעשייה:

הצעת הוועדה: 125,745.

משרד התיירות והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 37 — משרד התיירות:

הצעת הוועדה: 171,122.

לסעיף 78 — תיירות:

הצעת הוועדה: 71,780.

משרד התחבורה והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 40 — משרד התחבורה:

הצעת הוועדה: 69,452.

לסעיף 32 — תמיכות במחירי מצרכי יסוד ובייצור חקלאי:

הצעת הוועדה: 1,262,599.

לסעיף 44 — סכסוד אשראי:

הצעת הוועדה: 541,508.

לסעיף 97 — חשבונות הסחר הממשלתי:

הצעת הוועדה: 332,338.

משרד הביטחון והסעיפים הצמודים לו: רזרבות: תוספת שלישית

לסעיף 15 — משרד הביטחון:

הצעת הוועדה: 17,381,500.

לסעיף 16 — הוצאות חירום אזרחיות:

הצעת הוועדה: 157,500.

לסעיף 17 — השתתפות בהוצאות המינהל האזרחי:

הצעת הוועדה: 40,400.

לסעיף 47 — רזרבה כללית:

הצעת הוועדה: 2,302,611.

לסעיף 48 — רזרבה לקליטת עלייה:

הצעת הוועדה: 2,037,350.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

סעיף 1005 — שירותי תחבורה ציבורית 4,000 במקום 1,118.

לסעיף 79 — תחבורה:

הצעת הוועדה: 275,257.

לסעיף 95 — נמל יפו:

הצעת הוועדה: 10,434.

משרד התקשורת והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 39 — משרד התקשורת:

הצעת הוועדה: 18,272.

חבר הכנסת י' גולדברג מציע:

סעיף 0520 — שירותים מכרזיים ערוך שני 10,000 במקום 0.

לסעיף 81 — תקשורת:

הצעת הוועדה: 18,509.

לסעיף 96 — משרד התקשורת:

הצעת הוועדה: 101,220.

ט. הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1992

1. הגדרות

בחוק זה —

"סעיף תקציב" — סכום או מספר משרות, הנקוב בשורת כותרת שסימנה קו כפול מקוטע:

"תחום פעולה" — סכום או מספר משרות הנקוב בשורת כותרת שסימנה קו נקודה;

"תוכנית" — סכום או מספר משרות הנקוב בשורה בלי סימון;

"שנת הכספים 1992" — התקופה המתחילה ביום כ"ה בטבת התשנ"ב (1 בינואר 1992) והמסתיימת ביום ז' בטבת התשנ"ג (31 בדצמבר 1992);

כל מונח אחר — כמשמעותו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה — 1985¹ (להלן — חוק יסודות התקציב).

2. תקציב ההוצאה וחלוקתו

הממשלה רשאית להוציא בשנת הכספים 1992 107,054,564 אלפי שקלים חדשים; חלוקת סכום זה, או כל חלק ממנו, לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות, תהיה כמפורט בטור הראשון של התוספת הראשונה הנקרא "הוצאה".

3. תקציב ההוצאה המותנית בהכנסה

נוסף על הסכום שהממשלה רשאית להוציא לפי סעיף 2

¹ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

רשאית היא להוציא בשנת הכספים 1992, כהוצאה מותנית בהכנסה, 4,434,620 אלפי שקלים חדשים; חלוקת סכום זה, או כל חלק ממנו, לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות, תהיה כמפורט בטור השני של התוספת הראשונה הנקראת "הוצאה מותנית בהכנסה".

4. שיא כוח אדם

הממשלה רשאית למלא בשנת הכספים 1992 65,863 משרות; חלוקת מספר זה לחלקים, וכל חלק ממנו לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות, תהיה כמפורט בטור הרביעי של התוספת הראשונה, הנקרא "שיא כוח אדם".

5. תקציב מפעלים עסקיים

(א) נוסף על סכומים שהממשלה רשאית להוציא לפי סעיפים 2 ו-3, רשאית היא להוציא בשנת הכספים 1992 את הסכומים הנקובים בטור הראשון של החלק השני בתוספת השנייה (להלן — תקציב מפעלים עסקיים); חלוקת סכומים אלה לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות תהיה כמפורט באותו חלק.

(ב) נוסף על מספר המשרות שהממשלה רשאית למלא לפי סעיף 4, רשאית היא למלא בשנת הכספים 1992 767 משרות במפעלים העסקיים; חלוקת מספר זה לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות תהיה כמפורט בטור השלישי של החלק השני של תקציב המפעלים העסקיים.

לסיוע בדיוור לפי הכללים, למעט הזכאים המפורטים בתוספת; השר יהיה רשאי לשנות את התוספת בצו באישור הוועדה:"

(ב) בסוף הגדרת "הלוואה לדיוור" יבוא "למעט הלוואה הניתנת לזכאים בלבד ללא סיוע ישיר של המדינה";

(ג) בסוף הגדרת "השר" יבוא "בהסכמת שר האוצר";

(ד) בהגדרת "הוועדה", במקום "הכלכלה" יבוא "הכספים";

(2) בסעיף 2

(א) בסעיף קטן (א), במקום "80,000 שקלים חדשים" יבוא "70,000 שקלים חדשים";

(ב) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) השר רשאי, מפעם לפעם, לעדכן את סכומי הלוואות לדיוור, בשיעורים שיקבע:"

(ג) סעיף קטן (ד) — יימחק;

(3) במקום סעיף 4 יבוא:

"4. ריבית

הלוואה לדיוור תישא ריבית צמודה בלוואה בשיעור של עד 4% לשנה.";

(4) במקום סעיף 5 יבוא:

"5. הצמדה

קרן הלוואה לדיוור תהיה צמודה למדד בשיעור של 80% מעליית המדד לעומת המדד הידוע במועד העמדת הלוואה.";

(5) סעיף 6 — בטל;

(6) בסעיף 7, במקום "בתנאים" יבוא "בתנאי החזר";

(7) בסעיף 8, הסיפא המתחיל במלים "בהסכמת שר האוצר" — יימחק;

(8) אחרי סעיף 8 יבוא:

"9. תחילה ותחולה

(א) תחילתו של חוק זה ביום כ"ה בטבת התשנ"ב (1 בינואר 1992).

(ב) תחולתו של חוק זה על הלוואות לדיוור שניתנו לאחר תחילתו.

תוספת

(סעיף 1)

למונחים שבתוספת זו תהיה המשמעות שנקבעה להם בכללים.

(1) זוגות צעירים שלא שירתו בצה"ל (עד 1799 נקודות);

(2) נכים שלא שירתו בצה"ל (עד 1599 נקודות);

(ג) תחיות ההכנסות לכיסוי תקציב המפעלים העסקיים בשנת הכספים 1992 היא כמפורט בחלק הראשון של התוספת השנייה.

6. הוראות לעניין סעיפים מסוימים

בשנת הכספים 1992 —

(1) את חלוקת התקציב בסעיף תקציב 17 לתחומי פעולה ולתוכניות תקבע ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והביטחון של הכנסת לפי הצעת הממשלה;

(2) לפי בקשת שר האוצר לגבי שימוש ברזרבה הכללית לפי סעיף 12 לחוק יסודות התקציב, למטרה שבמסגרת הפעילות של משרד ראש הממשלה, תבוא, במקום הוועדה, ועדה מיוחדת שתמנה ועדת החוץ והביטחון של הכנסת מקרב חבריה.

7. הלוואה מבנק ישראל

סכום הלוואה מבנק ישראל לא יעלה בשנת הכספים 1992 על סכום של 2,035,000 אלפי שקלים חדשים להחזר חובות הממשלה לבנק ישראל לפי סעיף 48(ב) לחוק יסודות התקציב.

8. עדכון סכומים בחוק יסודות התקציב

בחוק יסודות התקציב —

(1) בסעיפים 11 ו-12, במקום "920,000 שקלים חדשים" יבוא בכל מקום "1,070,000 שקלים חדשים", ובמקום "1,700,000 שקלים חדשים" יבוא בכל מקום "1,970,000 שקלים חדשים";

(2) בסעיף 27(א), במקום "44,000 שקלים חדשים" יבוא "51,000 שקלים חדשים";

(3) בסעיף 27(ב), במקום "230,000 שקלים חדשים" יבוא "265,000 שקלים חדשים";

(4) בסעיף 32, בהגדרת "דרך מימון", במקום "1,010,000 שקלים חדשים" יבוא "1,170,000 שקלים חדשים";

(5) בסעיף 43(א), במקום "44,000 שקלים חדשים" יבוא "51,000 שקלים חדשים";

(6) בסעיף 43(ב), במקום "456,000 שקלים חדשים" יבוא "530,000 שקלים חדשים".

9. תיקון חוק הלוואות לדיוור

בחוק הלוואות לדיוור, התשנ"א — 1991² —

(1) בסעיף 1 —

(א) במקום הגדרת "זכאי" יבוא:

"הכללים" — כללי משרד הבינוי והשיכון לעניין הזכאות לסיוע בדיוור שייקבעו בתואום עם משרד האוצר;

"זכאי" — מי שהוא מחוסר דיור והוא זכאי

² ס"ח התשנ"א, עמ' 173.

- 20 38 מכון ע"ש גיורא יוספטל
לשירותי רווחה חברתית 40
21 38 יד דוד בן-גוריון 50
24 38 העמותה להנצחת חללי הנח"ל 40
28 38 ועד עדת המערכים בירושלים 85
32 38 הארגון הארצי של יהודי
כורדיסטן בישראל 40
34 38 התאחדות עולי ברית-המועצות
בישראל 40
36 38 התאחדות עולי רומניה בישראל 25
44 38 כולל תפארת יעקב יבנה 10
45 38 עמותה לעידוד ושילוב מנהיגות 350
46 38 מועצה אזורית באר-טוביה 100
49 38 ברית יוצאי מרוקו בישראל 40
53 38 מרכז הנוער של בית-ר ע"ש
תומס הכט בנורדיה 390
55 38 מוזיאון האצ"ל 200
56 38 מכון ז'בוטינסקי בישראל 670
58 38 האגודה להנצחת חללי
לוחמי חירות ישראל — לח"י 150
59 38 הכמה לבירורים מדיניים וחברתיים
ע"ש משה דיין ז"ל 100
62 38 מרחבים: חברה לחינוך ותרבות 175
63 38 "משואה" יד לחברי תנועות
הנוער הציונית בשואה ובמרי 30
64 38 עמותת בני המושבים 200
65 38 העמותה לחינוך תרבות, וקליטת
עלייה ברוח ערכי תנועת העבודה 560
70 38 מכון ירושלים למחקר וליחסים
עם הדתות 125
72 38 קרן ברל כצנלסון 400
78 38 תרבות מסורת יהדות מרוקו
המאוחדת 40
79 38 האגודה לחינוך תנועתי ע"ש
גולדה מאיר 440
80 38 עמותת ישראל בטוחה —
אזרחים לשלום וביטחון 100
81 38 שלטון בית-ר 1,920
82 38 מועדון מיכל 500
83 38 נכסי תרבות 20
84 38 "ש.י.ר. — שבט יהודי רומניה
מרכז לחקר יהדות רומניה בישראל" 25
85 38 עמותת יד לוי אשכול 25
86 38 אוניברסיטת בן-גוריון בנגב —
ארכיון הנגב ע"ש טוביהו 20
87 38 מרכז התאחדות עולי הונגריה
בישראל 35
88 38 מכון גולדה מאיר לחקר עבודה
וחברה 25;
(3) בסעיף תקציב, 22 — המשרד לענייני דתות —
(א) סכום ההוצאה יפחת ב-1,000 אלפי שקלים
חדשים;
(ב) סכום ההוצאה של תחום פעולה 15 יפחת
ב-1,000 אלפי שקלים חדשים;
- (3) זוגות ותיקים שלא שירתו בצה"ל (עד 3 ילדים);
(4) זוגות ותיקים נכים שלא שירתו בצה"ל (ללא ילדים);
(5) יחידים ששירתו בצה"ל (עד גיל 34);
(6) יחידים שלא שירתו בצה"ל;
(7) יחידים נכים שלא שירתו בצה"ל (קבוצה א');
(8) עולים חדשים יחידים;
(9) עולים קשישים מארץ מצוקה;
(10) זוגות קשישים עולים מארץ רווחה;
(11) עולים קשישים מארץ רווחה;
(12) זוגות שרק אחד מבני הזוג הוא עולה חדש;
(13) יחידים בעלי דירה חלקית;
(14) יחידים ביישוב פיתוח, ביישוב דרוזי או צ'רקסי או
בכפר מעורב.
10. תיקון חוק התקציב לשנת הכספים 1991
(א) בתוספת הראשונה לחוק התקציב לשנת הכספים
1991, התשנ"א — 1991² —
(1) לסעיף תקציב 06 — משרד הפנים, ייתוסף סכום
של 970 אלפי שקלים חדשים ובסופו יבוא:
"06 11 מענקים מיוחדים 970
11 01 מנורה מועדוני תרבות בית-ר 970"
(2) לסעיף תקציב 20 — משרד החינוך והתרבות, ייתוסף
סכום של 9,030 אלפי שקלים חדשים, ובסופו יבוא:
"20 38 מענקים מיוחדים 9,030
38 01 בית לוחמי הגטאות ע"ש יצחק
קצנלסון למורשת השואה והמרי 45
38 02 בית יגאל אלון — מרכז הנצחה 55
38 03 מרכז ישראל גלילי 50
38 04 יד משה (מוסה) חריף 50
38 05 יד טבנקין 50
38 06 מרכז ספיר — לתרבות
ולחינוך יהודי 235
38 07 בית מדרש לרבנים שלום-ישראל
גבעתיים 235
38 08 העמותה לחינוך נוער לדמוקרטיה
ולמעורבות פעילה בחיי הקהילה 100
38 09 המרכז החינוכי ע"ש משה שרת 120
38 10 האגודה הערבית-יהודית להפצת
תרועה ערבית ישראלית 80
38 11 נוער עובד — מקצוע ועבודה ליד
הסתדרות הנוער העובד והלומד 270
38 13 אופקים — הוריונס — תל-אביב 450
38 15 נעמ"ת — תנועת נשים
עובדות ומתנדבות 220
38 16 העמותה להנצחת זכרה של
גולדה מאיר 50
38 18 דור הפלמ"ח 50

(ב) נותר סכום עודף באחת התוכניות שבתחומי פעולה
20.29, 20.31, 20.38, 22.04, 22.15, 24.19,
24.34, 30.08 ו-60.01 בתקציב לשנת הכספים
1991, יותר השימוש באותו סכום לתוכנית שבה
נכלל, ותחול לפי זה הוראת סעיף 13(ד) לחוק
יסודות התקציב.

(ג) בתחום פעולה 15, סכום ההוצאה של תוכנית
11 יהיה 0;

(4) 92 לסעיף תקציב 24 — משרד הבריאות יתוסף
סכום של 1,000 אלפי שקלים חדשים, ובסופו
יבוא:

24 35" מענקים מיוחדים 1,000

11. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום כ"ה בטבת התשנ"ב, (1 בינואר
1992).

12. פרסום 1,000

חוק זה יפורסם ברשומות בתוך שלושה חודשים מיום
קבלתו.

35 01 אגודת יד שרה להשאלת

מכשירים רפואיים ולשיקום החולה
והקשיש בישראל מיסודו של
ר' יעקב לופוליאנסקי ז"ל

(5) סכום ההוצאה של סעיף תקציב 49 — חרבה
מיוחדת יהיה 0.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

(הצעה למחוק או להוסיף יחידה ממוספרת — משמעותה גם שמספר כל יחידה אחריה ישונה בהתאם לכך)

חברי סיעת מפ"ם מציעים:

לשם החוק

במקום "65,863" יבוא "65,860".

חברי הכנסת ח' אורון, י' צבן וח' פאס (להלן — חברי סיעת
מפ"ם) וחבר הכנסת ש' שטריט מציעים:

לסעיף 6

אחרי "1992" יבוא "ללא בסיס".

במקום פסקאות (1) ו-(2) יבוא "לא תוציא הממשלה שום
סכום בשטח שמעבר לקו הירוק".

חברי הכנסת א' שוחט, א' בן-מנחם, א' דיין, ש' וייס, נ' ארד
וצ' ביטון מציעים:

חברי סיעת חד"ש מציעים:

חברי הכנסת ח' רמון, ש' שטריט, א' בורג, חברי סיעת ר"צ
וחברי סיעת מפ"ם מציעים:

אחרי "1992" יבוא "(באין דיון בוועדת הכספים)".

בסוף הסעיף יבוא:

חבר הכנסת מ' איתן מציע:

במקום "התקציב" יבוא "התקציבים".

(3) לא תינתן הקצבה מאוצר המדינה לגוף חוץ כאמור
בסעיף 3א לחוק יסודות התקציב אלא מתוכנית
אחת.

חבר הכנסת י' שמאי וחברי הכנסת רן כהן, ש' אלוני, ד' צוקר,
מ' וירשובסקי וי' שריד (להלן — חברי סיעת ר"צ) מציעים:

המלה "התקציב" תבוא במרכאות.

לסעיף 2

חברי הכנסת א' שוחט, ש' וייס וח' מירום מציעים:

בסוף הסעיף יבוא:

במקום "107,054,564" יבוא "107,054,563".

(3) תוכניות 20.31.22, 20.31.21, 20.31.20,
22.04.12, 22.04.13 ו-22.04.14 נתונות להוצאה
על אף האמור בסעיף 3א לחוק יסודות התקציב.

חבר הכנסת מ' איתן מציע:

במקום "107,054,564" יבוא "107,054,500".

אחרי סעיף 8

חבר הכנסת רענן כהן מציע:

חברי סיעת מפ"ם וחבר הכנסת ש' שטריט מציעים:

במקום "107,054,564" יבוא "107,054,560".

אחרי סעיף 8 יבוא:

חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ה' מחאמידי ומ' נפאע (להלן — חברי
סיעת חד"ש) מציעים:

במקום "107,054,564" יבוא "87,054,000".

לסעיף 3

חברי סיעת מפ"ם וחבר הכנסת ש' שטריט מציעים:

חבר הכנסת י' שמאי מציע:

במקום "4,434,620" יבוא "4,434,000".

1. בפסקה (2)(ב), סעיף קטן (ג) המוצע ינוסח כך:

לסעיף 4

חבר הכנסת מ' איתן מציע:

(ג) השר יעדכן את סכומי ההלוואות אחת לשישה
חודשים בהתאם לשינויים במדד הבנייה.

2. פסקה (5) תימחק.

במקום "65,863" יבוא "65,859".

חבר הכנסת א' שוחט מציע:

בפסקה (2)(א), במקום "70,000" יבוא "70,001".

חברי הכנסת א' דיין, רן כהן, ש' שטרית, א' בורג, ע' פרץ וש' דיין מציעים:

1. בפסקה (1)(א), בהגדרת "זכאי", הסיפא המתחיל במלה "למעט" — יימחק.

2. פסקה (1)(ד) — תימחק.

3. במקום פסקאות (3) ו-(4) יבוא:

"(3) במקום סעיפים 4 ו-5 יבוא:

4. ריבית והצמדה

הלוואה לדיוור תישא ריבית של עד 4% לשנה; קרן ההלוואה והריבית עליה יהיו צמודות למדד בשיעור של 80% מעליית המדד לעומת המדד הידוע במועד העמדת ההלוואה."

4. פסקה (5) — תימחק.

חברי הכנסת א' דיין וע' פרץ מציעים:

בפסקה (8), לפני סעיף 9 המוצע יבוא:

"סייג לצורך בערכים

א. מקבל הלוואה לפי חוק זה המשעבד לה את דירתו, לא יידרש להמציא ערב להלוואתו.

ב. אם בעל דירה יפונה מדירתו לצורך תשלום המשכנתא, יהיה זכאי לדיוור ציבורי במסגרת הכללים של משרד הבינוי והשיכון."

לחלופין א'

חברי הכנסת א' דיין וע' פרץ מציעים:

פסקה (5) תנוסח כך:

"(5) במקום סעיף 6 יבוא:

6. סייג לריבית

הריבית על הלוואה לדיוור שניתנה לפני תחילתו של חוק זה לא תעלה על 7% לשנה, ובלבד שההלוואה ניתנה לצורך הרכישה של דירה שעלותה בזמן הרכישה לא עלתה על ערכם בשקלים חדשים של 75,000 דולר של ארצות הברית; מגבלת העלות האמורה לא תחול באזורי פיתוח."

לחלופין ב'

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

פסקה (5) תנוסח כך:

"(5) בסוף סעיף 6 יבוא "על אף האמור בסעיף 9(ב)";

5. בפסקה (8), לפני סעיף 9 המוצע יבוא:

9. סייג לצורך בערכים

מקבל הלוואה לפי חוק זה המשעבד לה את דירתו לא יידרש להמציא ערב להלוואתו."

חבר הכנסת מ' איתן מציע:

1. בפסקה (1)(א), בסופה יבוא "ובאישור ועדת הכספים של הכנסת".

2. בפסקה (2)(א), במקום "70,000" יבוא "75,000".

3. בפסקה (3), בסעיף 4 המוצע, אחרי "של" יבוא "0%".

4. בפסקה (4), בסעיף 5 המוצע, במקום "בשיעור של 80% מעליית" יבוא "במלוא עליית".

5. בפסקה (8), בסעיף 9 המוצע, במקום התאריך יבוא "כ"ו בטבת התשנ"ב (2 בינואר 1992)".

חברי הכנסת רן כהן, ש' אלוני, ד' צוקר ומ' וירשובסקי מציעים:

1. בפסקה (2)(ב), בסוף סעיף קטן (ג) המוצע יבוא "ובלבד שיישמר כוח הקנייה של ההלוואות".

2. פסקה (5) תנוסח כך:

"(5) במקום סעיף 6 יבוא:

6. פרסום הקלות

המפקח על הבנקים ייתן פרסום נאות לכל צו או הסכם שלפיו ניתנת למקבלי הלוואות הקלה בעמלות פירעון מוקדם."

3. פסקה (7) תנוסח כך:

"(7) בסעיף 8, במקום הסיפא המתחיל במלים "בהסכמת שר האוצר" יבוא "בתוך שלושים ימים מתחילתו של חוק זה יגיש שר האוצר לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת תקנות שלפיהן תשמש הדירה כערוכה ראשונה למימוש ההלוואה, ושאם יתברר שיש הפרש בין ערך הדירה לבין שיעור ההלוואה, יהיו כל הערכים אחראים כשווה להפרש כאמור."

חברי סיעת מפ"ם מציעים:

1. בפסקה (2)(ב), בסוף סעיף קטן (ג) המוצע יבוא "ובלבד שלא יפגע בכך בהפרשיות בין סוגי זכאים".

2. בפסקה (2)(ב), בסעיף קטן (ג) המוצע, במקום "בשיעורים שיקבע" יבוא "על יסוד מדד מחירי הדיוור".

3. פסקה (5) תנוסח כך:

"(5) במקום סעיף 6 יבוא:

6. פירעון מוקדם

מי ששילם עמלת פירעון מוקדם בשל הלוואה לדיוור יהיה זכאי להשתתפות המדינה עד כדי 50%; השר יתקין תקנות לכיצוע סעיף זה."

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

1. בפסקה (1), פסקה משנה (ד) תימחק.

2. בפסקה (2)(ב), בסעיף קטן (ג) המוצע, במקום "רשאי מפעם לפעם, לערוך" יבוא "יערך מפעם לפעם כלפי מעלה".

3. פסקה (5) תנוסח כך:

"(5) במקום סעיף 6 יבוא:

6. סייג לריבית

(א) מי שקיבל הלוואה לדיוור לפני אוגוסט 1989 רשאי לפרעה, כולה או מקצתה, פירעון מוקדם, על בסיס

לחלופי חלופין

חבר הכנסת ש' דיין מציע:

בפסקה (8), בתוספת המוצעת, פסקה (1) תנוסח כך:

"(1) זוגות צעירים שאינם זכאים להענקות לפי סעיף 40(ב1) לחוק חיילים משוחררים (החזרה לעבודה), התש"ט — 1949."

לחלופי חלופי חלופין

חבר הכנסת ש' דיין מציע:

בפסקה (8), בתוספת המוצעת —

(1) בפסקה (1), במקום "1799" יבוא "1399";

(2) בפסקה (2), במקום "1599" יבוא "1299".

חבר הכנסת רע' כהן מציע:

1. פסקה (2)(א) תימחק.

2. בפסקה (3), בסעיף 4 המוצע, במקום "צמודה במלואה" יבוא "לא צמודה".

ריבית בשיעור שלא יעלה על 7% לשנה, ובלבד שמחיר הרכישה אינו עולה על הערך בשקלים חדשים של 100,000 דולר של ארצות-הברית.

(ב) מי שקיבל הלוואה לדיור כאמור בסעיף קטן (א) ישלם על ההלוואה ריבית בשיעור שלא יעלה על 7% לשנה.

(ג) תחילתו של סעיף זה ביום כ"ז בתמוז התשמ"ט (1 ביולי 1989)."

חברי הכנסת א' בורג ומ' גולדמן מציעים:

בפסקה (8), בתוספת המוצעת, פסקאות (1) ו-(2) יימחקו.

חבר הכנסת ש' דיין מציע:

1. בפסקה (1)(א), בהגדרת "זכאי", הסיפא המתחיל במלה "למעט" — יימחק.

2. בפסקה (8), התוספת המוצעת תימחק.

לחלופין

חבר הכנסת ש' דיין מציע:

בפסקה (8), בתוספת המוצעת, פסקה (1) תימחק.

י. הצעת חוק-יסוד: הממשלה

8. כשירותם של מועמדים לראש הממשלה

(א) כשיר להיות מועמד לראש הממשלה מי שנתקיימו בו אלה:

(1) הוא כשיר להיות מועמד לכנסת וכיום הגשת מועמדותו הוא בן שלושים שנה ומעלה;

(2) נערכות הבחירות לראש הממשלה במועד שבו נערכות הבחירות לכנסת — הוא עומד בראש רשימת מועמדים לאותה כנסת;

(3) נערכות בחירות מיוחדות — הוא חבר הכנסת.

(ב) מי שכיהן כראש ממשלה שבע שנים רצופות לא יהיה מועמד בבחירות לראש הממשלה שבסמוך לאחר מכן.

9. הזכות להציע מועמד

(א) אלה רשאים להציע מועמד בבחירות לראש הממשלה:

(1) סיעה של הכנסת היוצאת, שמספר חבריה אינו פחות מעשרה, ושהגישה רשימת מועמדים לכנסת;

(2) סיעות אחדות של הכנסת היוצאת, שהמספר הכולל של חבריהן אינו פחות מעשרה, ושהגישו רשימת מועמדים או רשימות מועמדים לכנסת;

(3) חמישים אלף בעלי זכות בחירה.

(ב) בבחירות מיוחדות רשאים להציע מועמד — סיעה או סיעות של הכנסת, שמספר חברי הסיעה או המספר הכולל של חברי הסיעות אינו פחות מעשרה, וכן חמישים אלף בעלי זכות בחירה.

1. המהות

הממשלה היא הרשות המבצעת של המדינה.

2. מקום המושב

מקום מושבה של הממשלה הוא ירושלים.

3. מקור הסמכות והרכב

(א) הממשלה מורכבת מראש הממשלה ומשרים.

(ב) ראש הממשלה מכהן מכוח היבחרו בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות וחשאיות, לפי חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה.

(ג) השרים מכהנים מכוח מינוים בידי ראש הממשלה.

4. מועד הבחירות

כל אימת שיהיו בחירות לכנסת, ייערכו באותו מועד גם בחירות לראש הממשלה.

5. בחירות מיוחדות

במקרים שנקבעו בחוק-יסוד זה, ייערכו בחירות נפרדות לראש הממשלה, (להלן — בחירות מיוחדות).

6. הזכות לבחור

זכאי לבחור בבחירות לראש הממשלה מי שזכאי לבחור בבחירות לכנסת.

7. תקופת כהונה

כהונתם של ראש הממשלה ושל השרים תהיה לתקופת כהונתה של הכנסת שעמה נבחרו, ובבחירות מיוחדות — לתקופת כהונתה של הכנסת המכהנת אותה שעה, והכול זולת אם נקבעה אחרת בחוק-יסוד זה.

(ב) לא קיבל שום מועמד מספר קולות כאמור בסעיף קטן (א). יקוימו בחירות חוזרות ביום ג' הראשון שבחרם שבועיים מיום פרסום תוצאות הבחירות הראשונות.

(ג) בבחירות החוזרות יעמדו לבחירה שני המועמדים שקיבלו בבחירות הראשונות את המספרים הגדולים ביותר של קולות כשרים ושהם חברי הכנסת; המועמד שקיבל בבחירות החוזרות את המספר הגדול יותר של קולות כשרים — הוא הנבחר.

(ד) נפטר אחד מן המועמדים לפני קיום הבחירות החוזרות, או שנבצר ממנו מטעמי בריאות לעמוד לבחירה בהן, רשאי מי שהציעו להציע מועמד אחר תחתיו לא יאוחר מ־96 שעות לפני מועד הבחירות, והוראות סעיף 12(ג) יחולו בשינויים המחויבים; התפטר מועמד בבחירות החוזרות, יבוא תחתיו המועמד שקיבל בבחירות הראשונות את המספר הגדול הבא בתור של קולות כשרים ושהוא חבר הכנסת.

(ה) היה מועמד יחיד, אם בבחירות הראשונות ואם בבחירות החוזרות, יקוימו הבחירות כהצבעה בעדו או נגדו, והוא ייבחר אם מספר הקולות הכשרים שניתנו בעדו עלה על מספר הקולות הכשרים שניתנו נגדו.

(ו) לא נבחר שום מועמד כאמור בסעיף זה, ייערכו בחירות מיוחדות.

(ז) תוצאות הבחירות לראש הממשלה יפורסמו ברשומות בתוך 14 ימים מיום הבחירות.

14. תחילת הכהונה

(א) בתוך 45 ימים מיום פרסום תוצאות הבחירות יתייצב הנבחר לראש הממשלה לפני הכנסת, יציג את שרי הממשלה, יודיע על חלוקת התפקידים ביניהם ועל קווי היסוד של מדיניות הממשלה, וראש הממשלה והשרים ייכנסו לכהונתם, ובלבד שקוימו הוראות סעיף 33(א) ו־33(ב); סמוך ככל האפשר לאחר מכן, יצהירו ראש הממשלה והשרים בפני הכנסת הצהרת אמונים בנוסח הקבוע בסעיף קטן (ג).

(ב) ראש הממשלה הנבחר ימסור ליושב־ראש הכנסת הודעה מוקדמת על נכונותו להתייצב לפני הכנסת לא יאוחר משבעה ימים לפני תום המועד האמור בסעיף קטן (א); נמסרה ההודעה שלא בזמן אחד הכנסים של הכנסת, יכנס יושב־ראש הכנסת את הכנסת לעניין זה.

(ג) וזו לשון הצהרת האמונים של ראש הממשלה: "אני (השם) מתחייב כראש הממשלה לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, למלא באמונה את תפקידי כראש הממשלה ולקיים את החלטות הכנסת".

וזו לשון הצהרת האמונים של השרים:

10. המועד לעריכת בחירות מיוחדות

(א) נוצרה עילה על פי חוק־יסוד זה לעריכת בחירות מיוחדות, ייערכו אותן בחירות ביום ג' האחרון שלפני תום 60 הימים מן היום שבו נוצרה העילה לעריכתן.

(ב) נוצרה עילה על פי חוק־יסוד זה לעריכת בחירות מיוחדות, והמועד לעריכתן חל שנה או פחות לפני המועד לקיום הבחירות לכנסת לפי סעיף 9 לחוק־יסוד: הכנסת¹, יוקדמו הבחירות לכנסת, וייערכו בחירות לכנסת ולראש הממשלה במועד שבו היו אמורות להיערך הבחירות המיוחדות.

11. דחיית מועד הבחירות בשל ימי מנוחה

חל על־פי חוק־יסוד זה המועד לעריכת בחירות לכנסת או לראש הממשלה ביום מנוחה, בערב יום מנוחה או למחרת יום מנוחה, ייערכו הבחירות ביום ג' הראשון שלאחריו שאיננו יום מנוחה, ערב יום מנוחה או למחרת יום מנוחה.

12. מועמד שנפטר או שחדל להיות מועמד

(א) נפטר מועמד לראש הממשלה או נבצר ממנו מטעמי בריאות להיות מועמד לאחר המועד האחרון שנקבע בחוק להגשת מועמדים, יידחו הבחירות לכנסת ולראש הממשלה או הבחירות המיוחדות, לפי העניין, והן ייערכו ביום ג' כעבור ארבעה שבועות; נפטר מועמד או נבצר ממנו להיות מועמד לפני המועד האמור, לא יהא בכך כדי לדחות את מועד הבחירות.

(ב) התפטר מועמד לראש הממשלה, בין לפני המועד האמור בסעיף קטן (א) ובין לאחריו, לא יהא בכך כדי לדחות את מועד הבחירות.

(ג) חדל אדם שמועמדו הוגשה כדין להיות מועמד, רשאי מי שהציעו, בתוך שבועיים, אך לא יאוחר מ־96 שעות לפני מועד הבחירות, להציע מועמד אחר תחתיו, ואולם —

(1) היה המועמד מי שהוצע על־ידי סיעה או סיעות של הכנסת היוצאת, יהיה המועמד החדש — מי שהסיעה או הסיעות הציעו אותו מבין הכלולים ברשימות המועמדים שלהן לכנסת, ורואים אותו לכל דבר כראשון ברשימת המועמדים שבה היה כלול; בבחירות מיוחדות יוצע המועמד החדש מבין חברי הכנסת;

(2) היה המועמד מי שהוצע על־ידי חמישים אלף בעלי זכות בחירה, יהיה המועמד החדש מי שנמצא במקום השני ברשימת המועמדים לכנסת שבראשה עמד המועמד שחדל, ובבחירות מיוחדות — יוצע המועמד החדש מבין חברי הכנסת.

13. בחירת ראש הממשלה

(א) לראש הממשלה ייבחר המועמד שקיבל יותר ממחצית ממספר הקולות הכשרים, ושהוא חבר הכנסת.

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 69.

גוף ציבורי אחר — לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות בעניין אי-העברתו של אותו אדם מתפקידו.

(ב) לא תינתן ערכות במישרין או בעקיפין, בכסף, בשווה כסף, בשירות או בכל טובת הנאה אחרת, להבטחת ביצועם של הסכם או של התחייבות כאמור בסעיף זה, ולא יהיה תוקף לערכות כאמור.

19. הבעת אי-אמון

(א) הכנסת רשאית, ברוב של שבעים מחבריה, להביע אי-אמון לראש הממשלה.

(ב) הבעת אי-אמון של הכנסת לראש הממשלה, יראה כהחלטת הכנסת על התפוזותה לפני גמר תקופת כהונתה.

20. התפוזות מפתת אי-קבלת חוק התקציב

לא נתקבל חוק התקציב בתוך שלושה חודשים לאחר תחילתה של שנת הכספים, יראו בתום התקופה האמורה כאילו החליטה הכנסת על התפוזותה לפני גמר תקופת כהונתה.

21. בחירות מוקדמות

(א) הביעה הכנסת אי-אמון לראש הממשלה, או שלא נתקבל חוק התקציב כאמור בסעיף 20, ייערכו בחירות לכנסת ולראש הממשלה ביום ג' האחרון שלפני תום 60 הימים מיום הבעת האי-אמון או תחילת התקופה האמורה בסעיף 20.

(ב) הוראות סעיפים 34 ו-35 לחוק-יסוד: הכנסת לא יחולו לעניין התפוזות הכנסת לפי סעיפים 19 ו-20.

(ג) על הבעת אי-אמון כאמור או על אי-קבלת חוק התקציב כאמור יפרסם יושב-ראש הכנסת הודעה ברשומות.

22. פיזור הכנסת על-ידי ראש הממשלה

(א) נוכח ראש הממשלה כי קיים בכנסת רוב המתנגד לממשלה, ושעקב כך נמנעת אפשרות לפעולה תקינה של הממשלה, רשאי הוא, בהסכמת נשיא המדינה, לפזר את הכנסת בצו שיפורסם ברשומות, וייערכו בחירות לכנסת ולראש הממשלה ביום ג' האחרון שלפני תום 60 הימים מיום פיזור הכנסת.

(ב) ראש הממשלה לא יהיה רשאי להשתמש בסמכותו לפי סעיף זה —

(1) מתחילת כהונתה של כנסת חדשה ועד לכינון הממשלה החדשה;

(2) מהיום שבו החליטה ועדת הכנסת של הכנסת להמליץ על העברתו מכהונתו ועד להחלטת של מליאת הכנסת בעניין, כאמור בסעיפים 26 ו-27.

23. התפוזות ראש הממשלה

(א) ראש הממשלה רשאי, לאחר שהודיע לממשלה על כוונתו לעשות כן, להתפטר על-ידי הגשת כתב התפטרות לנשיא המדינה; ההתפטרות תיכנס לתוקף כעבור 48 שעות לאחר שהגיע כתב

"אני (השם) מתחייב כחבר הממשלה לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, למלא באמונה את תפקידו כחבר הממשלה ולקיים את החלטות הכנסת".

15. אי-הצגת הממשלה במועד

(א) לא הוצגה הממשלה לפני הכנסת כאמור בסעיף 14, ייערכו בחירות מיוחדות.

(ב) מי שנבחר לראש הממשלה ולא הציג ממשלה כאמור, וחזר ונבחר, ושוב לא הציג ממשלה כאמור, לא יהיה מועמד לראש הממשלה בבחירות המיוחדות שייערכו בסמוך לאחר מכן.

16. כשירותם של השרים

(א) לא יתמנה לשר מי שאינו כשיר להיות מועמד לכנסת; ואולם מי שכיהן במשרה או בתפקיד המפורטים בסעיף 7 לחוק-יסוד: הכנסת, יכול שייתמנה לשר, ובלבד שחלל לכהן באותם משרה או תפקיד לפני מינויו.

(ב) לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה שיש עמה קלון וטרם חלפו עשר שנים מיום שגמר לרצות את עונשו.

(ג) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא יתמנה לשר בתקופת כהונתו של אותה כנסת.

17. פרסום הסכמים

(א) נעשה הסכם בכתב בקשר לבחירות של ראש הממשלה או לכינונה של ממשלה, או בקשר להבעת אי-אמון בה, או בקשר לצירוף שרים נוספים לממשלה לאחר כינונה, או בקשר למינויו של סגן שר, ימסרו הצדדים להסכם את נוסחו המלא למזכיר הכנסת בתוך שלושה ימים מיום החתימה; היה ההסכם בקשר לבחירת ראש הממשלה או לכינונה של הממשלה, או בקשר להבעת אי-אמון בה, ימסרו אותו הצדדים לא יאוחר מ-48 שעות לפני יום הבחירות או 24 שעות לפני הצגת הממשלה או הצבעת אי-האמון, לפי העניין; במניין הימים והשעות לא יבואו בחשבון ימי מנוחה או שבתון על-פי חיקוק; נעשה הסכם מטעם רשימת מועמדים לכנסת, ימסרו אותו הצדדים להסכם מייד למזכיר הכנסת.

(ב) מזכיר הכנסת יביא מייד לידיעת חברי הכנסת, ובתקופה של בחירות לכנסת — גם לידיעת באי כוח רשימות המועמדים, כל הסכם שנמסר לו לפי סעיף זה.

(ג) לאחר המועד האמור בסעיף קטן (א) לא ייחתם הסכם בקשר לעניינים האמורים בו, אלא אם כן נקבע מועד חדש לאותו עניין, המאפשר פרסום ההסכם כאמור בסעיף זה.

18. סייג להסכם

(א) מקום שעל-פי חוק נתונה סמכות להעביר אדם מתפקידו בכנסת, כממשלה, בשירות המדינה, בתאגיד שהוקם בחוק, בחברה ממשלתית או בכל

את המלצתה תוך המועד האמור, יעלה יושב־ראש הכנסת את העניין לדיון במליאת הכנסת במועד הקרוב האפשרי.

(ד) ועדת הכנסת והכנסת לא יחליטו בדבר העברת ראש הממשלה מכהונתו אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות לטעון טענותיו לפנייה.

(ה) החליטה הכנסת להעביר את ראש הממשלה מכהונתו, ייערכו בחירות מיוחדות.

28. פטירת ראש הממשלה

נפטר ראש הממשלה או נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו, ייערכו בחירות מיוחדות.

29. ראש הממשלה בפועל

(א) נפטר ראש הממשלה, נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו, או שהועבר מכהונתו, תקבע הממשלה אחד השרים, שהוא חבר הכנסת, לכהן כראש הממשלה בפועל, עד שייכנס לכהונתו ראש הממשלה החדש.

(ב) לראש הממשלה בפועל יהיו כל הסמכויות של ראש הממשלה וזולת הסמכות לפזר את הכנסת.

30. אי־כולת תפקוד

(א) נעדר ראש הממשלה מן הארץ, יזמן את ישיבות הממשלה וינהל אותן אחד השרים שמינה ראש הממשלה.

(ב) נבצר מראש הממשלה זמנית למלא את תפקידו לתקופה שאינה עולה על 100 ימים רצופים, ימלא את מקומו אחד השרים שהוא חבר הכנסת ושראש הממשלה קבע; לא נקבע ממלא־מקום או שנקבע, אך נבצר ממנו למלא את תפקידו — יכהן כממלא־מקום ראש הממשלה אחד השרים שהוא חבר הכנסת ושכחרה לכך הממשלה, עד שיחזור למלא את תפקידו ראש הממשלה או ממלא־מקומו הקבוע.

(ג) הוראת סעיף קטן (א) תחול על ממלא־מקום ראש הממשלה בתקופה שבה הוא ממלא את מקומו.

(ד) חלפו 100 ימים רצופים שבהם נבצר מראש הממשלה למלא את תפקידו והוא לא חזר למלאו, יראוהו כמי שנבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו, ויחולו הוראות סעיפים 28 ו־29.

31. המשך כהונת ראש הממשלה והשרים

(א) ראש הממשלה שהתפטר או שהכנסת הביעה לו אי־אמון, ימשיך במילוי תפקידו עד שייכנס לכהונתו ראש הממשלה החדש שנבחר.

(ב) נפטר ראש הממשלה, נבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידו, התפטר, או הועבר מכהונתו, או שהכנסת הביעה לו אי־אמון — יוסיפו השרים לכהן בתפקידם עד שייכנס לתפקידו ראש הממשלה החדש שנבחר.

32. רציפות הממשלה

נערכות בחירות לכנסת ולראש הממשלה או בחירות מיוחדות, ימשיכו ראש הממשלה והשרים של הממשלה

ההתפטרות לידי הנשיא, וזולת אם חזר בו ראש הממשלה לפני כן.

(ב) ראש הממשלה שהתפטר, יודיע על כך ליושב־ראש הכנסת, ויושב־ראש הכנסת יודיע על כך לכנסת.

(ג) התפטר ראש הממשלה, ייערכו בחירות מיוחדות.

24. ראש הממשלה שחדל לכהן כחבר הכנסת

ראש הממשלה שחדל לכהן כחבר הכנסת, דינו כדין ראש הממשלה שהתפטר.

25. חקירת ראש הממשלה ואישומו

(א) לא תיפתח חקירה פלילית נגד ראש הממשלה אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה, ולא יוגש כתב אישום נגד ראש הממשלה אלא בידי היועץ המשפטי לממשלה.

(ב) כתב אישום נגד ראש הממשלה יוגש ויתברר בבית־המשפט המחוזי בירושלים, שישב בהרכב של שלושה שופטים.

(ג) בית־המשפט שהרשיע את ראש הממשלה בעבירה, יקבע בפסק־דינו אם יש באותה עבירה משום קלון.

26. העברה מכהונה מחמת עבירה

(א) הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב חבריה, להעביר מכהונתו את ראש הממשלה שהורשע בעבירה שיש עמה קלון.

(ב) בתוך 30 ימים מהיום שבו פסק־הדין נעשה סופי, תחליט ועדת הכנסת של הכנסת בדבר המלצתה לעניין העברת ראש הממשלה מכהונתו; לא תחליט הוועדה להמליץ על העברת ראש הממשלה מכהונתו אלא ברוב חבריה; החליטה ועדת הכנסת להמליץ על העברת ראש הממשלה מכהונתו, תביא את המלצתה בפני מליאת הכנסת; לא הביאה ועדת הכנסת את המלצתה תוך המועד האמור, יעלה יושב־ראש הכנסת את העניין לדיון במליאת הכנסת במועד הקרוב האפשרי.

(ג) ועדת הכנסת והכנסת לא יחליטו בדבר העברת ראש הממשלה מכהונתו אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות לטעון טענותיו לפנייה.

(ד) החליטה הכנסת להעביר את ראש הממשלה מכהונתו, ייערכו בחירות מיוחדות.

(ה) הוראות סעיפים 42 ו־44 לחוק־יסוד: הכנסת לא יחולו על ראש הממשלה.

27. העברה מכהונה שלא מחמת עבירה

(א) הכנסת רשאית, ברוב של שמונים מחבריה, להעביר את ראש הממשלה מכהונתו.

(ב) הצעה להעביר את ראש הממשלה מכהונתו תוגש עליידי ארבעים חברי הכנסת לפחות ליושב־ראש הכנסת, והוא יעבינה לדיון בוועדת הכנסת של הכנסת.

(ג) ועדת הכנסת תחליט בעניין ההצעה ותביא את המלצתה בפני מליאת הכנסת בתוך 30 ימים מיום שההצעה הועברה אליה; לא הביאה ועדת הכנסת

ראש הממשלה הודעה לממשלה וליושב-ראש הכנסת, ויושב-ראש הכנסת יודיע על כך לכנסת.

37. סגני שרים

(א) שר הממונה על משרד רשאי, כאישור ראש הממשלה, למנות לאותו משרד מבין חברי הכנסת סגן שר, וכן רשאי ראש הממשלה למנות למשרדו סגן שר כאמור; סגן שר ייכנס לתפקידו משהודיעה הממשלה בכנסת על מינויו; לסגן שר שמונה על-ידי ראש הממשלה ייקרא "סגן שר במשרד ראש הממשלה"; מספר סגני השרים לא יעלה על שישה.

(ב) סגן שר יפעל, בכנסת ובמשרד שנתמנה לו, בשם חבר הממשלה שמינה אותו ובמסגרת העניינים שמסר לו.

(ג) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא יתמנה לסגן שר בתקופת כהונתו של אותה כנסת.

38. הפסקת כהונתו של סגן שר

כהונתו של סגן שר נפסקת בכל אחת מאלה:

(1) סגן השר התפטר בהגשת כתב התפטרות לחבר הממשלה שמינה אותו;

(2) אותו שר חדל להיות שר או להיות ממונה על אותו משרד, ובסגן שר במשרד ראש הממשלה — ראש הממשלה חדל לכהן;

(3) ראש הממשלה או אותו שר החליטו להפסיק כהונתו של סגן השר;

(4) סגן השר חדל להיות חבר הכנסת.

39. ראש הממשלה ותפקוד הממשלה

(א) ראש הממשלה רשאי —

(1) לקבוע את תפקידי השרים;

(2) לשנות את חלוקת התפקידים בין השרים;

(3) להעביר סמכויות וחובות שלא נקבעו בחוק משר אחד לשר אחר;

(4) להעביר שטחי פעולה ממשרד למשרד;

(5) לקבוע את משרדי הממשלה וכן לאחד משרדים, לחלקם, לבטלם ולהקים משרדים חדשים, ומשעשה כן, ימסור הודעה לכנסת;

(6) למנות ועדות שרים קבועות, זמניות או לעניינים מסויימים; מונתה ועדה, רשאית הממשלה לפעול באמצעותה.

(ב) סמכות הנתונה על-פי חוק לשר אחד, רשאי ראש הממשלה להעביר, כולה או מקצתה, לשר אחר; החלטה לפי הוראה זו טעונה אישור הכנסת.

(ג) ראש הממשלה ינהל את עבודת הממשלה ויקבע בתקנון את סדרי העבודה וסדרי ההצבעה בממשלה ובועדותיה.

(ד) החלטות הממשלה יתקבלו ברוב קולות; היו הקולות שקולים, יהיה לראש הממשלה קול נוסף.

היוצאת במילוי תפקידם עד שייכנסו לכהונתם ראש הממשלה והשרים של הממשלה החדשה.

33. השרים

(א) מספר חברי הממשלה, לרבות ראש הממשלה, לא יעלה על שמונה-עשר ולא יפחת משמונה.

(ב) לפחות מחצית השרים יהיו חברי הכנסת.

(ג) שר יהיה ממונה על משרד, אולם יכול שיהיה שר בלי תיק.

(ד) ראש הממשלה יכול שיכהן גם כשר הממונה על משרד.

(ה) בכפוף להוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), רשאי ראש הממשלה לצרף שרים נוספים לממשלה לאחר כינונה; תחילת כהונתו של שר שצורף תהא עם מסירת הודעה מאת ראש הממשלה לכנסת על מינויו; סמוך לאחר מכן ימסור השר בכנסת הצהרת אמונים בנוסח הקבוע בסעיף 14(ג).

(ו) שר אחראי בפני ראש הממשלה לתפקידים שעליהם הוא ממונה, והוא חייב במתן דין-יחשבון לכנסת על מילוי תפקידו.

34. מספר השרים פחת מהדרוש

(א) בממשלה שמספר חבריה, לרבות ראש הממשלה, אינו עולה על שמונה, אין להעביר שר מכהונתו.

(ב) פחת מספר חברי הממשלה, לרבות ראש הממשלה, משמונה, ימנה ראש הממשלה, בתוך 72 שעות, שר או שרים להשלמת המספר הדרוש, ועד אז הוא לא יהא רשאי להעביר שר מכהונתו; לא הושלם המספר כאמור, יערכו בחירות מיוחדות.

35. הפסקת כהונתו של שר

(א) שר רשאי להתפטר מהממשלה על-ידי הגשת כתב התפטרות לראש הממשלה; כהונתו בממשלה נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לראש הממשלה, וזולת אם חזר בו השר מהתפטרותו לפני כן.

(ב) ראש הממשלה רשאי, בהודעה בכתב, להעביר שר מכהונתו; כהונתו של השר נפסקת 48 שעות לאחר שכתב ההעברה מכהונה נמסר לידי, וזולת אם חזר בו ראש הממשלה לפני כן.

(ג) הכנסת רשאית להעביר שר מכהונתו בהחלטה ברוב של שבעים מחבריה; הכנסת לא תדרון בהעברת שר מכהונתו אלא על-פי המלצת רוב חברי ועדת הכנסת ולאחר שניתנה לשר הזדמנות לטעון טענותיו בפני הוועדה ובפני מליאת הכנסת.

(ד) על הפסקת כהונתו של שר יודיע ראש הממשלה לממשלה ולכנסת, בישיבתן או בדרך אחרת.

36. מילוי מקום שר

חדל שר לכהן, נעדר מן הארץ או שנבצר ממנו זמנית למלא את תפקידו, ימלא את התפקיד — ראש הממשלה או שר שיקבע ראש הממשלה, עד שיחזור השר למלא את תפקידו או עד שיתמנה מחליפו; על מילוי מקומו של שר ימסור

40. סמכויות הממשלה

הממשלה מוסמכת לעשות בשם המדינה, בכפוף לכל דין, כל פעולה שעשייתה אינה מוטלת בדין על רשות אחרת.

41. אצילת סמכויות

(א) סמכות הנתונה על-פי דין לממשלה, למעט סמכויות לפי חוקייסוד זה, רשאית הממשלה לאצול לאחד השרים.

(ב) סמכות הנתונה לאחד השרים על-פי חוק או שהועברה לו על-פי סעיף 39(ב), למעט סמכות להתקין תקנות, רשאי השר לאצול, כולה, מקצתה, או בסייגים, לעובד ציבור.

(ג) סמכות שהממשלה אצלה לשר, למעט סמכות להתקין תקנות, רשאי השר לאצלה, כולה, מקצתה או בסייגים, לעובד ציבור אם הסמיכה אותו הממשלה לכך.

(ד) לעניין סעיף זה ולעניין סעיף 39(ב) —

(1) סמכות הנתונה לממשלה או לשר, אף חובה המוטלת עליהם במשמע;

(2) שר — לרבות ראש הממשלה.

(ה) הוראות סעיף זה יחולו אם אין כוונה אחרת משתמעת מן החוק המקנה את הסמכות או מטיל את החובה.

42. נטילת סמכויות

שר, לרבות ראש הממשלה, הממונה על ביצועו של חוק, רשאי ליטול לעצמו כל סמכות, למעט סמכות בעלת אופי שיפוטי, הנתונה על-פי אותו חוק לעובד מדינה, אם אין כוונה אחרת משתמעת מן החוק; השר רשאי לעשות כאמור לעניין מסוים או לתקופה מסוימת.

43. ייחוד תפקידים

ראש הממשלה, השרים וסגני השרים ימלאו את תפקידם בנאמנות, ולא יעסקו בפעילות כלכלית או ציבורית אלא בתחומים ולפי כללים שקבעה הממשלה.

44. סודיות

(א) הדיונים וההחלטות של הממשלה ושל ועדות השרים בעניינים הבאים הם סודיים וגילויים ופרסומם אסור; ואלה העניינים:

(1) ביטחון המדינה;

(2) יחסי חוץ של המדינה;

(3) סוג עניינים אחר שהממשלה ראתה את סודיותו כחיונית למדינה והכריזה עליו, בצו, לצורך סעיף זה;

(4) עניין שהממשלה החליטה לשומרו בסוד, וכלבד שגילוייו ופרסומם של עניין כזה אינו אסור אלא על מי שידע על ההחלטה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על דברים שהממשלה או ראש הממשלה, או מי שהממשלה או ראש הממשלה הסמיכוהו לכך, החירו את פרסומם, או על דברים שפרסומם נדרש על-פי דין.

45. משכורת וגמלאות

משכורתם של ראש הממשלה, השרים וסגני השרים ותשלומים אחרים שישולמו להם בתקופת כהונתם או לאחריה, או לשאידיהם לאחר מותם, ייקבעו בחוק או בהחלטה של הכנסת, או של ועדה ציבורית שהכנסת מינתה לכך.

46. מזכיר הממשלה

הממשלה, על-פי הצעת ראש הממשלה, תמנה את מזכיר הממשלה, ותקבע את תפקידיו.

47. תקנות

(א) ראש הממשלה או שר הממונה על ביצועו של חוק מוסמך להתקין תקנות לביצועו.

(ב) חוק יכול שיסמך את ראש הממשלה או שר להתקין תקנות בעניין שנקבע בהסמכה.

48. פיקוח הכנסת על חקיקת המשנה

(א) תקנות שהתקינו ראש הממשלה או שר והקובעות ענישה פלילית בשל הפרתן, לא יכנסו לחוק אלא אם אושרו, לפני פרסומן, על-ידי ועדה מועדוה הכנסת שהנושא נמצא בתחום אחריותה; לא החליטה הוועדה לאשר את התקנות או לא לאשרן בתוך 30 ימים מן היום שהתקנות נמסרו לה, יראו אותן כאילו אושרו.

(ב) אין בהוראת סעיף זה כדי לפגוע בהוראות חוקייסוד או חוק אחר הדנות בתקנות.

49. הכרזת מצב חירום

(א) ראתה הכנסת שקיים במדינה מצב של חירום, רשאית היא, ביזמתה או על-פי הצעת הממשלה, להכריז על מצב חירום.

(ב) תקופת תוקפה של ההכרזה תהא כפי שנקבע בה, אך לא תעלה על שנה; הכנסת רשאית לחזור ולהכריז על מצב חירום כאמור.

(ג) ראתה הממשלה שקיים במדינה מצב של חירום ושעקב דחיפות העניין יש להכריז על מצב חירום עוד לפני שניתן לכנס את הכנסת, רשאית היא להכריז על מצב חירום; תוקפה של ההכרזה יפקע כעבור שבעה ימים מיום נתינתה, אם לא אושרה או חטלה קודם לכן על-ידי הכנסת בהחלטה של רוב חבריה; לא התכנסה הכנסת, רשאית הממשלה לחזור ולהכריז על מצב חירום כאמור בסעיף קטן זה.

(ד) הכרזות הכנסת או הממשלה על מצב חירום יפורסמו ברשומות; לא ניתן לפרסם הכרזה על מצב חירום ברשומות, תפורסם ההכרזה בדרך מתאימה אחרת, וכלבד שתפורסם ברשומות מייד כשניתן יהיה לעשות כן.

(ה) הכנסת רשאית, בכל עת, לבטל הכרזה על מצב חירום; הודעה על הביטול תפורסם ברשומות.

50. תקנות שעת-חירום

(א) במצב חירום רשאית הממשלה להתקין תקנות שעת-חירום כדי להגן על המדינה, ביטחון הציבור

בנושא שהוחלט עליו; דרישה כאמור יכול שתוגש לא יותר מאחת לחודש.

(ג) הכנסת רשאית לחייב שר להופיע לפניו, וכן רשאית ועדה מוועדות הכנסת במסגרת מילוי תפקידיה.

(ד) ועדה מוועדות הכנסת רשאית, במסגרת מילוי תפקידיה, באמצעות השר הנוגע בדבר או בידיעתו, לחייב עובד המדינה או כל מי שייקבע בחוק, להתייצב לפניו.

(ה) ראש הממשלה וכל שר רשאים להשמיע את דבריהם לפני הכנסת וועדותיה.

(ו) פרטים לעניין ביצוע סעיף זה יכול שייקבעו בחוק או בתקנון הכנסת.

53. אי-תחולה של תקנות שעת-חירום

על אף האמור בכל דין, אין בכוחן של תקנות שעת-חירום לשנות חוק-יסוד זה, להפקיע זמנית את חוקפו או לקבוע בו תנאים.

54. הודעות לכנסת

(א) על אלה תודיע הממשלה לכנסת:

(1) מינוי ממלא-מקום לראש הממשלה או מינוי ראש הממשלה בפועל;

(2) התפטרות ראש הממשלה או פטירתו;

(3) התפטרות שר או פטירתו;

(4) העברת שטחי פעולה ממשד למשרד;

(5) פקיעת כהונתו של סגן שר.

(ב) ההודעה תינתן בכנסת, ובימי פגרת הכנסת — ליושב-ראש הכנסת, והוא יביא אותה לידיעת חברי הכנסת.

55. פרסום ברשומות

(א) על אלה תפורסם הודעה ברשומות מטעם הכנסת:

(1) הבעת אי-אמון מאת הכנסת לראש הממשלה;

(2) העברת ראש הממשלה מכהונתו;

(3) העברת שר מכהונתו על-ידי הכנסת;

(4) אישור הכנסת לפי סעיף 39(ב);

(5) החלטה לפי סעיף 45.

(ב) על אלה תפורסם הודעה ברשומות מטעם הממשלה:

(1) התייצבות הממשלה לפני הכנסת, השרים וחלוקת התפקידים ביניהם;

(2) צירוף שר לממשלה;

(3) נטילת סמכות לפי סעיף 42;

(4) החלטות ראש הממשלה לפי סעיף 39(א);

עד (5);

וקיום האספקה והשירותים החיוניים; תקנות שעת-חירום יונחו על שולחן ועדת החוץ והביטחון של הכנסת סמוך ככל האפשר לאחר התקנתן.

(ב) ראה ראש הממשלה כי לא ניתן לכנס את הממשלה וכי קיים צורך דחוף וחיוני להתקין תקנות שעת-חירום, רשאי הוא להתקין או להסמיך שר להתקין.

(ג) תקנות שעת-חירום כוחן יפה לשנות כל חוק, להפקיע זמנית את חוקפו או לקבוע בו תנאים, וכן להטיל או להגדיל מסים או תשלומי חובה אחרים, והכול זולת אם אין הוראה אחרת בחוק.

(ד) אין בכוחן של תקנות שעת-חירום למנוע פנייה לערכאות, לקבוע ענישה למפרע, או להחיר פגיעה בכבוד האדם.

(ה) לא יתקנו תקנות שעת-חירום ולא יופעלו מכוחן הסדרים, אמצעים וסמכויות, אלא במידה שמצב החירום מחייב זאת.

(ו) תוקפן של תקנות שעת-חירום יפקע כעבור שלושה חודשים מיום התקנתן, זולת אם הוארך תוקפן בחוק, או שבוטלו על-ידי הכנסת בחוק או בהחלטה של רוב חברי הכנסת.

(ז) תקנות שעת-חירום ייכנסו לתוקף עם פרסומן ברשומות; לא ניתן לפרסמן ברשומות, הן יפורסמו בדרך מתאימה אחרת, וכלבר שיפורסמו ברשומות מייד כשניתן יהיה לעשות כן.

(ח) חדל מצב החירום להתקיים, יוסיפו תקנות שעת-חירום להתקיים לתקופת תוקפן אך לא יותר מ-60 ימים מסיום מצב החירום; תקנות שעת-חירום שתוקפן הוארך בחוק, יוסיפו לעמוד בתוקפן.

51. הכרזת מלחמה

(א) המדינה לא תפתח במלחמה אלא מכוח החלטת הממשלה.

(ב) אין בסעיף זה כדי למנוע פעולות צבאיות הגדרשות למטרת הגנה על המדינה וביטחון הציבור.

(ג) הודעה על החלטת הממשלה לפתוח במלחמה לפי סעיף קטן (א) תימסר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת בהקדם האפשרי; ראש הממשלה ימסור את ההודעה בהקדם האפשרי גם במליאת הכנסת; הודעה על פעולות צבאיות כאמור בסעיף קטן (ב) תימסר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת בהקדם האפשרי.

52. הממשלה וועדות הכנסת

(א) הממשלה תמסור לכנסת ולוועדותיה מידע על-פי דרישתן ותסייע להן במילוי תפקידן; הוראות מיוחדות ייקבעו בחוק לחיסי מידע כשהדבר נחוץ להגנה על ביטחון המדינה ויחסי החוץ או קשרי מסחר בין-לאומיים שלה, או להגנה על זכות או חיסיון שברין.

(ב) הכנסת רשאית, לפי דרישה של לפחות ארבעים מחבריה, לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה

השווה לחלק השנים-עשר מהתקציב השנתי הקודם, כתוספת הצמדה למדד המחירים לצרכן, שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(ב) כספים לפי סעיף קטן (א) ייועדו קודם כול לקיום התחייבויות המדינה מכוח חוק, חוזים ואמנות; ביתרה תשתמש הממשלה רק להפעלת שירותים חיוניים ופעולות שנכללו בחוק התקציב הקודם.

(ג) אין לשנות סעיף זה אלא ברוב חברי הכנסת.

59. תיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט

סעיפים 8 ו-9 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948¹ — בטלים.

60. תיקון פקודת הראיות

בפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971⁴, בסמן ג' שבפרק ב', לפני סעיף 20 יבוא:

"19א. ראייה לפעולת הממשלה

(א) מסמך הניתן עליידי הממשלה, ייחתם בידי ראש הממשלה או בידי שר שראש הממשלה הסמיכו לכך, או בידי מזכיר הממשלה.

(ב) אישור בכתב של מזכיר הממשלה שהממשלה עשתה דבר פלוני ישמש ראיה שאכן נעשה הדבר כאמור באישור."

61. ביטול חוק-יסוד: הממשלה

חוק-יסוד: הממשלה⁵ — בטל.

62. תיקון חוק הבחירות לכנסת

בחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969⁶ —

(1) שם החוק יהיה "חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה [נוסח משולב], התשכ"ט-1969";

(2) בסעיף 1 —

(א) בהגדרת "בוחר" בסופו יבוא "ולראש הממשלה";

(ב) אחרי הגדרת "בוחר" יבוא:

"הבחירות" — הבחירות לכנסת ולראש הממשלה, בין שהן נערכות כאותו מועד ובין שהן מיוחדות לראש הממשלה, ולרבות בחירות חוזרות לראש הממשלה כאמור בסעיף 13 (ב) לחוק-יסוד: הממשלה";

(3) בסעיף 2, אחרי "בבחירות לכנסת" יבוא "ולראש הממשלה";

(4) בסעיף 3 (א), אחרי "זכות הבחירה לכנסת" יבוא "ולראש הממשלה";

(5) בסעיף 5, אחרי המלים "בעד רשימות מועמדים" יבוא "או בעד מועמדים לראש הממשלה";

(5) מינוי סגן שר או פקיעת כהונתו;

(6) מינוי מזכיר הממשלה;

(7) העברת שר מכהונתו עליידי ראש הממשלה.

56. יציבות החוק

(א) אין לשנות חוק-יסוד זה אלא ברוב חברי הכנסת; ואולם הוראה הקובעת כי החלטת הכנסת תתקבל ברוב של מספר נקוב של חברי הכנסת, לא תשונה אלא באותו מספר לפחות של חברי הכנסת; הרוב הדרוש לפי סעיף קטן זה יהא דרוש להחלטות מליאת הכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית; "שינוי", לענין סעיף זה — בין מפורש ובין משתמע.

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על סעיפים 57 עד 62.

57. תיקון חוק-יסוד: הכנסת

בחוק-יסוד: הכנסת —

(1) אחרי סעיף 9 יבוא:

"9א. הארכת תקופת כהונה

(א) הכנסת לא תאריך את תקופת כהונתה אלא בחוק שנתקבל ברוב של שמונים חברי הכנסת, ואם נתקיימו נסיבות מיוחדות המונעות עריכת בחירות בעתן; תקופת ההארכה לא תעלה על הזמן המתחייב מהנסיבות האמורות; בחוק כאמור ייקבע מועד הבחירות.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף 34, רשאית הכנסת, בהחלטה ברוב חבריה, להקדים את מועד הבחירות שנקבע לפי סעיף קטן (א), ובלבד שהמועד החדש לא יהיה מוקדם מהמועד לקיום הבחירות לכנסת לפי סעיף 9."

(2) בסעיף 34, בסופו יבוא: "ברוב חברי הכנסת";

(3) אחרי סעיף 45 יבוא:

"45א. תחולת נוקשה

הוראת סעיף 45 תחול גם לענין שינוי סעיף 49(א).";

(4) בסעיף 46, במקום המלים "הרוב הדרוש לפי חוק זה לשינוי הסעיפים 4, 44 או 45" יבוא "הרוב הדרוש לפי חוק זה לשינוי סעיפים 4, 9א, 34, 44 או 45".

58. תיקון חוק-יסוד: משק המדינה

אחרי סעיף 3 לחוק-יסוד: משק המדינה² יבוא:

"3א. אי-קבלת חוק התקציב

(א) לא נתקבל חוק התקציב לפני תחילתה של שנת הכספים, רשאית הממשלה להוציא כל חודש סכום

² ס"ח התשל"ה, עמ' 206.

³ ע"ר 2, תוס' א', עמ' 1.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

⁵ ס"ח התשכ"ח, עמ' 226.

⁶ ס"ח התשכ"ט, עמ' 103.

(6) אחרי סעיף 7 יבוא:

"פרק 10: הוראות מיוחדות בדבר הבחירות לראש הממשלה

א. סדרי הבחירות

(א) פנקס הבוחרים לעניין הבחירות לכנסת ישמש גם לעניין הבחירות לראש הממשלה; ועדת הבחירות המרכזית, הוועדות האזוריות וועדות הקלפי יפעלו גם לעניין הבחירות לראש הממשלה; אזורי הקלפי, מקומות הקלפי והקלפיות ישמשו גם לעניין הבחירות לראש הממשלה, והכול בין שהן נערכות באותו מועד שבו נערכות הבחירות לכנסת, ובין שהן מיוחדות לראש הממשלה.

(ב) בכל מקום בחוק זה שבו נאמר "רשימת מועמדים" יראו כאילו נאמר "רשימת מועמדים או הצעת מועמד", והוא אם אין כוונה אחרת משתמעת.

ב. החלת הוראות

על הבחירות לראש הממשלה יחולו הוראות חוק זה, בשניונים המחייבים, למעט סעיפים 4, 60, 61, 66, 67, 81 עד 83, 84 (ג) ו-85.

ג. ערעורי בחירות

(א) ערעור על תוצאות הבחירות לכנסת אין בו, כשלעצמו, ערעור על תוצאות הבחירות לראש הממשלה; בחירות חוזרות לכנסת כתוצאה מערעור בחירות אין מחייבות, כשלעצמן, בחירות לראש הממשלה, על אף האמור בסעיף 4 לחוק-יסוד: הממשלה.

(ב) ערעור על תוצאות הבחירות לראש הממשלה אין בו, כשלעצמו, ערעור על תוצאות הבחירות לכנסת, ובחירות חוזרות לראש הממשלה כתוצאה מערעור בחירות אין מחייבות, כשלעצמן, בחירות לכנסת.

(ג) נערכו בחירות לכנסת ולראש הממשלה באותו מועד והוגש ערעור על תוצאות הבחירות לכנסת או ערעור על תוצאות הבחירות לראש הממשלה, ונוכח בית המשפט כי בבחירות בכללן או בקלפי מסוימת נפלו פגמים היורדים לשורשו של עניין ואשר יש בהם כדי להשפיע גם על הבחירות האחרות, רשאי הוא להחליט כאמור בסעיף 86(ד) גם לגבי הבחירות האחרות.

(7) בסעיף 57 —

(א) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) הצעת מועמד לראש הממשלה תפרט את שמו הפרטי של המועמד ושם משפחתו, מספר זהותו במרשם האוכלוסין ומענו."

(ב) במקום סעיף קטן (ז) יבוא:

"(ז) הוגשה רשימת מועמדים או הצעת מועמד על-ידי בוחרים, כל החתימות אחרי 3,500 הראשונות ברשימת מועמדים ואחרי 55,000 הראשונות בהצעת מועמד לראש הממשלה, לא יתחשבו בהן לצורך סעיף זה."

(8) אחרי סעיף 74 יבוא:

"74א. מעטפות הצבעה

(א) מעטפת הצבעה בבחירות לראש הממשלה תהיה שונה בצבע ובצורה ממעטפת ההצבעה לכנסת; צבע המעטפות וצורתן ייקבעו על-ידי יושב-ראש הוועדה המרכזית וסגניו.

(ב) מעטפות ההצבעה יהיו אטומות.

(ג) ועדת הקלפי תמסור לכל בוחר מעטפת הצבעה אחת לכנסת ומעטפת הצבעה אחת לראש הממשלה."

(9) בסעיף 75, במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) וכך מצביעים: בתא המסתיר את הבוחר מעיני זולתו, נותן הבוחר פתק הצבעה לכנסת לתוך מעטפת ההצבעה לכנסת ופתק הצבעה לראש הממשלה לתוך מעטפת ההצבעה לראש הממשלה, מהמעטפות שניתנו לו על-ידי ועדת הקלפי; את המעטפות הוא מטיל לעיני ועדת הקלפי לתוך הקלפי."

(10) בסעיף 76 —

(א) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) פתק הצבעה לראש הממשלה יהיה בצבע שונה מהצבע של פתק ההצבעה לכנסת ויישא את שם המועמד בדפוס, בעברית או בעברית ובערבית, ותו לא; הצבע של פתק ההצבעה ייקבע על-ידי יושב-ראש הוועדה המרכזית וסגניו."

(ב) בסעיף קטן (ג), אחרי המלים "או האות עם הכינוי, ותו לא" יבוא: "ובבחירות לראש הממשלה — פתק הצבעה לראש הממשלה ריק שעליו מסומן בכתב יד שם המועמד, ותו לא";

(11) בסעיף 78, אחרי פסקה (4) יבוא:

"(4א) מעטפת הצבעה לכנסת שנתן בוחר לתוכה פתק הצבעה לראש הממשלה ומעטפת הצבעה לראש הממשלה שנתן בוחר לתוכה פתק הצבעה לכנסת;

(4ב) מעטפת הצבעה שנמצאו בה פתק הצבעה לכנסת ופתק הצבעה לראש הממשלה;"

(12) בסעיף 79(ב), בסופו יבוא:

"ועדת הקלפי תערוך פרוטוקולים נפרדים לבחירות לכנסת ולראש הממשלה."

(13) בסעיף 91(ב), במקום המלים "המעטפה הנוכרת בסעיף 75" יבוא: "המעטפות הנוכרות בסעיפים 74א ו-75(א)";

(14) בסעיף 110, במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) נזדהה הבוחר, יתנו לו האחראים מעטפת הצבעה אחת לכנסת ומעטפת הצבעה אחת לראש הממשלה; בתא ההצבעה יכתוב הבוחר על פתק ההצבעה לכנסת את אות הרשימה שבעדה הוא מצביע או את האות

63. תחילה ותחלה

(א) הוראות חוק-יסוד זה יחולו על בחירת ראש הממשלה ועל כינון הממשלה, החל מהבחירות לכנסת השלוש-עשרה ואילך.

(ב) בכפוף לאמור בסעיף קטן (א), תהא תחילתו של חוק יסוד זה ביום שייכנס לכהונתו ראש הממשלה שנבחר כאמור בסעיף קטן (א).

64. הוראות מעבר

(א) ביום תחילתו של חוק-יסוד זה רואים כאילו הוכרז מצב חירום על-פי סעיף 49(א) לחוק-יסוד זה.

(ב) כל חקיקה שנקבע בו כי חוקפו יהיה כל עוד קיים מצב חירום שהוכרז לפי סעיף 9 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, יעמוד בתוקפו כל עוד קיים מצב חירום כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) כל חקיקה שמדובר בו במצב חירום שהוכרז לפי סעיף 9 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, יראו כאילו מדובר במצב חירום שהוכרז על-פי סעיף 49(א) לחוק-יסוד זה.

עם הכינוי, ועל פתק ההצבעה. לראש הממשלה — את שם המועמד; הבוחר יכניס כל אחד מפתקי ההצבעה למעטפת ההצבעה המתאימה ואת שתי מעטפות ההצבעה ייתן לתוך מעטפה חיצונית; האחראים יצינו על המעטפה החיצונית את שם הבוחר, מספר זהותו במרשם האוכלוסין ופרטים אחרים שנקבעו בתקנות; האחראים והבוחר יחתמו על המעטפה החיצונית והבוחר ייתן אותה לתוך הקלפי.

(15) בסעיף 116ד(ג), במקום "המעטפה הנזכרת בסעיף 75" יבוא "המעטפות הנזכרות בסעיפים 74 ו-75(א)";

(16) בסעיף 124 —

(א) בפסקה (2) אחרי "יותר מפעם אחת" יבוא "לכנסת או לראש הממשלה";

(ב) בפסקה (3), אחרי "יותר ממעטפה אחת" יבוא "בבחירות לכנסת או יותר ממעטפה אחת בבחירות לראש הממשלה".

הסתייגויות לחוק הנ"ל

1. החלפת סעיף 6

במקום סעיף 6 לחוק-יסוד: הממשלה (להלן — חוק היסוד) יבוא:

"6. הטלת התפקיד להרכיב ממשלה

כשיש לכונן ממשלה חדשה יטיל נשיא המדינה את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר הכנסת העומד בראש רשימת המועמדים שקיבלה את המספר הגדול ביותר של קולות כשרים."

2. תיקון סעיף 7

בסעיף 7 לחוק-היסוד, במקום "21 ימים" ו-"יום" יבוא, בשני המקומות "14 ימים".

3. תיקון סעיף 8

בסעיף 8 לחוק היסוד —

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "רשאי הנשיא" יבוא "לאחר שהתייעץ עם סיעות בכנסת";

(2) בסעיף קטן (ג), במקום "לפי סעיף זה" יבוא "לפי סעיף קטן (ב)".

4. תיקון סעיף 9

בסעיף 9 לחוק היסוד, בסעיף קטן (א) במקום "21 יום" יבוא "14 ימים".

5. תיקון סעיף 12

בסעיף 12 לחוק היסוד, במקום "בסעיף 6" יבוא "בסעיף 8".

לשם החוק

חברי הכנסת א' רובינשטיין, ר' ריבלין וא' פורז מציעים:

במקום שם החוק יבוא: "חוק-יסוד: הרשות המבצעת וחזיון סמכויות הכנסת".

חבר הכנסת יצ' לוי מציע:

במקום שם החוק יבוא: "חוק-יסוד: ראש הממשלה והממשלה".

חברי הכנסת ח' מירון, א' שוחט וח' רמון מציעים:

במקום שם החוק יבוא: "חוק-יסוד: הממשלה ובחירת ראש הממשלה".

חבר הכנסת א' דיין מציע:

במקום שם החוק יבוא: "חוק-יסוד: הממשלה ובחירה ישירה של ראש הממשלה".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

במקום שם החוק יבוא: "חוק בדבר בחירה ישירה של ראש הממשלה, התשנ"ב-1991".

חבר הכנסת ע' לנדאו מציע:

במקום שם החוק יבוא: "חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8)".

לסעיפים 1 — 65

חבר הכנסת ע' לנדאו מציע:

1. הסעיפים יימחקו.

2. במקום הסעיפים יבוא:

6. החלפת סעיף 24

במקום סעיף 24 לחוק היסוד יבוא:

"24. הבעת אי-אמון לממשלה

- (א) הבעה הכנסת לממשלה אי-אמון, יודיע על כך יושב-ראש הכנסת לנשיא המדינה, ורואים את הממשלה כאילו התפטרה.
- (ב) לא יהיו דיון והצבעה על הצעה להביע אי-אמון לממשלה, אלא אם כן נמסרה לפני כן ליושב-ראש הכנסת הודעה מטעם סיעות בכנסת המיונות לפחות 61 חברי הכנסת, כי הן הסכימו ביניהן על הקמת ממשלה חדשה.

(ג) הוצגה ממשלה חדשה בפני הכנסת כתוך 14 ימים מיום הצבעת אי-אמון כאמור, רואים את הצבעת האי-אמון ככטלה;

(ד) התפטרות הממשלה לפי סעיף זה תיכנס לתוקפה ביום הצגת הממשלה החדשה."

7. תיקון חוק הבחירות לכנסת

בחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט—1969 — בסעיף 81(א) במקום "מ"מ 1% (אחד למאה)" יבוא "מ"מ 2% (שניים למאה)".

לסעיף 1

חבר הכנסת ש' שיטתית מציע:

במקום כותרת השוליים יבוא: "הרשות המבצעת".

לסעיף 3

חבר הכנסת מ' נפאע מציע:

במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) ראש הממשלה מכהן מכוח הצבעת אמון בו בכנסת".

חברי הכנסת מ' וירשובסקי ומ' נפאע מציעים:

במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) השרים ימונו על-ידי ראש הממשלה; מינויים טעון אישור הכנסת".

לסעיף 8

חברי הכנסת מ' וירשובסקי וא' דיין מציעים:

בסעיף קטן (א) (1) המלים "וביום הגשת מועמדותו הוא בן שלושים שנה ומעלה" — יימחקו.

חבר הכנסת מ' נפאע מציע:

בסעיף קטן (א) (1), במקום המלים "הוא בן שלושים שנה ומעלה" יבוא: "הוא בן עשרים וחמש שנה ומעלה".

חברי הכנסת א' אבוהצירא, א' דיין וצ' הנגבי מציעים:

סעיף קטן (ב) — יימחק.

אם תתקבל ההסתייגות — יימחק הסימון "(א)" שבתחילת הסעיף.

לסעיף 9

חבר הכנסת מ' נפאע מציע:

למחוק את הסעיף.

חבר הכנסת א' אבוהצירא מציע:

במקום הסעיף יבוא:

"9. הזכות להציע מועמד

אלה רשאים להציע מועמד בבחירות לראש הממשלה:

(1) סיעה של הכנסת;

(2) עשרים וחמישה אלף בעלי זכות בחירה."

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

1. בסעיף קטן (א) (1) ו-(א) (2), במקום "מעשרה" יבוא "משבעה", ובסעיף קטן (א) (3) במקום "חמישים" יבוא "שלושים".

2. בסעיף קטן (ב) במקום "מעשרה" יבוא "משבעה" ובמקום "חמישים" יבוא "שלושים".

חבר הכנסת א' דיין מציע:

1. בסעיף קטן (א) (1) ו-(א) (2), במקום "מעשרה" יבוא "משמונה", ובסעיף קטן (א) (3) במקום "חמישים אלף" יבוא "עשרת אלפים".

2. בסעיף קטן (ב) במקום "מעשרה" יבוא "משמונה" ובמקום "חמישים אלף" יבוא "עשרת אלפים".

חברי הכנסת ד' ליבאי וש' שיטתית מציעים:

1. בסעיף קטן (א) (1) ו-(א) (2) במקום "מעשרה" יבוא "מעשרים" ובסעיף קטן (א) (3) במקום "חמישים" יבוא "מאה".

2. בסעיף קטן (ב) במקום "מעשרה" יבוא "מעשרים" ובמקום "חמישים" יבוא "מאה".

אם תתקבל אחת מההסתייגויות בסעיף זה, הנוגעת למספר בעלי זכות בחירה, יתוקן בהתאם המספר המופיע בסעיף 12 (2).

לסעיף 10

[הסעיף, וההסתייגות, יוצבעו לאחר ההצבעה על ההסתייגות להוספת סעיפים 15' עד 15" אחרי סעיף 15]

חברי הכנסת מ' וירשובסקי וא' אבוהצירא מציעים, אם תתקבל ההסתייגות הנ"ל —

הסעיף יימחק.

לסעיף 12

שר המשפטים מציע:

בסעיף קטן (א), המלים "או שנבצר ממנו מטעמי בריאות להיות מועמד" וכן המלים "או נבצר ממנו להיות מועמד" — יימחקו.

חבר הכנסת מ' ברידור מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "ארבעה שבועות" יבוא: "שישה שבועות".

חבר הכנסת מ' נפאע מציע:

במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) נפטר מועמד לראש הממשלה בתוך 30 הימים שלפני הבחירות, יבוא במקומו המועמד הנמצא במקום שני באותה רשימת מועמדים."

לסעיף 13

שר המשפטים מציע:

אם תתקבל הסתייגותו לסעיף 12 —

בסעיף קטן (ד), המלים "או שנבצר ממנו מטעמי בריאות לעמוד לבחירה בהן" יבוא: — "ימחקו."

חברי הכנסת מ' וירשובסקי וא' אבוהצירא מציעים:

במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"לא קיבל שום מועמד מספר קולות כאמור בסעיף קטן (א), תבחר הכנסת את ראש הממשלה מבין חבריה."

סעיפים קטנים (ג) — (ו) — "ימחקו, וסעיף קטן (ז) יסומן (ג)".

חבר הכנסת א' דיין מציע:

בסעיף קטן (ד), הסיפא המתחיל במלים "התפטר אחד מן המועמדים בבחירות החוזרות", — "ימחקו."

חבר הכנסת יצ' לוי מציע:

במקום סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד) התפטר אחד מן המועמדים בבחירות החוזרות, יבוא תחתיו המועמד שקיבל בבחירות הראשונות את המספר הגדול הבא בתור של קולות כשרים ושהוא חבר הכנסת; נפטר אחד מן המועמדים לפני קיום הבחירות החוזרות, או שנבצר ממנו לעמוד לבחירה בהן מטעמי בריאות, ייערכו הבחירות לראש הממשלה מחדש, ביום ג', כעבור ארבעה שבועות ממועד הבחירות החוזרות; בבחירות אלה ישמש פנקס הבחורים ששימש בבחירות הראשונות, ויעמדו לבחירה כל המועמדים שעמדו לבחירה בבחירות הראשונות, ואולם מי שהציע את המועמד שנפטר או שנבצר ממנו לעמוד לבחירה, רשאי להציע מועמד אחר תחתיו, והוראות סעיף 12(ג) יחולו בשינויים המחויבים."

לסעיף 14

שר המשפטים מציע:

בסעיף קטן (א), המלים "ובלבד שקוימו הוראות סעיף 33(א) — ר'(ב)" — "ימחקו."

חבר הכנסת א' אבוהצירא מציע:

בסעיף קטן (א) במקום "תוך 45" יבוא "תוך 60".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ג), בסוף הצהרת האמונים של ראש הממשלה ושל השרים יבוא:

"אני מתחייב להקדיש את כל זמני ומרצי למילוי תפקידי, והגני מתחייב למלא את תפקידי בנאמנות לטובת כלל הציבור."

חברת הכנסת ש' אלזני מציעה:

בסעיף קטן (ג) בסוף הצהרת האמונים של ראש הממשלה ושל השרים יבוא:

"אני מתחייב להקדיש את כל זמני ומרצי למילוי תפקידי, והגני מתחייב למלא את תפקידי בנאמנות לטובת כלל תושבי המדינה."

לסעיף 15

חברי הכנסת מ' וירשובסקי וא' אבוהצירא מציעים:

במקום הסעיף יבוא:

"15. אי-הצגת הממשלה במועד

לא הוצגה הממשלה לפני הכנסת כאמור בסעיף 14, תבחר הכנסת את ראש הממשלה מבין חבריה."

חבר הכנסת א' אבוהצירא מציע:

סעיף קטן (ב) — "ימחקו."

אם תתקבל הצעה זו — "ימחקו סימן (א)" בראש הסעיף.

אחרי סעיף 15

חברי הכנסת מ' וירשובסקי וא' אבוהצירא מציעים:

אחרי סעיף 15 יבואו הסעיפים הבאים:

"15א. בחירת ראש הממשלה על-ידי הכנסת

(א) נוצרה על-פי חוק-יסוד זה עילה לבחירת ראש הממשלה על-ידי הכנסת, יטיל נשיא המדינה, לאחר התייעצות עם סיעות הכנסת, את התפקיד של הרכבת ממשלה חדשה על אחד מחברי הכנסת, אשר לדעת הנשיא הוא בעל הסיכוי הגדול ביותר למלא את התפקיד.

(ב) לחבר הכנסת שנשיא המדינה הטיל עליו את התפקיד להרכיב ממשלה נתונה תקופה של 15 ימים למילוי תפקידו; הנשיא רשאי להאריך תקופה זו בשבעה ימים נוספים.

(ג) עברו התקופות לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ב) וחבר הכנסת לא הודיע לנשיא המדינה שהרכיב ממשלה או שהודיע לו לפני כן שאין בידו להרכיב ממשלה, רשאי הנשיא להטיל את התפקיד להרכיב ממשלה על חבר כנסת אחר. לחבר הכנסת האחר נתונה למילוי תפקידו התקופה האמורה בסעיף קטן (ב), והנשיא רשאי להאריכה כאמור באותו סעיף קטן.

(ד) לפני שיטיל את התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף קטן (ג), רשאי הנשיא לחזור ולהתייעץ עם נציגי סיעות הכנסת.

(ה) לא הצליח חבר הכנסת הראשון, ואם הוטל התפקיד על חבר כנסת שני, לא הצליח גם הוא, להרכיב ממשלה בתוך התקופה שניתנה לו, ייערכו בחירות לכנסת ולראש הממשלה ביום ג' האחרון שלפני תום 60 ימים מיום שתמה התקופה האמורה.

15ב. בחירות מוקדמות

נוצרה עילה על-פי חוק-יסוד זה לבחירת ראש הממשלה על-ידי הכנסת שנה או פחות לפני המועד

ותבקש הבעת אמן; הממשלה תיכון משהביעה לה הכנסת אמן, ומאותה שעה ייכנסו השרים לכהונתם.

15ט. הצהרת אמונים

משהביעה הכנסת לממשלה אמן, או סמוך, ככל האפשר לאחר מכן, יצהירו ראש הממשלה והשרים בפני הכנסת הצהרת אמונים כאמור בסעיף 14(ג).

15י. אי־תחולת סעיפים

על ראש הממשלה שנבחר על־ידי הכנסת לא יחולו הוראות הסעיפים 14(א) ו־22(ב).

אם תחקבל הסתייגות זו —

1. סעיף 10 — יימחק;

2. מספרי הסעיפים 15 עד 15י יסומנו 16 עד 25, ומספרי הסעיפים 16 — 65 יתוקנו בהתאמה;

3. בכל מקום בחוק זה, לרבות בחוקונים שהוכנסו בחוק הבחירות לכנסת על־פי סעיף 63 — יימחקו או יותאמו, לפי העניין, המלים "בחירות מיוחדות".

לסעיף 16

שר המשפטים מציע:

סעיף קטן (ג) — יימחק.

לסעיף 17

שר המשפטים מציע:

למחוק את הסעיף.

חבר הכנסת ח' אורון מציע:

בסוף סעיף קטן (א) יבוא: "נעשה הסכם לאחר הצגת הממשלה, ימסרו אותו הצדדים למוכזר הכנסת 72 שעות לפני מועד תחילת תוקפו של ההסכם".

לסעיף 18

שר המשפטים וחבר הכנסת א' אבוהצירא מציעים:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 19

חבר הכנסת א' דיין מציע:

הסעיף יימחק.

חבר הכנסת א' דיין מציע:

אם לא תחקבל הסתייגותו הראשונה —

בסעיף קטן (א) במקום "שבעים" יבוא: "שישים ושישה".

חבר הכנסת ח' רמון מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "שבעים" יבוא: "שישים וחמישה".

חברי הכנסת א' אבוהצירא, ש' אלוני, מ' וירשובסקי וח' אורון מציעים:

בסעיף קטן (א), במקום "שבעים" יבוא: "שישים ואחד".

לקיום בחירות לכנסת לפי סעיף 9 לחוק־יסוד: הכנסת, יוקדמו הבחירות לכנסת ולראש הממשלה והן ייערכו ביום ג' האחרון שלפני תום 60 ימים מיום שבו נוצרה העילה לעריכתן.

15ג. הטלת התפקיד לפי בקשת סיעות

(א) לא הטיל נשיא המדינה את התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף 15 או שהטילו לפי אותו סעיף וחבר הכנסת לא הודיע לנשיא בתוך 15 ימים שהרכיב ממשלה או שהודיע לו לפני כן שאין בידו להרכיב ממשלה, רשאים נציגי סיעות בכנסת שחבריהן מהווים רוב חברי הכנסת לבקש בכתב מנשיא המדינה להטיל את התפקיד על חבר הכנסת פלוני.

(ב) הוגשה לנשיא בקשה כאמור בצירוף הסכמה בכתב של המועמד, יטיל הנשיא את התפקיד להרכיב ממשלה על אותו חבר כנסת.

(ג) לחבר הכנסת שהתפקיד להרכיב כממשלה הוטל עליו לפי סעיף זה נתונה למילוי תפקידו תקופה של 14 ימים.

(ד) הוגשה בקשה כאמור תוך תקופה נוספת שניתנה לחבר הכנסת שעליו הטיל הנשיא את התפקיד לפי סעיף 15 יודיע לו הנשיא על הגשת הבקשה, ועם מתן ההודעה יסתיים תפקידו של אותו חבר הכנסת.

15ד. הודעה על אי־הרכבת ממשלה

(א) הטיל נשיא המדינה את התפקיד להרכיב ממשלה לפי סעיף 15 או 15ג, ועברה התקופה הנתונה לחבר הכנסת למילוי תפקידו והוא לא הודיע לנשיא שהרכיב ממשלה או שהודיע לנשיא לפני כן שאין בידו להרכיב כממשלה, רשאי הנשיא להודיע ליושב־ראש הכנסת, שאינו רואה אפשרות להגיע להרכבת ממשלה.

(ב) מתן הודעה ליושב־ראש הכנסת לפי סעיף קטן (א), אין בו כדי למנוע תחולת סעיף 15ג.

15ה. הפסקת הליכים להרכבת ממשלה

נתקבל חוק על התפוזות הכנסת, ייפסקו ההליכים להרכבת ממשלה.

15ו. הודעות בקשר להרכבת ממשלה

(א) הטיל נשיא המדינה על חבר הכנסת את התפקיד להרכיב ממשלה, יודיע על כך ליושב־ראש הכנסת, ויושב־ראש הכנסת יודיע על כך לכנסת.

(ב) הרכיב חבר הכנסת ממשלה, יודיע על כך לנשיא המדינה וליושב־ראש הכנסת, ויושב־ראש הכנסת יודיע על כך לכנסת.

15ז. הרכבת הממשלה וראשות הממשלה

חבר הכנסת 'שהרכיב ממשלה יעמוד בראשה.

15ח. כינון הממשלה

משהורכבה הממשלה כאמור בסעיף 15 תתייצב לפני הכנסת, תודיע על קווי היסוד של מדיניותה, על הרכבה ועל חלוקת התפקידים בין השרים,

שיפורסם ברשומות" יבוא: "ראש הממשלה רשאי בצו שיפורסם ברשומות, לפזר את הכנסת".

חבר הכנסת צ' הנגבי מציע:

בסעיף קטן (א), המלים "בהסכמת נשיא המדינה" — יימחקו.

חבר הכנסת ע' לנדאו מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "בהסכמת נשיא המדינה" יבוא: "בהסכמת ארבעים חברי הכנסת".

חבר הכנסת י' צבן מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "וייערכו בחירות לכנסת ולראש הממשלה ביום ג' האחרון שלפני תום 60 הימים" יבוא: "וייערכו בחירות לכנסת ולראש הממשלה במועד שתקבע הכנסת בתוך 14 ימים מפרסום הצו, שיהיה לא יאוחר מ־75 ימים ממועד פרסום הצו; לא קבעה הכנסת מועד כאמור, יתקיימו הבחירות ביום ג' האחרון שלפני תום 75 הימים".

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

במקום הרישא של סעיף קטן (א) המסתיימת במלים "רשאי הוא", יבוא:

"לא קיבלה הכנסת את הצעת התקציב או הצעת חוק שעליה הכריז ראש הממשלה לפני ההצבעה כי היא חיונית, רשאי הוא".

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי מציעה:

במקום "לפזר את הכנסת" יבוא: "להציע הצעת חוק בדבר התפזרות הכנסת".

לסעיף 23

שר המשפטים מציע:

1. בסעיף קטן (א), במקום "לנשיא המדינה" יבוא "ליושב־ראש הכנסת", ובמקום "לידי הנשיא" יבוא "לידי יושב־ראש הכנסת".

2. אם תתקבל ההסתייגות לסעיף קטן (א), במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) יושב־ראש הכנסת יודיע לכנסת על התפזרותו של ראש הממשלה".

חברי הכנסת א' אבוחצירא ומ' וירשובסקי מציעים:

במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) התפזר ראש הממשלה, תבחר הכנסת ראש ממשלה מבין חבריה".

לסעיף 25

שר המשפטים מציע:

סעיפים קטנים (א) ו־(ב) — יימחקו, והסימון "(ג)" יימחק.

לסעיף 26

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) הורשע ראש הממשלה בעבירה, וקבע בית המשפט שיש בעבירה משום קלון, יראו את ראש הממשלה כמי שהועבר מכהונתו.

חבר הכנסת מ' נפאע מציע:

בסעיף קטן (א) במקום "ברוב של שבעים מחבריה" יבוא: "ברוב רגיל".

חבר הכנסת א' אבוחצירא מציע:

סעיף קטן (ב) — יימחק.

חבר הכנסת א' דייך מציע:

הסעיף יימחק.

לסעיף 20

חבר הכנסת א' דייך מציע:

הסעיף יימחק.

לסעיף 21

חבר הכנסת א' אבוחצירא מציע:

1. במקום "הביעה הכנסת אי־אמון לראש הממשלה או שלא נתקבל חוק התקציב כאמור בסעיף 20" יבוא: "הביעה הכנסת אי־אמון לראש הממשלה, או שלא נתקבל חוק התקציב כאמור בסעיף 20, תבחר הכנסת ראש ממשלה מבין חבריה, בתוך 45 ימים. על מי שנבחר כאמור יחולו, בשינויים מחויבים, הוראות סעיף 14. לא בחרה הכנסת ראש הממשלה כאמור".

2. ובמקום "60 הימים", יבוא: "45 הימים".

חברי הכנסת ש' אלוני ומ' וירשובסקי מציעים:

במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) הביעה הכנסת אי־אמון בראש הממשלה, או שלא נתקבל חוק התקציב כאמור בסעיף 20, יטיל נשיא המדינה לאחר התייעצות עם סיעות הכנסת את התפקיד של הרכבת ממשלה חדשה על אחד מחברי הכנסת; לא הצליח אותו חבר הכנסת להרכיב ממשלה בתוך 15 יום מיום שהתפקיד הוטל עליו על ידי הנשיא, רשאי הנשיא להטיל את התפקיד על חבר נוסף אחר; לא הצליח חבר הכנסת השני להרכיב ממשלה בתוך 15 יום מיום שהתפקיד הוטל עליו על־ידי הנשיא, ייערכו בחירות לכנסת ולראש הממשלה ביום ג' האחרון שלפני תום 60 ימים מיום שתמו 15 הימים האמורים".

אם תתקבל הסתייגותו של חבר הכנסת וירשובסקי, להוספת סעיף 15 — 15 ייתוסף בסוף סעיף קטן זה:

"(ד) על הרכבת הממשלה לפי סעיף זה יחולו, בשינויים המחויבים, הוראות סעיפים 15 עד 15 לחוק".

לסעיף 22

חברי הכנסת א' אבוחצירא ומ' וירשובסקי מציעים:

הסעיף יימחק.

אם תתקבל הסתייגות זו, יימחק סעיף 29 (ב), ויימחק הסימון "(א)" שבראשית הסעיף.

שר המשפטים מציע:

בסעיף קטן (א), במקום הרישא המסתיימת במלים "בצו

(ב) הורשע ראש הממשלה בעבירה, ולא קבע בית המשפט שיש בעבירה משום קלון, רשאית הכנסת, בהחלטה של רוב חבריה, להעביר את ראש הממשלה מכהונתו.

אם תתקבל הסתייגות זו,

1. סעיף קטן (ב) יסומן "(ג)" ובתחילת הסעיף יבוא: "הורשע ראש הממשלה כאמור בסעיף קטן (ב)".
2. מספרי סעיפים-קטנים (ב) — (ה) יסומנו (ג) — (ו) בהתאמה.

חברי הכנסת מ' וירשובסקי וא' אבוהצירא מציעים:

בסעיף קטן (ד), במקום "ייערכו בחירות מיוחדות" יבוא: "תבחר הכנסת ראש ממשלה מבין חבריה."

לסעיף 27

חברי הכנסת א' אבוהצירא ומ' וירשובסקי מציעים:

בסעיף קטן (א), במקום "שמונים" יבוא: "שישים ואחד."

לחלופין

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "שמונים" יבוא: "שישים ושישה".

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי מציעה:

בסעיף קטן (א), במקום "של שמונים מחבריה" יבוא: "ברוב רגיל".

חבר הכנסת ח' אורון מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "שמונים" יבוא: "שבעים".

חברי הכנסת מ' וירשובסקי וא' אבוהצירא מציעים:

בסעיף קטן (ד), במקום "ייערכו בחירות מיוחדות" יבוא: "תבחר הכנסת ראש ממשלה מבין חבריה".

לסעיף 28

חברי הכנסת א' אבוהצירא ומ' וירשובסקי מציעים:

במקום "ייערכו בחירות מיוחדות" יבוא: "תבחר הכנסת ראש ממשלה מבין חבריה".

לסעיף 33

שר המשפטים מציע:

1. סעיפים קטנים (א) ו-(ב) — יימחקו, והסעיפים (ג) — (ו) יסומנו (א) עד (ד).

2. בסעיף קטן (ה), במקום הרישא, עד למלים "רשאי ראש הממשלה" יבוא: "ראש הממשלה רשאי".

חבר הכנסת א' אבוהצירא מציע:

סעיף קטן (א) — יימחק, ומספרי סעיפים קטנים (ב) — (ו) יתוקנו בהתאמה.

חבר הכנסת י' צידון מציע:

בסעיף קטן (ב) במקום "מחצית השרים" יבוא "שני שרים".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ב) במקום "מחצית" יבוא: "שני-שלישים".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ג), אחרי "יכול שיהיה שר" יבוא "אחד".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ה), אחרי "על מינויו" יבוא "ואישורה על-ידי הכנסת".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ו), אחרי "ראש הממשלה" יבוא: "הכנסת".

לסעיף 34

שר המשפטים וחבר הכנסת א' אבוהצירא מציעים:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 35

חברי הכנסת ש' אלוני ומ' וירשובסקי מציעים:

בסעיף קטן (ג), במקום "שבעים" יבוא "שישים ואחד".

חבר הכנסת א' אבוהצירא מציע:

סעיף קטן (ג) יימחק, וסעיף קטן (ד) יסומן "(ג)".

לסעיף 36

שר המשפטים מציע:

המלים "נעדר מן הארץ" — יימחקו.

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

אחרי "מחליפו" יבוא: "ובלבד שמינוי המחליף ייעשה במהירות הראויה".

לסעיף 37

שר המשפטים וחברי הכנסת מ' וירשובסקי וא' אבוהצירא מציעים:

בסעיף קטן (א), המלים "מספר סגני השרים לא יעלה על שישה" — יימחקו.

סעיף קטן (ג) — יימחק.

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "שר הממונה על משרד רשאי באישור ראש הממשלה למנות לאותו משרד" יבוא: "שר הביטחון ושר האוצר רשאים, באישור ראש הממשלה, למנות למשרדם".

לסעיף 39

חבר הכנסת י' צבן מציע:

בסעיף קטן (א), פסקה (4), בסופה יבוא "באישור הכנסת".

חברי הכנסת ש' שטרית, מ' וירשובסקי וי' צבן מציעים:

בסעיף קטן (א)(5), במקום "ומשעשה כן, יימסור הודעה לכנסת" יבוא: "והכול באישור הכנסת".

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

בסעיף קטן (ב), במקום "רשאי ראש הממשלה" יבוא "רשאית הממשלה".

חבר הכנסת ש' שיטריט מציע:

בסעיף קטן (ג), במקום "ויקבע" יהוא: "ובאישור הממשלה יקבע".

שר המשפטים מציע:

סעיף קטן (ד) יימחק.

לסעיף 41

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג), במקום "עובד ציבור יבוא: "עובד מדינה".

לסעיף 42

חבר הכנסת ש' שיטריט מציע:

בסוף הסעיף יבוא: "והכול בתנאי שלא תיגרע זכותו של כל אדם לערר או להשיג על ההחלטה".

חבר הכנסת ש' שטריט מציע:

במקום "עובד מדינה" יבוא "עובד ציבור".

לסעיף 43

חבר הכנסת ש' אלוני, א' רובינשטיין וי' צידון מציעים:

אחרי "בנאמנות" יבוא: "לטובת המדינה וכלל תושביה".

לסעיף 47

שר המשפטים מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 48

שר המשפטים מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 49

שר המשפטים וחבר הכנסת א' אבוהצירא מציעים:

למחוק את הסעיף.

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (א) בסופו יבוא: "בהכרזה יפורטו הסיבות והנימוקים לצורך בהכרזת מצב חירום".

חבר הכנסת מ' נפאע מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "ברוב קולות של חבריה" יבוא: "ברוב של שני-שלישים מחבריה".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא: "בהכרזה לפי סעיף קטן זה יפורטו הסיבות והנימוקים לצורך בהכרזת מצב חירום".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

במקום סעיף קטן (ה) יבוא: "הכנסת רשאית בכל עת, לבטל הכרזה על מצב חירום, והיא חייבת לעשות כן, אם חדלו הסיבות שבגינן הכריזה על מצב החירום; הודעה על ביטול מצב החירום תפורסם ברשומות".

לסעיף 50

שר המשפטים וחבר הכנסת א' אבוהצירא מציעים: למחוק את הסעיף.

חבר הכנסת ש' אלוני ומ' וירשובסקי מציעים:

במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) תקנה לשעת-חירום כוחה יפה להשעות כל חוק, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים, וכן לאפשר המשך גביית מסים או תשלומי חובה אחרים על-פי חוקים שאילולא הוראות אלו היה פג תוקפם, והכול למעט חוקים שבהם נקבע במפורש שאין להשעות או להפקיע זמנית את תוקפם או לקבוע בהם תנאים על-ידי תקנות לשעת-חירום".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ז), אחרי "בדרך מתאימה אחרת", יבוא: "ובלבד שיפורסמו בעיתונות וברדיו וכן".

לסעיף 51

שר המשפטים מציע:

למחוק את הסעיף.

חבר הכנסת ש' שטריט מציע:

במקום הסעיף יבוא:

"(א) המדינה לא תתקשר בהתחייבות מדינית צבאית או בהתחייבות כלפי מדינה אחרת להפעלת כוחות צבא אלא מכוח החלטת הממשלה ובאישור מוקדם של מליאת הכנסת; במקרה של הסכם שדיון פומבי בו יפגע בביטחון המדינה יינתן האישור על-ידי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

(ב) המדינה לא תנקוט פעולה יזומה נגד מדינה שאינה ארץ אויב או שאין לה גבול עם ישראל ולא תשלח כוחות צבא למדינה שאין לה גבול עם ישראל אלא מכוח החלטת הממשלה ובאישור מוקדם של ועדה מצומצמת של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

(ג) פתיחת מלחמה יזומה, קביעת מטרותיה וקביעת תוכנית מלחמה, הפעלה יזומה של כוחות יבשה ואוויר שלא בעת מלחמה, התקדמות יזומה של כוחות הצבא מעבר לקו שנקבע בהפסקת אש וגיוס חירום של כוחות מילואים, לא ייעשו אלא מכוח החלטת הממשלה, ויובאו לאישור בדיעבד של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

(ד) הפעלה יזומה שלא בעת מלחמה של כוחות צבא מעבר לגבול, שלא לצורכי סיוע או מודיעין, הפגזה יזומה אן הפצצה על-ידי מטוסים מעבר לגבול המדינה לא ייעשו אלא על-פי אישור מראש של ועדת שרים לענייני ביטחון, ויובאו לאישור בדיעבד של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

(ה) למרות כל האמור בסעיפים קטנים (א) עד (ד), במקרים דחופים, למעט פתיחת מלחמה יזומה וקביעת תוכניות מלחמה, רשאי ראש הממשלה, בהתייעצות עם שר הביטחון ושר החוץ, לנקוט את הפעולות הנדרשות ולהכיאן לאישור בדיעבד של

מליאת הממשלה ושל ועדת החוץ והביטחון של הכנסת".

לסעיף 58

חבר הכנסת א' דיין מציע:

במקום סעיפים קטנים (א) ו-(ב) יבוא:

"(א) לא נתקבל חוק התקציב לפני תחילת שנת הכספים, רשאי ראש הממשלה לפזר את הכנסת, במועד שקבע לכך בצו שיפורסם ברשומות; מועד הבחירות יהיה ביום ג' האחרון שלפני תום 60 ימים מיום פרסום הצו; הוראת סעיף 34 לחוק-יסוד: הכנסת לא תחול לעניין זה". וסעיף קטן (ג) יסומן "(ב)".

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

בסעיף קטן (א) במקום "מהתקציב השנתי הקודם" יבוא: "מתקציב הממוצע של חמש השנים הקודמות", ובסוף הסעיף הקטן יבוא: "בסעיף קטן זה — 'התקציב הממוצע של חמש השנים הקודמות' — התקציב הממוצע המבוסס על התקציב של כל אחת מחמש השנים הקודמות, כשהוא משוערך על-פי עליית מדר המחירים לצרכן".

לסעיף 59

שר המשפטים מציע:

אם יתקבלו הסתייגויותיו לסעיפים 47, 49 ו-50 —

למחוק את הסעיף.

אם תתקבל הסתייגותו לסעיף 47 — ולא תתקבל הסתייגותו לסעיפים 49—50 —

במקום "סעיפים 8 ו-9" יבוא: "סעיף 8".

אם יתקבלו הסתייגויותיו לסעיפים 49 ו-50 — ולא תתקבל הסתייגותו לסעיף 47 —

במקום "סעיפים 8 ו-9" יבוא: "סעיף 9".

לסעיף 64

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

במקום "במועד הבחירות לכנסת השלוש-עשרה" יבוא:

"לאחר שיאושרו בכנסת בקריאה שנייה ושלישית חוק זכויות האדם והאזרח, או חוק הנותן תוקף של חוק להכרזת העצמאות של מדינת ישראל, חוק לשינוי שיטת הבחירות לכנסת וחוק-יסוד: החקיקה".

חברת הכנסת ש' אלוני מציעה:

במקום "במועד הבחירות לכנסת השלוש-עשרה" יבוא:

"לאחר שיאושר בכנסת בקריאה שנייה ושלישית חוק זכויות האדם והאזרח".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

לחלופין — אם לא תתקבל הצעתו —

במקום "במועד הבחירות לכנסת השלוש-עשרה" יבוא:

"לאחר שיאושר בכנסת בקריאה שנייה ושלישית חוק לשינוי שיטת הבחירות לכנסת".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

לחלופין — אם לא תתקבל הצעתו —

לסעיף 52

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

בסעיף קטן (א), בסופו יבוא: "ואולם הוראות החיסוי לא יחולו על ועדת החוץ והביטחון של הכנסת".

חבר הכנסת ש' שטרית מציע:

בסעיף קטן (ב), במקום "ארבעים" יבוא "עשרים".

לסעיף 54

חבר הכנסת י' צבן מציע:

בסוף סעיף קטן (א) יבוא:

"(6) פרוץ מלחמה".

לסעיף 56

חברי הכנסת ע' לנדאו, ש' אלוני, צ' הנבלי, ר' ריבלין, מ"ז פלדמן, י' עוזן, מ' נפאע, א' רביץ וא' אבוהצירא מציעים:

סעיף 56 יימחק ובמקומו יבוא אחרי סעיף 64:

"65. יציבות החוק — הוראת שעה

(א) מיום קבלת חוק-יסוד זה ועד שייכנס לכהונתו ראש הממשלה שנבחר על-פי הוראות חוק-יסוד זה —

(1) אין לשנות חוק-יסוד זה — למעט סעיפים 57 עד 62 — אלא ברוב של חברי הכנסת;

(2) הוראה הקובעת כי החלטת הכנסת תתקבל ברוב של מספר נקוב של חברי הכנסת, לא תשונה אלא באותו מספר לפחות של חברי הכנסת.

(ב) הרוב הדרוש לפי סעיף זה יהא דרוש להחלטות מליאת הכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית: "שינוי", לעניין סעיף זה — בין מפורש ובין משתמע."

ומספרי הסעיפים האחרים יתוקנו בהתאמה.

לחלופין — אם לא תתקבל הסתייגות זו —

חבר הכנסת ע' לנדאו מציע:

בסוף החוק יבוא:

"65. סייג לנוקשות סעיפים

(א) מהיום שייכנס לכהונתו ראש הממשלה שנבחר על-פי הוראות חוק-יסוד זה — לא יהיה תוקף להוראת סעיף 56, אלא אם נתקבל חוק-יסוד זה במליאת הכנסת בקריאה שלישית ברוב של חברי הכנסת;

(ב) נתקבל החוק בקריאה שלישית בכנסת ברוב של חברי הכנסת, לא תחול הוראת סעיף 56, מהיום שייכנס לכהונתו ראש הממשלה שנבחר על-פי הוראות חוק-יסוד זה, על אף האמור בסעיף קטן (א), אלא על אותם סעיפים בחוק-יסוד זה, שנתקבלו בקריאה השנייה ברוב של חברי הכנסת."

לחלופין — אם לא תתקבל הצעתו —
במקום "במועד הבחירות לכנסת השלוש-עשרה" יבוא:
"במועד הבחירות לכנסת הארבע-עשרה".

לסעיף 65

שר המשפטים מציע:

אם תתקבל הסתייגותו לסעיף 49 —
למחוק את הסעיף.

במקום "במועד הבחירות לכנסת השלוש-עשרה" יבוא:
"לאחר שיאושר בכנסת בקריאה שנייה ושלישית
חוק-יסוד: החקיקה".

לחלופין — אם לא תתקבל הצעתו — במקום "במועד
הבחירות לכנסת השלוש-עשרה" יבוא:

"לאחר שיאושר בכנסת בקריאה שנייה ושלישית חוק
הנוגות תוקף של חוק להכרות העצמאות של מדינת
ישראל".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

יא. הסכמים בין סיעות הכנסת או מטעמן

ומערכובים ומכשולים במימוש ובביצוע התקציב על-פי רוחו
וכלשונו.

בכוונתנו כמוכן לפעול כנדרש על-פי החוק וברוח חיובית
ראויה שהמוסדות החרדיים והתורניים יוכלו לפעול לחיזוק
התרבות התורנית והחרדית על-פי הקריטריונים הממלכתיים,
השווינוניים והגלויים כפי שהוסכמו.

בשעה זאת של מבוכה, אנו פונים אליכם לוותר על
דרישתכם להקצבת חרובה כספית במסגרת תקציב משרד ראש
הממשלה, מפני שזה מעורר חשדנות ואי-אמון בכוונת העניין
ומטרתו.

יש הזדמנות לפעול בשותפות אמת כראוי לאנשים
מאמינים הנוהגים בכבוד הדדי.

בכבוד רב,

א"ח שאקי	ד' המר
השר לענייני דתות	שר החינוך והתרבות

סיכום בין-מפלגתי

על-פי שיקולים ענייניים לפי חוק יסודות התקציב,
התש"מ. הקריטריונים שייקבעו יישלחו לפרסום
ברשומות.

3. בין הקריאה הראשונה לבין הקריאה השנייה והשלישית
של חוק נספח א' וחוק התקציב 1992 יקבע צוות מקצועי
בראשות מנכ"ל המשרד לענייני דתות את דרכי התקצוב
של החרובה התקציבית במשרד לענייני דתות, המיועדת
להוצאות דת ותרבות למטרות דתיות וחרדיות, על-פי
שיקולים ענייניים, לפי חוק יסודות התקציב, התש"מ.
הקריטריונים שייקבעו יישלחו לפרסום ברשומות.

ש"ס	המפד"ל	אגודת ישראל	דגל התורה
-----	--------	-------------	-----------

בדקתי את כל התביעות של התחיה ומולדת בגין יו"ש
ועזה והגולן ובגין סל הקליטה — בכוונתי להיענות להן.

בברכה,
יצחק מודעי

לכבוד

שר הפנים

הרב אריה דרעי

מכובדי,

בימים האחרונים נקלעו הכנסת והממשלה למצוקה קשה
עקב העיכובים באישור תקציב המדינה. נראה שערכובים אלו
נבעו כמידה רבה מיחסי אי-אמון. תרמו בוודאי לחשדנות זאת
גם האי-הבנות בהצבעה על החוק לביטול מוחלט של
הייחודיים.

ראוי שנעשה מאמץ משותף להניח את דעת כל הנוגעים
בעניין. בהודיענו לכם שננהג בתקציבי התרבות התורנית
והחרדית שבמשרדנו על-פי הקריטריונים ובהוגנות מלאה,
וכפי שהסכמנו בינינו לבטל לחלוטין את שיטת הייחודיים.

הוציאו מלבכם את החשש ממכשולים לא ענייניים

1. הצעת חוק יסודות התקציב, התש"מ — 1985,
לביטול הכספים הייחודיים תוגש לכנסת בנוסח שאישרה
הממשלה בישיבתה מיום 5 במאי 1991, בשינויים
המוסכמים. הנוסח המתוקן מצורף להצעה זו כנספח א'.

חברי הכנסת של ש"ס, המפד"ל, אגודת ישראל ודגל
התורה יתמכו בהצעת החוק המתוקנת, נספח א', בכל
הליכי החקיקה בכנסת. הליכי חקיקה אלה ייורו ככל
האפשר.

2. בין הקריאה הראשונה לבין הקריאה השנייה והשלישית
של חוק נספח א' וחוק התקציב 1992 יקבע צוות מקצועי
בראשות של מנכ"ל המשרד החינוך את דרכי התקצוב של
התרבות התורנית והחרדית במשרד החינוך והתרבות.

לכבוד

חברת הכנסת

גאולה כהן

הכנסת

ירושלים

גאולה יקירתי,

הנני מאשר בזה, כי עד למועד ההצבעה בתקציב המדינה
נפעל כדלקמן: